Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା-ମୂଲସିକ୍ଖା

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥା

(କ)

ଆଦିତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନ-ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ସମାତିକଂ;

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖଂ ପୱକ୍ଖାମି, ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ରତନତ୍ତଯଂ।

ତତ୍ରାଯଂ ମାତିକା –

(ଖ)

ପାରାଜିକା ଚ ଚତ୍ତାରୋ, ଗରୁକା ନୱ ଚୀୱରଂ;

ରଜନାନି ଚ ପତ୍ତୋ ଚ, ଥାଲକା ଚ ପୱାରଣା।

(ଗ)

କାଲିକା ଚ ପଟିଗ୍ଗାହୋ, ମଂସେସୁ ଚ ଅକପ୍ପିଯଂ;

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନି ପାଚିତ୍ତି, ସମଣକପ୍ପ ଭୂମିଯୋ।

(ଘ)

ଉପଜ୍ଝାଚରିଯୱତ୍ତାନି, ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଠାନିକଂ;

ଆପୁଚ୍ଛକରଣଂ ନଗ୍ଗୋ, ନ୍ହାନକପ୍ପୋ ଅୱନ୍ଦିଯୋ।

(ଙ)

ଚମ୍ମଂ ଉପାହନା ଚେୱ, ଅନୋଲୋକିଯମଞ୍ଜନୀ;

ଅକପ୍ପିଯସଯନାନି, ସମାନାସନିକୋପି ଚ।

(ଚ)

ଅସଂୱାସିକୋ ଚ କମ୍ମଂ, ମିଚ୍ଛାଜୀୱୱିୱଜ୍ଜନା;

ୱତ୍ତଂ ୱିକପ୍ପନା ଚେୱ, ନିସ୍ସଯୋ କାଯବନ୍ଧନଂ।

(ଛ)

ପଥଵୀ ଚ ପରିକ୍ଖାରୋ, ଭେସଜ୍ଜୁଗ୍ଗହଦୂସନଂ;

ଓସ୍ସୂପନାଯିକା ଚେଓାଓେଭଙ୍ଗିଯଂ ପକିଣ୍ଣକଂ।

(ଜ)

ଦେସନା ଛନ୍ଦଦାନାଦି, ଉପୋସଥପ୍ପଓାରଣା;

ସଂଓରୋ ସୁଦ୍ଧି ସନ୍ତୋସୋ, ଚତୁରକ୍ଖା ଓିପସ୍ସନାତି।

୧। ପାରାଜିକନିଦ୍ଦେସୋ

ପାରାଜିକା ଚ ଚତ୍ତାରୋତି –

୧।

ମଗ୍ଗତ୍ତଯେ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତସିକ୍ଖୋ ସନ୍ଥତସନ୍ଥତେ;

ଅଲ୍ଲୋକାସେ ନିମିତ୍ତଂ ସଂ, ତିଲମତ୍ତମ୍ପି ସନ୍ଥତଂ।

୨।

ଅସନ୍ଥତମୁପାଦିଣ୍ଣଂ, ପଓେସନ୍ତୋ ଚୁତୋଥ ଓା;

ପଓେସନଟ୍ଠିତୁଦ୍ଧାରପଓିଟ୍ଠକ୍ଖଣସାଦକୋ।

୩।

ଆଦିଯେଯ୍ଯ ହରେଯ୍ଯାଓହରେଯ୍ଯ ଇରିଯାପଥଂ;

କୋପେଯ୍ଯ ଠାନା ଚାଓେଯ୍ଯ, ସଙ୍କେତଂ ଓୀତିନାମଯେ।

୪।

ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତେନ, ଭଓେ ପାରାଜିକୋଥ ଓା;

ଥେଯ୍ଯାବଲକୁସଚ୍ଛନ୍ନପରିକପ୍ପାଓହାରକୋ;

ଭଣ୍ଡକାଲଗ୍ଘଦେସେହି, ପରିଭୋଗେହ ନିଚ୍ଛଯୋ।

୫।

ମନୁସ୍ସଓିଗ୍ଗହଂ ଚିଚ୍ଚ, ଜୀଓିତା ଓା ଓିଯୋଜଯେ;

ସଦ୍ଧହାରକଂ ୱାସ୍ସ ମରଣଚେତନୋ ଉପନିକ୍ଖିପେ।

୬।

ଗାହେୟ୍ୟ ମରଣୂପାଯଂ, ୱଦେୟ୍ୟ ମରଣେ ଗୁଣଂ;

ଚୁତୋ ପଯୋଗା ସାହତ୍ଥିନିସ୍ସଗ୍ଗାଣତ୍ତିଥାୱରା।

୭।

ଇଦ୍ଧିୱିଜ୍ଜାମଯା କାଲୱତ୍ଥାୱୁଧିରିଯାପଥା;

କ୍ରିଯାୱିସେସୋ ଓକାସୋ, ଛ ଆଣତ୍ତିନିଯାମକା।

୮।

ଝାନାଦିଭେଦ ନୋସନ୍ତମତ୍ତନତ୍ତୁପନାଯିକଂ;

କତ୍ୱା କୋଟ୍ଠାସମେକେକଂ, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଭୱସ୍ସିତଂ।

୯।

ଅଞ୍ଞାପଦେସରହିତଂ , ଦୀପେନ୍ତୋନଧିମାନିକୋ;

କାଯେନ ୱାଚା ୱିଞ୍ଞତ୍ତି-ପଥେ ଞାତେ ଚୁତୋ ଭୱେ।

୧୦।

ପାରାଜିକେତେ ଚତ୍ତାରୋ, ଅସଂୱାସା ଯଥା ପୁରେ;

ଅଭବ୍ବା ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯ, ସୀସଚ୍ଛିନ୍ନୋୱ ଜୀୱିତୁଂ।

୧୧।

ପରିଯାଯୋ ଚ ଆଣତ୍ତି, ତତିଯେ ଦୁତିଯେ ପନ;

ଆଣତ୍ତିଯେୱ ସେସେସୁ, ଦ୍ୱଯମେତଂ ନ ଲବ୍ଭତି।

୧୨।

ସେୱେତୁକାମତାଚିତ୍ତଂ , ମଗ୍ଗେ ମଗ୍ଗପ୍ପୱେସନଂ;

ଇମଂ ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସ, ଆହୁ ଅଙ୍ଗଦ୍ୱଯଂ ବୁଧା।

୧୩।

ମନୁସ୍ସସଂ ତଥାସଞ୍ଞୀ, ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତଞ୍ଚ ୱତ୍ଥୁନୋ;

ଗରୁତା ଅୱହାରୋ ଚ, ଅଦିନ୍ନାଦାନହେତୁଯୋ।

୧୪।

ପାଣୋ ମାନୁସ୍ସକୋ ପାଣ-ସଞ୍ଞିତା ଘାତଚେତନା;

ପଯୋଗୋ ତେନ ମରଣଂ, ପଞ୍ଚେତେ ୱଧହେତୁଯୋ।

୧୫।

ଅସନ୍ତତା ଅତ୍ତନି ପାପମିଚ୍ଛତା-

ଯାରୋଚନା ତସ୍ସ ମନୁସ୍ସଜାତିତା;

ନାଞ୍ଞାପଦେସୋ ଚ ତଦେୱ ଜାନନଂ,

ପଞ୍ଚେତ୍ଥ ଅଙ୍ଗାନି ଅସନ୍ତଦୀପନେ।

୧୬।

ଅସାଧାରଣା ଚତ୍ତାରୋ, ଭିକ୍ଖୁନୀନମଭବ୍ବକା;

ଏକାଦସ ଚ ୱିବ୍ଭନ୍ତା, ଭିକ୍ଖୁନୀ ମୁଦୁପିଟ୍ଠିକୋ।

୧୭।

ଲମ୍ବୀ ମୁଖେନ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ, ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପରସ୍ସ ଚ;

ତତ୍ଥେୱାଭିନିସୀଦନ୍ତୋ, ଚତ୍ତାରୋ ଅନୁଲୋମିକା।

୧୮।

ମଗ୍ଗେ ମଗ୍ଗପ୍ପୱେସନା, ମେଥୁନସ୍ସ ଇଧାଗତା;

ଚତ୍ତାରୋତି ଚତୁବ୍ବୀସ, ସମୋଧାନା ପରାଜିକାତି।

୨। ସଙ୍ଘାଦିସେସନିଦ୍ଦେସୋ

ଗରୁକାନନ୍ତରଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସେ ଦୀପଯିସ୍ସାମୀତି –

୧୯।

ମୋଚେତୁକାମତା ସୁକ୍କ-ସ୍ସୁପକ୍କମ୍ମ ୱିମୋଚଯଂ;

ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୁପିନନ୍ତେନ, ସମଣୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେ।

୨୦।

ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ, କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗଵା;

ସମ୍ଫୁସନ୍ତୋ ଉପକ୍କମ୍ମ, ସମଣୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେ।

୨୧।

ତଥା ସୁଣନ୍ତିଂ ଵିଞ୍ଞୁଞ୍ଚ, ମଗ୍ଗଂ ଵାରବ୍ଭ ମେଥୁନଂ;

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଵାଚାରାଗେନ, ଓଭାସେତ୍ଵା ଗରୁଂ ଫୁସେ।

୨୨।

ଵତ୍ଵାତ୍ତକାମୁପଟ୍ଠାନ-ଵଣ୍ଣଂ ମେଥୁନରାଗିନୋ;

ଵାଚା ମେଥୁନଯୁତ୍ତେନ, ଗରୁଂ ମେଥୁନଯାଚନେ।

୨୩।

ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ଵା ସନ୍ଦେସଂ, ଇତ୍ଥିଯା ପୁରିସସ୍ସ ଵା;

ଵୀମଂସିତ୍ଵା ହରଂ ପଚ୍ଚା, ସମଣୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେ।

୨୪।

ସଂଯାଚିତପରିକ୍ଖାରଂ, କତ୍ଵାଦେସିତଵତ୍ଥୁକଂ;

କୁଟିଂ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ, ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ ଗରୁଂ ଫୁସେ।

୨୫।

ମହଲ୍ଲକଂ ଵିହାରଂ ଵା, କତ୍ଵାଦେସିତଵତ୍ଥୁକଂ;

ଅତ୍ତନୋ ଵସନତ୍ଥାଯ, ସମଣୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେ।

୨୬।

ଅମୂଲକେନ ଚୋଦେନ୍ତୋ, ଚୋଦାପେନ୍ତୋଵ ଵତ୍ଥୁନା;

ଅନ୍ତିମେନ ଚ ଚାଵେତୁଂ, ସୁଣମାନଂ ଗରୁଂ ଫୁସେ।

୨୭।

ଅଞ୍ଞସ୍ସ କିରିଯଂ ଦିସ୍ଵା, ତେନ ଲେସେନ ଚୋଦଯଂ;

ଵତ୍ଥୁନା ଅନ୍ତିମେନାଞ୍ଞଂ, ଚାଵେତୁଂ ଗରୁକଂ ଫୁସେ।

୨୮।

ଛାଦେତି ଜାନମାପନ୍ନଂ, ପରିୱସେୟ୍ୟ ତାୱତା;

ଚରେୟ୍ୟ ସଙ୍ଘେ ମାନତ୍ତଂ, ପରିୱୁତ୍ଥୋ ଛ ରତ୍ତିୟୋ।

ଚିଣ୍ଣମାନତ୍ତମବ୍ଭେୟ୍ୟ, ତଂ ସଙ୍ଘୋ ୱୀସତୀଗଣୋ।

୨୯।

ଆପତ୍ତିନୁକ୍ଖିତ୍ତମନନ୍ତରାୟ

ପହୁତ୍ତତାୟୋ ତଥସଞ୍ଞିତା ଚ;

ଛାଦେତୁକାମୋ ଅଥ ଛାଦନାତି,

ଛନ୍ନା ଦସଙ୍ଗେହ୍ୱରୁଣୁଗ୍ଗମମ୍ହୀତି।

୩। ଚୀୱରନିଦ୍ଦେସୋ

ଚୀୱରନ୍ତି –

୩୦।

ଖୋମକୋସେୟ୍ୟକପ୍ପାସ-ସାଣଭଙ୍ଗାନି କମ୍ବଲଂ;

କପ୍ପିୟାନି ଛଏତାନି, ସାନୁଲୋମାନି ଜାତିତୋ।

୩୧।

ଦୁକୂଲଞ୍ଚେୱ ପଟ୍ଟୁଣ୍ଣ-ପଟଂ ସୋମାରଚୀନଜଂ;

ଇଦ୍ଧିଜଂ ଦେୱଦିନ୍ନଞ୍ଚ, ତସ୍ସ ତସ୍ସାନୁଲୋମିକଂ।

୩୨।

ତିଚୀୱରଂ ପରିକ୍ଖାର-ଚୋଳଂ ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ;

ଅଧିଟ୍ଠେ ନ ୱିକପ୍ପେୟ୍ୟ, ମୁଖପୁଞ୍ଛନନିସୀଦନଂ।

୩୩।

ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣକଂ କଣ୍ଡୁ-ଛାଦିମେତ୍ଥ ତିଚୀୱରଂ;

ନ ୱସେୟ୍ୟ ୱିନେକାହଂ, ଚାତୁମାସଂ ନିସୀଦନଂ।

୩୪।

‘‘ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂଧିଟ୍ଠାମି’’, ସଙ୍ଘାଟିମିଚ୍ଚଧିଟ୍ଠୟେ;

ଅହତ୍ଥପାସମେତନ୍ତି, ସେସେସୁପି ଅୟଂ ନୟୋ।

୩୫।

ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତୋ ସଙ୍ଘାଟି-ପ୍ପଭୁତିଂ ପୁବ୍ବଚୀୱରଂ;

ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱାଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ, ପତ୍ତାଧିଟ୍ଠହନେ ତଥା।

୩୬।

ଏତଂ ଇମଂ ୱ ସଙ୍ଘାଟିଂ, ସଂସେ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାମିତି;

ଏୱଂ ସବ୍ବାନି ନାମେନ, ୱତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରେ ୱିଦୂ।

୩୭।

ସଙ୍ଘାଟି ପଚ୍ଛିମନ୍ତେନ, ଦୀଘସୋ ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକୋ;

ଉତ୍ତମନ୍ତେନ ସୁଗତ-ଚୀୱରୂନାପି ୱଟ୍ଟତି।

୩୮।

ମୁଟ୍ଠିତ୍ତିକଞ୍ଚ ତିରିୟଂ, ତଥା ଏକଂସିକସ୍ସପି;

ଅନ୍ତରୱାସକୋ ଚାପି, ଦୀଘସୋ ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକୋ;

ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟୋ ଦ୍ୱିହତ୍ଥୋ ୱା, ତିରିୟନ୍ତେନ ୱଟ୍ଟତି।

୩୯।

ନିସୀଦନସ୍ସ ଦୀଘେନ, ୱିଦତ୍ଥି ଦ୍ୱେ ୱିସାଲତୋ;

ଦିୟଡ୍ଢଂ ଦସା ୱିଦତ୍ଥି, ସୁଗତସ୍ସ ୱିଦତ୍ଥିୟା।

୪୦।

କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିକସ୍ସ, ତିରିୟଂ ଦ୍ୱେ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ;

ଦୀଘନ୍ତତୋ ଚତସ୍ସୋୱ, ସୁଗତସ୍ସ ୱିଦତ୍ଥିୟା।

୪୧।

ୱସ୍ସିକସାଟିକାୟାପି, ଦୀଘସୋ ଛ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ;

ତିରିଯଂ ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟାଓ, ସୁଗତସ୍ସ ୱିଦତ୍ଥିଯା।

୪୨।

ଏତ୍ଥ ଛେଦନପାଚିତ୍ତି, କରୋନ୍ତସ୍ସ ତଦୁତ୍ତରି;

ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣ ମୁଖଚୋଳଆ, ଆକଙ୍ଖିତପ୍ପମାଣିକା।

୪୩।

ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଏ ଗଣନା, ପମାଣଂ ୱା ନ ଦୀପିତଂ;

ତଥା ୱତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ, ଥୱିକାଦିଂ ୱିକପ୍ପିଯଂ।

୪୪।

ଅହତାହତକପ୍ପାନଂ, ସଙ୍ଘାଟି ଦିଗୁଣା ସିଯା;

ଏକଚ୍ଚିଯୋତ୍ତରାସଙ୍ଗୋ, ତଥା ଅନ୍ତରୱାସକୋ।

୪୫।

ଉତୁଦ୍ଧଟାନ ଦୁସ୍ସାନଂ, ସଙ୍ଘାଟି ଚ ଚତୁଗ୍ଗୁଣା;

ଭୱେୟ୍ୟୁଂ ଦିଗୁଣା ସେସା, ପଂସୁକୂଲେ ଯଥାରୁଚି।

୪୬।

ତୀସୁ ଦ୍ୱେ ୱାପି ଏକଂ ୱା, ଛିନ୍ଦିତଙ୍ଗଂ ପହୋତି ଯଂ;

ସବ୍ବେସୁ ଅପ୍ପହୋନ୍ତେସୁ, ଅନ୍ୱାଧିମାଦିଯେୟ୍ୟ ୱା;

ଅଚ୍ଛିନ୍ନଞ୍ଚ ଅନାଦିଣ୍ଣଂ, ନ ଧାରେୟ୍ୟ ତିଚୀୱରଂ।

୪୭।

ଗାମେ ନିୱେସନେ ଉଦୋ-ସିତପାସାଦହମ୍ମିଯେ;

ନାୱାଟମାଳଅଆରାମେ, ସତ୍ଥଖେତ୍ତଖଲେ ଦୁମେ।

୪୮।

ଅଜ୍ଝୋକାସେ ୱିହାରେ ୱା, ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତିଚୀୱରଂ;

ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯାଞ୍ଞତ୍ର, ୱିପ୍ପୱତ୍ଥୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୪୯।

ରୋଗଓସ୍ସାନପରିଯନ୍ତା, କଣ୍ଡୁଚ୍ଛାଦିକସାଟିକା;

ତତୋ ପରଂ ୱିକପ୍ପେଯ୍ୟ, ସେସା ଅପରିଯନ୍ତିକା।

୫୦।

ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣ ପରିକ୍ଖାର-ମୁଖପୁଞ୍ଛନଚୋଳଅକଂ;

ଦସଂ ପ୍ପରଓନାଦିଣ୍ଡକପ୍ପଂ ଲଦ୍ଧୁଂ ନିସୀଦନଂ।

୫୧।

ଅଦସଂ ରଜିତଂଯେଓ, ସେସଚୀୱରପଞ୍ଚକଂ;

କପ୍ପତାଦିଣ୍ଡକପ୍ପଂଓ, ସଦସଂଓ ନିସୀଦନଂ।

୫୨।

ଅନଧିଟ୍ଠିତନିସ୍ସଟ୍ଠଂ, କପ୍ପେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜୟେ;

ହତ୍ଥଦୀଘଂ ତତୋପଡ୍ଢ-ୱିତ୍ଥାରଞ୍ଚ ୱିକପ୍ପିଯଂ।

୫୩।

ତିଚୀୱରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ, ସଵ୍ବମେତଂ ପକାସିତଂ;

ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଇଯୋ ସଵ୍ବଂ, ତଥା ୱତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠତି।

୫୪।

ଅଚ୍ଛେଦୱିସ୍ସଜ୍ଜନଗାହୱିବ୍ଭମା ,

ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରୋ ମାରଣଲିଙ୍ଗସିକ୍ଖା;

ସଵ୍ବେସ୍ୱଧିଟ୍ଠାନୱିଯୋଗକାରଣା,

ୱିନିୱିଦ୍ଧଛିଦ୍ଦଞ୍ଚ ତିଚୀୱରସ୍ସ।

୫୫।

କୁସୱାକଫଲକାନି, କମ୍ବଲଂ କେସୱାଲଜଂ;

ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଧାରଯତୋଲୂକପକ୍ଖାଜିନକ୍ଖିପେ।

୫୬।

କଦଲେରକକ୍କଦୁସ୍ସେ, ପୋତ୍ଥକେ ଚାପି ଦୁକ୍କଟଂ;

ସଦ୍ଧନୀଲକମଞ୍ଜେଟ୍ଠ-ପୀତଲୋହିତକଣ୍ହକେ।

୫୭।

ମହାରଙ୍ଗମହାନାମ-ରଙ୍ଗରତ୍ତେ ତିରୀଟକେ;

ଅଚ୍ଛିନ୍ନଦୀଘଦସକେ, ଫଲପୁପ୍ଫଦସେ ତଥା;

କଞ୍ଚୁକେ ୱେଠନେ ସଦ୍ଧଂ, ଲଭତିଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରୋତି।

୪। ରଜନନିଦ୍ଦେସୋ

ରଜନାନି ଚାତି –

୫୮।

ମୂଲକ୍ଖନ୍ଧତଚପତ୍ତ-ଫଲପୁପ୍ଫପ୍ପଭେଦତୋ;

ରଜନା ଛପ୍ପକାରାନି, ଅନୁଞ୍ଞାତାନି ସତ୍ଥୁନା।

୫୯।

ମୂଲେ ହଲିଦ୍ଦିଂ ଖନ୍ଧେ ଚ, ମଞ୍ଜେଟ୍ଠ ତୁଙ୍ଗହାରକେ;

ଅଲ୍ଲିଂ ନୀଲଞ୍ଚ ପତ୍ତେସୁ, ତଚେ ଲୋଦ୍ଦଞ୍ଚ କଣ୍ଡୁଲଂ;

କୁସୁମ୍ଭଂ କିଂସୁକଂ ପୁପ୍ଫେ, ସଦ୍ଧଂ ଲଦ୍ଧୁଂ ୱିୱଜ୍ଜିଯାତି।

୫। ପତ୍ତନିଦ୍ଦେସୋ

ପତ୍ତୋଚାତି –

୬୦।

ଅଯୋପତ୍ତୋ ଭୂମିପତ୍ତୋ, ଜାତିଯା କପ୍ପିଯା ଦୁୱେ;

ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ମଜ୍ଝିମୋ ଚେୱ, ଓମକୋ ଚ ପମାଣତୋ।

୬୧।

ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ମଗଧେ ନାଳିଦ୍ୱଯତଣ୍ଡୁଲସାଧିତଂ;

ଗଣ୍ହାତି ଓଦନଂ ସୂପଂ, ବ୍ଯଞ୍ଜନଞ୍ଚ ତଦୂପିଯଂ।

୬୨।

ମଜ୍ଝିମୋ ତସ୍ସୁପଡ୍ଢୋୱ, ତତୋପଡ୍ଢୋୱ ଓମକୋ;

ଉକ୍କଟ୍ଠତୋ ଚ ଉକ୍କଟ୍ଠୋ, ଅପତ୍ତୋ ଓମକୋମକୋ।

୬୩।

ଅତିରେକପତ୍ତୋ ଧାରେୟ୍ୟୋ, ଦସାହପରମଂ ସକୋ;

କପ୍ପୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୋ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ କାଲେତିନାମିତେ।

୬୪।

ଅଚ୍ଛେଦଦାନଗାହେହି, ୱିବ୍ଭମା ମରଣୁଦ୍ଧଟା;

ଲିଙ୍ଗସିକ୍ଖାହି ଛିଦ୍ଦେନ, ପତ୍ତାଧିଟ୍ଠାନମୁଜ୍ଝତି।

୬୫।

ପତ୍ତଂ ନ ପଟିସାମେୟ୍ୟ, ସୋଦକଂ ନ ଚ ଓତପେ;

ଉଣ୍ହେ ନ ନିଦହେ ଭୁମ୍ୟା, ନ ଠପେ ନୋ ଚ ଲଗ୍ଗୟେ।

୬୬।

ମିଡ୍ଢନ୍ତେ ପରିଭଣ୍ଡନ୍ତେ, ଅଙ୍କେ ୱା ଆତପତ୍ତକେ;

ପାଦେସୁ ମଞ୍ଚପୀଠେ ୱା, ଠପେତୁଂ ନ ଚ କପ୍ପତି।

୬୭।

ନ ନୀହରେୟ୍ୟ ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠୋ-ଦକଞ୍ଚ ଚଲକଟ୍ଠିକଂ;

ପତ୍ତେନ ପତ୍ତହତ୍ଥୋ ୱା, କୱାଟଂ ନ ପଣାମୟେ।

୬୮।

ଭୂମିଆଧାରକେ ଦାରୁଦଣ୍ଡାଧାରେ ସୁସଜ୍ଜିତେ;

ଦୁୱେ ପତ୍ତେ ଠପେୟ୍ୟେକଂ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତ୍ୱାନ ଭୂମିୟଂ।

୬୯।

ଦାରୁରୂପିୟସୋୱଣ୍ଣ-ମଣିୱେଠଉରିୟାମୟା ;

କଂସକାଚତିପୁସୀସଫଲିକାତମ୍ବଲୋହଜା।

୬୦।

ଛଓସୀସମଯୋ ଚାପି, ଘଟୀତୁମ୍ବକଟାହଜା;

ପତ୍ତା ଅକପ୍ପିଯା ସବ୍ବେ, ୱୁତ୍ତା ଦୁକ୍କଟଓତ୍ଥୁକାତି।

୬। ଥାଲକନିଦ୍ଦେସୋ

ଥାଲକା ଚାତି –

୬୧।

କପ୍ପିଯା ଥାଲକା ତିସ୍ସୋ, ତମ୍ବାଯୋମତ୍ତିକାମଯା;

ଦାରୁସୋଓଣ୍ଣରଜତମଣିଓେଳୁରିଯାମଯା।

୬୨।

ଅକପ୍ପା ଫଲିକାକାଚକଂସଜା ଗିହିସନ୍ତକା;

ସଙ୍ଘିକା କପ୍ପିଯା ତୁମ୍ବଘଟିଜା ତାଓକାଲିକାତି।

୭। ପୱାରଣାନିଦ୍ଦେସୋ

ପୱାରଣାତି –

୬୩।

ଯେନୀରିଯାପଥେନାଯଂ, ଭୁଞ୍ଜମାନୋ ପୱାରିତୋ;

ତତୋ ଅଞ୍ଞେନ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯ, ପାଚିତ୍ତିନତିରିତ୍ତକଂ।

୬୪।

ଅସନଂ ଭୋଜନଞ୍ଚେଓ, ଅଭିହାରୋ ସମୀପତା;

କାଯୱାଚାପଟିକ୍ଖେପୋ, ପଞ୍ଚଅଙ୍ଗା ପୱାରଣା।

୬୫।

ଓଦନୋ ସତ୍ତୁ କୁମ୍ମାସୋ, ମଚ୍ଛୋ ମଂସଞ୍ଚ ଭୋଜନଂ;

ସାଲି ୱୀହି ଯଓୋ କଙ୍ଗୁ, କୁଦ୍ରୂସଓରଗୋଧୁମା;

ସତ୍ତନ୍ନମେସଂ ଧଞ୍ଞାନଂ, ଓଦନୋ ଭୋଜ୍ଜଯାଗୁ ଚ।

୭୬।

ସାମାକାଦିତିଣଂ କୁଦ୍ରୁସକେ ୱରକଚୋରକୋ;

ୱରକେ ସାଲିଯଞ୍ଚେୱ, ନୀୱାରୋ ସଙ୍ଗହଂ ଗତୋ।

୭୭।

ଭଟ୍ଠଧଞ୍ଞମଯୋ ସତ୍ତୁ, କୁମ୍ମାସୋ ଯୱସମ୍ଭୱୋ;

ମଂସୋ ଚ କପ୍ପିଯୋ ୱୁତ୍ତୋ, ମଚ୍ଛୋ ଉଦକସମ୍ଭୱୋ।

୭୮।

ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ଭୋଜନଂ କପ୍ପ-ମକପ୍ପଂ ୱା ନିସେଧଯଂ;

ପୱାରେଯ୍ୟାଭିହଟଂ କପ୍ପଂ, ତନ୍ନାମେନ ଇମନ୍ତି ୱା।

୭୯।

ଲାଜା ତଂସତ୍ତୁଭତ୍ତାନି, ଗୋରସୋ ସୁଦ୍ଧଖଜ୍ଜକୋ;

ତଣ୍ଡୁଲା ଭଟ୍ଠପିଟ୍ଠଞ୍ଚ, ପୁଥୁକା ୱେଳଉଆଦିନଂ।

୮୦।

ଭତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତାୱସେସାନଂ, ରସଯାଗୁ ରସୋପି ଚ;

ସୁଦ୍ଧଯାଗୁଫଲାଦୀନି, ନ ଜନେନ୍ତି ପୱାରଣଂ।

୮୧।

ପୱାରିତେନ ୱୁଟ୍ଠାଯ, ଅଭୁତ୍ତେନ ଚ ଭୋଜନଂ;

ଅତିରିତ୍ତଂ ନ କାତବ୍ବଂ, ଯେନ ଯଂ ୱା ପୁରେ କତଂ।

୮୨।

କପ୍ପିଯଂ ଗହିତଞ୍ଚେୱୁ-ଚ୍ଚାରିତଂ ହତ୍ଥପାସଗଂ;

ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତେୱଂ, ‘‘ଅଲମେତ’’ନ୍ତି ଭାସତୁ।

୮୩।

ନ କରେନୁପସମ୍ପନ୍ନ-ହତ୍ଥଗଂ ପେସଯିତ୍ୱାପି;

କାରେତୁଂ ଲବ୍ଭତେ ସବ୍ବୋ, ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ତମକାରକୋତି।

୮। କାଲିକନିଦ୍ଦେସୋ

କାଲିକାଚାତି –

୮୪।

ପଟିଗ୍ଗହିତା ଚତ୍ତାରୋ, କାଲିକା ଯାୱକାଲିକଂ;

ଯାମକାଲିକଂ ସତ୍ତାହ-କାଲିକଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ।

୮୫।

ପିଟ୍ଠଂ ମୂଲଂ ଫଲଂ ଖଜ୍ଜଂ, ଗୋରସୋ ଧଞ୍ଞଭୋଜନଂ;

ଯାଗୁସୂପପ୍ପଭୁତଯୋ, ହୋନ୍ତେତେ ଯାୱକାଲିକା।

୮୬।

ମଧୁମୁଦ୍ଦିକସାଲୂକ-ଚୋଚମୋଚମ୍ବଜମ୍ବୁଜଂ;

ଫାରୁସଂ ନଗ୍ଗିସନ୍ତତ୍ତଂ, ପାନକଂ ଯାମକାଲିକଂ।

୮୭।

ସାନୁଲୋମାନି ଧଞ୍ଞାନି, ଠପେତ୍ୱା ଫଲଜୋ ରସୋ;

ମଧୂକପୁପ୍ଫମଞ୍ଞତ୍ର, ସବ୍ବୋ ପୁପ୍ଫରସୋପି ଚ।

୮୮।

ସବ୍ବପତ୍ତରସୋ ଚେୱ, ଠପେତ୍ୱା ପକ୍କଡାକଜଂ;

ସୀତୋଦମଦ୍ଦିତୋଦିଚ୍ଚ-ପାକୋ ୱା ଯାମକାଲିକୋ।

୮୯।

ସପ୍ପିନୋନୀତତେଲାନି , ମଧୁଫାଣିତମେୱ ଚ;

ସତ୍ତାହକାଲିକା ସପ୍ପି, ଯେସଂ ମଂସମୱାରିତଂ।

୯୦।

ତେଲଂ ତିଲୱସେରଣ୍ଡ-ମଧୁସାସପସମ୍ଭୱଂ;

ଖୁଦ୍ଦାଭମରମଧୁକରି-ମକ୍ଖିକାହି କତଂ ମଧୁ;

ରସାଦିଉଚ୍ଛୁୱିକତି, ପକ୍କାପକ୍କା ଚ ଫାଣିତଂ।

୯୧।

ସୱତ୍ଥୁପକ୍କା ସାମଂ ୱା, ୱସା କାଲେ ଅମାନୁସା;

ଅଞ୍ଞେସଂ ନ ପଚେ ୱତ୍ଥୁଂ, ଯାୱକାଲିକୱତ୍ଥୁନଂ।

୯୨।

ହଲିଦ୍ଦିଂ ସିଙ୍ଗିୱେରଞ୍ଚ, ୱଚତ୍ତଂ ଲସୁଣଂ ୱଚା;

ଉସୀରଂ ଭଦ୍ଦମୁତ୍ତଞ୍ଚାତିୱିସା କଟୁରୋହିଣୀ;

ପଞ୍ଚମୂଲାଦିକଞ୍ଚାପି, ମୂଲଂ ତଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ।

୯୩।

ବିଳଙ୍ଗଂ ମରିଚଂ ଗୋଟ୍ଟ-ଫଲଂ ପିପ୍ଫଲି ରାଜିକା;

ତିଫଲେରଣ୍ଡକାଦୀନଂ, ଫଲଂ ତଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ।

୯୪।

କପ୍ପାସନିମ୍ବକୁଟଜପଟୋଲସୁଲସାଦିନଂ;

ସୂପେୟ୍ୟପଣ୍ଣଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା, ପଣ୍ଣଂ ତଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ।

୯୫।

ଠପେତ୍ୱା ଉଚ୍ଛୁନିୟ୍ୟାସଂ,

ସରସଂ ଉଚ୍ଛୁଜଂ ତଚଂ;

ନିୟ୍ୟାସୋ ଚ ତଚୋ ସବ୍ବୋ,

ଲୋଣଂ ଲୋହଂ ସିଲା ତଥା।

୯୬।

ସୁଦ୍ଧସିତ୍ଥଞ୍ଚ ସେୱାଲୋ, ଯଞ୍ଚ କିଞ୍ଚି ସୁଝାପିତଂ;

ୱିକଟାଦିପ୍ପଭେଦଞ୍ଚ, ଞାତବ୍ବଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ।

୯୭।

ମୂଲଂ ସାରଂ ତଚୋ ଫେଗ୍ଗୁ, ପଣ୍ଣଂ ପୁପ୍ଫଂ ଫଲଂ ଲତା;

ଆହାରତ୍ଥ ମସାଧେନ୍ତଂ, ସଙ୍ଗଂ ତଂ ଯାଓଜୀୱିକଂ।

୯୮।

ସଙ୍ଗକାଲିକସମ୍ଭୋଗୋ, କାଲେ ସଙ୍ଗସ୍ସ କପ୍ପତି;

ସତି ପଚ୍ଚଯେ ୱିକାଲେ, କପ୍ପତେ କାଲିକତ୍ତଯଂ।

୯୯।

କାଲଯାମମତିକ୍କନ୍ତା , ପାଚିତ୍ତିଂ ଜନଯନ୍ତୁଭୋ;

ଜନଯନ୍ତି ଉଭୋପେତେ, ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଞ୍ଚ ସନ୍ନିଧିଂ।

୧୦୦।

ସତ୍ତାହକାଲିକେ ସତ୍ତ, ଅହାନି ଅତିନାମିତେ;

ପାଚିତ୍ତି ପାଠଇନାରୁଳ୍ହେ, ସପ୍ପିଆଦିମ୍ହି ଦୁକ୍କଟଂ।

୧୦୧।

ନିସ୍ସଟ୍ଠଲଦ୍ଧଂ ମକ୍ଖେଯ୍ଯ, ନଙ୍ଗଂ ନଜ୍ଝୋହରେଯ୍ଯ ଚ;

ୱିକପ୍ପେନ୍ତସ୍ସ ସତ୍ତାହେ, ସାମଣେରସ୍ସଧିଟ୍ଠତୋ;

ମକ୍ଖନାଦିଞ୍ଚ ନାପତ୍ତି, ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦଦତୋପି ଚ।

୧୦୨।

ଯାଓକାଲିକଆଦୀନି, ସଂସଟ୍ଠାନି ସହତ୍ତନା;

ଗାହାପଯନ୍ତି ସବ୍ଭାୱଂ, ତସ୍ମା ଏୱମୁଦୀରିତଂ।

୧୦୩।

ପୁରେ ପଟିଗ୍ଗହିତଞ୍ଚ, ସତ୍ତାହଂ ଯାଓଜୀୱିକଂ;

ସେସକାଲିକସମ୍ମିସ୍ସଂ, ପାଚିତ୍ତି ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ।

୧୦୪।

ଯାଓକାଲିକସମ୍ମିସ୍ସଂ, ଇତରଂ କାଲିକତ୍ତଯଂ;

ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ତଦହୁ, ତଦହେୱ ଚ ଭୁଞ୍ଜଯେ।

୧୦୫।

ଯାମକାଲିକସମ୍ମିସ୍ସଂ, ସେସମେୱଂ ୱିଜାନିଯଂ;

ସତ୍ତାହକାଲିକମିସ୍ସଞ୍ଚ, ସତ୍ତାହଂ କପ୍ପତେତରନ୍ତି।

୯। ପଟିଗ୍ଗାହନିଦ୍ଦେସୋ

ପଟିଗ୍ଗାହୋତି –

୧୦୬।

ଦାତୁକାମାଭିହାରୋ ଚ, ହତ୍ଥପାସେରଣକ୍ଖମଂ;

ତିଧା ଦେନ୍ତେ ଦ୍ୱିଧା ଗାହୋ, ପଞ୍ଚଙ୍ଗେୱଂ ପଟିଗ୍ଗହୋ।

୧୦୭।

ଅସଂହାରିଯେ ତତ୍ଥଜାତେ, ସୁଖୁମେ ଚିଞ୍ଚଆଦିନଂ;

ପଣ୍ଣେ ୱାସଯ୍ହଭାରେ ଚ, ପଟିଗ୍ଗାହୋ ନ ରୂହତି।

୧୦୮।

ସିକ୍ଖାମରଣଲିଙ୍ଗେହି, ଅନପେକ୍ଖୱିସଗ୍ଗତୋ;

ଅଚ୍ଛେଦାନୁପସମ୍ପନ୍ନ-ଦାନା ଗାହୋପସମ୍ମତି।

୧୦୯।

ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ସଙ୍ଗଂ, ପାଚିତ୍ତି ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ;

ସୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ନାତିବହଲଂ, କପ୍ପତେ ଉଦକଂ ତଥା।

୧୧୦।

ଅଙ୍ଗଲଗ୍ଗମୱିଚ୍ଛିନ୍ନଂ, ଦନ୍ତକ୍ଖିକଣ୍ଣଗୂଥକଂ;

ଲୋଣସ୍ସୁଖେଳଅସିଙ୍ଘାଣି-ସେମ୍ହମୁତ୍ତକରୀସକଂ।

୧୧୧।

ଗୂଥମତ୍ତିକମୁତ୍ତାନି, ଛାରିକଞ୍ଚ ତଥାୱିଧେ;

ସାମଂ ଗହେତ୍ୱା ସେୱେଯ୍ଯ, ଅସନ୍ତେ କପ୍ପକାରକେ।

୧୧୨।

ଦୁରୂପଚିଣ୍ଣେ ରଜୋକିଣ୍ଣେ, ଅଥୁଗ୍ଗହପ୍ପଟିଗ୍ଗହେ;

ଅନ୍ତୋୱୁଥେ ସଯଂପକ୍କେ, ଅନ୍ତୋପକ୍କେ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି।

୧୦। ଅକପ୍ପିଯମଂସନିଦ୍ଦେସୋ

ମଂସେସୁ ଚ ଅକପ୍ପିଯନ୍ତି –

୧୧୩।

ମନୁସ୍ସହତ୍ଥିଅସ୍ସାନଂ, ମଂସଂ ସୁନଖଦୀପିନଂ;

ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘତରଚ୍ଛାନଂ, ଅଚ୍ଛସ୍ସ ଉରଗସ୍ସ ଚ।

୧୧୪।

ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତମଂସଞ୍ଚ, ଯଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିୱେକ୍ଖିତଂ;

ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ମନୁସ୍ସାନଂ, ମଂସେ ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ।

୧୧୫।

ଅଟ୍ଠୀପି ଲୋହିତଂ ଚମ୍ମଂ, ଲୋମମେସଂ ନ କପ୍ପତି;

ସଚିତ୍ତକଂୱ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ-କତଂ ସେସା ଅଚିତ୍ତକାତି।

୧୧। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯନିଦ୍ଦେସୋ

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନୀତି –

୧୧୬।

ଅରୂପିଯଂ ରୂପିଯେନ, ରୂପିଯଂ ଇତରେନ ଚ;

ରୂପିଯଂ ପରିୱତ୍ତେଯ୍ୟ, ନିସ୍ସଗ୍ଗି ଇଧ ରୂପିଯଂ।

୧୧୭।

କହାପଣୋ ସଜ୍ଝୁ ସିଙ୍ଗୀ, ୱୋହାରୂପଗମାସକଂ;

ୱତ୍ଥମୁତ୍ତାଦି ଇତରଂ, କପ୍ପଂ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁ ଚ।

୧୧୮।

‘‘ଇମଂ ଗହେତ୍ୱା ଭୁତ୍ୱା ୱା, ଇମଂ ଦେହି କରାନଯ;

ଦେମି ୱା’’ତି ସମାପନ୍ନେ, ନିସ୍ସଗ୍ଗି କଯଓିକ୍କଯୋ।

୧୧୯।

ଅଓନୋ ଅଞ୍ଞତୋ ଲାଭଂ, ସଙ୍ଘସ୍ସଞ୍ଞସ୍ସ ୱା ନତଂ;

ପରିଣାମେଯ୍ଯ ନିସ୍ସଗ୍ଗି, ପାଚିତ୍ତି ଚାପି ଦୁକ୍କଟଂ।

୧୨୦।

ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଂ, ପରିଭୁଞ୍ଜେ ନ ଦେଯ୍ଯ ୱା;

ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ସକସଞ୍ଞାଯ, ଦୁକ୍କଟଂ ଅଞ୍ଞଥେତରନ୍ତି।

୧୨। ପାଚିତ୍ତିଯନିଦ୍ଦେସୋ

ପାଚିତ୍ତୀତି –

୧୨୧।

ମୁସାୱାଦୋମସାୱାଦେ, ପେସୁଞ୍ଞହରଣେ ତଥା;

ପଦସୋଧମ୍ମସାଗାରେ, ଉଜ୍ଝାପନକଖୀଯନେ।

୧୨୨।

ତଲସତ୍ତିଅନାଦରକୁକ୍କୁଚ୍ଚୁପ୍ପାଦନେସୁ ଚ;

ଗାମପ୍ପୱେସନାପୁଚ୍ଛା, ଭୋଜନେ ଚ ପରମ୍ପରା।

୧୨୩।

ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗମନେ, ସେଯ୍ଯଂ ସେନାସନାନି ୱା;

ଇତ୍ଥିଯାଦ୍ଧାନଗମନେ, ଏକେକାଯ ନିସୀଦନେ।

୧୨୪।

ଭୀସାପନାକୋଟନଅଞ୍ଞୱାଦେ,

ୱିହେସଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲପକାସଛାଦେ;

ହାସୋଦକେ ନିଚ୍ଛୁଭନେ ୱିହାରା,

ପାଚିତ୍ତି ୱୁତ୍ତାନୁପଖଜ୍ଜସଯନେତି।

୧୩। ସମଣକପ୍ପନିଦ୍ଦେସୋ

ସମଣକପ୍ପାତି –

୧୨୫।

ଭୂତଗାମସମାରମ୍ଭେ, ପାଚିତ୍ତି କତକପ୍ପିଯଂ;

ନଖେନ ୱାଗ୍ଗିସତ୍ଥେହି, ଭୱେ ସମଣକପ୍ପିଯଂ।

୧୨୬।

ସ ମୂଲଖନ୍ଧବୀଜଗ୍ଗ-ଫଳୁବୀଜପ୍ପଭାୱିତୋ;

ଆରମ୍ଭେ ଦୁକ୍କଟଂ ବୀଜଂ, ଭୂତଗାମୱିଯୋଜିତଂ।

୧୨୭।

ନିବ୍ବଟ୍ଟବୀଜଂ ନୋବୀଜ-ମକତଞ୍ଚାପି କପ୍ପତି;

କଟାହବଦ୍ଧବୀଜାନି, ବହିଦ୍ଧା ୱାପି କାରଯେ।

୧୨୮।

ଏକାବଦ୍ଧେସୁ ବୀଜେସୁ, ଭାଜନେ ୱାପି ଭୂମିଯଂ;

କତେ ଚ କପ୍ପିଯେକସ୍ମିଂ, ସବ୍ବେସ୍ୱେୱ କତଂ ଭୱେ।

୧୨୯।

ନିକ୍ଖିତ୍ତେ କପ୍ପିଯଂ କତ୍ୱା, ମୂଲପଣ୍ଣାନି ଜାଯରୁଂ;

କପ୍ପିଯଂ ପୁନ କାରେଯ୍ଯ, ଭୂତଗାମୋ ହି ସୋ ତଦା।

୧୩୦।

ସପଣ୍ଣୋ ୱା ଅପଣ୍ଣୋ ୱା, ସେୱାଲୋଦକସମ୍ଭୱୋ;

ଚେତିଯାଦୀସୁ ସେୱାଲୋ, ନିବ୍ବଟ୍ଟଦ୍ୱିପତ୍ତକୋ;

ଭୂତଗାମୋୱ ବୀଜମ୍ପି, ମୂଲପଣ୍ଣେ ୱିନିଗ୍ଗତେ।

୧୩୧।

ଘଟାଦିପିଟ୍ଠେ ସେୱାଲୋ, ମକୁଳଂ ଅହିଛତ୍ତକଂ;

ଦୁକ୍କଟସ୍ସେୱ ୱତ୍ଥୂନି, ଫୁଲ୍ଲମବ୍ବୋହାରିକଂ।

୧୩୨।

ଲାଖାନିୟ୍ୟାସଛଡ୍ଡାନି, ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖେ ୱିକୋପିଯ;

ଗଣ୍ହତୋ ତତ୍ଥ ପାଚିତ୍ତି, ଛିନ୍ଦତୋ ୱାପି ଅଙ୍କୁରଂ।

୧୩୩।

ପୀଠଏତୁଂ ନାଠଇକେରାଦିଂ, ଦାରୁମକ୍କଟକାଦିନା;

ଛିନ୍ଦିତୁଂ ଗଣ୍ଠିକଂ କାତୁଂ, ତିଣାଦିଂ ନ ଚ କପ୍ପତି।

୧୩୪।

ଭୂତଗାମଂ ୱ ବୀଜଂ ୱା, ଛିନ୍ଦ ଭିନ୍ଦୋଚିନାହି ୱା;

ଫାଲେହି ୱିଜ୍ଝ ପଚ ୱା, ନିଯମେତ୍ୱା ନ ଭାସଯେ।

୧୩୫।

ଇମଂ କରୋହି କପ୍ପିଯଂ, ଇମଂ ଗଣ୍ହେଦମାହର;

ଇମଂ ଦେହି ଇମଂ ସୋଧେହେୱଂ ୱଟ୍ଟତି ଭାସିତୁନ୍ତି।

୧୪। ଭୂମିନିଦ୍ଦେସୋ

ଭୂମିଯୋତି –

୧୩୬।

ସମ୍ମୁତୁସ୍ସାୱନନ୍ତା ଚ, ଗୋନିସାଦୀ ଗହାପତି;

କପ୍ପିଯା ଭୂମିଯୋ ଯାସୁ, ୱୁତ୍ଥଂ ପକ୍କଞ୍ଚ କପ୍ପତି।

୧୩୭।

ୱାସତ୍ଥାଯ କତେ ଗେହେ, ସଙ୍ଘିକେ ୱେକସନ୍ତକେ;

କପ୍ପିଯା କୁଟି ଲଦ୍ଧବ୍ବା, ସହସେଯ୍ୟପ୍ପହୋନକେ।

୧୩୮।

ଗେହେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱେକସ୍ସ, କରମାନେୱମୀରଯଂ;

ପଠମିଟ୍ଠକଥମ୍ଭାଦିଂ, ଠପେଯ୍ୟୁସ୍ସାୱନନ୍ତିକା;

‘‘କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମ, କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମା’’ତି।

୧୩୯।

ଯେଭୁଯ୍ୟେନାପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ, ଆରାମୋ ସକଲୋପି ୱା;

ୱୁଚ୍ଚତେ ‘‘ଗୋନିସାଦୀ’’ତି, ସମ୍ମୁତୀ ସଙ୍ଘସମ୍ମତା।

୧୪୦।

ଭିକ୍ଖୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେହି, ଦିନ୍ନୋ ତେସଂୱ ସନ୍ତକୋ;

ଅତ୍ଥାଯ କପ୍ପକୁଟିଯା, ଗେହୋ ଗହପତୀ ମତୋ।

୧୪୧।

ଅକପ୍ପକୁଟିଯା ୱୁତ୍ଥସପ୍ପିଆଦୀହି ମିସ୍ସିତଂ;

ୱଜ୍ଜେଯ୍ଯ ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥତ୍ତଂ, ପୁରିମଂ କାଲିକଦ୍ୱଯଂ।

୧୪୨।

ତେହେୱ ଭିକ୍ଖୁନା ପକ୍କଂ, କପ୍ପତେ ଯାୱଜୀୱିକଂ;

ନିରାମିସଂୱ ସତ୍ତାହଂ, ସାମିସେ ସାମପାକତା।

୧୪୩।

ଉସ୍ସାୱନନ୍ତିକା ଯେହି, ଥମ୍ଭାଦୀହି ଅଧିଟ୍ଠିତା;

ତେସୁଯେୱାପନୀତେସୁ, ତଦଞ୍ଞେସୁପି ତିଟ୍ଠତି।

୧୪୪।

ସବ୍ବେସୁ ଅପନୀତେସୁ, ଭୱେ ଜହିତୱତ୍ଥୁକା;

ଗୋନିସାଦୀ ପରିକ୍ଖିତ୍ତେ, ସେସା ଛଦନୱିବ୍ଭମାତି।

୧୫। ଉପଜ୍ଝାଚରିଯୱତ୍ତନିଦ୍ଦେସୋ

ଉପଜ୍ଝାଚରିଯୱତ୍ତାନୀତି –

୧୪୫।

ନିସ୍ସାଯୁପଜ୍ଝାଚରିଯେ, ୱସମାନୋ ସୁପେସଲୋ;

ଦନ୍ତକଟ୍ଠାସନଂ ତୋଯଂ, ଯାଗୁଂ କାଲେ ଦଦେ ସଦା।

୧୪୬।

ପତ୍ତେ ୱତ୍ତଂ ଚରେ ଗାମ-ପ୍ପୱେସେ ଗମନାଗମେ;

ଆସନେ ପାଦପୀଠେ ଚ, କଥଲୋପାହନଚୀୱରେ।

୧୪୭।

ପରିଭୋଜନୀଯପାନୀଯ-ୱଚ୍ଚପ୍ପସ୍ସାୱଠାନିସୁ ;

ୱିହାରସୋଧନେ ୱତ୍ତଂ, ପୁନ ପଞ୍ଞାପନେ ତଥା।

୧୪୮।

ନ ପପ୍ଫୋଟେଯ୍ଯ ସୋଧେନ୍ତୋ, ପଟିୱାତେ ଚ ସଙ୍ଗଣେ;

ୱିହାରଂ ଭିକ୍ଖୁ ପାନୀଯ-ସାମନ୍ତା ସଯନାସନଂ।

୧୪୯।

ନ୍ହାନେ ନ୍ହାତସ୍ସ କାତବ୍ବେ, ରଙ୍ଗପାକେ ଚ ଧୋୱନେ;

ସିବ୍ବନେ ଚୀୱରେ ଥେୱେ, ରଜନ୍ତୋ ନ ୱଜେ ଠିତେ।

୧୫୦।

ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଅନାପୁଚ୍ଛା, ପତ୍ତଂ ୱା ଚୀୱରାନି ୱା;

ନ ଦଦେଯ୍ଯ ନ ଗଣ୍ହେଯ୍ଯ, ପରିକ୍ଖାରଞ୍ଚ କିଞ୍ଚନଂ।

୧୫୧।

ଏକଚ୍ଚଂ ପଚ୍ଛତୋ କାତୁଂ, ଗନ୍ତୁଂ ୱା ତସ୍ସ ପଚ୍ଛତୋ;

ପିଣ୍ଡପାତଞ୍ଚ ନିନ୍ନେତୁଂ, ନୀହରାପେତୁମତ୍ତନୋ।

୧୫୨।

କିଞ୍ଚଯଂ ପରିକମ୍ମଂ ୱା, କେସଚ୍ଛେଦଞ୍ଚ ଅତ୍ତନୋ;

କାରାପେତୁଂ ୱ କାତୁଂ ୱା, ଅନାପୁଚ୍ଛା ନ ୱଟ୍ଟତି।

୧୫୩।

ଗାମଂ ସୁସାନଂ ନିସ୍ସୀମଂ, ଦିସଂ ୱା ଗନ୍ତୁମିଚ୍ଛତୋ;

ଅତ୍ତନୋ କିଞ୍ଚଯଂ ୱାପି, ଅନାପୁଚ୍ଛା ନ ୱଟ୍ଟତି।

୧୫୪।

ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅରତିଂ ଦିସ୍ୱା, କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ୱା ୱିନୋଦୟେ;

କରେୟ୍ୟ ୱାପି ଉସ୍ସୁକ୍କଂ, ସଙ୍ଘାୟତ୍ତେସୁ କମ୍ମସୁ।

୧୫୫।

ଗିଲାନେସୁ ଉପଟ୍ଠେୟ୍ୟ, ୱୁଟ୍ଠାନଂ ନେସମାଗମେ;

ୱତ୍ତଭେଦେନ ସଙ୍ଘସ୍ସ, ଅନାଦରେନ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି।

୧୬। ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନିକନିଦ୍ଦେସୋ

ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନିକନ୍ତି –

୧୫୬।

ନ କରେୟ୍ୟ ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ, ୱଚ୍ଚଂ ଯାତାନୁପୁବ୍ବିୟା;

ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱକୁଟିୟୋ, ନ୍ହାନତିତ୍ଥଞ୍ଚ ଲବ୍ଭତି।

୧୫୭।

ପୱିସେୟ୍ୟୁକ୍କସିତ୍ୱା ନୋ, ସହସା ପୱିସେୟ୍ୟ ଚ;

ଉକ୍କାସିତ୍ୱାୱୁବ୍ଭଜେୟ୍ୟ, ପାଦୁକାସ୍ୱେୱ ସଣ୍ଠିତୋ।

୧୫୮।

ନ କରେ ନିତ୍ଥୁନଂ ୱଚ୍ଚଂ, ଦନ୍ତକଟ୍ଠଞ୍ଚ ଖାଦୟଂ;

ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଦୋଣୀନଂ, ନ କରେୟ୍ୟୁଭୟଂ ବହି।

୧୫୯।

କୂପେ କଟ୍ଠଂ ନ ପାତେୟ୍ୟ, ଖେଳଂ ପସ୍ସାୱଦୋଣିୟା;

ନାୱଲେଖେୟ୍ୟ ଫରୁସେ-ନୁହତଞ୍ଚାପି ଧୋୱୟେ।

୧୬୦।

ନ ନିକ୍ଖମେୟ୍ୟ ସହସା-ୱୁବ୍ଭଜିତ୍ୱା ନ ନିକ୍ଖମେ;

ଚପୁ ଚପୁ ନାଚମେୟ୍ୟ, ଉକ୍ଲାପଞ୍ଚ ୱିସୋଧୟେତି।

୧୭। ଆପୁଚ୍ଛକରଣନିଦ୍ଦେସୋ

ଆପୁଚ୍ଛକରଣନ୍ତି –

୧୬୧।

ଅନଜ୍ଝିଟ୍ଠୋୱ ଥେରେନ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ନ ଉଦ୍ଦିସେ;

ଧମ୍ମଂ ନ କଥଯେ ପଞ୍ହଂ, ନ ପୁଚ୍ଛେ ନ ଚ ୱିସ୍ସଜେ।

୧୬୨।

ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା କଥେନ୍ତସ୍ସ, ପୁନ ୱୁଡ୍ଢତରାଗମେ;

ପୁନ ଆପୁଚ୍ଛନଂ ନତ୍ଥି, ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଚାନୁମୋଦତୋ।

୧୬୩।

ୱସନ୍ତୋ ଚ ଅନାପୁଚ୍ଛା, ୱୁଡ୍ଢେନେକୱିହାରକେ;

ନ ସଜ୍ଝାଯେଯ୍ୟ ଉଦ୍ଦେସଂ, ପରିପୁଚ୍ଛଞ୍ଚ ନୋ ଦଦେ।

୧୬୪।

ଧମ୍ମଂ ନ ଭାସଯେ ଦୀପଂ, ନ କରେ ନ ଚ ୱିଜ୍ଝପେ;

ୱାତପାନଂ କୱାଟଂ ୱା, ୱିୱରେଯ୍ୟ ଥକେଯ୍ୟ ଚ।

୧୬୫।

ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମନ୍ତୋପି, ୱୁଡ୍ଢେନ ପରିୱତ୍ତଯେ;

ଯେନ ୱୁଡ୍ଢୋ ସ ସଙ୍ଘାଟି-କଣ୍ଣେନେନଂ ନ ଘଟ୍ଟଯେତି।

୧୮। ନଗ୍ଗନିଦ୍ଦେସୋ

ନଗ୍ଗୋତି –

୧୬୬।

ନଗ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଂ ୱଜେ ଭୁଞ୍ଜେ, ପିୱେ ଖାଦେ ନ ସାଯଯେ;

ନ ଗଣ୍ହେ ନ ଦଦେ ନେୱ, ୱନ୍ଦେ ୱନ୍ଦାପଯେଯ୍ୟ ୱା।

୧୬୭।

ପରିକମ୍ମଂ ନ କାରେଯ୍ୟ, ନ କରେ ପଟିଚ୍ଛାଦିସୁ;

ପରିକମ୍ମେ ଦୁୱେ ୱତ୍ତ-ଚ୍ଛାଦି ସଙ୍ଘତ୍ତ କପ୍ପିଯାତି।

୧୯। ନ୍ହାନକପ୍ପନିଦ୍ଦେସୋ

ନ୍ହାନକପ୍ପୋତି –

୧୬୮।

ନ ଚ ନ୍ହାଯେଯ୍ଯ ଥେରାନଂ, ପୁରତୋପରି ୱା ତଥା;

ଦଦେଯ୍ଯ ଓତରନ୍ତାନଂ, ମଗ୍ଗମୁତ୍ତରମାନକୋ।

୧୬୯।

କୁଟ୍ଟଥମ୍ଭତରୁଙ୍ଗାନେ, ନ୍ହାଯମାନୋ ନ ଘଂସଯେ;

କାଯଂ ଗନ୍ଧବ୍ବହତ୍ଥେନ, କୁରୁୱିନ୍ଦକସୁତ୍ତିଯା।

୧୭୦।

ମଲ୍ଲକେନାଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱା, ସରୀରେନ ନ ଘଂସଯେ;

କପାଲିଟ୍ଠକଖଣ୍ଡାନି, ୱଟ୍ଟୱଚ୍ଛି ଚ ୱଚ୍ଚତି।

୧୭୧।

ସବ୍ବେସଂ ପୁଥୁପାଣୀ ଚା-କଲ୍ଲସ୍ସାକତମଲ୍ଲକଂ;

ପାସାଣଫେଣକଥଲା, କପ୍ପନ୍ତି ପାଦଘଂସନେତି।

୨୦। ଅୱନ୍ଦିଯନିଦ୍ଦେସୋ

ଅୱନ୍ଦିଯୋତି –

୧୭୨।

ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁପସମ୍ପନ୍ନ-ନାନାସଂୱାସୈତ୍ଥିଯୋ;

ନଗ୍ଗୋ ଚ ଗରୁକଟ୍ଠୋ ଚ, ପଣ୍ଡକୋ ଚ ଅୱନ୍ଦିଯାତି।

୨୧। ଚମ୍ମନିଦ୍ଦେସୋ

ଚମ୍ମନ୍ତି –

୧୭୩।

ମିଗାଜେଠଅକଚମ୍ମାନି, କପ୍ପନ୍ତି ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ;

ରୋହିତେଣିପସଦା ଚ, କୁରୁଙ୍ଗା ମିଗଜାତିକା।

୧୭୪।

ଅନୁଞ୍ଞାତଓଯା ଅଞ୍ଞଂ, ଚମ୍ମଂ ଦୁକ୍କଟଓହ୍ଣୁକଂ;

ଥଓିକୋପାହନେ ଚମ୍ମଂ, ସଢଂ କପ୍ପତିମାନୁସନ୍ତି।

୨୨। ଉପାହନନିଦ୍ଦେସୋ

ଉପାହନା ଚେଓାତି –

୧୭୫।

ମଜ୍ଝଦେସେ ନ କପ୍ପନ୍ତି, ଗଣଙ୍ଗଣୂପାହନା ନଓା;

ସଢସ୍ସ କପ୍ପନ୍ତାରାମେ, ସଢତ୍ଥାକଲ୍ଲକସ୍ସ ଚ।

୧୭୬।

ସଢନୀଲକଓଦାତପୀତଲୋହିତକଣ୍ହକା ;

ମହାରଙ୍ଗମହାନାମ-ରଙ୍ଗରତ୍ତା ଚୁପାହନା।

୧୭୭।

ସଢମଞ୍ଜେଟ୍ଠିକା ଚିତ୍ରା, ନୀଲପୀତାଦିଓଦ୍ଧିକା;

ତିତ୍ତିରପତ୍ତିକା ମେଣ୍ଡ-ଅଜଓିସାଣଓଦ୍ଧିକା।

୧୭୮।

ଖଲ୍ଲବଦ୍ଧା ପୁଟବଦ୍ଧା, ତୂଲପୁଣ୍ଣା ଚୁପାହନା;

ପାଲିଗୁଣ୍ଠିମକା ମୋର-ପିଞ୍ଛେନ ପରିସିଢିତା।

୧୭୯।

ଓିଛିକାଢଇକତା ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘଦୀଜିନଦୀପିନଂ;

ମଜ୍ଜାରକାଢଅକୋଲୂକଚମ୍ମେହି ଚ ପରିକ୍ଖଟା;

ପାଦୁକା ସଙ୍କମନୀଯା, କୋଚି ଧାରେଯ୍ୟ ଦୁକ୍କଟଂ।

୧୮୦।

ନୀଲାଦିୱଣ୍ଣଂ ସକଲଂ, ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା ୱେକଦେସକଂ;

ଉପାହନା ୱଠଅଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ହାରେତ୍ୱା ଖଲ୍ଲକାଦିକନ୍ତି।

୨୩। ଅନୋଲୋକିୟନିଦ୍ଦେସୋ

ଅନୋଲୋକିୟନ୍ତି –

୧୮୧।

ସାରତ୍ତୋ ଇତ୍ଥିୟା ଯୋନିଂ, ମୁଖଂ ୱା ଭିକ୍ଖୁଦାୟିୟା;

ପରସ୍ସ ପତ୍ତମୁଚ୍ଛାନସଞ୍ଞୀ ୱା ଅତ୍ତନୋ ମୁଖଂ;

ଆଦାସୋଦକପତ୍ତେ ୱା, ଓଲୋକେୟ୍ୟସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି।

୨୪। ଅଞ୍ଜନୀନିଦ୍ଦେସୋ

ଅଞ୍ଜନୀତି –

୧୮୨।

ୱଟ୍ଟାଟ୍ଟସୋଠଅସଂସା ୱା, ମଟ୍ଠା ୱଟ୍ଟତି ଅଞ୍ଜନୀ;

ତିସ୍ସୋପି ମୂଲେ ଗୀୱାୟଂ, ଲେଖା ଏକାୱ ବନ୍ଧିତୁଂ।

୧୮୩।

ୟଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ ମାଲାଦିକମ୍ମଂ ମକରଦନ୍ତକଂ;

ଗୋମୁତ୍ତକଡ୍ଢଚନ୍ଦାଦି-ୱିକାରଂ ନେହ ୱଟ୍ଟତି।

୧୮୪।

ଲଦ୍ଧେକୱଣ୍ଣସୁତ୍ତେନ, ସିବ୍ବିତୁଂ ଥୱିକା ତଥା;

ସିପାଟି କୁଞ୍ଚିକାକୋସୋ, ସଲାକାପି ଅଚିତ୍ତକା।

୧୮୫।

ସଙ୍ଖନାଭିୱିସାଣଟ୍ଠି-ନଠଅଦନ୍ତମୟା ତଥା;

ଫଲକଟ୍ଠମୟା ୱେଠଉ-ଲାଖାଲୋହମୟାପି ଚ।

୧୮୬।

ଅଞ୍ଜନିଯୋ ସଲାକାଯୋ, ଧୂମନେତ୍ତା ଚ ଲବ୍ଭରେ;

ତଥା ସତ୍ଥକଦଣ୍ଡାନି, ନତ୍ଥୁଦାନା ଚ ତମ୍ମଯାତି।

୨୫। ଅକପ୍ପିଯସଯନନିଦ୍ଦେସୋ

ଅକପ୍ପିଯସଯନାନୀତି –

୧୮୭।

ଆସନ୍ଦୀ ତୂଲୀ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ, ପଟିକଂ ଗୋନଚିତ୍ତକଂ;

ପଟଲୀ ୱିକତୀ ଉଦ୍ଧ-ଲୋମୀ ଏକନ୍ତଲୋମିକା।

୧୮୮।

କୁତ୍ତଂ କୋସେଯ୍ୟଂ କଟ୍ଟିସ୍ସଂ, ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥତ୍ଥରା;

ଜିନପ୍ପୱେଣିକଦଲୀ-ମିଗପ୍ପୱରଅତ୍ଥରା।

୧୮୯।

ସଲୋହିତୱିତାନଞ୍ଚ-ଭତୋରତ୍ତୂପଧାନକଂ ;

ଅକପ୍ପିଯାନି ଏତାନି, ଦୁକ୍କଟଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ।

୧୯୦।

ଆସନ୍ଦାଦିତ୍ତଯା ସେସେ, ଲବ୍ଭତେ ଗିହିସନ୍ତକେ;

ଧମ୍ମାସନେ ଚ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ, ଘରେ ଚାପି ନିସୀଦିତୁଂ;

ଭୂମତ୍ଥରଣସଙ୍ଖେପେ, ସଯିତୁଞ୍ଚାପି କପ୍ପତି।

୧୯୧।

ଚତୁରଂସପୀଠା ସତ୍ତଙ୍ଗା, ପଞ୍ଚଙ୍ଗା ଉଚ୍ଚପାଦକା;

ତୂଲୋନଦ୍ଧା ଘରେଯେୱ, ମଞ୍ଚପୀଠା ନିସୀଦିତୁଂ।

୧୯୨।

ଚୋଳଅତ୍ତାକୁଣ୍ଡପଣ୍ଣାନଂ, ତିଣାନଞ୍ଚେୱ ପୂରିତା;

ଚୀୱରଚ୍ଛୱିଯୋ ପଞ୍ଚ, ଭିସୀ ସଙ୍ଘତ୍ଥ କପ୍ପିଯା।

୧୯୩।

ତୂଲଓଯଂ ଭିସିଗବ୍ଭୋ, ଲୋମାନି ମିଗପକ୍ଖିନଂ;

ବିମ୍ବୋହନେ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ, ତୂଲଓଜ୍ଜା ମସୂରକେ।

୧୯୪।

ମନୁସ୍ସଲୋମମୁଣ୍ଡାଯଂ, ପଣ୍ଣେ ପୁପ୍ଫଂ ତମାଲକଂ;

ସୁଦ୍ଧଂ ନ ଆସନଞ୍ଚେଓ, ଲଦ୍ଭୁମ୍ପଟିଓ୍ୱେକ୍ଖିତନ୍ତି।

୨୬। ସମାନାସନିକନିଦ୍ଦେସୋ

ସମାନାସନିକୋପିଚାତି –

୧୯୫।

ତିଓସ୍ସନ୍ତରାନୁଞ୍ଞାତଂ, ଭିକ୍ଖୂନମେକମାସନଂ;

ସଓଓସ୍ସତିଓସ୍ସେହି, ପଞ୍ଚଓସ୍ସୋ ନିସୀଦିତୁଂ।

୧୯୬।

ଠପେତ୍ୱା ପଣ୍ଡକଂ ଇତ୍ଥିଂ, ଉଭତୋବ୍ଯଞ୍ଜନଂ ମୁନି;

ଦୀଘାସନେ ଅନୁଞ୍ଞାସି, ସବ୍ବେହେଓ ନିସୀଦିତୁଂ।

୧୯୭।

ଅନ୍ତଂ ଦୀଘାସନଂ ତିଣ୍ଣଂ, ଯଂ ପହୋତି ନିସୀଦିତୁଂ;

ମଞ୍ଚକେ ୱାପି ପୀଠେ ୱା, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଲଦ୍ଭୁଂ ନିସୀଦିତୁନ୍ତି।

୨୭। ଅସଂୱାସିକନିଦ୍ଦେସୋ

ଅସଂୱାସିକୋ ଚାତି –

୧୯୮।

ଉକ୍ଖିତ୍ତୋନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ, ଭିକ୍ଖୁନୀ ଛିନ୍ନମୂଲକୋ;

ନାନାସଂୱାସନିସ୍ସୀମ-ଟ୍ଠିତଓ୍ୱେହାଯସଣ୍ଠିତା;

ଏକାଦସ ଅଭଦ୍ଧା ଚ, ଅସଂୱାସାତି ଦୀପିତାତି।

୨୮। କମ୍ମନିଦ୍ଦେସୋ

କମ୍ମଞ୍ଞାତି –

୧୯୯।

ୱଗ୍ଗେନ ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ, ସମଗ୍ଗେନ ଅଧମ୍ମିକଂ;

ୱଗ୍ଗେନ ଧମ୍ମକମ୍ମଞ୍ଚ, ସମଗ୍ଗେନ ଚ ଧମ୍ମିକଂ;

ଚତୁତ୍ଥଂଯେୱାନୁଞ୍ଞାତଂ, ସେସକମ୍ମେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ।

୨୦୦।

ଚତୁୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗୋ, ଦସୱୀସତିୱଗ୍ଗିକୋ;

ତିରେକୱୀସତିୱଗ୍ଗୋ, ପଞ୍ଚ ସଙ୍ଘା ୱିଭାୱିତା।

୨୦୧।

ଚତୁୱଗ୍ଗେତ୍ଥ ଅବ୍ଭାନୁ-ପସମ୍ପଦାପୱାରଣା;

ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗୋ ଚ ଅବ୍ଭାନଂ, ମଜ୍ଝଦେସୁପସମ୍ପଦଂ।

୨୦୨।

ଦସୱଗ୍ଗୋ ଚ ଅବ୍ଭାନଂ, ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବକମ୍ମିକୋ;

ଇତରୋ ସବ୍ବକମ୍ମେସୁ, କମ୍ମପ୍ପତ୍ତୋତି ଦୀପିତୋ।

୨୦୩।

ଚତୁୱଗ୍ଗେନ କତ୍ତବ୍ବେ, ଚତ୍ତାରୋ ପକତତ୍ତକା;

କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା ପରେ ଛନ୍ଦା-ରହା ସେସେପ୍ୟଯଂ ନଯୋ।

୨୦୪।

ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିକତ୍ତବ୍ବଂ, ଅସଂୱାସକମ୍ମାରହ;

ଗରୁକଟ୍ଠେସ୍ୱଞ୍ଞତରଂ, କତ୍ୱାନ ଗଣପୂରକଂ;

ପରିୱାସାଦିକଂ କମ୍ମଂ, କତଂ କୁପ୍ପଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟଂ।

୨୦୫।

ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ ୱାରେଯ୍ଯ, ଅନ୍ତରାଯେ ଦୁୱେ ତଯୋ;

ଦିଟ୍ଠିୱିମେକୋଧିଟ୍ଠାନଂ, ୱାରେନ୍ତେୱ ତତୋଧିକା।

୨୦୬।

କମ୍ମାରହା ଅସଂୱାସା, ଖ୍ଓଚିତ୍ତଦୁଖଛିତା;

ଏତେସଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝମ୍ହି, ପଟିକ୍ଖେପୋ ନ ରୁହତି।

୨୦୭।

ପକତତ୍ତେକସୀମଟ୍ଠ-ସମସଂୱାସଭିକ୍ଖୁନୋ;

ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସନ୍ତମସୋ-ନନ୍ତରସ୍ସାପି ରୂହତି।

୨୦୮।

କୋପେତୁଂ ଧମ୍ମିକଂ କମ୍ମଂ, ପଟିକ୍କୋସେଯ୍ୟ ସମ୍ମୁଖା;

ତିରୋକ୍ଖା କାଯସାମଗ୍ଗିଂ, ଛନ୍ଦଂ ନୋ ଦେଯ୍ୟ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି।

୨୯। ମିଚ୍ଛାଜୀୱୱିୱଜ୍ଜନାନିଦ୍ଦେସୋ

ମିଚ୍ଛାଜୀୱୱିୱଜ୍ଜନାତି –

୨୦୯।

ଦାରୁଂ ୱେଳୁଂ ଫଲଂ ପୁପ୍ଫଂ, ଚୁଣ୍ଣଂ ନ୍ହାନମୁଖୋଦକଂ;

ମତ୍ତିକାଦନ୍ତକଟ୍ଠାଦିଂ, ନ ଦଦେ କୁଲସଙ୍ଗହା।

୨୧୦।

ପାରିଭଟକତାମୁଗ୍ଗ-ସୂପ୍ପତାୱତ୍ଥୁୱିଜ୍ଜଯା;

ପହେଣଦୂତକମ୍ମେନ, ଜଙ୍ଘପେସନିଯେନ ୱା।

୨୧୧।

ଅନୁପ୍ପଦାନପ୍ପଟିପିଣ୍ଡ-ୱେଜ୍ଜକମ୍ମେନ ୱା ପନ;

ନାଞ୍ଞେନ ୱାପି ସମ୍ବୁଦ୍ଧପ୍ପଟିକୁଟ୍ଠେନ ଜୀୱଯେ।

୨୧୨।

ୱିଞ୍ଞତ୍ତିନେସନାଭୂତୁଲ୍ଲପନାକୁହନାଦିହି;

କୁଲଦୂସାଦିନୁପ୍ପନ୍ନପଚ୍ଚଯେ ପରିୱଜ୍ଜଯେତି।

୩୦। ୱତ୍ତନିଦ୍ଦେସୋ

ୱତ୍ତନ୍ତି –

୨୧୩।

ଆଗନ୍ତୁକୋ ନ ଆରାମଂ, ପୱିସେ ସୌପାହନୋ;

ସଛତ୍ତୋଗୁଣ୍ଠିତୋ ସୀସେ, କରିତ୍ୱା ୱାପି ଚୀୱରଂ।

୨୧୪।

ପାନୀଯେନ ନ ଧୋୱେଯ୍ୟ, ପାଦେ ୱୁଡ୍ଢତରେପି ଚ;

ଆୱାସିକେଭିୱାଦେଯ୍ୟ, ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ ସଯନାସନଂ।

୨୧୫।

ଗମିକୋ ପଟିସାମେତ୍ୱା, ଦାରୁମତ୍ତିକଭଣ୍ଡକଂ;

ୱିହାରଞ୍ଚ ଥକେତ୍ୱାନ, ଆପୁଚ୍ଛ ସଯନାସନଂ।

୨୧୬।

ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବେ ଅସତି, ସଂଗୋପେତ୍ୱାନ ସାଧୁକଂ;

ପକ୍କମେଯ୍ୟଞ୍ଞଥା ତସ୍ସ, ପକ୍କନ୍ତୁଂ ନ ଚ କପ୍ପତି।

୨୧୭।

ଆୱାସିକୋ ପଞ୍ଞାପେଯ୍ୟ, ୱୁଡ୍ଢାଗନ୍ତୁସ୍ସ ଆସନଂ;

ଉପନିକ୍ଖିପେ ପାଦୋଦ-ପ୍ପଭୁତିଂ ପତ୍ତଚୀୱରଂ।

୨୧୮।

ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱାନ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, ପାନୀଯେନ ଚ ପୁଚ୍ଛଯେ;

ଆଗନ୍ତୁକେଭିୱାଦେଯ୍ୟ, ପଞ୍ଞପେ ସଯନାସନଂ।

୨୧୯।

ଅଜ୍ଝାୱୁତ୍ଥମୱୁତ୍ଥଂ ୱା, ଗୋଚରାଗୋଚରଂ ୱଦେ;

ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଠାନାନି, କତିକଂ ସେକ୍ଖସମ୍ମୁତିଂ।

୨୨୦।

ପଓ୍ଵେସନିକ୍ଖମେ କାଲଂ, ପରିଭୋଜିଯପାନିଯଂ;

ନିସିନ୍ନୋଓ୍ଵ ନଓ୍ଵକସ୍ସ, ଏତଂ ସଦ୍ଧଂ ସମୁଦ୍ଦିସେତି।

୩୧। ଓ୍ଵିକପ୍ପନାନିଦ୍ଦେସୋ

ଓ୍ଵିକପ୍ପନାଚେଓ୍ଵାତି –

୨୨୧।

ସମ୍ମୁଖା ପରମ୍ମୁଖାତି, ଦୁଓ୍ଵେ ଓ୍ଵୁତ୍ତା ଓ୍ଵିକପ୍ପନା;

ସମ୍ମୁଖାଯ ଓ୍ଵିକପ୍ପେନ୍ତୋ, ବ୍ୟତ୍ତସ୍ସେକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ;

‘‘ଇମଂ ଚୀଓ୍ଵରଂ ତୁଯ୍ହଂ, ଓ୍ଵିକପ୍ପେମୀ’’ତି ଭାସଯେ।

୨୨୨।

ଏତ୍ତାଓ୍ଵତା ନିଧେତୁଂଓ୍ଵ, କପ୍ପତୀ ନ ଚ କପ୍ପତି;

ପରିଭୋଗାଦିକଂ ତେନ, ଅପ୍ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟଭାଓ୍ଵତୋ।

୨୨୩। ‘‘ମଯ୍ହଂ ସନ୍ତକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜ ଓ୍ଵା ଓ୍ଵିସ୍ସଜ୍ଜେହି ଓ୍ଵା ଯଥାପଚ୍ଚଯଂ ଓ୍ଵା କରୋହୀ’’ତି –

ତେନ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧଟେଯେଓ୍ଵ, ପରିଭୋଗାଦି କପ୍ପତି।

୨୨୪।

ଅପରା ସମ୍ମୁଖାଓ୍ଵେକା, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସେକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ;

ଗହେତ୍ଵା ନାମମେକସ୍ସ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିନଂ।

୨୨୫। ‘‘ଇମଂ ଚୀଓ୍ଵରଂ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ, ତିସ୍ସାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା, ତିସ୍ସସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସ, ତିସ୍ସାଯ ସାମଣେରିଯା, ତିସ୍ସାଯ ସିକ୍ଖମାନାଯ ଓ୍ଵିକପ୍ପେମୀ’’ତି ଓ୍ଵତ୍ତବ୍ବଂ।

ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ‘‘ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ, ତିସ୍ସାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା, ତିସ୍ସସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସ , ତିସ୍ସାଯ ସାମଣେରିଯା, ତିସ୍ସାଯ ସିକ୍ଖମାନାଯ ସନ୍ତକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜ ଓ୍ଵା ଓ୍ଵିସ୍ସଜ୍ଜେହି ଓ୍ଵା ଯଥାପଚ୍ଚଯଂ ଓ୍ଵା କରୋହୀ’’ତି ଓ୍ଵତ୍ତବ୍ବଂ।

୨୨୬।

ପରମ୍ମୁଖାଓ୍ଵିକପ୍ପନେ-କସ୍ସନ୍ତିକେଓ୍ଵମୀରଯେ;

‘‘ଇମଂ ଚୀଓ୍ଵରଂ ତୁଯ୍ହଂ ଓ୍ଵିକପ୍ପନତ୍ଥାଯ ଦମ୍ମୀ’’ତି।

୨୨୭। ତେନ ଓ୍ଵତ୍ତବ୍ବୋ ‘‘କୋ ତେ ମିତ୍ତୋ ଓ୍ଵା ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ ଓ୍ଵା’’ତି। ଇତରେନ ଚେଓ୍ଵଂ ଓ୍ଵତ୍ତବ୍ବଂ ‘‘ତିସ୍ସୋ ଭିକ୍ଖୂ’’ତି ଓ୍ଵା ‘‘ତିସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନୀ’’ତି ଓ୍ଵା ‘‘ତିସ୍ସୋ ସାମଣେରୋ’’ତି ଓ୍ଵା ‘‘ତିସ୍ସା ସାମଣେରୀ’’ତି ଓ୍ଵା ‘‘ତିସ୍ସା ସିକ୍ଖମାନା’’ତି ଓ୍ଵା।

ପୁନ ତେନ ‘‘ଅହଂ ତିସ୍ସସ୍ସ ତିସ୍ସାଯ ୱା ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ତେନେୱ ‘‘ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ, ତିସ୍ସାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା, ତିସ୍ସସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସ, ତିସ୍ସାଯ ସାମଣେରିଯା, ତିସ୍ସାଯ ସିକ୍ଖମାନାଯ ସନ୍ତକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜ ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେହି ୱା ଯଥାପଚ୍ଚଯଂ ୱା କରୋହୀ’’ତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତବ୍ବଂ।

୨୨୮।

ଦୂରସନ୍ତିକଭେକଭବହୁଭାୱଂ ୱିଜାନିଯ;

‘‘ଏତଂ ଇମ’’ନ୍ତି ‘‘ଏତାନି, ଇମାନୀ’’ତେତ୍ଥ ଯୋଜଯେ।

୨୨୯।

ଦସାହଂ ମାସମେକଂ ୱା, ପଞ୍ଚ ୱା କଥିନତ୍ଥତେ;

ପାରିପୂରତ୍ଥମୂନସ୍ସ, ପଚ୍ଚାସା ସତି ମାସକଂ;

ନୁପ୍ପାଦଯତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଂ, ନାଧିଟ୍ଠିତୱିକପ୍ପିତନ୍ତି।

୩୨। ନିସ୍ସଯନିଦ୍ଦେସୋ

ନିସ୍ସଯୋତି –

୨୩୦।

ବ୍ଯତ୍ତସ୍ସ ପଞ୍ଚୱସ୍ସସ୍ସ, ନତ୍ଥି ନିସ୍ସଯ କାରିଯଂ;

ଯାୱଜୀୱମ୍ପି ଅବ୍ଯତ୍ତୋ, ନିସ୍ସିତୋଯେୱ ଜୀୱତି।

୨୩୧।

ଏକଂସଂ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା, ପଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱାନ ଅଞ୍ଜଲିଂ;

ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା, ୱଦେ ଯାୱତତୀଯକଂ;

‘‘ଆଚରିଯୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ହୋହି,

ଆଯସ୍ମତୋ ନିସ୍ସାଯ ୱଚ୍ଛାମୀ’’ତି।

୨୩୨।

ପକ୍କନ୍ତେ ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତେ, ୱିବ୍ଭନ୍ତେ ୱାପି ନିସ୍ସଯୋ;

ମରଣାଣତ୍ତୁପଜ୍ଝାଯ-ସମୋଧାନେହି ସମ୍ମତି।

୨୩୩।

ନିସ୍ସାଯ ନ ୱସେଲଜ୍ଜିଂ, ଅପୁବ୍ବଂ ଠାନମାଗତୋ;

ଆଗମେ ଚତୁପଞ୍ଚାହଂ, ଞାତୁଂ ଭିକ୍ଖୁସଭାଗତଂ।

୨୩୪।

ଅଦ୍ଧିକସ୍ସ ଗିଲାନସ୍ସ, ଗିଲାନୁପଟ୍ଠକସ୍ସ ଚ;

ଯାଚିତସ୍ସ ଅରଞ୍ଞେ ୱା, ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତେନ ଫାସୁକଂ;

ସଭାଗେ ଦାଯକେସନ୍ତେ, ୱସିତୁଂ ତାୱ ଲବ୍ଭତୀତି।

୩୩। କାଯବନ୍ଧନନିଦ୍ଦେସୋ

କାଯବନ୍ଧନନ୍ତି –

୨୩୫।

ଅକାଯବନ୍ଧନୋ ଗାମଂ, ଦୁକ୍କଟଂ ପୱିସେଯ୍ଯ ଚେ;

ବନ୍ଧେଯ୍ଯ ଯତ୍ଥ ସରତି, ତତ୍ଥେୱାସତିଯା ଗତୋ।

୨୩୬।

ପଟ୍ଟିକା ସୂକରନ୍ତନ୍ତି, ଦୁୱିଧଂ କାଯବନ୍ଧନଂ;

ଦୁସ୍ସପଟ୍ଟୋ ଚ ରଜ୍ଜୁ ଚ, ଏକା ତଦନୁଲୋମିକା।

୨୩୭।

ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକଖଜ୍ଜୂରୀ-ପତ୍ତା ମଟ୍ଠା ଚ ପଟ୍ଟିକା;

ଲବ୍ଭା ଦସା ଚତସ୍ସୋପି, ଅନ୍ତେ ଦିଗୁଣସୁତ୍ତକଂ।

୨୩୮।

ମାଲାଦିଂ କକ୍କଟଚ୍ଛାଦିଂ, ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଗୁଣସୁତ୍ତକ;

କୋଟ୍ଟିତା କୁଞ୍ଜରଚ୍ଛାଦିଂ, ପଟ୍ଟିକା ନ ଚ କପ୍ପତି।

୨୩୯।

ଘଟକଂ ମକରମୁଖାଦିଂ, ନ କପ୍ପନ୍ତି ଦସାମୁଖେ;

ଉଭନ୍ତେ ଘଟକା ଲେଖା, ୱିଧେ ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ଚିତ୍ତକଂ।

୨୪୦।

ଦେଙ୍କୁଭକଞ୍ଚ ମୁରଜଂ, ମଦ୍ଦୱୀଣଂ କଲାବୁକଂ;

ନ କପ୍ପନ୍ତି ଦସାସୁ ଦ୍ୱେ, ମଜ୍ଝିମାଯେୱ କପ୍ପରେ।

୨୪୧।

ୱେଠଉଦନ୍ତୱିସାଣଟ୍ଠିକଟ୍ଠଲାଖାଫଲାମଯା;

ସଙ୍ଖନାଭିମଯା ସୁତ୍ତନଠଅଲୋହମଯାପି ଚ;

ୱିଧା କପ୍ପନ୍ତି କପ୍ପିଯା, ଗଣ୍ଠିଯୋ ଚାପି ତମ୍ମଯାତି।

ପଠମଭାଣୱାରଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୩୪। ପଥୱୀନିଦ୍ଦେସୋ

ପଥୱୀ ଚାତି –

୨୪୨।

ଜାତାଜାତାତି ଦୁୱିଧା, ସୁଦ୍ଧମତ୍ତିକପଂସୁକା;

ଜାତାଦଡ୍ଢା ଚ ପଥୱୀ, ବହୁମତ୍ତିକପଂସୁକା;

ଚାତୁମାସାଧିକୋୱଟ୍ଠପଂସୁମତ୍ତିକରାସି ଚ।

୨୪୩।

ସୁଦ୍ଧସକ୍ଖରପାସାଣମରୁମ୍ବକଥଲୱାଲୁକା;

ଦଡ୍ଢା ଚ ଭୂମି ଯେଭୁଯ୍ୟସକ୍ଖରାଦିମହୀପି ଚ;

ଦୁତିଯା ୱୁତ୍ତରାସି ଚ, ଚାତୁମାସୋମଓଟ୍ଠକୋ।

୨୪୪।

ଦ୍ୱେ ଭାଗା ତୀସୁ ଭାଗେସୁ, ମତ୍ତିକା ଯସ୍ସ ଭୂମିଯା;

ଯେଭୁଯ୍ୟମତ୍ତିକା ଏସା, ସେସେସୁପି ଅଯଂ ନଯୋ।

୨୪୫।

ପାଚିତ୍ତି ଖଣନେ ଜାତେ, ଜାତସଞ୍ଞିସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ;

ଦ୍ୱେଠହସ୍ସାଜାତସଞ୍ଞିସ୍ସ, ନାପତ୍ତାଣାପନେ ତଥା।

୨୪୬।

ପହାରେ ପହାରାପଭି, ଖଣମାନସ୍ସ ଅଭନା;

ଏକାଯାଣଭିଯା ଏକା, ନାନାଣତ୍ତୀସୁ ୱାଚସୋ।

୨୪୭।

‘‘ଇମଂ ଠାନମିମଂ କନ୍ଦମିଧ ୱାପିଂ ଖଣେହ୍ଚ ଚ;

ଜାଲେହଗ୍ଗି’’ନ୍ତି ୱା ୱତ୍ତୁଂ, ନିଯମେତ୍ୱା ନ ୱଟ୍ଟତି।

୨୪୮।

‘‘ଥମ୍ଭସ୍ସିମସ୍ସାୱାଟଂ ୱା, ମଭିକଂ ଜାନ ମାହର;

କରୋହି କପ୍ପିଯଞ୍ଚେ’’ତି, ୱଚନଂ ୱଟ୍ଟତେଦିସଂ।

୨୪୯।

ଅସମ୍ବଦ୍ଧଂ ପଥୱିଯା, ସୁକ୍ଖକଦ୍ଦମଆଦିକଂ;

କୋପେତୁଂ ତନୁକଂ ଲଦ୍ଧୁମୁସ୍ସିଞ୍ଚନୀଯକଦ୍ଦମଂ।

୨୫୦।

ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦଂ ଉପଚିକାମଭିକଂ ମୂସିକୁକ୍କିରଂ;

ଚାତୁମାସାଧିକୋୱଟ୍ଠଂ, ଲେଣ୍ଡାଦିଞ୍ଚ ନ କୋପଯେ।

୨୫୧।

ପତିତେ ୱାପିଆଦୀନଂ, କୂଲେ ଉଦକସନ୍ତିକେ;

ପାସାଣେ ଚ ରଜେ ଲଗ୍ଗେ, ପତିତେ ନୱସୋଣ୍ଡିଯା।

୨୫୨।

ୱମ୍ମିକେ ମଭିକାକୁଟ୍ଟେ, ଅବ୍ଭୋକାସୁଟ୍ଠିତେ ତଥା;

ଯେଭୁଯ୍ୟକଥଲଟ୍ଠାନେ, ତିଟ୍ଠତିଟ୍ଠକକୁଟ୍ଟକେ।

୨୫୩।

ଥମ୍ଭାଦିଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ଭୂମିଂ, ସଞ୍ଚାଲେତ୍ୱା ୱିକୋପଯଂ;

ଧାରାଯ ଭିନ୍ଦିତୁଂ ଭୂମିଂ, କାତୁଂ ୱା ୱିସମଂ ସମଂ।

୨୫୪।

ସମ୍ମୁଞ୍ଜନୀହି ଘଂସିତୁଂ, କଣ୍ଟକାଦିଂ ପୱେସିତୁଂ;

ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀତି ଭିନ୍ଦନ୍ତୋ, ଭୂମିଂ ଚଙ୍କମିତୁଂ ପଦଂ।

୨୫୫।

ଘଂସିତୁଂ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗଂ, କଣ୍ଡୁରୋଗୀ ତଟାଦିସୁ;

ହତ୍ଥଂ ୱା ଧୋୱିତୁଂ ଭୂମିଂ, ଘଂସିତୁଂ ନ ଚ କପ୍ପତି।

୨୫୬।

ଥମ୍ଭାଦିଉଜୁକୁଦ୍ଧାରୋ, ପାସାଣାଦିପୱଟ୍ଟନଂ;

ସାଖାଦିକଡ୍ଢନଂ ରୁକ୍ଖଲତାଚ୍ଛେଦନଫାଲନଂ।

୨୫୭।

ସେକୋ ପସ୍ସାୱଆଦୀନଂ, ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ ୱଟ୍ଟତି;

ଅଲ୍ଲହତ୍ଥଂ ଠପେତ୍ୱାନ, ରଜଗ୍ଗାହୋ ଚ ଭୂମିଯା।

୨୫୮।

ଅଗ୍ଗିସ୍ସ ଅନୁପାଦାନେ, କପାଲେ ଇଟ୍ଠକାଯ ୱା;

ପାତେତୁଂ ଲବ୍ଭତେ ଅଗ୍ଗିଂ, ଭୂମିଯଂ ୱାୱସେ ସତୀତି।

୩୫। ପରିକ୍ଖାରନିଦ୍ଦେସୋ

ପରିକ୍ଖାରୋତି –

୨୫୯।

ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣେହି ସୁତ୍ତେହି, ଅନ୍ତୋ ବହି ଚ ସିବ୍ବିତୁଂ;

ଗିରିକୂଟଡ୍ଢଚନ୍ଦାଦିଂ, ଛତ୍ତେ ପଣ୍ଣେ ଚ ଛିନ୍ଦିତୁଂ।

୨୬୦।

ଘଟକଂ ୱାଳରୂପଂ ୱା, ଦଣ୍ଡେ ଲେଖା ନ ୱଟ୍ଟତି;

ୱଟ୍ଟତୀ ଦଣ୍ଡବୁନ୍ଦମ୍ହି, ଅହିଚ୍ଛତ୍ତକସାଦିସଂ।

୨୬୧।

ସିବ୍ବିତୁଂ ଏକୱଣ୍ଣେନ, ପଞ୍ଚାରଂ ୱା ୱିନନ୍ଧିତୁଂ;

ଥିରହ୍ୱଂ ୱଟ୍ଟତୀ ଛଭ୍ଭେ, ଦଣ୍ଡେ ଲେଖାୱ ବନ୍ଧିତୁଂ।

୨୬୨।

ଅନ୍ତେ ପଟ୍ଟମୁଖେ ୱାପି, ୱେଣି ସଙ୍ଖଲିକାପି ୱା;

ସୂଚିୱିକାରମଞ୍ଞଂ ୱା, ଚୀୱରେ ନ ଚ କପ୍ପତି;

କପ୍ପବିନ୍ଦୁୱିକାରମ୍ପି, ପାଠଇକଣ୍ଣିକଆଦିକଂ।

୨୬୩।

ଗଣ୍ଠିପାସକପଟ୍ଟାପି, ଚତୁକ୍କୋଣାୱ ଅଗ୍ଘିଯଂ;

ମୁଗ୍ଗରୋ କକ୍କଟଚ୍ଛାଦି-ୱିକାରଂ ନେହ ୱଟ୍ଟତି।

୨୬୪।

କୋଣସୁତ୍ତା ଚ ପୀଠଅକା, ଦୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟାୱ କପ୍ପରେ;

ଗନ୍ଧଂ ତେଲଂ ୱ ଲାଖଂ ୱା, ରଜନେ ନ ଚ ପକ୍ଖିପେ।

୨୬୫।

ରତ୍ତଂ ସଙ୍ଖେନ ମଣିନା, ଘଟ୍ଟେୟ୍ୟଞ୍ଞେନ ୱା ନ ଚ;

ଘଂସେୟ୍ୟ ଦୋଣିଯଂ କତ୍ୱା, ପହାରେ ନ ଚ ମୁଟ୍ଠିନା।

୨୬୬।

କଣ୍ଣକୋଣକସୁତ୍ତାନି, ରତ୍ତେ ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟ ଚୀୱରେ;

ଲେଖା ନ ୱଟ୍ଟତୀ ଧମ୍ମ-କରଣେ ଛତ୍ତୱଟ୍ଟିଯଂ।

୨୬୭।

ଲେଖଂ ଠପେତ୍ୱା ମଣିକା, ପୀଠଅକା କୁଞ୍ଚିକାଯ ଚ;

ପିପ୍ଫଲେ ଚ ପରିଚ୍ଛେଦ-ଲେଖା ଦଣ୍ଡମ୍ହି ୱଟ୍ଟତି।

୨୬୮।

ମାଲାଦ୍ୱୟରଣିଯଂ ପତ୍ତ-ମଣ୍ଡଲେ ଭିତ୍ତିକମ୍ମ ଚ;

ହେଟ୍ଠା ଲେଖାଦ୍ୱଯଂ ଉଦ୍ଧଂ, ଅହିଚ୍ଛତ୍ତକସାଦିସଂ।

୨୬୯।

ହିତ୍ୱା କତ୍ତରଯଟ୍ଠିମ୍ହି, ସୂଚିସଣ୍ଡାସକେପି ଚ;

ଯଂ କିଞ୍ଚି ଗିରିକୂଟାଦି-ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୨୭୦।

ବିମ୍ବୋହନେ ଭିସିମଞ୍ଚ-ପୀଠାଦିସଯନାସନେ;

ସମ୍ମୁଞ୍ଜନିମ୍ହି ସଙ୍କାର-ଛଡ୍ଡନେ ରଙ୍ଗଭାଜନେ।

୨୭୧।

ପାନୀଯଭାଜନେ ପାଦ-ପୀଠେ କଥଲିକାଯ ଚ;

ପତ୍ତାଧାରପିଧାନେସୁ, ତାଲୱଣ୍ଟେ ଚ ବୀଜନେ;

ଯଂ କିଞ୍ଚି ମାଲାକମ୍ମାଦି-ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠମୱାରିତଂ।

୨୭୨।

ସେନାସନେ ପନ ଦ୍ୱାରକୱାଟାଦିପ୍ପଭେଦନେ;

ସୋୱଣ୍ଣମଯନୁଞ୍ଞାତଂ, ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠମ୍ହି କା କଥା।

୨୭୩।

ୱିସାଣନାଳିଲାବ୍ୱାଦିପ୍ପଭେଦେ ତେଲଭାଜନେ;

ପୁମିତ୍ଥିରୂପରହିତଂ, ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠମୱାରିତନ୍ତି।

୩୬। ଭେସଜ୍ଜନିଦ୍ଦେସୋ

ଭେସଜ୍ଜନ୍ତି –

୨୭୪।

ଜନସ୍ସ କାତୁଂ ଭେସଜ୍ଜଂ, ଦାତୁଂ ୱତ୍ତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି;

ଭିକ୍ଖାଚରିଯୱିଞ୍ଞତ୍ତି, ସକେହି ସହଧମ୍ମିନଂ।

୨୭୫।

ପିତୂନଂ ତଦୁପଟ୍ଠାକଭିକ୍ଖୁନିସ୍ସିତଭଣ୍ଡୁନଂ;

ଲଦ୍ଧୁଂ ଭେସଜ୍ଜକରଣଂ, ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରସ୍ସ ଚ।

୨୭୬।

ମହାଚୂଳଅପିତାମାତାଭାତାଭଗିନିଆଦିନଂ;

ତେସଂ ସକେନଓନିଯେ, ଦାତଙ୍ଂ ତାୱକାଲିକଂ।

୨୭୭।

କୁଲଦୂସନୱିଞ୍ଞତ୍ତି, ଭେସଜ୍ଜକରଣାଦି ହି;

ମାତାପିତୂହି ସମ୍ବନ୍ଧଞ୍ଞାତକେସୁ ନ ରୂହତି।

୨୭୮।

ପିଣ୍ଡପାତୋ ଅନାମଟ୍ଠୋ, ମାତାଦୀନମୱାରିତୋ;

ଛନ୍ନଂ ଦାମରିକଚୋରସ୍ସ, ଦାତୁମିସ୍ସରିଯସ୍ସ ଚ।

୨୭୯।

ତେସଂ ସୁଭୋଦକେହେୱ, ପରିତ୍ତଂ କଯିରା ନଓନୋ;

ଭଣିତଙ୍ଂ ଭଣାପେନ୍ତେ, ପରିତ୍ତଂ ସାସନୋଗଧଂ।

୨୮୦।

ସୀଲଂ ଧମ୍ମଂ ପରିତ୍ତଂ ୱା, ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦେତୁ ଭାସତୁ;

ଦାତୁଂ ୱତ୍ତୁଞ୍ଚ ଲଦ୍ଭତି, ଗନ୍ତ୍ୱା କେନଚି ପେସିତୋତି।

୩୭। ଉଗ୍ଗହନିଦ୍ଦେସୋ

ଉଗ୍ଗହୋତି –

୨୮୧।

କମ୍ମଚେତିଯସଙ୍ଘଞ୍ଞ-ପୁଗ୍ଗଲତ୍ଥଂ ଗଣସ୍ସ ଚ;

ଦସଭେଦମ୍ପି ରତନଂ, ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

୨୮୨।

ନିସ୍ସଗ୍ଗି ତେସୁ ଅତ୍ତତ୍ଥଂ, ଦ୍ୱୀସୁ ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ;

ଅନାମସିଦ୍ଧା ୱୁତ୍ତେ ତୁ, ଗଣଂ ସଙ୍ଘଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲଂ।

୨୮୩।

''ଚେତ୍ରସ୍ସ ନୱକମ୍ମସ୍ସ, ଦମ୍ମୀ''ତି ନ ପଟିକ୍ଖିପେ;

ୱଦେ କପ୍ପିଯକାରାନଂ, ''ୱଦନ୍ତେୱମିମେ'' ଇତି।

୨୮୪।

ଖେତ୍ତଂ ୱତ୍ଥୁଂ ତଳାକଂ ୱା, ଦେନ୍ତେ ଦାସପସ୍ୱାଦିକଂ;

ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, କପ୍ପିଯେନ କମେନ ଚ;

ଖେତ୍ତାଦୀନି ୱିହାରସ୍ସ, ୱୁତ୍ତେ ଦମ୍ମୀତି ୱଟ୍ଟତି।

୨୮୫।

ନୱମାତିକକେଦାର-ତଳାକକିରିଯାନୱେ;

ମତ୍ତିକୁଦ୍ଧରଣଂ ବନ୍ଧୋ, ଥିରକାରୋ ଚ ଆଳିଯା।

୨୮୬।

ତିରେକଭାଗଗହଣଂ , କେଦାରେ ଅନୱେ ନୱେ;

ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନଭାଗେ ଚ, ସସ୍ସେ ''ଦେଥେତ୍ତକେ'' ଇତି;

କହାପଣୁଟ୍ଠାପନଞ୍ଚ, ସବ୍ବେସମ୍ପି ଅକପ୍ପିଯଂ।

୨୮୭।

ଅୱତ୍ୱା କସ ୱପ୍ପିଚ୍ଚାଦେତ୍ତିକାଯ ଚ ଭୂମିଯା;

ପତିଟ୍ଠାପେତି ଭୂମିଂ ୱା, ଭାଗୋ ଦେଯ୍ୟୋତି ଏତ୍ତକୋ।

୨୮୮।

ଭୂମିଭାଗେ କତଂ ସସ୍ସଂ, ଏତ୍ତକେ ଗଣ୍ହଥେତ୍ତକଂ;

ଗଣ୍ହନ୍ତଂ ୱଦନ୍ତେୱଂ, ପମାଣଂ ଦଣ୍ଡରଜ୍ଜୁଭି।

୨୮୯।

ମିନନେ ରକ୍ଖଣେ ଠତ୍ୱା, ଖଲେ ତଂନୀହରାପନେ;

କୋଟ୍ଠାଦିପଟିସାମନେ, ତସ୍ସେୱେତମକପ୍ପିଯଂ।

୨୯୦।

ପଟିସାମେଯ୍ୟ ପାଚିତ୍ତି, ଯଂ କିଞ୍ଚି ଗିହିସନ୍ତକଂ;

ଭଣ୍ଡାଗାରିକସୀସେନ, ସଚେପି ପିତୁସନ୍ତକଂ।

୨୯୧।

ପିତୂନଂ କପ୍ପିଯଂ ୱତ୍ଥୁଂ, ଅୱସ୍ସଂ ପଟିସାମିଯଂ;

ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ କତ୍ୱା, ଲବ୍ଭତେ ପଟିସାମିତୁଂ।

୨୯୨।

ଦେହୀତି ପଟିସାମେତ୍ୱା, ଖୁଭେ ଚାପି ପଟିକ୍ଖିପେ;

ପାତେତ୍ୱାନ ଗତେ ଲଦ୍ଧୁଂ, ପଲିବୋଧୋତି ଗୋପିତୁଂ।

୨୯୩।

କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଆରାମେ, ସକଂ ୱଡ୍ଢକିଆଦଯୋ;

ପରିକ୍ଖାରଞ୍ଚ ସଯନ-ଭଣ୍ଡଂ ୱା ରାଜୱଲ୍ଲଭା।

୨୯୪।

ଦେହୀତି ପଟିସାମେତ୍ୱା, ୱଦନ୍ତି ଯଦି ଛନ୍ଦତୋ;

ନ କରେଯ୍ୟ ଭଯା ଠାନଂ, ଗୁତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁ ୱଟ୍ଟତି।

୨୯୫।

ବଲକ୍କାରେନ ପାତେତ୍ୱା, ଗତେସୁ ପଟିସାମିତୁଂ;

ଭିକ୍ଖୁଂ ମନୁସ୍ସା ସଙ୍କନ୍ତି, ନଟ୍ଠେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ତାଦିସେ।

୨୯୬।

ୱିହାରାୱସଥସ୍ସନ୍ତୋ, ରତନଂ ରତ୍ନସମ୍ମତଂ;

ନିକ୍ଖିପେଯ୍ୟ ଗହେତ୍ୱାନ, ମଗ୍ଗେରଞ୍ଞେପି ତାଦିସେ;

ସାମିକାନାଗମଂ ଞତ୍ୱା, ପତିରୂପଂ କରୀଯତୀତି।

୩୮। କୁଲଦୂସନନିଦ୍ଦେସୋ

ଦୂସନନ୍ତି –

୨୯୭।

ପୁପ୍ଫଂ ୱେଠଉଂ ଫଲଂ ଚୁଣ୍ଣଂ, ଦନ୍ତକଟ୍ଠଞ୍ଚ ମତ୍ତିକଂ;

ସଙ୍ଗହଣତ୍ଥଂ ଦଦତୋ, କୁଲଦୂସନଦୁକ୍କଟଂ।

୨୯୮।

ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ, ଇସ୍ସରେନେତ୍ଥ ସଙ୍ଘିକଂ;

ଦେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟାଦୀନି, ଥେଯ୍ୟା ସଙ୍ଘଞ୍ଚ ସନ୍ତକଂ।

୨୯୯।

କୁଲସଙ୍ଗହା ରୋପେତୁଂ, ରୋପାପେତୁଞ୍ଚ ସବ୍ବଥା;

ଫଲପୁପ୍ଫୂପଗଂ ରୁକ୍ଖଂ, ଜଗ୍ଗିତୁଞ୍ଚ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୩୦୦।

ନିମିତ୍ତୋଭାସତୋ କପ୍ପୱୋହାରପରିଯାଯତୋ;

ଅତ୍ତନୋ ପରିଭୋଗତ୍ଥଂ, ରୋପନାଦୀନି ଲବ୍ଭରେ।

୩୦୧।

ୱୁତ୍ତାୱ ୱେଜ୍ଜିକା ଜଙ୍ଘପେସନେ ଗିହିକମ୍ମସୁ;

ଠପେତ୍ୱା ପିତରୋ ଭଣ୍ଡୁଂ, ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରଂ ସକଂ।

୩୦୨।

ଦୁକ୍କଟଂ ପଦୱାରେନ, ହରଣେ ଦୂତସାସନଂ;

ସାସନଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱାପି, ପଠମଂ ୱଦତୋ ପୁନ।

୩୦୩।

ଉପ୍ପନ୍ନପଚ୍ଚଯା ଏୱଂ, ପଞ୍ଚନ୍ନମ୍ପି ଅକପ୍ପିଯା;

ଅଭୂତାରୋଚନାରୂପ-ସଂୱୋହାରୁଗ୍ଗହାଦିସା।

୩୦୪।

ହରାପେତ୍ୱା ହରିତ୍ୱାପି, ପିତୂନଂ ସେସଞ୍ଞାତିନଂ;

ପତ୍ତାନଂ ୱତ୍ଥୁପୂଜତ୍ଥଂ, ଦାତୁଂ ପୁପ୍ଫାନି ଲବ୍ଭତି;

ମଣ୍ଡନତ୍ଥଞ୍ଚ ଲିଙ୍ଗାଦି-ପୂଜତ୍ଥଞ୍ଚ ନ ଲବ୍ଭତି।

୩୦୫।

ତଥା ଫଲଂ ଗିଲାନାନଂ, ସମ୍ପତ୍ତିସ୍ସରିଯସ୍ସ ଚ;

ପରିବ୍ବଯୱିହୀନାନଂ, ଦାତୁଂ ସପରସନ୍ତକଂ।

୩୦୬।

ଭାଜେନ୍ତେ ଫଲପୁପ୍ଫମ୍ହି, ଦେଯ୍ୟଂ ପତ୍ତସ୍ସ କସ୍ସଚି;

ସମ୍ମତେନାପଲୋକେତ୍ୱା, ଦାତବ୍ବମିତରେନ ତୁ।

୩୦୭।

ୱିହାରେ ୱା ପରିଚ୍ଛିଜ୍ଜ, କତ୍ୱାନ କତିକଂ ତତୋ;

ଦେଯ୍ୟଂ ଯଥାପରିଚ୍ଛେଦଂ, ଗିଲାନସ୍ସେତରସ୍ସ ୱା;

ଯାଚମାନସ୍ସ କତିକଂ, ୱତ୍ୱା ରୁକ୍ଖାୱ ଦସ୍ସିଯା।

୩୦୮।

ସିରୀସକସୱାଦୀନଂ, ଚୁଣ୍ଣେ ସେସେ ଚ ନିଚ୍ଛଯୋ;

ଯଥାୱୁତ୍ତନଯୋ ଏୱ, ପଣ୍ଣମ୍ପେତ୍ଥ ପୱେସଯେତି।

୩୯। ୱସ୍ସୂପନାଯିକନିଦ୍ଦେସୋ

ୱସ୍ସୂପନାଯିକା ଚେୱାତି –

୩୦୯।

ପୁରିମିକା ପଚ୍ଛିମିକା, ଦୁୱେ ୱସ୍ସୂପନାଯିକା;

ତତ୍ଥାଲଯପରିଗ୍ଗାହୋ, ୱଚୀଭେଦୋ ଚ ଏଦିସୋ।

୩୧୦।

‘‘ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଇମଂ, ତେମାସଂ ୱସ୍ସଂ ଉପେମି;

ଇଧ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀ’’ତି, ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦେତ୍ଥ ଆଲଯୋ।

୩୧୧।

ନୋପେତୁକାମୋ ଆୱାସଂ, ତଦହୂତିକ୍କମେୟ୍ୟ ୱା;

ଭଣ୍ଡେୟ୍ୟ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତି, ଜାନଂ ୱାନୁପଗଚ୍ଛତୋ।

୩୧୨।

ଦୁତିୟଂ ଉପଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋନୁପାଗତୋ;

ନ ପକ୍କମେୟ୍ୟ ତେମାସଂ, ଅୱସିତ୍ୱାନ ଚାରିକଂ।

୩୧୩।

ମାତାପିତୂନମତ୍ଥାୟ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିନଂ;

ଗିଲାନତଦୁପଟ୍ଠାକ-ଭତ୍ତମେସିସ୍ସମୋସଧଂ।

୩୧୪।

ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି ଉପଟ୍ଠିସ୍ସଂ, ଗନ୍ତ୍ୱାନଭିରତଂ ଅହଂ;

ୱୂପକାସିସ୍ସଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ, ଦିଟ୍ଠିଂ ଗରୁକମାଦିକଂ।

୩୧୫।

କରିସ୍ସଂ ୱାପି କାରେସ୍ସଂ, ୱିନୋଦନଂ ୱିୱେଚନଂ;

ୱୁଟ୍ଠାନଂ ୱାପି ଉସ୍ସୁକ୍କଂ, ଗନ୍ତୁମିଚ୍ଛେୱମାଦିନା;

ଲଦ୍ଧୁଂ ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚେନ, ପହିତାପହିତେପି ୱା।

୩୧୬।

ସଙ୍ଘକମ୍ମେ ୱଜେ ଧମ୍ମ-ସ୍ସୱନତ୍ଥଂ ନିମନ୍ତିତୋ;

ଗରୂହି ପହିତୋ ୱାପି, ଗରୂନଂ ୱାପି ପସ୍ସିତୁଂ।

୩୧୭।

ନ ଭଣ୍ଡଧୋୱନୁଦ୍ଦେସ-ଞାତୁପଟ୍ଠାକଦସ୍ସନେ;

ଲଦ୍ଧୁଂ ନ ପାପୁଣେୟ୍ୟଜ୍ଜେ-ୱାଗମିସ୍ସନ୍ତୁଦୂରଗୋ।

୩୧୮।

ସେସଞାତୀହି ପହିତେ, ଭିକ୍ଖୁନିସ୍ସିତକେନ ଚ;

ଉପାସକୋପାସିକାହି, ନିଦ୍ଧିସିତ୍ୱାୱ ପେସିତେ।

୩୧୯।

ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦେ ଅନାପତ୍ତି, ଅନ୍ତରାଯେ ସତଡନୋ;

ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗିଯା ୱା ନୋ, ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋ ପୱାରଯେ।

୩୨୦।

ଅଜ୍ଝୋକାସେ ଚ ରୁକ୍ଖସ୍ସ, ସୁସିରେ ୱିଟପେପି ୱା;

ଛୱକୁଟିଛଉଚାଟୀ-ସୁପଗନ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୩୨୧।

ଅସେନାସନିକେନାପି, ଉପଗନ୍ତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି;

ପୱାରେତୁଞ୍ଚ ଲବ୍ଭତି, ନାୱାସତ୍ଥୱଜୂପଗୋତି।

୪୦। ଅୱେଭଙ୍ଗିଯନିଦ୍ଦେସୋ

ଅୱେଭଙ୍ଗିଯନ୍ତି –

୩୨୨।

ଆରାମାରାମୱତ୍ଥୂନି, ୱିହାରୋ ତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ଚ;

ମଞ୍ଚୋ ପୀଠଂ ଭିସି ବିମ୍ବୋ-ହନାଦିସଯନାସନଂ।

୩୨୩।

ଲୋହକୁମ୍ଭୀ କଟାହୋ ଚ,

ଲୋହଭାଣକୱାରକୋ;

କୁଠାରୀ ୱାସି ଫରସୁ,

କୁଦ୍ଦାଲୋ ଚ ନିଖାଦନଂ।

୩୨୪।

ୱଲ୍ଲି ୱେଡଉ ତିଣଂ ପଣ୍ଣଂ, ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜମତ୍ତିକା;

ଦାରୁମତ୍ତିକଭଣ୍ଡାନି, ପଞ୍ଚେତେ ଅୱିଭାଜିଯା।

୩୨୫।

ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଭାଜଯତୋ, ଭାଜିତାପି ଅଭାଜିତା;

ଗରୁଭଣ୍ଡାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଏତେୱିସ୍ସଜ୍ଜିଯାନି ଚ।

୩୨୬।

ୱଲ୍ଲିଡ୍ଢବାହୁମତ୍ତାପି , ୱେଠଉ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାଯତୋ;

ତିଣାଦି ମୁଟ୍ଠିମତ୍ତମ୍ପି, ପଣ୍ଣଂ ଏକମ୍ପି ମତ୍ତିକା।

୩୨୭।

ପାକତା ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ୱା, ସୁଧାକଙ୍ଗୁଟ୍ଠ ଆଦିକା;

ତାଲପକ୍କପ୍ପମାଣାପି, ଦିନ୍ନା ୱା ତତ୍ଥଜାତକା।

୩୨୮।

ରକ୍ଖିତା ସଙ୍ଘିକା ରଜ୍ଜୁ-ଯୋତ୍ତାଦୀପି ଅଭାଜିଯା;

ନିଟ୍ଠିତେ ଭାଜିଯା କମ୍ମେ, ସଙ୍ଘିକେ ଚେତିଯସ୍ସ ୱା।

୩୨୯।

ପତ୍ତାଦି ଭିକ୍ଖୁସାରୁପ୍ପଂ, ତଥା ୱିପ୍ପକତାକତଂ;

ଭାଜିଯଂ ଲୋହଭଣ୍ଡେସୁ, ୱାରକଂ ପାଦଗଣ୍ହକଂ।

୩୩୦।

ୱେଠଉମ୍ପି ଭାଜିଯା ତେଲ-ନାଠଇ କତ୍ତରଦଣ୍ଡକୋ;

ଛତ୍ତଦଣ୍ଡସଲାକାଯୋ, ତଥୋପାହନଦଣ୍ଡକୋ।

୩୩୧।

ଅନୁଞ୍ଞାତୱାସିଦଣ୍ଡୋ, କରଣ୍ଡୋ ପାଦଗଣ୍ହକୋ;

ଅରଣଞ୍ଜନିସିଙ୍ଗାଦି, ଭିକ୍ଖୂପକରଣଂ ତଥା।

୩୩୨।

ତଚ୍ଛିତାନିଟ୍ଠିତଂ ଦାରୁଭଣ୍ଡଂ ଦନ୍ତଞ୍ଚ ଭାଜିଯଂ;

ଭିକ୍ଖୂପକରଣେ ପାଦଘଟକୋ ମତ୍ତିକାମଯୋ।

୩୩୩।

ଭାଜିଯଂ କପ୍ପିଯଂ ଚମ୍ମଂ, ଏଠଅଚମ୍ମମଭାଜିଯଂ;

ଗରୁନା ଗରୁଭଣ୍ଡଞ୍ଚ, ଥାୱରଂ ଥାୱରେନ ଚ।

୩୩୪।

ଥାୱରଂ ପରିୱତ୍ତେଯ୍ୟ, ତଥା କତ୍ୱା ଚ ଭୁଞ୍ଜତୁ;

ୱଲ୍ଲାଦିଂ ଫାତିକମ୍ମେନ, ଗଣ୍ହେ ସେସମଭାଜିଯନ୍ତି।

୪୧। ପକିଣ୍ଣକନିଦ୍ଦେସୋ

ପକିଣ୍ଣକନ୍ତି –

୩୩୫।

ସଦ୍ୱାରବନ୍ଧନେ ଠାନେ, ସୋଦୁକ୍ଖଲକପାସକେ;

ସଯନ୍ତେନ ଦିୱା ଦ୍ୱାରଂ, ବନ୍ଧେଯ୍ୟ ପରିୱଚ୍ଛକଂ।

୩୩୬।

ସନ୍ତେ ୱିଞ୍ଞୁମ୍ହି ପୁରିସେ, ଆଭୋଗୋ ଚାପି କପ୍ପତି;

ସୱସେ ତଂ ୱିନାକାରଂ, ସଯନ୍ତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ଫୁସେ।

୩୩୭।

ରତନାନିହ୍ଧିରୂପାନି, ଧଞ୍ଞମିହ୍ଧିପସାଧନଂ;

ତୂରିଯାୱୁଧଭଣ୍ଡାନି, ଆମସନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

୩୩୮।

ସିଦ୍ଧତେଲୋଦତେଲେହି, ଫଣହତ୍ଥଫଣେହି ୱା;

କୋଚ୍ଛେନୱାପି ଯୋ କେସେ, ଓସଣ୍ଠେଯ୍ୟସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

୩୩୯।

ନେକପାୱୁରଣା ଏକତ୍ଥରଣା ୱା ତୁୱଟ୍ଟଯୁଂ;

ତଥେକମଞ୍ଚେ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ, ଏକସ୍ମିଂ ୱାପି ଭାଜନେ।

୩୪୦।

ଚତୁରଙ୍ଗୁଲତୋ ଊନମଧିକଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲଂ ତଥା;

ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ନ ଖାଦେୟ୍ୟ, ଲସୁଣଂ ନ ଅକଲ୍ଲକୋ।

୩୪୧।

ହୀନୁକ୍କଟ୍ଠେହି ଉକ୍କଟ୍ଠଂ, ହୀନଂ ୱା ଜାତିଆଦିହି;

ଉଜୁଂ ୱାଞ୍ଜାପଦେସେନ, ୱଦେ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଦୱା।

୩୪୨।

ଦୀଘେ ନଖେ ଚ କେସେ ଚ, ନାସଲୋମେ ନ ଧାରୟେ;

ନ ଲବ୍ଭଂ ୱୀସତିମଟ୍ଠଂ, ସମ୍ବାଧେ ଲୋମହାରଣଂ।

୩୪୩।

ୟଥାୱୁଡ୍ଢଂ ନ ବାଧେୟ୍ୟ, ସଙ୍ଘୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଂୱ ସଙ୍ଘିକଂ;

ଅଧୋତଅଲ୍ଲପାଦେହି, ନକ୍କମେ ସୟନାସନଂ;

ସୁଧୋତପାଦକଂ ୱାପି, ତଥେୱ ସୌପାହନୋ।

୩୪୪।

ସଙ୍ଘାଟିୟା ନ ପଲ୍ଲତ୍ଥେ, ଭିତ୍ତାଦିଂ ନ ଅପସ୍ସୟେ;

ପରିକମ୍ମକତଂ ସନ୍ତେ, ଉଦକେ ନୋ ନ ଆଚମେ।

୩୪୫।

ଅକପ୍ପିୟସମାଦାନେ, ଦୱା ସିଲାପୱିଜ୍ଝନେ;

ଦେସନାୟ ସଭାଗାୟ, ଆୱିକମ୍ମେ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ।

୩୪୬।

ପଟିସ୍ସୱୱିସଂୱାଦେ, ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ;

ପଟିସ୍ସୱକ୍ଖଣେ ଏୱ, ପାଚିତ୍ତି ଇତରସ୍ସ ତୁ।

୩୪୭।

ନ ରୁକ୍ଖମଭିରୂହେୟ୍ୟ, ସତି କିଚ୍ଚେୱ ପୋରିସଂ;

ଆପଦାସୁ ଯଥାକାମଂ, କପ୍ପତୀ ଅଭିରୂହିତୁଂ।

୩୪୮।

ୱିନାଦ୍ଧାନଂ ୱଜନ୍ତସ୍ସ, ଦୁକ୍କଟଂ ପରିସାୱନଂ;

ଯାଚମାନସ୍ସ ଅଦ୍ଧାନେ, ଅଦଦନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

୩୪୯।

ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଫୁସେ ଅଙ୍ଗଜାତଚ୍ଛେଦେନ ଦୁକ୍କଟଂ;

ଆବାଧପ୍ପଚ୍ଚଯାଞ୍ଞତ୍ର, ସେସଙ୍ଗେ ଅଗ୍ଘାତନେ।

୩୫୦।

ଚିତ୍ତପୋତ୍ଥକରୂପାନି, ନ କରେ ନ ଚ କାରଯେ;

ନ ୱୁଟ୍ଠାପେଯ୍ଯ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତଂ, ଆରାମାରଞ୍ଞଗେହସୁ।

୩୫୧।

ଯାନାନି ପୁମଯୁତ୍ତାନି, ସିୱିକଂ ହତ୍ଥୱଟ୍ଟକଂ;

ପାଟଙ୍କିଞ୍ଚ ଗିଲାନସ୍ସ, କପ୍ପତୀ ଅଭିରୂହିତୁଂ।

୩୫୨।

ବୁଦ୍ଧଂ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସଙ୍ଘଞ୍ଚ, ଆରବ୍ଭ କରଣେ ଦୱଂ;

ଦୁକ୍କଟଂ ପରିସଂ ୱାପି, ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଉପଲାଳଅନେ।

୩୫୩।

କାଯଂ ଊରୁଂ ନିମିତ୍ତଂ ୱା, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ନ ଦସ୍ସଯେ;

ୱିୱରିତ୍ୱା ନ ସିଞ୍ଚେଯ୍ଯ, ତା କଦ୍ଦମୁଦକାଦିନା।

୩୫୪।

ନ ଗଣ୍ହତୋ ଚ ଓୱାଦଂ, ନ ପଚ୍ଚାହରତୋପି ଚ;

ବାଲଂ ଗିଲାନଂ ଗମିଯଂ, ୱଜ୍ଜଯିତ୍ୱାନ ଦୁକ୍କଟଂ।

୩୫୫।

ଲୋକାଯତଂ ନ ୱାଚେଯ୍ୟ, ପଲିତଂ ନ ଚ ଗାହଯେ;

ପେଥଆଯପି ନ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ନ କୀଳେ କିଞ୍ଚି କୀଳିତଂ।

୩୫୬।

ପାରୁପେ ନ ନିୱାସେଯ୍ୟ, ଗିହିପାରୁତନିୱାସନଂ;

ସଂୱେଲ୍ଲିଯଂ ନିୱାସେଯ୍ୟ, ଦାଯଂ ନାଲିମ୍ପଯେଯ୍ୟ ୱା।

୩୫୭।

ୱଡ୍ଢିଂ ପଯୋଜଯେ ଯାଚେ, ନୋଞ୍ଞାତକପ୍ପୱାରିତେ;

ଅତ୍ତନୋ ପରିଭୋଗତ୍ଥଂ, ଦିନ୍ନମଞ୍ଞସ୍ସ ନୋ ଦଦେ;

ଅଗ୍ଘଂ ଗହେତ୍ୱା ଭୁତ୍ୱା ୱା, କତିପାହଂ ପୁନୋ ଦଦେ।

୩୫୮।

ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଯାଚନେ ରକ୍ଖଂ, ଞତ୍ୱାଞତ୍ୱା ୱ ଦଣ୍ଡିନଂ;

ଗୀୱାସ୍ସ ଦଣ୍ଡିତେ ଦଣ୍ଡୋ, ସଯଂ ଦଣ୍ଡାପନେ ପନ;

ଦଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘଭେଦେନ, ଞେଯ୍ୟା ପାରାଜିକାଦିକା।

୩୫୯।

ହରନ୍ତେସୁ ପରିକ୍ଖାରଂ, ''ଚୋରୋ ଚୋରୋ''ତି ଭାସିତେ;

ଅନତ୍ଥାଯେସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେ, ଦଣ୍ଡଂ ଗୀୱାସ୍ସ ତତ୍ତକଂ।

୩୬୦।

ୱିଘାସୁଚ୍ଚାରସଙ୍କାର-ମୁତ୍ତଂ ଛଡ୍ଡେଯ୍ୟ ଦୁକ୍କଟଂ;

ବହି ପାକାରକୁଟ୍ଟାନଂ, ୱଥଅଞ୍ଜେ ନାୱଲୋକିଯ;

ହରିତେ ୱାପି ୱୀହାଦି-ନାଳିକେରାଦିରୋପିମେ।

୩୬୧।

ଯୋଜାପେତୁଂ ପଯୋଜେତୁଂ, ପଯୁତ୍ତାନି ଚ ପସ୍ସିତୁଂ;

ନ ଲବ୍ଭଂ ଧମ୍ମଯୁତ୍ତମ୍ପି, ନଚ୍ଚଂ ଗୀତଞ୍ଚ ୱାଦିତଂ;

''ଉପହାରଂ କରୋମା''ତି, ୱୁତ୍ତେ ୱା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ।

୩୬୨।

ରାଜାଗାରଂ ପୋକ୍ଖରଣିଂ, ଉୟ୍ୟାନଂ ଚିତ୍ତଗାରକଂ;

କୀଳଅତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତୋ ଦଟ୍ଠୁଂ, ଆରାମଂ ଦୁକ୍କଟଂ କତଂ।

୩୬୩।

ନୱେ ନ ପଟିବାହେୟ୍ୟା-ସନେନୁଣ୍ହେ ନ ଚୀୱରଂ;

ନିଦହେୟ୍ୟ ଖମାପେୟ୍ୟ, ଗରୁନା ଚ ପଣାମିତୋ।

୩୬୪।

ଅକ୍କୋସନେ ପରମ୍ମୁଖା, ଆପତ୍ତୀହି ଚ ସତ୍ତହି;

ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପାସକଂ ୱାପି, ଅଞ୍ଞେନେୱ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ।

୩୬୫।

ନ ଲବ୍ଭଂ ୱିନିପାତେତୁଂ, ସଦ୍ଧାଦେୟ୍ୟଞ୍ଚ ଚୀୱରଂ;

ଲବ୍ଭଂ ପିତୂନଂ ସେସାନଂ, ଞାତୀନମ୍ପି ନ ଲବ୍ଭତି।

୩୬୬।

ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥୋଞ୍ଞତୋଞ୍ଞତ୍ର , ଭାଗଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ ଦୁକ୍କଟଂ;

ପଟିଦେୟ୍ୟ ନଟ୍ଠେ ଜିଣ୍ଣେ, ଗୀୱା ନୋ ଦେୟ୍ୟ ଚୋଦିତୋ;

ଧୁରନିକ୍ଖେପତୋ ତେସଂ, ହୋତି ଭଣ୍ଡଗ୍ଘକାରିୟୋ।

୩୬୭।

ନ ସନ୍ତରୁତ୍ତରୋ ଗାମଂ, କଲ୍ଲୋ ୱା ସୌପାହନୋ;

ପୱିସେୟ୍ୟ ନ ଧାରେୟ୍ୟ, ଚାମରୀମକସବୀଜନିଂ।

୩୬୮।

ଅଗିଲାନୋ ନ ଛିନ୍ଦେୟ୍ୟ, କେସେ କତ୍ତରିୟା ବହି;

ଆରାମତୋ ନ ଧାରେୟ୍ୟ, ଛତ୍ତଂ ଲବ୍ଭତି ଗୁତ୍ତିୟା।

୩୬୯।

ଗାହେୟ୍ୟ ନୁଭତୋକାଜଂ, ଏକନ୍ତରିକକାଜକଂ;

ସୀସକ୍ଖନ୍ଧକଟିଭାରା, ହତ୍ଥୋଲମ୍ବୋ ଚ ଲବ୍ଭତି।

୩୭୦।

ଆପତ୍ତିଯା ଅନୋକାସ-କତଂ ଚୋଦେୟ୍ୟ ଦୁକ୍କଟଂ;

ସୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚ ଅଓତ୍ଥୁସ୍ମିଂ, ତଥା ଓକାସକାରଣେ।

୩୭୧।

ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାଧିକଂ ମଞ୍ଚପଟିପାଦଂ ନ ଧାରଯେ;

ପକତଙ୍ଗୁଲେନ ସତ୍ତାନଂ, ମଞ୍ଚଂ ୱା ଉଚ୍ଚପାଦକଂ।

୩୭୨।

ମୂଗଦ୍ଧତାଦିଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟଂ ତିତ୍ଥିଯଦ୍ଧତଂ;

ଖୁରଭଣ୍ଡଂ ପରିହରେ, ତଥା ନ୍ହାପିତପୁବ୍ବକୋ।

୩୭୩।

ଯଂ କିଞ୍ଚି ଯାଚିତୁଂ ହତ୍ଥକମ୍ମଂ ତଦନୁସାରତୋ;

ଲଦ୍ଧଂ ଗହେତୁଂ ନିକ୍କମ୍ମମଯାଚିତ୍ୱାପି କପ୍ପତି;

କାରେତୁମାହରାପେତୁଂ, ଯଂ କିଞ୍ଚିପରସନ୍ତକଂ।

୩୭୪।

ଗିହୀନଂ ଗୋପକେ ଦେନ୍ତେ, ଗହେତୁଂ ଦେତି ଯତ୍ତକଂ;

ଲଦ୍ଧୁଂ ଯଥାପରିଚ୍ଛେଦଂ, ସଙ୍ଘଚେତିଯସନ୍ତକେ।

୩୭୫।

ଦ୍ୱୀହାପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଆପତ୍ତିଂ, କାଯୱାଚାହି ୱା ଛହି;

ଅଲଜ୍ଜିଞ୍ଞାଣକୁକ୍କୁଚପକତତ୍ତା ସତିପ୍ଲୱା;

ଅକପ୍ପିଯେ ୱା କପ୍ପିଯେ, କପ୍ପାକପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତା।

୩୭୬।

ଅଲଜ୍ଜିଞ୍ଞାଣତାପତ୍ତିଂ , କାଯୱାଚାହି ଛାଦଯେ;

ଲିଙ୍ଗେ ସଙ୍ଘେ ଗଣେକସ୍ମିଂ, ଚତୁଧାପତ୍ତିୱୁଟ୍ଠିତି।

୩୭୭।

ପରିକଥୋଭାସୱିଞ୍ଞତ୍ତି, ନ ଲବ୍ଭା ପଚ୍ଚଯଦ୍ୱଯେ;

ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯେୱ ତତିଯେ, ସେସେ ସବ୍ବମ୍ପି ଲବ୍ଭତି।

୩୭୮।

ନ ରୂହତଚ୍ଚଯେ ଦାନଂ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିନଂ;

ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ଚ ତଂ ହୋତି, ଗିହୀନଂ ପନ ରୂହତି।

୩୭୯।

ଭିକ୍ଖୁ ୱା ସାମଣେରୋ ୱା, କାଲଂ କଯିରାଥୂପସ୍ସଯେ;

ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋୱ ଦାଯଜ୍ଜୋ, ତତ୍ଥ ସେସେପ୍ୟଯଂନଯୋ।

୩୮୦।

ପୁରିମସ୍ସେୱିମଂ ଦିନ୍ନଂ, ଦେହି ନେତ୍ୱାସୁକସ୍ସତି;

ପଚ୍ଛିମସ୍ସେୱ ଦମ୍ମୀତି, ଦିନ୍ନଂ ଛତ୍ୱା ଇମଂ ୱିଧିଂ;

ଗଣ୍ହେ ୱିସ୍ସାସଗାହଂ ୱାଧିଟ୍ଠେ ମତକଚୀୱରଂ।

୩୮୧।

ଲୋହଭଣ୍ଡେ ପହରଣିଂ, ଦାରୁଭଣ୍ଡେ ଚ ଦାରୁଜଂ;

ପତ୍ତଂ ପାଦୁକପଲ୍ଲଙ୍କଂ, ଆସନ୍ଦିଂ ମତ୍ତିକାମଯେ;

ଠପେତ୍ୱା କପ୍ପତି ସବ୍ବଂ, କତକଂ କୁମ୍ଭକାରିକନ୍ତି।

୪୨। ଦେସନାନିଦ୍ଦେସୋ

ଦେସନାତି –

୩୮୨।

ଚାଗୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁଭାୱସ୍ସ, ସା ପାରାଜିକଦେସନା;

ଯଥାୱୁତ୍ତେନ ୱୁଟ୍ଠାନଂ, ଗରୁକାପତ୍ତିଦେସନା।

୩୮୩।

ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା, ପଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱାନ ଅଞ୍ଜଲିଂ;

ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାଦିଂ ଦେସେଯ୍ୟ, ଏୱମେକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ।

୩୮୪। ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏକଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିଂ, ତଂ ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ତେନ ‘‘ପସ୍ସସି, ଆୱୁସୋ, ତଂ ଆପତ୍ତି’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଆମ, ଭନ୍ତେ, ପସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ପୁନ ତେନ ‘‘ଆଯତିଂ, ଆୱୁସୋ, ସଂୱରେଯ୍ୟାସୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ସାଧୁ ସୁଟ୍ଠୁ, ଭନ୍ତେ, ସଂୱରିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦ୍ୱେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ, ଅହଂ ଭନ୍ତେ ସମ୍ବହୁଲା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ, ତା ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେସୁ ପନ ‘‘ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ଦସାହାତିକ୍କନ୍ତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ, ଇମାହଂ ଆଯସ୍ମତୋ ନିସ୍ସଜ୍ଜାମୀ’’ତି। ‘‘ଇମାନି ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରାନି…ପେ… ଏତଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ…ପେ… ଏତାନି ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରାନି ଦସାହାତିକ୍କନ୍ତାନି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନି, ଏତାନାହଂ ଆଯସ୍ମତୋ ନିସ୍ସଜ୍ଜାମୀ’’ତି।

୩୮୫।

ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାନ ଦେସେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତିଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା;

ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଂ, ଦେଯ୍ୟଂ ନିସ୍ସଟ୍ଠଚୀୱରଂ।

‘‘ଇମଂ, ଇମାନି, ଏତଂ, ଏତାନି ଚୀୱରାନି ଆଯସ୍ମତୋ ଦମ୍ମୀ’’ତି।

୩୮୬। (କ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ରତ୍ତିୱିପ୍ପୱୁତ୍ଥଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଖ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅକାଲଚୀୱରଂ ମାସାତିକ୍କନ୍ତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଗ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ପୁରାଣଚୀୱରଂ ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଧୋୱାପିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଘ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ହତ୍ଥତୋ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପାରିୱତ୍ତକା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଙ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ଅଞ୍ଞାତକଂ ଗହପତିକଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମଯା ୱିଞ୍ଞାପିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଚ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ଅଞ୍ଞାତକଂ ଗହପତିକଂ ତଦୁତ୍ତରି ୱିଞ୍ଞାପିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଛ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ପୁବ୍ବେ ଅପ୍ପୱାରିତୋ ଅଞ୍ଞାତକଂ ଗହପତିକଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱିକପ୍ପଂ ଆପନ୍ନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଜ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ପୁବ୍ବେ ଅପ୍ପୱାରିତୋ ଅଞ୍ଞାତକେ ଗହପତିକେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱିକପ୍ପଂ ଆପନ୍ନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଝ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ଅତିରେକତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦନାଯ ଅତିରେକଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଠାନେନ ଅଭିନିପ୍ଫାଦିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଞ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, କୋସିଯମିସ୍ସକଂ ସନ୍ଥତଂ କାରାପିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଟ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ସୁଦ୍ଧକାଳକାନଂ ଏଳକଲୋମାନଂ ସନ୍ଥତଂ କାରାପିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଠ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ସନ୍ଥତଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ତୁଲଂ ଓଦାତାନଂ ତୁଲଂ ଗୋଚରିଯାନଂ କାରାପିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଡ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ସନ୍ଥତଂ ଊନକଛଦ୍ଦସ୍ସାନି କାରାପିତଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଢ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ନିସୀଦନସନ୍ଥତଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ପୁରାଣସନ୍ଥତସ୍ସ ସାମନ୍ତା ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିଂ କାରାପିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଣ) ଇମାନି ମେ, ଭନ୍ତେ, ଏଳକଲୋମାନି ତିଯୋଜନପରମଂ ଅତିକ୍କାମିତାନି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନି।

(ତ) ଇମାନି ମେ, ଭନ୍ତେ, ଏଳକଲୋମାନି ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଧୋୱାପିତାନି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନି।

(ଥ) ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ରୂପିଯଂ ପଟିଗ୍ଗହେସିଂ, ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ, ଇମାହଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିସ୍ସଜ୍ଜାମି।

(ଦ) ଅହଂ , ଭନ୍ତେ, ନାନପ୍ପକାରକଂ ରୂପିଯସଂୱୋହାରଂ ସମାପଜ୍ଜିଂ, ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ, ଇମାହଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିସ୍ସଜ୍ଜାମୀତି।

୩୮୭।

ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାନ ଆପତ୍ତିଂ, ଦେସେଯ୍ୟାଥ ଗିହିଂ ୱଦେ;

''ଜାନାହିମ''ନ୍ତି ଇମିନା, ସୋ ୱଦେଯ୍ୟାହରାମି କିଂ।

୩୮୮।

ଅୱତ୍ୱାମନ୍ତି ତେଲାଦିଂ, ୱଦେ ଭିକ୍ଖୂନ କପ୍ପିଯଂ;

ଯଂ ଆହରତି ସୋ ତେନ, ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱାନ କପ୍ପିଯଂ।

୩୮୯।

ଲଦ୍ଧୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଦ୍ୱେପେତେ, ସେସେହି ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ;

ତତୋ ଅଞ୍ଞେନ ଲଦ୍ଧୋପି, ଭାଗୋ ତେସଂ ନ କପ୍ପତି।

୩୯୦।

ରୁକ୍ଖଚ୍ଛାଯାପ୍ପନ୍ତମସୋ, ତନ୍ନିଦ୍ଧତ୍ତା ନ କପ୍ପତି;

ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ପଟିଲଦ୍ଧମ୍ପି, ଆଦିତୋ ସନ୍ଥତତ୍ତଯଂ।

୩୯୧।

ନୋ ଚେ ଲଭେଥ ଏୱଂ ସୋ, ଇମଂ ଛଡ୍ଡେହି ସଂସିଯୋ;

ଏୱମ୍ପି ଭିକ୍ଖୁ ଛଡ୍ଡେଯ୍ୟ, ନୋ ଚେ ଲଭେଥ ସମ୍ମତୋ।

୩୯୨।

ଏତାନି ଦୁତିଯୋ ପତ୍ତୋ, ସଙ୍ଘେ ସେସାନି ଲବ୍ଭରେ;

ସଙ୍ଘେକସ୍ମିଂ ଗଣେ ୱତ୍ତୁଂ, ଲଦ୍ଧୁଂ ଭାସନ୍ତରେନପି।

୩୯୩। (କ) ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ନାନପ୍ପକାରକଂ କଯୱିକ୍କଯଂ ସମାପଜ୍ଜିଂ, ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଖ) ଅଯଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ପତ୍ତୋ ଦସାହାତିକ୍କନ୍ତୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯୋ।

(ଗ) ଅଯଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ପତ୍ତୋ ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନେନ ପତ୍ତେନ ଚେତାପିତୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯୋ, ଇମାହଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିସ୍ସଜ୍ଜାମୀତି।

୩୯୪।

ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାନ ଦେସେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତିଂ ପତ୍ତଗାହକଂ;

ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱାନ ସଙ୍ଘସ୍ସ, ପତ୍ତନ୍ତଂ ତସ୍ସ ଦାପଯେ।

୩୯୫। (କ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭେସଜ୍ଜଂ ସତ୍ତାହାତିକ୍କନ୍ତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଖ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ୱସ୍ସିକସାଟିକଚୀୱରଂ ଅତିରେକମାସେ ସେସେ ଗିମ୍ହାନେ ପରିଯିଟ୍ଠଂ, ଅତିରେକଡ୍ଢମାସେ ସେସେ ଗିମ୍ହାନେ କତ୍ୱା ପରିଦହିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଗ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସାମଂ ଦତ୍ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଘ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ସାମଂ ସୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ତନ୍ତୱାଯେହି ୱାଯାପିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଙ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ପୁବ୍ବେ ଅପ୍ପୱାରିତୋ ଅଞ୍ଞାତକସ୍ସ ଗହପତିକସ୍ସ ତନ୍ତୱାଯେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱିକପ୍ପଂ ଆପନ୍ନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଚ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅଚ୍ଚେକଚୀୱରଂ ଚୀୱରକାଲସମଯଂ ଅତିକ୍କାମିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଛ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ଅତିରେକଛାରତ୍ତଂ ୱିପ୍ପୱୁତ୍ଥଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଜ) ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଜାନଂ ସଙ୍ଘିକଂ ଲାଭଂ ପରିଣତଂ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ, ଇମାହଂ ଆଯସ୍ମତୋ ନିସ୍ସଜ୍ଜାମୀତି।

୩୯୬। ସେସଂ ସବ୍ବଂ ଯଥାଯୋଗଂ, ଆଦିମ୍ହି ୱିଯ ଯୋଜଯେ।

୩୯୭। (କ) ଅହଂ , ଭନ୍ତେ, ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିଂ। ଦ୍ୱେ ସମ୍ବହୁଲା ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ।

(ଖ) ଗାରଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମଂ ଆପଜ୍ଜିଂ ଅସପ୍ପାଯଂ ପାଟିଦେସନୀଯଂ, ତଂ ପଟିଦେସେମୀତି। ତେନ ''ପସ୍ସସି, ଆୱୁସୋ, ତଂ ଧମ୍ମ''ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

(ଗ) ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏକଂ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିଂ। ଦ୍ୱେ ସମ୍ବହୁଲା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ।

(ଘ) ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏକଂ ଦୁବ୍ଭାସିତାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିଂ। ଦ୍ୱେ ସମ୍ବହୁଲା ଦୁବ୍ଭାସିତାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ। ତା ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀତି।

(ଙ) ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦ୍ୱେ ନାନାୱତ୍ଥୁକା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ। ସମ୍ବହୁଲା ନାନାୱତ୍ଥୁକା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ, ତା ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ତେନ ''ପସ୍ସସି, ଆୱୁସୋ, ତା ଆପତ୍ତିଯୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ଆମ, ଭନ୍ତେ, ପସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ପୁନ ତେନ ''ଆଯତିଂ, ଆୱୁସୋ, ସଂୱରେଯ୍ୟାସୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ସାଧୁ ସୁଟ୍ଠୁ, ଭନ୍ତେ, ସଂୱରିସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

୩୯୮।

ଅଦେସନାଗାମିନିଯଂ, ଅନାପତ୍ତିଞ୍ଚ ଦେସିତଂ;

ନାନା ସଂୱାସନିସ୍ସୀମଟ୍ଠିତାନଂ ଚତୁପଞ୍ଚହି;

ମନସା ପକତତ୍ତାନଂ, ନାନେକାତି ନ ଦେସଯେତି।

୪୩। ଛନ୍ଦଦାନନିଦ୍ଦେସୋ

ଛନ୍ଦଦାନାଦୀତି –

୩୯୯।

ଭେରିଂ ଘଣ୍ଟିଂ ପତାଢଏତ୍ୱା, କମ୍ମପ୍ପତ୍ତେ ସମାଗତେ;

ସଙ୍ଘେ ହରେଯ୍ୟ ଛନ୍ଦଂ ୱା, ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ପୱାରଣଂ।

୪୦୦।

ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପଗ୍ଗମ୍ମ, ନିସୀଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ;

ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱାନ, ଦଦେ ଛନ୍ଦଂ ୱିଚକ୍ଖଣୋ।

୪୦୧। (କ) ‘‘ଛନ୍ଦଂ ଦମ୍ମି, ଛନ୍ଦଂ ମେ ହର, ଛନ୍ଦଂ ମେ ଆରୋଚେହୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

(ଖ) ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଦେନ୍ତେନ ‘‘ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଦମ୍ମି, ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ମେ ହର, ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ମେ ଆରୋଚେହୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

୪୦୨।

ପାରିସୁଦ୍ଧିପ୍ପଦାନେନ, ସମ୍ପାଦେତି ଉପୋସଥଂ;

ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଚାପି, ସେସକମ୍ମଂ ୱିବାଧତି।

୪୦୩।

ଛନ୍ଦଦାନେନ ସଙ୍ଘସ୍ସ, ଦ୍ୱଯଂ ସାଧେତି ନତ୍ତନୋ;

ତସ୍ମା ଛନ୍ଦଂ ଦଦନ୍ତେନ, ଦାତବ୍ବା ପାରିସୁଦ୍ଧିପି।

୪୦୪।

ହରେଯ୍ୟେକୋ ବହୂନମ୍ପି, ପରମ୍ପରା ନ ହାରଯେ;

ପରମ୍ପରାହଟା ଛନ୍ଦ-ପାରିସୁଦ୍ଧି ନ ଗଚ୍ଛତି।

୪୦୫। ସବ୍ଭୂପଚାରଂ କତ୍ୱାନ, ଏୱଂ ଦେଯ୍ୟା ପୱାରଣା। ‘‘ପୱାରଣଂ ଦମ୍ମି, ପୱାରଣଂ ମେ ହର, ପୱାରଣଂ ମେ ଆରୋଚେହି, ମମତ୍ଥାଯ ପୱାରେହୀ’’ତି।

୪୦୬। ଆରୋଚେତ୍ୱାଥ ସୋ ସଙ୍ଘଂ, ପୱାରେଯ୍ୟେୱମାଗତୋ। ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘଂ ପୱାରେତି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା,

ୱଦତୁ ତଂ ସଙ୍ଘୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସତୀ’’ତି।

୪୦୭।

ଗହେତ୍ୱା ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ୱା, ଛନ୍ଦଂ ୱାପି ପୱାରଣଂ;

ହାରକୋ ସଙ୍ଘମପ୍ପତ୍ୱା, ୱିବ୍ଭମେଯ୍ଯ ମରେଯ୍ଯ ୱା।

୪୦୮।

ସାମଣେରାଦିଭାୱଂ ୱା,

ପଟିଜାନେଯ୍ଯ ନାହଟା;

ପତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ତଥା ହେଯ୍ଯ,

ଆହଟା ହୋତି ହାରକୋ।

୪୦୯।

ସଙ୍ଘପ୍ପତ୍ତୋ ପମତ୍ତୋ ୱା, ସୁତ୍ତୋ ନାରୋଚଯେଯ୍ଯ ୱା;

ଅନାପତ୍ତିୱ ସଞ୍ଚିଚ, ନାରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି।

୪୪। ଉପୋସଥନିଦ୍ଦେସୋ

ଉପୋସଥୋତି –

୪୧୦।

ଦୁୱେ ଉପୋସଥା ଚାତୁ-ଦ୍ଦସୋ ପନ୍ନରସୋ ଇତି;

ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସମଧିଟ୍ଠାନ-ପାରିସୁଦ୍ଧିୱସା ତଯୋ।

୪୧୧।

ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋୱ ସଙ୍ଘସ୍ସ, ଅଧିଟ୍ଠାନୋପୋସଥୋ;

ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସେୱ ସେସାନଂ, ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥୋ।

୪୧୨।

ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚେ ଚ କରଣେ, ପତ୍ତକଲ୍ଲେ ସମାନିତେ;

ସୁତ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସତି ସଙ୍ଘୋ, ପଞ୍ଚଧା ସୋ ୱିଭାୱିତୋ।

୪୧୩।

ୱିନାନ୍ତରାଯଂ ସଙ୍ଖେପେ-ନୁଦ୍ଦେସୋ ୱିନିୱାରିତୋ;

‘‘ଥେରୋୱ ଇସ୍ସରୋ ହ୍ୱୀସୁ, ଉଦ୍ଦେସେସ୍ୱେହ୍ୱ ତୀସୁ ୱା;

ୱିସଦେସୂ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ଅୱତ୍ତନ୍ତେପି ୱଟ୍ଟତି।

୪୧୪।

ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟୁଂ ଯଦି ସମା, ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେ ୱ ଥୋକିକା;

ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଯଂ ସୁଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ, ସୋତବ୍ବମୱସେସକଂ।

୪୧୫।

ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠମତ୍ତେ ସକଲା-ଯେକଚ୍ଚାଯୁଟ୍ଠିତାଯ ୱା;

ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ କରେଯ୍ୟେସଂ, ସନ୍ତିକେ ବହୁକାଥ ଚେ;

କତ୍ୱା ସବ୍ବୱିକପ୍ପେସୁ, ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ପୁନୁଦ୍ଦିସେ।

୪୧୬।

ପନ୍ନରସୋୱାସିକାନଂ, ଇତରାନଂ ସଚେତରୋ;

ସମାନେତରେନୁୱତ୍ତନ୍ତୁ, ପୁରିମାନଂ ସଚେଧିକା;

ପୁରିମା ଅନୁୱତ୍ତନ୍ତୁ, ତେସଂ ସେସେପ୍ୟଯଂ ନଯୋ।

୪୧୭।

ପାଟିପଦୋୱାସିକାନଂ, ଇତରାନଂ ଉପୋସଥୋ;

ସମଥୋକାନଂ ସାମଗ୍ଗିଂ, ମୂଲଟ୍ଠା ଦେନ୍ତୁ କାମତୋ।

୪୧୮।

ବହି ଗନ୍ତ୍ୱାନ କାତବ୍ବୋ, ନୋ ଚେ ଦେନ୍ତି ଉପୋସଥୋ;

ଦେଯ୍ୟାନିଚ୍ଛାଯ ସାମଗ୍ଗୀ, ବହୂସୁ ବହି ୱା ୱଜେ।

୪୧୯।

ପାଟିପଦେଗନ୍ତୁକାନଂ , ଏୱମେୱ ଅଯଂ ନଯୋ;

ସାୱେଯ୍ୟ ସୁତ୍ତଂ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ, ଅସ୍ସାୱେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

୪୨୦।

ସମ୍ମଜ୍ଜିତୁଂ ପଦୀପେତୁଂ, ପଞ୍ଞାପେତୁଂ ଦକାସନଂ;

ନ କରେୟ୍ୟ ତଥା କଲ୍ଲୋ, ମହାଥେରେନ ପେସିତୋ।

୪୨୧। ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ପଦୀପେତ୍ୱା, ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଦକାସନଂ। ଗଣଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱେୱଂ, କତ୍ତବ୍ବୋ ତୀହୁପୋସଥୋ। ‘‘ସୁଣନ୍ତୁ ମେ ଆୟସ୍ମନ୍ତା, ଅଜ୍ଜୁପୋସଥୋ ପନ୍ନରସୋ, ଯଦାୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ମୟଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରେୟ୍ୟାମା’’ତି।

୪୨୨। ଏକଂସଂ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା, ନିସୀଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ,। ଥେରେନ ଅଞ୍ଜଲିଂ ତେୱଂ, ପଗ୍ଗୟ୍ହ ସମୁଦୀରିୟା। ‘‘ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ ଆୱୁସୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋତି ମଂ ଧାରେଥା’’ତି, ୱଦେ ଯାୱତତୀୟକଂ।

୪୨୩। ସମତ୍ତପୁବ୍ବାରମ୍ଭେନ, ତେ ନୱେନେୱମୀରିୟା। ‘‘ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ ଭନ୍ତେ, ପରିସୁଦ୍ଧୋତି ମଂ ଧାରେଥା’’ତି, ୱଦେ ଯାୱତତୀୟକଂ।

୪୨୪। ଦ୍ୱୀସୁ ଥେରେନ କତ୍ତବ୍ବଂ, କଥେୱମୀରିୟୋ ନୱୋ। ‘‘ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ ଆୱୁସୋ, ପରିସୁଦ୍ଧୋତି ମଂ ଧାରେହୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବୋ।

୪୨୫।

ନୱେନ ଥେରୋ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ଏୱମସ୍ସ ଉଦୀରିୟୋ;

‘‘ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ ଭନ୍ତେ, ପରିସୁଦ୍ଧୋତି ମଂ ଧାରେଥା’’ତି।

୪୨୬। ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ସମାପେତ୍ୱା, ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟେୱମେକକୋ। ‘‘ଅଜ୍ଜ ମେ ଉପୋସଥୋ ପନ୍ନରସୋତି ୱା ଚାତୁଦ୍ଦସୋତି ୱା ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ନୋ ଚେଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ଦୁକ୍କଟଂ।

୪୨୭।

ଯତ୍ଥ ୱସନ୍ତି ଚତ୍ତାରୋ, ତୟୋ ୱା ଯଦି ୱା ଦୁୱେ;

ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ହରିତ୍ୱାନ, ଏକେକସ୍ସିତରୀତରେ;

ତଂ ତଂ ଉପୋସଥଂ କୟିରୁଂ, ସିୟା ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ।

୪୨୮।

ୱଗ୍ଗେ ସମଗ୍ଗେ ୱଗ୍ଗୋତି, ସଞ୍ଞିନୋ ୱିମତିସ୍ସ ୱା;

ଦୁକ୍କଟଂ କରୋତୋ ଭେଦା-ଧିପ୍ପାୟେନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ;

ୱଗ୍ଗେ ସମଗ୍ଗେନାପତ୍ତି, ସମଗ୍ଗୋ ଇତି ସଞ୍ଞିନୋ।

୪୨୯।

ଉକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଗହଟ୍ଠସ୍ସ, ସେସାନଂ ସହଧମ୍ମିନଂ;

ପାରାଜିକସ୍ସାଭବ୍ବସ୍ସ, ସିକ୍ଖାନିକ୍ଖିତ୍ତକସ୍ସ ଚ।

୪୩୦।

ନିସିନ୍ନପରିସାଯଞ୍ଚ, ସଭାଗାପତ୍ତିକୋ ତଥା;

ଛନ୍ଦେନ ପରିଖ୍ତୁତ୍ତେନ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ନ ଉଦ୍ଦିସେ।

୪୩୧।

ଅଦେସଯିତ୍ୱାନାପନ୍ନଂ, ନାତ୍ତିକତ୍ୱାନ ୱେମତିଂ;

ନୁପୋସଥେପି ୱା କାତୁଂ, ପୋସଥୋ ନ ଚ କପ୍ପତି।

୪୩୨।

ଅଟ୍ଠିତୋପୋସଥାୱାସା, ନ ୱଜେ ତଦହୂ ୱିନା;

ଅନ୍ତରାଯଂ ୱ ସଙ୍ଘଂ ୱା-ଧିଟ୍ଠାତୁଂ ସୀମମେୱ ୱାତି।

୪୫। ପୱାରଣାନିଦ୍ଦେସୋ

ପୱାରଣାତି –

୪୩୩।

ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞପ୍ପୱାରଣା;

ଏକସ୍ସ ଚ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ, ସେସା ସଙ୍ଘପ୍ପୱାରଣା।

୪୩୪।

ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚେ ଚ କରଣେ, ପତ୍ତକଲ୍ଲେ ସମାନିତେ;

ଠପେତ୍ୱା ଞତ୍ତିଂ ସଙ୍ଘେନ, କତ୍ତବ୍ବେୱଂ ପୱାରଣା।

‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଜ୍ଜ ପୱାରଣା ପନ୍ନରସୀ, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ପୱାରେଯ୍ୟା’’ତି।

୪୩୫।

ଏକଂସଂ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା, ନିସୀଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ;

ଥେରେନ ଅଞ୍ଜଲିଂ ସଙ୍ଘୋ, ପଗ୍ଗଯ୍ହ ସମୁଦୀରିଯୋ।

୪୩୬। ‘‘ସଙ୍ଘଂ, ଆୱୁସୋ, ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମି। ଦୁତିଯମ୍ପି…ପେ… ତତିଯମ୍ପି, ଆୱୁସୋ, ସଙ୍ଘଂ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି।

୪୩୭।

ପୱାରେନ୍ତେସୁ ଥେରେସୁ, ନିସଜ୍ଜୁକ୍କୁଟିକଂ ନୱୋ;

ପୱାରେତି ସଯଂ ଯାୱ, ଉକ୍କୁଟିକୋୱ ଅଚ୍ଛତୁ।

୪୩୮। ପୁବ୍ବାରମ୍ଭଂ ସମାପେତ୍ୱା, ନୱୋ ସଙ୍ଘମୁଦୀରଯେ।

୪୩୯। ''ସଙ୍ଘଂ, ଭନ୍ତେ, ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମି। ଦୁତିଯମ୍ପି…ପେ… ତତିଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘଂ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି।

୪୪୦।

ଦାନେନ ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛା, କଲହେହି ଚ ରତ୍ତିଯା;

ତେୱାଚିକାଯ ଓକାସେ-ସତି ଖେପିତଭାୱତୋ;

ଅନ୍ତରାଯେ ଦସୱିଧେ, ଛନ୍ଦିଂ ୱତ୍ୱାନୁରୂପତୋ।

୪୪୧। ''ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ମନୁସ୍ସେହି ଦାନଂ ଦେନ୍ତେହି, ଦ୍ୱୀହି ଭିକ୍ଖୂହି ଧମ୍ମଂ ସାକଚ୍ଛନ୍ତେହି, କଲହଂ କରୋନ୍ତେହି ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ରତ୍ତି ଖେପିତା। ସଚେ ସଙ୍ଘୋ ତେୱାଚିକଂ ପୱାରେସ୍ସତି, ଅପ୍ପୱାରିତୋୱ ସଙ୍ଘୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଅଥାଯଂ ରତ୍ତି ୱିଭାଯିସ୍ସତି। ଅଯଂ ରାଜନ୍ତରାଯୋ, ଅଯଂ ଚୋରନ୍ତରାଯୋ, ଅଯଂ ଅଗ୍ଯନ୍ତରାଯୋ, ଅଯଂ ଉଦକନ୍ତରାଯୋ, ଅଯଂ ମନୁସ୍ସନ୍ତରାଯୋ, ଅଯଂ ଅମନୁସ୍ସନ୍ତରାଯୋ, ଅଯଂ ୱାଳଅନ୍ତରାଯୋ, ଅଯଂ ସରୀସପନ୍ତରାଯୋ, ଅଯଂ ଜୀୱିତନ୍ତରାଯୋ, ଅଯଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯୋ। ସଚେ ସଙ୍ଘୋ ତେୱାଚିକଂ ପୱାରେସ୍ସତି, ଅପ୍ପୱାରିତୋୱ ସଙ୍ଘୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଅଥାଯଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯୋ ଭୱିସ୍ସତି। ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ଦ୍ୱେୱାଚିକଂ, ଏକୱାଚିକଂ, ସମାନୱସ୍ସିକଂ ପୱାରେଯ୍ଯା''ତି।

୪୪୨।

ପୱାରେଯ୍ୟାନୁରୂପେନ , ଯଥାଠପିତଞତ୍ତିଯା;

ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁଂ ଯଦି ସମା, ଆଦିକା ଚେଦ୍ଧେ ଆହରେ।

୪୪୩। ଏୱଂ ତିଚତୁୱଗ୍ଗୋ ଚ, ଛନ୍ଦିଂ ୱତ୍ୱା ପୱାରଯେ। ''ସୁଣନ୍ତୁ ମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତା, ଅଜ୍ଜ ପୱାରଣା ପନ୍ନରସୀ, ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ମଯଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପୱାରେଯ୍ୟାମା''ତି।

୪୪୪।

ଏକଂସଂ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା, ନିସୀଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ;

ଥେରେନ ଅଞ୍ଜଲିଂ ତେୱଂ, ପଗ୍ଗଯ୍ହ ସମୁଦୀରିଯା।

୪୪୫। ''ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମି। ଦୁତିଯମ୍ପି…ପେ… ତତିଯମ୍ପି ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି।

ନୱେନାପି ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ

ପଟିକରିସ୍ସାମି। ଦୁତିଯମ୍ପି…ପେ… ତତିଯମ୍ପି ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି।

୪୪୬। ଦ୍ୱୀସୁ ଥେରେନ କଉଙ୍କଂ, ନୱୋ କଦ୍ୱେୱମୀରିଯୋ।

୪୪୭। ''ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମି। ଦୁତିଯମ୍ପି…ପେ… ତତିଯମ୍ପି ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି।

ନୱେନାପି ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମି। ଦୁତିଯମ୍ପି…ପେ… ତତିଯମ୍ପି ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି।

୪୪୮। ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ସମାପେତ୍ୱା, ଅଧିଟ୍ଠେଯ୍ୟେୱମେକକୋ। ''ଅଜ୍ଜ ମେ ପୱାରଣା ଚାତୁଦ୍ଦସୀତି ୱା ପନ୍ନରସୀତି ୱା ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

୪୪୯।

ଯସ୍ମିଂ ୱସନ୍ତି ୱା ପଞ୍ଚ, ଚତ୍ତାରୋ ୱା ତଯୋ ଦୁୱେ;

ପୱାରଣଂ ହରିତ୍ୱାନ, ଏକେକସ୍ସିତରୀତରେ।

୪୫୦।

ତଂ ତଂ ପୱାରଣଂ କଯିରୁଂ,

ସିଯା ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟଂ;

ସେସା ଉପୋସଥେ ୱୁତ୍ତା,

ଗାଥାଯୋ ଚେତ୍ଥ ଆହରେ।

୪୫୧।

ପୱାରିତେୱ ସଙ୍ଘମ୍ହି, ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ;

କରେଯ୍ଯ ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋ ୱା, ଅୱୁତ୍ଥୋ ୱାନୁପଗତୋ।

୪୫୨।

ଚାତୁମାସିନିଯା ଚାପି, କତେ ସଙ୍ଘେନୁପୋସଥେ;

ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସା ପୱାରେଯ୍ୟୁଂ, ସଚେ ଅପ୍ପତରା ସିଯୁନ୍ତି।

୪୬। ସଂୱରନିଦ୍ଦେସୋ

ସଂୱରୋତି –

୪୫୩।

ଚକ୍ଖୁସୋତାଦିଭେଦେହି, ରୂପସଦ୍ଦାଦିଗୋଚରେ;

ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସାଦି-ପ୍ପୱତ୍ତିଂ ୱିନିୱାରଯେ।

୪୫୪।

ନିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ଯ ସକଂ ଚିତ୍ତଂ, କିଟ୍ଠାଦିଂ ୱିଯ ଦୁପ୍ପସୁଂ;

ସତିମା ସମ୍ପଜାନୋ ଚ, ଚରେ ସବ୍ବିରିଯାପଥେତି।

୪୭। ସୁଦ୍ଧିନିଦ୍ଦେସୋ

ସୁଦ୍ଧୀତି –

୪୫୫।

ଦେସନା ସଂୱରୋ ଏଟ୍ଠିପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣ ଭେଦତୋ;

ସୁଦ୍ଧୀ ଚତୁବ୍ବିଧା ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସମ୍ମତଂ;

ଦେସନାଯ ୱିସୁଦ୍ଧତ୍ତା, ଦେସନାସୁଦ୍ଧି ୱୁଚ୍ଚତି।

୪୫୬।

''ନ ପୁନେୱଂ କରିସ୍ସ''ନ୍ତି, ଚିତ୍ତାଧିଟ୍ଠାନସଂୱରା;

ୱୁତ୍ତୋ ସଂୱରସୁଦ୍ଧୀତି, ସୁଦ୍ଧତିନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରୋ।

୪୫୭।

ପହାଯାନେସନଂ ଧମ୍ମେନୁପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଏଟ୍ଠିଯା;

ସୁଦ୍ଧତ୍ତା ଏଟ୍ଠିସୁଦ୍ଧୀତି, ୱୁତ୍ତମାଜୀୱନିସ୍ସିତଂ।

୪୫୮।

ଯୋନିସୋ ପଟିସଙ୍ଖାଯ, ଚୀୱରଂ ପଟିସେୱତି;

ଏୱମାଦିଯଥାୱୁତ୍ତ-ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସୁଦ୍ଧନା;

ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସୁଦ୍ଧୀତି, ୱୁତ୍ତଂ ପଚ୍ଚଯନିସ୍ସିତନ୍ତି।

୪୮। ସନ୍ତୋସନିଦ୍ଦେସୋ

ସନ୍ତୋସୋତି –

୪୫୯।

ଅପ୍ପେନ ଅନୱଜ୍ଜେନ, ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ସୁଲଭେନ ଚ;

ମତ୍ତଞ୍ଞୂ ସୁଭରୋ ହୁତ୍ୱା, ଚରେ ସଦ୍ଧମ୍ମଗାରୱୋ।

୪୬୦।

ଅତୀତଂ ନାନୁସୋଚନ୍ତୋ, ନପ୍ପଜପ୍ପମନାଗତଂ;

ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେନ ଯାପେନ୍ତୋ, ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋତି ପୱୁଚ୍ଚତୀତି।

୪୯। ଚତୁରାରକ୍ଖନିଦ୍ଦେସୋ

ଚତୁରକ୍ଖାତି –

୪୬୧।

ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତି ମେତ୍ତା ଚ, ଅସୁଭଂ ମରଣସ୍ସତି;

ଆରକତ୍ତାଦିନାରହଂ, ସମ୍ମା ସାମଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧତୋ।

୪୬୨।

ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ୱାନୁସ୍ସତି ଯା ପୁନପ୍ପୁନଂ;

ନୱଭେଦେ ଭଗୱତୋ, ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତି ସା ଗୁଣେ।

୪୬୩।

ସୀମଟ୍ଠସଙ୍ଘେ ସୀମଟ୍ଠଦେୱତାସୁ ଚ ଇସ୍ସରେ;

ଜନେ ଗୋଚରଗାମମ୍ହି, ତତ୍ଥୁପାଦାଯ ମାନୁସେ।

୪୬୪।

ସବ୍ବସତ୍ତେସୁ ସୁଖିତା, ହୋନ୍ତାୱେରାତିଆଦିନା;

ପରିଚ୍ଛିଜ୍ଜ ପରିଚ୍ଛିଜ୍ଜ, ଭାୱନା ମେତ୍ତଭାୱନା।

୪୬୫।

ୱଣ୍ଣସଣ୍ଠାନଓକାସ-ଦିସତୋ ପରିଚ୍ଛେଦତୋ;

ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା କେସାଦି-କୋଟ୍ଠାସେ ଅନୁପୁବ୍ବତୋ।

୪୬୬।

ନାତିସୀଘଞ୍ଚ ସଣିକଂ, ୱିକ୍ଖେପଂ ପଟିବାହଯଂ;

ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ, ମୁଞ୍ଚନ୍ତସ୍ସାନୁପୁବ୍ବତୋ।

୪୬୭।

ୱଣ୍ଣଆସଯସଣ୍ଠାନ-ଗନ୍ଧୋକାସେହି ଭାୱନା;

ପଟିକ୍କୂଲାତି କୋଟ୍ଠାସେ, ଉଦ୍ଧୁମାତାଦିୱତ୍ଥୁସୁ;

ଗହେତ୍ୱା ଅସୁଭାକାରଂ, ପୱତ୍ତା ଭାୱନାସୁଭଂ।

୪୬୮।

''ମରଣଂ ମେ ଭୱିସ୍ସତି, ଜୀୱିତଂ ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜିସ୍ସତି;

ମରଣଂ ମରଣଂ ୱା''ତି, ଭାୱଯିତ୍ୱାନ ଯୋନିସୋ।

୪୬୯।

ୱଧକସ୍ସେୱୁପଟ୍ଠାନା, ସମ୍ପତ୍ତୀନଂ ୱିପତ୍ତିତୋ;

ଉପସଂହରତୋ କାଯବହୁସାଧାରଣା ତଥା।

୪୭୦।

ଆଯୁଦୁବ୍ବଲତୋ କାଲୱୱତ୍ଥାନସ୍ସଭାୱତୋ;

ଅଦ୍ଧାନସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦା, ଭାୱନା ମରଣସ୍ସତୀତି।

୫୦। ୱିପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୋ

ୱିପସ୍ସନାତି –

୪୭୧।

ନାମରୂପଂ ପରିଗ୍ଗଯ୍ହ, ତତୋ ତସ୍ସ ଚ ପଚ୍ଚଯଂ;

ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱତୋନିଚ୍ଚା, ଉଦଯବ୍ବଯପୀଳନା।

୪୭୨।

ଦୁକ୍ଖା ଅୱସୱତ୍ତିତ୍ତା, ଅନତ୍ତାତି ତିଲକ୍ଖଣଂ;

ଆରୋପେତ୍ୱାନ ସଙ୍ଖାରେ, ସମ୍ମସନ୍ତୋ ପୁନପ୍ପୁନଂ;

ପାପୁଣେଯ୍ୟାନୁପୁବ୍ବେନ, ସବ୍ବସଂଯୋଜନକ୍ଖଯନ୍ତି।

ନିଗମନକଥା

୪୭୩।

ଅଧିସୀଲାଧିଚିତ୍ତାନଂ, ଅଧିପଞ୍ଞାଯ ସିକ୍ଖନା;

ଭିକ୍ଖୁକିଚ୍ଚମତୋ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାଯଂ ସମୁଦାହଟା।

୪୭୪।

ମହତୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦସ୍ସ, ଯସ୍ସ ଲୋକୱିଚାରିନୋ;

ପରିସ୍ସମୋ ନ ସମ୍ଭୋତି, ମାଲୁତସ୍ସେୱ ନିଚ୍ଚସୋ।

୪୭୫।

ତେନ ଧମ୍ମସିରୀକେନ, ତମ୍ବପଣ୍ଣିଯକେତୁନା;

ଥେରେନ ରଚିତା ଧମ୍ମୱିନଯଞ୍ଞୁପସଂସିତା।

୪୭୬।

ଏତ୍ତାୱତାଯଂ ନିଟ୍ଠାନଂ, ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା ଉପାଗତା;

ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଗାଥାନଂ, ସତେହି ପରିମାଣତୋତି।

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା ନିଟ୍ଠିତା।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା-ପୁରାଣଟୀକା

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥା

ଯୋ ଚିରଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ, ୱିଦିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖିତଂ ଜନଂ;

ତଥାପି ନାୱବୁଜ୍ଝନ୍ତମନୁକମ୍ପାଯ ଚୋଦିତୋ।

ବୋଧାଯ ପଣିଧିଂ କତ୍ୱା, ପତ୍ତୋ ସମ୍ବୋଧିମୁତ୍ତମଂ;

ତସ୍ସ ପାଦେ ନମସ୍ସିତ୍ୱା, ଧମ୍ମଂ ସଙ୍ଘଞ୍ଚ ସାଧୁକଂ।

ପୁଦ୍ଦାଚରିଯପାଦେସୁ, ଠପେତ୍ୱା ସୀସମତ୍ତନୋ;

ଥେରେନ ଧମ୍ମସିରିନା, ଥିରସୀଲେନ ଯା କତା।

‘‘ଆଦିତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନସିକ୍ଖିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା;

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା ସମାସେନ, ତସ୍ସା ଅତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛଯଂ।

ଲିଖିସ୍ସାମି ହିତତ୍ଥାଯ, ଆଦିକମ୍ମିକଭିକ୍ଖୁନଂ;

ତତ୍ଥ ଯୁତ୍ତଂ ଗହେତବ୍ବମଯୁତ୍ତଂ ଚ୍ଛଡ୍ଡିତବ୍ବକନ୍ତି;

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା

(କ) ଏତ୍ଥାହ – କତମା ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା, କଥଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବା, କସ୍ମା ସିକ୍ଖିତବ୍ବା, କେ ସିକ୍ଖନ୍ତି, କେ ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖାତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ଅଧିସୀଲଅଧିଚିତ୍ତଅଧିପଞ୍ଞାୱସେନ ତିସ୍ସୋ ସିକ୍ଖା, ଗନ୍ଥୱସେନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତଦ୍ଦୀପନୋ ଗନ୍ଥୋ ‘‘ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଅଥ ୱା ‘‘ଖୁଦ୍ଦଂ ଅନେଲକଂ ମଧୁପଟଲ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ୱିଯ ସିକ୍ଖାକାମାନଂ ମଧୁରତାଯ ଖୁଦ୍ଦା ଚ ତା ସିକ୍ଖା ଚାତି ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା, ଅଥ ୱା ‘‘ଖୁଦ୍ଦପୁତ୍ତମ୍ହି ସମଣ ପୋସ ମ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ବହୁୱିଧତ୍ତାପି ଖୁଦ୍ଦା ଚ ତା ସିକ୍ଖିତବ୍ବତୋ ସିକ୍ଖା ଚାତି ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା। ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖା ପନେତ୍ଥ ଚାରିତ୍ତୱାରିତ୍ତୱସେନ ଦୁୱିଧମ୍ପି ସୀଲଂ ଯଥାନୁସିଟ୍ଠଂ ପଟିପଜ୍ଜମାନେନ ତଦ୍ପଟିପକ୍ଖେ କିଲେସେ ତଦଙ୍ଗପ୍ପହାନୱସେନ ପଜହନ୍ତେନ ସିକ୍ଖିତବ୍ବା, ଅଧିଚିତ୍ତସିକ୍ଖା ପନ ଯଥାୱୁତ୍ତେସୁ ଆରମ୍ମଣେସୁ ଅଭିଯୋଗକରଣୱସେନ ଝାନପ୍ପଟିପକ୍ଖାନଂ ନୀୱରଣଗଣାନଂ ୱିକ୍ଖମ୍ଭନପ୍ପହାନଂ କୁରୁମାନେନ ସିକ୍ଖିତବ୍ବା, ଅଧିପଞ୍ଞାସିକ୍ଖା ପନ ଯଥାନୁରୂପଂ ସମୁଚ୍ଛେଦୱସେନ ସାନୁସଯେ କିଲେସେ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତେନ ସିକ୍ଖିତବ୍ବା।

କସ୍ମା ସିକ୍ଖିତବ୍ବାତି ଏତ୍ଥ –

ଜାତିଆଦୀହି ଦୁକ୍ଖେହି, ଅନେକେହି ଉପଦ୍ଦୁତଂ;

ଖନ୍ଧଲୋକଂ ଜହିତ୍ୱାନ, ପତ୍ତୁଂ ଖେମଂ ପୁରଂ ସିୱଂ।

କଲ୍ୟାଣପୁଥୁଜ୍ଜନେନ ସହ ସତ୍ତ ସେକ୍ଖା ସିକ୍ଖନ୍ତି। ଅରହନ୍ତୋ ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖା।

ଯେ ୱୀତମୋହା ମୁନିପୁଙ୍ଗୱସ୍ସ;

ସିକ୍ଖେସୁ ଅଗ୍ଗା ମୁନିନା ପସତ୍ଥା;

ତେ ତୀସୁ ସିକ୍ଖାସୁ ସମଓସିକ୍ଖା;

ତତୋ ପରେ କେନ ସମଓସିକ୍ଖାତି।

ଆଦିତୋତି ଏତ୍ଥ ଆଦିମ୍ହିୟେଓାତି ଅତ୍ଥୋ, ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯାତି ଓା। ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ଚ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଚ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସହ ମାତିକାଯ ସମାତିକଂ। ପୁବ୍ବେ ଓୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖଂ ପଓକ୍ଖାମି ଆଦରେନ, ପକାରେନ ଓା ଓକ୍ଖାମି ରତନତ୍ତଯଂ ଓନ୍ଦିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପିଚ ଥେରୋ ଆଦିତୋତି ଓଚନେନ ସଦ୍ଧାପବ୍ବଜିତାନଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ଆଲସିଯଦୋସେନ ଅପ୍ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତାନଂ ଅଞ୍ଞାଣଦୋସେନ ଅଞ୍ଞଥା ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତାନଂ ସଂଓେଗଂ ଜନେତି। କଥଂ? ଅତିଦୁଲ୍ଲଭଂ ଖଣସମଓାଯଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ତଙ୍ଖଣଂ ନ କୁସୀତେନ ଓା ନିରତ୍ଥକକଥାପସୁତେନ ଓା ଓୀତିନାମେତବ୍ବଂ, କିଂ କାତବ୍ବଂ? ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନିରନ୍ତରମେଓ ତୀସୁ ସିକ୍ଖାସୁ ଆଦରୋ ଜନେତବ୍ବୋତି। ଏତ୍ଥାହ – କିଂ ତଂ ରତନତ୍ତଯଂ ନାମ, ଯଂ ଓନ୍ଦିତ୍ୱା ଥେରୋ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖଂ ପଓକ୍ଖତୀତି? ଓୁଚ୍ଚତେ – ବୁଦ୍ଧରତନଂ ଧମ୍ମରତନଂ ସଙ୍ଘରତନନ୍ତି ଇମାନି ତୀଣି ରତନାନି। ତାନି ହି ରତିଜନନଟ୍ଠେନ ''ରତନାନୀ''ତି ଓୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଅପିଚ –

''ଚିତ୍ତୀକତଂ ମହଗ୍ଘଞ୍ଚ, ଅତୁଲଂ ଦୁଲ୍ଲଭଦସ୍ସନଂ;

ଅନୋମସତ୍ତପରିଭୋଗଂ, ରତନଂ ତେନ ଓୁଚ୍ଚତୀ''ତି। (ଦୀ। ନୀ। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୩; ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୩।୫।୨୨୩; ଖୁ। ପା। ଅଟ୍ଠ। ୬।୩; ସୁ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୨୨୬; ମହାନି। ଅଟ୍ଠ। ୫୦; ଉଦା। ଅଟ୍ଠ। ୪୫) –

ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ଓସେନ ରତନତ୍ଥୋ ଓେଦିତବ୍ବୋ।

ମାତିକାଓଣ୍ଣନା

(ଖ-ଜ) ଇଦାନି ''ସମାତିକ''ନ୍ତି ଓୁତ୍ତତ୍ତା ମାତିକଂ ତାଓ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପାରାଜିକା ଚ ଚତ୍ତାରୋ''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ସବ୍ବସିକ୍ଖାନଂ ପନ ମୂଲଭୂତତ୍ତା ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖାଓ ପଠମଂ ଓୁତ୍ତା। ''ସୀଲେ ପତିଟ୍ଠାଯା''ତି (ସଂ। ନି। ୧।୧।୨୩, ୧୯୨; ପେଟକୋ। ୨୨; ମି। ପ। ୨।୧।୯) ହି ଓୁତ୍ତଂ। ତତ୍ରାପି ମହାସାଓଜ୍ଜତ୍ତା, ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜଓସେନ ପଓତ୍ତନତୋ ଚ ସବ୍ବପଠମଂ ଜାନିତବ୍ବାତି ପାରାଜିକାଓ ପଠମଂ ଓୁତ୍ତାତି। ଇଦାନି ଯଥାନିକ୍ଖିତ୍ତାନି ମାତିକାପଦାନି ପଟିପାଟିଯା ଓିଭ୍ଜାରେତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପାରାଜିକା ଚ ଚତ୍ତାରୋ''ତି ପଠମପଦଂ ଉଦ୍ଧଟଂ, ତସ୍ସାଯମତ୍ଥୋ – ପାରାଜିକାତି ପରାଜିତା ପରାଜଯମାପନ୍ନା, ସିକ୍ଖାପଦଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ତେନେଓ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା, ତାଯ ଓା ପରାଜଯମାପାଦିତାନମେତଂ ଅଧିଓଚନଂ, ତେ ପନ ଚତ୍ତାରୋତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧। ପାରାଜିକନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା

୧-୨। ଇଦାନି ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ମଗ୍ଗତ୍ତଯେ''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସାମନୁସ୍ସତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ଓସେନ ତିସ୍ସୋ ଇତ୍ଥିଯୋ, ତଯୋ ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକା, ତଯୋ ପଣ୍ଡକା, ତଯୋ ପୁରିସାତି ପାରାଜିକଓତ୍ଥୁଭୂତାନଂ ନିମିତ୍ତାନଂ ନିସ୍ସଯା ଦ୍ୱାଦସମତ୍ତା ହୋନ୍ତି, ତେସଂ ଓଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାଓମଗ୍ଗମୁଖମଗ୍ଗଓସେନ ତଯୋ ମଗ୍ଗା। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା ତଯୋ, ଅମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା ତଯୋ, ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥିଯା ତଯୋତି ନଓ, ତଥା ମନୁସ୍ସୋଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକାଦୀନଂ। ମନୁସ୍ସପଣ୍ଡକାଦୀନଂ ପନ ଓଚ୍ଚମଗ୍ଗମୁଖମଗ୍ଗଓସେନ ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ କତ୍ୱା ଛ, ତଥା ମନୁସ୍ସପୁରିସାଦୀନନ୍ତି ସବ୍ବେସଂ ଓସେନ ତିଂସ ମଗ୍ଗା ହୋନ୍ତି। ତେ ସବ୍ବେ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଇଧ ''ମଗ୍ଗତ୍ତଯେ''ତି ଓୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ ମଗ୍ଗତ୍ତଯେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନିକ୍ଖିତ୍ତସିକ୍ଖୋତି ଭିକ୍ଖୁଭାଓତୋ ଚଓିତୁକାମତାଚିତ୍ତେନ ଯଥାଲକ୍ଖଣଂ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖାତସିକ୍ଖୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସନ୍ଥତସନ୍ଥତେତି ଓତ୍ଥାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ସନ୍ଥତେ ଓା ଅସନ୍ଥତେ ଓା। ଅକ୍ଲୋକାସେତି ମଗ୍ଗତ୍ତଯସ୍ସ ପକତିଓାତେନ ଅସମ୍ଫୁଟ୍ଠପ୍ପଦେସେ। ନିମିତ୍ତନ୍ତି ଅଙ୍ଗଜାତଂ। ସଂସନ୍ଥତଂ ଓା ଅସନ୍ଥତଂ ଓାତି ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଓତ୍ଥାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ଓା ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ଓା। ଉପାଦିଣ୍ଣନ୍ତି ଅନଟ୍ଠକାଯପ୍ପସାଦଂ। ଓୁତ୍ତପ୍ପକାରେ ମଗ୍ଗତ୍ତଯେ ପଓେସେନ୍ତୋ ଚୁତୋ ପାରାଜିକୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନଟ୍ଠକାଯପ୍ପସାଦଂ ପନ ପୀଠଅଙ୍କଂ ଓା ଚମ୍ମଖିଲଂ ଓା ଲୋମଂ ଓା ପଓେସେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ, ମନୁସ୍ସାନଂ ପନ ଜୀଓମାନକସରୀରେ ଅକ୍ଖିନାସାକଣ୍ଣଛିଦ୍ଦଓତ୍ଥିକୋସେସୁ ସତ୍ଥକାଦୀହି କତଓଣେ ଓା ମେଥୁନରାଗେନ ତିଲବୀଜମତ୍ତମ୍ପି ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପଓେସେନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଅଓସେସସରୀରେସୁ ଉପକଚ୍ଛକାଦୀସୁ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ। ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ହତ୍ଥିଅସ୍ସଗୋଣଗଦ୍ରଭଓଟ୍ଟମହିଂସାଦୀନଂ ନାସାଯ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ତଥା ତେସଂ ଓତ୍ଥିକୋସେସୁ। ସବ୍ବେସମ୍ପି ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ଅକ୍ଖିକଣ୍ଣଓଣେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ତେସଂ ଅଓସେସସରୀରେସୁପି।

ଇଦାନି ପଓସେନଂ ନାମ ନ କେଓଲଂ ଅତ୍ତପକ୍କମେନେଓ ହୋତି, ଭିକ୍ଖୁପଚ୍ଚତ୍ଥିକାଦୀନଂ ପନ ଓସେନ ପରୂପକ୍କମେନାପି ହୋତି, ତତ୍ଥାପି ସେଓନଚିତ୍ତେ ସତି ପାରାଜିକୋ ହୋତୀତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ''ଅଥ ୱା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଓସେନପଓିବୁଠିତୌଦ୍ଧାରଣକ୍ଖଣେସୁ ସାଦିଯତି, ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସେଓନଚିତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠପେତି, ସୋପି ପାରାଜିକୋ ହୋତି। ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଅସାଦିଯନ୍ତୋ ଆସୀୱିସମୁଖଂ ଅଙ୍ଗାରକାସୁଞ୍ଚ ପୱିଟ୍ଠଂ ୱିଯ ମଞ୍ଞତି, ସୋ ନିପ୍ପରାଧୋ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଠିତଂ ନାମ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସମଯପ୍ପଓତ୍ତି।

ପଠମଂ।

୩-୪। ଇଦାନି ଦୁତିଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଆଦିଯେଯ୍ୟା''ତିଆଦିମାହ। ''ଆଦିଯେଯ୍ୟା''ତିଆଦୀନଂ ପଦାନଂ ''ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଭୱେ ପାରାଜିକୋ''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆଦିଯେଯ୍ୟାତି ଆରାମାଦିଂ ଅଭିଯୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, ସୋ ଭୱେ ପାରାଜିକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ସେସେସୁପି। ହରେଯ୍ୟାତି ୱେତନେନ ୱା ମିତ୍ତଭାୱେନ ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭଣ୍ଡଂ ହରନ୍ତୋ ପୁନ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ''ସୀସେ ଭାରଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତୋ ଆମସତୀ''ତିଆଦିନା ଗଣ୍ହେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୱହରେଯ୍ୟାତି ''ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଭଣ୍ଡଂ 'ଦେହି ମେ ଭଣ୍ଡ'ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ 'ନାହଂ ଗଣ୍ହାମୀ''ତିଆଦିନା ଅୱହରେଯ୍ୟ। ଇରିଯାପଥଂ କୋପେଯ୍ୟାତି ''ସହଭଣ୍ଡହାରକଂ ନେସ୍ସାମୀ''ତି ତେନେୱ ପୁରିସେନ ତଂ ନେତୁଂ ତସ୍ସ ଗମନପଥଂ ୱାରେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ମଗ୍ଗେନ ତଂ ସନ୍ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ନେତି, ଏୱଂ ନେନ୍ତସ୍ସ ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ପଠମପାଦେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଦୁତିଯପାଦୁଦ୍ଧାରେ ପାରାଜିକଂ। ''ଥଲଟ୍ଠଂ ଭଣ୍ଡଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତୋ ଆମସତୀ''ତିଆଦିନା ଠାନା ଚାୱେଯ୍ୟ। ପରିକପ୍ପିତଟ୍ଠାନଂ ୱା ସୁଙ୍କଘାତଂ ୱା ଅତିକ୍କାମେନ୍ତୋ ସଙ୍କେତଂ ୱୀତିନାମେଯ୍ୟ। ଯଂ କିଞ୍ଚି ପରପରିଗ୍ଗହିତଂ ସସ୍ସାମିକଂ ଭଣ୍ଡଂ ତେହି ସାମିକେହି କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ନ ଦିନ୍ନନ୍ତି ଅଦିନ୍ନଂ।

ଇଦାନି ନ ଇମିନାୱ ଆକାରେନ ଅୱହାରକୋ ପାରାଜିକୋ ହୋତି, ଅଞ୍ଞଥାପି ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅଥ ୱା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଥେଯ୍ୟାୱହାରକୋ ଚ ବଲାୱହାରକୋ ଚ କୁସାୱହାରକୋ ଚ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୱହାରକୋ ଚ ପରିକପ୍ପାୱହାରକୋ ଚ ଭୱେ ପାରାଜିକୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଥେଯ୍ୟାୱହାରୋ ନାମ ସନ୍ଧିଚ୍ଛେଦାଦୀହି ୱା କଂସକୂଟମାନକୂଟତୁଲାକୂଟାଦୀହି ୱା ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ଗହଣଂ। ପସଯ୍ହାୱହାରୋ ବଲାୱହାରୋ। କୁସସଙ୍କମନଂ କତ୍ୱା ପରକୋଟ୍ଠାସଗ୍ଗହଣଂ କୁସାୱହାରୋ। ପରଭଣ୍ଡଂ ପଂସୁଆଦିନା ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ସାମିକେସୁ ଅପସ୍ସିତ୍ୱା ଗତେସୁ ପଚ୍ଛାଗନ୍ତ୍ୱା ଗହଣଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୱହାରୋ। ପରିକପ୍ପାୱହାରୋ ପନ ଦୁୱିଧୋ ଭଣ୍ଡୋକାସୱସେନ। ତତ୍ଥ ''ସାଟକୋ ଚେ, ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି, ସୁତ୍ତଞ୍ଚେ, ନ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ''ତି ଭଣ୍ଡଂ ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ଅନ୍ଧକାରେ ପସିବ୍ବକଂ ଗଣ୍ହାତି। ତତ୍ଥ ଚେ ସାଟକୋ ହୋତି, ଉଦ୍ଧାରେଯେୱ ପାରାଜିକଂ। ସଚେ ସୁତ୍ତଂ ହୋତି, ରକ୍ଖତି, ପୁନ ''ସୁତ୍ତ''ନ୍ତି ଞତ୍ୱାପି ''ଯଂ ଲଦ୍ଧଂ, ତଂ ଗହେତବ୍ବ''ନ୍ତି ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଉଦ୍ଧାରେଯେୱ ପାରାଜିକଂ, ଅଯଂ ଭଣ୍ଡପରିକପ୍ପୋ। ଓକାସପରିକପ୍ପୋ ଗବ୍ଭଦ୍ୱାରପ୍ପମୁଖୱିହାରାଦୀନଂ ୱସେନ ପରିଚ୍ଛେଦଂ କରୋତି ''ସଚେ ମଂ ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ପସ୍ସନ୍ତି, ଦସ୍ସାମି, ନୋ ଚେ ପସ୍ସନ୍ତି, ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛାମୀ''ତି, ତସ୍ସ ତଂ ପରିକପ୍ପିତପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ପଦୱାରେନ ପାରାଜିକଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ଓକାସପରିକପ୍ପୋ।

ଇଦାନି ଇମସ୍ମିଂ ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ୱିନିଚ୍ଛଯନଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଭଣ୍ଡକାଲଗ୍ଘଦେସେହୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥାତି ଅଦିନ୍ନାଦାନେ। ନିଚ୍ଛଯୋତି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ କାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ କେନଚି ଭିକ୍ଖୁନା ''ମଯା ଇଦଂ ନାମ ଭଣ୍ଡଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଗହିତ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ୱିନଯଧରେନ ସହସାୱ ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ଅନାରୋପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ସାମିକଅସ୍ସାମିକଭାୱଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ଯଦି ସସ୍ସାମିକଂ, ତସ୍ସ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘୱସେନ ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋ। ସଚେ ନିରାଲଯକାଲେ ଗହିତଂ , ପାରାଜିକେନ ନ କାରେତବ୍ବୋ, ଅଯଂ ଭଣ୍ଡୱସେନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

କାଲୋତି ଅୱହାରକାଲୋ। ତଦେୱ ହି ଭଣ୍ଡଂ କଦାଚି ମହଗ୍ଘଂ ହୋତି, କଦାଚି ଅପ୍ପଗ୍ଘଂ, ତସ୍ମା ଯସ୍ମିଂ କାଲେ ଅୱହଟଂ, ତସ୍ମିଂ କାଲେ ଯୋ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଘୋ, ତେନ ଅଗ୍ଘେନ ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋ, ଅଯଂ କାଲୱସେନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଅଗ୍ଘୋତି ଭଣ୍ଡଗ୍ଘୋ। ନୱଭଣ୍ଡସ୍ସ ହି ଯୋ ଅଗ୍ଘୋ, ସୋ ପଚ୍ଛା ପରିହାଯତି, ତସ୍ମା ସବ୍ବଦା ଭଣ୍ଡଂ ପକତିଅଗ୍ଘୱସେନେୱ ନ କାରେତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ଅଗ୍ଘୱସେନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ଦେସୋତି ଅୱହାରଦେସୋ। ଭଣ୍ଡୁଟ୍ଠାନଦେସେ ହି ଭଣ୍ଡଂ ଅପ୍ପଗ୍ଘଂ ହୋତି, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ମହଗ୍ଘଂ, ତସ୍ମା ଯସ୍ମିଂ ଦେସେ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହଟଂ, ତସ୍ମିଂଯେୱ ଦେସେ ଅଗ୍ଘେନ କାରେତବ୍ବୋ, ଅଯଂ ଦେସୱସେନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ପରିଭୋଗେନପି ସାଟକାଦିକସ୍ସ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘୋ ପରିହାଯତି, ତସ୍ମା ତସ୍ସ ପରିଭୋଗୱସେନ ପରିହୀନାପରିହୀନଭାୱୋ ଉପପରିକ୍ଖିତବ୍ବୋ, ଅଯଂ ପରିଭୋଗୱସେନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଦୁତିଯଂ।

୫। ଇଦାନି ତତିଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହ’’ନ୍ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହନ୍ତି ପଟିସନ୍ଧିୱିଞ୍ଞାଣେନ ସଦ୍ଧିଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ କଲଲରୂପଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ପକତିଯା ୱୀସତିୱସ୍ସସତାଯୁକସ୍ସ ସତ୍ତସ୍ସ ଯାୱ ମରଣକାଲା ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ, ଏସୋ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହୋ ନାମ, ଏୱରୂପଂ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଚିଚ୍ଚାତି ୱଧକଚେତନାୱସେନ ସଞ୍ଚେତେତ୍ୱା ପକପ୍ପେତ୍ୱା ଅଭିୱିତରିତ୍ୱା ୱୀତିକ୍କମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଜୀୱିତା ୱା ୱିଯୋଜଯେତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହଂ କଲଲକାଲେପି ତାପନମଦ୍ଦନେହି ୱା ଭେସଜ୍ଜସମ୍ପଦାନେନ ୱା ତତୋ ୱା ଉଦ୍ଧମ୍ପି ତଦନୁରୂପେନ ଉପକ୍କମେନ ସନ୍ତତିୱିକୋପନୱସେନ ଯୋ ଜୀୱିତା ୱିଯୋଜେଯ୍ୟ, ସୋ ଚୁତୋ ଭୱେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କିଞ୍ଚ ଭିଯ୍ୟୋ – ‘‘ସତ୍ଥହାରକଂ ୱା’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ହରତୀତି ହାରକଂ, କିଂ ହରତି? ଜୀୱିତଂ, ହରିତବ୍ବନ୍ତି ୱା ହାରକଂ, ଉପନିକ୍ଖିପିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ, ସତ୍ଥଞ୍ଚ ତଂ ହାରକଞ୍ଚାତି ସତ୍ଥହାରକଂ। ଅସ୍ସାତି ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହସ୍ସ। ଯଥା ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହୋ ଇଚ୍ଛିତିଚ୍ଛିତକ୍ଖଣେ ତଂ ଅସିଆଦିସତ୍ଥଂ ପଟିଲଭତି, ତଥା ସଯଂ ମରଣଚେତନୋ ମରଣାଧିପ୍ପାଯୋ ହୁତ୍ୱା ଉପନିକ୍ଖିପେଯ୍ୟ। ସୋପି ଚୁତୋ ଭୱେତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେନ ଥାୱରପ୍ପଯୋଗଂ ଦସ୍ସେତି।

୬-୭। ଇଦାନି ‘‘ମରଣୱଣ୍ଣଂ ୱା ସଂୱଣ୍ଣେଯ୍ୟା’’ତିଆଦିୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଗାହେଯ୍ୟ ମରଣୂପାଯଂ, ୱଦେଯ୍ୟ ମରଣେ ଗୁଣ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ‘‘ସତ୍ଥଂ ୱା ଆହର, ୱିସଂ ୱା ଖାଦ, ରଜ୍ଜୁଯା ୱା ଉବ୍ବନ୍ଧିତ୍ୱା କାଲଂ କରୋହୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ମରଣତ୍ଥାଯ ଉପାଯଂ ଗାହେଯ୍ୟ। ମରଣସଂୱଣ୍ଣନା ପନେତ୍ଥ ବହୁୱିଧା ‘‘କାଯେନ ସଂୱଣ୍ଣେତି, ୱାଚାଯ କାଯୱାଚାଯ ଦୂତେନ ଲେଖାଯ ୱା ସଂୱଣ୍ଣେତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ତତ୍ଥ କାଯେନ ସଂୱଣ୍ଣେତି ନାମ କାଯେନ ୱିଞ୍ଞାପେତି। ‘‘ଯୋ ପପାତେ ପପତନାଦୀନି କତ୍ୱା ମରତି, ସୋ ଧନଂ ୱା ଲଭତି, ଯସଂ ୱା ଲଭତି, ସଗ୍ଗଂ ୱା ଗଚ୍ଛତୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ସଂୱଣ୍ଣେତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ତସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା କୋଚି ‘‘ମରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ମରତି ଚେ, ପାରାଜିକଂ। ଏୱଂ ସେସେସୁପି। ଦୂତେନ ସଂୱଣ୍ଣନାଯଂ ପନ ଦୂତସ୍ସ ସାସନଂ ଆରୋଚାପେତି ‘‘ଏୱଂ ଆରୋଚେହୀ’’ତି, ‘‘ଯୋ ଏୱଂ ମରତି, ସୋ ଧନଂ ୱା ଲଭତୀ’’ତି ସବ୍ବଂ ପୁରିମସଦିସମେୱ। ଲେଖାଯ ସଂୱଣ୍ଣେତି ନାମ ଗିରିପଦ୍ଦତପୁରାଣାଦିଲେଖଂ ଲିଖତି, ‘‘ଯୋ ଏୱଂ ମରତୀ’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ଏତ୍ଥାପି ଯୋ ମରଣୂପାଯଂ ୱା ଗାହେଯ୍ୟ, ମରଣେ ୱା ଗୁଣଂ ୱଦେଯ୍ୟ, ସୋ ଚୁତୋ ଭୱେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଇଦାନି ପନ ଇମସ୍ସ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହସ୍ସ ଛବ୍ବିଧେ ପଯୋଗେ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ପଯୋଗା’’ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ।
ସାହତ୍ଥିକନିସ୍ସଗ୍ଗିକଆଣତ୍ତିକଥାୱରୈଦ୍ଧିମଯୱିଜ୍ଜାମଯାନଂ ୱସେନ ତସ୍ସ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହସ୍ସ ଛପ୍ପଯୋଗାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ତତ୍ଥ ସାହତ୍ଥିକୋତି ସଯଂ ମାରେନ୍ତସ୍ସ କାଯେନ ୱା କାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ପହରଣଂ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିକୋତି ଦୂରେ ଠିତଂ ମାରେତୁକାମସ୍ସ କାଯାଦୀହି ଉସୁସତ୍ତିଯନ୍ତପାସାଣାଦୀନଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜନଂ। ଆଣତ୍ତିକୋତି ‘‘ଅସୁକଂ ନାମ ମାରେହୀ’’ତି ଅଞ୍ଞଂ ଆଣାପେନ୍ତସ୍ସ ଆଣାପନଂ। ଥାୱରୋତି ଓପାତକ୍ଖଣନଂ, ଅପସ୍ସେନସଂୱିଧାନଂ, ଅସିଆଦୀନଂ ଉପନିକ୍ଖିପନଂ, ତଢଆକାଦୀସୁ ୱିସସମ୍ପଯୋଜନଂ, ରୂପୂପହାରୋତି ଏୱମାଦି। କମ୍ମୱିପାକଜାଯ ଇଦ୍ଧିଯା ପଯୋଜନଂ ଇଦ୍ଧିପଯୋଗଂ। ମାରଣତ୍ଥାଯ ୱିଜ୍ଜାନଂ ପରିଜପ୍ପନଂ ୱିଜ୍ଜାମଯୋତି।

ଇଦାନି ଇମେସୁ ଛସୁ ପଯୋଗେସୁ ଆଣତ୍ତିଯଂ ସଙ୍କେତୱିସଙ୍କେତତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘କାଲୱତ୍ଥାୱୁଧିରିଯାପଥା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ କାଲୋତି ପୁବ୍ବଣ୍ହସାଯନ୍ହାଦିକାଲୋ ଚ ଯୋବ୍ବନଥାୱରିଯାଦିକାଲୋପି ଚ। ଇମେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି କାଲଂ ନିଯମେତ୍ୱା ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ନାମ କାଲେ ମାରେହୀ’’ତି ଆଣତ୍ତୋ ସଚେ ତସ୍ମିଂଯେୱ କାଲେ ମାରେତି, ଆଣତ୍ତିକ୍ଖଣେଯେୱ ପାରାଜିକଂ। ସଚେ ନିଯମିତକାଲତୋ ପୁରେ ୱା ପଚ୍ଛା ୱା ମାରେତି, ଆଣାପକୋ ମୁଚ୍ଚତି। ୱତ୍ଥୂତି ମାରେତବ୍ବୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ସଚେ ଆଣତ୍ତୋ ତମେୱ ମାରେତି, ଆଣାପକସ୍ସ ଆଣତ୍ତିକ୍ଖଣେଯେୱ ପାରାଜିକଂ। ଅଥ ଅଞ୍ଞଂ ମାରେତି, ଆଣାପକୋ ମୁଚ୍ଚତି। ଏୱଂ ସେସେସୁପି ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଆୱୁଧନ୍ତି ଅସିଆଦି। ଇରିଯାପଥୋତି ମାରେତବ୍ବସ୍ସ ଗମନଂ ୱା ନିସଜ୍ଜା ୱାତି ଏୱମାଦିକୋ। କିରିଯାୱିସେସୋତି ୱିଜ୍ଝନଂ ୱା ଛେଦନଂ ୱା ଭେଦନଂ ୱା ସୂଲାରୋପନଂ ୱାତି ଏୱମାଦିକୋ। ଓକାସୋତି ଗାମୋ ୱା ୱନଂ ୱା ଗେହଂ ୱାତି ଏୱମାଦିକୋ। ଇମେସୁ ଯଥା ଯଥା ୱଧକୋ ଆଣତ୍ତୋ, ତଥା ତଥା କତେ ଆଣାପକସ୍ସ ଆପତ୍ତି, ଅଞ୍ଞଥା କତେ ୱିସଙ୍କେତୋ ହୋତି। ଆଣତ୍ତିଯଂ ପନ ଅଯଂ ୱିସେସୋ ‘‘ଅଧିଟ୍ଠାଯାତି ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଆଣାପେତି ‘ଏୱଂ ୱିଜ୍ଝ, ଏୱଂ ପହର, ଏୱଂ ଘାତେହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତାଯ ପାଠଇଯା ଲବ୍ଭତୀତି ଞାତବ୍ବୋ।

ତତିଯଂ।

୮-୯। ଇଦାନି ଚତୁତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଝାନାଦିଭେଦ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ‘‘ଝାନଂ ୱିମୋକ୍ଖୋ ସମାଧି ସମାପତ୍ତି ଞାଣଦସ୍ସନଂ ମଗ୍ଗଭାୱନା ଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯା କିଲେସପ୍ପହାନଂ ୱିନୀୱରଣତା ଚିତ୍ତସ୍ସ ସୁଞ୍ଞାଗାରେ ଅଭିରତୀ’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ ଅତ୍ତନି ନତ୍ଥିତାଯ ନୋସନ୍ତଂ ‘‘ମଯି ଅତ୍ଥୀ’’ତି ଅତ୍ତନି ୱା ତଂ ‘‘ଅହଂ ଏତ୍ଥ ସନ୍ଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅତ୍ତାନଂ ୱା ତତ୍ଥ ଉପନେତ୍ୱା ଦୀପେନ୍ତୋ ଚୁତୋ ଭୱେ। କୋଟ୍ଠାସଂ ୱାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଝାନଲାଭୀ, ୱିମୋକ୍ଖଲାଭୀ, ସମାଧିଲାଭୀ, ସମାପତ୍ତିଲାଭୀମ୍ହୀ’’ତି ଏୱମାଦିନା ନଯେନ କୋଟ୍ଠାସତୋ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକେକଂ ୱାତି ‘‘ପଠମସ୍ସ

ଝାନସ୍ସ ଲାଭୀ, ଦୁତିଯସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୀମ୍ହୀ’’ତି ଏୱମାଦିନା ନଯେନ ଏକେକଂ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଅତୀତଭୱେ ସୋତାପନ୍ନୋମ୍ହୀ’’ତି ୱଦତୋ ଅତୀତଭୱଂ ସନ୍ଧାଯ କଥିତତ୍ତା ପାରାଜିକଂ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ‘‘ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଭୱସ୍ସିତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଭୱନିସ୍ସିତଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞାପଦେସରହିତନ୍ତି ‘‘ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଠମସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅଞ୍ଞାପଦେସଂ ୱିନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଦୀପେନ୍ତୋ ହି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମାପଜ୍ଜତି। ଦୀପେନ୍ତୋତି ‘‘ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିଂ, ସମାପଜ୍ଜାମି, ସମାପନ୍ନୋ, ପଠମସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୀମ୍ହି, ୱସୀମ୍ହି, ସଚ୍ଛିକତଂ ଅସ୍ସା’’ତି ଏୱମାଦିନା ନଯେନ ଦୀପେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଅଧିଗତୋ’’ତି ମାନୋ ଅଧିମାନୋ, ସୋ ଯସ୍ସ ନତ୍ଥି, ସୋ ଅନଧିମାନିକୋ। କେନ ଏୱଂ ଦୀପେନ୍ତୋତି ଚେ? ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘କାଯେନ ୱାଚା’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ , କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ତଦୁଭଯେନ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିଞ୍ଞତ୍ତିପଥେତି ଯତ୍ଥ ଠିତୋ ମନୁସ୍ସଜାତିକୋ ଗହଟ୍ଠୋ ୱା ପବ୍ବଜିତୋ ୱା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ପକତିସୋତେନ ସୁତ୍ୱା ସମନନ୍ତରମେୱ ‘‘ଇମଂ ନାମ ଏସ ୱଦତୀ’’ତି ଜାନାତି, ତତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ଦୀପେନ୍ତୋ ଚୁତୋ ଭୱେ, ନ ଦେୱବ୍ରହ୍ମାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଞାତେତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୧୦। ଇଦାନି ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ସାଧାରଣୱିନିଚ୍ଛଯଂ ୱତ୍ତୁଂ ‘‘ପାରାଜିକେତେ ଚତ୍ତାରୋ’’ତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସାଯଂ ସଙ୍ଖେପୋ – ଚତ୍ତାରୋପି ଏତେ ପାରାଜିକା ‘‘ଏକକମ୍ମଂ ଏକୁଦ୍ଦେସୋ ସମସିକ୍ଖତା’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତସଂୱାସସ୍ସ ଅଭବ୍ବତାଯ ଅସଂୱାସା, ଯଥାପୁରେ ପୁବ୍ବେ ଗିହିକାଲେ ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନକାଲେ ଚ ଅସଂୱାସିକା, ଏୱଂ ପଚ୍ଛା ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନାପି ଅସଂୱାସାତି। କିଞ୍ଚ ଭିଯ୍ୟୋ – ଅଭବ୍ବା ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯ ପୁନ ତେନ ଅତ୍ତଭାୱେନ ଉପସମ୍ପଦାଯ ଅୱତ୍ଥୁତାଯ ଉପସମ୍ପନ୍ନା ଭୱିତୁମ୍ପି ଅଭବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ। କିଂ ୱିଯାତି ଚେ? ସୀସଚ୍ଛିନ୍ନୋୱ ଜୀୱିତୁଂ, ଯଥାପି ସୀସଚ୍ଛିନ୍ନୋ ତେନ ଅତ୍ତଭାୱେନ ପୁନ ଜୀୱିତୁଂ ଅଭବ୍ବୋ, ଏୱମିମେ ଚତ୍ତାରୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୧୧। ଇଦାନି ଇମେସୁ ଚତୂସୁ ପାରାଜିକେସୁ ଯେ ପରିଯାଯାଣତ୍ତୀହି ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ପରିଯାଯୋ ଚା’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ପରିଯାଯୋତି ମରଣାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ କାଯପଯୋଗୋ ୱା ୱଚୀପଯୋଗୋ ୱା। ତସ୍ମା ‘‘ଯୋ ଇଦିସେ ମୁହୁତ୍ତେ ସତ୍ଥଂ ୱା ଆହରିତ୍ୱା ୱିସଂ ୱା ଖାଦିତ୍ୱା ସୋବ୍ଭାଦୀସୁ ୱା ପପତିତ୍ୱା ମରତି, ସୋ ଧନଂ ୱା ଲଭତି, ଯସଂ ୱା ଲଭତୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ମରଣଂ ଅଭିନନ୍ଦନ୍ତୋ ‘‘ଇଦଂ ସୁତ୍ୱା ଯୋ କୋଚି ମରତୂ’’ତି ଯୋ ପରିଯାଯେନ ୱଦତି, ତଂ ସୁତ୍ୱା ସଚେ କୋଚି ତଥା ମରତି, ପାରାଜିକଂ। ନିଯମିତେନ ପନ ଯଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସେୱ ମରଣେ ପାରାଜିକଂ। ଆଣତ୍ତି ପନ ୱୁତ୍ତତ୍ଥାଯେୱ। ତତିଯେ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହପାରାଜିକେ ଲବ୍ଭତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦୁତିଯେ ପନ ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ଆଣତ୍ତି ଏୱ ଲବ୍ଭତି, ନ ପରିଯାଯୋତି ଅତ୍ଥୋ। କସ୍ମା ନଂ ପରିଯାଯେନ ନାପଜ୍ଜତୀତି? ଯଥା ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହେ ‘‘ମରଣୱଣ୍ଣଂ ୱା ସଂୱଣ୍ଣେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଥା ଇଧ ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ‘‘ୱଣ୍ଣଂ ୱା ସଂୱଣ୍ଣେଯ୍ୟା’’ତି ଅୱୁତ୍ତତ୍ତା। ସେସେସୂତି ପଠମଚତୁତ୍ଥେସୁ ପରିଯାଯାଣତ୍ତିଦ୍ୱଯଂ ନ ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨। ଇଦାନି ଚତୂସୁପି ଯଥାସମ୍ଭୱଂ ଅଙ୍ଗଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସେୱେତୁକାମତାଚିତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସାତି ମେଥୁନଧମ୍ମପାରାଜିକସ୍ସ। ବୁଧାତି ୱିନଯଧରା।

୧୩।ମନୁସ୍ସସନ୍ତି ମନୁସ୍ସସନ୍ତକତା। ଏତେନ ପେତତିରଚ୍ଛାନଗତପରିଗ୍ଗହେସୁ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ତଥାସଞ୍ଞୀତି ମନୁସ୍ସସନ୍ତକୱସେନ ପରପରିଗ୍ଗହିତସଞ୍ଞୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱତ୍ଥୁନୋ ଗରୁତାତି ପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ତଦଗ୍ଘନକଂ ଭଣ୍ଡଂ ୱା ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୱହାରୋ ଚାତି ପଞ୍ଚୱୀସତିଯା ଅୱହାରେସୁ ଯେନ କେନଚି ଅୱହାରୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଦିନ୍ନାଦାନହେତୁଯୋତି ଅଦିନ୍ନାଦାନପାରାଜିକସ୍ସ ଏତାନି ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୧୪।ପାଣୋ ମାନୁସ୍ସକୋତି ମନୁସ୍ସଜାତିକପାଣୋ। ତସ୍ମିଂ ପାଣେ ପାଣସଞ୍ଞିତା। ଘାତଚେତନାତି ୱଧକଚେତନା। ପଯୋଗୋତି ତଂସମୁଟ୍ଠିତୋ ସାହତ୍ଥିକାଦୀନଂ ଛନ୍ନଂ ପଯୋଗାନଂ ଅଞ୍ଞତରପଯୋଗୋ। ତେନ ପଯୋଗେନ ମରଣଂ। ପଞ୍ଚେତେ ୱଧହେତୁଯୋତି ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହପାରାଜିକସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫।ଅସନ୍ତତାତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ଅତ୍ତନି ଅସନ୍ତତା ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ପାପମିଚ୍ଛତାଯାରୋଚନାତି ଇମିନା ଯୋ କେୱଲଂ ପାପମିଚ୍ଛତଂ ୱିନା ମନ୍ଦତ୍ତା ମୋମୂହତ୍ତା ଭଣତି, ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ତସ୍ସାତି ଯସ୍ସ ଆରୋଚେତି, ତସ୍ସ ମନୁସ୍ସଜାତିତା ଚ। ‘‘ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅରହା’’ତିଆଦିନା (ପରି। ୧୬୦, ୩୩୬) ନାଞ୍ଞାପଦେସୋ ଚ। ତଦେୱାତି ତଦା ଏୱ ତଙ୍ଖଣେଯେୱ ଜାନନଂ। ଅସନ୍ତଦୀପନେତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମାରୋଚନପାରାଜିକେତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬। ଇଦାନି ‘‘ପାରାଜିକା ଚ ଚତ୍ତାରୋ’’ତି ଏତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଗହିତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସମୋଧାନେତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅସାଧାରଣା ଚତ୍ତାରୋ’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲିକା ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକା ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକା ଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକାତି ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣା ନାମ। ଏତାସୁ ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲିକା ନାମ ଯା କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଅୱସ୍ସୁତା ତେନେୱ ରାଗେନ ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ମନୁସ୍ସପୁରିସସ୍ସ ଅକ୍ଖକାନଂ ଅଧୋ, ଜାଣୁମଣ୍ଡଲାନଂ କପ୍ପରାନଞ୍ଚ ଉପରି ଯେନ କେନଚି ସରୀରାୱଯୱେନ ଆମସନାଦିଂ ସାଦିଯତି, ତସ୍ସା ଅଧିୱଚନଂ। ଯା ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକସଙ୍ଖାତଂ ୱଜ୍ଜଂ ଜାନଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ସା ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକା ନାମ। ସମଗ୍ଗେନ ପନ ସଙ୍ଘେନ ଉକ୍ଖିତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଯା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଯଂଦିଟ୍ଠିକୋ ସୋ ହୋତି, ତସ୍ସା ଦିଟ୍ଠିଯା ଗହଣୱସେନ ଅନୁୱତ୍ତତି, ସା ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକା ନାମ। ଯା ପନ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ତିନ୍ତା ତଥାୱିଧସ୍ସେୱ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣଂ ୱା ସଙ୍ଘାଟିକଣ୍ଣଗ୍ଗହଣଂ ୱା ସାଦିଯତି, କାଯସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ପଟିସେୱନତ୍ଥାଯ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସେ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱା, ତତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ସଲ୍ଲପତି ୱା, ସଙ୍କେତଂ ୱା ଗଚ୍ଛତି, ପୁରିସସ୍ସ ଆଗମନଂ ୱା ସାଦିଯତି, କେନଚି ୱା ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋକାସଂ ପୱିସତି, ହତ୍ଥପାସେ ଠତ୍ୱା କାଯଂ ଉପସଂହରତି, ଅଯଂ ଅଟ୍ଠୱତ୍ଥୁକା ନାମାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

ଅଭବ୍ବକାଏକାଦସାତି ଏତ୍ଥ ପଣ୍ଡକୋ ଥେଯ୍ୟସଂୱାସକୋ ତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ତକୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ମାତୁଘାତକୋ ପିତୁଘାତକୋ ଅରହନ୍ତଘାତକୋ ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ ସଙ୍ଘଭେଦକୋ ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୋ ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋତି ଇମେ ଏକାଦସ ଅଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲା ନାମ। ୱିବ୍ଭନ୍ତା ଭିକ୍ଖୁନୀତି ଯଦା ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱିବ୍ଭମିତୁକାମା ହୁତ୍ୱା ସେତୱତ୍ଥଂ ୱା କାସାଯମେୱ ୱା ଗିହିନିୱାସନାକାରେନ ନିୱାସେତି, ତଦା ପାରାଜିକମାପନ୍ନା ନାମ ହୋତି, ପୁନ ଉପସମ୍ପଦଂ ନ ଲଭତି, ସା ଚ ପାରାଜିକାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ମୁଦୁପିଟ୍ଠିକୋ ନାମ କତପରିକମ୍ମାଯ ମୁଦୁକାଯ ପିଟ୍ଠିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ। ସୋ ଏତ୍ତାୱତା ନ ପାରାଜିକୋ, ଅଥ ଖୋ ଯଦା ଅନଭିରତିଯା ପୀଳିତୋ ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଅତ୍ତନୋ ମୁଖମଗ୍ଗୱଚ୍ଚମଗ୍ଗେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ପୱେସେତି, ତଦା ପାରାଜିକୋ ହୋତି।

୧୭-୧୮।ଲମ୍ବୀତି ଅଙ୍ଗଜାତସ୍ସ ଦୀଘତ୍ତା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୋ। ସୋପି ଯଦା ଅନଭିରତିଯା ପୀଳିତୋ ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଅତ୍ତନୋ ମୁଖେ ୱା ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗେ ୱା ପୱେସେତି, ତଦା ପାରାଜିକୋ ହୋତି। ମୁଖେନ ଗଣ୍ହନ୍ତୋତି ଏତ୍ଥ ଯୋ ଅନଭିରତିଯା ପୀଳିତୋ ପରସ୍ସ ସୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ପମତ୍ତସ୍ସ ୱା ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଅତ୍ତନୋ ମୁଖେନ ଗଣ୍ହାତି, ସୋ ଚାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ତଥେୱାତି ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତେୱାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ । ଯୋ ଅନଭିରତିଯା ପୀଳିତୋ ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତଂ କମ୍ମନିଯଂ ଦିସ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗେନ ତସ୍ସ ଉପରି ନିସୀଦତି, ତଂ ଅତ୍ତନୋ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗଂ ପୱେସେତି, ସୋ ଚାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଏତେ ଚତ୍ତାରୋ ଅନୁଲୋମିକା ମେଥୁନସ୍ସାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କଥମିତି ଚେ? ମଗ୍ଗେ ମଗ୍ଗପ୍ପୱେସନସଦିସତାଯ, ନ ଉଭିନ୍ନଂ ରାଗୱସେନ ସଦିସଭାୱୂପଗତାନଂ ଦ୍ୱଯଂଦ୍ୱଯସମାପତ୍ତିସଦିସତାଯ। ଇଧାଗତା ଚତ୍ତାରୋତି ମେଥୁନଧମ୍ମାଦିୱସେନ ପାରାଜିକା ଚତ୍ତାରୋ ଚାତି ଏୱଂ ସମୋଧାନତୋ ଚତୁୱୀସତି ପାରାଜିକାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଏତ୍ଥାହ – ମାତୁଘାତକପିତୁଘାତକଅରହନ୍ତଘାତକା ତତିଯପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନା, ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ ଲମ୍ବୀଆଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋ ପଠମପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନାଯେୱାତି କତ୍ୱା କୁତୋ ଚତୁୱୀସତୀତି? ଅଧିପ୍ପାଯୋ ପନେତ୍ଥ ଅତ୍ଥି, ମାତୁଘାତକାଦଯୋ ହି ଚତ୍ତାରୋ ଇଧ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଯେୱ ଅଧିପ୍ପେତା, ଲମ୍ବୀଆଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋ କିଞ୍ଚାପି ପଠମପାରାଜିକେନ ସଙ୍ଗହିତା, ଯସ୍ମା ଏକେନ ପରିଯାଯେନ ମେଥୁନଧମ୍ମଂ ଅପ୍ପଟିସେୱିନୋପି ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ୱିସୁଂ ୱୁତ୍ତାତି। ପାରାଜିକୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ପାରାଜିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨। ସଙ୍ଘାଦିସେସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୯। ଇଦାନି ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ପକାସେତୁଂ ‘‘ଗରୁକା ନୱା’’ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ଗରୁକାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତା, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ପନ ପାରାଜିକାପି ସଙ୍ଗଯ୍ହନ୍ତି। କସ୍ମା ‘‘ତେରସା’’ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘ନୱା’’ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଚେ? ୱୀତିକ୍କମକ୍ଖଣେଯେୱ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା ପଠମାପତ୍ତିକା ୱୁତ୍ତା, ଯାୱତତିଯକା ପନ ଚତ୍ତାରୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ସଙ୍ଘାଯତ୍ତତ୍ତା ଚିରେନ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ନ ୱୁତ୍ତା। ତତ୍ଥ ମୋଚେତୁକାମତାତି ମୋଚେତୁକାମତାଯାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ ‘‘ଅଲଜ୍ଜିତା’’ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ। ଇମିନା ପନ ନଯେନ ମୋଚନସ୍ସାଦୋ ମୁଚ୍ଚନସ୍ସାଦୋ ମୁତ୍ତସ୍ସାଦୋ ମେଥୁନସ୍ସାଦୋ ଫସ୍ସସ୍ସାଦୋ କଣ୍ଡୁୱନସ୍ସାଦୋ ଦସ୍ସନସ୍ସାଦୋ ନିସଜ୍ଜନସ୍ସାଦୋ ୱାଚସ୍ସାଦୋ ଗେହସିତପେମଂ ୱନଭଙ୍ଗିଯନ୍ତି ଏକାଦସ ଅସ୍ସାଦା ୱୁତ୍ତା, ତେସୁ ଏକଂଯେୱ ମୋଚନସ୍ସାଦଂ ଗହେତ୍ୱା ସେସା ପଟିକ୍ଖିତ୍ତା ହୋନ୍ତି।

ତେସଂ ଅସ୍ସାଦାନଂ ୱସେନ ଏୱଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ମୋଚେତୁଂ ଅସ୍ସାଦୋ ମୋଚନସ୍ସାଦୋ। ମୋଚନସ୍ସାଦଚେତନାଯ ନିମିତ୍ତେ ଉପକ୍କମତି, ମୁଚ୍ଚତି, ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ନ ମୁଚ୍ଚତି ଚେ, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ମୁଚ୍ଚନସ୍ସାଦେ ସଚେ ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ମୁଚ୍ଚମାନଂ ଅସ୍ସାଦେତି, ନ ଉପକ୍କମତି, ଅନାପତ୍ତି।

ସଚେ ମୁଚ୍ଚମାନଂ ଅସ୍ସାଦେନ୍ତୋ ଉପକ୍କମିତ୍ୱା ମୋଚେତି, ସଙ୍ଘାଦିସେସୋୱ। ଅଉନୋ ଧମ୍ମତାଯ ମୁତ୍ତେ ଅସ୍ସାଦୋ ମୁତ୍ତସ୍ସାଦୋ। ଏତ୍ଥାପି ଉପକ୍କମସ୍ସ ନତ୍ଥିତାଯ ଅନାପତ୍ତି। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ। ମେଥୁନସ୍ସାଦେନ ଇତ୍ଥିଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତି, ଅଯଂ ମେଥୁନସ୍ସାଦୋ। ଫସ୍ସସ୍ସାଦୋ ଦୁୱିଧୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକୋ ବାହିରୋ ଚାତି। ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକେ ତାୱ ଅଉନୋ ନିମିତ୍ତଂ ''ଥଦ୍ଧଂ ମୁଦୁକନ୍ତି ଜାନିସ୍ସାମୀ''ତି ୱା ଲୋଲଭାୱେନ ୱା କୀଳଆପଯତୋ ସଚେ ମୁଚ୍ଚତି, ଅନାପତ୍ତି। ବାହିରଫସ୍ସସ୍ସାଦେ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ମାତୁଗାମଂ ଫୁସତୋ ଆଲିଙ୍ଗତୋ ଚ ମୁତ୍ତେ ଅନାପତ୍ତି। କଣ୍ଡୁୱନସ୍ସାଦେ ଦଦ୍ଦୁକଚ୍ଛାଦୀନଂ ୱସେନ ଖଜ୍ଜମାନଂ ନିମିତ୍ତଂ କଣ୍ଡୁୱନସ୍ସାଦେନ କଣ୍ଡୁୱତୋ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତି। ଦସ୍ସନସ୍ସାଦେ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଅନୋକାସଂ ଉପନିଜ୍ଝାଯତୋ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତି। ନିସଜ୍ଜନସ୍ସାଦେ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ରହୋ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତି। ୱାଚାଯ ଅସ୍ସାଦୋ ୱାଚସ୍ସାଦୋ। ତେନ ଅସ୍ସାଦେନ ମାତୁଗାମଂ ମେଥୁନପଟିସଂଯୁତ୍ତାହି ୱାଚାହି ଓଭାସନ୍ତସ୍ସ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତି। ଗେହସିତପେମେ ମାତାଦୀନଂ ମାତାଦିପେମେନ ଆଲିଙ୍ଗନାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତି। ୱନଭଙ୍ଗେ ଚ ସନ୍ଥୱକରଣତ୍ଥାଯ ଇତ୍ଥିଯା ପେସିତଂ ପୁପ୍ଫାଦିୱନଭଙ୍ଗସଞ୍ଞିତଂ ପଣ୍ଣାକାରଂ ''ଇତ୍ଥନ୍ନାମାଯ ନାମ ଇଦଂ ମେ ପେସିତ''ନ୍ତି ଅସ୍ସାଦେନ ଆମସନ୍ତସ୍ସ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତି। ଏତେସୁ ପନ ମୋଚନସ୍ସାଦୱସେନେୱ ଉପକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି, ସେସାନଂ ୱସେନ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ସୁକ୍କସ୍ସାତି ''ନୀଲଂ ପୀତକଂ ଲୋହିତକଂ ଓଦାତଂ ତକ୍କୱଣ୍ଣଂ ଦକୱଣ୍ଣଂ ତେଲୱଣ୍ଣଂ ଖୀରୱଣ୍ଣଂ ଦଧିୱଣ୍ଣଂ ସପ୍ପିୱଣ୍ଣ''ନ୍ତି (ପାରା। ୨୩୭) ଏୱଂ ଆଗତେସୁ ଦସସୁ ୱଣ୍ଣେସୁ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ସୁକ୍କସ୍ସାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ । ଉପକ୍କମ୍ମାତି ''ଅଜ୍ଝତ୍ତରୂପେ ମୋଚେତି, ବହିଦ୍ଧାରୂପେ ମୋଚେତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରୂପେ ମୋଚେତି, ଆକାସେ କଟିଂ କମ୍ପେନ୍ତୋ ମୋଚେତୀ''ତି (ପାରା। ୨୩୭) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେସୁ ଚତୂସୁ ଉପାଯେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଉପାଯେନ ''ରାଗୂପତ୍ଥମ୍ଭେ ମୋଚେତି, ୱଚ୍ଚପତ୍ଥମ୍ଭେ ମୋଚେତି, ପସ୍ସାୱୂପତ୍ଥମ୍ଭେ ମୋଚେତି, ୱାତୂପତ୍ଥମ୍ଭେ ମୋଚେତି, ଉଚ୍ଚାଲିଙ୍ଗପାଣକଦଟ୍ଠୂପତ୍ଥମ୍ଭେ ମୋଚେତୀ''ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ କାଲେସୁ କିସ୍ମିଞ୍ଚି କାଲେ ଅଙ୍ଗଜାତେ କମ୍ମନିଯଂ ପତ୍ତେ ''ଆରୋଗ୍ୟତ୍ଥାଯ ମୋଚେତି, ସୁଖତ୍ଥାଯ ମୋଚେତି, ଭେସଜ୍ଜତ୍ଥାଯ, ଦାନତ୍ଥାଯ, ପୁଞ୍ଞତ୍ଥାଯ, ଯଞ୍ଞତ୍ଥାଯ, ସଗ୍ଗତ୍ଥାଯ, ବୀଜତ୍ଥାଯ, ୱୀମଂସତ୍ଥାଯ, ଦୱତ୍ଥାଯ ମୋଚେତୀ''ତି (ପାରା। ୨୩୭) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେସୁ ଦସସୁ ଅଧିପ୍ପାଯେସୁ ଯେନ କେନଚି ଅଧିପ୍ପାଯେନ ହତ୍ଥାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ଉପକ୍କମିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିମୋଚଯନ୍ତି ଅନ୍ତମସୋ ଯଂ ଏକା ଖୁଦ୍ଦକମକ୍ଖିକା ପିୱେଯ୍ୟ, ତତ୍ତକମ୍ପି ମୋଚେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୁପିନନ୍ତେନାତି ଯା ସୁପିନନ୍ତେ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠି ହୋତି, ତଂ ଠପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସମଣୋତି ଯୋ କୋଚି ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ। ଗରୁକନ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ। ଫୁସେତି ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨୦। ଇଦାନି କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ଦୀପେତୁଂ ''ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀ''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀତି ତଦହୁଜାତାଯପି ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀଯେୱ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ ତତ୍ଥ ୱେମତିକୋ ୱା ପଣ୍ଡକପୁରିସତିରଚ୍ଛାନଗତସଞ୍ଞୀ ୱା ହୋତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ତଥା ଇତ୍ଥିଯା କାଯେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧାମସନେ ଚ କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ କାଯାମସନେ ଚ ଯକ୍ଖିପେତୀପଣ୍ଡକାନଂ କାଯେନ କାଯାମସନେ ଚ। ପୁରିସତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥୀନଂ ପନ କାଯେନ କାଯାମସନେପି ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ଯକ୍ଖୀଆଦୀନଂ କାଯେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧାଦୀସୁ ଚ। ମତିତ୍ଥିଯା ପନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗୱାତି ଇମିନା ମାତୁପେମାଦିଂ ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯଞ୍ଚ ପଟିକ୍ଖିପତି। ସମ୍ଫୁସନ୍ତୋତି କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଉପକ୍କମ୍ମ ଅନ୍ତମସୋ ଲୋମେନପି ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ ସମ୍ଫୁସନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇମିନା ଯୋ ଇତ୍ଥିଯା ଆଲିଙ୍ଗତୋପି କାଯେନ ନ ୱାଯମତି, କେୱଲଂ ଫସ୍ସଂଯେୱ ଅନୁଭୱତି, ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି।

କାଯସଂସଗ୍ଗସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିଯଂ।

୨୧। ଇଦାନି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚଂ ପକାସେତୁଂ ''ତଥା ସୁଣନ୍ତି''ନ୍ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ତଥାତି ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀ। ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ ସୁଣନ୍ତିନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୁଣନ୍ତିନ୍ତି ଇମିନା ପଟିବଲାଯପି ଇତ୍ଥିଯା ଅୱିଞ୍ଞତ୍ତିପଥେ ଠିତାଯ ଦୂତେନ ୱା ପଣ୍ଣେନ ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାପତ୍ତିନ ହୋତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ୱିଞ୍ଞୁଞ୍ଚାତି ଇମିନା ଯା ମହଲ୍ଲିକାପି ବାଲାପି ଏଳଅମୂଗାପି ଅସଦ୍ଧମ୍ମପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ କଥଂ ନ ଜାନାତି, ସା ଇଧ ନାଧିପ୍ପେତାତି ଦସ୍ସେତି। ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗାନଂ ୱସେନ ମଗ୍ଗଂ ୱା ମେଥୁନଂ ୱା ଆରବ୍ଭାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାଯ ରାଗୋ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାରାଗୋ, ତେନ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାରାଗେନ। ତଂ ଅସ୍ସାଦେନ୍ତୋ ଓଭାସେତ୍ୱା ଦୁରୁତ୍ତୱଚନଂ ୱତ୍ୱା ଗରୁକଂ ଫୁସେତି ଅତ୍ଥୋ।

କଥଂ ଦ୍ୱେ ମଗ୍ଗେ ଆରବ୍ଭ ପସଂସତି ଗରହତି? ତତ୍ଥ ପସଂସାଯପି ତାୱ ''ଇତ୍ଥିଲକ୍ଖଣେନ ସୁଭଲକ୍ଖଣେନ ସମନ୍ନାଗତାସୀ''ତି ୱଦତି, ନ ତାୱସୀସଂ ଏତି। ''ତୱ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗୋ ଚ ପସ୍ସାୱମଗ୍ଗୋ ଚ ସୁଭୋ ସୁସଣ୍ଠାନୋ ଦସ୍ସନୀଯୋ, ଈଦିସେନ ନାମ ଇତ୍ଥିଲକ୍ଖଣେନ ସୁଭଲକ୍ଖଣେନ ସମନ୍ନାଗତାସୀ''ତି ୱଦତି, ସୀସଂ ଏତି, ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଗରହଣେ ପନ ''ସିଖରଣୀସି, ସମ୍ଭିନ୍ନାସି, ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନାସୀ''ତି ଇମାନି ତୀଣି ସୁଦ୍ଧାନିଯେୱ ସୀସଂ ଏନ୍ତି ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗାନଂ ନିଯତୱଚନତ୍ତା ଅଢୋଠଆରିକତ୍ତା ଚ। ଅଞ୍ଞାନି ପନ ''ଅନିମିତ୍ତାସି, ନିମିତ୍ତମତ୍ତାସୀ''ତିଆଦୀନି

ମଗ୍ଗାନଂ ଅନିଯତଓଚନତ୍ତା ମେଥୁନେନ ଘଟେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତାନି ଏୱ ସୀସଂ ଏନ୍ତି। ମେଥୁନପ୍ପଟିସଂଯୁତ୍ତେ ''ଦେହି ମେ, ଅରହସି ମେ ଦାତୁ''ନ୍ତିଆଦୀହି ପନ ସୀସଂ ନ ଏତି, ''ମେଥୁନଧମ୍ମଂ ଦେହୀ''ତିଆଦିନା ମେଥୁନଧମ୍ମେ ଘଟିତେଯେୱ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ଇତ୍ଥିଯା ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗେ ଠପେତ୍ୱା ଅଧକ୍ଖକଂ ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ଆଦିସ୍ସ ୱଣ୍ଣାଦିଭଣନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ତଥା ଯକ୍ଖୀପେତୀପଣ୍ଡକେସୁ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗେ ମେଥୁନେପି। ଇମେସଂ ପନ ଯକ୍ଖୀଆଦୀନଂ ଅଧକ୍ଖକାଦିକେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେ ପଦେସେ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ଇତ୍ଥିଯାଦୀନଂ ଉବ୍ଭକ୍ଖକେ ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲେ କାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧେ ଚାତି।

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାସିକ୍ଖାପଦଂ ତତିଯଂ।

୨୨। ଇଦାନି ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ୱତ୍ୱା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ୱତ୍ୱାତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୋଭାସନେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ଇତ୍ଥିଂ ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀଯେୱ ହୁତ୍ୱା ୱତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତ୍ତକାମୁପଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ମେଥୁନଧମ୍ମସଙ୍ଖାତେନ କାମେନ ଉପଟ୍ଠାନଂ କାମୁପଟ୍ଠାନଂ, ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ କାମୁପଟ୍ଠାନଂ ଅତ୍ତକାମୁପଟ୍ଠାନଂ, ଅତ୍ତନା ୱା କାମିତଂ ଇଚ୍ଛିତନ୍ତି ଅତ୍ତକାମଂ, ସଯଂ ମେଥୁନରାଗୱସେନ ପତ୍ଥିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ, ଅତ୍ତକାମଞ୍ଚ ତଂ ଉପଟ୍ଠାନଞ୍ଚାତି ଅତ୍ତକାମୁପଟ୍ଠାନଂ, ତସ୍ସ ୱଣ୍ଣୋ ଅତ୍ତକାମୁପଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣୋ, ତଂ ଅତ୍ତକାମୁପଟ୍ଠାନୱଣ୍ଣଂ। ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭଗିନି, ପାରିଚରିଯାନଂ ଯା ମାଦିସଂ ସୀଲୱନ୍ତଂ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଏତେନ ଧମ୍ମେନ ପରିଚରେଯ୍ୟା''ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମେଥୁନରାଗିନୋତି ଇମିନା ଗିଲାନପଚ୍ଚଯାଦୀହି ଉପଟ୍ଠାନସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭଣତୋ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ୱାଚା ମେଥୁନଯୁତ୍ତେନାତି ଏତ୍ଥ ମେଥୁନଯୁତ୍ତେନେୱ ୱାଚାଯ ମେଥୁନଯାଚନେ ଗରୁକଂ ହୋତି, ନ ଅଞ୍ଞଥାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯସିକ୍ଖାପଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୨୩। ଇଦାନି ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱାତି ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସେନ ୱା ଉଭିନ୍ନଂ ମାତାଦୀହି ୱା ''ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଇତ୍ଥିଂ ୱା ପୁରିସଂ ୱା ଏୱଂ ଭଣାହୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ତେସଂ ୱଚନଂ ''ସାଧୂ''ତି ୱା ''ହୋତୂ''ତି ୱା ''ଭଣାମୀ''ତି ୱା ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା, ସୀସକମ୍ପନାଦୀହି ୱା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସନ୍ଦେସନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପନ ଇତ୍ଥୀ ଦସୱିଧା ମାତୁରକ୍ଖିତା ପିତୁରକ୍ଖିତା ମାତାପିତୁରକ୍ଖିତା ଭାତୁରକ୍ଖିତା ଭଗିନିରକ୍ଖିତା ଞାତିରକ୍ଖିତା ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା ଧମ୍ମରକ୍ଖିତା ସାରକ୍ଖା ସପରିଦଣ୍ଡାତି। ଦସ ଭରିଯାଯୋ ଧନକ୍କୀତା ଛନ୍ଦୱାସିନୀ ଭୋଗୱାସିନୀ ପଟୱାସିନୀ ଓଦପତ୍ତକିନୀ ଓଭଟଚୁମ୍ବଟକା ଦାସୀ ଚ ଭରିଯା ଚ କମ୍ମକାରୀ ଚ ଭରିଯା ଚ ଧଜାହଟା ମୁହୁତ୍ତିକା ଚାତି।

ତାସୁ ମାତୁରକ୍ଖିତା ଭିକ୍ଖୁଂ ପହିଣତି ''ଗଚ୍ଛ, ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ବ୍ରୂହି 'ହୋମି ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭରିଯା ଧନକ୍କୀତା…ପେ… ମୁହୁତ୍ତିକା ଚା''ତି, ଅଯଂ ଇତ୍ଥିଯା ସନ୍ଦେସୋ ନାମ। ସଚେ ମାତୁରକ୍ଖିତାଯ ମାତାପିତାଭାତାଭଗିନିଆଦଯୋ ଭିକ୍ଖୁଂ ପହିଣନ୍ତି ''ଗଚ୍ଛ, ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ବ୍ରୂହି 'ହୋତୁ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭରିଯା ଧନକ୍କୀତା…ପେ… ମୁହୁତ୍ତିକା ଚା''ତି, ଅଯମ୍ପି ଇତ୍ଥିଯା ସନ୍ଦେସୋଯେୱ ନାମ। ଏୱଂ ପିତୁରକ୍ଖିତାଦୀସୁପି ନଯୋ ନେତବ୍ବୋ। ପୁରିସୋ ଭିକ୍ଖୁଂ ପହିଣତି ''ଗଚ୍ଛ, ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ମାତୁରକ୍ଖିତଂ ବ୍ରୂହି…ପେ… ସପରିଦଣ୍ଡଂ ବ୍ରୂହି 'ହୋତୁ କିର ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭରିଯା ଧନକ୍କୀତା…ପେ… ମୁହୁତ୍ତିକା ଚା''ତି, ଅଯଂ ପୁରିସସ୍ସ ସନ୍ଦେସୋ ନାମ। ସଚେ ପୁରିସସ୍ସ ମାତାପିତାଭାତାଭଗିନିଆଦଯୋ ଭିକ୍ଖୁଂ ପହିଣନ୍ତି ''ଗଚ୍ଛ, ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ମାତୁରକ୍ଖିତଂ ବ୍ରୂହି…ପେ… ସପରିଦଣ୍ଡଂ ବ୍ରୂହି 'ହୋତୁ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭରିଯା ଧନକ୍କୀତା…ପେ… ମୁହୁତ୍ତିକା ଚା''ତି, ଅଯମ୍ପି ପୁରିସସ୍ସ ସନ୍ଦେସୋଯେୱ ନାମ, ଆଣାପନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱୀମଂସିତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ସାସନଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସା ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱା ତେସଂ ଅୱସ୍ସାରୋଚନକାନଂ ମାତାପିତାଭାତାଭଗିନିଆଦୀନଂ ୱା ଆରୋଚେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ହରନ୍ତି ଯତ୍ଥ ପହିତୋ, ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସା ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱା ଆରୋଚେତି, ସା ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତୁ ୱା, ମା ୱା, ଲଜ୍ଜାଯ ୱା ତୁଣ୍ହୀ ହୋତୁ, ପୁନ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସା ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱା ହରନ୍ତୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ତାୱତା ''ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତି ୱୀମଂସତି ପଚ୍ଚାହରତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ ଅଙ୍ଗତ୍ତଯଂ ସମ୍ପାଦିତଂ ହୋତି। ଇମାଯ ତିୱଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତିଯା ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ଇତୋ ଯେହି କେହିଚି ଦ୍ୱୀହି ଅଙ୍ଗେହି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଏକେନ ଦୁକ୍କଟଂ। ଯକ୍ଖୀପେତୀପଣ୍ଡକେସୁ ଅଙ୍ଗତ୍ତଯେନପି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମେୱ, ଏକେନ ୱା ଦ୍ୱୀହି ୱା ଦୁକ୍କଟନ୍ତି।

ସଞ୍ଚରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୨୪। ଇଦାନି କୁଟିକାରସିକ୍ଖାପଦଂ ଆୱି କାତୁଂ ''ସଂଯାଚିତପରିକ୍ଖାର''ନ୍ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ରାଯଂ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ – ''ୱାସିଂ ଦେଥ, ଫରସୁଂ ଦେଥା''ତିଆଦିନା ସଯଂ ପୱତ୍ତିତଯାଚନାଯ ଗହିତପରିକ୍ଖାରଂ ସଂଯାଚିତପରିକ୍ଖାରଂ ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ସଙ୍ଘଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଯାଚିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧଭିକ୍ଖୂହି ୱା ସଙ୍ଘେନେୱ ୱା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ସାରମ୍ଭାନାରମ୍ଭସପରିକ୍କମନାପରିକ୍କମନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ ''କୁଟି ନାମ ଉଲ୍ଲିତ୍ତା ୱା ହୋତି ଅୱଲିତ୍ତା ୱା

ଉଲ୍ଲିତ୍ତାଓଲିତ୍ତା ୱା’’ତି (ପାରା। ୩୪୯) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ କୁଟିଂ। ‘‘ତତ୍ରିଦଂ ପମାଣଂ, ଦୀଘସୋ ଦ୍ୱାଦସ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିଯା, ତିରିଯଂ ସତ୍ତନ୍ତରା’’ତି (ପାରା। ୩୪୮) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ, ‘‘ମଯ୍ହଂ ୱାସାଗାରଂ ଏସା’’ତି ଏୱଂ ଅତ୍ତା ଉଦ୍ଦେସୋ ଏତିସ୍ସାତି ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସା, ତଂ ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସଂ କତ୍ୱା ଗରୁଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଫୁସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ କୁଚ୍ଛିକପିଲ୍ଲିକାଦୀନଂ ଆସଯେ କତତ୍ତା ସାରମ୍ଭଂ ଦ୍ୱୀହି ବଲୀବଦ୍ଦେହି ଯୁତ୍ତେନ ସକଟେନ ଗନ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତାଯ ଅପରିକ୍କମନଂ ଉଲ୍ଲିତ୍ତାଦିଭେଦଂ କୁଟିଂ ଅତ୍ତନୋ ୱସନତ୍ଥାଯ କରୋନ୍ତୋ ୱା କାରାପେନ୍ତୋ ୱା ‘‘ଇଦାନି ନିଟ୍ଠାନଂ ଗମିସ୍ସତୀ’’ତି ପଠମପିଣ୍ଡଦାନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଦୁତିଯପିଣ୍ଡଦାନେନ ଲେପେ ଘଟିତେ ଦ୍ୱେ ଚ ସଙ୍ଘାଦିସେସେ ଦ୍ୱେ ଚ ଦୁକ୍କଟାନି, ସଚେ ଦେସିତୱତ୍ଥୁକାଯେୱ ୱା ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତାଯେୱ ୱା ହୋତି, ଏକଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଦ୍ୱେ ଚ ଦୁକ୍କଟାନି ଆପଜ୍ଜତୀତି।

କୁଟିକାରସିକ୍ଖାପଦଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୨୫। ଇଦାନି ୱିହାରକାରସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ମହଲ୍ଲକ’’ନ୍ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ମହଲ୍ଲକନ୍ତି ସସ୍ସାମିକଭାୱେନ ସଂଯାଚିତକୁଟିତୋ ମହନ୍ତଭାୱୋ ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ଯସ୍ମା ୱା ୱତ୍ଥୁଂ ଦେସାପେତ୍ୱା ପମାଣାତିକ୍କମେନାପି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ମା ପମାଣମହନ୍ତତାଯପି ମହଲ୍ଲକୋ, ତଂ ମହଲ୍ଲକଂ ୱିହାରଂ ୱା କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକଭାୱେନ ଏକୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ସେସଂ ଅନନ୍ତରସଦିସମେୱ। ଇଧ ଚ ତତ୍ଥ ଚ ୱାସାଗାରଂ ଠପେତ୍ୱା ଉପୋସଥାଗାରଂ ୱା ଜନ୍ତାଘରଂ ୱା ଅଗ୍ଗିସାଲଂ ୱା ଭୱିସ୍ସତୀତି ଏୱମାଦିନା ନଯେନ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

ୱିହାରକାରସିକ୍ଖାପଦଂ ସତ୍ତମଂ।

୨୬। ଇଦାନି ଅମୂଲକସିକ୍ଖାପଦଂ ପକାସେତୁଂ ‘‘ଅମୂଲକେନା’’ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଅମୂଲକେନାତି ଯଂ ଚୋଦକେନ ଚୁଦିତକମ୍ହି ପୁଗ୍ଗଲେ ଅଦିଟ୍ଠଂ ଅସୁତଂ ଅପରିସଙ୍କିତଂ, ଇଦଂ ଏତେସଂ ଦସ୍ସନସୱନପରିସଙ୍କାସଙ୍ଖାତାନଂ ମୂଲାନଂ ଅଭାୱତୋ ଅମୂଲକଂ, ତେନ ଅମୂଲକେନ ୱତ୍ଥୁନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଅଦିଟ୍ଠଂ ନାମ ଅତ୍ତନୋ ପସାଦଚକ୍ଖୁନା ୱା ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁନା ୱା ଅଦିଟ୍ଠଂ। ଅସୁତଂ ନାମ ତଥେୱ କେନଚି ୱୁଚ୍ଚମାନଂ ନ ସୁତଂ। ଅପରିସଙ୍କିତଂ ନାମ ଚିତ୍ତେନ ଅପରିସଙ୍କିତଂ, ତଂ ପନ ଦିଟ୍ଠସୁତମୁତୱସେନ ତିୱିଧଂ। ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁଞ୍ଚ ମାତୁଗାମଞ୍ଚ ତଥାରୂପେ ଠାନେ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅଦ୍ଧା ଇମେହି କତ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘କରିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ୱା ପରିସଙ୍କତି, ଇଦଂ ଦିଟ୍ଠପରିସଙ୍କିତଂ ନାମ। ଅନ୍ଧକାରେ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋକାସେ ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଚ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଚ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଦୁତିଯସ୍ସ ଅତ୍ଥିଭାୱଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପରିସଙ୍କତି, ଇଦଂ ସୁତପରିସଙ୍କିତଂ ନାମ। ଧୁତ୍ତେହି ଇତ୍ଥୀହି ସଦ୍ଧିଂ ପଚ୍ଚନ୍ତୱିହାରେସୁ ପୁପ୍ଫଗନ୍ଧସୁରାଦୀହି ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଗତଟ୍ଠାନଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘କେନ ନୁ ଖୋ ଇଦଂ କତ’’ନ୍ତି ୱୀମଂସନ୍ତୋ ତତ୍ର କେନଚି ଭିକ୍ଖୁନା ଗନ୍ଧାଦୀହି ପୂଜା କତା ହୋତି, ଭେସଜ୍ଜତ୍ଥାଯ ଅରିଟ୍ଠଂ ୱା ପୀତଂ, ସୋ ତସ୍ସ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ସୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ପରିସଙ୍କତି, ଇଦଂ ମୁତପରିସଙ୍କିତଂ ନାମ। ଏୱଂ ତିୱିଧାଯ ପରିସଙ୍କାଯ ଅଭାୱେନ ଅପରିସଙ୍କିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚୋଦେନ୍ତୋତି ‘‘ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଆପନ୍ନୋସି, ଅସ୍ସମଣୋସି, ଅସକ୍ୟପୁତ୍ତିଯୋସୀ’’ତିଆଦୀହି ୱଚନେହି ସଯଂ ଚୋଦେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଚୋଦେନ୍ତସ୍ସ ୱାଚାଯ ୱାଚାଯ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ଚୋଦାପେନ୍ତୋ ୱାତି ଅତ୍ତନା ତସ୍ସ ସମୀପେ ଠତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆଣାପେତ୍ୱା ଚୋଦାପେନ୍ତୋ ତସ୍ସ ଆଣତ୍ତସ୍ସ ୱାଚାଯ ୱାଚାଯ ଗରୁଂ ଫୁସେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ସୋପି ଚାୱନାଧିପ୍ପାଯେନ ‘‘ମଯାପି ଦିଟ୍ଠଂ ଅତ୍ଥୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଚୋଦେତି, ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ୱାଚାଯ ଆପତ୍ତି। ୱତ୍ଥୁନା ଅନ୍ତିମେନ ଚାତି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନୁରୂପେସୁ ଏକୂନୱୀସତିଯା ପାରାଜିକେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚାୱେତୁନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ଚାୱେତୁଂ, ଯୋ ସୁଦ୍ଧଂ ୱା ଅସୁଦ୍ଧଂ ୱା କତୂପସମ୍ପଦଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ସୁଦ୍ଧଦିଟ୍ଠିକୋ ସମାନୋ ଚାୱନାଧିପ୍ପାଯେନ ଚୋଦେତି ୱା ଚୋଦାପେତି ୱା, ତସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ସୁଣମାନନ୍ତି ଇମିନା ପରମ୍ମୁଖା ଦୂତେନ ୱା ପଣ୍ଣେନ ୱା ଚୋଦେତି। ଚୋଦେନ୍ତସ୍ସ ନ ରୁହତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ପରମ୍ମୁଖା ପନ ସତ୍ତହି ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେହି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

ଅମୂଲକସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୨୭। ଇଦାନି ଅଞ୍ଞଭାଗିଯସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅଞ୍ଞସ୍ସ କିରିଯ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞସ୍ସ କିରିଯନ୍ତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଖତ୍ତିଯାଦିଜାତିକସ୍ସ ପାରାଜିକସ୍ସ ୱୀତିକ୍କମସଙ୍ଖାତଂ କିରିଯଂ ଦିସ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେନ ଲେସେନାତି ‘‘ଦସ ଲେସା ଜାତିଲେସୋ ନାମଲେସୋ ଗୋତ୍ତଲେସୋ ଲିଙ୍ଗଲେସୋ ଆପତ୍ତିଲେସୋ ପତ୍ତଲେସୋ ଚୀୱରଲେସୋ ଉପଜ୍ଝାଯଲେସୋ ଆଚରିଯଲେସୋ ସେନାସନଲେସୋ’’ତି (ପାରା। ୩୯୪) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେସୁ ଦସସୁ ଲେସେସୁ ଯୋ ତସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ ଦିସ୍ସତି, ତେନ ଲେସେନ ତଦଞ୍ଞଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ଚାୱେତୁଂ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା ଚୋଦେନ୍ତୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ୱତ୍ଥୁଂ ଲିସ୍ସତି ସିଲିସ୍ସତି ୱୋହାରମତ୍ତେନେୱ ଈସକଂ ଅଲ୍ଲୀଯତୀତି ଲେସୋ, ଜାତିଯେୱ ଲେସୋ ଜାତିଲେସୋ। ଏସ ନଯୋ

ସେସପଦେସୁପି। ଲେସେନ ଚୋଦେନ୍ତୋ କଥଂ ଚୋଦେତି? ଅଞ୍ଞଂ ଖତ୍ତିଯଜାତିକୋ ଇମିନା ଚୋଦକେନ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠୋ ହୋତି, ସୋ ଅଞ୍ଞଂ ଅତ୍ତନୋ ୱେରିଂ ଖତ୍ତିଯଜାତିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ତଂ ଖତ୍ତିଯଜାତିଲେସଂ ଗହେତ୍ୱା ଏୱଂ ଚୋଦେତି ''ଖତ୍ତିଯୋ ମଯା ଦିଟ୍ଠୋ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପଜ୍ଜନ୍ତୋ, ତ୍ୱମ୍ପି ଖତ୍ତିଯୋ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଆପନ୍ନୋସୀ''ତି ୱା ''ସୋ ତ୍ୱଂ ଖତ୍ତିଯୋ, ନାଞ୍ଞୋ, ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋସୀ''ତି ୱା ଚୋଦେତି। ଏୱଂ ନାମଲେସାଦଯୋପି ୱେଦିତବ୍ବା।

ଅଞ୍ଞଭାଗିଯସିକ୍ଖାପଦଂ ନୱମଂ।

୨୮। ଏତ୍ତାୱତା ''ଗରୁକା ନୱା''ତି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠେ ୱିତ୍ଥାରତୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତେସୁ ଆପନ୍ନେସୁ ପଟିପଜ୍ଜନାକାରଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଛାଦେତି ଜାନମାପନ୍ନ''ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସାଯଂ ପିଣ୍ଡତ୍ଥୋ – ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ''ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମା ଆପତ୍ତୀ''ତି ଆପତ୍ତିୱସେନ ୱା ''ଇଦଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଏୱଂ ୱତ୍ଥୁୱସେନ ୱା ଜାନମାପନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିଂ ଯାୱ ଛାଦେତି, ତାୱ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଅକାମା ପରିୱାସୋ ୱସିତବ୍ବୋତି। ଚରେଯ୍ୟାତି ମାନତ୍ତଂ ସମାଦାଯ ୱତ୍ତେଯ୍ୟ। କିତ୍ତକଂ ଦିୱସନ୍ତି ଚେ? ଛ ରତ୍ତିଯୋ। ମାନତ୍ତୱାସୋ ପନ ସଙ୍ଘେଯେୱ, ନ ଗଣେ, ନ ପୁଗ୍ଗଲେ, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ସଙ୍ଘେ''ତି। ପରିୱୁତ୍ଥୋତି ''ତଯୋ ଖୋ ଉପାଲି ପାରିୱାସିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦା ସହୱାସୋ ୱିପ୍ପୱାସୋ ଅନାରୋଚନା''ତି (ଚୂଳୱ। ୮୩) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଂ ଅକତ୍ୱା ପରିୱୁତ୍ଥୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସହୱାସୋତି ପକତତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ଉଦକପାତଟ୍ଠାନବ୍ଭନ୍ତରେ ୱାସୋ। ୱିପ୍ପୱାସୋ ନାମ ଅଞ୍ଞଂ ପକତତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ୱିନା ୱାସୋ। ଅନାରୋଚନାତି ଆଗନ୍ତୁକାଦୀନଂ ଅନାରୋଚନା। ଏତେସୁ ତୀସୁ ଏକେନାପି ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ହୋତି ଏୱ। ଏତ୍ଥ ପନ ଉପଚାରସୀମଗତାନଂ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ, ନ ବହି ଠିତାନଂ, ବହି ଠିତାନମ୍ପି ସଚେ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣାତି, ପସ୍ସତି, ଦୂରଂ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେତବ୍ବମେୱ, ଅନାରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ଚେୱ ୱତ୍ତଭେଦେ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ହୋତି। ଅଜାନନ୍ତସ୍ସେୱ ଉପଚାରସୀମଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଚେ, ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋୱ ହୋତି, ନ ୱତ୍ତଭେଦୋ।

ଚିଣ୍ଣମାନତ୍ତନ୍ତି ''ଚତ୍ତାରୋ ଖୋ, ଉପାଲି, ମାନତ୍ତଚାରିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦା ସହୱାସୋ ୱିପ୍ପୱାସୋ ଅନାରୋଚନା ଊନେ ଗଣେ ଚରଣ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୯୨) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଂ ଅକତ୍ୱା ଚିଣ୍ଣମାନତ୍ତଂ ପରିନିଟ୍ଠିତମାନତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ସହୱାସାଦଯୋ ପରିୱାସେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରା ଏୱ। ''ଊନେ ଗଣେ ଚରଣ''ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଗଣୋ ଚତ୍ତାରୋ ୱା ଅତିରେକା ୱା ଭିକ୍ଖୂ, ତସ୍ମା ସଚେପି ତୀହି ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ୱସତି, ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ହୋତିଯେୱ, ''ସଚେ ପନ ତେନ ତେସଂ ଅତ୍ଥିଭାୱଂ ଦିସ୍ୱା ଆରୋଚିତେ ପକ୍କମନ୍ତି, ଊନେ ଗଣେ ଚରଣଦୋସୋ ନ ହୋତୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୯୭) ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ୱୁତ୍ତଂ କିର। ଅବ୍ଭେଯ୍ୟାତି ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ୱୀସତିଗଣୋ ସଙ୍ଘୋ ଅବ୍ଭେଯ୍ୟ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ଅବ୍ଭାନକମ୍ମୱସେନ ଓସାରେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ ଏକେନପି ଊନୋ ୱୀସତିଗଣୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅବ୍ଭେଯ୍ୟ, ସୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ନ ଅବ୍ଭିତୋ, ତେ ଚ ଭିକ୍ଖୂ ଗାରଯ୍ହା, ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯। ଇଦାନି ଯଥା ଛାଦିତା ଆପତ୍ତି ଛନ୍ନା ହୋତି, ତଂ ପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଆପତ୍ତୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥାଯଂ ପଦଯୋଜନା – ଆପତ୍ତିତା ଚ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତତା ଚ ଅନନ୍ତରାଯତା ଚ ପହୁତ୍ତତା ଚ ଆପତ୍ତିଅନୁକ୍ଖିତ୍ତଅନନ୍ତରାଯପହୁତ୍ତତାଯୋ, ଏତାସୁ ଚତୂସୁ ତଥାସଞ୍ଞିତା ଚ ଛାଦେତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ଛାଦନା ଚାତି ଏୱଂ ଦସହଙ୍ଗେହି ଅରୁଣୁଗ୍ଗମମ୍ହି ଛନ୍ନା ହୋତୀତି। ଏତ୍ଥ ପନ ଆପତ୍ତିଆଦୀସୁ ଚତୂସୁ ଆପତ୍ତିସଞ୍ଞିତା ଚ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତସଞ୍ଞିତା ଚ ଅନନ୍ତରାଯସଞ୍ଞିତା ଚ ପହୁତ୍ତସଞ୍ଞିତା ଚାତି ଏୱଂ ସଞ୍ଞାୱସେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗାନି ଗହେତବ୍ବାନି, ଛାଦେତୁକାମୋତି ଇଦମେକଂ, ଛାଦନାତି ଇଦମେକନ୍ତି ଏୱଂ ଦସ।

ଏତେସୁ ପନ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ''ଆପତ୍ତି ଚ ହୋତି ଆପତ୍ତିସଞ୍ଞୀ ଚା''ତି ଏତ୍ଥ ଯଂ ଆପନ୍ନୋ, ସା ତେରସନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରା ହୋତି, ସୋପି ଚ ତତ୍ଥ ଗରୁକାପତ୍ତିସଞ୍ଞୀଯେୱ ହୁତ୍ୱା ଜାନନ୍ତୋ ଛାଦେତି, ଛନ୍ନା ହୋତି। ସଚେ ତତ୍ଥ ଅନାପତ୍ତିସଞ୍ଞୀ ୱା ଅଞ୍ଞାପତ୍ତିସଞ୍ଞୀ ୱା ୱେମତିକୋ ୱା ହୋତି, ଅଚ୍ଛନ୍ନାୱ ହୋତି। ତିୱିଧଂ ପନ ଉକ୍ଖେପନୀଯକମ୍ମଂ, ତେନ ଅକତୋ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତୋ। ସୋ ଚେ ପକତତ୍ତସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ଛାଦେତି, ଛନ୍ନା ହୋତି। ସଚେ ଅପକତତ୍ତସଞ୍ଞୀ ଛାଦେତି, ଅଚ୍ଛନ୍ନା ହୋତି। ଅପକତତ୍ତେନ ପନ ପକତତ୍ତସଞ୍ଞିନାପି ଅପକତତ୍ତସଞ୍ଞିନାପି ଛାଦିତଂ ଅଚ୍ଛାଦିତମେୱ ହୋତୀତି। ଅନନ୍ତରାଯିକୋତି ଯସ୍ସ ଦସସୁ ରାଜଚୋରଅଗ୍ଗିଉଦକମନୁସ୍ସାମନୁସ୍ସୱାଳଅସରୀସପଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯେସୁପି ଏକୋପି ନତ୍ଥି, ସୋ ଚେ ଅନନ୍ତରାଯିକସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ଛାଦେତି, ଛନ୍ନା ହୋତି। ସଚେ ସୋ ଅନ୍ଧକାରଭୀରୁକୋ ଅନନ୍ତରାଯେ ଏୱ ୱାଳଆଦିଅନ୍ତରାଯସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ଛାଦେତି, ଅଚ୍ଛନ୍ନାୱ ହୋତି। ପହୂତି ଯୋ ସକ୍କୋତି ସଭାଗଭିକ୍ଖୁନୋ ସମୀପଂ ଗନ୍ତୁଞ୍ଚେୱ ଆରୋଚିତୁଞ୍ଚ , ସୋ ଚେ ପହୁସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ଛାଦେତି, ଛନ୍ନା ହୋତି। ଯୋ ପନ ଅପହୁ ହୁତ୍ୱା ପହୁସଞ୍ଞୀ, ପହୁ ୱା ଅପହୁସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ଛାଦେତି, ଅଚ୍ଛନ୍ନାୱ ହୋତୀତି।

ଅରୁଣୁଗ୍ଗମମ୍ହୀତି ଏତ୍ଥ ପୁରେଭତ୍ତଂ ୱା ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ୱା, ଯାୱ ଅରୁଣଂ ନ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ତାୱ ଆରୋଚେତବ୍ବା। ସଚେ ପନ ଅରୁଣବ୍ଭନ୍ତରେ ସତକ୍ଖତ୍ତୁମ୍ପି ଛାଦେତୁକାମତା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଅଚ୍ଛନ୍ନାୱ ହୋତି। ଆରୋଚେନ୍ତୋ ପନ ସଭାଗସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପନ୍ନସ୍ସ ଆରୋଚେତୁଂ ନ

ଓଜତି। ସଚେ ଆରୋଚେତି, ଆପତ୍ତି ପନ ଆୱିକତା ହୋତି, ଆରୋଚନପଚ୍ଚୟା ପନ ଅଞ୍ଞଂ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଇମିନା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଓଜୁସଭାଗାପତ୍ତିଂ ଆରୋଚେତୁଂ ନ ଓଜତୀତି ଦୀପିତୋ ହୋତି। ଆରୋଚେନ୍ତେନ ପନ ''ଅହଂ ତଓ ସନ୍ତିକେ ଏକଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆୱି କରୋମୀ''ତି ୱା ''ଆଚିକ୍ଖାମୀ''ତି ୱା ''ଆରୋଚେମୀ''ତି ୱା ''ଏକଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନଭାୱଂ ଜାନାହୀ''ତି ୱା ''ଏକଂ ଗରୁକାପତ୍ତିଂ ଆୱି କରୋମୀ''ତି ୱା ଆଦିନା ନୟେନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଏତ୍ତାୱତା ଅଛନ୍ନାୱ ହୋତି। ସଚେ ''ଲହୁକାପତ୍ତିଂ ଆରୋଚେମୀ''ତି ୱଦତି, ଛନ୍ନାୱ ହୋତୀତି। ସଙ୍ଘାଦିସେସୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ସଙ୍ଘାଦିସେସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩। ଚୀୱରନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୦। ଏୱଂ ଗରୁକେ ସିକ୍ଖିତବ୍ବାକାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଚୀୱରେସୁ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଚୀୱର''ନ୍ତି ଉଦ୍ଧଟଂ। ତତ୍ଥ ଜାତିତୋ ଛ ଚୀୱରାନି (ମହାୱ। ୩୩୯; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୨-୪୬୩; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। କଥିନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା), ତାନି କାନୀତି ଚେ, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଖୋମ''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଖୋମଂ ନାମ ଖୋମୱାକସୁତ୍ତେହି କତଂ ୱତ୍ଥଂ। ସାଣଂ ନାମ ସାଣୱାକେହି କତଂ ୱତ୍ଥଂ। ଭଙ୍ଗଂ ନାମ ଖୋମସୁତ୍ତାଦୀହି ପଞ୍ଚହି ମିସ୍ସେତ୍ୱା କତଂ ୱତ୍ଥଂ। ପାଟେକ୍କଂ ୱାକମୟମେୱ ୱାତି ୱଦନ୍ତି। କମ୍ବଲଂ ନାମ ମନୁସ୍ସଲୋମଂ ୱାଳଲୋମଂ ଠପେତ୍ୱା ଲୋମେହି ୱାୟିତ୍ୱା କତଂ ୱତ୍ଥଂ। ଛଳେତାନୀତି ଛ ଏତାନି। ସହ ଅନୁଲୋମେହୀତି ସାନୁଲୋମାନି। ଜାତିତୋ ପନ କପ୍ପିୟାନି ଛ ଚୀୱରାନୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୧। ଇଦାନି ତେସଂ ଅନୁଲୋମାନି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଦୁକୂଲ''ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୦୫) ଦୁକୂଲଂ ସାଣସ୍ସ ଅନୁଲୋମଂ ୱାକମୟତ୍ତା। ପତ୍ତୁଣ୍ଣନ୍ତି ପତ୍ତୁଣ୍ଣଦେସେ ପାଣକେହି ସଞ୍ଜାତୱତ୍ଥଂ। ସୋମାରଦେସେ, ଚୀନଦେସେ ଜାତଂ ସୋମାରଚୀନଜଂ ପଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇମାନି ତୀଣିପି କୋସେୟ୍ୟସ୍ସ ଅନୁଲୋମାନି ପାଣକେହି କତସୁତ୍ତମୟତ୍ତା। ଇଦ୍ଧିଜନ୍ତି ଏହିଭିକ୍ଖୂନଂ ପୁଞ୍ଞିଦ୍ଧିୟା ନିବ୍ବତ୍ତଚୀୱରଂ। ତଂ ପନ ଖୋମାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ହୋତି। କପ୍ପରୁକ୍ଖେହି ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଜାଲିନିୟା ଦେୱକଞ୍ଞାୟ ଅନୁରୁଦ୍ଧତ୍ଥେରସ୍ସ ଦିନ୍ନୱତ୍ଥାଦିକଂ ଦେୱଦିନ୍ନଂ। ତମ୍ପି ଖୋମାଦୀହି ନିବ୍ବତ୍ତୱତ୍ଥସଦିସତ୍ତା ଛନ୍ନମ୍ପି ଅନୁଲୋମଂ ହୋତିୟେୱ କପ୍ପାସିକସ୍ସ ୱା, ଇଦ୍ଧିଜମ୍ପି ତଥେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତସ୍ସ ତସ୍ସାତି ଖୋମାଦିକସ୍ସ। ଅନୁଲୋମିକନ୍ତି ଅନୁରୂପଂ।

୩୨-୩୩। ଏୱଂ ଜାତିତୋ ସାନୁଲୋମାନି ଛ ଚୀୱରାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତେସୁ ଅଧିଟ୍ଠାନାଦିକଂ ୱିଧାନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ତିଚୀୱର''ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। କଥିନସିକଖାପଦୱଣ୍ଣନା; ମହାୱ। ୩୫୮) ଧିଟ୍ଠାନତୋ ପୁବ୍ବେ ତିଚୀୱରଂ ନାମ ପାଟେକ୍କଂ ନତ୍ଥି ସଙ୍ଘାଟିଆଦିୱୋହାରକସ୍ସ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାଦିୱସେନାପି ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା। ତସ୍ମା ''ତିଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ନ ୱିକପ୍ପେୟ୍ୟା''ତି ଏତ୍ଥ ''ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟି''ନ୍ତି ଏୱଂ ନାମେ ଗହିତେ ''ଅଧିଟ୍ଠାନ''ମିଚ୍ଚେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ''ୱିକପ୍ପେମୀ''ତି ପନ ନ ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଏୱଂ ସେସେସୁପି। ମୁଖପୁଞ୍ଛନଞ୍ଚ ନିସୀଦନଞ୍ଚ ମୁଖପୁଞ୍ଛନନିସୀଦନଂ। କଣ୍ଡୁଚ୍ଛାଦିନ୍ତି କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ, ନ ୱିକପ୍ପେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ତାତି ଇମେସୁ ନୱସୁ ଚୀୱରେସୁ। ତିଚୀୱରନ୍ତି ତିଚୀୱରାଧିଟ୍ଠାନନୟେନ ଅଧିଟ୍ଠିତତିଚୀୱରଂ। ୱିନା ଅଲଦ୍ଧସମ୍ମୁତିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତିଅଲଦ୍ଧଟ୍ଠାନେ ଏକାହମ୍ପି ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ନ ୱସେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଚାତୁମାସଂ ନିସୀଦନେନ ୱିପ୍ପୱସିତବ୍ବଂ, ଯୋ ୱିପ୍ପୱସେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି ଖୁଦ୍ଦକକ୍ଖନ୍ଧକେ (ଚୂଳୱ। ୨୬୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚାତୁମାସଂ ନିସୀଦନଂ ୱିନା ନ ୱସେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୪। ଇଦାନି ଅଧିଟ୍ଠାନୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟି''ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ମିଚ୍ଚଧିଟ୍ଠୟେତି ଇତି ଅଧିଟ୍ଠୟେ, ''ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତି ଏୱଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠୟେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅହତ୍ଥପାସମେତନ୍ତି ଦୂରେ ଠିତଂ ପନ ଠପିତୋକାସଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ସଚେ ଏକଂ, ''ଏତ''ନ୍ତି, ବହୂନି ଚେ, ''ଏତାନୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠୟେତି ଅତ୍ଥସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସେସୁପି ଅୟଂ ନୟୋତି ଯଥା ''ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ, ଏୱଂ ''ଇମଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ, ଇମଂ କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତି ଏୱଂ ଅତ୍ତନୋ ନାମେନେୱ ୱତ୍ୱା ସମ୍ମୁଖାପି ପରମ୍ମୁଖାପି ୱୁତ୍ତନୟେନ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୫। ଇଦାନି ସଚେ ପୁବ୍ବେ ଅଧିଟ୍ଠିତଂ ତିଚୀୱରଂ ନିସୀଦନଂ ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦୀତି ଇମେସୁ ଛସୁ ଚୀୱରେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଚୀୱରଂ ଅତ୍ଥି, ପୁନ ତଥାୱିଧଂ ଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପରିହରିତୁଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତେନ ''ଦ୍ୱେ ପନ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। କଥିନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୁବ୍ବେ ଅଧିଟ୍ଠିତଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତୋ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ପଚ୍ଚାଧିଟ୍ଠହନେ ତଥାତି ''ଇମଂ ପଚ୍ଚୁ, ଏତଂ ପଚ୍ଚୁ''ନ୍ତି ଏୱଂ ନାମମତ୍ତମେୱ ୱିସେସୋ। ସେସଂ ତାଦିସମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬।ଏତଂ ଇମଂ ୱ ସଙ୍ଘାଟିଂ ସଂସେତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭେ ୱା ସାମନ୍ତୱିହାରେ ୱା ହୋତି, ଠପିତଟ୍ଠାନଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ''ଏତଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତି ୱାଚା ଭିନ୍ଦିତବ୍ବା, ସଚେ ହତ୍ଥପାସେ ହୋତି, ''ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟି''ନ୍ତି ତେସଂ ତେସଂ ନାମୱସେନ ୱାଚା ଭିନ୍ଦିତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରେପି

ଏସେୱ ନୟୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ‘‘ଦ୍ୱେ ଚୀୱରସ୍ସ ଅଧିଟ୍ଠାନା କାୟେନ ୱା ଅଧିଟ୍ଠେତି, ୱାଚାୟ ୱା ଅଧିଟ୍ଠେତୀ’’ତି (ପରି। ୩୨୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସଙ୍ଘାଟିଆଦିକଂ ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ଚିତ୍ତେନ ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା କାୟୱିକାରଂ କରୋନ୍ତେନ କାୟେନ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ, ୟେନ କେନଚି ସରୀରାୱୟୱେନ ଅଫୁସନ୍ତସ୍ସ ନ ୱଟ୍ଟତି। ୱାଚାୟ ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତେନ ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱାୱ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ତଥା ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରଣେପି। ୱିଦୂତି ପଣ୍ଡିତୋ।

୩୭-୮। ଇଦାନି ତେସଂ ପମାଣପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସଙ୍ଘାଟି ପଚ୍ଛିମନ୍ତେନା’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଦୀଘତୋ ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକତୋ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୪୬୯; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। କଥିନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ପଟ୍ଠାୟ ‘‘ତତ୍ରିଦଂ ସୁଗତସ୍ସ ସୁଗତଚୀୱରପ୍ପମାଣଂ, ଦୀଘସୋ ନୱ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିୟା, ତିରିୟଂ ଛ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ’’ତି (ପାଚି। ୫୪୮) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତସୁଗତଚୀୱରୂନାପି ୱଟ୍ଟତି। ତିରିୟଂ ପନ ମୁଟ୍ଠିତ୍ତିକଂ। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଅତିରେକମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗସ୍ସପି ଏତଦେୱ ପମାଣନ୍ତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ତଥା ଏକଂସିକସ୍ସାପୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅନ୍ତରୱାସକସ୍ସ ପନ ‘‘ପାରୁପନେନପି ହି ସକ୍କା ନାଭିଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତୁ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ‘‘ଦ୍ୱିହତ୍ଥୋ ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୯।ନିସୀଦନସ୍ସଦୀଘେନାତି ଏତ୍ଥ (ପାଚି। ୫୩୧ ଆଦୟୋ; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୩୧; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ନିସୀଦନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ନିସୀଦନନ୍ତି ସନ୍ଥତସଦିସଂ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଅନ୍ତେ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣେନ ଦ୍ୱୀସୁ ଠାନେସୁ ଫାଲେତ୍ୱା କତାହି ତୀହି ଦସାହି ୟୁତ୍ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରସ୍ସେତଂ ନାମଂ।

୪୦।କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦି (ପାଚି। ୫୩୮; ମହାୱ। ୩୫୪; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୫୩୭; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ନାମ ୟସ୍ସ ଅଧୋନାଭିଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ କଣ୍ଡୁ ୱା ପିଳକା ୱା ଅସ୍ସାୱୋ ୱା ଥୁଲ୍ଲକଚ୍ଛୁ ୱା ଆବାଧୋ, ତସ୍ସ ପଟିଚ୍ଛାଦନତ୍ଥାୟ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ଚୀୱରଂ। ଗାଥାୟୋ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟାୱ।

୪୧।ଅଦ୍ଧତେୟ୍ୟାୱାତି (ପାଚି। ୫୪୪) ଏତ୍ଥ ତତୋ ଉଦ୍ଧଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୨।ଏତ୍ତାତି ସଙ୍ଘାଟିତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୟାୱ ୱସ୍ସିକସାଟିକା, ତାୱ ଦସ୍ସିତଚୀୱରେସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ତଦୁତ୍ତରିନ୍ତି ତତୋ ତେସଂ ଚୀୱରାନଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ ଉତ୍ତରିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଛେଦନପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ପାଠସେସୋ, ତଂ ଅତିରେକଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପୁନ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଦେସେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣମୁଖଚୋଳଆତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୟାୱ ମହନ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ ଆକଙ୍ଖତି, ତାୱ ମହନ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ କାତୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣସ୍ସ ପମାଣପରିଚ୍ଛେଦୋ ନତ୍ଥି,। ମୁଖପୁଞ୍ଛନଚୋଳସ୍ସ ପନ ଉକ୍କଟ୍ଠୱସେନ ୱା ଅନ୍ତିମୱସେନ ୱା ପମାଣପରିଚ୍ଛେଦୋ ନ ୱୁତ୍ତୋ, ତସ୍ମା ତମ୍ପି ଅପ୍ପମାଣିକଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଆକଙ୍ଖିତପ୍ପମାଣିକା’’ତି, ଇଚ୍ଛିତପ୍ପମାଣିକାତି ଅତ୍ଥୋ। ୟାୱ ଏକଂ ଧୋୱୀୟତି, ତାୱ ଅଞ୍ଞଂ ପରିଭୋଗତ୍ଥାୟ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବନ୍ତି ଦ୍ୱେପି ୱଟ୍ଟନ୍ତି।

୪୩।ନଦୀପିତନ୍ତି କତ୍ଥ ନ ଦୀପିତଂ? ଅଟ୍ଠକଥାସୁ। କସ୍ମାତି ଚେ? ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ହୋତି ତିଚୀୱରଂ, ଅତ୍ଥୋ ଚ ହୋତି ପରିସ୍ସାୱନେହିପି ଥୱିକାହିପି। ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିକ୍ଖାରଚୋଳକ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୭) ବହୂନଂ ପତ୍ତଥୱିକପରିସ୍ସାୱନାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୱସେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପାଟେକ୍କଂ ନିଧାନମୁଖନ୍ତି। ୟସ୍ମା ପନ ଭଗୱତା ‘‘ୟଂ ୟଂ ଲଦ୍ଧତି, ତଂ ତଂ ଇମିନା ୱିଧାନେନ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପୁନ ୟେନ ୟେନ ପରିସ୍ସାୱନାଦିନା ଅତ୍ଥୋ ହୋତି, ତଂ ତଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତୂ’’ତି ଅନୁକମ୍ପାୟ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ, ତସ୍ମା ୱିକପ୍ପନୁପଗପଚ୍ଛିମଚୀୱରପ୍ପମାଣଂ ଥୱିକମ୍ପି ପଟପରିସ୍ସାୱନମ୍ପି ବହୂନିପି ଏକତୋ କତ୍ୱା ‘‘ଇମାନି ଚୀୱରାନି ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଆନି ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତିୟେୱ। ତସ୍ମା ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ତଥା ୱତ୍ୱା’’ତି, ‘‘ପରିକ୍ଖାରଚୋଳ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିକପ୍ପିୟନ୍ତି ୱିକପ୍ପନୁପଗଂ।

୪୪।ଅହତକପ୍ପାନନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୪୮) ଏକୱାରଂ ଧୋୱିତକାନଂ।

୪୫।ଉତୁଦ୍ଧଟାନନ୍ତି ଉତୁତୋ ଦୀଘକାଲତୋ ଉଦ୍ଧଟାନଂ, କତୱତ୍ଥକିଚ୍ଚାନଂ ପିଲୋତିକାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସେସାତି ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଅନ୍ତରୱାସକା। ପଂସୁ ୱିୟ କୁଚ୍ଛିତଭାୱଂ ପଟିକ୍କୂଲଭାୱଂ ଉଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି ପଂସୁକୂଲଂ, ଚୋଳଅଖଣ୍ଡାନମେତଂ ନାମଂ, ତସ୍ମିଂ ପଂସୁକୂଲେ ୟଥାରୁଚୀତି ଅତ୍ଥୋ। କସ୍ମାତି ଚେ? ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅହତାନଂ ଦୁସ୍ସାନଂ ଅହତକପ୍ପାନଂ ଦିଗୁଣଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଏକଚ୍ଚିୟଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ଏକଚ୍ଚିୟଂ ଅନ୍ତରୱାସକଂ, ଉତୁଦ୍ଧଟାନଂ ଦୁସ୍ସାନଂ ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଦିଗୁଣଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ଦିଗୁଣଂ ଅନ୍ତରୱାସକଂ, ପଂସୁକୂଲେ ୟାୱଦତ୍ଥଂ, ପାପଣିକେ ଉସ୍ସାହୋ କରଣୀୟୋ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ତସ୍ମା ସୁସାନାଦୀସୁ ପତିତପଂସୁକୂଲେ ଚ ଅନ୍ତରାପଣେ ପତିତପିଲୋତିକଚୀୱରେ ଚ ପଟପରିଚ୍ଛେଦୋ ନତ୍ଥି, ପଟସତମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ସିଦ୍ଧଂ।

୪୬। ଇଦାନି ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛିନ୍ନକଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଛିନ୍ନକଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ଛିନ୍ନକଂ ଅନ୍ତରୱାସକ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୪୫) ୱତ୍ୱା ପୁନ ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତିଚୀୱରେ କୟିରମାନେ ସବ୍ବଂ ଛିନ୍ନକଂ ନପ୍ପହୋତି। ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଅନୁଜାନାମି,

ଭିକ୍ଖଵେ, ଦ୍ଵେ ଛିନ୍ନକାନି ଏକଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ନକନ୍ତି। ଦ୍ଵେ ଛିନ୍ନକାନି ଏକଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ନକଂ ନପ୍ପହୋତି। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦ୍ଵେ ଅଚ୍ଛିନ୍ନକାନି ଏକଂ ଛିନ୍ନକନ୍ତି। ଏକଂ ଛିନ୍ନକଂ ନପ୍ପହୋତି। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନ୍ଵାଧିକମ୍ପି ଆରୋପେତୁଂ। ନ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସବ୍ବଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ନକଂ ଧାରେତବ୍ବଂ, ଯୋ ଧାରେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ମହାଵ। ୩୬୦) ଏଵଂ ଵୁତ୍ତଵିଧାନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ତୀସୂ’’ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ – ତୀସୁ ଚୀଵରେସୁ ଯଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା ସିବିତୁଂ ସବ୍ବପଚ୍ଛିମପ୍ପମାଣଂ ପହୋତି, ତଂ ଛିନ୍ଦିତବ୍ବଂ। ସବ୍ବେସୁ ପନ ଅପ୍ପହୋନ୍ତେସୁ ଅନ୍ଵାଧିକଂ ଆଦିଯେଯ୍ୟାତି। ତତ୍ଥ ଅନ୍ଵାଧି ନାମ ଅନୁଵାତଂ ଵିଯ ସଂହରିତ୍ଵା ଚୀଵରସ୍ସ ଉପରି ସଙ୍ଘାଟିଆକାରେନ ଆରୋପେତବ୍ବଂ। ଆଗନ୍ତୁକପତ୍ତନ୍ତିପି ଵଦନ୍ତି। ଇଦଂ ପନ ଅପ୍ପହୋନକେ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ। ସଚେ ପହୋତି, ନ ଵଟ୍ଟନ୍ତି, ଛିନ୍ଦିତବ୍ବମେଵ। ଅନାଦିଣ୍ଣନ୍ତି ଅନାରୋପିତଂ ଅନ୍ଵାଧିକଂ। ନ ଧାରେଯ୍ୟାତି ତିଚୀଵରାଧିଟ୍ଠାନଵସେନ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ଵା ନ ଧାରେତବ୍ବନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୪୭-୮। ଇଦାନି ଉଦୋସିତସିକ୍ଖାପଦନଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଗାମେ’’ତିଆଦି ଵୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ପନ ସଚେ ଗାମୋ (ପାରା। ୪୭୮; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୪୭୭-୪୭୮; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଉଦୋସିତସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା) ଏକସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଵା ଭୋଜକସ୍ସ ଵା ଵସେନ ଏକକୁଲସ୍ସ ହୋତି, ପାକାରାଦିନା ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏକୂପଚାରୋ ଚ, ଏଵରୂପେ ଗାମେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ତସ୍ମିଂ ଗାମେ ଯଥାରୁଚିତଟ୍ଠାନେ ଵସିତୁଂ ଲବ୍ଭତି। ସଚେ ସୋ ଗାମୋ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ, ଯସ୍ମିଂ ଘରେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଘରେ ଵସିତବ୍ବଂ, ତସ୍ସ ଵା ଘରସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ହତ୍ଥପାସା ନ ଵିଜହିତବ୍ବଂ।

ସଚେ ସୋ ଗାମୋ ଵେସାଲିକୁସିନାରାଦଯୋ ଵିଯ ନାନାରାଜୂନଂ ଵା ଭୋଜକାନଂ ଵା ହୋତି, ଵୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚ, ଏଵରୂପେ ଗାମେ ଯସ୍ମିଂ ଘରେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ ଘରେ ଵା ଵତ୍ଥବ୍ବଂ। ଯସ୍ସା ଵୀଥିଯା ତଂ ଘରଂ ହୋତି, ତସ୍ସା ଵୀଥିଯା ତସ୍ସ ଘରସ୍ସ ସମ୍ମୁଖାଟ୍ଠାନେ ସଭାଯେ ଵା ନଗରଦ୍ଵାରେ ଵା ଵତ୍ଥବ୍ବଂ, ତେସଂ ସଭାଯଦ୍ଵାରାନଂ ହତ୍ଥପାସା ଵା ନ ଵିଜହିତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ, ଯସ୍ମିଂ ଘରେ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତତ୍ଥ ଵା ତସ୍ସ ହତ୍ଥପାସେ ଵା ଵତ୍ଥବ୍ବଂ।

ନିଵେସନାଦଯୋ ହମ୍ମିଯପରିଯୋସାନା ଗାମପରିକ୍ଖେପତୋ ବହି ସନ୍ନିଵିଟ୍ଠାତି ଵେଦିତବ୍ବା। ଇତରଥା ତେସଂ ଗାମଗ୍ଗହଣେନେଵ ଗହିତତ୍ତା ଗାମସ୍ସ ଏକକୁଲନାନାକୁଲଏକୂପଚାରନାନୂପଚାରତାଵସେନେଵ ଵିନିଚ୍ଛଯୋ ଵତ୍ତବ୍ବୋ ସିଯା। ନିଵେସନାଦୀନଂ ଵସେନେଵ ପାଠଇଯଂ (ପାରା। ୪୭୮ ଆଦଯୋ) ଅତ୍ଥୋ ଵିଭତ୍ତୋ, ନ ଗାମଵସେନ। ଉଦୋସିତଵିନିଚ୍ଛଯେ ଅଯଂ ନଯୋ ଵୁତ୍ତୋଯେଵ।

ନିଵେସନେତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ଏକକୁଲସ୍ସ ନିଵେସନଂ ହୋତି ପରିକ୍ଖିତ୍ତଞ୍ଚ, ଅନ୍ତୋନିଵେସନେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଅନ୍ତୋନିଵେସନେ ଵତ୍ଥବ୍ବଂ। ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତଞ୍ଚେ ହୋତି, ଯସ୍ମିଂ ଗବ୍ଭେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ ଵତ୍ଥବ୍ବଂ, ତସ୍ସ ଗବ୍ଭସ୍ସ ହତ୍ଥପାସା ଵା ନ ଵିଜହିତବ୍ବଂ। ସଚେ ନାନାକୁଲସ୍ସ ହୋତି ପରିକ୍ଖିତ୍ତଞ୍ଚ, ଯସ୍ମିଂ ଗବ୍ଭେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ ଗବ୍ଭେ ଵତ୍ଥବ୍ବଂ, ସବ୍ବେସଂ ସାଧାରଣଦ୍ଵାରମୂଲେ ଵା ତେସଂ ଗବ୍ଭଦ୍ଵାରମୂଲେ ଵା ତେସଂ ଗବ୍ଭଦ୍ଵାରମୂଲାନଂ ଵା ହତ୍ଥପାସା ନ ଵିଜହିତବ୍ବଂ। ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତଞ୍ଚେ ହୋତି, ଯସ୍ମିଂ ଗବ୍ଭେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ ଗବ୍ଭେ ଵତ୍ଥବ୍ବଂ, ହତ୍ଥପାସା ଵା ନ ଵିଜହିତବ୍ବଂ।

ଉଦୋସିତୋତି ଯାନାଦୀନଂ ଭଣ୍ଡାନଂ ସାଲା। ପାସାଦୋତି ଦୀଘପାସାଦୋ। ହମ୍ମିଯନ୍ତି ମୁଣ୍ଡଚ୍ଛଦନପାସାଦୋ। ନାଵା ପନ ଥଲଂ ଆରୋପେତ୍ଵା ନିକ୍ଖିତ୍ତାପି ହୋତି, ସମୁଦ୍ଦେ ଠିତାପି। ସଚେ ଏକକୁଲସ୍ସ ନାଵା ହୋତି, ଅନ୍ତୋନାଵାଯ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଅନ୍ତୋନାଵାଯ ଵତ୍ଥବ୍ବଂ। ନାନାକୁଲସ୍ସ ନାଵା ହୋତି ନାନାଗବ୍ଭା ନାନାଓଵରକା, ଯସ୍ମିଂ ଓଵରକେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ ଵତ୍ଥବ୍ବଂ, ଚୀଵରସ୍ସ ହତ୍ଥପାସା ଵା ନ ଵିଜହିତବ୍ବଂ।

ଅଟ୍ଟୋତି ପଟିରାଜାଦୀନଂ ପଟିବାହନତ୍ଥଂ ଇଟ୍ଠକାହି କତୋ ବହଲଭିତ୍ତିକୋ ଚତୁପଞ୍ଚଭୂମିକୋ ପତିସ୍ସଯଵିସେସୋ। ମାଢଓତି ଏକକୂଟସଙ୍ଗହିତୋ ଚତୁରସ୍ସପାସାଦୋ। ଇମେସୁ ପନ ଉଦୋସିତାଦୀସୁ ମାଢଅପରିଯୋସାନେସୁ ନିଵେସନେ ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ଵିନିଚ୍ଛଯୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ନିଵେସନନ୍ତି ପନ ଉଦୋସିତାଦୀନଂ ଵସେନ ଅକତାଯ ପତିସ୍ସଯଵିକତିଯା ଅଧିଵଚନଂ।

ଆରାମୋ ନାମ ପୁପ୍ଫାରାମଫଲାରାମାଦିକୋ। ସଚେ ଏକକୁଲସ୍ସ ଆରାମୋ ହୋତି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚ, ଅନ୍ତୋଆରାମେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଅନ୍ତୋଆରାମେ ଵତ୍ଥବ୍ବଂ। ସଚେ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ, ଚୀଵରସ୍ସ ହତ୍ଥପାସା ନ ଵିଜହିତବ୍ବଂ। ସଚେ ନାନାକୁଲସ୍ସ ଆରାମୋ ହୋତି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚ, ଦ୍ଵାରମୂଲେ ଵା ଵତ୍ଥବ୍ବଂ, ଦ୍ଵାରମୂଲସ୍ସ ହତ୍ଥପାସା ଵା ନ ଵିଜହିତବ୍ବଂ। ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚେ, ଚୀଵରସ୍ସ ହତ୍ଥପାସା ନ ଵିଜହିତବ୍ବଂ।

ସତ୍ଥୋ ନାମ ଜଙ୍ଘସତ୍ଥସକଟସତ୍ଥାନମଞ୍ଞତରୋ। ସଚେ ଏକକୁଲସ୍ସ ସତ୍ଥୋ ହୋତି, ସତ୍ଥେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ପୁରତୋ ଵା ପଚ୍ଛତୋ ଵା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା ନ ଵିଜହିତବ୍ବା, ପସ୍ସତୋ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ନ ଵିଜହିତବ୍ବଂ। ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ନାମ ଅଟ୍ଠଵୀସତିହତ୍ଥଂ ହୋତି। ସଚେ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସତ୍ଥୋ ସକଟେ ଵା ଭଗ୍ଗେ, ଗୋଣେ ଵା ନଟ୍ଠେ ଅନ୍ତରା ଛିଜ୍ଜତି, ଯସ୍ମିଂ କୋଟ୍ଠାସେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ, ତତ୍ଥ ଵସିତବ୍ବଂ। ସଚେ ନାନାକୁଲସ୍ସ ହୋତି , ସତ୍ଥେ ଚୀଵରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଚୀଵରସ୍ସ

ହତ୍ଥପାସା ନ ୱିଜହିତବ୍ବଂ।

ଖେତ୍ତଖଳେସୁ ଆରାମେ ୱୁତ୍ତସଦିସୋୱ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ। ଦୁମେତି ରୁକ୍ଖମୂଲେ। ସଚେ ଏକକୁଲସ୍ସ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ହୋତି, ଯଂ ମଜ୍ଝନ୍ହିକକାଲେ ସମନ୍ତା ଛାଯା ଫରତି, ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ଅୱିରଳଏ ପଦେସେ ତସ୍ସ ଛାଯାଯ ଫୁଟ୍ଠୋକାସସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଏୱ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। ସଚେ ୱିରଳଅସାଖସ୍ସ ପନ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ଆତପେନ ଫୁଟ୍ଠୋକାସେ ଠପେତି, ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନେ ସଚେ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ତସ୍ସ ହତ୍ଥପାସେ ନ ହୋତି, ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱା ଠାନେ ତସ୍ସ ଛାଯାଯପି ହୋତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ହୋତିଯେୱ। ନାନାକୁଲସ୍ସ ଚେ ହୋତି, ଚୀୱରସ୍ସ ହତ୍ଥପାସା ନ ୱିଜହିତବ୍ବଂ।

ଅଜ୍ଝୋକାସେ ପନ ୱିଞ୍ଝାଟୱୀଆଦୀସୁ ଅରଞ୍ଞେସୁପି ସମୁଦ୍ଦମଜ୍ଝେ ମଚ୍ଛବନ୍ଧାନଂ ଅଗମନପଥେସୁ ଦୀପକେସୁପି ଚୀୱରଂ ଠପେତ୍ୱା ତତୋ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରେ ପଦେସେ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ୱସିତବ୍ବଂ। ସଚେ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଅରୁଣଂ ଉଟ୍ଠପେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ହୋତି।

ଏତ୍ଥ ପନ ପାଠଇଯଂ ‘‘ଗାମୋ ଏକୂପଚାରୋ ନାନୂପଚାରୋ’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୪୭୭) ଅୱିସେସେନ ମାତିକଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱାପି ଗାମନିୱେସନୌଦୋସିତଖେତ୍ତଧଞ୍ଞକରଣଆରାମୱିହାରାନଂ ଏକୂପଚାରନାନୂପଚାରତା ‘‘ଗାମୋ ଏକୂପଚାରୋ ନାମ ଏକକୁଲସ୍ସ ଗାମୋ ହୋତି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚା’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୪୭୮) ପରିକ୍ଖିତ୍ତାପରିକ୍ଖିତ୍ତୱସେନ ୱିଭତ୍ତା। ଅଟ୍ଟମାଳଅପାସାଦହମ୍ମିଯନାୱାସତ୍ଥରୁକ୍ଖମୂଲଅଜ୍ଝୋକାସାନମ୍ପି ଏୱଂ ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଏକକୁଲସ୍ସ ଅଟ୍ଟୋ ହୋତି, ନାନାକୁଲସ୍ସ ଅଟ୍ଟୋ ହୋତୀ’’ତିଆଦିନା (ପାରା। ୪୮୪) ନଯେନ ଏକକୁଲନାନାକୁଲୱସେନ ଚ ଅନ୍ତେ ‘‘ଅଜ୍ଝୋକାସୋ ଏକୂପଚାରୋ ନାମ ଅଗାମକେ ଅରଞ୍ଞେ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା ଏକୂପଚାରୋ, ତତୋ ପରଂ ନାନୂପଚାରୋ’’ତି (ପାରା। ୪୯୪) ଚ ଏୱଂ ଏକୂପଚାରନାନୂପଚାରତା ୱିଭତ୍ତା। ତସ୍ମା ଗାମାଦୀସୁ ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଏକୂପଚାରଂ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ନାନୂପଚାରନ୍ତି ଚ ଅଟ୍ଟାଦୀସୁ ଯଂ ଏକକୁଲସ୍ସ, ତଂ ଏକୂପଚାରଂ ନାନାକୁଲସ୍ସ ନାନୂପଚାରନ୍ତି ଚ ଗହେତବ୍ବଂ। ଅଜ୍ଝୋକାସପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଗହେତବ୍ବଂ।

ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯାଞ୍ଞତ୍ରାତି ଯଂ ଗିଲାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚୀୱରଂ ଆଦାଯ ପକ୍କମିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତସ୍ସ ଞତ୍ତିଦୁତିଯେନ କମ୍ମେନ ଅୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତି ଦୀଯତି, ତଂ ଠପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଲଦ୍ଧସମ୍ମୁତିକସ୍ସ ପନ ଯାୱ ରୋଗୋ ନ ୱୂପସମ୍ମତି, ତସ୍ମିଂ ୱୂପସନ୍ତେ ଅଞ୍ଞୋ ୱା କୁପ୍ପତି, ଅନାପତ୍ତିଯେୱ।

୪୯। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ଯାୱ ଆବାଧା ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ, ତତୋ ପରଂ ୱିକପ୍ପେତୁଂ। ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ ୱସ୍ସାନଂ ଚାତୁମାସଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ, ତତୋ ପରଂ ୱିକପ୍ପେତୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ରୋଗପରିଯନ୍ତା କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦି, ୱସ୍ସାନପରିଯନ୍ତା ୱସ୍ସିକସାଟିକାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସାତି ତିଚୀୱରାଦଯୋ କାଲୱସେନ ଅପରିଯନ୍ତିକାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୦। ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାଦିତ୍ତଯଂ ସଦସମ୍ପି ଅଦସମ୍ପି ରତ୍ତମ୍ପି ଅରତ୍ତମ୍ପି ଆଦିଣ୍ଣକପ୍ପମ୍ପି ଅନାଦିଣ୍ଣକପ୍ପମ୍ପି ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନିସୀଦନନ୍ତି ନିସୀଦନଞ୍ଚ ରତ୍ତଂ ଅନାଦିଣ୍ଣକପ୍ପଞ୍ଚ ଲବ୍ଭତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣପରିକ୍ଖାରମୁଖପୁଞ୍ଛନଚୋଳଆନି ପନ ନୀଲମ୍ପି ପୀତକମ୍ପି ଲୋହିତକମ୍ପି ପୁପ୍ଫଦସାଦିକମ୍ପି ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ତସ୍ମା ‘‘ସଦସମ୍ପୀ’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଏୱରୂପଂ ପନ ନିୱାସେତୁଂ ୱା ପାରୁପିତୁଂ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତି, କେୱଲଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାଦିୱସେନ ଅଧିଟ୍ଠାନମତ୍ତଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୫୧। ତିଚୀୱରଂ କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦି ୱସ୍ସିକସାଟିକାତି ଇଦଂ ପନ ସେସଚୀୱରପଞ୍ଚକଂ ଅଦସଂ ରଜିତଂଯେୱ କପ୍ପତି, ତଞ୍ଚ ଆଦିଣ୍ଣକପ୍ପମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଦସଂୱ ନିସୀଦନନ୍ତି ଇଦଂ ପନ ପୁବ୍ବେ ‘‘ସଦସମ୍ପୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଦସମ୍ପି ନିସୀଦନଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ମୋହନିୱାରଣତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱଦନ୍ତି।

୫୨।ଅନଧିଟ୍ଠିତନ୍ତି ତିଚୀୱରାଦିୱସେନ ଅନଧିଟ୍ଠିତଂ। ଅନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ନାମ ଅଞ୍ଞେସଂ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିତଂ, ତଂ ପନ ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇଦାନି ୱିକପ୍ପନୁପଗସ୍ସ ପମାଣଂ ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ହତ୍ଥଦୀଘ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଯାମେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲଂ ସୁଗତଙ୍ଗୁଲେନ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲୱିତ୍ଥତଂ ପଚ୍ଛିମଂ ଚୀୱରଂ ୱିକପ୍ପେତୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଦୀଘତୋ ଏକହତ୍ଥଂ ପୁଥୁଲତୋ ଉପଡ୍ଢହତ୍ଥଂ ୱିକପ୍ପେତବ୍ବନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୫୩।ତିଚୀୱରସ୍ସାତି ୱିନଯତିଚୀୱରସ୍ସ, ନ ଧୁତଙ୍ଗତିଚୀୱରସ୍ସ। ତସ୍ସ ପନ ଇମେସୁ ନୱସୁ ଚୀୱରଉଯମେୱ ଲବ୍ଭତି, ନ ଅଞ୍ଞଂ ଲବ୍ଭତି। ସବ୍ବମେତନ୍ତି ସବ୍ବଂ ଅଧିଟ୍ଠାନୱିଧାନଞ୍ଚ ପରିହରଣୱିଧାନଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଇଯୋ ସବ୍ବନ୍ତି ତିଚୀୱରାଦିକଂ ନୱୱିଧମ୍ପି ଚୀୱରଂ। ତଥା ୱତ୍ୱାତି ‘‘ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା। ଅଧିଟ୍ଠତୀତି ଅଧିଟ୍ଠାତି। କିଂ ପନ ତିଚୀୱରଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି? ଆମ ୱଟ୍ଟତି,

‘‘ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ନାମ ପାଟେକ୍କଂ ନିଧାନମୁଖମେତନ୍ତି ତିଚୀୱରଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉଦୋସିତସିକ୍ଖାପଦେ ପନ ତିଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପରିହରନ୍ତସ୍ସ ପରିହାରୋ ୱୁତ୍ତୋ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯) ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ତିଚୀୱରଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତେନ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପୁନ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ।

୫୪। ଇଦାନି ଏତେସଂ ଅଧିଟ୍ଠାନୱିଜହନାକାରଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅଚ୍ଛେଦୱିସ୍ସଜ୍ଜନଗାହୱିବ୍ଭମା’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଅଚ୍ଛେଦୋତି ଚୋରାଦୀହି ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନଂ। ୱିସ୍ସଜ୍ଜନନ୍ତି ଅଞ୍ଞେସଂ ଦାନଂ। କଥଂ ପନ ଦିନ୍ନଂ, କଥଂ ଗହିତଂ ସୁଦିନ୍ନଂ ସୁଗ୍ଗହିତଞ୍ଚ ହୋତୀତି? ସଚେ ‘‘ଇଦଂ ତୁଯ୍ହଂ ଦେମି ଦଦାମି ଦଜ୍ଜାମି ଓଣୋଜେମି ପରିଚ୍ଚଜାମି ନିସ୍ସଜ୍ଜାମି ୱିସ୍ସଜ୍ଜାମୀ’’ତି ୱା ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଦେମି…ପେ… ୱିସ୍ସଜ୍ଜାମୀ’’ତି ୱା ୱଦତି, ସମ୍ମୁଖାପି ପରମ୍ମୁଖାପି ଦିନ୍ନଂଯେୱ ହୋତି। ‘‘ତୁଯ୍ହଂ ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ମଯ୍ହଂ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ୱଦତି, ସୁଦିନ୍ନଂ ସୁଗ୍ଗହିତଞ୍ଚ। ‘‘ତୱ ସନ୍ତକଂ କରୋହି, ତୱ ସନ୍ତକଂ ହୋତୁ, ତୱ ସନ୍ତକଂ କରିସ୍ସତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ମମସନ୍ତକଂ କରୋମି, ମମ ସନ୍ତକଂ ହୋତୁ, ମମ ସନ୍ତକଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଦତି, ଦୁଦ୍ଦିନ୍ନଂ ଦୁଗ୍ଗହିତଞ୍ଚ। ସଚେ ପନ ‘‘ତୱ ସନ୍ତକଂ କରୋହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ମଯ୍ହଂ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ଗଣ୍ହାତି, ସୁଗ୍ଗହିତଂ।

ଗାହୋତି ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହୋ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୩୧)। ସୋ ପନ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ୱିସ୍ସାସଂ ଗହେତୁଂ। ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ ଚ ହୋତି, ସମ୍ଭତ୍ତୋ ଚ, ଆଲପିତୋ ଚ, ଜୀୱତି ଚ, ଜାନାତି ଚ ‘ଗହିତେ ମେ ଅତ୍ତମନୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’’ତି (ମହାୱ। ୩୫୬)। ତତ୍ଥ ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋତି ଦିଟ୍ଠମତ୍ତକମିତ୍ତୋ। ସମ୍ଭତ୍ତୋତି ଦଳ୍ହମିତ୍ତୋ। ଆଲପିତୋତି ‘‘ମମ ସନ୍ତକଂ ଯଂ ଇଚ୍ଛସି, ତଂ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟାସି, ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗହଣେ କାରଣଂ ନତ୍ଥୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। ଜୀୱତୀତି ଅନୁଟ୍ଠାନସେଯ୍ୟାଯ ସଯିତୋପି ଯାୱ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯୁପଚ୍ଛେଦଂ ନ ପାପୁଣାତି। ଗହିତେ ଚ ଅତ୍ତମନୋତି ଗହିତେ ଚ ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ। ଏୱରୂପସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ‘‘ଗହିତେ ମେ ଅତ୍ତମନୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଜାନନ୍ତେନ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅନୱସେସପରିଯାଦାନୱସେନ ଚେତାନି ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି ୱୁତ୍ତାନି, ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହୋ ପନ ତୀହି ଅଙ୍ଗେହି ରୁହତି। କଥଂ? ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ ଜୀୱତି ଗହିତେ ଅତ୍ତମନୋ, ସମ୍ଭତ୍ତୋ ଜୀୱତି ଗହିତେ ଅତ୍ତମନୋ, ଆଲପିତୋ ଜୀୱତି ଗହିତେ ଅତ୍ତମନୋତି ଏୱଂ।

ଯୋ ପନ ଜୀୱତି, ନ ଚ ଗହିତେ ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ୱିସ୍ସାସଭାୱେନ ଗହିତମ୍ପି ପୁନ ଦାତବ୍ବଂ। ଦଦନ୍ତେନ ମତକଧନଂ ତାୱ ଯେ ତସ୍ସ ଧନେ ଇସ୍ସରା ଗହଟ୍ଠା ୱା ପବ୍ବଜିତା ୱା, ତେସଂ ଦାତବ୍ବଂ। ଯୋ ପନ ପଠମଂଯେୱ ‘‘ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ ତଯା ମମ ସନ୍ତକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେନା’’ତି ୱଚୀଭେଦେନ ୱା ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦମତ୍ତେନ ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା କେନଚି କାରଣେନ କୁପିତୋ, ସୋ ପଚ୍ଚାହରାପେତୁଂ ନ ଲଭତି। ଯୋପି ଅଦାତୁକାମୋ, ଚିତ୍ତେନ ପନ ଅଧିୱାସେତି, ନ କିଞ୍ଚି ୱଦତି, ସୋପି ପୁନ ପଚ୍ଚାହରାପେତୁଂ ନ ଲଭତି। ଯୋ ପନ ‘‘ମଯା ତୁମ୍ହାକଂ ସନ୍ତକଂ ଗହିତ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ପରିଭୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱା ୱୁତ୍ତେ ନାଧିୱାସେତି, ‘‘ପଟିଦେହୀ’’ତି ଭଣତି, ସୋ ପଚ୍ଚାହରାପେତୁଂ ଲଭତି।

ୱିବ୍ଭମାତି ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁନିଯାଯେୱ ଅଧିଟ୍ଠାନୱିଜହନଂ ଗହିତଂ ହୋତି। ସା ପନ ଯଦା ୱିବ୍ଭମତି, ତଦା ଅସ୍ସମଣୀ ହୋତି। ଭିକ୍ଖୁ ପନ ୱିବ୍ଭମନ୍ତୋପି ଯାୱ ସିକ୍ଖଂ ନ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତି, ତାୱ ଭିକ୍ଖୁଯେୱାତି ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ନ ୱିଜହତୀତି। ଲିଙ୍ଗସିକ୍ଖାତି ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତନଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବେସୂତି ନୱସୁ ଚୀୱରେସୁ। ଅଧିଟ୍ଠାନୱିଯୋଗକାରଣାତି ଅଧିଟ୍ଠାନୱିଜହନକାରଣା, ଇମେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ୱିଜହତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

କିଞ୍ଚ ଭିଯ୍ୟୋ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯) – ତିଚୀୱରସ୍ସ ପନ ୱିନିବ୍ଭିଦ୍ଧଚ୍ଛିଦ୍ଦଞ୍ଚ ଅଧିଟ୍ଠାନୱିଜହନଂ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘାଟିଉତ୍ତରାସଙ୍ଗାନଂ ଦୀଘନ୍ତତୋ ୱିଦତ୍ଥିପ୍ପମାଣସ୍ସ ତିରିଯନ୍ତତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣସ୍ସ ପଦେସସ୍ସ ଓରତୋ କନିଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲିନଖପିଟ୍ଠିପ୍ପମାଣକଂ ଛିଦ୍ଦଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଭିନ୍ଦତି। ଅନ୍ତରୱାସକସ୍ସ ଦୀଘନ୍ତତୋ ୱିଦତ୍ଥିପ୍ପମାଣସ୍ସେୱ ତିରିଯନ୍ତତୋ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣସ୍ସ ପଦେସସ୍ସ ଓରତୋ ଛିଦ୍ଦଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଭିନ୍ଦତି, ପରତୋ ପନ ନ ଭିନ୍ଦତି। ତସ୍ମା ଛିଦ୍ଦେ ଜାତେ ତିଚୀୱରଂ ଅତିରେକଚୀୱରଂ ହୋତି, ସୂଚିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ପୁନ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ଇତରେସଂ ପନ ଛିଦ୍ଦେନ ୱିଜହନଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଯୋ ପନ ତିଚୀୱରେପି ଦୁବ୍ବଲଟ୍ଠାନେ ପଠମଂ ଅଗ୍ଗଳଅଂ ଦତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଦୁବ୍ବଲଟ୍ଠାନଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅପନେତି, ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ନ ଭିଜ୍ଜତି। ମଣ୍ଡଲପରିୱତ୍ତନେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯୋ ପନ ଉଭୋ କୋଟିଯୋ ମଜ୍ଝେ କରୋନ୍ତୋ ସଚେ ପଠମଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଘଟେତି, ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ୱିଜହତି, ଅଥ ଘଟେତ୍ୱା ଛିନ୍ଦତି, ନ ୱିଜହତି। ରଜକେହି ଧୋୱାପେତ୍ୱା ସେତକଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାପି ନ ୱିଜହତି ଏୱ।

୫୫। ଇଦାନି ଅକପ୍ପିଯଚୀୱରାନି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘କୁସୱାକଫଲକାନୀ’’ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ କୁସଚୀରଂ (ମହାୱ। ୩୭୧; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ) ନାମ କୁସେ ଗନ୍ଥେତ୍ୱା କତଚୀୱରଂ। ୱାକଚୀରଂ ନାମ ତାପସାନଂ ୱକ୍କଲଂ। ଫଲକଚୀରଂ ନାମ ଫଲକାନି ସିବ୍ବିତ୍ୱା କତଚୀୱରଂ। କେସକମ୍ବଲନ୍ତି କେସେହି ତନ୍ତଂ ୱାଯିତ୍ୱା କତକମ୍ବଲଂ। ୱାଲକମ୍ବଲନ୍ତି ଚମରୱାଲେହି ୱାଯିତ୍ୱା କତକମ୍ବଲଂ। ଉଲୂକପକ୍ଖନ୍ତି ଉଲୂକସକୁଣସ୍ସ ପକ୍ଖେହି କତନିୱାସନଂ। ଅଜିନକ୍ଖିପନ୍ତି ସଲୋମଂ ସଖୁରଂ ଅଜିନମିଗଚମ୍ମଂ। ଇମେସୁ ସତ୍ତସୁ ୱତ୍ଥେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଧାରଯତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ଇମେସୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ତଥା ଅକ୍କନାଳଅଂ ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ। ଅକ୍କନାଳଅଂ ନାମ ଅକ୍କଦଣ୍ଡେ ୱାକାଦୀହି ଗନ୍ଥେତ୍ୱା କତଚୀୱରଂ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଅକ୍କନାଳଅଂ ନିୱାସେତବ୍ବଂ, ଯୋ ନିୱାସେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି

ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା’’ତି (ମହାୱ। ୩୭୧) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୫୬।କଦଲେରକକ୍କଦୁସ୍ସେ ପୋତ୍ଥକେ ଚାପୀତି ଏତ୍ଥ କଦଲିଏରକଅକ୍କମକଚିୱାକେହି କତାନି ୱତ୍ଥାନି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାନୀତି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଏତେସୁ ପୋତ୍ଥକୋଯେୱ ପାଠଇଯଂ ଆଗତୋ, ଇତରାନି ତଗ୍ଗତିକତ୍ତା ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତାନି। ଇମେସୁ ଚତୂସୁପି ଦୁକ୍କଟମେୱ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ନଗ୍ଗିଯଂ ତିତ୍ଥିଯସମାଦାନଂ ସମାଦିଯିତବ୍ବଂ, ଯୋ ସମାଦିଯେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା’’ତି (ମହାୱ। ୩୭୦) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନଗ୍ଗିଯମ୍ପି ନ ଲବ୍ଭତି ଏୱ। ସବ୍ବମେୱ ନୀଲକଂ ସବ୍ବନୀଲକଂ। ଏୱଂ ସେସେସୁପି। ଏତ୍ଥ ନୀଲଂ ଉମାପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣଂ ହୋତି । ମଞ୍ଜେଟ୍ଠକଂ ମଞ୍ଜେଟ୍ଠକୱଣ୍ଣମେୱ। ପୀତକଂ କଣିକାରପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣଂ। ଲୋହିତକଂ ଜଯସୁମନପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣଂ। କଣ୍ହକଂ ଅଦ୍ଦାରିଟ୍ଠକୱଣ୍ଣଂ।

୫୭।ମହାରଙ୍ଗଂ ନାମ ସତପଦିପିଟ୍ଠିୱଣ୍ଣଂ। ମହାନାମଂ ନାମ ରତ୍ତସମ୍ଭିନ୍ନୱଣ୍ଣଂ ହୋତି। ପଦୁମପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣନ୍ତିପି ୱୁତ୍ତଂ, ମନ୍ଦରତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତିରୀଟକେତି ରୁକ୍ଖତଚେ। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଦୀଘଦସକେତି ସବ୍ବସୋ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଦସକେ ଚ ମଜ୍ଝେ ଛିନ୍ନଦସକେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଜଞ୍ଜମଞ୍ଜଞ୍ଜଂ ସଂସିବ୍ବିତ୍ୱା କତଦସଂ ଫଲଦସଂ ନାମ। କେତକପୁପ୍ଫାଦିପୁପ୍ଫସଦିସାହି ଦସାହି ଯୁତ୍ତଂ ପୁପ୍ଫଦସଂ ନାମ। ଏତେସୁପି ‘‘ପୋତ୍ଥକେ ଚାପୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ତଅପି-ସଦ୍ଦେନ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତଥାତି ଯଥା ଏତେସୁ କଦଲିଦୁସ୍ସାଦୀସୁ ପୁପ୍ଫଦସାୱସାନେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା କଞ୍ଚୁକୱେଠନେସୁପି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଧାରେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏତେସୁ ପନ ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୨) – ସବ୍ବନୀଲକାଦୀନି ରଜନାନି ୱମେତ୍ୱା ପୁନ ରଜିତ୍ୱା ଧାରେତବ୍ବାନି, ନ ସକ୍କା ଚେ ୱମେତୁଂ, ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାଦୀନି ୱା କାରେତବ୍ବାନି, ତିପଟ୍ଟଚୀୱରସ୍ସ ମଜ୍ଝେ ୱା ଦାତବ୍ବାନି। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଦସକାଦୀନି ଦସା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଧାରେତବ୍ବାନି। କଞ୍ଚୁକଂ ୱିଜଟେତ୍ୱା ରଜିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ୱେଠନେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ତିରୀଟକଂ ପାଦପୁଞ୍ଛନଂ କାତବ୍ବଂ। ସବ୍ବନ୍ତି ଇମଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ କୁସଚୀରାଦିକଂ ଅକପ୍ପିଯଚୀୱରଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରୋ ଲଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ପରିୱାରେ।

‘‘ଅକପ୍ପକତଂ ନାପି ରଜନାଯ ରତ୍ତଂ,

ତେନ ନିୱତ୍ଥୋ ଯେନ କାମଂ ୱଜେଯ୍ଯ;

ନ ଚସ୍ସ ହୋତି ଆପତ୍ତି,

ସୋ ଚ ଧମ୍ମୋ ସୁଗତେନ ଦେସିତୋ;

ପଞ୍ହା ମେସା କୁସଲେହି ଚିନ୍ତିତା’’ତି। (ପରି। ୪୮୧);

ଅଯଞ୍ହି ପଞ୍ହୋ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରଭିକ୍ଖୁଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତୋ, ତସ୍ମା ହି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅକପ୍ପିଯଚୀୱରଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ୱା ପାରୁପିତ୍ୱା ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରକେନ ଅଞ୍ଜଞ୍ଜଂ ପରିଯେସିତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥ ପନ ‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମନୁସ୍ସା ନିସ୍ସୀମଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଚୀୱରଂ ଦେନ୍ତି ‘ଇମଂ ଚୀୱରଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଦେମା’ତି, ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାଦିତୁଂ, ନ ତାୱ ତଂ ଗଣନୂପଗଂ, ଯାୱ ନ ହତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି (ମହାୱ। ୨୫୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଯାୱ ଆହରିତ୍ୱା ତଂ ନ ଦିନ୍ନଂ, ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରଂ ଉପ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତି ପହିଣିତ୍ୱା ୱା ନାରୋଚିତଂ, ତାୱ ଗଣନଂ ନ ଉପେତି, ଅନଧିଟ୍ଠିତଂ ୱଟ୍ଟତି। ପଟ୍ଟେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଆନେତ୍ୱା ଦିନ୍ନେ ୱା ଆରୋଚିତେ ୱା ପରିହାରୋ ନତ୍ଥି, ଦସାହଂ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ଚୀୱରୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଚୀୱରନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪। ରଜନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୫୮। ଇଦାନି ତେସଂ ଚୀୱରାନଂ ରଜନୱିଧାନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ରଜନାନି ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛ ରଜନାନି ମୂଲରଜନଂ ଖନ୍ଧରଜନଂ ତଚରଜନଂ ପତ୍ତରଜନଂ ପୁପ୍ଫରଜନଂ ଫଲରଜନ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୪୪) ଏୱଂ ଭଗୱତା ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ‘‘ଛପ୍ପକାରାନି ଅନୁଞ୍ଞାତାନି ସତ୍ଥୁନା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୫୯। ତତ୍ଥ ମୂଲେତି ମୂଲରଜନେତି ଅତ୍ଥୋ। ହଲିଦ୍ଦିଂ ୱିୱଜ୍ଜିଯ ସବ୍ବଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏୱଂ ସେସେସୁପି। ତୁଙ୍ଗହାରକୋ ନାମ ଏକୋ ସକଣ୍ଟକରୁକ୍ଖୋ, ତସ୍ସ ହରିତାଲୱଣ୍ଣଂ ଖନ୍ଧରଜନଂ ହୋତି। ଗିହିପରିଭୁତ୍ତଂ ପନ ଅଲ୍ଲିପତ୍ତେନ ଏକୱାରଂ ରଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଫଲରଜନେ ଅକପ୍ପିଯଂ ନାମ

ନତ୍ଥି, ସଙ୍ଘଂ ୱଜ୍ଜତୀତି। ରଜନୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ରଜନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୫। ପତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୬୦। ଇଦାନି ଭାଜନୱିକତିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ପତ୍ତୋ ଚା’’ତି ଉଦ୍ଧଟଂ। ଏତ୍ଥ ପନ ପଠମଗାଥା ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା।

୬୧। ଦୁତିୟେ ‘‘ମଗଧନାଳିଦ୍ୱୟତଣ୍ଡୁଲସାଧିତ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ୱିଭତ୍ତିଲୋପଂ ଅକତ୍ୱା ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ‘‘ମଗଧେ ନାଳିଦ୍ୱୟତଣ୍ଡୁଲସାଧିତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ପଟିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ (ପାରା। ୬୦୨; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୨; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପତ୍ତସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ମଗଧନାଳିଇ ନାମ ଅଡ୍ଢତେରସପଲଂ ଗଣ୍ହାତି। ଓଦନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସବ୍ବପ୍ପକାରସମ୍ପନ୍ନଂ ଅୱସ୍ସାୱିତୋଦନଂ ଗହେତବ୍ବଂ। ଓଦନସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଭାଗପ୍ପମାଣଂ ନାତିଘନଂ ନାତିତନୁକଂ ହତ୍ଥହାରିୟମୁଗ୍ଗସୂପଞ୍ଚ ଆଲୋପସ୍ସ ଆଲୋପସ୍ସ ଅନୁରୂପଂ ଯାୱ ଚରିମକାଲୋପପ୍ପହୋନକଂ ମଚ୍ଛମଂସାଦିବ୍ୟଞ୍ଜନଞ୍ଚ ଯୋ ପତ୍ତୋ ଗଣ୍ହାତି, ସୋ ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ସପ୍ପିତେଲତକ୍କରସକଞ୍ଜିକାଦୀନି ପନ ଗଣନୂପଗାନି ନ ହୋନ୍ତି, ତାନି ହି ଓଦନଗତିକାନେୱ ହୋନ୍ତି, ନେୱ ହାପେତୁଂ, ନ ୱଡ୍ଢେତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଏୱମେତଂ ସବ୍ବଂ ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ସଚେ ପତ୍ତସ୍ସ ହେଟ୍ଠିମରାଜିସମଂ ତିଟ୍ଠତି, ସୁତ୍ତେନ ୱା ହୀରେନ ୱା ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ହୀରସ୍ସ ୱା ହେଟ୍ଠିମନ୍ତଂ ଫୁସତି, ଅୟଂ ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ନାମ ପତ୍ତୋ। ସଚେ ତଂ ରାଜିଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଥୂପୀକତଂ ତିଟ୍ଠତି, ଅୟଂ ଉକ୍କଟ୍ଠୋମକୋ ନାମ ପତ୍ତୋ। ସଚେ ତଂ ରାଜିଂ ନ ସମ୍ପାପୁଣାତି, ଅନ୍ତୋଗତମେୱ ହୋତି, ଅୟଂ ଉକ୍କଟ୍ଠୁକ୍କଟ୍ଠୋ ନାମ ପତ୍ତୋ।

୬୨। ‘‘ମଜ୍ଝିମୋ ନାମ ପତ୍ତୋ ନାଳିକୋଦନଂ ଗଣ୍ହାତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ମଜ୍ଝିମୋ ତସ୍ସୁପଡ୍ଢୋ ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥାପି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ମଜ୍ଝିମୋ ମଜ୍ଝିମୋମକୋ ମଜ୍ଝିମୁକ୍କଟ୍ଠୋତି ପଭେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ‘‘ଓମକୋ ନାମ ପତ୍ତୋ ପତ୍ଥୋଦନଂ ଗଣ୍ହାତୀ’’ତି (ପାରା। ୬୦୨) ୱଚନତୋ ‘‘ତତୋପଡ୍ଢୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ମଗଧନାଳିୟା ଉପଡ୍ଢନାଳିକୋଦନଞ୍ଚ ତଦୂପିୟଂ ସୂପଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନଞ୍ଚ ଗଣ୍ହାତି, ସୋ ଓମକୋ ନାମ। ଇଧାପି ଓମକୋ ଓମକୋମକୋ ଓମକୁକ୍କଟ୍ଠୋତି ପଭେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇମେସୁ ପନ ନୱସୁ ପତ୍ତେସୁ ଉକ୍କଟ୍ଠୁକ୍କଟ୍ଠୋ ଚ ଓମକୋମକୋ ଚ ଅପତ୍ତୋ। ଏତେସୁ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ସେସା ସତ୍ତ ପତ୍ତା ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବା, ୱିକପ୍ପେତବ୍ବା ଚାତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୩।ଅତିରେକପତ୍ତୋତି (ପାରା। ୬୦୧) ଅନଧିଟ୍ଠିତୋ ଅୱିକପ୍ପିତୋ। ସକୋତି ସସନ୍ତକୋ। କପ୍ପୋତି କପ୍ପିୟୋ। ଅୟମେୱେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ – ଯୋ ପତ୍ତୋ କାକଣିକମତ୍ତସ୍ସାପି ମୂଲସ୍ସ ଦାତବ୍ବସ୍ସ ନତ୍ଥିତାୟ ସକୋ। ଅୟୋପତ୍ତୋ ପଞ୍ଚହି ପାକେହି ମତ୍ତିକାପତ୍ତୋ ଦ୍ୱୀହି ପାକେହି ପକ୍କତ୍ତା କପ୍ପୋ। ସୋ ଦସାହପରମଂ କାଲଂ ଅନଧିଟ୍ଠିତୋ ଅୱିକପ୍ପିତୋ ଧାରେତବ୍ବୋତି।

୬୪।ଅଚ୍ଛେଦୋଦୟୋ ଚୀୱରେ ୱୁତ୍ତପ୍ପଭେଦାୟେୱ। ଛିଦ୍ଦେନାତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୦୮; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପତ୍ତସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ଏତ୍ଥ ଯସ୍ସ ପତ୍ତସ୍ସ ମୁଖୱଟ୍ଟିତୋ ହେଟ୍ଠା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲପ୍ପଦେସେ ଯେନ ଛିଦ୍ଦେନ କଙ୍ଗୁସିତ୍ଥଂ ନିକ୍ଖମତି, ତତ୍ତକେନ ଛିଦ୍ଦେନ ଭିଜ୍ଜତି। ତସ୍ମିଂ ପନ ଅୟଚୁଣ୍ଣାଦୀହି ପଟିପାକତିକେ କତେ ଦସାହବ୍ଭନ୍ତରେ ପୁନ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ପତ୍ତାଧିଟ୍ଠାନମୁଜ୍ଝତୀତି ପତ୍ତୋ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଉଜ୍ଝତି।

୬୫। ଇଦାନି ପରିହରଣୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ପତ୍ତଂ ନ ପଟିସାମେୟ୍ୟ ସୋଦକ’’ନ୍ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ସୋଦକଂ (ଚୂଳୱ। ୨୫୪) ପତ୍ତଂ ନ ପଟିସାମେୟ୍ୟ, ଆତପେ ଚ ସୋଦକଂ ପତ୍ତଂ ନ ଓତପେତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ନ ନିଦହେତି ନିରୁଦକଂ କତ୍ୱାପି ଅତିକାଲଂ ନ ନିଦହେତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଭୂମ୍ୟାତି ଭୂମିୟଂ। ନ ଠପେତି ତଟ୍ଟିକାଚମ୍ମଖଣ୍ଡାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ଅନତ୍ଥତାୟ ପଂସୁସକ୍ଖରମିସ୍ସାୟ ଭୂମିୟା ନ ଠପେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ନୋ ଚ ଲଗ୍ଗୟେତି ଏତ୍ଥାପି ନାଗଦନ୍ତାଦୀସୁ (ଚୂଳୱ। ୨୫୪) ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଲଗ୍ଗନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟମେୱ।

୬୬।ମିଡ୍ଢନ୍ତେତି (ଚୂଳୱ। ୨୫୪; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୪) ମିଡ୍ଢପରିୟନ୍ତେ। ସଚେ ପନ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ପତିଟ୍ଠାତି, ଏୱରୂପାୟ ୱିତ୍ଥିଣ୍ଣାୟ ମିଡ୍ଢିୟା ଅବ୍ଭନ୍ତରପରିଚ୍ଛେଦେ ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ନ ପରିୟନ୍ତେ। ପରିଭଣ୍ଡନ୍ତେତି ବାହିରପସ୍ସେ କତାୟ ତନୁକମିଡ୍ଢିୟା ଅନ୍ତେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଙ୍କେ ୱାତି (ଚୂଳୱ। ୨୫୪) ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଊରୂନଂ ମଜ୍ଝେ। ଏତ୍ଥ ପନ ଅଂସବଦ୍ଧକେ ଅଂସକୂଟେ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଅଙ୍କେ ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ନ ଇତରଥା। ଆତପତ୍ତକେତି ଛତ୍ତେ। ଏତ୍ଥ ଭତ୍ତପୂରୋପି ଅଂସକୂଟେ ଲଗ୍ଗିତପତ୍ତୋପି ଠପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୬୭।ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠୋଦକଂ (ଚୂଳୱ। ୨୫୫; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୫) ନାମ ମୁଖୱିକ୍ଖାଲନୋଦକଂ, ତଂ ପତ୍ତେ ନିଟ୍ଠୁଭିତ୍ୱା ପତ୍ତେନ ନ ନୀହରେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚଲକଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠିକଞ୍ଚ ଚଲକଟ୍ଠିକଂ। ଏତେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପତ୍ତେନ ନୀହରନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ପତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହଂ କତ୍ୱା ହତ୍ଥଂ ଧୋୱିତୁମ୍ପି ନ ଲଭତି।

ହତ୍ଥଧୋୱିତଓଟ୍ଠଧୋୱିତୌଦକମ୍ପି ପତ୍ତେ ଆକିରିତ୍ୱା ନୀହରିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅନୁଚ୍ଛିଟ୍ଠପତ୍ତଂ ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠହତ୍ଥେନ ଗହେତୁମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ହତ୍ଥଂ ପନ ବହି ଧୋୱିତ୍ୱା ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ମଚ୍ଛମଂସଫଲାଫଲାଦୀନି ଖାଦନ୍ତୋ ଯଂ ମୁଖେନ ଲୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଲୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଖାଦତି, ତଂ ୱା ତେସଂ ଅଟ୍ଠିଆଦିକଂ ୱା ମୁଖତୋ ନୀହଟଂ ପୁନ ଅଖାଦିତୁକାମୋ ଛଡ୍ଡେତୁକାମୋ ପତ୍ତେ ଠପେତୁଂ ନ ଲଭତି। ସିଙ୍ଗିୱେରନାଳିକେରଖଣ୍ଡାଦୀନି ଖାଦନ୍ତେହି ଡଂସିତ୍ୱା ଡଂସିତ୍ୱା ପୁନ ଠପେତୁଂ ଲଭତି। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ପତ୍ତହତ୍ଥେନ କୱାଟଂ ପଣାମେତବ୍ବଂ, ଯୋ ପଣାମେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ଚୂଳୱ॰ ୨୫୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଯେନ କେନଚି ସରୀରାୱଯୱେନ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଠିତୋ ଯେନ କେନଚି ସରୀରାୱଯୱେନ କୱାଟଂ ପଣାମେତୁଂ ନ ଲଭତି, ତସ୍ମା ''ପତ୍ତହତ୍ଥୋୱା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଂସକୂଟେ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଠିତସ୍ସ ୱଟ୍ଟତି।

୬୮।ଭୂମିଆଧାରକେତି ଏତ୍ଥ ଦନ୍ତୱଲ୍ଲିୱେତ୍ତାଦୀହି କତେ ୱଲଯାଧାରକେ। ଦାରୁଦଣ୍ଡାଧାରେତି ଏକଦାରୁନା କତଆଧାରକେ ଚ ବହୂହି ଦଣ୍ଡେହି କତଆଧାରକେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ତିଦଣ୍ଡେ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଏତେସୁ ପନ ସୁସଜ୍ଜିତେସୁ ଏକଂ ପତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱାୱ ତସ୍ସୁପରି ଏକଂ ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତଯୋ ପନ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ଏକଂ ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତ୍ୱାୱ ଭୂମିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଭୂମିଯଂ କଟସାରକାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ତସ୍ସୁପରି ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱା ଏକଂ ଠପେୟ୍ୟ, ଦ୍ୱେ ଠପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଦ୍ୱେ ପନ ଠପେନ୍ତେନ ଉପରି ଠପିତପତ୍ତଂ ଏକେନ ପସ୍ସେନ ଭୂମିଯଂ ଫୁସାପେତ୍ୱା ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି।

୬୯-୭୦। ଇଦାନି ଅକପ୍ପିଯପତ୍ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଦାରୁରୂପିଯସୋୱଣ୍ଣା''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ମଣିୱେଳୁରିଯାମଯାତି (ଚୂଳୱ॰ ୨୫୨; ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୨୫୨) ମଣୀତି ଇନ୍ଦନୀଲକବରକତାଦି। ସଚେ ଗହଟ୍ଠା ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ସୁୱଣ୍ଣରୂପିଯତଟ୍ଟକାଦୀସୁ ସୂପବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କତ୍ୱା ଉପନାମେନ୍ତି, ଆମସିତୁମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ଘଟିକଟାହଜା (ଚୂଳୱ॰ ୨୫୫; ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୨୫୫) ଚ ତୁମ୍ବକଟାହଜା ଚ ଘଟିତୁମ୍ବକଟାହଜା। ଏତ୍ଥ ତୁମ୍ବକଟାହଜାନାମ ଅଲାବୁ। ପତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ପତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୬। ଥାଲକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୭୧-୨। ଇଦାନି ଥାଲକେସୁ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଥାଲକା ଚା''ତି ପଦଂ ଉଦ୍ଧଟଂ। ତତ୍ଥ ଅକପ୍ପାତି ଦାରୁମଯାଦଯୋ ଥାଲକା ଅକପ୍ପିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଫଲିକଥାଲକାଦଯୋ (ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୨୫୨) ଗିହିସନ୍ତକା ୱା ସଙ୍ଘସନ୍ତକା ୱା କପ୍ପିଯା। ଘଟିତୁମ୍ବକଟାହଜା (ଚୂଳୱ॰ ୨୫୫) ତାୱକାଲିକା, ତାସୁ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତବ୍ବା, ନ ପରିହରିତବ୍ବାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଥାଲକୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଥାଲକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୭। ପୱାରଣାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୭୩। ଇଦାନି ପୱାରଣାୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପୱାରଣା''ତି (ପାଚି॰ ୨୩୮-୨୩୯; ପାଚି॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୨୩୮-୨୩୯; କଙ୍ଖା॰ ଅଟ୍ଠ॰ ପଠମପୱାରଣାସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ପଦଂ ଉଦ୍ଧଟଂ। ତତ୍ଥ ଇରିଯାପଥେନାତି ଠାନଗମନସଯନନିସଜ୍ଜାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଇରିଯାପଥେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତୋ ଇରିଯାପଥତୋ ଅଞ୍ଞେନ ଇରିଯାପଥେନ ଅନତିରିତ୍ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ ଚେ, ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଚିତ୍ତିନତିରିତ୍ତକନ୍ତି ପାଚିତ୍ତି ଅନତିରିତ୍ତକଂ।

୭୪। ଇଦାନି ଯେହି ଅଙ୍ଗେହି ପୱାରଣା ହୋତି, ତାନି ଅଙ୍ଗାନି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅସନ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅସନନ୍ତି ଏତେନ ଅୱିପ୍ପକତଭୋଜନତା ୱୁତ୍ତା, ଭୁଞ୍ଜମାନୋ ଚ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭୋଜନଞ୍ଚେୱାତି ଯଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ପୱାରେତି, ତଂ ଓଦନୋ କୁମ୍ମାସୋ ସତ୍ତୁ ମଚ୍ଛୋ ମଂସନ୍ତି ଇମେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭିହାରୋତି ଦାଯକୋ ତସ୍ସ ତଂ ଭତ୍ତଂ କାଯେନ ଅଭିହରତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ୱାଚାଭିହାରୋ ପନ ନ ଗହେତବ୍ବୋ। ସମୀପତାତି ଦାଯକୋ ପୱାରଣପ୍ପହୋନକଭୋଜନଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟହତ୍ଥପ୍ପମାଣେ ଓକାସେ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କାଯୱାଚାପଟିକ୍ଖେପୋତି ହତ୍ଥପାସେ ଠିତେନ ଅଭିହଟଂ ଭିକ୍ଖୁଂ କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ପଟିକ୍ଖିପେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ସଚେ ଭିକ୍ଖୁ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ଆନିସଦସ୍ସ ପାରିମନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ସଚେ ଠିତୋ, ପଣ୍ହିଅନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ସଚେ ନିପନ୍ନୋ, ଯେନ ପସ୍ସେନ ନିପନ୍ନୋ, ତସ୍ସ ପାରିମନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦାଯକସ୍ସାପି ତଥାୱିଧସ୍ସ ଠପେତ୍ୱା ପସାରିତହତ୍ଥଂ ଯଂ ତସ୍ସ ଆସନ୍ନତରଂ ଅଙ୍ଗଂ, ତସ୍ସ ୱସେନ ପରିଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ। ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗା ପୱାରଣାତି ''ଅସନଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ଭୋଜନଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ହତ୍ଥପାସେ ଠିତୋ ଅଭିହରତି, ପଟିକ୍ଖେପୋ ପଞ୍ଞାଯତୀ''ତି (ପାଚି॰ ୨୩୯; ପରି॰ ୪୨୮) ପାଠଇଯଂ

ୱୁତ୍ତେହି ଇମେହି ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗେହି ପୱାରଣା ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୫। ଇଦାନି ଏତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଓଦନୋ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଇଦାନି ଓଦନାଦୟୋ ଇମେହି ନିବ୍ବତ୍ତାତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସାଲୀ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସେତରତ୍ତକାଳଅଭେଦା ସବ୍ବାପି କଙ୍ଗୁଜାତିୟୋ କଙ୍ଗୂତି ଗହେତବ୍ବା। କାଳଅସେତା କୁଦ୍ରୂସୱରକା। ଇମେସଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ଓଦନୋ ଚ ଭୋଜ୍ଜୟାଗୁ ଚ ଓଦନୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୬। ସାମାକାଦିତିଣଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯) କୁଦ୍ରୂସକେ ସଙ୍ଗହଂ ଗତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱରକଚୋରକୋ ୱରକେ ସଙ୍ଗହଂ ଗତୋ, ସାଲିୟଞ୍ଚେୱ ନୀୱାରୋ ସଙ୍ଗହଂ ଗତୋ ସେତତ୍ତାତି ୱଦନ୍ତି। ଇମେସଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରାନଂ ସାନୁଲୋମାନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ତଣ୍ଡୁଲେ ଗହେତ୍ୱା ''ୟାଗୁଂ ପଚିସ୍ସାମା''ତି ୱା ''ଭତ୍ତଂ ପଚିସ୍ସାମା''ତି ୱା ୟଂ କିଞ୍ଚି ସନ୍ଧାୟ ପଚନ୍ତି, ସଚେ ଉଣ୍ହଂ ୱା ସୀତଲଂ ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନଂ ଭୋଜନକାଲେ ଗହିତଗହିତଟ୍ଠାନେ ଓଧି ପଞ୍ଞାୟତି, ଅୟଂ ଓଦନୋ ନାମ, ପୱାରଣଂ ଜନେତି। ଯୋପି ପାୟାସୋ ୱା ଅମ୍ବିଲୟାଗୁ ୱା ଉଦ୍ଧନତୋ ଓତାରିତମତ୍ତା ଅବୁଣ୍ହା ଆୱିଞ୍ଛିତ୍ୱା ପିୱିତୁଂ ସକ୍କା, ଗହିତୋକାସେପି ଓଧିଂ ନ ଦସ୍ସେତି, ଅୟଂ ପୱାରଣଂ ନ ଜନେତି। ଉସୁମାୟ ପନ ୱିଗତାୟ ଘନଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତି, ଓଧି ପଞ୍ଞାୟତି, ପୁନ ପୱାରଣଂ ଜନେତି, ପୁବ୍ବେ ତନୁକଭାୱୋ ନ ରକ୍ଖତି। ଭତ୍ତେ ପନ ଉଦକକଞ୍ଜିକଖୀରାଦୀନି ଆକିରିତ୍ୱା ''ୟାଗୁଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ୱଦନ୍ତି, କିଞ୍ଚାପି ତନୁକା ହୋତି, ପୱାରଣଂ ଜନେତିୟେୱ ତସ୍ମିଂ ୟାଗୁୟା ନତ୍ଥିଭାୱତୋ। ସଚେ ପନ ପକ୍କୁଥିତେସୁ ଉଦକାଦୀସୁ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଚିତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ୟାଗୁସଙ୍ଗହମେୱ ଗଚ୍ଛତି।

୭୭।ଭଟ୍ଠଧଞ୍ଞମୟୋତି ସତ୍ତୱିଧାନିପି ଧଞ୍ଞାନି ଗହେତ୍ୱା ଖରପାକଭଜ୍ଜିତାନଂ ତେସଂ ତଣ୍ଡୁଲେ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା କତଚୁଣ୍ଣକୁଣ୍ଡକାନି ସତ୍ତୁ ନାମ। ସମପାକଭଜ୍ଜିତାନଂ ପନ ଆତପସୁକ୍ଖାନଂ ୱା ତଣ୍ଡୁଲାନଂ ଚୁଣ୍ଣକୁଣ୍ଡକାନି ସତ୍ତୁସଙ୍ଖ୍ୟଂ ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ୟୱସମ୍ଭୱୋତି ଅଞ୍ଞେହି ପନ ମୁଗ୍ଗାଦୀହି କତକୁମ୍ମାସୋ ନ ପୱାରେତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଉଦକସମ୍ଭୱୋତି ଇମିନା କକ୍କଟକସିପ୍ପିକସମ୍ବୁକାଦୟୋପି ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ସଚେ ୟାଗୁପାନକାଲେ ଏକସ୍ମିଂ ଭାଜନେ ଠପେତ୍ୱା ମଚ୍ଛମଂସଂ ୱା ଖାଦନ୍ତି, ତେ ଚେ ଅଖାଦନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞଂ ପୱାରଣପ୍ପହୋନକଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତି। ଖାଦିତେପି ସଚେ ମୁଖେ ଅୱସିଟ୍ଠଂ ନତ୍ଥି, ତଦା ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତୋପି ନ ପୱାରେତିୟେୱ। ସଚେ ପତ୍ତେ ଅୱସିଟ୍ଠଂ ଅତ୍ଥି, ମୁଖେ ନତ୍ଥି, ତଞ୍ଚେ ଅଖାଦିତୁକାମୋ ହୋତି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ଖାଦିତୁକାମୋ, ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତୋପି ନ ପୱାରେତିୟେୱ।

୭୮।ଭୋଜନନ୍ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯) ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ୟଂ କିଞ୍ଚି ଭୋଜନଂ। କପ୍ପିୟଂ ୱା ଅକପ୍ପିୟଂ ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନିସେଧୟନ୍ତି କାୟେନାଭିହଟଂ ଅଙ୍ଗୁଲିଚଲନାଦିନା ୱା ଭମୁକୱିକାରେନ ୱା କୁଦ୍ଧଭାୱେନ ଓଲୋକେନ ୱା ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତୋ କାୟେନ ୱା ''ଅଲ''ନ୍ତି ୱା ''ନ ଗଣ୍ହାମୀ''ତି ୱା ''ମା ଆକିରା''ତି ୱା ''ଅପଗଚ୍ଛା''ତି ୱା ଆଦିନା ନୟେନ ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ୱାଚାୟ ୱା ନିସେଧୟନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। କପ୍ପନ୍ତି କପ୍ପିୟଭୋଜନମେୱ ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ସୋ ପୱାରେତି, ଅକପ୍ପିୟମଂସଂ ୱା ଭୋଜନଂ ୱା ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ନ ପୱାରେତି। କସ୍ମା? ତସ୍ସ ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବଟ୍ଠାନେ ଠିତତ୍ତା। ସଚେ କପ୍ପିୟଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜମାନୋ ଅକପ୍ପିୟଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତି। କସ୍ମା? ତସ୍ସ ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବତୋ। ଇଦାନି ମିସ୍ସକନୟଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ତନ୍ନାମେନା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ରାୟଂ ପିଣ୍ଡତ୍ଥୋ – ତନ୍ନାମେନ ୱା ଇମନ୍ତି ୱା ଅଭିହଟଂ କପ୍ପିୟଂ ନିସେଧୟଂ ପୱାରେୟ୍ୟାତି। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଯୋ ପନ ମଚ୍ଛମଂସମିସ୍ସଂ (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପଠମପୱାରଣାସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯) ୟାଗୁଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ୱା ଆହରିତ୍ୱା ''ମଚ୍ଛଂ ଗଣ୍ହଥ, ମଂସଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ୱଦତି, ତଂ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ହୋତି। ସଚେ ''ୟାଗୁଂ ଗଣ୍ହଥ, ରସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ୱଦତି, ତଂ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ନ ହୋତି। କସ୍ମା? ତସ୍ସାପି ଅତ୍ଥିତାୟ। ସଚେ ''ଇମଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ସୱତ୍ଥୁକଂ କତ୍ୱା ଦେତି, ତଂ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ହୋତି। ଭତ୍ତମିସ୍ସକେପି ଏସେୱ ନୟୋ। ସଚେ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅଭିହଟଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୱାରଣା ନତ୍ଥିୟେୱ।

୭୯-୮୦। ଇଦାନି ପୱାରଣଂ ଅଜନେନ୍ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଲାଜା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଲାଜା ତଂସତ୍ତୁଭତ୍ତାନୀତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପଠମପୱାରଣାସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ଲାଜା ଚ ଲାଜେହି କତସତ୍ତୁଭତ୍ତାନି ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ମଚ୍ଛମଂସପୂୱେସୁ ପନ ପୱାରଣା ହୋତି, ତସ୍ମା ''ସୁଦ୍ଧଖଜ୍ଜକୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଭଟ୍ଠପିଟ୍ଠନ୍ତି ପୁବ୍ବେ ଆମକଂ ପଚ୍ଛା ଭଜ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱେଳୁଆଦୀନଂ ୱୁତ୍ତାୱସେସାନଂ ଭତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ରସୟାଗୁ ରସୋ ପକ୍କୟାଗୁ। ମଂସାଦୀହି ଅମିସ୍ସିତା ସୁଦ୍ଧୟାଗୁ। ପୁଥୁକାମୟଂ ପନ ୟଂ କିଞ୍ଚି ପୱାରଣଂ ନ ଜନେତି।

୮୧।ୱୁଟ୍ଠାୟାତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୩୮-୨୩୯) ଆସନା ଉଟ୍ଠାୟ ଅତିରିତ୍ତଂ ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଚେ ପୱାରେତ୍ୱା ଆସନା ନ ୱୁଟ୍ଠାତି ଭିକ୍ଖୁ, ତସ୍ସାପି ଅତିରିତ୍ତଂ କାତୁଂ ଲଭତି। ଅଭୁତ୍ତେନ ଚ ଭୋଜନନ୍ତି ୟେନ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଭୋଜନଂ ଅନ୍ତମସୋ କୁସଗ୍ଗେନାପି ନ ଭୁତ୍ତଂ, ତେନାପି ଅତିରିତ୍ତଂ ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୟେନ ପନ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମେପି ଭୁତ୍ତଂ ହୋତି, ସୋ ଚେ ଅପୱାରିତୋ ଆସନା ୱୁଟ୍ଠିତୋପି ମଜ୍ଝନ୍ହିକସମୟେପି ପୁନ କିଞ୍ଚି ଅଭୁତ୍ୱାପି କାତୁଂ ଲଭତି। ୟେନ ୟଂ ୱାପୁରେ କତନ୍ତି ୟେନ ୟଂ ୱା ପୁବ୍ବେ କତଂ, ତେନ ତମ୍ପି ପଚ୍ଛା ନ କାତବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞେନ ପନ ତଂ କାତୁଂ

ଓଟ୍ଟତୀତି ଓଦନ୍ତି।

୮୨। ଯଂ ଫଲଂ ୱା କନ୍ଦମୂଲଂ ୱା ପଞ୍ଚହି ସମଣକପ୍ପେହି କତକପ୍ପିଯଂ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ କପ୍ପିଯଭୋଜନଂ ୱା କପ୍ପିଯମଂସଂ ୱା, ଇଦଂ କପ୍ପିଯଂ ନାମ, ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରୱିପରୀତଂ ଅକପ୍ପିଯଂ ନାମ, ତସ୍ମିଂ ଅତିରିତ୍ତକରଣଂ ନ ରୁହତି, ଯଞ୍ଚ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନ ଗହିତଂ, ତସ୍ମିମ୍ପି ନ ରୁହତି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''କପ୍ପିଯଂ ଗହିତଞ୍ଚେୱା''ତି। ଉଚ୍ଚାରିତନ୍ତି କପ୍ପିଯଂ କାରେତୁଂ ଆଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଈସକମ୍ପି ଉକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଅପନମିତଂ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ହତ୍ଥପାସତୋ ବହି ଠିତଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ହତ୍ଥପାସଗ''ନ୍ତି। ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତେୱନ୍ତି ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତୋ ''ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ''ନ୍ତି ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ଏୱଂ ଭାସତୂତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ''ନ୍ତି ଡିକ୍ଖୁତ୍ତଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଅଯଂ କିର ଆଚିଣ୍ଣୋ। ୱିନଯଧରା କିର ପନ ''ସକିଂ ଏୱ ୱତ୍ତବ୍ବ''ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ଅଲମେତଂ ସବ୍ବନ୍ତି ଇଦମ୍ପି ୱୋ ଅଧିକଂ, ଇତୋ ଅଞ୍ଞଂ ନ ଲଚ୍ଛସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୩।ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନହତ୍ଥଗନ୍ତି କପ୍ପିଯଂ କରୋନ୍ତେନ ପନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଠିତଂଯେୱ ନ କାତବ୍ବଂ, ତଂ ପନ ଅଞ୍ଞେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଠିତଂ ଅତିରିତ୍ତଂ କତ୍ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅତ୍ତନା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଚ ପେସେତ୍ୱାପି କାରେତୁଂ ଲବ୍ଭତେତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ପନ ଅତିରିତ୍ତକାରକଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞୋ ସବ୍ବୋ ପୱାରିତୋପି ଅପ୍ପୱାରିତୋପି ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଲଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ ପୱାରିତୋ ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଯଥା ଅକତେନ ମିସ୍ସଂ ନ ହୋତି, ତଥା ମୁଖଞ୍ଚ ହତ୍ଥଞ୍ଚ ସୁଦ୍ଧଂ କତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଗିଲାନସ୍ସ ଭୁତ୍ତାୱସେସମ୍ପି ତସ୍ସ ''ଅଜ୍ଜ ୱା ସ୍ୱେ ୱା ଖାଦିସ୍ସତୀ''ତି ଆହଟମ୍ପି ଅନତିରିତ୍ତକତଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି। ପୱାରଣାୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ପୱାରଣାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୮। କାଲିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୮୪। ଇଦାନି ଯେ ତେ ଚତ୍ତାରୋ କାଲିକା ମୁନିନା ୱୁତ୍ତା ''ଯାୱକାଲିକଂ ଯାମକାଲିକଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାୱଜୀୱିକ''ନ୍ତି, ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''କାଲିକା ଚା''ତି ପଦଂ ଉଦ୍ଧଟଂ। ତତ୍ଥ (ପାଚି। ୨୫୪-୨୫୬; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୩-୨୫୬) କତମେ ତେ କାଲିକାତି ଚେ, ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଯାୱକାଲିକ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତେସୁ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନତୋ ଯାୱ ଠିତମଜ୍ଝନ୍ହିକା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ଯାୱକାଲିକଂ। ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନତୋ ଯାୱ ଯାମାୱସାନା ପିପାସାଯ ସତି ପିପାସଚ୍ଛେଦନତ୍ଥଂ ପାତବ୍ବତୋ ଯାମୋ କାଲୋ ଅସ୍ସାତି ଯାମକାଲିକଂ। ତେନ ଉପସମେତବ୍ବେ ଆବାଧେ ସତି ଯାୱ ସତ୍ତାହା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ। ଆବାଧେ ସତି ଯାୱଜୀୱଂ ପରିହରିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ଯାୱଜୀୱିକଂ।

୮୫। ତେସୁ ଯାୱକାଲିକଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପିଟ୍ଠଂ ମୂଲଂ ଫଲଂ ଖଜ୍ଜ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଏତ୍ଥ (ପାଚି। ୨୪୮-୨୫୦; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୮-୨୪୯) ପିଟ୍ଠଖାଦନୀଯଂ ନାମ ସତ୍ତନ୍ନଂ ତାୱ ଧଞ୍ଞାନଂ ଧଞ୍ଞାନୁଲୋମାନଂ ଅପରଣ୍ଣାନଞ୍ଚ ପିଟ୍ଠଂ ପନସପିଟ୍ଠଂ ଲବୁଜପିଟ୍ଠଂ ଅମ୍ବାଟକପିଟ୍ଠଂ ସାଲପିଟ୍ଠଂ ଧୋତକତାଲପିଟ୍ଠଂ ଖୀରୱଲ୍ଲିପିଟ୍ଠଞ୍ଚାତି ଏୱମାଦୀନି ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରୱସେନ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରଣକାନି ପିଟ୍ଠାନି ଯାୱକାଲିକାନି। ଇମିନାୱ ଲକ୍ଖଣେନ ମୂଲଖାଦନୀଯାଦୀସୁପି ଯାୱକାଲିକଲକ୍ଖଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଅତିୱିତ୍ଥାରଭଯେନ ସଂଖିତ୍ତଂ। ଗୋରସୋ ନାମ ଖୀରଦଧିତକ୍କରସୋ। ଧଞ୍ଞଭୋଜନନ୍ତି ସାନୁଲୋମାନି ସତ୍ତଧଞ୍ଞାନି ଚ ପଞ୍ଚୱିଧଭୋଜନଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯାଗୁସୂପପ୍ପଭୁତଯୋତି ଏତ୍ଥ ପଭୁତି-ସଦ୍ଦେନ କନ୍ଦଖାଦନୀଯଂ ମୁଳାଲଖାଦନୀଯଂ ମତ୍ଥକଖାଦନୀଯଂ ଖନ୍ଧଖାଦନୀଯଂ ତଚଖାଦନୀଯଂ ପତ୍ତଖାଦନୀଯଂ ପୁପ୍ଫଖାଦନୀଯଂ ଅଟ୍ଠିଖାଦନୀଯଂ ନିୟ୍ୟାସଖାଦନୀଯନ୍ତି ଇମାନି ସଙ୍ଗହିତାନୀତି ୱେଦିତବ୍ବାନି।

ତତ୍ରିଦଂ ମୁଖମତ୍ତନିଦସ୍ସନଂ – ଭିସସଙ୍ଖାତୋ ପଦୁମପୁଣ୍ଡରୀକକନ୍ଦୋ ପିଣ୍ଡାଲୁମସାଲୁକଆଦଯୋ ୱଲ୍ଲିକନ୍ଦୋ ଆଲୁୱକନ୍ଦୋ ତାଲକନ୍ଦୋତି ଏୱମାଦି କନ୍ଦଖାଦନୀଯଂ। ପଦୁମମୁଳାଲାଦଯୋ ମୁଳାଲଖାଦନୀଯଂ। ତାଲହିନ୍ତାଲକୁନ୍ତାଲକେତକନାଳିକେରପୂଗରୁକ୍ଖଖଜ୍ଜୁରୀଆଦୀନଂ କଳୀରସଙ୍ଖାତା ମତ୍ଥକା ମତ୍ଥକଖାଦନୀଯଂ। ଉଚ୍ଛୁଖନ୍ଧୋ ନୀଲୁପ୍ପଲରତ୍ତୁପ୍ପଲକୁମୁଦସୋଗନ୍ଧିକାନଂ ପୁପ୍ଫଦଣ୍ଡକାନୀତି ଏୱମାଦି ଖନ୍ଧଖାଦନୀଯଂ। ତଚଖାଦନୀଯଂ ଉଚ୍ଛୁତଚୋ ଏୱ ଏକୋ ଯାୱକାଲିକୋ, ସୋପି ସରସୋ। ମୂଲକଂ ଖାରକୋ ଚଚ୍ଚୁ ତମ୍ବୁକୋ ତଣ୍ଡୁଲେୟ୍ୟକୋତି ଏୱମାଦି ପତ୍ତଖାଦନୀଯଂ। ମୂଲକପୁପ୍ଫଂ ଖାରକପୁପ୍ଫଂ ଚଚ୍ଚୁପୁପ୍ଫଂ ତମ୍ବୁକପୁପ୍ଫନ୍ତି ଏୱମାଦି ପୁପ୍ଫଖାଦନୀଯଂ, ଅସୋକପୁପ୍ଫଂ ପନ ଯାୱଜୀୱିକଂ। ଲବୁଜପନସଟ୍ଠିଆଦି ଅଟ୍ଠିଖାଦନୀଯଂ। ନିୟ୍ୟାସଖାଦନୀଯେ ଯାୱକାଲିକଂ ନତ୍ଥି। ଏତେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରା ଯାୱକାଲିକା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୬। ଇଦାନି ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ପାନାନି ଅମ୍ବପାନଂ ଜମ୍ବୁପାନଂ ଚୋଚପାନଂ ମୋଚପାନଂ ମଧୁକପାନଂ ମୁଦ୍ଦିକପାନଂ ସାଲୂକପାନଂ ଫାରୁସକପାନ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୦୦) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠୱିଧଂ ପାନକଂ ଯାମକାଲିକଂ ନାମାତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ମଧୂ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ।

୩୦୦) ମଧୁଜଂ ମୁଦ୍ଦିକଜଂ ସାଲୂକଜଂ ଚୋଚଜଂ ମୋଚଜଂ ଅମ୍ବୁଜଂ ଜମ୍ବୁଜଞ୍ଚାତି ଏୱମଟ୍ଠୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଏତ୍ଥ ମଧୁଜଂ ନାମ ମଧୁକାନଂ ଜାତିରସେନ କତଂ, ତଂ ପନ ଉଦକସମ୍ଭିନ୍ନମେୱ ୱଟ୍ଟତି, ସୁଦ୍ଧଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ମୁଦ୍ଦିକପାନଂ ନାମ ମୁଦ୍ଦିକା ଉଦକେ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ପରିସ୍ସାୱେତ୍ୱା ଗହିତଂ। ସାଲୂକପାନଂ ନାମ ରତ୍ତୁପ୍ପଲନୀଲୁପ୍ପଲାଦୀନଂ କିଞ୍ଜକ୍ଖରେହି କତଂ। ସେସାନି ପାକଟାନେୱ। ଏତ୍ଥ ପନ ସଚେ ସୟଂ ଏତାନି ଯାୱକାଲିକୱତ୍ଥୂନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଉଦକେ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ଆତପେ ଆଦିଚ୍ଚପାକେନ ପଚିତ୍ୱା ପରିସ୍ସାୱେତ୍ୱା ପାନକଂ କରୋତି, ତଂ ପୁରେଭତ୍ତମେୱ କପ୍ପତି। ସଚେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ କତଂ ଲଭତି, ତଦହୁପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ନିରାମିସପରିଭୋଗେନ ଯାୱ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନା ୱଟ୍ଟତି। ଇମାନି ଅଟ୍ଠ ପାନାନି ସୀତାନିପି ଆଦିଚ୍ଚପାକାନିପି ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ଅଗ୍ଗିପାକାନି ପନ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ତସ୍ମା ''ନଗ୍ଗିସନ୍ତତ୍ତ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୮୭। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସବ୍ବଂ ଫଲରସଂ ଠପେତ୍ୱା ଧଞ୍ଞଫଲରସ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୦୦) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଧଞ୍ଞଫଲରସୋ ପନ ନ ୱଟ୍ଟତି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ସାନୁଲୋମାନି ଧଞ୍ଞାନି ଠପେତ୍ୱା''ତି। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସବ୍ବଂ ପୁପ୍ଫରସଂ ଠପେତ୍ୱା ମଧୁକପୁପ୍ଫରସ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ମଧୁକପୁପ୍ଫରସୋ ଆଦିଚ୍ଚପାକୋ ୱା ହୋତୁ ଅଗ୍ଗିପାକୋ ୱା, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ମଧୁକପୁପ୍ଫମଞ୍ଞତ୍ର''ତି।

୮୮। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସବ୍ବଂ ପତ୍ତରସଂ ଠପେତ୍ୱା ଡାକରସ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉଦକେନ ପକ୍କାନମ୍ପି ଯାୱକାଲିକପତ୍ତାନଂ ରସୋ ପୁରେଭତ୍ତମେୱ ୱଟ୍ଟତି, ସୀତୋଦକେନ ମଦ୍ଦିତାନଂ ରସୋ ଯାମକାଲିକଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଠପେତ୍ୱା ପକ୍କଡାକଜ''ନ୍ତି। ଯାୱଜୀୱିକପଣ୍ଣସ୍ସ ଉଦକେନ ପକ୍କସ୍ସ ରସୋ ଯାୱଜୀୱିକୋ ହୋତି।

୮୯। ଇଦାନି ସତ୍ତାହକାଲିକେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସପ୍ପୀ''ତିଆଦିମାହ। ଏତ୍ଥ (ମହାୱ। ୨୬୦) ପନ –

''ସପ୍ପିନୋନୀତତେଲାନି, ମଧୁଫାଣିତମେୱ ଚ;

ସତ୍ତାହକାଲିକା ସପ୍ପି, ଯେସଂ ମଂସମୱାରିତ''ନ୍ତି। –

ପାଠୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଏୱଂ ପନ ଗହିତେ ୱସା ତେଲଗ୍ଗହଣେନ ଗହିତାୱ ହୋତି ''ତେଲଂ ନାମ ତିଲତେଲଂ ସାସପତେଲଂ ମଧୁକତେଲଂ ଏରଣ୍ଡତେଲଂ ୱସାତେଲ''ନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୩; ପାଚି। ୨୬୦) ଏୱଂ ପାଠଇଯଂ ୱିଭାରିତତ୍ତା। ଏୱଂ ପନ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱସା ଚ ''ମଧୁଫାଣିତ''ନ୍ତି ପାଠେ ଗହିତେ ଯାୱକାଲିକଭୂତା ୱସା ସତ୍ତାହକାଲିକାତି ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ''ଯାନି ଖୋ ପନ ତାନି ଗିଲାନାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଟିସାଯନୀଯାନି ଭେସଜ୍ଜାନି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ସପ୍ପି ନୱନୀତଂ ତେଲଂ ମଧୁ ଫାଣିତ''ନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୨) ଏୱଂ ପଞ୍ଚେୱ ଭଗୱତା ସତ୍ତାହକାଲିକଭେସଜ୍ଜାନି ଅନୁଞ୍ଞାତାନି, ତତୋ ଉତ୍ତରି ଛଟ୍ଠସ୍ସ ସତ୍ତାହକାଲିକଭେସଜ୍ଜସ୍ସ ଅତ୍ଥିତାପି ଆପଜ୍ଜତି, ଭେସଜ୍ଜକ୍ଖନ୍ଧକେପି ଭଗୱତା ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱସାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ଅଚ୍ଛୱସଂ ମଚ୍ଛୱସଂ ସୁସୁକାୱସଂ ସୂକରୱସଂ ଗଦ୍ରଭୱସଂ କାଲେ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ କାଲେ ନିପକ୍କଂ କାଲେ ସଂସଟ୍ଠଂ ତେଲପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୬୨) ଏୱଂ ସତ୍ତାହକାଲିକୱସେନ ୱସଂ ଅନନୁଜାନିତ୍ୱା ତତୋ ନିବ୍ବତ୍ତତେଲମେୱ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ, ତସ୍ମା ''ମଧୁଫାଣିତମେୱ ଚା''ତି ପାଠେ ଅଗ୍ଗହିତେ ପାଠଇଯା ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଚ ୱିରୁଜ୍ଝତି। ଥେରେନ ପନ ଉତ୍ତରୱିହାରୱାସୀନଂ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାଯ ଆଗତନଯେନ ୱୁତ୍ତଂ। ତେସଂ ପନ –

''ସପ୍ପି ନୱନୀତଂ ତେଲଂ, ମଧୁ ଫାଣିତପଞ୍ଚମଂ;

ଅଚ୍ଛମଚ୍ଛୱସାଦି ଚ, ହୋନ୍ତି ସତ୍ତାହକାଲିକା''ତି। –

ଏୱମାଗତଂ। ଅମ୍ହାକଂ ପନ ୱିସୁଂ ସତ୍ତାହକାଲିକେ ଆଗତଟ୍ଠାନଂ ନତ୍ଥୀତି ୱଦନ୍ତି, ଉପପରିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

ଇଦାନି ତେସୁ ସପ୍ପିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଯେସଂ ମଂସପୱାରିତ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ''ସପ୍ପିନାମ ଗୋସପ୍ପି ୱା ଅଜିକାସପ୍ପି ୱା ମହିଂସସପ୍ପି ୱା। ଯେସଂ ମଂସଂ କପ୍ପତି, ତେସଂ ସପ୍ପି, ନୱନୀତଂ ନାମ ତେସଂଯେୱ ନୱନୀତ''ନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୩; ପାଚି। ୨୬୦) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନୱନୀତଂ ପନ ଗହିତନ୍ତି ନ ୱିଭାରିତଂ , ସପ୍ପି ପନ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ତଦହୁ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପିନିରାମିସମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ପଚ୍ଛାଭତ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସତ୍ତାହଂ ନିରାମିସଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ସଚେ ଏକଭାଜନେ ଠପିତଂ, ଏକଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ। ସଚେ ବହୂସୁ, ୱତ୍ଥୁଗଣନାଯ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯାନି। ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ସତ୍ତାହଂ ନିରାମିସମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ସପ୍ପି ତାପେନ୍ତସ୍ସ ସାମଂପାକୋ ନ ହୋତି, ''ନୱନୀତଂ ପନ ତାପେନ୍ତସ୍ସ ହି ସାମଂପାକୋ ନ ହୋତି, ସାମଂପକ୍କେନ ପନ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଆମିସଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଚ ''ସଚେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତନୱନୀତେନ ସପ୍ପିଂ କତ୍ୱା ଦେତି, ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ସୟଂ କରୋତି, ସତ୍ତାହଂ ନିରାମିସମେୱ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଚ ସମନ୍ତପାସାଦିକାୟଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୨) ନୱନୀତମ୍ହିଯେୱ ସାମଂପାକତା

ୱୁତ୍ତା, ନ ସପ୍ପିମ୍ହି। ଯଂ ପନ କଙ୍ଖାୱିତରଣିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ନିବ୍ବଟ୍ଟିତସପ୍ପି ୱା ନୱନୀତଂ ୱା ପଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି, ‘‘ତଂ ପନ ତଦହୁ ପୁରେଭତ୍ତମ୍ପି ସାମିସଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଭେସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ଚ, ତତ୍ଥ ଯାୱକାଲିକୱତ୍ଥୁନା ଅସମ୍ମିସ୍ସଂ ସୁଧୋତଂ ନୱନୀତଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ପଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସଯଂପଚିତସତ୍ତାହକାଲିକେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯଦି ଆମିସଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ତଂ ଆମିସଂ ସଯଂପକ୍କସତ୍ତାହକାଲିକେନ ମିସ୍ସିତଂ ଅତ୍ତନୋ ଯାୱକାଲିକଭାୱଂ ସତ୍ତାହକାଲିକେନ ଗଣ୍ହାପେତି, ତଥା ଚ ସତି ଯାୱକାଲିକଂ ଅପକ୍କମ୍ପି ସଯଂପକ୍କଭାୱଂ ଉପଗଚ୍ଛତୀତି ‘‘ସାମିସଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା ସଯଂପକ୍କସତ୍ତାହକାଲିକୱସାତେଲଂ ସଯଂଭଜ୍ଜିତସାସପାଦିଯାୱଜୀୱିକୱତ୍ଥୂନଂ ତେଲଞ୍ଚ ସାମିସଂ ତଦହୁ ପୁରେଭତ୍ତମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି, ତଥା ନୱନୀତସପ୍ପୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ୱକ୍ଖତି ଚ ଆଚରିଯୋ –

‘‘ଯାୱକାଲିକଆଦୀନି, ସଂସଟ୍ଠାନି ସହତ୍ତନା। ଗାହାପଯନ୍ତି ସବ୍ଭାୱ’’ନ୍ତି ଚ,

‘‘ତେହେୱ ଭିକ୍ଖୁନା ପକ୍କଂ, କପ୍ପତେ ଯାୱଜୀୱିକଂ;

ନିରାମିସଞ୍ଚ ସତ୍ତାହଂ, ସାମିସେ ସାମପାକତା’’ତି ଚ।

ଯା ପନ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯଂ ନୱନୀତମ୍ହି ସାମଂପାକତା ୱୁତ୍ତା, ସା ତକ୍କାଦିସମ୍ମିସ୍ସଂ ଅଧୋତନୱନୀତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତା। ତସ୍ମା ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସମନ୍ତପାସାଦିକାପି କଙ୍ଖାୱିତରଣୀପି ସମେନ୍ତି, ତଂ ନୱନୀତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଆଚରିଯା ୱଦନ୍ତି। ଇଦମେୱ ଯୁତ୍ତଂ। ଯଦି ସପ୍ପିମ୍ହି ସାମଂପାକତା ହୋତି, ଅୱସ୍ସଂଯେୱ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯଂ ୱୁଚ୍ଚେଯ୍ଯ, ତତ୍ଥ ପନ ‘‘ସପ୍ପି ତାୱ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ, ତଦହୁ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ନିରାମିସମ୍ପି ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୨) ହି ୱୁତ୍ତଂ, ନ ପଚନୱିଧାନଂ। ମନୁସ୍ସସପ୍ପିନୱନୀତାନଂ, ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦୀନଂ ଅକପ୍ପିଯମଂସସପ୍ପିନୱନୀତାନଂ ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ଦୁକ୍କଟଂ। କିଂ ପନ ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି? ଆମ ୱଟ୍ଟତି। କସ୍ମା? ପଟିକ୍ଖେପାଭାୱା ଚ ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ଚ। ‘‘ଯେସଂ ମଂସଂ କପ୍ପତି, ତେସଂ ସପ୍ପି, ନୱନୀତ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୩) ଇଦଂ ପନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯୱତ୍ଥୁଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ୱୁତ୍ତଂ, ନ ଅଞ୍ଞେସଂ ୱାରଣତ୍ଥାଯ।

୯୦। ଇଦାନି ତେଲଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ତେଲଂ ତିଲୱସେରଣ୍ଡମଧୁସାସପସମ୍ଭୱ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଏତ୍ଥ ତିଲାଦୀହି ସମ୍ଭୱଂ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ତେଲନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୦୦) ପନ ପୁରେଭତ୍ତଂ ତିଲେ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା କତତେଲଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସୱତ୍ଥୁକପଟିଗ୍ଗହିତତ୍ତା ଅନଜ୍ଝୋହରଣୀଯଂ। ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା କତତେଲଂ ଅନଜ୍ଝୋହରଣୀଯଂ, ସୀସମକ୍ଖନାଦୀସୁ ଉପନେତବ୍ବଂ। ଏରଣ୍ଡମଧୁକସାସପଟ୍ଠୀନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସଚେ ତାନି ଭଜ୍ଜିତ୍ୱା ତେଲଂ କରୋତି, ତଦହୁ ପୁରେଭତ୍ତମ୍ପି ସାମିସଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ସାମଂପାକତା ହୋତି। ସଚେ ଅଭଜ୍ଜିତ୍ୱା କରୋତି, ତଦହୁ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନିରାମିସମେୱ ୱଟ୍ଟତି, ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବୱତ୍ଥୂନଂ ଯାୱଜୀୱିକତ୍ତା ସୱତ୍ଥୁକପଟିଗ୍ଗହଣେ ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀତି। ତେଲଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯ ଏରଣ୍ଡକଟ୍ଠିଆଦୀନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ଅତିକ୍କାମଯତୋ ଦୁକ୍କଟଂ। ତଥା ପାଳିଯଂ ଅନାଗତାନି ଅଦସ୍ସିତାନି କୋସମ୍ବକକୁସୁମ୍ଭାଦୀନଂ ତେଲାନି।

ଇଦାନି ମଧୁୱିକତିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଖୁଦ୍ଦାଭମରମଧୁକରି-ମକ୍ଖିକାହି କତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩) ଖୁଦ୍ଦାତି ଖୁଦ୍ଦମକ୍ଖିକା। ଭମରାତି ମହାଭମରମକ୍ଖିକା । ଦଣ୍ଡକେସୁ ମଧୁକରା ମଧୁକରିମକ୍ଖିକା ନାମ। ଏତାହି ତୀହି ମକ୍ଖିକାହି କତଂ ମଧୁ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ମଧୁ ନାମ ମକ୍ଖିକାମଧୂ’’ତି ପାଳିଯଂ (ପାରା। ୬୨୩; ପାଚି। ୨୬୦) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଞ୍ଞେହି ତୁମ୍ବଟକାଦୀହି କତଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ନ ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଇଦାନି ଫାଣିତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ରସାଦିଉଚ୍ଛୁୱିକତି, ପକ୍କାପକ୍କା ଚ ଫାଣିତ’’ନ୍ତି ଆହ। ପକ୍କା ଚ ଅପକ୍କା ଚ ରସାଦିଉଚ୍ଛୁୱିକତି ଫାଣିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମଧୁକପୁପ୍ଫଫାଣିତଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସଂ ୱଟ୍ଟତି, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସତ୍ତାହଂ ନିରାମିସମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ତସ୍ସ ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ଦୁକ୍କଟଂ। ଚିଞ୍ଚଫାଣିତଞ୍ଚ ଅମ୍ବଫାଣିତଞ୍ଚ ଯାୱକାଲିକମେୱ।

୯୧। ଇଦାନି ଏତେସୁ ୱସାତେଲସ୍ସ ଓଦିସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ତଂ ୱିସୁଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସୱତ୍ଥୁପକ୍କା ସାମଂ ୱା’’ତିଆଦିମାହ। ସତ୍ତୱିଧଞ୍ହି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩) ଓଦିସ୍ସଂ ନାମ ବ୍ଯାଧୋଦିସ୍ସଂ ପୁଗ୍ଗଲୋଦିସ୍ସଂ କାଲୋଦିସ୍ସଂ ସମଯୋଦିସ୍ସଂ ଦେସୋଦିସ୍ସଂ ୱସୋଦିସ୍ସଂ ଭେସଜ୍ଜୋଦିସ୍ସନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅମନୁସ୍ସିକାବାଧେ ଆମକମଂସଂ ଆମକଲୋହିତ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୬୪) ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦଂ ବ୍ଯାଧୋଦିସ୍ସଂ ନାମ। ଏତ୍ଥ ପନ କାଲେପି ୱିକାଲେପି କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯମଂସଲୋହିତଂ ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୋମନ୍ଥକସ୍ସ ରୋମନ୍ଥନ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୩) ଏୱଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ପୁଗ୍ଗଲୋଦିସ୍ସଂ ନାମ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରି ମହାୱିକଟାନି ଦାତୁଂ ଗୂଥଂ ମୁତ୍ତଂ ଛାରିକଂ ମତ୍ତିକ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୬୮) ଏୱଂ

ସତ୍ତଦଟ୍ଟକାଲେ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ କାଲୋଦିସ୍ସଂ ନାମ। ଗଣଭୋଜନାଦି ସମଯୋଦିସ୍ସଂ ନାମ। ଗଣଙ୍ଗଣୂପାହନାନି ଦେସୋଦିସ୍ସଂ ନାମ। ୱସୋଦିସ୍ସଂ ନାମ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱସାନି ଭେସଜ୍ଜାନୀ''ତି (ମହାୱ। ୨୬୨) ଏୱଂ ୱସାନାମେନ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ। ତଂ ଠପେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସୱସଂ ସବ୍ବେସଂ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯୱସାନଂ ତେଲଂ ତଂତଦତ୍ଥିକାନଂ ତେଲପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଭେସଜ୍ଜୋଦିସ୍ସଂ ନାମ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତାନି ପଞ୍ଚ ଭେସଜ୍ଜାନୀ''ତି (ମହାୱ। ୨୬୧) ଏୱଂ ଭେସଜ୍ଜନାମେନ ୱୁତ୍ତାନି ସପ୍ପିଆଦୀନି ପଞ୍ଚ।

ଯଥା ପନ ଖୀରଦଧିଆଦୀହି ପକ୍କତେଲଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ନ ଏୱମିଦଂ। ଇଦଂ ପନ ତେଲଂ ସୱତ୍ଥୁକପକ୍କମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସୱତ୍ଥୁପକ୍କା ସାମଂ ୱା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ୱସଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ''ସୱତ୍ଥୁପକ୍କା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସାମଂ ପକ୍କା ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ସୱତ୍ଥୁକପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତତ୍ତା ସାମଂପକ୍କତ୍ତା ଦଧିଆଦୀହି ପକ୍କତେଲଂ ଅତ୍ତନା କତଂ ପୁରେଭତ୍ତମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି, ନ ଏୱମିଦଂ। ଇଦଂ ପନ ଅତ୍ତନା ସୱତ୍ଥୁକପକ୍କମ୍ପି ପୁରେଭତ୍ତମ୍ପି ପଚ୍ଛାଭତ୍ତମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ କାରଣୂପଚାରେନ ୱସାତେଲଂ ''ୱସା''ତି ୱୁତ୍ତଂ।

କାଲେତି ପୁରେଭତ୍ତକାଲେ ପରେହି ୱା ଅତ୍ତନା ୱା ପକ୍କାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପନ ପଚିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି ''କାଲେ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ କାଲେ ନିପ୍ପକ୍କଂ କାଲେ ସଂସଟ୍ଠ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୬୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ତସ୍ମା ''କାଲେ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯୋ ପନ ୱିକାଲେ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱିକାଲେ ପଚିତ୍ୱା ୱିକାଲେ ପରିସ୍ସାୱେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ସୋ ତୀଣି ଦୁକ୍କଟାନି ଆପଜ୍ଜତି।

ଅମାନୁସାତି ଏତ୍ଥ (ମହାୱ। ୨୬୨) ପନ ଅଚ୍ଛୱସାଦୀନଂ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ଠପେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସୱସଂ ସବ୍ବେସଂ ଅକପ୍ପିଯମଂସାନଂ ୱସା ଅନୁଞ୍ଞାତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ମଂସେସୁ ହି ମନୁସ୍ସହତ୍ଥିମଂସାଦୀନି ଦସ ମଂସାନି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତାନି, ୱସା ପନ ଏକା ମନୁସ୍ସୱସା ଏୱ।

ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩) କତନିବ୍ବଟ୍ଟିତୱସାତେଲଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସତ୍ତାହଂ ନିରାମିସମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ଯଂ ପନେତ୍ଥ ସୁଖୁମରଜସଦିସଂ ମଂସଂ ୱା ନ୍ହାରୁ ୱା ଅଟ୍ଠି ୱା ଲୋହିତଂ ୱା, ତଂ ଅବ୍ବୋହାରିକଂ। ସଚେ ସଯଂ କରୋତି, ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପଚିତ୍ୱା ପରିସ୍ସାୱେତ୍ୱା ସତ୍ତାହଂ ନିରାମିସମେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ନିରାମିସପରିଭୋଗଞ୍ଚ ସନ୍ଧାଯ ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ''କାଲେ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ କାଲେ ନିପ୍ପକ୍କଂ କାଲେ ସଂସଟ୍ଠଂ ତେଲପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୬୨)। ଅଞ୍ଞେସନ୍ତି ସପ୍ପିଆଦୀନଂ। ୱତ୍ଥୁନ୍ତି ଯାୱକାଲିକଭୂତଂ ୱତ୍ଥୁଂ। ଯାୱକାଲିକୱତ୍ଥୂନଂ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ପଚେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୯୨। ଇଦାନି ଯାୱଜୀୱିକୱିକତିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ହଲିଦ୍ଦୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥାଯମନୁତ୍ତାନପଦତ୍ଥୋ (ମହାୱ। ୨୬୩; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୮-୨୪୯) – ପଞ୍ଚମୂଲାଦିକଞ୍ଚାପୀତି ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱିପଞ୍ଚମୂଲେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଞ୍ଞାନିପି ତଗ୍ଗତିକାନି ମୂଲଭେସଜ୍ଜାନି ଗହିତାନୀତି ଞାତବ୍ବଂ।

୯୩-୫। ବିଠଅଙ୍ଗାଦୀନି ଫଲଭେସଜ୍ଜାନି। ତତ୍ଥ (ମହାୱ। ୨୬୩) ଗୋଟ୍ଟଫଲନ୍ତି ମଦନଫଲନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। କପ୍ପାସାଦୀନଂ ପଣ୍ଣନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇମେ ପନ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରା ମୂଲଭେସଜ୍ଜଫଲଭେସଜ୍ଜପଣ୍ଣଭେସଜ୍ଜୱସେନ ୱୁତ୍ତା ସବ୍ବେ କପ୍ପିଯା। ଇମେସଂ ପୁପ୍ଫଫଲପଣ୍ଣମୂଲା ସବ୍ବେପି କପ୍ପିଯା ଯାୱଜୀୱିକାଯେୱ। ଠପେତ୍ୱା ଉଚ୍ଛୁନିଯ୍ୟାସଂ ସବ୍ବୋ ଚ ନିଯ୍ୟାସୋ ସରସଞ୍ଚ ଉଚ୍ଛୁଜଂ ତଚଂ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବୋ ଚ ତଚୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୯୬। ମଧୁନା (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୩) ଅମକ୍ଖିତଂ ସୁଦ୍ଧସିତ୍ଥଞ୍ଚ। ମଧୁମକ୍ଖିତଂ ପନ ସତ୍ତାହକାଲିକମେୱ। ଯଞ୍ଚ କିଞ୍ଚୀତି ଓଦନଂ ମଂସଂ ଅଟ୍ଠିଆଦୀନୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୭। ''ଯାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ନେୱ ଖାଦନୀଯେ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଫରନ୍ତି, ନ ଭୋଜନୀଯେ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଂ ଫରନ୍ତି, ତାନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ ପରିହରିତୁଂ, ସତି ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ , ଅସତି ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୨୬୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ଆହାରତ୍ଥମସାଧେନ୍ତଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ଯାୱଜୀୱିକ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୯୮।ସବ୍ବସ୍ସାତି ଗିଲାନସ୍ସାପି ଅଗିଲାନସ୍ସପୀତି ଅତ୍ଥୋ। କାଲିକଉଯନ୍ତି ଯାୱକାଲିକଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ସତି ପଚ୍ଚଯେ ୱିକାଲେ କପ୍ପତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୯।ଜନଯନ୍ତୁଭୋତି ଜନଯନ୍ତି ଉଭୋ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଯାୱକାଲିକଯାମକାଲିକସଙ୍ଖାତା ଉଭୋ କାଲିକା ଅତ୍ତନୋ କାଲମତିକ୍କମିତ୍ୱା ପରିଭୁତ୍ତା ପାଚିତ୍ତିଂ ଜନଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କିଞ୍ଚ ଭିଯ୍ୟୋ (ମହାୱ। ୨୭୪; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୭୪; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ସନ୍ନିଧିକାରକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) – ଉଭୋପି ପନେତେ ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯଂ ୱୁତ୍ତା ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଂ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ, ପୁନଦିୱସେ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ସନ୍ନିଧିଂ ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଜନଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୦।ଅନାରୁଳ୍ହେତି ପାଠଇଯଂ ଅନାଗତେ ମନୁସ୍ସସମ୍ପିଆଦିମ୍ହୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୧।ନିସ୍ସଟ୍ଠଲଦ୍ଧନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୪) ୱିନଯକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ପୁନ ଲଦ୍ଧନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିକପ୍ପେନ୍ତସ୍ସ ସତ୍ତାହେତି ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେ ସାମଣେରସ୍ସ "ଇଦଂ ସପ୍ପିଂ ତେଲ"ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା "ତୁଯ୍ହଂ ୱିକପ୍ପେମୀ"ତି ୱା "ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ୱିକପ୍ପେମୀ"ତି ୱା ସମ୍ମୁଖାପି ୱା ପରମ୍ମୁଖାପି ୱା ୱିକପ୍ପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପାଠଇଯଂ ପନ "ଅନାପତ୍ତି ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେ ଅଧିଟ୍ଠେତି, ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ନସ୍ସତି, ୱିନସ୍ସତି, ଡଯ୍ହତି, ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତି, ୱିସ୍ସାସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୀ"ତି (ପାରା। ୬୨୫) ଏତ୍ତକମେୱ ୱୁତ୍ତଂ, "ୱିକପ୍ପେମୀ"ତି ଇଦଂ ପନ ନତ୍ଥି। କିଞ୍ଚାପି ନତ୍ଥି, ଅଥ ଖୋ "ଅନଧିଟ୍ଠିତେ ଅଧିଟ୍ଠିତସଞ୍ଞୀ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଅୱିକପ୍ପିତେ ୱିକପ୍ପିତସଞ୍ଞୀ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯ"ନ୍ତି (ପାରା। ୬୨୪) ଆପତ୍ତିୱାରେ ଆଗତତ୍ତା ଥେରେନ ଦସ୍ସିତଂ। ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତେନାପି ସଚେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱିକପ୍ପେତି, ଅତ୍ତନୋ ଏୱ ସନ୍ତକଂ ହୋତି, ପଟିଗ୍ଗହଣମ୍ପି ନ ୱିଜହତି, ତସ୍ମା ଉପସମ୍ପନ୍ନୱସେନ ଅଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୱସେନ ଦସ୍ସିତଂ। ତସ୍ସ ହି ୱିକପ୍ପିତେ ପଟିଗ୍ଗହଣମ୍ପି ୱିଜହତି, ଆପତ୍ତିପି ନ ହୋତୀତି। ଅଧିଟ୍ଠେତୋତି ଅବ୍ଭଞ୍ଜନାଦୀନି ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ ପନ ସତ୍ତାହବ୍ଭନ୍ତରେ ନିରପେକ୍ଖୋ ହୁତ୍ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପରିଚ୍ଚଜତି, ପରିଚ୍ଚତ୍ତତ୍ତା ଅନାପତ୍ତି, ଇତରସ୍ସ ଚ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତତ୍ତା ଉଭିନ୍ନମ୍ପି କାଯିକପରିଭୋଗୋ ୱଟ୍ଟତି। ଅନିସ୍ସଗ୍ଗିଯତ୍ତା ପନ ବାହିରପରିଭୋଗେନ ୱଟ୍ଟତି। "ତାନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ତାହପରମଂ ସନ୍ନିଧିକାରକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବାନୀ"ତି (ପାରା। ୬୨୩) ଏୱଂ ନିଯମେତ୍ୱା ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ "ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦଦତୋପି ଚ ଅନାପତ୍ତୀ"ତି।

୧୦୨।ସବ୍ଭୁୱନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱଂ। ଯସ୍ମା ଗାହାପଯନ୍ତି, ତସ୍ମା ଏୱମୁଦୀରିତନ୍ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦାନି ୱୁତ୍ତମାନଂ ସନ୍ଧାଯ "ଏୱ"ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୦୩-୫।ସତ୍ତାହଂ ଯାୱଜୀୱିକନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୦୫; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ସନ୍ନିଧିକାରକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ସତ୍ତାହକାଲିକଞ୍ଚ ଯାୱଜୀୱିକଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ସତ୍ତାହକାଲିକଯାୱଜୀୱିକଦ୍ୱଯଂ ସେସକାଲିକସମ୍ମିସ୍ସଂ ସମ୍ଭିନ୍ନରସଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ସନ୍ନିଧିପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଉଦୀରିତନ୍ତି। ତଦହୁ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ତଦହେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସନ୍ତି ସତ୍ତାହକାଲିକଯାୱଜୀୱିକଦ୍ୱଯଂ। ଇତରନ୍ତି ଯାୱଜୀୱିକଂ। ପୁରେ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ୱା ହୋତୁ, ତଦହୁ ୱା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ, ଯାୱଜୀୱିକଂ ସତ୍ତାହକାଲିକେନ ସତ୍ତାହଂ କପ୍ପତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। "ଯାୱକାଲିକେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯାମକାଲିକଂ, ସତ୍ତାହକାଲିକଂ, ଯାୱଜୀୱିକଂ ତଦହୁ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ କାଲେ କପ୍ପତି, ନୋ ୱିକାଲେ। ଯାମକାଲିକେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାହକାଲିକଂ, ଯାୱଜୀୱିକଂ ତଦହୁ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଯାମେ କପ୍ପତି, ଯାମାତିକ୍କନ୍ତେ ନ କପ୍ପତି। ସତ୍ତାହକାଲିକେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯାୱଜୀୱିକଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ସତ୍ତାହଂ କପ୍ପତି, ସତ୍ତାହାତିକ୍କନ୍ତେ ନ କପ୍ପତୀ"ତି ହି ଭେସଜ୍ଜକ୍ଖନ୍ଧକେ (ମହାୱ। ୩୦୫) ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ପନ "ତଦହୁ ପଟିଗ୍ଗହିତ"ନ୍ତି ୱିସେସୱଚନସ୍ସ ନତ୍ଥିତାଯ ପୁରେ ପଟିଗ୍ଗହିତମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ସିଦ୍ଧନ୍ତି। କାଲିକୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

କାଲିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୯। ପଟିଗ୍ଗାହନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୦୬। ଇଦାନି "ପଟିଗ୍ଗାହୋ"ତି ପଦଂ ୱିତ୍ଥାରେତୁଂ "ଦାତୁକାମାଭିହାରୋ ଚା"ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଦାତୁକାମସ୍ସ ଅଭିହାରୋ ଦାତୁକାମାଭିହାରୋ। ଏତେନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପିତୁଂ ଆଲୁଲେନ୍ତସ୍ସ ଫୁସିତାନି ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପତ୍ତେ ସଚେ ପତନ୍ତି, ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନ ରୁହତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ଏରଣକ୍ଖମନ୍ତି ଥାମମଜ୍ଝିମେନ ପୁରିସେନ ଉକ୍ଖିପନକ୍ଖମଂ, ତତୋ ମହନ୍ତେ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନ ରୁହତି। ତିଧା ଦେନ୍ତେତି କାଯକାଯପଟିବଦ୍ଧନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନଂ ୱସେନ ତିଧା ଦେନ୍ତେ। ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କାଯକାଯପଟିବଦ୍ଧେହି ଦ୍ୱିଧା ଗାହୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପଞ୍ଚଙ୍ଗୋ ଏୱଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗେୱଂ। ଦାତୁକାମାଭିହାରୋ ଏକଂ, ହତ୍ଥପାସୋ ଏକଂ, ଏରଣକ୍ଖମତା ଏକଂ, ଦେୱମନୁସ୍ସତିରଚ୍ଛାନଗତେସୁ ଏକେନ ତିଧା ଦାନମେକଂ, ଦ୍ୱିଧା ଗାହୋ ଏକନ୍ତି ଏୱଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗାନି ହୋନ୍ତି।

୧୦୭। ଇଦାନି ଯେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନ ରୁହତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ "ଅସଂହାରିଯେ"ତିଆଦିମାହ। ଖାଣୁକେ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୫) ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପିତମଞ୍ଚାଦିମ୍ହି ୱା ଫଲକେ ୱା ପାସାଣେ ୱା ଅସଂହାରିଯେ ନ ରୁହତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥଜାତେ ପଦୁମିନିପଣ୍ଣେ ୱା କିଂସୁକପଣ୍ଣାଦିମ୍ହି ୱା ନ ୱଟ୍ଟତି, ସୁଖୁମେ ଚିଞ୍ଚଆଦୀନଂ ପଣ୍ଣେ ୱା ନ ରୁହତି, ଯଞ୍ଚ ମଜ୍ଝିମପୁରିସୋ ସନ୍ଧାରେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ତସ୍ମିଂ ଅସଯ୍ହଭାରେ ଚ ପଟିଗ୍ଗହୋ ନ ରୁହତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୮। ଇଦାନି ପଟିଗ୍ଗହଣୱିଜହନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ "ସିକ୍ଖାମରଣଲିଙ୍ଗେହୀ"ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥାଯଂ ପିଣ୍ଡତ୍ଥୋ – ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନେନ ଚ ମରଣେନ ଚ ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତନେନ ଚ "ନ ତଂ ଦାନି ପରିଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀ"ତି ୱା "ନ ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀ"ତି ୱା ଏୱଂ ଅନପେକ୍ଖୱିସ୍ସଜ୍ଜନେନ ଚ

ଚୋରାଦୀହି ୱା ଅଚ୍ଛେଦା ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦାନା ଚ ଗାହୋ ପଟିଗ୍ଗାହୋ ଉପସମ୍ପତି ୱିଜହତୀତି। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପନ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନସ୍ସ ଅଭାୱା ୱିବ୍ଭମନେନ ଚ ୱିଜହତୀତି ଗହେତବ୍ବଂ।

୧୦୯-୧୧୦

। ଇଦାନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ସବ୍ବ''ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଦନ୍ତପୋନସିକ୍ଖାପଦ) – ଚତୁକାଲିକପରିଯାପନ୍ନଂ ଅନ୍ତମସୋ ରଜରେଣୁମ୍ପି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ପାଚିତ୍ତି। ଇଦାନି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ନାତିବହଲ''ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧଞ୍ଚାତି ଅଞ୍ଞେସଂ ରସେନ ଅସମ୍ଭିସ୍ସଂ। ହିମୋଦକସମୁଦ୍ଦୋଦକାଦୀସୁ ପଟିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ଲୋଣଞ୍ଚ ଅସ୍ସୁ ଚ ଲୋଣସ୍ସୁ। ଏତ୍ଥ ଲୋଣଂ ନାମ ସରୀରେ ଉଟ୍ଠିତଂ। ଏତାନି ପନ ସବ୍ବାନି ଅୱିଚ୍ଛିନ୍ନାନେୱ କପ୍ପନ୍ତି, ନେତରାନି।

୧୧୧। ଇଦାନି ଅନଙ୍ଗଲଗ୍ଗାନିପି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଗୁଥମତ୍ତିକମୁତ୍ତାନୀ''ତିଆଦିମାହ। ତଥାୱିଧେତି ତଥାୱିଧେ କାଲେ, ସପ୍ପଦଟ୍ଠକାଲେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞେସଂ ପନ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଅନଙ୍ଗଲଗ୍ଗଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। କସ୍ମା ? ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ କରୋନ୍ତୋ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ସ୍ୱେୱ ପଟିଗ୍ଗହୋ କତୋ, ନ ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ''ତି (ମହାୱ। ୨୬୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା।

୧୧୨।ଦୁରୂପଚିଣ୍ଣେତି ଦୁପ୍ପରାମଟ୍ଠେ ଫଲିକରୁକ୍ଖୱଲ୍ଲିଆଦିଂ ଚାଲେନ୍ତସ୍ସ ୱା ଆମିସଭରିତଭାଜନଂ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ପରାମସନ୍ତସ୍ସ ୱା ଦୁରୂପଚିଣ୍ଣଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ରଜୋକିଣ୍ଣେତି ଭିକ୍ଖାଯ ଚରନ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତେ ପତିତରଜଂ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପୁନ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହତୋ ୱିନଯଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥୁଗ୍ଗହପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତି ଅଥ ଉଗ୍ଗହପ୍ପଟିଗ୍ଗହେ, ଅତ୍ତନା ଏୱ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଗହିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯଂ ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥେ ଚ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଭିକ୍ଖୁନା ସଯଂପକ୍କେ ଚ ଅତ୍ତନା ୱା ପରେନ ୱା ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯଂ ଅନ୍ତୋପକ୍କେ ଚାତି ସବ୍ବତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପଟିଗ୍ଗାହୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ପଟିଗ୍ଗାହନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦। ଅକପ୍ପିଯମଂସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୧୩। ଇଦାନି ମଂସେସୁ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବାକାରଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ମଂସେସୁ ଚ ଅକପ୍ପିଯ''ନ୍ତି ଉଦ୍ଧଟଂ। ଅକପ୍ପିଯମଂସମ୍ହି ଦସ୍ସିତେ କପ୍ପିଯମଂସଂ ଦସ୍ସିତମେୱ ହୋତି ପାରିସେସନଯେନ। ଉରଗସ୍ସ ଚାତି ଏତ୍ଥ ସବ୍ବୋପି ଉରଗୋ ନ କପ୍ପତି।

୧୧୪। ଏତ୍ତାୱତା ଜାତିୱସେନ ଦସୱିଧମ୍ପି ଅକପ୍ପିଯମଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି କପ୍ପିଯମଂସେସୁପି ଅକପ୍ପିଯୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତମଂସଞ୍ଚ, ଯଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିୱେକ୍ଖିତ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ପଞ୍ଚସୁ ସହଧମ୍ମିକେସୁ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଉଦ୍ଦିସ୍ସ କତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତଂ ନାମ, ତଂ ପନ ଜାନିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ସବ୍ବେସମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି, ଅଜାନନ୍ତାନଂ ଅନାପତ୍ତି। ମଚ୍ଛେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଅପ୍ପଟିୱେକ୍ଖିତନ୍ତି ଅନୁପପରିକ୍ଖିତଂ, ଅନାପୁଚ୍ଛିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଅପ୍ପଟିୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ମଂସଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ, ଯୋ ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୨୮୧) ୱୁତ୍ତଂ। ମଚ୍ଛେସୁ ପନ ଆପୁଚ୍ଛନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି ଅକପ୍ପିଯମଚ୍ଛାନଂ ନତ୍ଥିତାଯାତି ୱଦନ୍ତି। ଇଦାନି ଏତେସୁ ଆପତ୍ତିଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତଂ ସବ୍ବଂ (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ସନ୍ନିଧିକାରକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ଉତ୍ତାନମେୱ।

୧୧୫। ଇଦାନି ନ କେୱଲଂ ଇମେସଂ ମନୁସ୍ସାଦୀନଂ ମଂସମେୱ ଅକପ୍ପିଯଂ, ଅଟ୍ଠିଆଦୀନିପି ଅକପ୍ପିଯାନୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅଟ୍ଠୀପୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ ୨୮୧) ଲୋମମ୍ପେସନ୍ତି ଲୋମମ୍ପି ଏସଂ ଅକପ୍ପିଯମଂସୱତ୍ଥୂନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚିତ୍ତକଂ ୱାତି ଏତେସୁ ପନ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତମେୱ ସଚିତ୍ତକଂ, ସେସା ଅଚିତ୍ତକାତି। ଅକପ୍ପିଯମଂସୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଅକପ୍ପିଯମଂସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୧୬-୭। ଇଦାନି ଅଚୋଢଆରିକାନଂ ୱସେନ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅରୂପିଯ''ନ୍ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ଅଞ୍ଞଥାପି ଯୁତ୍ତି ପରିଯେସିତବ୍ବା। ତତ୍ଥାଯଂ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ (ପାରା। ୫୯୧; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୮୯; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଜାତରୂପସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) – ଯୋ ରୂପିଯେନ ଅରୂପିଯଞ୍ଚ ପରିୱତ୍ତେଯ୍ୟ, ଯୋ ଚ ଇତରେନ

ଚ ଅରୂପିୟେନ ରୂପିୟଂ ପରିୱତ୍ତେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ହୋତୀତି।

ଇଦାନି ରୂପିୟଞ୍ଚ ଅରୂପିୟଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଇଧ ରୂପିୟ''ନ୍ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ଏତ୍ଥ (ପାରା। ୫୮୯; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଜାତରୂପସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ସଜ୍ଝୁ ସିଙ୍ଗୀତି ସଜ୍ଝୁତି ରଜତଂ। ସିଙ୍ଗୀତି ସୁୱଣ୍ଣଂ। ତମ୍ବଲୋହାଦୀହି ୱା ଦାରୂହି ୱା ପଣ୍ଣେହି ୱା ଲାଖାୟ ୱା ରୂପଂ ସମୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ୱା ଅସମୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ୱା କତଂ ଚମ୍ମବୀଜମୟମ୍ପିୟଂ ୟଂ ଦେସେ ୱୋହାରଂ ଗଚ୍ଛତି, ଇଦଂ ୱୋହାରୂପଗମାସକଂ ନାମ। ଇଦମିଧ ରୂପିୟନ୍ତି ଅଧିପ୍ପେତଂ। ୱତ୍ଥାଦି ଚ ମୁତ୍ତାଦି ଚ ୱତ୍ଥମୁତ୍ତାଦି। ଇତରନ୍ତି ଅରୂପିୟଂ କପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ୱତ୍ଥଂ ସୁତ୍ତଂ ଫାଲୋ ପଟକୋ କପ୍ପାସୋ ଅନେକପ୍ପକାରଂ ଅପରଣ୍ଣଂ ସପ୍ପି ନୱନୀତଂ ତେଲଂ ମଧୁ ଫାଣିତାଦିଭେସଜ୍ଜଞ୍ଚାତି ଇଦଂ କପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁ ନାମ। ମୁତ୍ତା ମଣି ୱେଳୁରିୟୋ ସଙ୍ଖୋସିଲା ପୱାଳଂ ଲୋହିତଙ୍କୋ ମସାରଗଲ୍ଲଂ ସତ୍ତ ଧଞ୍ଞାନି ଦାସୀ ଦାସୋ ଖେତ୍ତଂ ୱତ୍ଥୁ ପୁପ୍ଫାରାମଫଲାରାମାଦୟୋତି ଇଦଂ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁ ନାମ, ତଦୁଭୟଂ ଅରୂପିୟଂ ନାମାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୧୧୮। ଏତ୍ତାୱତା ରୂପିୟସଂୱୋହାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି କୟୱିକ୍କୟଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଇମଂ ଗହେତ୍ୱା''ତିଆଦିମାହ । ତତ୍ଥ ଇମନ୍ତି ତଣ୍ଡୁଲାଦିକଂ କପ୍ପିୟଭଣ୍ଡଂ ଗହେତ୍ୱା ୱା ଓଦନାଦିଂ ଭୁତ୍ୱା ୱା ''ଇମଂ ୱତ୍ଥାଦିକଂ କପ୍ପିୟଭଣ୍ଡଂ ଦେହି, ଇମଂ ରଜନପଚନାଦିକଂ କର, ରଜନକଟ୍ଠାଦିମା ନୟ, ଇମଂ ୱା ତୱ ଦେମି, ତ୍ୱଂ ପନ ଇମଞ୍ଚ ଇମଞ୍ଚ ଆହର, କର, ଦେହୀ''ତି ଏୱଂ କୟୱିକ୍କୟେ ସମାପନ୍ନେ ନିସ୍ସଗ୍ଗୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୧୯। ଇଦାନି ପରିଣାମୱସେନ ଆପତ୍ତିଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅତ୍ତନୋ''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ରାୟଂ ପିଣ୍ଡତ୍ଥୋ (ପାରା। ୬୫୯; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୬୫୮; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପରିଣତସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) – ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱା ନତଂ ପରିଣତଂ ଲାଭଂ ଲଭିତବ୍ବଂ ଚୀୱରାଦିପଚ୍ଚୟଂ ଅତ୍ତନୋ ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱା ପରିଣାମେୟ୍ୟ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଆଦୀନି ହୋନ୍ତୀତି। କଥଂ? ଯୋ ପନ ମାତୁସନ୍ତକମ୍ପି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଣତଂ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣାମେତି, ସୁଦ୍ଧିକପାଚିତ୍ତିୟଂ। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଚେତିୟସ୍ସ ୱା ପରିଣାମେତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ଯୋ ପନ ଅଞ୍ଞପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ଚେତିୟସ୍ସ ୱା ପରିଣତଂ ଅତ୍ତନୋ ୱା ଅଞ୍ଞପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଅଞ୍ଞଚେତିୟସ୍ସ ୱା ପରିଣାମେତି, ତସ୍ସାପି ଦୁକ୍କଟମେୱାତି।

୧୨୦। ଯୋ ପନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱିନୟକମ୍ମଂ ଅକତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଯୋ ୱା ପରେନ ୱିନୟକମ୍ମତ୍ଥାୟ ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ସକସଞ୍ଞାୟ ନ ଦଦେୟ୍ୟ, ତସ୍ସାପି ଦୁକ୍କଟଂ। ଅଞ୍ଞଥେତରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅଞ୍ଞଥାତି ଥେୟ୍ୟସଞ୍ଞାୟ ସଚେ ନ ଦଦେୟ୍ୟ, ଇତରଂ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଘୱସେନ ପାରାଜିକଞ୍ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨। ପାଚିତ୍ତିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୨୧। ଇଦାନି ପାଚିତ୍ତିୟାନି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପାଚିତ୍ତୀ''ତି ମାତିକାପଦଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ''ମୁସାୱାଦୋମସାୱାଦେ, ପେସୁଞ୍ଞହରଣେ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ମୁସାୱାଦେ ଚ ଓମସୱାଦେ ଚ ପେସୁଞ୍ଞହରଣେ ଚ ପାଚିତ୍ତି ୱୁତ୍ତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏୱଂ ସେସେସୁପି। ଏତ୍ଥ ପନ ''ଅଦିଟ୍ଠଂ, ଅସୁତଂ, ଅମୁତଂ , ଅୱିଞ୍ଞାତଂ, ଦିଟ୍ଠଂ, ସୁତଂ, ମୁତଂ, ୱିଞ୍ଞାତ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୩; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩) ପୁଦ୍ଧେପି ''ମୁସା ଭଣିସ୍ସାମୀ''ତି ଚେତେତ୍ୱା ୱଚନକ୍ଖଣେୱ ''ମୁସା ଭଣାମୀ''ତି ଜାନିତ୍ୱା ଜାନନ୍ତସ୍ସେୱ ମୁସାଭଣନେ ପାଚିତ୍ତି ନାମ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯସ୍ସ ଭଣତି, ସୋ ତଂ ନ ସୁଣାତି, ଆପତ୍ତି ନ ହୋତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ମୁସାୱାଦସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା)।

''ଓମସୱାଦୋ ନାମ ଦସହି ଆକାରେହି ଓମସତି ଜାତିୟାପି ନାମେନପି ଗୋତ୍ତେନପି କମ୍ମେନପି ସିପ୍ପେନପି ଆବାଧେନପି ଲିଙ୍ଗେନପି କିଲେସେନପି ଆପତ୍ତିୟାପି ଅକ୍କୋସେନପୀ''ତି (ପାଚି। ୧୫) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେହି ଦସହି ଆକାରେହି ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ଯୋ ଖୁଂସେତି ୱମ୍ଭେତି, ଅୟଂ ଓମସତି ନାମ, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପରମ୍ମୁଖା ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ପାଠଇୟଂ ଅନାଗତେହି ''ଚୋରୋ''ତି ୱା ''ଗଣ୍ଠିଭେଦକୋ''ତି ୱା ଆଦୀହି ଭଣନ୍ତସ୍ସ। ''ସନ୍ତି ଇଧେକଚ୍ଚେ ଖତ୍ତିୟା ବ୍ରାହ୍ମଣା ଚଣ୍ଡାଲା''ତିଆଦିନା ପରିୟାୟେନ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଚ ସବ୍ବତ୍ଥପି ଦୁକ୍କଟମେୱ।

ପିୟକମ୍ୟତାୟ ୱା ଭେଦାଧିପ୍ପାୟେନ ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ଜାତିଆଦୀହି ଓମସନ୍ତସ୍ସ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ତସ୍ସ ଉପସଂହରଣଂ ପେସୁଞ୍ଞହରଣଂ ନାମ। ଏତ୍ଥାପି ପରିୟାୟୱଚନେନ ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପସଂହରଣେନ ଚ ଦୁକ୍କଟମେୱ।

ପଦସୋଧମ୍ମୋତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଧମ୍ମୋ ନାମ ବୁଦ୍ଧଭାସିତୋ ସାୱକଭାସିତୋ ଇସିଭାସିତୋ ଦେୱତାଭାସିତୋ ଅତ୍ଥୂପସଂହିତୋ ଧମ୍ମୂପସଂହିତୋ’’ତି (ପାଚି। ୪୬) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ସଙ୍ଗୀତିତ୍ତୟମାରୁଳ୍ହଂ ତିପିଟକଧମ୍ମଂ ପଦଅନୁପଦଅନ୍ୱକ୍ଖରଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନୱସେନ ଭିକ୍ଖୁଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ଏକତୋ ୱାଚେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ସାଗାରେତି ଯଂ ପନ ସବ୍ବନ୍ତିମେନ ପରିଯାୟେନ ଦିୟଡ୍ଢହତ୍ଥୁବ୍ବେଧେନ ପାକାରାଦିନା ପରିକ୍ଖିତ୍ତତ୍ତା ସବ୍ବପରିଚ୍ଛିନ୍ନଞ୍ଚ ଯେନ କେନଚି ୱିତାନାଦିନା ଅନ୍ତମସୋ ୱତ୍ଥେନପି ଛନ୍ନତ୍ତା ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନଞ୍ଚ ସେନାସନଂ, ତଥାରୂପେ ସେନାସନେ ଏକୂପଚାରଟ୍ଠାନେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସହ ୱସନ୍ତସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ନିପଜ୍ଜନଗଣନାୟ ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଗଣନାୟ ଚ ଦେୱସିକଂ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଉଜ୍ଝାପନକଖିୟ୍ୟନେତି ଏତ୍ଥ ଯୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତଂ ସେନାସନପଞ୍ଞାପକଂ ୱା ଭତ୍ତୁଦ୍ଦେସକଂ ୱା ଯାଗୁଭାଜକଂ ୱା ଫଲଭାଜକଂ ୱା ଖଜ୍ଜଭାଜକଂ ୱା ଅପ୍ପମତ୍ତକୱିସ୍ସଜ୍ଜକଂ ୱା ମଙ୍କୁକତ୍ତୁକାମୋ ଛନ୍ଦେନ ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ସେନାସନଂ ପଞ୍ଞାପେତି, ଭତ୍ତାନି ଚ ଉଦ୍ଦିସତୀ’’ତି ୱା ୱଦନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ଉଜ୍ଝାପେତି ତେନ ଅୱଜାନାପେତି, ଯୋ ପନ ତଥେୱ ୱଦନ୍ତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ତସ୍ସ ଅୟସଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଖୀୟତି, ତସ୍ମିଂ ଉଜ୍ଝାପନକେ ଚ ଖୀୟନକେ ଚ ପାଚିତ୍ତିଦ୍ୱୟନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୧୨୨।ତଲସତ୍ତିଅନାଦର-କୁକ୍କୁଚ୍ଚୁପ୍ପାଦନେସୁ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପହରଣାକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ କାୟଂ ୱା କାୟପ୍ପଟିବଦ୍ଧଂ ୱା ଉଚ୍ଚାରେତି, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ସଚେ ୱିରଦ୍ଧୋ ପହାରଂ ଦେତି, ଅପ୍ପହରିତୁକାମତାୟ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେସୁପି ଦୁକ୍କଟମେୱ।

ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ତଂ ଅସିକ୍ଖିତୁକାମତାୟ ୱା ତସ୍ସ ୱଚନଂ ଅସୋତୁକାମତାୟ ୱା ଯୋ ଅନାଦରିୟଂ କରୋତି, ତସ୍ସ ଅନାଦରକରଣେ ପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସ ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱା ଅପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱା ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ‘‘ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୋ ମଞ୍ଞେ ତ୍ୱଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ, ୱିକାଲେ ମଞ୍ଞେ ତୟା ଭୁତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପ୍ପାଦନେ ଦୁକ୍କଟଂ।

ଗାମପ୍ପୱେସନାପୁଚ୍ଛାତି ଏତ୍ଥ ପନ ମଜ୍ଝନ୍ହିକାତିକ୍କମନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଯାୱ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନା ୱିକାଲୋ ନାମ, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ସଚେ ସମ୍ବହୁଲା କେନଚି କମ୍ମେନ ଗାମଂ ପୱିସନ୍ତି, ‘‘ୱିକାଲେ ଗାମପ୍ପୱେସନଂ ଆପୁଚ୍ଛାମା’’ତି ସବ୍ବେହିପି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପଂ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଉପଚାରଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତି, ପଠମପାଦେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିୟପାଦୁଦ୍ଧାରେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ଆପଦାସୁ ଅନାପତ୍ତି।

ଭୋଜନେ ଚ ପରମ୍ପରାତି ପରମ୍ପରଭୋଜନେ ଚ ପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଓଦନେନ ୱା ସତ୍ତୁନା ୱା କୁମ୍ମାସେନ ୱା ମଂସେନ ୱା ମଚ୍ଛେନ ୱା ନିମନ୍ତେମୀ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ, ଯେନ କେନଚି ୱେୱଚନେନ ୱା ଅକପ୍ପିୟନିମନ୍ତନାୟ ନିମନ୍ତିତସ୍ସ ଯେନ ଯେନ ପଠମଂ ନିମନ୍ତିତୋ, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଭୋଜନଂ ଠପେତ୍ୱା ଉପ୍ପଟିପାଟିୟା, ଅୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ୱା ପଠମନିମନ୍ତନଂ ପରସ୍ସ ପରସ୍ସ କୁଲସ୍ସ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପରମ୍ପରଭୋଜନେ ପାଚିତ୍ତି ହୋତି। ଗିଲାନଚୀୱରଦାନଚୀୱରକାଲସମୟେସୁ ଅନାପତ୍ତି, ତଥା ପଞ୍ଚ ଭୋଜନାନି ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବତ୍ଥ।

୧୨୩।ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗମନେ ସେଯ୍ୟନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଦସୱିଧା ସେଯ୍ୟା ଭିସି ଚିମିଲିକା ଉତ୍ତରତ୍ଥରଣଂ ଭୂମତ୍ଥରଣଂ ତଟ୍ଟିକା ଚମ୍ମଖଣ୍ଡୋ ନିସୀଦନଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ ତିଣସନ୍ଥାରୋ ପଣ୍ଣସନ୍ଥାରୋତି। ଏତେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସଙ୍ଘିକେ ୱିହାରେ ଗୁତ୍ତସେନାସନେ ଅତ୍ତନୋ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ଗହିତଂ ଅତ୍ତନା ୱା ସନ୍ଥରିତ୍ୱା, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ୱା ସନ୍ଥରାପେତ୍ୱା ତଂ ଦିୱସଂ ଗମିକୱସେନ ପକ୍କମନ୍ତୋ ନେୱ ସୟଂ ଉଦ୍ଧରେୟ୍ୟ ନ ଅଞ୍ଞଂ ଉଦ୍ଧରାପେୟ୍ୟ, ଯଥା ଉପଚିକାଦୀହି ନ ଖଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଏୱଂ ନ ଠପେୟ୍ୟ, ଅଞ୍ଞେନ ୱା ନ ଉଦ୍ଧରାପେୟ୍ୟ, ପତିରୂପଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ୱା ସାମଣେରଂ ୱା ଆରାମିକମେୱ ୱା ଅନାପୁଚ୍ଛା ୱା ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପଂ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱେ ଲେଡ୍ଡୁପାତେ ଅତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ମଣ୍ଡପରୁକ୍ଖମୂଲାଦିଅଗୁତ୍ତସେନାସନେ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ମଞ୍ଚପୀଠଭିସିକୋଚ୍ଛକେସୁ, ଗୁତ୍ତସେନାସନେପି ଦୁକ୍କଟମେୱ।

ସେନାସନାନି ୱାତି ଏତ୍ଥ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗମନେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ମଞ୍ଚୋ ପୀଠଂ ଭିସି କୋଚ୍ଛକନ୍ତି ଚତୁବ୍ବିଧମ୍ପି ସେନାସନଂ ୱସ୍ସାନହେମନ୍ତାନଂ ଅଟ୍ଠସୁ ମାସେସୁ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ୱା ଓୱସ୍ସକମଣ୍ଡପେ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲେ ୱା ସୟଂ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସନ୍ଥରାପେତ୍ୱା ୱା ତଂ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱା ଅନୁଦ୍ଧରାପେତ୍ୱା ୱା ତସ୍ସ ସେନାସନସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଲେଡ୍ଡୁପାତାନଂ ଅତିକ୍କମନେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ସମ୍ମୁଞ୍ଜନୀଯାଦି ସେସପରିକ୍ଖାରେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ।

ଇତ୍ଥିଯାଦ୍ଧାନଗମନେତି ଏତ୍ଥ ମାତୁଗାମେନ ''ଗଚ୍ଛାମ ଭଗିନି, ଗଚ୍ଛାମ ଅୟ୍ଯା''ତି ଏୱଂ ସଂୱିଦହିତ୍ୱା ''ଅଜ୍ଜ ୱା ସ୍ୱେ ୱା ପରସୁୱେ ୱା''ତି ନିଯମିତକାଲଂ ୱିସଙ୍କେତଂ ଅକତ୍ୱା ଦ୍ୱାରୱିସଙ୍କେତଂ ମଗ୍ଗୱିସଙ୍କେତଂ କତ୍ୱାପି ଗଚ୍ଛତୋ ଗାମନ୍ତରେ ଗାମନ୍ତରେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଅଗାମକେ ଅରଞ୍ଞେ ଅଦ୍ଧଯୋଜନେ ଅଦ୍ଧଯୋଜନେ ଆପତ୍ତି।

ଏକେକାଯ ନିସୀଦନେତି ଏତ୍ଥ ଏକୋ ଏକାଯ ଇତ୍ଥିଯା ନିସୀଦନେତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୨୪।ଭିଂସାପନେତି ଏତ୍ଥ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ଭିଂସାପେତୁକାମୋ ଚୋରକନ୍ତାରୱାଳଅକନ୍ତାରାଦୀନି ଆଚିକ୍ଖତି, ଭଯାନକଂ ୱା ରୂପସଦ୍ଦାଦିଂ ଦସ୍ସେତି, ସୋ ଭାଯତୁ ୱା ମା ୱା, ତସ୍ସ ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ।

ଆକୋଟନେତି ପହାରଦାନେ। ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅନତ୍ତମନୋ ହୁତ୍ୱା ସଚେ ଉପ୍ପଲପତ୍ତେନାପି ପହାରଂ ଦେତି, ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଗହଟ୍ଠସ୍ସ ୱା ପବ୍ବଜିତସ୍ସ ୱା ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସାପି ପହାରଂ ଦେତି, ଦୁକ୍କଟମେୱ।

ଅନାଚାରଂ ଆଚରିତ୍ୱା ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଆପତ୍ତିଯା ୱା ୱତ୍ଥୁନା ୱା ଅନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ତଂ ଅକଥେତୁକାମୋ ''କୋ ଆପନ୍ନୋ, କିଂ ଆପନ୍ନୋ, କିସ୍ମିଂ ଆପନ୍ନୋ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅଞ୍ଞେନହି ୱଚନେହି ତଂ ୱଚନଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତୋ ସୋ ଅଞ୍ଞଂ ୱଦତି, ଅଯଂ ଅଞ୍ଞୱାଦକୋ, ତସ୍ମିଂ ଅଞ୍ଞୱାଦକେ ଚ କଞ୍ଚି ୱୀତିକ୍କମଂ ଦିସ୍ୱା ''ଆୱୁସୋ, ଇଦଂ ନାମ ତଯା କତ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ତଂ ନ କଥେତୁକାମୋ ତୁଣ୍ହୀଭୂତୋୱ ସଙ୍ଘଂ ୱିହେସତୀତି ସଙ୍ଘୱିହେସକୋ, ତସ୍ମିଂ ୱିହେସକେ ଚ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଧ ପନ ଛଡ୍ଡିଦୁତିଯେନ କମ୍ମେନ ଅଞ୍ଞୱାଦକେ ଚ ୱିହେସକେ ଚ ଆରୋପିତେ ପୁନ ଅଞ୍ଞଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ, ୱିହେସନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି। ଅନାରୋପିତେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲପକାସଚ୍ଛାଦେତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ''ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ନାମ ଆପତ୍ତି ଚତ୍ତାରି ଚ ପାରାଜିକାନି ତେରସ ଚ ସଙ୍ଘାଦିସେସା''ତି (ପାଚି। ୩୯୯) ୱୁତ୍ତା, ତଥାପି ଇଧ ସଙ୍ଘାଦିସେସାୱ ଅଧିପ୍ପେତା। ତସ୍ମା ସଙ୍ଘସମ୍ମୁତିଂ ୱିନା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିଂ ''ଅଯଂ ଅସୁଚିଂ ମୋଚେତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପନ୍ନୋ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱତ୍ଥୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଆପତ୍ତିଂ ଘଟେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାଦିଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାରୋଚନେ ଦୁକ୍କଟଂ। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଚ୍ଛାଦନେପି ସଙ୍ଘାଦିସେସୋୱ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିଂ ସଯଂ ୱା ଜାନିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେସଂ ୱା ସୁତ୍ୱା ''ଇମଂ ଜାନିତ୍ୱା ଚୋଦେସ୍ସନ୍ତି ସାରେସ୍ସନ୍ତି ମଙ୍କୁଂ କରିସ୍ସନ୍ତି, ନାରୋଚିସ୍ସାମୀ''ତି ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପତି, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଆରୋଚିତେପି ନ ରକ୍ଖତି ଏୱ।

ହାସୋଦକେତି ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକେନ ହାସୋ ଚ ଉଦକେ ହାସୋ ଚାତି ଏୱମତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ହସାଧିପ୍ପାଯୋ କାଯେନ କାଯଂ ଆମସତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସ, କୋ ପନ ୱାଦୋ ଉପକଚ୍ଛକାଦୀସୁ ଘଟ୍ଟନେ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ କାଯପଟିବଦ୍ଧାମସନେ ଚ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧାମସନେ ଚ। ଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୀପି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଟ୍ଠାନେ ଠିତା। ଉଦକେ ହସନଧମ୍ମୋ ନାମ ଉପରିଗୋପ୍ଫକେ ଉଦକେ କୀଳାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ ନିମ୍ମୁଜ୍ଜନୌମ୍ମୁଜ୍ଜନପ୍ଲୱନାଦିକଂ। ଇଧ ହାସୋ ନାମ କୀଳା ୱୁଚ୍ଚତି।

ନିଚ୍ଛୁଭନେ ୱିହାରାତି ସଙ୍ଘିକା ୱିହାରା ନିକ୍କଡ୍ଢନେତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଯୋ କୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ହତ୍ଥାଦୀସୁ ଗହେତ୍ୱା ୱା ''ନିକ୍ଖମା''ତି ୱତ୍ୱା ୱା ଯତ୍ତକାନି ଦ୍ୱାରାନି ଏକେନ ପଯୋଗେନ ଅତିକ୍କାମେତି, ତତ୍ଥ ଦ୍ୱାରଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପଯୋଗସ୍ସ ଏକତ୍ତା ଏକା ଏୱ ଗହେତବ୍ବା। ସଚେ ନାନାପଯୋଗେହି ଅତିକ୍କାମେତି, ତତ୍ଥ ଦ୍ୱାରଗଣନାଯ ଗହେତବ୍ବଂ। ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରନିକ୍କଡ୍ଢନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ, ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରନିକ୍କଡ୍ଢନେ ଚ। ଅଲଜ୍ଜିଆଦୀସୁ ପନ ଅନାପତ୍ତି।

ଅନୁପଖଜ୍ଜ ସଯନେତି ସଙ୍ଘିକେ ୱିହାରେ ''ୱୁଡ୍ଢୋ''ତି ୱା ''ଗିଲାନୋ''ତି ୱା ''ସଙ୍ଘେନ ଦିନ୍ନୋ''ତି ୱା ଜାନିତ୍ୱା ମଞ୍ଚସ୍ସ ୱା ପୀଠସ୍ସ ୱା ପୱିସନ୍ତସ୍ସ ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତସ୍ସ ୱା ଉପଚାରେ ସେଯ୍ୟଂ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ୱା ସନ୍ଥରାପେତ୍ୱା ୱା ''ଯସ୍ସ ସମ୍ବାଧୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସୋ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ''ତି ଅଧିପ୍ପାଯେନ ଅଭିନିସୀଦନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅଭିନିପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଚ ପଯୋଗଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପାଚିତ୍ତିଯୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ପାଚିତ୍ତିଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୩। ସମଣକପ୍ପନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୨୫। ଭୂତାନଂ ଜାତାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତାନଂ ଗାମୋ ଭୂତଗାମୋ (ପାଚି। ୯୧; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୧; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଭୂତଗାମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା)। ସମାରମ୍ଭୋତି ଛେଦନଫାଲନପଚନାଦି, ତସ୍ମିଂ ଭୂତଗାମସମାରମ୍ଭେ ଭୂତଗାମସମାରମ୍ଭହେତୁ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କତକପ୍ପିଯଂ (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଭୂତଗାମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ପନ ସମଣକପ୍ପିଯଂ ଭୱେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସମଣାନଂ କପ୍ପିଯଂ ସମଣକପ୍ପିଯଂ। ଇଦାନି ଯେନ କତଂ କପ୍ପିଯଂ ସମଣକପ୍ପିଯଂ ହୋତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ନଖେନ ୱା''ତିଆଦିମାହ। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚହି ସମଣକପ୍ପେହି ଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ଅଗ୍ଗିପରିଜିତଂ ସତ୍ଥପରିଜିତଂ ନଖପରିଜିତଂ ଅବୀଜଂ ନିବ୍ବଟ୍ଟବୀଜଞ୍ଞେୱ ପଞ୍ଚମ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୫୦) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୨୬। ଇଦାନି ତଂ ଭୂତଗାମଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସମୂଲା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ (ପାଚି। ୯୧; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୧) ସ-ଇତି ସୋ ଭୂତଗାମୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ, ମୂଲବୀଜାଦୀହି ପଞ୍ଚହି ବୀଜେହି ପଭାୱିତୋ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ମୂଲବୀଜଂ ନାମ ହଲିଦ୍ଦିସିଙ୍ଗିୱେରାଦି। ଖନ୍ଧବୀଜଂ ନାମ ଅସ୍ସତ୍ଥୋ ନିଗ୍ରୋଧୋତି ଏୱମାଦି। ଅଗ୍ଗବୀଜଂ ନାମ ଅଜ୍ଜୁକଫଣିଜ୍ଜକାଦି। ଫଳୁବୀଜଂ ନାମ ଉଚ୍ଛୁୱେଳୁନଳାଦି। ''ବୀଜବୀଜଂ ନାମ ପୁବ୍ବଣ୍ଣଂ ଅପରଣ୍ଣଂ, ଯାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ବୀଜେ ଜାଯନ୍ତି ବୀଜେ ସଞ୍ଜାଯନ୍ତି, ଏତଂ ବୀଜବୀଜଂ ନାମା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇଦାନି ''ବୀଜଗାମଭୂତଗାମସମାରମ୍ଭା ପଟିୱିରତୋ ହୋତୀ''ତି (ଦୀ। ନି। ୧।୧୦, ୧୯୫; ମ। ନି। ୧।୨୯୩, ୪୧୧; ୨।୧୧; ଅ। ନି। ୧୦।୯୯; ପୁ। ପ। ୧୭୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଧମ୍ମାନୁଲୋମେନ ଆଗତଂ ବୀଜଗାମସମାରମ୍ଭଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଆରମ୍ଭେ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତସ୍ମା ଏତଂ ପଠମଂ ''କପ୍ପିଯଂ କରୋହୀ''ତି ଭୂତଗାମପରିମୋଚନଂ କାରେତ୍ୱା ବୀଜଗାମପରିମୋଚନତ୍ଥଂ ପୁନ କପ୍ପିଯଂ କାରେତବ୍ବଂ।

୧୨୭।ନିବ୍ବଟ୍ଟବୀଜଂ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୨; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଭୂତଗାମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ନାମ ଅମ୍ବପନସାଦି। ନୋବୀଜଂ ନାମ ତରୁଣମ୍ବଫଲାଦି, ଏତଂ ପନ ସବ୍ବଂ ଅକପ୍ପିଯମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କଟାହବଦ୍ଧବୀଜାନି କପିତ୍ଥଫଲାଦୀନି। ବହିଦ୍ଧା ୱାପି କାରଯେତି କପାଲେପି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ସଚେ ଏକାବଦ୍ଧାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। କଟାହମ୍ପୁତ୍ତଂ ପନ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା କାରେତବ୍ବଂ।

୧୨୮। ଭାଜନେ ୱା ଭୂମିଯଂ ୱା ଏକାବଦ୍ଧେସୁ ବୀଜେସୁ ଏକସ୍ମିଂ ବୀଜେ କପ୍ପିଯେ କତେ ସବ୍ବେସ୍ୱେୱ କତଂ ଭୱେତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ଚ ବୀଜେ, ଏୱଂ ରୁକ୍ଖସହସ୍ସଂ ୱା ଉଚ୍ଛୁସହସ୍ସଂ ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକାବଦ୍ଧେ କତେପି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୨୯। କପ୍ପିଯଂ କତ୍ୱା ନିକ୍ଖିତ୍ତେ ବୀଜଗାମେ ପୁନ ମୂଲପଣ୍ଣାନି ସଚେ ଜାଯରୁଂ, ପୁନ କପ୍ପିଯଂ କାରେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତଦାତି ମୂଲେ ଚ ଅଙ୍କୁରେ ଚ ଜାତେତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୦।ଉଦକସମ୍ଭୱୋତି ଉଦକଜାତୋ। ଚେତିଯାଦୀସୂତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗେହପ୍ପମୁଖପାକାରୱେଦିକାଦୀସୁ ନିବ୍ବତ୍ତା ଗହିତା। ନିବ୍ବତ୍ତଦ୍ୱିପତ୍ତକୋ ଭୂତଗାମୋୱ, ଅନିବ୍ବତ୍ତକୋ ଅଗ୍ଗବୀଜେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି। ବୀଜମ୍ପି ଯାୱ ମୂଲଂ ୱା ପଣ୍ଣଂ ୱା ନ ନିକ୍ଖମତି, ତାୱ ବୀଜଗାମୋୱ, ମୂଲେ ଚ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ପଣ୍ଣେ ଚ ହରିତେ ଜାତେ ଭୂତଗାମୋୱ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୧।ମକୁଳଅନ୍ତି ଅଫୁଲ୍ଲଂ। ଅହିଛତ୍ତକଂ ନାମ ରୁକ୍ଖେ ଜାତଂ ଅହିଛତ୍ତକଂ।

୧୩୨। ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖେ ଗଣ୍ହତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତଥାତି ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖେ ଛିନ୍ଦତୋ ୱାପୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୩୪। ''ଇମଂ ରୁକ୍ଖଂ, ଇମଂ ଲତଂ, ଇମଂ କନ୍ଦଂ ଛିନ୍ଦ, ଭିନ୍ଦା''ତିଆଦିନା ନଯେନ ନିଯମେତ୍ୱା ଭାସିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ''ଇଦଂ, ଏତ''ନ୍ତି ଅୱତ୍ୱା କେୱଲଂ ''ରୁକ୍ଖଂ ଛିନ୍ଦା''ତିଆଦିନା (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୨; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଭୂତଗାମହିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ନଯେନ ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି। ସମଣକପ୍ପୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ସମଣକପ୍ପନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୪। ଭୂମିନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୩୬। ଇଦାନି ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତସ୍ସୋ କପ୍ପିଯଭୂମିଯୋ ଉସ୍ସାୱନନ୍ତିକଂ ଗୋନିସାଦିକଂ ଗହପତିଂ ସମ୍ମୁତି''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୯୫) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତା ଚତସ୍ସୋ କପ୍ପିଯଭୂମିଯୋ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସମ୍ମୁତୁସ୍ସାୱନନ୍ତା ଚା''ତିଆଦିମାହ। ଯାସୂତି କପ୍ପିଯଭୂମୀସୁ (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ସନ୍ନିଧିକାରକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା)।

୧୩୭। ଇଦାନି ଯତ୍ଥ କପ୍ପିଯକୁଟି ଇଚ୍ଛିତବ୍ବା, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ୱାସତ୍ଥାଯା''ତିଆଦିମାହ। ୱାସତ୍ଥାଯାତି ଇମିନା

କୋଟ୍ଠାଗାରଭଣ୍ଡସାଲାଚେତିଯଘରସମ୍ମୁଞ୍ଜନୀମାଳଅକାଦି ଯଂ ଯଂ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ୱାସତ୍ଥାଯ କରୀଯତି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ କପ୍ପିଯକୁଟିକରଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ଭୋଜନସାଲା ପନ ସେନାସନମେୱ, ତସ୍ମା ତତ୍ଥ କାତବ୍ବା ଏୱାତି ୱଦନ୍ତି। ସଙ୍ଘିକେୱେକସନ୍ତକେତି ଏତ୍ଥ ଏକସନ୍ତକୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନସନ୍ତକୋୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୩୮। ଇଦାନି କତ୍ତବ୍ବାକାରଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଗେହେ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଏକସ୍ସ ୱା ଗେହେ ୱିହାରେ କରିଯମାନେ ଏୱଂ ଇରଯଂ ''କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମ, କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମା''ତି ୱା ''କପ୍ପିଯକୁଟି କପ୍ପିଯକୁଟୀ''ତି ୱା ୱଦନ୍ତୋ ପଠମିଟ୍ଠକତ୍ଥମ୍ଭାଦିଂ ଠପେଯ୍ୟ, ଏୱଂ କତା ଉସ୍ସାୱନନ୍ତିକା ନାମ, ଏୱଂ ଉଦାହରିତୱଚନନ୍ତିକାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୯। ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ୱା ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ, ସକଲୋପି ୱା ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଆରାମୋ ''ଗୋନିସାଦୀ''ତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ସେନାସନେସୁ ପରିକ୍ଖିତ୍ତେସୁପି ଆରାମେ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତେ କପ୍ପିଯକୁଟିକରଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ସମ୍ମୁତିଂ କରୋନ୍ତେହି କତଂ ପରିଯୋସିତଂ ''ଇମଂ ୱିହାରଂ ଅଡ୍ଢଯୋଗଂ ପାସାଦଂ ହମ୍ମିଯଂ ଗୁହଂ ତିଣକୁଟିକଂ ମଣ୍ଡପ''ନ୍ତି ତେସଂ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସା କୁଟିଯା ହତ୍ଥପାସେ ୱା ଠତ୍ୱା, ତସ୍ସା ଅନ୍ତୋ ୱା ପୱିସିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମୱାଚାଯ ସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବଂ।

୧୪୦। ''ଭିକ୍ଖୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେହୀ''ତି ୱଚନତୋ ସେସସହଧମ୍ମିକେହିପି ଦେୱମନୁସ୍ସେହିପି ଅଞ୍ଞେହି କପ୍ପିଯକୁଟିଯା ଅତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନୋ ୱା ତେସଂ ସନ୍ତକୋ ୱା ଗେହୋ ''ଗହପତୀ''ତି ମତୋ ଞାତୋତି ଅତ୍ଥୋ, ସଙ୍ଘସନ୍ତକଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସନ୍ତକଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବେସଂ ଗେହୋ ଗହପତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୧୪୧।ସପ୍ପିଆଦୀହିମିସ୍ସିତନ୍ତି ସପ୍ପିଆଦୀହି ପଞ୍ଚହି ଚ ହଲିଦ୍ଦିସିଙ୍ଗିୱେରାଦିଯାୱଜୀୱିକେନ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଯାୱକାଲିକଯାମକାଲିକସଙ୍ଖାତଂ ପୁରିମକାଲିକଦ୍ୱଯଂ ସଙ୍ଘିକଂ ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ସନ୍ତକଂ ସଚେ କପ୍ପିଯକୁଟିଯା ୱୁତ୍ଥମ୍ପି ଇତରେହି ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯା ୱୁତ୍ଥେହି ମିସ୍ସିତଂ ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଭାୱଂ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୨।ତେହେୱାତି ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯଂ ୱୁତ୍ଥସପ୍ପିତେଲାଦୀହି। ସାମପାକତନ୍ତି ସାମଂପକ୍କଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୪୩-୪। ଇମା ପନ କପ୍ପିଯକୁଟିଯୋ ଯଦା ଜହିତୱତ୍ଥୁକା ହୋନ୍ତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଉସ୍ସାୱନନ୍ତିକା''ତିଆଦିମାହ। ସଚେ ଥମ୍ଭେ ୱା ଭିତ୍ତିପାଦେ ୱା ପରିୱତ୍ତେନ୍ତି, ଯୋ ଯୋ ଠିତୋ, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ପତିଟ୍ଠାତି, ଏତେନୁପାଯେନ ସବ୍ବେସୁ ପରିୱତ୍ତେସୁପି ନ ୱିଜହିତୱତ୍ଥୁକାୱ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିକ୍ଖିତ୍ତେ ଗୋନିସାଦି ୱିଜହିତୱତ୍ଥୁକା। ସେସା ଛଦନୱିବ୍ଭମାତି ଛଦନୱିନାସା ଜହିତୱତ୍ଥୁକା ହୋନ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଭୂମିୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଭୂମିନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୫। ଉପଜ୍ଝାଚରିଯୱତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୪୫।ଉପଜ୍ଝାଚରିଯେତି ଏତ୍ଥ (ମହାୱ। ୬୪, ୬୭, ୭୪, ୭୮-୭୯; ଚୂଳୱ। ୩୭୫, ୩୭୭; ୩୭୯-୩୮୨; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୬୪, ୬୭, ୭୫, ୭୬, ୭୭) ଆଚରିଯୋ ନାମ ନିସ୍ସଯାଚରିଯୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାଚରିଯୋ ଉପସମ୍ପଦାଚରିଯୋ ଧମ୍ମାଚରିଯୋତି ଚତୁବ୍ବିଧୋ। ଏତେସୁ ହି ନିସ୍ସଯନ୍ତେୱାସିକେନ ଯାୱ ଆଚରିଯଂ ନିସ୍ସାଯ ୱସତି, ତାୱ ସବ୍ବମାଚରିଯୱତ୍ତଂ କାତବ୍ବଂ। ପବ୍ବଜ୍ଜାଉପସମ୍ପଦାଧମ୍ମନ୍ତେୱାସିକେହି ପନ ନିସ୍ସଯମୁତ୍ତକେହିପି ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଚୀୱରରଜନଂ, ତାୱ ୱତ୍ତଂ କାତବ୍ବଂ। ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପତ୍ତଦାନାଦିମ୍ହି ପନ ଏତେସଂ ଅନାପତ୍ତି। ଏତେସୁ ଚ ପବ୍ବଜ୍ଜନ୍ତେୱାସିକୋ ଚ ଉପସମ୍ପଦନ୍ତେୱାସିକୋ ଚ ଆଚରିଯସ୍ସ ଯାୱଜୀୱଂ ଭାରୋ, ନିସ୍ସଯନ୍ତେୱାସିକୋ ଚ ଧମ୍ମନ୍ତେୱାସିକୋ ଚ ଯାୱ ସମୀପେ ୱସତି, ତାୱଦେୱ। ସୁଟ୍ଠୁ ପିଯସୀଲୋ ସୁପେସଲୋ, ସିକ୍ଖାକାମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଦେନ୍ତେନ ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ମହନ୍ତଂ ମଜ୍ଝିମଂ ଖୁଦ୍ଦକନ୍ତି ତୀଣି ଦନ୍ତକଟ୍ଠାନି ଉପନେତବ୍ବାନି। ତେସୁ ଯଂ ତୀଣି ଦିୱସାନି ଗଣ୍ହାତି, ତଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତାଦିସଂଯେୱ ସମ୍ମା ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ଦାତବ୍ବଂ। ସଚେ ଯଂ ୱା ତଂ ୱା ଗଣ୍ହାତି, ଯଥାଲଦ୍ଧଂ ଉପନେତବ୍ବଂ। ତୋଯନ୍ତି ସୀତଞ୍ଚ ଉଣ୍ହଞ୍ଚ ଉଦକଂ ଉପନେତ୍ୱା ଯଂ ତୀଣି ଦିୱସାନି ୱଳଞ୍ଜେତି, ଚତୁତ୍ଥଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତାଦିସଂ ଉପନେତବ୍ବଂ। ସଚେ ଦ୍ୱେପି ୱଳଞ୍ଜେତି, ଦୁୱିଧମ୍ପି ଉପନେତବ୍ବଂ। ସଚେ ଯାଗୁ ହୋତି, ଭାଜନଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଉପନେତବ୍ବଂ।

୧୪୬।ପତ୍ତେ ୱତ୍ତଂ ଚରେତି ''ଯାଗୁଂ ପୀତସ୍ସ ଉଦକଂ ଦତ୍ୱା ଭାଜନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନୀଚଂ କତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ଅପରିଘଂସନ୍ତେନ ଧୋୱିତ୍ୱା ପଟିସାମେତବ୍ବ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ୱୁତ୍ତଂ ପତ୍ତେ ୱତ୍ତଂ ଚରେତି ଅତ୍ଥୋ। ଗାମପ୍ପୱେସେ ୱତ୍ତଂ ଚରେତି ଏୱଂ

ସଙ୍ଘଂ। ‘‘ସଚେ ଉପଜ୍ଝାୟୋ ୱା ଆଚରିୟୋ ୱା ଗାମଂ ପୱିସିତୁକାମୋ ହୋତି, ନିୱାସନଂ ଦାତବ୍ବଂ, ପଟିନିୱାସନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ, କାୟବନ୍ଧନଂ ଦାତବ୍ବଂ, ସଗୁଣଂ କତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଟିୟୋ ଦାତବ୍ବା, ଧୋୱିତ୍ୱା ପତ୍ତୋ ସୋଦକୋ ଦାତବ୍ବୋ’’ତି (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ଇଦଂ ଗାମପ୍ପୱେସନେ ୱତ୍ତଂ ନାମ। ‘‘ସଚେ ଉପଜ୍ଝାୟୋ ୱା ଆଚରିୟୋ ୱା ପଚ୍ଛାସମଣଂ ଆକଙ୍ଖତି, ତିମଣ୍ଡଲଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତେନ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେତ୍ୱା କାୟବନ୍ଧନଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ସଗୁଣଂ କତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଟିୟୋ ପାରୁପିତ୍ୱା ଗଣ୍ଠିକଂ ପଟିମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଧୋୱିତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଉପଜ୍ଝାୟସ୍ସ ୱା ଆଚରିୟସ୍ସ ୱା ପଚ୍ଛାସମଣେନ ହୋତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ନୟେନ ୱୁତ୍ତଂ ଗମନେ ୱତ୍ତଂ ନାମ। ‘‘ନିୱତ୍ତନ୍ତେନ ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆସନଂ ପଞ୍ଞାପେତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ନୟେନ ୱୁତ୍ତଂ ଆଗମେ ୱତ୍ତଂ ନାମ। ‘‘ଉପଜ୍ଝାୟମ୍ହି ୱୁଟ୍ଠିତେ ଆସନଂ ଉଦ୍ଧରିତବ୍ବଂ, ପାଦୋଦକଂ ପାଦପୀଠଂ ପାଦକଥଲିକଂ ପଟିସାମେତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଆସନାଦୀସୁ ୱତ୍ତଂ ନାମ। ଉପାହନାୟ ୱତ୍ତଂ ନାମ ‘‘ଉପାହନା ପୁଞ୍ଛିତବ୍ବା, ଉପାହନା ପୁଞ୍ଛନ୍ତେନ ପଠମଂ ସୁକ୍ଖେନ ଚୋଳକେନ ପୁଞ୍ଛିତବ୍ବା, ପଚ୍ଛା ଅଲ୍ଲେନା’’ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ। ୩୫୭, ୩୫୯) ୱୁତ୍ତଂ। ଚୀୱରେ ୱତ୍ତଂ ନାମ ‘‘ସଚେ ଚୀୱରଂ ସିନ୍ନଂ ହୋତି, ମୁହୁତ୍ତଂ ଉଣ୍ହେ ଓତାପେତବ୍ବଂ, ନ ଚ ଉଣ୍ହେ ଚୀୱରଂ ନିଦହିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ୱୁତ୍ତଂ।

୧୪୭।ପରିଭୋଜନୀୟପାନୀୟ-ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଠାନିସୂତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ପାନୀୟଂ ନ ହୋତି, ପାନୀୟଂ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବଂ। ସଚେ ପରିଭୋଜନୀୟଂ ନ ହୋତି, ପରିଭୋଜନୀୟଂ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବଂ। ସଚେ ୱଚ୍ଚକୁଟି ଉକ୍ଲାପା ହୋତି, ୱଚ୍ଚକୁଟି ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବା। ତଥା ପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନେ ଏୱଂ ୱତ୍ତଂ ଚରିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ୱିହାରଂ ସୋଧେନ୍ତେନ ପଠମଂ ପତ୍ତଚୀୱରଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ୱୁତ୍ତଂ ୱିହାରସୋଧନେ ୱତ୍ତଂ ନାମ। ‘‘ଭୂମତ୍ଥରଣଂ ଓତାପେତ୍ୱା ସୋଧେତ୍ୱା ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ଅତିହରିତ୍ୱା ୟଥାପଞ୍ଞତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାପେତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ୱୁତ୍ତଂ ପୁନ ପଞ୍ଞାପନେ ୱତ୍ତଂ ନାମ।

୧୪୮। ଇଦାନି ୱିହାରଂ ସୋଧେନ୍ତେନ ଏୱଂ ସୋଧେତବ୍ବନ୍ତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ନ ପପ୍ଫୋଟେୟ୍ୟା’’ତିଆଦିମାହ । ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ୱିହାରଂ ସୋଧେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭୂମତ୍ଥରଣାଦିସୟନାସନଂ ପଟିୱାତେ ୱା ପଙ୍ଗଣେ ୱା ପାନୀୟସାମନ୍ତା ୱା ନ ପପ୍ଫୋଟେୟ୍ୟାତି। ପଙ୍ଗଣେତି ବହୂନଂ ସନ୍ନିପାତେ ଠାନେ।

୧୪୯।ନ୍ହାନେତି ‘‘ସଚେ ଉପଜ୍ଝାୟୋ ନହାୟିତୁକାମୋ ହୋତି, ନହାନଂ ପଟିୟାଦେତବ୍ବଂ। ସଚେ ସୀତେନ ଅତ୍ଥୋ ହୋତି, ସୀତଂ ପଟିୟାଦେତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୬୬; ଚୂଳୱ। ୩୭୬) ୱୁତ୍ତଂ ନହାନେ ୱତ୍ତଂ ନାମ, ‘‘ଉପଜ୍ଝାୟସ୍ସ ଗତ୍ତତୋ ଉଦକଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଂ, ନିୱାସନଂ ଦାତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୬୬; ଚୂଳୱ। ୩୭୬) ୱୁତ୍ତଂ ନହାତସ୍ସ କାତବ୍ବଂ ନାମ। ରଙ୍ଗପାକେତି ‘‘ସଚେ ଉପଜ୍ଝାୟସ୍ସ ଆଚରିୟସ୍ସ ରଜନଂ ପଚିତବ୍ବଂ ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଅନ୍ତେୱାସିକେନ ପଚିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ୱୁତ୍ତଂ। ଧୋୱନେତି ‘‘ସଚେ ଉପଜ୍ଝାୟସ୍ସ ଆଚରିୟସ୍ସ ଚୀୱରଂ ଧୋୱିତବ୍ବଂ ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଅନ୍ତେୱାସିକେନ ଧୋୱିତବ୍ବଂ, ଉସ୍ସୁକ୍କଂ ୱା କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ୱୁତ୍ତଂ। ସିବ୍ବନେତି ‘‘ସଚେ ଉପଜ୍ଝାୟେନ ଆଚରିୟେନ ଚୀୱରଂ କାତବ୍ବଂ ହୋତି, ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେନ ଅନ୍ତେୱାସିକେନ କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ୱୁତ୍ତଂ। ଚୀୱରେ ଥେୱେ ଠିତେ ରଜନ୍ତୋ ନ ୱଜେ ନ ପକ୍କମେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଚୀୱରଂ ରଜନ୍ତେନ ସାଧୁକଂ ସମ୍ପରିୱତ୍ତକଂ ସମ୍ପରିୱତ୍ତକଂ ରଜିତବ୍ବଂ, ନ ଚ ଅଚ୍ଛିନ୍ନେ ଥେୱେ ପକ୍କମିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୬୬, ୭୮; ଚୂଳୱ। ୩୭୬, ୩୮୦) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୫୦।ଏକଚ୍ଚସ୍ସାତି ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟାନଂ ୱିସଭାଗସ୍ସ ଅନତ୍ଥକାମସ୍ସ ୱେରିପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ। ଅନାପୁଚ୍ଛାତି ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟାନଂ ଅନାରୋଚେତ୍ୱା। କିଞ୍ଚନନ୍ତି ୟଂ କିଞ୍ଚି।

୧୫୧-୨।ତସ୍ସାତି ଏକଚ୍ଚସ୍ସ। ନିନ୍ନେତୁନ୍ତି ନୀହରିତୁଂ। କିଚ୍ଚୟଂ ପରିକମ୍ମଂ ୱାତି ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚଂ ୱା ପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମାଦିପରିକମ୍ମଂ ୱା ଅତ୍ତନା ତସ୍ସ କାତୁଂ ୱା ତେନ ଅତ୍ତନୋ କାରାପେତୁଂ ୱାତି ଏୱମତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୫୩। ସଚେ ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗତା ହୋନ୍ତି, ପରିୱେଣଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅପସ୍ସନ୍ତେହି ଗାମଂ ପୱିସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଗାମଂ ପୱିସନ୍ତୋ ସଚେ ପସ୍ସତି, ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବମେୱାତି ୱଦନ୍ତି। ‘‘ଉପଜ୍ଝାୟଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ନ ଦିସା ପକ୍କମିତବ୍ବା’’ତି (ମହାୱ। ୬୬, ଚୂଳୱ। ୩୭୬) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଅତ୍ତନୋ କିଚ୍ଚୟଂ ନାମ ଅନ୍ତୋୱିହାରେପି ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତପଚନଚୀୱରକମ୍ମକେସଚ୍ଛେଦନାଦି।

୧୫୪।ସଙ୍ଘାୟତ୍ତକମ୍ମାନି ନାମ ପରିୱାସମାନତ୍ତଅବ୍ଭାନତଜ୍ଜନୀୟନିୟସ୍ସପବ୍ବାଜନୀୟପଟିସାରଣୀୟୌକ୍ଖେପନାଦୟୋ।

୧୫୫।ୱୁଟ୍ଠାନଂ ନେସମାଗମେତି ‘‘ସଚେ ଉପଜ୍ଝାୟୋ ୱା ଆଚରିୟୋ ୱା ଗିଲାନୋ ହୋତି, ଯାୱଜୀୱଂ ଉପଟ୍ଠାତବ୍ବୋ, ୱୁଟ୍ଠାନମସ୍ସ ଆଗମେତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୬୬; ଚୂଳୱ। ୩୭୬) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଉପଜ୍ଝାଚରିୟୱତ୍ତୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ଉପଜ୍ଝାଚରିୟୱତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୬। ୱଚ୍ଚପ୍ପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୫୬। ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ନ କରେୟ୍ୟ ୱଚ୍ଚନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯଥାନୁପୁବ୍ବିୟା ଲଦ୍ଧବ୍ବନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇମେସୁ ପନ ତୀସୁ ଠାନେସୁ ଯୋ ଯୋ ପଠମଂ ଆଗଚ୍ଛତି ୱୁଡ୍ଢୋ ୱା ନୱୋ ୱା, ସୋ ସୋ ଆଗତପଟିପାଟିୟା କାତୁଞ୍ଚ ନହାୟିତୁଞ୍ଚ ଲଦ୍ଧବ୍ବନ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୧୫୭।ଉବ୍ଭୁଜିତ୍ୱାତି (ଚୂଳୱ। ୩୭୩, ୩୭୪) ନିୱାସନଂ ଦୂରତୋୱ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ନୋ ପୱିସେୟ୍ୟ। ସହସା ଚ ନୋ ପୱିସେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ବହି ଠିତେନ ଉକ୍କାସିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଚ ‘‘ସାଧୁକଂ ଅତରମାନେନ ୱଚ୍ଚକୁଟି ପୱିସିତବ୍ବା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉକ୍କାସିତ୍ୱାୱ ଅତରମାନୋ ପୱିସେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ନ ଉବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ପୱିସିତବ୍ବା, ୱଚ୍ଚପାଦୁକାୟ ଠିତେନ ଉବ୍ଭୁଜିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୭୪) ୱଚନତୋ ‘‘ଉବ୍ଭୁଜେୟ୍ୟ ପାଦୁକାସ୍ୱେୱ ସଣ୍ଠିତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୫୮। ନ କରେୟ୍ୟ ଉଭୟଂ ନ କରେୟ୍ୟୁଭୟଂ।

୧୫୯।କୂପେତି (ଚୂଳୱ। ୩୭୪) ୱଚ୍ଚକୂପେ। କଟ୍ଠନ୍ତି ଅୱଲେଖନକଟ୍ଠଂ। ପସ୍ସାୱଦୋଣିୟା ଖେଳଂ ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ନାୱଲେଖେୟ୍ୟ ଫରୁସେନାତି ଫାଲିତକଟ୍ଠେନ ୱା ଖରେନ ୱା ଗଣ୍ଠିକେନ ୱା କଣ୍ଟକେନ ୱା ସୁସିରେନ ୱା ପୂତିନା ୱା ନାୱଲେଖିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଉହତଞ୍ଚାପୀତି ଗୂଥମକ୍ଖିତମ୍ପି ଧୋୱଯେ ଅତ୍ତନା ୱା ପରେନ ୱା କତନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୧୬୦।ଉବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ନ ନିକ୍ଖମେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ୱଚ୍ଚପାଦୁକାୟ ଠିତେନ ପଟିଚ୍ଛାଦେତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୭୪) ହି ୱୁତ୍ତଂ, ପୁନ ‘‘ଆଚମନପାଦୁକାୟଂ ଠିତେନ ଉବ୍ଭୁଜିତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୭୪) ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଚପୁ ଚପୂ’’ତି ସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା ନାଚମେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଚ୍ଚପ୍ପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନିକୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ୱଚ୍ଚପ୍ପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୭। ଆପୁଚ୍ଛକରଣନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୬୧।ଥେରେନାତି ସଙ୍ଘତ୍ଥେରେନ।

୧୬୨। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ସନ୍ନିପତିତାନଂ ସଙ୍ଖେପଂ ୱୁଡ୍ଢୋ ୱୁଡ୍ଢତରୋ, ତସ୍ମିଂ ୱୁଡ୍ଢତରାଗମେ ପୁନ ଆପୁଚ୍ଛନଂ ନତ୍ଥି। ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଚାନୁମୋଦତୋତି ଏତ୍ଥ ଦାନପତିନା ଯାଚିତେନ ଦହରେନ ୱୁଡ୍ଢେନ ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି।

୧୬୩।ଏକୱିହାରକେତି ଏକୋୱରକେ ୱୁଡ୍ଢେନ ୱସନ୍ତୋ ଅନାପୁଚ୍ଛା ନ ସଜ୍ଝାୟେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଦ୍ଦେସଂ ପରିପୁଚ୍ଛଞ୍ଚ ନୋ ଦଦେତି ଉଦ୍ଦେସଂ ୱା ପରିପୁଚ୍ଛଂ ୱା ନୋ ଦଦେୟ୍ୟ।

୧୬୪। ନ ୱିୱରେୟ୍ୟ ନ ଥକେୟ୍ୟ ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦ୍ୱାରଂ ନାମ ମହାୱଳଞ୍ଜଂ, ତତ୍ଥ ଆପୁଚ୍ଛନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି।

୧୬୫। ୱୁଡ୍ଢେନ ଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମନ୍ତୋପି ଯେନ ୱୁଡ୍ଢୋ, ତେନ ପରିୱତ୍ତୟେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆପୁଚ୍ଛକରଣୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ଆପୁଚ୍ଛକରଣନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୮। ନଗ୍ଗନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୬୬। ‘‘ନ ଭୋୱ ନଗ୍ଗେନ ଆଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଯୋ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୫୧୭) ୱୁତ୍ତତ୍ତା (ଚୂଳୱ। ୨୬୧;) ‘‘ନଗ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଂ ନ ୱଜେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୬୭।ପଟିଚ୍ଛାଦିସୂତି ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଭିକ୍ଖୂ ଜନ୍ତାଘରେପି ଉଦକେପି ପରିକମ୍ମଂ କାତୁଂ କୁକ୍କୁଚାୟନ୍ତି। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତିସ୍ସୋ ପଟିଚ୍ଛାଦିଯୋ ଜନ୍ତାଘରପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ଉଦକପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ଵତ୍ଥପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦି’’ନ୍ତି ଏଵଂ ଵୁତ୍ତାସୁ ତୀସୁ ପଟିଚ୍ଛାଦୀସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁଵେତି ଏତାସୁ ତୀସୁ ପଟିଚ୍ଛାଦୀସୁ ଉଦକଜନ୍ତାଘରପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିଯୋ ପରିକମ୍ମେ କପ୍ପନ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଵତ୍ଥଚ୍ଛାଦୀତି ଵତ୍ଥପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦି। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଖାଦନୀଯସାୟନୀଯାଦୀସୁ ସବ୍ବକମ୍ମେସୁ କପ୍ପିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ନଗ୍ଗଵିନିଚ୍ଛୟୋ।

ନଗ୍ଗନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୯। ନ୍ହାନକପ୍ପନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା

୧୬୮।ପୁରତୋତି (ଚୂଳଵ। ୩୭୨) ଥେରାନଂ ପୁରତୋ ଉପରି ଵା ନ ଚ ନ୍ହାୟେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬୯-୧୭୧।କୁଟ୍ଟତ୍ଥମ୍ଭତରୁଟ୍ଟାନେତି ଏତ୍ଥ (ଚୂଳଵ। ୨୪୩; ଚୂଳଵ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୩) କୁଟ୍ଟେ ଵା ଥମ୍ଭେ ଵା ତରୁମ୍ହି ଵା ଅଟ୍ଟାନଫଲକେ ଵା କାୟଂ ନ ଘଂସୟେତି ଅତ୍ଥୋ। ଗନ୍ଧବ୍ବହତ୍ଥୋ ନାମ ମକ୍କଟହତ୍ଥସଦିସୋ ଦାରୁଆଦିମୟୋ। କୁରୁଵିନ୍ଦକସୁତ୍ତିୟାତି କୁରୁଵିନ୍ଦସୁତ୍ତିୟା। ମଲ୍ଲକେନ ଵା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଵା। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖଵେ ଵିଗ୍ଗୟ୍ହ ପରିକମ୍ମଂ କାରାପେତବ୍ବଂ। ଯୋ କାରାପେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ଚୂଳଵ। ୨୪୩) ଏଵଂ ଵୁତ୍ତଂ ଵିଗ୍ଗହପରିକମ୍ମଂ ସନ୍ଧାୟ ‘‘ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଵା’’ତି ଵୁତ୍ତଂ।

ଇଦାନି କପ୍ପିୟାନି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘କପାଲିଟ୍ଠକଖଣ୍ଡାନୀ’’ତିଆଦିମାହ। ସବ୍ବେସଂ ଵଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ । ଗିଲାନସ୍ସପି (ଚୂଳଵ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୩) ଅଗିଲାନସ୍ସପି ଇମାନି କପାଲିଟ୍ଠକଖଣ୍ଡାଦୀନି କାୟଘଂସନେ ଵଟ୍ଟନ୍ତି। ପୁଥୁପାଣୀତି (ଚୂଳଵ। ୨୪୪) ହତ୍ଥପରିକମ୍ମଂ ଵୁଚ୍ଚତି। ତସ୍ମା ସବ୍ବେସଂ ହତ୍ଥେନ ପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମଂ କାତୁଂ ଵଟ୍ଟତି। ଅକତମଲ୍ଲକଂ ନାମ ଏକଦାଠିମଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା କତଂ। ପାସାଣାଦଯୋ ପାଦଘଂସନେ ଏଵ କପ୍ପିୟା। ନ୍ହାନକପ୍ପଵିନିଚ୍ଛୟୋ।

ନ୍ହାନକପ୍ପନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୦। ଅଵନ୍ଦିୟନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା

୧୭୨। ‘‘ନାନାସଂଵାସକୋ ଵୁଡ୍ଢତରୋ ଅଧମ୍ମଵାଦୀ ଅଵନ୍ଦିୟୋ’’ତି (ଚୂଳଵ। ୩୧୨; ପରି। ୪୬୭) ଏଵଂ ଵୁତ୍ତତ୍ତା ଲଦ୍ଧିନାନାସଂଵାସକୋ ଇଧ ନାନାସଂଵାସକୋ। ପାରିଵାସିୟମୂଲାୟପଟିକସ୍ସନାରହମାନତ୍ତାରହମାନଚାରିଅବ୍ଭାନାରହା ଗରୁକଟ୍ଠାତି ଇଧ ଗହିତା। ଇମେ ପନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଯଥାଵୁଡ୍ଢଂ ଵନ୍ଦନାଦୀନି ଲଭନ୍ତି, ପକତତ୍ତେନ ଅଵନ୍ଦନୀୟାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଅଵନ୍ଦନୀୟଵିନିଚ୍ଛୟୋ।

ଅଵନ୍ଦିୟନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୧। ଚମ୍ମନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା

୧୭୩। ଇଦାନି ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଵେ, ସବ୍ବପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ଚମ୍ମାନି ଅତ୍ଥରଣାନି ଏଳକଚମ୍ମଂ ଅଜଚମ୍ମଂ ମିଗଚମ୍ମ’’ନ୍ତି (ମହାଵ। ୨୫୯) ଏଵଂ ଵୁତ୍ତଚମ୍ମାନି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ମିଗାଜେଳକଚମ୍ମାନୀ’’ତିଆଦିମାହ। ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁନ୍ତି (ମହାଵ। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୨) ମଞ୍ଚାଦୀସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଅତ୍ଥରିତ୍ଵା ନିପଜ୍ଜିତୁଂ ଵା ନିସୀଦିତୁଂ ଵା ଵଟ୍ଟନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ରୋହିତେଣୀପସଦା ଚ କୁରୁଙ୍ଗା ଚ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଅଞ୍ଞେପି ଵାଳଅମିଗା ମିଗମାତୁକାଦଯୋପି ମିଗଜାତିକା ଏଵାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୧୭୪।ଅନୁଞ୍ଞାତଭୟା ଅଞ୍ଞନ୍ତି –

‘‘ମକ୍କଟୋ କାଳଅସୀହୋ ଚ, ସରଭୋ କଦଲୀମିଗୋ;

ଯେ ଚ ଵାଳଅମିଗା କେଚି, ତେସଂ ଚମ୍ମଂ ନ ଵଟ୍ଟତୀ’’ତି। –

ଏତ୍ଥ ଵାଳଅମିଗଗ୍ଗହଣେନ ଵୁତ୍ତାଵସେସା ଅନ୍ତମସୋ ଗୋମହିଂସାଦୟୋ ଗହିତାତି ଵେଦିତବ୍ବା। ଥଵିକାତି

ଉପାହନକୋସକସନ୍ଥକୋସକକୁଞ୍ଚିକକୋସକାତି ୱେଦିତବ୍ବା, ନ ପଉନ୍ଥୱିକାଦୟୋ। ଚମ୍ମୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ଚମ୍ମନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୨। ଉପାହନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୭୫।ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନାତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୫) ଚତୁପଟଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱୁଚ୍ଚତି, ନ ଏକଦ୍ୱିତିପଟଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକପଲାସିକଂ ଉପାହନଂ, ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଦିଗୁଣା ଉପାହନା ଧାରେତବ୍ବା, ନ ତିଗୁଣା ଉପାହନା ଧାରେତବ୍ବା, ନ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନା ଧାରେତବ୍ବା, ଯୋ ଧାରେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୨୪୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଓମୁକ୍କଂ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନଂ, ନ ଭିକ୍ଖୱେ ନୱା ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନା ଧାରେତବ୍ବା, ଯୋ ଧାରେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୨୪୭) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ନୱା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସଚେପି ମଜ୍ଝିମଦେସେ ଗିଲାନୋପି ନୱଂ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନଂ ନ ଲଭତି, ଏକୱାରମ୍ପି ଅଞ୍ଞେହି ପରିଭୁତ୍ତଂ ଓମୁକ୍କୋପାହନସଙ୍ଖାତଂ ଲଭତି, ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ଗିଲାନୋ ନୱମ୍ପି ଲଭତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସବ୍ବପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୫୯) ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା।

ସବ୍ବସ୍ସାତି ଗିଲାନସ୍ସାପି ଅଗିଲାନସ୍ସାପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମଜ୍ଝିମଦେସେପି ପଚ୍ଚନ୍ତିମଦେସେପି ଆରାମେ ଆରାମୂପଚାରେ ଗିଲାନସ୍ସାପି ଅଗିଲାନସ୍ସାପି ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଜ୍ଝାରାମେ ଉପାହନଂ ଧାରେତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୪୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା କପ୍ପିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଆରାମେପି ଗାମେପି। ଅକଲ୍ଲକସ୍ସାତି ଗିଲାନସ୍ସ। ଏତ୍ଥ ପନ ମଜ୍ଝିମଦେସେ ଗିଲାନସ୍ସ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନା ପରିଭୁତ୍ତାୱ ଆରାମେପି ଗାମେପି ୱଟ୍ଟତି, ପଚ୍ଚନ୍ତିମଦେସେ ଅପରିଭୁତ୍ତାପି। ମଜ୍ଝିମଦେସେପି ପଚ୍ଚନ୍ତିମଦେସେପି ଭଗୱତା ଗିଲାନସ୍ସେୱ ଉପାହନା ଅନୁଞ୍ଞାତା ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯସ୍ସ ପାଦା ୱା ଦୁକ୍ଖା, ପାଦା ୱା ଫଲିତା, ପାଦଖିଲୋ ୱା ଆବାଧୋ, ଉପାହନଂ ଧାରେତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୪୯) ଚ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗିଲାନେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଉପାହନେନ ଗାମଂ ପୱିସିତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୫୬) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ। ମଜ୍ଝିମଦେସେ ଚ ଗିଲାନୋ ନୱଂ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନଂ ଧାରେତୁଂ ଯଦି ଲଭତି, କଥଂ ପଦେସପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତୀତି? ସବ୍ବତ୍ଥ ପନ ଭଗୱତା ଗିଲାନସ୍ସେୱ ଉପାହନା ଅନୁଞ୍ଞାତା, ତସ୍ମା ମଜ୍ଝିମଦେସେ ଗିଲାନୋ ନୱଂ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନଂ ଲଭତୀତି ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ୱଦନ୍ତି।

୧୭୬-୯। ସବ୍ବାୱ ନୀଲକା (ମହାୱ। ୨୪୬; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୬) ସବ୍ବନୀଲକା। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ଓଦାତକାଦୀସୁପି। ଓଦାତଂ ପନ ନେୱ ପାଳିଯଂ, ନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଅନୁଲୋମୱସେନ ପନ ଇଧ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ମହାରଙ୍ଗରତ୍ତା ସତପଦିପିଟ୍ଠିୱଣ୍ଣା। ମହାନାମରଙ୍ଗରତ୍ତା ମନ୍ଦରତ୍ତା। ମଞ୍ଜେଟ୍ଠିକା କଣୱେରପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣା। ପୁପ୍ଫଲତାଦୀହି ୱିଚିତ୍ତା ଚିତ୍ରା। ନୀଲପୀତାଦିୱଦ୍ଧିକାତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଓଦାତଲୋହିତମଞ୍ଜେଟ୍ଠିକମହାରଙ୍ଗମହାନାମରଙ୍ଗରତ୍ତାଦିୱସେନ ୱଦ୍ଧିକା ଗହିତା। ସୀହବ୍ଯଗ୍ଘୁଦ୍ଦାଜିନଦୀପୀନଂ ଚମ୍ମେହି ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କୋଚୀତି ଗିଲାନୋପି ଅଗିଲାନୋପି।

୧୮୦। ସକଲଂ ୱା ଏକଦେସକଂ ୱା ରଜନଂ ଚୋଳଏନ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୬) ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା ୱଳଞ୍ଜେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଖଲ୍ଲକାଦିକଂ ପନ ସବ୍ବଂ ହାରିତ୍ୱା ୱଳଞ୍ଜେତବ୍ବଂ। ଉପାହନୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ଉପାହନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୩। ଅନୋଲୋକିଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୮୧।ଇତ୍ଥିଯାତି ତଦହୁଜାତାଯପି ଦାରିକାଯ। ଆଦାସେ (ଚୂଳୱ। ୨୪୭) ୱା ଉଦକପତ୍ତେ ୱା ଅତ୍ତନୋ ମୁଖଂ ଅୱଲୋକେଯ୍ଯ, ଅସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆବାଧପଚ୍ଚଯା ଆଦାସେ ୱା ଉଦକପତ୍ତେ ୱା ମୁଖନିମିତ୍ତଂ ଓଲୋକେତୁ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୪୭) ୱୁତ୍ତତ୍ତାୱଣାଦୀନି ୱା ''ଜିଣ୍ଣୋ ନୁ ଖୋମ୍ହି, ନୋ ୱା''ତି ଏୱଂ ଆଯୁସଙ୍ଖାରଂ ୱା ଓଲୋକେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅନୋଲୋକିଯୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ଅନୋଲୋକିଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୪। ଅଞ୍ଜନୀନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୮୨। ଓଟ୍ଟା ୱା ଅଟ୍ଠସୋଠଅସଂସା ୱା ମଟ୍ଠା ପୁପ୍ଫଲତାଦୀହି ଅଚିତ୍ତକା ଅଞ୍ଜନୀ ୱଚ୍ଚତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତିସ୍ସୋପି ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ଏକାଯ ୱା ଦ୍ୱୀସୁ ୱା କଥା ଏୱ ନତ୍ଥୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଲେଖାତି ୱଟ୍ଟଲେଖା। ବନ୍ଧିତୁନ୍ତି ପିଧାନକବନ୍ଧନତ୍ଥଂ।

୧୮୩।ରୂପନ୍ତି ସକୁଣରୂପାଦି। ଯଦି ଚ ଏଦିସଂ ଅଞ୍ଞେହି କତଂ ଲଭତି, ଘଂସିତ୍ୱା ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା ଯଥା ୱା ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ତଥା ସୁତ୍ତେନ ୱେଠେତ୍ୱା ୱଠଅଞ୍ଜେତବ୍ବଂ।

୧୮୪।ଥୱିକାତି ଅଞ୍ଜନିଥୱିକା। ଅଞ୍ଜନିସଲାକାପି ଲବ୍ଭତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୮୫-୬।ଅଟ୍ଠୀତି (ମହାୱ। ୨୬୬; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୪) ମନୁସ୍ସଟ୍ଠିଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସଟ୍ଠି। ୱିସାଣଦନ୍ତେସୁ ଅକପ୍ପିଯଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଆମଲକକକ୍କାଦୀହି କତା ଫଲମଯା। ତମ୍ମଯାତି ଇଧ ୱୁତ୍ତେହେୱ ନିବ୍ବତ୍ତା। ଅଞ୍ଜନୀୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଅଞ୍ଜନୀନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୫। ଅକପ୍ପିଯସଯନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୮୭-୯। ‘‘ଉଚ୍ଚକୋ ଆସନ୍ଦିକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ଉଚ୍ଚକମ୍ପି ଆସନ୍ଦିକ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୯୭) ୱଚନତୋ ମଞ୍ଚସ୍ସ ଉପଡ୍ଢଭାଗପ୍ପମାଣେନ ଏକତୋଭାଗେନ ଦୀଘମ୍ପି ସୁଗତଙ୍ଗୁଲେନ ଅତିରେକଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପାଦକଂ ଇଧ ଆସନ୍ଦୀତି ଅଧିପ୍ପେତଂ, ଚତୁରଂସାସନ୍ଦିକୋ ପନ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତକୋପି ୱଟ୍ଟତି। ତୂଲୀତି ପକତିତୂଲିକା। ପଲ୍ଲଙ୍କୋନାମ ଆହରିମେହି ୱାଠଏହି କତୋତି ୱୁତ୍ତୋ। ତତ୍ଥେୱ ‘‘ସୀହରୂପାଦିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା କତୋ ପନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱଦନ୍ତି। ପଟିକନ୍ତି ସେତତ୍ଥରଣଂ। ଗୋନଚିତ୍ତକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲାଧିକଲୋମୋ କୋଜୱୋ ‘‘ଗୋନକୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, କୋଜୱ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୩୭) ଚୀୱରକ୍ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚତୁରଙ୍ଗୁଲଲୋମକଂ ପକତିକୋଜୱଂ ୱଟ୍ଟତି। ରତନଚିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତକଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ପଟଲୀତି ଘନପୁପ୍ଫରତ୍ତଅତ୍ଥରଣଂ । ୱିକତୀତି ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦିରୂପୱିଚିତ୍ତୋ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣକୋ। ଉଦ୍ଦଲୋମୀତି ଏକତୋଉଗ୍ଗତପୁପ୍ଫଂ। ଏକନ୍ତଲୋମିକାତି ଉଭତୋଉଗ୍ଗତପୁପ୍ଫଂ।

କୁତ୍ତନ୍ତି ସୋଠଅସନ୍ନଂ ନାଟକିତ୍ଥୀନଂ ଠତ୍ୱା ନଚ୍ଚନଯୋଗ୍ଗଂ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣଂ। କୋସେଯ୍ୟନ୍ତି ରତନପରିସିବ୍ବିତଂ କୋସେଯ୍ୟସୁତ୍ତମଯଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ। କଟ୍ଟିସ୍ସନ୍ତି ରତନପରିସିବ୍ବିତଂ କୋସେଯ୍ୟକଟ୍ଟିସ୍ସମଯଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ। କୋସେଯ୍ୟଞ୍ଚ କଟ୍ଟିସ୍ସଞ୍ଚ ରତନପରିସିବ୍ବିତାନେୱ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ସୁଦ୍ଧାନି ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥତ୍ଥରା ତେସଂ ଉପରି ଅତ୍ଥରଣକଅତ୍ଥରଣାୱ। ଅଜିନପ୍ପୱେଣୀତି ଅଜିନଚମ୍ମେହି ମଞ୍ଚପ୍ପମାଣେନ ସିବ୍ବିତ୍ୱା କତା ପୱେଣୀ, ତେନ ଚ କଦଲୀମିଗଚମ୍ମଂ ସେତୱତ୍ଥସ୍ସ ଉପରି ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ସିବ୍ବିତ୍ୱା କତଂ ପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ କଦଲୀମିଗପ୍ପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ, ତେନ ଚ ଅତ୍ଥତଂ ଅଜିନପ୍ପୱେଣୀକଦଲୀମିଗପ୍ପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣତ୍ଥତଂ।

ସେତୱିତାନମ୍ପି ହେଟ୍ଠା ଅକପ୍ପିଯପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେ ସତି ନ ୱଟ୍ଟତି, କପ୍ପିଯପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେ ସତି ୱଟ୍ଟତି, ରତ୍ତୱିତାନସ୍ସ ହେଟ୍ଠା କପ୍ପିଯପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେ ସତିପି ନ ୱଟ୍ଟତି ଏୱ। ସୀସୂପଧାନଂ ପାଦୂପଧାନନ୍ତି ମଞ୍ଚସ୍ସ ଉଭତୋଲୋହିତକଂ ଉପଧାନଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯଂ ପନ ଏକମେୱ ଉପଧାନଂ ହୋତି, ଉଭୋସୁ ଅନ୍ତେସୁ ରତ୍ତଂ ୱା ପଦୁମୱଣ୍ଣଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱା, ସଚେ ପମାଣଯୁତ୍ତଂ, ୱଟ୍ଟତି, ମହାଉପଧାନଂ ପନ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ।

୧୯୦।ଆସନ୍ଦାଦିତ୍ତଯାତି ଆସନ୍ଦୀ ତୂଲୀ ପଲ୍ଲଙ୍କୋତି ଇଦଂ ତଯଂ ନାମଂ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଠପେତ୍ୱା ତୀଣି ଆସନ୍ଦିଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ତୂଲିକଂ ସେସକଂ ଗିହିୱିକଟଂ ଅଭିନିସୀଦିତୁଂ, ନ ତ୍ୱେୱ ଅଭିନିପଜ୍ଜିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୧୪) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ସେସେ ଗିହିସନ୍ତକେ ନିସୀଦିତୁଂ ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଦି ଧମ୍ମାସନେ ସଙ୍ଘିକମ୍ପି ଗୋନକାଦିଂ ଭିକ୍ଖୂହି ଅନାଣତ୍ତା ଆରାମିକାଦଯୋ ସଯମେୱ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି ଚେୱ ନୀହରନ୍ତି ଚ, ଏତଂ ଗିହିୱିକଟନୀହାରଂ ନାମ, ଇମିନା ଗିହିୱିକଟନୀହାରେନ ୱଟ୍ଟତି। ଭତ୍ତଗ୍ଗଂ ନାମ ୱିହାରେ ଏୱ ଦାନଟ୍ଠାନଂ।

୧୯୧। ଚତୁନ୍ନଂ ପାଦାନଂ, ତୀସୁ ପସ୍ସେସୁ ଅପସ୍ସଯାନଞ୍ଚ ୱସେନ ସତ୍ତଙ୍ଗୋ। ଏକପସ୍ସେନ ଯୁତ୍ତୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୋ। ଇମେ ପନ ସତ୍ତଙ୍ଗପଞ୍ଚଙ୍ଗା ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଚ୍ଚକମ୍ପି ସତ୍ତଙ୍ଗ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୯୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତାପି ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଉଚ୍ଚପାଦକା’’ତି। ତୂଲୋନଦ୍ଧା ମଞ୍ଚପୀଠା ଘରେଯେୱ ନିସୀଦିତୁଂ କପ୍ପନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୯୨।ଚୀୱରଛୱିଯୋତି ଛନ୍ନଂ ଚୀୱରାନଂ, ଛନ୍ନଂ ଅନୁଲୋମଚୀୱରାନଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞତରଚୀୱରଛୱିଯୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ମଞ୍ଚେପି ପୀଠେପି

ଭଉଗ୍ଗେପି ଅନ୍ତରଘରେପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମାସଂ ପନ ଭିସୀନଂ ପମାଣପରିଚ୍ଛେଦୋପି ନତ୍ଥି, ମଞ୍ଚପୀଠାଦୀନଂ ୱସେନ ଅନୁରୂପଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ପମାଣଂ କାତଵ୍ବଂ।

୧୯୩। "ତୂଲିକା ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଜଟେତ୍ୱା ବିମ୍ବୋହନଂ କାତୁଂ, ତୀଣି ତୂଲାନି ରୁକ୍ଖତୂଲଂ ଲତାତୂଲଂ ପୋଟକିତୂଲ"ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୯୭) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତୂଲଉଯଞ୍ଚ (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୯୭; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ତୂଲୋନଦ୍ଧସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ବିମ୍ବୋହନେ ୱଟ୍ଟତି। ଇମେହି ତୀହି ତୂଲେହି ସଙ୍ଗେସଂ ରୁକ୍ଖଲତାତିଣାନଂ ତୂଲଂ ଅନୁଞ୍ଞାତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଭିସିଯଂ ପନ କିଞ୍ଚି ତୂଲଂ ନ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ଭିସିଗବ୍ଭୋତି ଭିସିଯା ୱୁତ୍ତଂ ଚୋଳଆଦିପଞ୍ଚକଂ ବିମ୍ବୋହନେ ଅନୁଞ୍ଞାତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମିଗପକ୍ଖିନନ୍ତି ସୀହାଦୀନଂ ସବ୍ବଚତୁପ୍ପଦାନଂ ହଂସମୋରାଦୀନଂ ସବ୍ବପକ୍ଖୀନଂ ଲୋମାନି କପ୍ପନ୍ତି। ମସୂରକେ ଅନୁଞ୍ଞାତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୯୪। ଇଦାନି ଭିସିଯଂ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ "ମନୁସ୍ସଲୋମ"ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଉଣ୍ଣାୟନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୯୭; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୯୭) ଉଣ୍ଣାଭିସିଯଂ ମନୁସ୍ସଲୋମଂ ନ ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଣ୍ଣାଭିସିଯମ୍ପି ମନୁସ୍ସଲୋମଂ ଠପେତ୍ୱା ଯେସଂ କେସଞ୍ଚି ପକ୍ଖିଚତୁପ୍ପଦାନଂ ଲୋମଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପଣ୍ଣେତି ପଣ୍ଣଭିସିଯଞ୍ଚ ପୁପ୍ଫଞ୍ଚ ସୁଦ୍ଧଂ ତମାଲପତ୍ତଞ୍ଚ ନ ଲବ୍ଭଂ, ଅୱସେସଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଣ୍ଣଂ ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତମାଲପତ୍ତକମ୍ପି ଅଞ୍ଞେହି ମିସ୍ସଂ ୱଟ୍ଟତୀତି। ଚୋଳଆକତିଣେସୁ ଅକପ୍ପିଯଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଆସନଞ୍ଚେୱ ଅପ୍ପଟିୱେକ୍ଖିତଂ ନ ଲବ୍ଭନ୍ତି ଆସନସାମଞ୍ଞତୋ ପସଙ୍ଗେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଅକପ୍ପିଯସଯନୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଅକପ୍ପିଯସଯନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୬। ସମାନାସନିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୯୫। ତିଣ୍ଣଂ ୱସ୍ସାନଂ ଅନ୍ତରଂ ତିୱସ୍ସନ୍ତରଂ। "ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱସ୍ସନ୍ତରେନ ସହ ନିସୀଦିତୁ"ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୦) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଯୋ ଦ୍ୱୀହି ୱସ୍ସେହି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୦) ୱୁଡ୍ଢୋ ୱା ନୱୋ ୱା, ସୋ ତିୱସ୍ସନ୍ତରୋ ନାମ।

୧୯୬।ମୁନୀତି ବୁଦ୍ଧମୁନି। ସଙ୍ଗେହେୱାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେହିପି।

୧୯୭।ଅନ୍ତନ୍ତି ପଚ୍ଛିମଂ। "ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ତିଣ୍ଣଂ ପହୋତି, ଏତ୍ତକଂ ପଚ୍ଛିମଂ ଦୀଘାସନ"ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୦) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଯଂ ତିଣ୍ଣଂ ପହୋତି, ଏତଂ ସଂହାରିମଂ ୱା ହୋତୁ ଅସଂହାରିମଂ ୱା, ତଥାରୂପେସୁ ଫଲକଖଣ୍ଡେସୁପି ନିସୀଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଦ୍ୱିନ୍ନନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସମାନାସନିକାନଂ। "ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱଗ୍ଗସ୍ସ ମଞ୍ଚଂ ଦୁୱଗ୍ଗସ୍ସ ପୀଠ"ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୦) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଦ୍ୱେ ସମାନାସନିକା ସହ ନିସୀଦିତୁଂ ଲଭନ୍ତି। ଅଞ୍ଞେହି ଅସମାନାସନିକେହି, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାଦୀହି ୱା ଦ୍ୱେ ହୁତ୍ୱାପି ନିସୀଦିତୁଂ ନ ଲଭନ୍ତି। ସମାନାସନିକୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ସମାନାସନିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୭। ଅସଂୱାସିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୯୮।ଉକ୍ଖିତ୍ତୋତି ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନେ, ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ, ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ୱା ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋତି ତିୱିଧୋପି ଇଧ ଉକ୍ଖିତ୍ତୋ ଗହିତୋ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋତି ଇମିନା ସିକ୍ଖମାନସାମଣେରସାମଣେରୀସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାତକା ଗହିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଛିନ୍ନମୂଲକୋ ନାମ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନକୋ। ନାନାସଂୱାସୋତି ଲଦ୍ଧିନାନାସଂୱାସକୋ। "ନାନାସୀମାଯ ଠିତଚତୁତ୍ଥୋ କମ୍ମଂ କରେଯ୍ଯ, ଇଦ୍ଧିଯା ୱେହାସେ ଠିତଚତୁତ୍ଥୋ କମ୍ମଂ କରେଯ୍ଯ, ଅକମ୍ମଂ ନ ଚ କରଣୀଯ"ନ୍ତି ହି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଇମେପି "ଅସଂୱାସିକା"ତି ୱୁତ୍ତା। ଏତେସୁ ପନ ଉକ୍ଖିତ୍ତକେହି ସଦ୍ଧିଂ ଉପୋସଥାଦୀନି କରୋନ୍ତୋ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଆପଜ୍ଜତି। ନିସ୍ସୀମଟ୍ଠୱେହାସଟ୍ଠେହି କରୋନ୍ତସ୍ସ କମ୍ମଂ କୁପ୍ପତି, ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ହୋତି, ଇତରେହି ଦୁକ୍କଟଂ। ଅସଂୱାସିକୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଅସଂୱାସିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୮। କମ୍ମନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୯୯।ଅଧମ୍ମକମ୍ମନ୍ତି ଏତ୍ଥ କଥଂ ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ ହୋତୀତି ଚେ? ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା "କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ? ଞତ୍ତିଦୁତିଯେ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ,

କମ୍ମେ ଏକାଯ ଞତ୍ତିଯା କମ୍ମଂ କରୋତି, ନ ଚ କମ୍ମୱାଚଂ ଅନୁସ୍ସାୱେତି, ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ। ଦ୍ୱୀହି ଞତ୍ତୀହି କମ୍ମଂ କରୋତି, ନ ଚ କମ୍ମୱାଚଂ ଅନୁସ୍ସାୱେତି, ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ। ଏକାଯ କମ୍ମୱାଚାଯ କମ୍ମଂ କରୋତି, ନ ଚ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତି, ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ। ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମୱାଚାହି କମ୍ମଂ କରୋତି, ନ ଚ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତି, ଅଧମ୍ମକମ୍ମ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୮୭)। ଇମିନା ନଯେନ ସେସକମ୍ମେସୁପି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ଅକତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଥା କରଣଂ ଅଧମ୍ମକମ୍ମନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ୱଗ୍ଗେନାତି ୱଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ। କଥଞ୍ଚ ୱଗ୍ଗଂ ହୋତୀତି ଚେ? ଯାୱତିକା ଚ ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା, ତେ ଅନାଗତା ହୋନ୍ତି, ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦୋ ଅନାହଟୋ ହୋତି, ସମ୍ମୁଖୀଭୂତା ପଟିକ୍କୋସନ୍ତି, ୱଗ୍ଗକମ୍ମନ୍ତି ଇମେସୁ ଯେନ କେନଚି ଏକେନପି ଅଙ୍ଗେନ ୱଗ୍ଗଂ ହୋତି।

ସମଗ୍ଗେନାତି ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ। କଥଂ ସମଗ୍ଗଂ ହୋତୀତି ଚେ? ଯାୱତିକା ଚ ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା, ତେ ଆଗତା ହୋନ୍ତି, ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦୋ ଆହଟୋ ହୋତି, ସମ୍ମୁଖୀଭୂତା ନପ୍ପଟିକ୍କୋସନ୍ତି, ସମଗ୍ଗକମ୍ମନ୍ତି ଏୱଂ।

ଚତୁତ୍ଥନ୍ତି ସମଗ୍ଗେନ ଧମ୍ମିକଂ। ଏତ୍ତାୱତା ''ଚତ୍ତାରିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, କମ୍ମାନି, ଅଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗକମ୍ମଂ, ଅଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗକମ୍ମଂ, ଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗକମ୍ମଂ, ଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗକମ୍ମ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୮୪) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତାନି ଚତ୍ତାରି କମ୍ମାନି ପରିଗ୍ଗହିତାନି ହୋନ୍ତୀତି ୱେଦିତବ୍ବାନି।

୨୦୦-୨୦୨। ଦସୱଗ୍ଗିକୋ (ମହାୱ। ୩୮୮; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ନିଦାନୱଣ୍ଣନା) ୱୀସତିୱଗ୍ଗିକୋ ଚ ଦସୱୀସତିୱଗ୍ଗିକୋ। ଅବ୍ଭାନୋପସମ୍ପଦାପ୍ପୱାରଣା ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବକମ୍ମେସୁ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏୱଂ ସେସେସୁପି। ଇତରୋତି ୱୀସତିୱଗ୍ଗୋ ଚ ଅତିରେକୱୀସତିୱଗ୍ଗୋ ଚ।

୨୦୩। ଇଦାନି କମ୍ମପ୍ପତ୍ତେ ଚ ଛନ୍ଦାରହେ ଚ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଚତୁୱଗ୍ଗେନା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ (ପରି। ୪୮୮, ୪୯୭; ପରି। ୪୮୭-୪୮୮) ପକତତ୍ତା ନାମ ଯେ ପାରାଜିକୌକ୍ଖିତ୍ତଲଦ୍ଧିନାନାସଂୱାସକା ନ ହୋନ୍ତି। ପରେତି ଏକସୀମଟ୍ଠା ପକତତ୍ତା ଭିକ୍ଖୂ। ଯଦି ପକତତ୍ତା ଭିକ୍ଖୂପି ଅଞ୍ଞତରଂ ଗାମସୀମଂ ୱା ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରଖଣ୍ଡସୀମାସୁ ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଠିତା ହୋନ୍ତି, ନେୱ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା, ନ ଛନ୍ଦାରହା। ନ ହି ତେସଂ ଛନ୍ଦୋ ୱା ପାରିସୁଦ୍ଧି ୱା ଆଗଚ୍ଛତି ଅଞ୍ଞସୀମାଯଂ ଠିତତ୍ତା। ସେସେପୀତି ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗାଦିକରଣୀଯେପୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୪। ଅସଂୱାସଗଣପୂରଂ ୱା କତ୍ୱା କତଂ କମ୍ମଂ କୁପ୍ପଞ୍ଚ ହୋତି, କାରକାନଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଯସ୍ସ ସଙ୍ଘୋ କମ୍ମଂ କରୋତି, ତଂଚତୁତ୍ଥୋ କମ୍ମଂ କରେଯ୍ଯ, ଅକମ୍ମଂ ନ ଚ କରଣୀଯ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୮୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''କମ୍ମାରହଗଣପୂରଂ ୱା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇଦାନି ପରିୱାସାଦିକମ୍ମାନଂଯେୱ ପରିସତୋ ୱିପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଗରୁକଟ୍ଠଗଣପୂରଂ ୱା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତମ୍ପି ଅନିକ୍ଖିତ୍ତୱତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ନିକ୍ଖିତ୍ତୱତ୍ତୋ ପନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଗଣପୂରକୋ ହୋତି ଏୱ।

୨୦୫।ୱାରେଯ୍ଯାତି ପଟିକ୍ଖିପେଯ୍ଯ। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ କଯିରମାନେ ପଟିକ୍କୋସିତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୫୪) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଅନ୍ତରାଯେ ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ ଇଦଂ, ନ ମେତଂ ଖମତୀ''ତି ଏୱଂ ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଆୱି କରେଯ୍ଯୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଦି ଏକୋ ହୋତି, ''ନ ମେତଂ ଖମତୀ''ତି ଏୱଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ କରେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ତାୱତା ଏତେ ନିରାପତ୍ତିକା ହୋନ୍ତି, ଅନ୍ତରାଯା ଚ ମୁଚ୍ଚନ୍ତି, କମ୍ମଂ ପନ ଅଧମ୍ମତ୍ତା କୁପ୍ପମେୱ। ୱାରେନ୍ତେୱ ତତୋଧିକାତି ଏତ୍ଥ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୂହି ପଞ୍ଚହି ପଟିକ୍କୋସିତୁଂ, ଦ୍ୱୀହି ତୀହି ଦିଟ୍ଠିଂ ଆୱି କାତୁଂ, ଏକେନ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ, ''ନ ମେତଂ ଖମତୀ''ତି (ମହାୱ। ୧୫୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚତ୍ତାରୋ ୱା ପଞ୍ଚ ୱା ୱାରେନ୍ତି ଏୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୬। ଇଦାନି ଯେହି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ ହୋତି, ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''କମ୍ମାରହା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଖିତ୍ତଚିତ୍ତ-ଗ୍ଗହଣେନ ଉମ୍ମତ୍ତକୋପି ଗହିତୋୱ। ଏତେସନ୍ତି ଯେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରା, ତେସଂ ପଟିକ୍ଖେପୋ ନ ରୁହତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୭। ଇଦାନି ଯସ୍ସ ପଟିକ୍ଖେପୋ ରୁହତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପକତତ୍ତେକସୀମଟ୍ଠ-ସମସଂୱାସଭିକ୍ଖୁନୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ (ମହାୱ। ୩୯୪) – ଏୱରୂପସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଟିକ୍କୋସନା ଅନ୍ତମସୋ ଆନନ୍ତରସ୍ସାପି ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ରୁହତୀତି। ''ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ , ପକତତ୍ତସ୍ସ ସମାନସଂୱାସିକସ୍ସ ସମାନସୀମାଯଂ ଠିତସ୍ସ ଅନ୍ତମସୋ ଆନନ୍ତରିକସ୍ସପି ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ପଟିକ୍କୋସନା ରୁହତୀ''ତି (ମହାୱ। ୩୯୪) ୱୁତ୍ତଂ।

୨୦୮। ସମ୍ମୁଖା ଯଦି ପଟିକ୍କୋସେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ତିରୋକ୍ଖାତି ପରମ୍ମୁଖା। କାଯସାମଗ୍ଗିଂ ୱା ଛନ୍ଦଂ ୱା ନୋ ଦଦେଯ୍ଯ, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କମ୍ମୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

କମ୍ମନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୯। ମିଚ୍ଛାଜୀୱୱିୱଜ୍ଜନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୦୯।ତୁଣ୍ଡନ୍ତି ସିରୀସତୁଣ୍ଡାଦିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମତ୍ତିକାତି ପକତିମତ୍ତିକା ୱା ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ୱା ସୁଦ୍ଧା କୁଙ୍କୁଟ୍ଠଆଦିକା ୱା। କୁଲସଙ୍ଗହାତି ଏତେହି ସଙ୍ଗହିତାନଂ ସନ୍ତିକେ ଲାଭାସାଯ କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଇମେହି ସଙ୍ଗହିତାନଂ ସନ୍ତିକେ ‘‘କିଞ୍ଚି ଲଭିସ୍ସାମୀ’’ତି ସଙ୍ଘିକଂ ୱା ପୁଗ୍ଗଲିକଂ ୱା ଦାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି ଏୱ। ଇମିନା ପନ ନଯେନ ଲଦ୍ଧଂ ପଞ୍ଚନ୍ନମ୍ପି ସହଧମ୍ମିକାନଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ମିଚ୍ଛାଜୀୱଞ୍ଚ ହୋତି।

୨୧୦-୨୧୧। ଲାଭାସାଯ ଦାଯକାନଂ ଦାରକେ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପରିଭଟତିଭାୱୋ ପାରିଭଟକତା, ତାଯ ପାରିଭଟକତାଯ ନ ଜୀୱେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଖେତ୍ତାଦୀସୁ ପେସିତସ୍ସ ଗମନଂ ପହେଣକମ୍ମଂ। ସାସନପ୍ପଟିସାସନହରଣଂ ଦୂତକମ୍ମଂ। ପେସିତସ୍ସ ଗେହତୋ ଗେହଗମନଂ ଜଙ୍ଘପେସନିଯଂ। ଲାଭାସାଯ ଲଞ୍ଜଦାନମନୁପ୍ପଦାନଂ। ଅଞ୍ଞେନ ୱାପୀତି ଅଙ୍ଗୱିଜ୍ଜାଦିନା।

୨୧୨।ୱିଞ୍ଞତ୍ତୀତି (ପାରା। ୫୧୫ ଆଦଯୋ; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୧୫ ଆଦଯୋ) ଅଞ୍ଞାତକୱିଞ୍ଞତ୍ତି। ଅନେସନାତି ପୁଟ୍ଠେ ୱୁତ୍ତେନ ପୁପ୍ଫଦାନାଦିନା ପଚ୍ଚଯେସନା। କୁହନାଦୀହୀତି (ୱିଭ। ୮୬୧; ୱିଭ। ଅଟ୍ଠ। ୮୬୧; ମହାନି। ୮୭) କୁହନା ଲପନା ନେମିତ୍ତକତା ନିପ୍ପେସିକତା ଲାଭେନ ଲାଭଂ ନିଜିଗୀସନତାତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହି ୱତ୍ଥୂହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମିଚ୍ଛାଜୀୱୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ମିଚ୍ଛାଜୀୱୱିୱଜ୍ଜନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୦। ୱତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୧୩। ଇଦାନି ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତାଦୀନି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ୱତ୍ତ’’ନ୍ତି ମାତିକାପଦଂ ଉଦ୍ଧଟଂ। ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ (ଚୂଳୱ। ୩୫୬ ଆଦଯୋ; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୫୭ ଆଦଯୋ) ୱିହାରସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପଂ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱୀହି ଲେଡ୍ଡୁପାତେହି ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଉପାହନଂ ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ନୀଚଂ କତ୍ୱା ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ଉପାହନଂ ଦଣ୍ଡକେନ ଗହେତ୍ୱା ଛତ୍ତଂ ଅପନାମେତ୍ୱା ସୀସଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ସୀସେ ଚୀୱରଂ ଖନ୍ଧେ କରିତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ଅତରମାନେନ ଆରାମୋ ପୱିସିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୧୪।ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟସଯନାସନନ୍ତି ‘‘କତମଂ ମେ ସେନାସନଂ ପାପୁଣାତି, କିଂ ଅଜ୍ଝାୱୁତ୍ଥଂ ୱା ଅନଜ୍ଝାୱୁତ୍ଥଂ ୱା’’ତି ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୧୫-୬। ମଞ୍ଚପୀଠାଦିଦାରୁଭଣ୍ଡଞ୍ଚ (ଚୂଳୱ। ୩୬୦; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୬୦) ରଜନଭାଜନାଦିମତ୍ତିକାଭଣ୍ଡଞ୍ଚ। ଆପୁଚ୍ଛାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ସାମଣେରସ୍ସ ୱା ଆରାମିକସ୍ସ ୱା ‘‘ଆୱୁସୋ ଇମଂ ଜଗ୍ଗାହୀ’’ତି ଆରୋଚେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞଥାତି ଏୱଂ ଅକତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୧୭-୮।ୱୁଡ୍ଢାଗନ୍ତୁକସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ (ଚୂଳୱ। ୩୫୮ ଆଦଯୋ; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୫୯ ଆଦଯୋ) ଦୂରତୋୱ ଦିସ୍ୱା ଯଦି ‘‘ୱୁଡ୍ଢୋ’’ତି ଜାନାତି, ତସ୍ମିଂ ଅନାଗତେ ଏୱ ଆସନପଞ୍ଞାପନାଦିୱତ୍ତଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଦୋଦପ୍ପଭୁତିନ୍ତି ପାଦୋଦକଂ ପାଦପୀଠଂ ପାଦକଥଲିକଂ ଉପନିକ୍ଖିପିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାନୀଯେନ ଆପୁଚ୍ଛନ୍ତେନ ସଚେ ସକିଂ ଆନୀତଂ ପାନୀଯଂ ସବ୍ବଂ ପିୱତି, ପୁନପି ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ ଏୱ। ପଞ୍ଞପେତି ‘‘ଏତଂ ତୁମ୍ହାକଂ ସେନାସନଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ଏୱଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୧୯-୨୦। ‘‘ଭିକ୍ଖାଚାରଗାମୋ ଇତୋ ଦୂରେ’’ତି ୱା ‘‘ସନ୍ତିକେ’’ତି ୱା ‘‘କାଲସ୍ସେୱ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ଉପଟ୍ଠାକେ ଚରିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱା ଗୋଚରୋ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବୋ। ଅଗୋଚରୋତି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକାନଂ ୱା ଗାମୋ, ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଭିକ୍ଖକୋ ୱା ଗାମୋ, ଯତ୍ଥ ଏକସ୍ସ ୱା ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ୱା ଭିକ୍ଖା ଦୀଯତି, ସୋ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। କତିକନ୍ତି ସଙ୍ଘସ୍ସ କତିକଟ୍ଠାନଂ। ‘‘ଇମଂ କାଲଂ ପୱିସିତବ୍ବଂ, ଇମଂ କାଲଂ ନିକ୍ଖମିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ପୱେସନନିକ୍ଖମନକାଲଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। କେସୁଚି ଠାନେସୁ ଅମନୁସ୍ସା ୱା ୱାଳା ୱା ହୋନ୍ତି, ତମ୍ପି ଏୱଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବମେୱ। ନିସିନ୍ନୋୱାତି ଇଦଂ ଆପତ୍ତିଅଭାୱମତ୍ତଦୀପକଂ, ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱାପି ସବ୍ବଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତେୱ। ୱତ୍ତୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ୱତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୧। ୱିକପ୍ପନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୨୧।ସମ୍ମୁଖାଯାତି (ପାଚି। ୩୭୪; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ୱିକପ୍ପନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ସମ୍ମୁଖେ ଠିତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ବ୍ୟତ୍ତସ୍ସାତି ୱିକପ୍ପନୱିଧାନଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରଣାଦିୱିଧାନଞ୍ଚ ଜାନନ୍ତସ୍ସ। ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ପନ ‘‘ଇମିନା ମଯ୍ହଂ ଦିନ୍ନ’’ନ୍ତି ଗହେତ୍ୱାପି ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକସ୍ସାତି ଏକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ।

୨୨୨।ନିଧେତୁଂୱାତି ନିଧେତୁଂ ଏୱ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ନ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୁଂ ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨୪-୫।ଅପରା ସମ୍ମୁଖା ୱାତି ସମ୍ମୁଖା ୱିକପ୍ପନା ଏୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମା ହେ ୱିକପ୍ପନା ଅଉନା ଏୱ ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ପରେନ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାପିତତ୍ତା ସମ୍ମୁଖା ୱିକପ୍ପନା ଏୱାତି ୱୁତ୍ତା।

୨୨୭।ମିତ୍ତୋତି ଦଣ୍ଠହମିତ୍ତୋ। ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋତି ଦିଟ୍ଠମତ୍ତୋ ନାତିଦଣ୍ଠହମିତ୍ତୋ। ‘‘ଇତରେନ ଚ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ‘ତିସ୍ସୋ ଭିକ୍ଖୁ’ତି ୱା ‘ତିସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନୀ’ତି ୱା ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ପୁନ ତେନ ‘ଅହଂ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ, ତିସ୍ସାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ଦମ୍ମୀ’ତି ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ତେନେୱ ‘ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ, ତିସ୍ସାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସନ୍ତକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜ ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେହି ୱା ଯଥାପଚ୍ଚଯଂ ୱା କରୋହୀ’ତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ପାଠୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

୨୨୮।ଦୂରସନ୍ତିକତ୍ତେକତ୍ତ-ବହୁଭାୱଂ ୱିଜାନିଯାତି ଏତ୍ଥ ଦୂରତ୍ତଞ୍ଚ ସନ୍ତିକତ୍ତଞ୍ଚ ଏକତ୍ତଞ୍ଚ ବହୁଭାୱଞ୍ଚ ୱିଜାନିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨୯। ‘‘ଦସାହପରମଂ ଅତିରେକଚୀୱରଂ ଧାରେତବ୍ବ’’ନ୍ତି (ପାରା। ୪୬୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ଦସାହଂ ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଚୀୱରକାଲସମଯୋ ନାମ ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ୱସ୍ସାନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମୋ ମାସୋ, ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ପଞ୍ଚ ମାସା’’ତି (ପାରା। ୬୪୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ମାସମେକଂ ୱା ପଞ୍ଚ ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ମାସଂ ୱା ଏକଂ ପଞ୍ଚ ୱା ମାସେତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୋ ପନେୱ ଅକାଲଚୀୱରଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ଯ, ଆକଙ୍ଖମାନେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଖିପ୍ପମେୱ କାରେତବ୍ବଂ। ନୋ ଚସ୍ସ ପାରିପୂରି, ମାସପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତଂ ଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ ଊନସ୍ସ ପାରିପୂରିଯା ସତିଯା ପଚ୍ଚାସାଯା’’ତି (ପାରା। ୪୯୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ପଚ୍ଚାସା ସତି ମାସକ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ନୁପ୍ପାଦଯତୀତି ଅନଧିଟ୍ଠିତଂ ଅୱିକପ୍ପିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଂ ନ ଜନଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ୱିକପ୍ପନାୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ୱିକପ୍ପନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୨। ନିସ୍ସଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୩୦।ବ୍ୟତ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ କିତ୍ତାୱତା ବ୍ୟତ୍ତୋ ହୋତୀତି ଚେ? ନିସ୍ସଯମୁଚ୍ଚନକେନ ପନ ସବ୍ବନ୍ତିମେନ ଧମ୍ମପରିଚ୍ଛେଦେନ ଅତ୍ଥତୋ ଚ ବ୍ୟଞ୍ଜନତୋ ଚ ଦ୍ୱେ ମାତିକା ପଗୁଣା ୱାଚୁଗ୍ଗତା କାତବ୍ବା, ପକ୍ଖଦିୱସେସୁ ଧମ୍ମସ୍ସାୱନତ୍ଥାଯ ସୁତ୍ତନ୍ତତୋ ଚତ୍ତାରୋ ଭାଣୱାରା, ସମ୍ପତ୍ତାନଂ ପରିସାନଂ ପରିକଥନତ୍ଥାଯ ଅନ୍ଧକୱିନ୍ଦମହାରାହୁଲୋୱାଦଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧସଦିସୋ ଏକୋ କଥାମଗ୍ଗୋ, ସଙ୍ଘଭତ୍ତମଙ୍ଗଲାମଙ୍ଗଲେସୁ ଅନୁମୋଦନତ୍ଥାଯ ତିସ୍ସୋ ଅନୁମୋଦନା, ଉପୋସଥପୱାରଣାଦିୱିଜାନନତ୍ଥଂ କମ୍ମାକମ୍ମୱିନିଚ୍ଛଯୋ , ସମଣଧମ୍ମକରଣତ୍ଥଂ ସମାଧିୱସେନ ୱା ୱିପସ୍ସନାୱସେନ ୱା ଅରହତ୍ତପରିଯୋସାନଂ ଏକଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଏତ୍ତକଂ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ଏତ୍ତାୱତା ବ୍ୟତ୍ତୋ ନାମ ହୋତି ଚାତୁଦ୍ଦିସୋ, ଇତରଥା ଅବ୍ୟତ୍ତୋ।

୨୩୧। ଇଦାନି ନିସ୍ସଯଗ୍ଗହଣାକାରଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଏକଂସ’’ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ (ମହାୱ। ୧୦୩) ଆଯସ୍ମତୋତି ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ।

୨୩୨। ଇଦାନି ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିୱିଧାନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ପକ୍କନ୍ତେ’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ, ‘‘ପଞ୍ଚିମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସଯପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯୋ ଉପଜ୍ଝାଯମ୍ହା। ଉପଜ୍ଝାଯୋ ପକ୍କନ୍ତୋ ୱା ହୋତି ୱିବ୍ଭନ୍ତୋ ୱା କାଲକତୋ ୱା ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତୋ ୱା ଆଣତ୍ତିଯେୱ ପଞ୍ଚମୀ’’ତି (ମହାୱ। ୮୩), ‘‘ଛଯିମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସଯପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯୋ ଆଚରିଯମ୍ହା। ଆଚରିଯୋ ପକ୍କନ୍ତୋ ୱା ହୋତି ୱିବ୍ଭନ୍ତୋ ୱା କାଲକତୋ ୱା ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତୋ ୱା ଆଣତ୍ତିଯେୱ ପଞ୍ଚମୀ, ଉପଜ୍ଝାଯେନ ୱା ସମୋଧାନଗତୋ ହୋତୀ’’ତି ଇଦଂ ପନ ଉଭଯଂ ଇଧ ଦସ୍ସିତଂ। ସଚେ ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯା ସାମନ୍ତୱିହାରେସୁପି ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତେସୁ ଲେଡ୍ଡୁପାତଦ୍ୱଯବ୍ଭନ୍ତରେ ୱସନ୍ତି, ନିସ୍ସଯୋ ନ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି। ପରିକ୍ଖିତ୍ତେସୁପି ନ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତୀତି ଏକେ। ଆଚରିଯା ପନ ନ ଇଚ୍ଛନ୍ତି। କସ୍ମାତି ଚେ? ନିସ୍ସଯଗ୍ଗହଣପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧୀନଂ ଉପଚାରସୀମାଯ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନତ୍ତା। ଲେଡ୍ଡୁପାତେନ ଉପଚାରସୀମାପରିଚ୍ଛେଦୋ ପନ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତେସୁ ଏୱ ଲବ୍ଭତି, ନ ପରିକ୍ଖିତ୍ତେସୁ। ତସ୍ମା ଆଚରିଯାନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯେୱ ଠାତବ୍ବଂ।

ପକ୍କନ୍ତେତି ଏତ୍ଥ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୮୩) ସଚେ ଆଚରିଯୋ ଅନ୍ତେୱାସିକଂ ଅନାମନ୍ତେତ୍ୱାୱ ଉପଚାରସୀମଂ ଅତିକ୍କମତି, ନିସ୍ସଯୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି। ସଚେ ଉପଚାରସୀମଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱାୱ ନିୱତ୍ତତି, ନ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି। ଆଚରିଯଂ ଅନାମନ୍ତେତ୍ୱା ଅନ୍ତେୱାସିକସ୍ସ ଗମନେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସଚେ ଆଚରିଯୋ କତ୍ଥଚି ଗନ୍ତୁକାମୋ ଅନ୍ତେୱାସିକଂ ଆପୁଚ୍ଛତି, ଅନ୍ତେୱାସିକୋପି ‘‘ସାଧୁ ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତି, ତଙ୍ଖଣେ ଏୱ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି। ଏୱଂ ଆଚରିଯଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଅନ୍ତେୱାସିକସ୍ସ ଗମନେପି। ଦ୍ୱୀସୁପି ଅନ୍ତୋୱିହାରେଯେୱ ଠିତେସୁ ଆଚରିଯୋ ୱା ଅନ୍ତେୱାସିକଂ, ଅନ୍ତେୱାସିକୋ ୱା ଆଚରିଯଂ ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୱ ସଚେ ଦ୍ୱେ ଲେଡ୍ଡୁପାତେ ଅତିକ୍କମତି, ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି। ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତେ ୱା ୱିବ୍ଭନ୍ତେ ୱା କାଲକତେ ୱା ତଙ୍ଖଣେଯେୱ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି । ଆଣତ୍ତି ନାମ ନିସ୍ସଯପଣାମନା। ଦସ୍ସନସୱନୱସେନ ଦୁୱିଧଂ ସମୋଧାନଂ।

୨୩୩।ଅଲଜ୍ଜିନ୍ତି ଏତ୍ଥ –

‘‘ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି;

ଆପତ୍ତିଂ ପରିଗୂହତି;

ଅଗତିଗମନଞ୍ଚ ଗଚ୍ଛତି;

ଏଦିସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଲଜ୍ଜିପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି। (ପରି। ୩୫୯) –

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଅଲଜ୍ଜିନଂ ନିସ୍ସାଯ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ। ଯୋ ୱସେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ମହାୱ। ୧୨୦) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୨୩୪। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପ୍ପଟିପନ୍ନେନ ଭିକ୍ଖୁନା ନିସ୍ସଯଂ ଅଲଭମାନେନ ଅନିସ୍ସିତେନ ୱତ୍ଥୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୨୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ଅଦ୍ଧିକସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକସ୍ସ ଚ ଯାଚିତସ୍ସାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ନିସ୍ସଯଂ ଅଲଭମାନେନ ଯାଚିଯମାନେନ ଅନିସ୍ସିତେନ ୱତ୍ଥୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୨୧) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତେନ ଫାସୁକନ୍ତି ଫାସୁୱିହାରଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତେନ। ଇଦଂ ପନ ପରିହାରଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୧) ସୋତାପନ୍ନାଦିଅରିଯସାୱକୋ ୱା ଥାମଗତସମଥୱିପସ୍ସନାଲାଭୀ ୱା ବାଲପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ୱା ନ ଲଭତି। ଯସ୍ସ ଖୋ ପନ ସମଥୱିପସ୍ସନା ତରୁଣା ହୋତି, ନ ଥାମଗତା, ଅଯଂ ଲଭତି। ଅସନ୍ତେ ନିସ୍ସଯଦାଯକେ ‘‘ଯଦା ପଟିରୂପୋ ନିସ୍ସଯଦାଯକୋ ଆଗଚ୍ଛିସ୍ସତି, ତଦା ତସ୍ସ ନିସ୍ସାଯ ୱସିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଯାୱ ଆସାଳ୍ହୀପୁଣ୍ଣମା, ତାୱ ୱସିତୁଂ ଲଭତି। ସଚେ ପନ ଆସାଳ୍ହୀମାସେ ନିସ୍ସଯଦାଯକଂ ନ ଲଭତି, ଯତ୍ଥ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ପନ ଅନିସ୍ସିତେନ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଭାଗେ ଦାଯକେ ଅସନ୍ତେ ୱସିତୁଂ ଲବ୍ଭତୀତି ସବ୍ବପଦେସୁ ଯୋଜନା କାତବ୍ବା। ନିସ୍ସଯୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ନିସ୍ସଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୩। କାଯବନ୍ଧନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୩୫।ଅକାଯବନ୍ଧନୋତି କାଯବନ୍ଧନଂ ଅବନ୍ଧିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚୀୱରଂ ପାରୁପିତବ୍ବଂ, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଏୱ କାଯବନ୍ଧନଂ ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଅକାଯବନ୍ଧନେନ ଗାମୋ ପୱିସିତବ୍ବୋ। ଯୋ ପୱିସେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୮) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥେୱାସତିଯା ଗତୋତି ଅସତିଯା ଗତୋ ଯତ୍ଥ ସରତି, ତତ୍ଥେୱ ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ସରିତ୍ୱା ପନ ଯାୱ ନ ବନ୍ଧତି, ତାୱ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯଦି ଅନ୍ତୋଗାମେ ସରତି, କାଯବନ୍ଧନେ ସତି ଏକମନ୍ତେ ଠତ୍ୱା ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ, ଅସତି ଚେ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବନ୍ଧିତ୍ୱା ପୁନ ପିଣ୍ଡାଯ ପୱିସିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦନ୍ତି।

୨୩୬। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦ୍ୱେ କାଯବନ୍ଧନାନି ପଟ୍ଟିକଂ ସୂକରନ୍ତକ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ଦୁୱିଧ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ସୂକରନ୍ତଂ ନାମ କୁଞ୍ଚିକାକୋସକା ୱିଯ ଅନ୍ତେ ସୁସିରଂ କତ୍ୱା କୋଟ୍ଟିତଂ। ରଜ୍ଜୁ ଚ ଏକାତି ଏକୱଟ୍ଟା ରଜ୍ଜୁ ଚ। ତଦନୁଲୋମିକାତି ତେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅନୁଲୋମିକା।

୨୩୭।ମଚ୍ଛକଣ୍ଡକଖଜ୍ଜୁରୀ-ପତ୍ତା ମଟ୍ଠା ଚ ପଟ୍ଟିକାତି ଏତ୍ଥ (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୭୮) ଏତେ ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକାଦଯୋ ମଟ୍ଠା ୱିକାରରହିତା ପଟ୍ଟିକା ଚ ତଦନ୍ତୋଗଧାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଲବ୍ଭା ଦସା ଚତସ୍ସୋତି ଏକାଯ ୱା ଦ୍ୱୀସୁ ୱା ତୀସୁ ୱା କଥା ଏୱ ନତ୍ଥୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ, ତତୋ ପରଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅନ୍ତେସୂତି ଉଭୋସୁ ଅନ୍ତେସୁ। ଗୁଣସୁତ୍ତକନ୍ତି ଦିଗୁଣସୁତ୍ତକଂ।

୨୩୯।ମକରମୁଖାଦିନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଦେଡ୍ଡୁଭସୀସଂ ଗହିତଂ। ଉଭନ୍ତେତି ଉଭୋସୁ ଅନ୍ତେସୁ। କସ୍ସାତି? ୱିଧସ୍ସ। ଘଟକାତି ଘଟକତୋ। ଲେଖାତି ଲେଖାଯ। ଘଟକତୋ ଚ ଲେଖାଯ ଚ ଅଞ୍ଞଂ ଚିତ୍ତକଂ ନ କପ୍ପତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୦।ଦେଡ୍ଡୁଭକନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୮; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୭୮) ଉଦକସପ୍ପସିରସଦିସଂ। ମୁରଜନ୍ତି ବହୁରଜ୍ଜୁକେ ଏକତୋ ସଙ୍କଡ୍ଢିତ୍ୱା ଏକାଯ ରଜ୍ଜୁଯା ପଲିୱେଠେତ୍ୱା କତରଜ୍ଜୁ। ମଦ୍ଦୱୀଣନ୍ତି ପାମଙ୍ଗସଦିସଂ। କଲାବୁକନ୍ତି ଅନେକୱଟ୍ଟଂ। ଏତାନି ପନ ସବ୍ବାନି ନ କପ୍ପନ୍ତି। ଦସାସୁ ଦ୍ୱେ ମଜ୍ଝିମାତି ମୁରଜଂ ମଦ୍ଦୱୀଣନ୍ତି ଦ୍ୱେ ମଜ୍ଝିମା ଏୱ। କପ୍ପରେତି କପ୍ପନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୧।ଗଣ୍ଠିଯୋଚାପୀତି (ଚୂଳଅଓ। ୨୭୯) ଚୀଓରଗଣ୍ଠିଯୋପି। ଓେଠଉଆଦିମଯା କପ୍ପନ୍ତୀତି ପସଙ୍ଗେନ ୱୁତ୍ତଂ। କାଯବନ୍ଧନଓିନିଚ୍ଛଯୋ।

କାଯବନ୍ଧନନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପଠମଭାଣଓାରଂ।

୩୪। ପଥଓୀନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା

୨୪୨। ଜାତା (ପାଚି। ୮୬; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୬-୮୮; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପଥଓୀଖଣନସିକ୍ଖାପଦଓଣ୍ଣନା) ଅଜାତାତି ଦୁଓିଧା ପଥଓୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦାନି ତଦୁଭଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସୁଦ୍ଧମତ୍ତିକପଂସୁକା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧମତ୍ତିକପଂସୁକା ଚ ଅଦଡ୍ଢା ଚ ବହୁମତ୍ତିକପଂସୁକା ଚ ଚାତୁମାସାଧିକୋଓଟ୍ଠପଂସୁମତ୍ତିକରାସି ଚ ଜାତପଥଓୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଅଦଡ୍ଢାତି ଉଦ୍ଧନପଚନକୁମ୍ଭକାରାଓାପଭାଜନପଚନାଦିଓସେନ ତଥା ତଥା ଅଦଡ୍ଢା। ଅଯଂ ପନ ଓିସୁଂ ନତ୍ଥି, ସୁଦ୍ଧପଂସୁଆଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରାଓ ଓେଦିତବ୍ବା। ସୁଦ୍ଧପଂସୁ ସୁଦ୍ଧମତ୍ତିକା ଯେଭୁଯ୍ୟେନପଂସୁ ଯେଭୁଯ୍ୟେନମତ୍ତିକା ଅତିରେକଚାତୁମାସାଧିକୋଓଟ୍ଠମତ୍ତିକାପଂସୁପୁଞ୍ଜା ଚ ଅଦଡ୍ଢା ଚାତି ଅଯଂ ସବ୍ବାପି ଜାତପଥଓୀତି ଓେଦିତବ୍ବା।

୨୪୩।ଦୁତିଯାତି ଅଜାତପଥଓୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତରାସୀତି ମତ୍ତିକରାସି ଚ ପଂସୁରାସି ଚ ଚାତୁମାସୋମଓଟ୍ଠକୋ ଅଜାତପଥଓୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୪। ଇଦାନି ଯେଭୁଯ୍ୟେନମତ୍ତିକା ଯେଭୁଯ୍ୟେନପଂସୁକା ଯେଭୁଯ୍ୟେନସକ୍ଖରାତି ଏଓଂ ୱୁତ୍ତାସୁ କିତ୍ତାଓତା ଯେଭୁଯ୍ୟତା ହୋତୀତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଦ୍ୱେ ଭାଗା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ତୀସୁ ଭାଗେସୁ ଦ୍ୱେ ଭାଗା ମତ୍ତିକା ଯସ୍ସା ଭୂମିଯା, ଏସା ଯେଭୁଯ୍ୟମତ୍ତିକାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉପଡ୍ଢପଂସୁଆଦଯୋପି କପ୍ପିଯା ଏଓ ଅକପ୍ପିଯଭାଗସ୍ସ ଅନତିରେକତୋ। ''ଯେଭୁଯ୍ୟେନମତ୍ତିକା ଯେଭୁଯ୍ୟେନପଂସୁକା''ତି (ପାଚି। ୮୬) ହି ୱୁତ୍ତଂ, ନ ''ଉପଡ୍ଢମତ୍ତିକା, ଉପଡ୍ଢପଂସୁକା''ତି। ସେସେସୁପୀତି ଯେଭୁଯ୍ୟପଂସୁକାଦୀସୁପି।

୨୪୫। ଜାତସଞ୍ଞିସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦ୍ୱେଳ୍ହସ୍ସ ଓିମତିସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଜାତେ ଅଜାତସଞ୍ଞିସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

୨୪୬।ଏକାଯାଣତ୍ତିଯା ଏକାତି ସଚେ ସକିଂ ଆଣତ୍ତୋ ଦିଓସମ୍ପି ଖଣତି, ଆଣାପକସ୍ସ ଏକା ଏଓାତି ଅତ୍ଥୋ। ଓାଚସୋତି ଓାଚାଯ ଓାଚାଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୭। ଏତ୍ଥ ''ଜାଲେହି ଅଗ୍ଗି''ନ୍ତି ଓା ଓତ୍ତୁଂ ନ ଓଟ୍ଟତି। ଅନିଯମେତ୍ୱା ପନ ''ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଖଣ, ପଥଓିଂ ଖଣ, ଓାପିଂ ଖଣ, ଆଓାଟଂ ଖଣ, କନ୍ଦଂ ଖଣା''ତି ଓତ୍ତୁଂ ଓଟ୍ଟତି।

୨୪୮।ଏଦିସନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଏଓରୂପଂ କପ୍ପିଯଓୋହାରଓଚନଂ ଓଟ୍ଟତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୨୪୯। କୋପେତୁଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଘଟାଦୀହି ଗହେତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟକଂ ଉସ୍ସିଞ୍ଚନୀଯକଦ୍ଦମଂ।

୨୫୧-୨। ଉଦକସନ୍ତିକେ ପତିତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉଦକେ ପତିତଂ ପନ ସବ୍ବକାଲଂ କପ୍ପିଯମେଓ, ତସ୍ମା ଅକପ୍ପିଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଉଦକସନ୍ତିକେ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପାସାଣେ ଲଗ୍ଗେ ରଜେ ଚ ନଓସୋଣ୍ଡିଯା ପତିତେ ରଜେ ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅବ୍ଭୋକାସୁଟ୍ଠିତେ ଓମ୍ମିକେ ଚ ମତ୍ତିକାକୁଟ୍ଟେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ, ତଥା ଏତେପି ସବ୍ବେ ଚାତୁମାସାଧିକୋଓଟ୍ଠା ନ କୋପେତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୫୩-୫। ଭୂମିଂ ଓିକୋପଯଂ ଥମ୍ଭାଦିଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ନ ଚ କପ୍ପତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଧାରାଯାତି ପସ୍ସାଓଧାରାଯ। ପଦଂ ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୫୭।ସେକୋତି ସିଞ୍ଚନଂ। ଭୂମିଯା ଅଲ୍ଲହତ୍ଥଂ ଠପେତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୫୮।ଅଓସେ ସତୀତି ହତ୍ଥଦାହାଦୀସୁ ଆପଦାସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ପଥଓୀଓିନିଚ୍ଛଯୋ।

ପଥଓୀନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୫। ପରିକ୍ଖାରନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା

୨୫୯-୨୬୦।ଗିରିକୂଟନ୍ତି ମକରଦନ୍ତକଂ। ସିଵ୍ଵିତୁଞ୍ଚ ଛିନ୍ଦିତୁଞ୍ଚ ନ ଵଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧ ଯୋଜନା। ଦଣ୍ଡେତି ଛତ୍ତଦଣ୍ଡେ।

୨୬୧। ସିଵ୍ଵିତୁଂ ଵା ପଞ୍ଜରଂ ଵିନନ୍ଧିତୁଂ ଵା ଥିରତ୍ଥଂ ଛତ୍ତେ ବନ୍ଧିତୁଂ ଦଣ୍ଡେ ଲେଖା ଵଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଚେ ଵୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ଅକପ୍ପିୟଛତ୍ତଂ ଲଭତି, ଘଟକମ୍ପି ଵାଳରୂପମ୍ପି ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା ଧାରେତବ୍ବଂ, ଲେଖାପି ଘଂସେତ୍ଵା ଅପନେତବ୍ବା, ସୁତ୍ତକେନ ଵା ଦଣ୍ଡୋ ଵେଠେତବ୍ବୋ।

୨୬୨। ଅନୁଵାତଂ ସନ୍ଧାୟ ‘‘ଅନ୍ତେ ଵା’’ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ପଟ୍ଟାନଂ ସଙ୍ଘଟିତଟ୍ଠାନଂ ସନ୍ଧାୟ ‘‘ପଟ୍ଟମୁଖେ ଵାପୀ’’ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଵରକସୀସାକାରେନ ସିବ୍ବନଂ ସନ୍ଧାୟ ‘‘ଵେଣିକା’’ତି ଚ ସତପଦାକାରେନ ସିବ୍ବନଂ ସନ୍ଧାୟ ‘‘ସଙ୍ଖଲିକାପି ଵା’’ତି ଚ ଵୁତ୍ତଂ। ସତପଦିସଦିସଂ ଅଞ୍ଞଂ ଵା ସୂଚିକମ୍ମଵିକାରଂ ନ କପ୍ପତି, ପକତିସୂଚିକମ୍ମମେଵ ଵଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଳିକଣ୍ଣିକଆଦିକଂ ଚୀଵରେ ନ ଚ କପ୍ପତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୬୩-୪। ଚତୁକୋଣାଵ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୫) କପ୍ପରେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଗ୍ଘିକନ୍ତି ଅଗ୍ଘିୟଂ ଚେତିୟସଦିସଂ। ଏତ୍ଥାତି ଗଣ୍ଠିପାସକପଟ୍ଟେ। କୋଣସୁତ୍ତା ଚ ପୀଳକାତି ନ କେଵଲଂ ଚତୁକୋଣା ଗଣ୍ଠିକପାସକପଟ୍ଟାଵ କପ୍ପନ୍ତି, ଅଥ ଖୋ ଦୁଵିଞ୍ଞେୟ୍ୟା କୋଣସୁତ୍ତପୀଳକା ଚ କପ୍ପରେତି ଅତ୍ଥୋ। ଗନ୍ଧଂ ତେଲଂ ଵାତି ଗନ୍ଧଂ ଵା ତେଲଂ ଵା।

୨୬୫।ରତ୍ତନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୫) ରଜିତଂ। ଅଞ୍ଞେନ ଵାତି ମୁଗ୍ଗରାଦିନା ଵା। କତ୍ଵାତି ଠପେତ୍ଵା। ପହାରେ ନ ଚ ମୁଟ୍ଠିନାତି ମୁଟ୍ଠିନା ନ ପହାରେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬୬-୭। ଛତ୍ତଵଟ୍ଟିୟଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୫) ଲେଖଂ ଠପେତ୍ଵା ଧମ୍ମକରଣେ ଲେଖା ନ ଵଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କୁଞ୍ଚିକାୟ ଚ ପିପ୍ଫଲେ ଚ ମଣିକା ଚ ପୀଳକା ଚ ନ ଵଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ମଣିକାତି ଏକା ଏଵ ଵଟ୍ଟମଣିକା। ପୀଳକା ମୁତ୍ତରାଜିସଦିସା ବହୂ।

୨୬୮-୯।ମାଲାଦ୍ଵରଣିୟନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୫) ଅରଣିୟଂ ମାଲାଦି ଵଣ୍ଣମଟ୍ଠଂ ନ ଵଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏଵଂ ସବ୍ବତ୍ଥ। ତିପୁସୀସମୟେ ପତ୍ତମଣ୍ଡଲେ ଭିତ୍ତିକମ୍ମଞ୍ଚ ନ ଵଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ହିତ୍ଵାତି ଠପେତ୍ଵା। ସୂଚିସଣ୍ଡାସକୋ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୫) ନାମ ସୂଚିଂ ଡଂସାପେତ୍ଵା ଘଂସିତୁଂ କତୋ ଦାରୁମୟୋ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମକରଦନ୍ତକଂ ଛିନ୍ଦିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳଵ। ୨୫୩) ଵୁତ୍ତତ୍ତା ପତ୍ତମଣ୍ଡଲେ ମକରଦନ୍ତକଂ ଵଟ୍ଟତି, ଅଞ୍ଞଂ ଭିତ୍ତିକମ୍ମାଦିଵିକାରମେଵ ନ ଵଟ୍ଟତି, ତସ୍ମା ଗିରିକୂଟଂ ପତ୍ତମଣ୍ଡଲେ ଠପେତ୍ଵା ଅଵସେସେ ନ ଵଟ୍ଟତୀତି ଵେଦିତବ୍ବଂ।

୨୭୨।ସେନାସନେତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୫) ପାସାଦାଦିସେନାସନେତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୭୩।ପୁମିତ୍ଥିରୂପରହିତନ୍ତି ପୁରିସରୂପେତ୍ଥିରୂପରହିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିକ୍ଖାରଵିନିଚ୍ଛୟୋ।

ପରିକ୍ଖାରନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୬। ଭେସଜ୍ଜନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା

୨୭୪-୫। ସହଧମ୍ମିନଂ ଲବ୍ଭଂ ଭେସଜ୍ଜକରଣନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନ କେଵଲଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଂଯେଵ ଭିକ୍ଖାଚରିୟଵିଞ୍ଞତ୍ତିସକେହି ଭେସଜ୍ଜକରଣଂ ଲବ୍ଭତି, ଅଥ ଖୋ ଅପରେସମ୍ପି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଲବ୍ଭତି, ତେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ପିତୂନ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ପିତୂନନ୍ତି ମାତାପିତୂନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯେ ମାତାପିତରୋ ଜଗ୍ଗନ୍ତି ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି, ତେ ତଦୁପଟ୍ଠାକା ନାମ। ଭିକ୍ଖୁଂ ଏଵ ନିସ୍ସାୟ ଜୀଵନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁନିସ୍ସିତକୋ ନାମ। ପଣ୍ଡୁପଲାସୋ ‘‘ଭଣ୍ଡୁ’’ତି ଵୁଚ୍ଚତି।

୨୭୬। ଅପରେସମ୍ପି ଦସନ୍ନଂ କାତୁଂ ଵଟ୍ଟତି, ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ମହାଚୂଳପିତା’’ତିଆଦିମାହ। ଏତ୍ଥ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୮୫-୮୭) ପନ ମହାପିତା ଚୂଳପିତା ମହାମାତା ଚୂଳମାତା ମହାଭାତା ଚୂଳଭାତା ମହାଭଗିନୀ ଚୂଳଭଗିନୀତି ଇମେହି ଅଟ୍ଠହି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପିତୁଭଗିନିଞ୍ଚ ମାତୁଭାତିକଞ୍ଚ ଗହେତ୍ଵା ଦସ। ଏତେସଂ ପନ ସକେନ ଭେସଜ୍ଜେନ କାତବ୍ବଂ। ଅତ୍ତନିୟେ ଚ ଅସତୀତି ପାଠସେସୋ।

୨୭୭। ନ କେଵଲଞ୍ଚ ଏତେସଂ ଦସନ୍ନଂ, ଇମେହି ସମ୍ବନ୍ଧାନଂ ପୁତ୍ତନତ୍ତାଦୀନଂ ଯାଵସତ୍ତମା କୁଲପରିଵଟ୍ଟା କାତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ‘‘କୁଲଦୂସନା’’ତିଆଦିମାହ। ଅଞ୍ଞୋପି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୮୫-୨୮୭) ଯୋ ଆଗନ୍ତୁକୋ ଵା ଚୋରୋ ଵା ଯୁଦ୍ଧପରାଜିତୋ ଵା ଇସ୍ସରୋ

ଞାତକେହି ପରିଚ୍ଛତ୍ତୋ ୱା ଗମିଯମନୁସ୍ସୋ ୱା ଗିଲାନୋ ହୁତ୍ୱା ୱିହାରଂ ପୱିସତି, ସଚ୍ଚେସମ୍ପି ଅପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତେନ ଭେସଜ୍ଜଂ କାତବ୍ବଂ।

୨୭୮। ମାତା (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୮୫-୧୮୭) ପିତା ତଦୁପଟ୍ଠାକୋ ଭିକ୍ଖୁନିସ୍ସିତକୋ ପଣ୍ଡୁପଲାସୋ ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରୋତି ଇମେସଂ ଛନ୍ନଂ ଅନାମଟ୍ଠପିଣ୍ଡପାତୋ ଅୱାରିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। କିଞ୍ଚ ଭିୟ୍ୟୋ – ଦାମରିକଚୋରସ୍ସ ଚ ଇସ୍ସରିଯସ୍ସ ଚ ଦାତୁମୱାରିତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୭୯।ତେସନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୮୫-୧୮୭) ଗହଟ୍ଠାନଂ। ସାସନୋଗଧନ୍ତି ରତନପରିତ୍ତଆଟାନାଟିଯପରିତ୍ତାଦିପରିତ୍ତଂ ଭଣିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୦। ‘‘ଆଗନ୍ତ୍ୱା (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୮୫-୧୮୭) ସୀଲଂ ଦେତୁ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ପରିତ୍ତଞ୍ଚ ଭାସତୂ’’ତି କେନଚି ପେସିତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦାତୁଂ ୱତ୍ତୁନ୍ତି ସୀଲଂ ଦାତୁଂ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ପରିତ୍ତଞ୍ଚ ୱତ୍ତୁଂ ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭେସଜ୍ଜୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଭେସଜ୍ଜନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୭। ଉଗ୍ଗହନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୮୧।ଦସଭେଦମ୍ପୀତି ସଚେ କେନଚି ହେଟ୍ଠା ଦସ୍ସିତଂ ଦସୱିଧଂ ରତନଂ ଆନେତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଚେତିଯସ୍ସ ୱା ନୱକମ୍ମସ୍ସ ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ରପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ସୁତ୍ତନ୍ତିକଗଣସ୍ସ ୱା ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୨-୩। ତେସୁ ଦସୱିଧେସୁ ରତନେସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ଦ୍ୱୀସୂତି ରଜତଜାତରୂପେସୁ। ଗଣସଙ୍ଘପୁଗ୍ଗଲେ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୩୮-୫୩୯) ଅନାମସିତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣଂ ଚେତିଯସ୍ସ ଦମ୍ମି, ନୱକମ୍ମସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ନ ପଟିକ୍ଖିପେତି ଅତ୍ଥୋ। କିଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ଚେ? ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ୱଦେ’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଇମେ ଏୱଂ ୱଦନ୍ତୀ’’ତି କପ୍ପିଯକାରାନଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୪। ନ କେୱଲଂ ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣାଦିକମେୱ, ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଖେତ୍ତୱତ୍ଥାଦିକଂ ଅକପ୍ପିଯଂ ନ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବନ୍ତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଖେତ୍ତଂ ୱତ୍ଥୁ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଦାସପସୁଆଦିକଂ ଦାସପସ୍ୱାଦିକଂ। ସଚେ ହି କୋଚି ‘‘ମୟ୍ହଂ ସସ୍ସସମ୍ପାଦକଂ ମହାତଳାକଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱଦତି, ତଞ୍ଚେ ସଙ୍ଘୋ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତି। ପଟିଗ୍ଗହଣେପି ପରିଭୋଗେପି ଆପତ୍ତିଯେୱ। ଏୱଂ ସେସେସୁପି।

କପ୍ପିଯେନ କମେନ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଖେତ୍ତଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ‘‘ଇତୋ ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ୱା ‘‘ଚତୁପଚ୍ଚଯପରିଭୋଗତ୍ଥାଯ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱା ୱଦତି ଚେ, ଗହେତବ୍ବଂ। ୱତ୍ଥୁମ୍ହିପି ଏସେୱ ନଯୋ। ‘‘ତଳାକଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ‘‘ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ୱା ‘‘ସଙ୍ଘୋ ଉଦକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିସ୍ସତି, ଭଣ୍ଡକଂ ଧୋୱିସ୍ସତୀ’’ତି ୱା ଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତେ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ‘‘ଦାସଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ‘‘ଆରାମିକଂ, ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରଂ, କପ୍ପିଯକାରକଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ‘‘ଗୋମହିଂସଅଜେଳକାଦଯୋ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ‘‘ପଞ୍ଚଗୋରସପରିଭୋଗତ୍ଥାଯା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ଏଦିସଂ ଗହଣଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗଣ୍ହେୟ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୨୮୫-୬।ନୱମାତିକକେଦାରତଳାକକିରିଯା (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୩୮-୨୩୯) ଚ ଅନୱେ ପୁବ୍ବେ କପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗହିତତଳାକେ ମତ୍ତିକୁଦ୍ଧରଣଞ୍ଚ ଭିନ୍ନଟ୍ଠାନେ ପାଳିବନ୍ଧୋ ଚ ଦୁବ୍ବଲଟ୍ଠାନେ ଆଳିଯା ଥିରକାରୋ ଚ ଅନୱେ କେଦାରେ ପୁରାଣଭାଗତୋ ଅତିରେକଭାଗଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ନୱେ କେଦାରେ ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ନଭାଗେ ‘‘ସସ୍ସେ ଦେଥ ଏତ୍ତକେ’’ତି କହାପଣୁଟ୍ଠାପନଞ୍ଚାପୀତି ଇଦଂ ସବ୍ବଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ କରୋତି, ଏୱମାଦିକଂ ସବ୍ବେସମ୍ପି ଅକପ୍ପିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୭-୯। ଇଦାନି ତଂଯେୱ ଅକପ୍ପିଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅୱତ୍ୱା’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୩୮-୨୩୯) – ଯୋ ପନ ‘‘କସ, ୱପ’’ ଇଚ୍ଚାଦିକଂ ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ତିକାଯ ଭୂମିଯା ଏତ୍ତକୋ ଭାଗୋ ଦେୟ୍ୟୋ’’ତି ଭୂମିଂ ୱା ପତିଟ୍ଠାପେତି, ‘‘ଏତ୍ତକେ ଭୂମିଭାଗେ ସସ୍ସଂ କତଂ, ଏତ୍ତକଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି କସ୍ସକେ ୱଦନ୍ତେ ପମାଣଗଣ୍ହନତ୍ଥଂ ଦଣ୍ଡରଜ୍ଜୁଭି ମିନତି, ଖଲେ ଠତ୍ୱା ରକ୍ଖଣାଦୀନି କରୋତି, ତସ୍ସେୱ ଅକପ୍ପିଯନ୍ତି।

୨୯୦। ଭଣ୍ଡାଗାରିକସୀସେନ ପିତୁସନ୍ତକମ୍ପି ସଚେ ପଟିସାମେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯୧-୨।ପିତୂନନ୍ତି ମାତାପିତୂନଂ। ସାଟକାଦିକପ୍ପିଯଂ ୱତ୍ଥୁଂ। ‘‘ପଟିସାମେତ୍ୱା ଦେହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପାତେତ୍ୱାନ ଗତେ ଯସ୍ମା ଅଜ୍ଝାରାମସିକ୍ଖାପଦୱସେନ (ପାଚି। ୫୦୫-୫୦୬) ପଲିବୋଧୋ, ତସ୍ମା ଗୋପିତୁଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯୩-୪।ସକଂ ୱାସିଆଦିପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଂ ଠାନଂ ଗୁତ୍ତନ୍ତି ଦସ୍ସେତବ୍ବଂ। ‘‘ଏତ୍ଥ ଠପେଥା’’ତି ପନ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

୨୯୫। ଏତ୍ଥ ‘‘ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ନ ପସ୍ସତି, ଭିକ୍ଖୂହି ୱା ସାମଣେରେହି ୱା ଗହିତଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ସଙ୍କନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱତ୍ଥୁମ୍ହୀତି ଅଲଙ୍କାରାଦିୱତ୍ଥୁମ୍ହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତାଦିସେତି ଯାଦିସେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ନଟ୍ଠେ ଆସଙ୍କା ହୋତି, ତାଦିସେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ନଟ୍ଠେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୨୯୬। ଇଦାନି ଅସଙ୍କିତବ୍ବଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ୱିହାରାୱସଥସ୍ସନ୍ତୋ’’ତିଆଦିମାହ। ୱିହାରସ୍ସ ଚ ଘରସ୍ସ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ରତନନ୍ତି ଦସୱିଧଂ ରତନଂ। ରତ୍ନସମ୍ମତନ୍ତି ସାଟକୱେଠନାଦିକଂ। ଗହେତ୍ୱାନାତି କପ୍ପିୟକାରକେ ଅସତି ଅତ୍ତନାପି ଗହେତ୍ୱାନ ନିକ୍ଖିପେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ମଗ୍ଗେରଞ୍ଞେପୀତି ମଗ୍ଗେପି ଅରଞ୍ଞେପି। ତାଦିସେତି ‘‘ଭିକ୍ଖୂହି ଗହିତଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଆସଙ୍କିତବ୍ବଟ୍ଠାନେ। ପତିରୂପଂ କରୀୟତୀତି ମଗ୍ଗେ ୱା ଅରଞ୍ଞେ ୱା ତାଦିସଂ ଭଣ୍ଡଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ମଗ୍ଗା ଓକ୍କମ୍ମ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ସାମିକେସୁ ଆଗତେସୁ ତଂ ଠାନଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସଚେ ସାମିକେ ନ ପସ୍ସତି, ରତନସମ୍ମତଂ ପଂସୁକୂଲଂ ଗହେତବ୍ବଂ। ରତନଞ୍ଚେ ହୋତି, ତୁଣ୍ହୀଭୂତେନ ଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୟଂ ମଗ୍ଗାରଞ୍ଞକେସୁ ପଟିପତ୍ତି। ୱିହାରାୱସଥାନଂ ପନ ଅନ୍ତୋ ତାଦିସଂ ଦିସ୍ୱା ଭଣ୍ଡକଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ଥ ଏତ୍ତକା କହାପଣା’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ରୂପେନ ୱା ଲଞ୍ଛନାୟ ୱା ପିଲୋତିକାୟ ୱା ସଞ୍ଞାଣଂ କତ୍ୱା ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ, ତତୋ ପକ୍କମନ୍ତେନ ପତିରୂପାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ଉଗ୍ଗହୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ଉଗ୍ଗହନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୮। କୁଲଦୂସନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୯୭। ‘‘କୁଲାନି ଦୂସେତି ପୁପ୍ଫେନ ୱା ଫଲେନ ୱା ଚୁଣ୍ଣେନ ୱା ମତ୍ତିକାୟ ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠେନ ୱା ୱେଳୁୟା ୱା ୱେଜ୍ଜିକାୟ ୱା ଜଙ୍ଘପେସନିୟେନ ୱା’’ତି (ପାରା। ୪୩୭) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତାନି ଅଟ୍ଠ ୱତ୍ଥୂନି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ପୁପ୍ଫ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଇମାୟ ମିଚ୍ଛାପଟିପତ୍ତିୟା କୁଲାନଂ ଅଞ୍ଞେସୁ ସୀଲୱନ୍ତେସୁ ପସାଦଂ ଦୂସେତି ୱିନାସେତୀତି କୁଲଦୂସନଂ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜତି। ତଂ ପନ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକେ ଚ ପରସନ୍ତକେ ଚ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୨୯୮। ଇଦାନି ଇମେସୁ ୱତ୍ଥୂସୁ ନ କେୱଲଂ କୁଲଦୂସନଦୁକ୍କଟମେୱ ଆପଜ୍ଜତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟାଦୀନିପି ଆପଜ୍ଜତୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ସଙ୍ଘିକଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ଇସ୍ସରେନ ଦେନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେନାସନତ୍ଥାୟ ନିୟମିତଂ ପନ ପୁପ୍ଫାଦି ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତି। ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱା ସନ୍ତକଂ ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଦେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟାଦୀନି ହୋନ୍ତୀତି ପାଠସେସୋ, ତସ୍ସ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘୱସେନ ଦୁକ୍କଟଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟପାରାଜିକାନି ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯୯-୩୦୦।ସବ୍ବଥାତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୧) କପ୍ପିୟୱୋହାରଅକପ୍ପିୟୱୋହାରପରିୟାୟଓଭାସନିମିତ୍ତକମ୍ମାଦୀହି ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱତିଆଦୀନି କତ୍ୱା ଜଗ୍ଗିତୁଞ୍ଚ। ଅତ୍ତନୋ ପରିଭୋଗତ୍ଥନ୍ତି ଫଲପରିଭୋଗତ୍ଥଂ। ରୋପନାଦୀନୀତି ରୋପାପନାଦୀନି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସିଞ୍ଚାପନଓଚିନାପନାଦୀନି ଗହିତାନି। କୁଦ୍ଦାଲଖଣିତ୍ତିୱାସିଫରସୁଉଦକଭାଜନାଦୀନି ଆହରିତ୍ୱା ସମୀପେ ଠପନୱସେନ ନିମିତ୍ତତୋ ଚ କୁଦ୍ଦାଲଖଣିତ୍ତାଦୀନି ଚ ମାଲାୱଚ୍ଛେ ଚ ଗହେତ୍ୱା ଠିତେ ‘‘ସାମଣେରାଦୟୋ ଦିସ୍ୱା ‘ଥେରୋ କାରାପେତୁକାମୋ’ତି ଆଗନ୍ତ୍ୱା କରୋନ୍ତୀ’’ତି ସଞ୍ଞାୟ ଓଭାସତୋ ଚ ‘‘ଇମଂ ରୁକ୍ଖଂ ଜାନ, ଇମଂ ଆୱାଟଂ ଜାନା’’ତିଆଦିକପ୍ପିୟୱୋହାରତୋ ଚ ‘‘ପଣ୍ଡିତେନ ମାଲାୱଚ୍ଛାଦୟୋ ରୋପାପେତବ୍ବା, ନ ଚିରସ୍ସେୱ ଉପକାରାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀ’’ତିଆଦିପରିୟାୟତୋ ଚ ରୋପନାଦୀନି ଲବ୍ଭରେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୦୧-୨। ଇଦାନି ଅଟ୍ଠସୁ ୱତ୍ଥୂସୁ ଅୱସେସାନି ଦ୍ୱେ ୱତ୍ଥୂନି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ୱୁତ୍ତାୱ ୱେଜ୍ଜିକା ଜଙ୍ଘପେସନେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ୱେଜ୍ଜିକା ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତାୱ, ଇଦାନି ଜଙ୍ଘପେସନାଦିୱିନିଚ୍ଛୟଂ ୱକ୍ଖାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପିତରୋତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୬-୪୩୭) ମାତାପିତରୋ। ଭଣ୍ଡୁନ୍ତି ପବ୍ବଜ୍ଜାପେକ୍ଖଂ। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସକଂ ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚକରଞ୍ଚାତି ଏତେ ଠପେତ୍ୱା କସିୱାଣିଜ୍ଜାଦିଗିହିକମ୍ମେସୁ ଦୂତସାସନଂ ହରଣେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଠମଂ ସାସନଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପୁନ ତଂ ଦିସ୍ୱା ୱା ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ୱଦତୋପି ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସାସନଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଗତାନଂ ପନ ‘‘ଭନ୍ତେ, ତସ୍ମିଂ ଗାମେ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ କା ପୱତ୍ତୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛିୟମାନେ କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପୁଚ୍ଛିତପଞ୍ହେ ଦୋସୋ ନତ୍ଥି।

୩୦୩।ଏୱଂ କୁଲଦୂସନେନ ଉପ୍ପନ୍ନପଚ୍ଚୟା। ‘‘ପଞ୍ଚନ୍ନମ୍ପୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ କତମ୍ପି ଏଦିସଂ ନ ୱଟ୍ଟତି ଏୱ ମିଚ୍ଛାଜୀୱତ୍ତା। ଆତୁମାୱତ୍ଥୁ (ମହାୱ। ୩୦୩) ଚେତ୍ଥ ନିଦସ୍ସନଂ। କିଂ ୱିୟାତି ଚେ, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅଭୂତାରୋଚନାରୂପ-ସବ୍ବୋହାରୁଗ୍ଗହାଦିସା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଉଗ୍ଗହାଦିସାତି ଏତେହି ଉପ୍ପନ୍ନପଚ୍ଚୟସଦିସାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦୪। ଇଦାନି ପୁପ୍ଫାଦୀନି କେସଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, କେସଂ ଦାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ହରାପେତ୍ୱା’’ତିଆଦିମାହ। ପିତୂନଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨। ୪୩୬-୪୩୭) ଦାତୁଂ ଲବ୍ଭତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସଞ୍ଞାତୀନଂ ପତ୍ତାନଂ ଏୱ। ଲିଙ୍ଗନ୍ତି ସିୱଲିଙ୍ଗଂ।

୩୦୫।ତଥାଫଲନ୍ତି ଫଲମ୍ପି ମାତାପିତୂନଂ ହରିତ୍ୱାପି ହରାପେତ୍ୱାପି ଦାତୁଂ ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନ କେୱଲଂ ମାତାପିତୂନଂଯେୱ, ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ଦାତୁଂ ଲବ୍ଭତୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଗିଲାନାନ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ସପରସନ୍ତକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପରୋତି ଅତ୍ତନୋ ୱିସ୍ସାସଞ୍ଞାତକୋ ଏୱ ଅଧିପ୍ପେତୋ।

୩୦୬।ଭାଜେନ୍ତେତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଫଲପୁପ୍ଫମ୍ପି ଭାଜିଯମାନେ ସମ୍ମତେନ ଦେଯ୍ୟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇତରେନ ଅସମ୍ମତେନ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୦୭।ପରିଚ୍ଛିଜ୍ଜାତି ଆଗତାନଂ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଫଲୱସେନ ୱା ରୁକ୍ଖୱସେନ ୱା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇତରସ୍ସାତି ଇସ୍ସରାଦିକସ୍ସ। କତିକଂ ୱତ୍ୱାତି ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖେ ଏତ୍ତକାନି ଫଲାନି ଲବ୍ଭନ୍ତୀ’’ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା।

୩୦୮।ସେସେତି ମତ୍ତିକାଦନ୍ତକଟ୍ଠୱେଳୁମ୍ହି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୬-୪୩୭)। ଯଥାୱୁତ୍ତନଯୋ ଏୱାତି ଏତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ଚ ପରସ୍ସ ଚ ସନ୍ତକଂ କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥାଯ ଦଦତୋ ଦୁକ୍କଟନ୍ତିଆଦିନା ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପଣ୍ଣମ୍ପୀତି କିଞ୍ଚାପି ପାଠେଇଯଂ ପଣ୍ଣଦାନଂ ନ ୱୁତ୍ତଂ, ତଥାପି କୁଲଦୂସନେ ପଣ୍ଣେସଯେତି ଅତ୍ଥୋ। କୁଲଦୂସନୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

କୁଲଦୂସନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୯। ୱସ୍ସୂପନାଯିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୦୯-୩୧୦। ଇଦାନି ୱସ୍ସୂପଗମନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ପୁରିମିକା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପୁରିମିକା ପଚ୍ଛିମିକା (ମହାୱ। ୧୮୪; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୫) ଚେତି ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସୂପନାଯିକାତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଲଯପରିଗ୍ଗାହୋ ୱା ୱଚୀଭେଦୋ ୱା ୱସ୍ସୂପନାଯିକାତି ପାଠସେସୋ। ଇଦାନି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ଏଦିସୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଇଧ ୱସ୍ସଂ ୱସିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦେତ୍ୱ ଆଲଯୋ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୩)। ଆଲଯପରିଗ୍ଗାହୋ ପନ ୱଜେ ୱା ସତ୍ଥେ ୱା ନାୱାଯ ୱା ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତୁକାମସ୍ସ ତତ୍ଥ ସେନାସନଂ ଅଲଭନ୍ତସ୍ସ ଲବ୍ଭତି, ସତ୍ଥାଦୀସୁ ପନ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି କତ୍ୱା। ଯଦି ସତ୍ଥାଦୀସୁ କୱାଟବନ୍ଧଂ ସେନାସନଂ ଲବ୍ଭତି, ତତ୍ଥ ଉପଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ଚ ‘‘ଇଧ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ୱିହାରେ ପନ ୱଚୀଭେଦୋ ୱା କାତବ୍ବୋ। ସଚେ ‘‘ଇଧ ୱସ୍ସଂ ୱସିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆଲଯୋ ଅତ୍ଥି, ଅସତିଯା ପନ ୱସ୍ସଂ ନ ଉପେତି, ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋ ନ ହୋତି, ପୱାରେତୁଞ୍ଚ ଲଭତି ଏୱ।

୩୧୧।ନୋପେତୁକାମୋ ଆୱାସଂ, ତଦହୂତିକ୍କମେଯ୍ୟ ୱାତି ପାଠେ (ମହାୱ। ୧୮୬) ଅତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଆୱାସଂ ତଦହୁ ୱସ୍ସୂପନାଯିକାତିପି ଅତ୍ଥୋ। ଆୱାସଂ ଅତିକ୍କମେଯ୍ୟ ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଜାନଂ ୱାନୁପଗଚ୍ଛତୋତି ଏତ୍ଥ ୱିହାରେ ନିସୀଦିତ୍ୱାପି ଅନୁପଗଚ୍ଛତୋ ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୧୨। ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋ (ୱଜିର। ଟୀ। ମହାୱଗ୍ଗ ୨୦୮) ୱା କେନଚି ଅନ୍ତରାଯେନ ପଠମଂ ଅନୁପଗତୋ (ମହାୱ। ୧୮୫-୧୮୬) ୱା ଦୁତିଯଂ ଉପଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେମାସନ୍ତି ପୁରିମଂ ୱା ତେମାସଂ ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ତେମାସଂ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ପୁରିମଂ ୱା ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ତେମାସଂ ଅୱସିତ୍ୱା ଚାରିକା ପକ୍କମିତବ୍ବା। ଯୋ ପକ୍କମେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ମହାୱ। ୧୮୫) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୧୩-୫। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତନ୍ନଂ ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ଅପ୍ପହିତେପି ଗନ୍ତୁଂ, ପଗେୱ ପହିତେ, ‘ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସିକ୍ଖମାନାଯ ସାମଣେରସ୍ସ ସାମଣେରିଯା ମାତୁଯା ଚ ପିତୁସ୍ସ ଚ, ଗିଲାନଭତ୍ତଂ ୱା ପରିଯେସିସ୍ସାମି, ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକଭତ୍ତଂ ୱା ପରିଯେସିସ୍ସାମି, ଗିଲାନଭେସଜ୍ଜଂ ୱା ପରିଯେସିସ୍ସାମି, ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି ୱା ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମି ୱା’ତି ସତ୍ତାହଂ ସନ୍ନିୱତ୍ତୋ କାତବ୍ବୋ’’ତି (ମହାୱ। ୧୯୮) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ମାତାପିତୂନମତ୍ଥାଯ…ପେ… ଉପଟ୍ଠିସ୍ସ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥାଯଂ ସଙ୍ଖେପୋ – ‘‘ମାତାଦୀନଂ ଗିଲାନଭତ୍ତଂ ୱା ତଦୁପଟ୍ଠାକଭତ୍ତଂ ୱା ଗିଲାନାନଂ ଓସଧଂ ୱା ଏସିସ୍ସଂ ପରିଯେସିସ୍ସ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ତେ ଗିଲାନେ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱା ‘‘ଉପଟ୍ଠିସ୍ସ’’ନ୍ତି ୱା ପହିତେପି ଅପ୍ପହିତେପି ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚେନ ଗନ୍ତୁଂ ଲଭତି।

ଇଦାନି ସହଧମ୍ମିକେ ଏୱ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ଅନଭିରତ’’ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ୱିସଭାଗରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ଅନଭିରତି, ତତୋ ୱୂପକାସିସ୍ସଂ, ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗମିସ୍ସ’’ନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯେନ ଗନ୍ତୁମ୍ପି ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ୱିନୋଦନଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠିଂ ୱିୱେଚନଞ୍ଚ ଅହଂ ୱା କରେଯ୍ୟଂ ଅଞ୍ଞେହି ୱା କାରେଯ୍ୟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପରିୱାସମାନତ୍ତଆଦୀହି ୱୁଟ୍ଠାନଂ ୱା ଗରୁକା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସଚେ ସଙ୍ଘେନ କମ୍ମଂ କତଂ ହୋତି, ତସ୍ସ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଯା ଅନୁସ୍ସାୱନକରଣାଦୀସୁ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ କରେଯ୍ୟନ୍ତି ଗନ୍ତୁଂ ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚେନାତି ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ।

୩୧୬। ଧମ୍ମସଓନତ୍ଥଂ ନିମନ୍ତିତୋ ଏୱଂ ୱଜେତି ଅତ୍ଥୋ। ଗରୂ ନାମ ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟା, ତେହି ଭଣ୍ଡଧୋୱନକିଚ୍ଚେନ ପହିତସ୍ସ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧୭।ନ ଭଣ୍ଡଧୋୱନ…ପେ… ଦସ୍ସନେତି ଏତ୍ଥ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୯୯) ଏତେସୁପି ନ ୱଜେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଲବ୍ଭନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଅଜ୍ଜେୱ ଆଗମିସ୍ସ''ନ୍ତି ଅଦୂରଗୋ ଯଦି ନ ପାପୁଣେୟ୍ୟ, ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ''ଅଜ୍ଜେୱ ଆଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ସାମନ୍ତୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁନ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ସଚେ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନଂ ହୋତି, ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦୋପି ନ ହୋତି, ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦେନ ଦୁକ୍କଟମ୍ପି ନାପଜ୍ଜତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୧୮।ସେସଞ୍ଚାତିହୀତି ଭାତୁଭଗିନୀଆଦୀହି। ଭିକ୍ଖୁନିସ୍ସିତକେନ ଚ ପହିତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନିଦ୍ଦିସିତ୍ୱାତି ''ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ଭଦନ୍ତା, ଇଚ୍ଛାମି ଦାନଞ୍ଚ ଦାତୁଂ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସୋତୁଂ ଭିକ୍ଖୂଞ୍ଚ ପସ୍ସିତୁ''ନ୍ତିଆଦିନା ଯଂ କିଞ୍ଚି ନିଦ୍ଦିସିତ୍ୱାୱ ପେସିତେ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। କେୱଲଂ ''ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ଭିକ୍ଖୂ, ଇଚ୍ଛାମି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆଗମନ''ନ୍ତି ଏୱଂ ଅନିଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତେ ଗନ୍ତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧୯।ଅଚ୍ଛରାଯେ ସତତ୍ତନୋତି ଦସୱିଧେସୁ ଅନ୍ତରାଯେସୁ ଏକସ୍ମିମ୍ପି ଅନ୍ତରାଯେ ଅତ୍ତନୋ ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗିୟା ୱା ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦେ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱସ୍ସୂପଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପସ୍ସତି ସମ୍ବହୁଲେ ଭିକ୍ଖୂ ସଙ୍ଘଭେଦାଯ ପରକ୍କମନ୍ତେ। ତତ୍ର ଚେ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏୱଂ ହୋତି, 'ଗରୁକୋ ଖୋ ସଙ୍ଘଭେଦୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା। ମା ମଯି ସମ୍ମୁଖୀଭୂତେ ସଙ୍ଘୋ ଭିଜ୍ଜୀ'ତି ପକ୍କମିତବ୍ବଂ, ଅନାପତ୍ତି ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୨୦୨)। ଏୱଂ ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋ ନୋ ପୱାରଯେତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୨୦।ରୁକ୍ଖସ୍ସ ସୁସିରେତି ଏତ୍ଥ (ମହାୱ। ୨୦୪; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୩) ପନ ସୁଦ୍ଧେ ରୁକ୍ଖସୁସିରେ ଏୱ ନ ୱଟ୍ଟତି, ମହନ୍ତସ୍ସ ପନ ସୁସିରସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ପଦରଚ୍ଛଦନଂ କୁଟିକଂ କତ୍ୱା ପୱିସନଦ୍ୱାରଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ରୁକ୍ଖସ୍ସ ୱିଟପେତି ଏତ୍ଥାପି ସୁଦ୍ଧୱିଟପମତ୍ତେ ନ ୱଟ୍ଟତି, ମହାୱିଟପେ ପନ ଅଟ୍ଟକଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନଯେନ କୁଟିକଂ କତ୍ୱା ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଛୱକୁଟି ନାମ ପାସାଣକୁଟିକନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ତୀସୁ ପସ୍ସେସୁ ପାସାଣେ ଉସ୍ସାପେତ୍ୱା ଉପରି ପାସାଣେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା।

୩୨୧। ନାୱାଦୀସୁ ପନ ଉପଗତୋ ପୱାରେତୁଞ୍ଚ ଲବ୍ଭତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱସ୍ସୂପନାଯିକୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ୱସ୍ସୂପନାଯିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୦। ଅୱେଭଙ୍ଗିଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୨୨-୪।ଆରାମାରାମୱତ୍ଥୂନୀତି ଏତ୍ଥ (ଚୂଳୱ। ୩୨୧; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ଆରାମୋ ନାମ ପୁପ୍ଫାରାମୋ ୱା ଫଲାରାମୋ ୱା। ମଞ୍ଚୋ ପୀଠଂ ଭିସି ବିମ୍ବୋହନାଦିସଯନାସନଂ। ଲୋହକୁମ୍ଭୀଆଦଯୋ କାଳଅଲୋହତମ୍ବଲୋହାଦିମଯା। ଭାଣକୋ ଉଦକଚାଟି। ପଞ୍ଚେତେ ଅୱିଭାଜିଯାତି ଭାଜେତ୍ୱା ନ ଗହେତବ୍ବା, ଗହିତାପି ସଙ୍ଘସନ୍ତକା ଏୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଆରାମୋ ଆରାମୱତ୍ଥୂତି ପଠମଂ, ୱିହାରୋ ୱିହାରୱତ୍ଥୂତି ଦୁତିଯଂ, ମଞ୍ଚୋ ପୀଠଂ ଭିସି ବିମ୍ବୋହନନ୍ତି ତତିଯଂ, ଲୋହକୁମ୍ଭୀ…ପେ… ନିଖାଦନନ୍ତି ଚତୁତ୍ଥଂ, ୱଲ୍ଲି…ପେ… ଦାରୁଭଣ୍ଡଂ ମତ୍ତିକଭଣ୍ଡନ୍ତି ପଞ୍ଚମନ୍ତି ଏୱଂ ଇମାନି ରାସିୱସେନ ପଞ୍ଚ ହୋନ୍ତି, ସରୂପୱସେନ ଅନେକାନି ହୋନ୍ତି। ହୋନ୍ତି ଚେତ୍ଥ –

''ଦ୍ୱିସଙ୍ଗହାନି ଦ୍ୱେ ହୋନ୍ତି, ତତିଯଂ ଚତୁସଙ୍ଗହଂ;

ଚତୁତ୍ଥଂ ନୱକୋଟ୍ଠାସଂ, ପଞ୍ଚମଂ ଅଟ୍ଠଭେଦନ''ନ୍ତି। (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧);

୩୨୫। ''ପଞ୍ଚିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିଯାନି ନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତବ୍ବାନି ସଙ୍ଘେନ ୱା ଗଣେନ ୱା ପୁଗ୍ଗଲେନ ୱା, ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତାନିପି ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିତାନି ହୋନ୍ତି। ଯୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା''ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ଭାଜିତାପି ଅଭାଜିତା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତେତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରା ପଞ୍ଚପି ''ଗରୁଭଣ୍ଡାନୀ''ତି ଚ ''ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିଯାନୀ''ତି ଚ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ''ଅୱେଭଙ୍ଗିଯାନୀ''ତି ଚ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୨୬-୮। ଇଦାନି ପୁରିମେସୁ ତୀସୁ ରାସୀସୁ ସବ୍ବସ୍ସ ଗରୁଭଣ୍ଡତ୍ତା ତେ ଅନାମସିତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ରାସୀସୁ ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଅଗରୁଭଣ୍ଡସ୍ସାପି ଅତ୍ଥିତାଯ ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଆରଭନ୍ତୋପି ତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ବହୁୱିସଯଂ ପଠମଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ୱଲ୍ଲିଦ୍ୱିବାହୁମତ୍ତାପୀ''ତିଆଦିମାହାତି ଞାତବ୍ବଂ। ତସ୍ସାଯଂ ସଙ୍ଖେପୋ

(ଚୂଳଅ୦। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) – ୱଲ୍ଲି ଅଡ୍ଢବାହୁମତ୍ତାପି ୱେଠଉ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାୟତୋପି ତିଣାଦି ମୁଟ୍ଠିମତ୍ତମ୍ପୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, ପଣ୍ଡଂ ଏକମ୍ପି ମତ୍ତିକା ପାକତା ୱା ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ୱା ସୁଧାକଙ୍ଗୁଟ୍ଠଆଦିକାତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସଜ୍ଜୁଲସଜାତିହିଙ୍ଗୁଲକାଦି ୱା ତାଲପକ୍କପ୍ପମାଣାପି ଯେହି କେହିଚି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନା ୱା ସଙ୍ଘିକେ ତିଣଖେତ୍ତାଦିମ୍ହି ଜାତା ୱା ରକ୍ଖିତଗୋପିତଭୂମିଭାଗେ ଉପ୍ପନ୍ନା ତତ୍ଥଜାତକା ୱା ସଙ୍ଘିକା ରକ୍ଖିତା ଏୱ ଅଭାଜିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇଦାନି ଯେ ଚେତ୍ଥ ଭାଜିତବ୍ବା, ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ନିଟ୍ଠିତେ''ତିଆଦିମାହ, ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଚେତିଯସ୍ସ ୱା କମ୍ମେ ନିଟ୍ଠିତେ ଭାଜିଯାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱଲ୍ଲିୱେଠଉତିଣପଣ୍ଣମତ୍ତିକାଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ୱା ସଙ୍ଘିକେ ତିଣଖେତ୍ତାଦିମ୍ହି ଜାତକଂ ୱା ରକ୍ଖିତଗୋପିତଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ, ତଂ ସଙ୍ଘକମ୍ମେ ଚ ଚେତିଯକମ୍ମେ ଚ ନିଟ୍ଠିତେ ଅୱସେସଂ ପୁଗ୍ଗଲିକକମ୍ମେପି ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଅଗରୁଭଣ୍ଡତ୍ତା ଭାଜିତୁମ୍ପି ଲବ୍ଭତି। ସେନାସନତ୍ଥାଯ ରକ୍ଖିତଗୋପିତମେୱ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତି, ନ ଇତରଂ। ସୀହଳଅଦୀପେ ତୁମୂଲସୋମୱିହାରେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପାକୱଉମ୍ପି ତାଲପଣ୍ଣଂ ୱିକ୍କିଣିତ୍ୱା କରୀଯତି। କସ୍ମା? ନ ହି ତତ୍ଥ ପଣ୍ଣେନ ଅତ୍ଥୋ ଅତ୍ଥି, ସବ୍ବେପି ଇଟ୍ଠକଚ୍ଛନ୍ନା ପାସାଦାଦଯୋତି। ଏୱଂ ଅଞ୍ଞତ୍ରାପି କରୀଯତି ଏୱାତି ୱଦନ୍ତି।

୩୨୯। ଇଦାନି ଲୋହଭଣ୍ଡାଦୀସୁ ଏକନ୍ତଭାଜେତବ୍ବଭଣ୍ଡଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପତ୍ତାଦୀ''ତିଆଦିମାହ। ଏତ୍ଥ (ଚୂଳଅ୦। ଅଟ୍ଠ। ୨୨୧) ପନ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଲୋହଥାଲକତମ୍ବ କୁଣ୍ଡିକା କଟଚ୍ଛୁ ସରକ ଅଞ୍ଜନି ଅଞ୍ଜନିସଲାକାକଣ୍ଣମଲହରଣୀସୂଚିସଣ୍ଡାସକତ୍ତରଯଟ୍ଠିଆଦୀନି ଗହିତାନେୱ। ତଥାତି ଭାଜିଯମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିପ୍ପକତଞ୍ଚ ଅୱିପ୍ପକତଞ୍ଚ। ପାଦଗଣ୍ହକନ୍ତି ମଗଧନାଲିଯା ପଞ୍ଚନାଲିଯା ଗଣ୍ହନଂ।

୩୩୧-୨।ଅନୁଞ୍ଞାତୱାସି ଯଂ ସଙ୍କା ସିପାଟିକାଯ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପରିହରିତୁନ୍ତି ୱୁତ୍ତା। ତଚ୍ଛିତାନିଟ୍ଠିତନ୍ତି ୱିପ୍ପକତଂ। ଯଦି ତଚ୍ଛିତଂ, ଗରୁଭଣ୍ଡମେୱ। ଦନ୍ତଂ ପନ ଅତଚ୍ଛିତଞ୍ଚ ଅନିଟ୍ଠିତଞ୍ଚ ଭାଜିଯମେୱ। ଅନିଟ୍ଠିତଂ ମଞ୍ଚପାଦାଦିକଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ। ଇଦାନି ମତ୍ତିକଭଣ୍ଡଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଭିକ୍ଖୂପକରଣେ''ତିଆଦିମାହ। ପତ୍ତଥାଲକକୁଣ୍ଡିକାଦିଭିକ୍ଖୂପକରଣେ ଚ। ପାଦଘଟକୋତି ପାଦଗଣ୍ହନକୋ ଘଟକୋ ଚ ମତ୍ତିକାମଯୋ ଭାଜିଯୋ ଭାଜେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଙ୍ଘଥାଲକମ୍ପି ଭାଜିଯମେୱ।

୩୩୩-୪। ମିଗଚମ୍ମାଦିକଂ କପ୍ପିଯଚମ୍ମଂ ଭାଜିଯଂ, ସୀହଚମ୍ମାଦିକଂ ଅକପ୍ପିଯଚମ୍ମଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ। ତଂ ପନ ଭୂମତ୍ଥରଣଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏଳଅଚମ୍ମଂ ପନ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଗତିକତ୍ତା ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ହୋତି। ଇଦାନି ଇମାନି ପନ ପଞ୍ଚ ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତଭେସଜ୍ଜାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ପରିୱତ୍ତେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଗରୁଭଣ୍ଡେନ ପନ ଗରୁଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଥାୱରଞ୍ଚ ଥାୱରେନ ଥାୱରମେୱ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବାନୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଗରୁନା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ (ଚୂଳଅ୦। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ଗରୁନାତି ଗରୁଭଣ୍ଡେନ ଗରୁଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଥାୱରଞ୍ଚ ପରିୱତ୍ତେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଥାୱରେନ ଚ ଥାୱରମେୱ ପରିୱତ୍ତେଯ୍ୟ, ନ ଗରୁଭଣ୍ଡନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପଞ୍ଚସୁ କୋଟ୍ଠାସେସୁ ପଚ୍ଛିମଦ୍ୱଯଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ, ପୁରିମଦ୍ୱଯଂ ଥାୱରନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ । ତଥା କତ୍ୱା ଚ ଭୁଞ୍ଜତୂତି ଏୱଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ତତୋ ଆଭତଂ କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୂତି ଅତ୍ଥୋ। କଥଂ ଞାଯତୀତି ଚେ? ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପରିୱାରେ-

''ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିଯଂ ଅୱେଭଙ୍ଗିଯଂ, ପଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତା ମହେସିନା;

ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତସ୍ସ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି,

ପଞ୍ହା ମେସା କୁସଲେହି ଚିନ୍ତିତା''ତି। (ପରି। ୪୭୯);

ଏତ୍ଥ ପନ ଗରୁଭଣ୍ଡେନ ଗରୁଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଥାୱରଞ୍ଚ ଥାୱରେନ ଥାୱରମେୱ ପରିୱତ୍ତନୱିଧିଂ ସନ୍ଧାଯ ''ୱିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପୁନ ତତୋ ନିବ୍ବତ୍ତଞ୍ଚ ଚତୁପଚ୍ଚଯଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଲବ୍ଭତୀତି ଦୀପେତୁଂ ''ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଯଂ ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ସେସନ୍ତି (ଚୂଳଅ୦। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧) ଆରାମାଦି ଅଭାଜିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୱେଭଙ୍ଗିଯୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଅୱେଭଙ୍ଗିଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୧। ପକିଣ୍ଣକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୩୫-୬।ସଦ୍ୱାରବନ୍ଧନେ ଠାନେ...ପେ... ସଯନ୍ତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ଫୁସେତି ଏୱରୂପେ ଠାନେ ଦିୱା ସଯନ୍ତେନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଦ୍ୱାରବନ୍ଧନେ (ପାରା। ୭୭; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୭୭) ପନ ଠାନେ ଯେନ କେନଚି ପରିକ୍ଖିତ୍ତେ ଅବ୍ଭୋକାସେପି ରୁକ୍ଖମୂଲେପି ଅନ୍ତମସୋ ଇମିନା ଲକ୍ଖଣେନ ଯୁତ୍ତେ ଆକାସଙ୍ଗଣେପି ସଯନ୍ତେନ ଦ୍ୱାରଂ ବନ୍ଧିତବ୍ବମେୱ। ୱିଞ୍ଞୁମ୍ହି ପୁରିସେତି ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ୱା ସାମଣେରେ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ଉପାସକଆରାମିକେସୁପି

ଅଞ୍ଜଞ୍ଜତରସ୍ମିଂ ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଏସ ଜଗ୍ଗିସ୍ସତୀ’’ତି ଆଭୋଗୋ ଚାପି କପ୍ପତୀତି କେୱଲଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ୱା ମାତୁଗାମଂ ୱା ଆପୁଚ୍ଛିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଓସେତି ଅଞ୍ଞୋ ୱସେ, ଅବହୁସାଧାରଣଟ୍ଠାନେତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ୱିନାକାରନ୍ତି ତଂ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ଦ୍ୱାରଥକନଆଭୋଗକରଣସଙ୍ଖାତଂ ଆକାରଂ ୱିନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଚିତ୍ତକାପତ୍ତିକିରିଯାଯଂ ସଙ୍ଖେପୋ।

୩୩୭।ରତନାନୀତି ମୁତ୍ତାଦିଦସୱିଧରତନାନି। ଧଞ୍ଞନ୍ତି ସତ୍ତୱିଧଂ ଧଞ୍ଞଂ।

୩୩୮।ସିତ୍ଥତେଲୋଦତେଲେହୀତି ଏତ୍ଥ (ଚୂଳୱ। ୨୪୬; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୪୬) ପନ ଯୋ ମଧୁସିତ୍ଥକତେଲେନ ୱା ଉଦକମିସ୍ସକତେଲେନ ୱା ଅଞ୍ଜଞ୍ଜେନ କେନଚି ୱିକାରେନ ୱା କେସେ ଓସଣ୍ଠେତି, ଦନ୍ତମଯାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ଫଣେନ ୱା କୋଚ୍ଛେନ ୱା ହତ୍ଥେନ ୱା ଫଣକିଚ୍ଚଂ କରୋନ୍ତୋ ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ୱା ଓସଣ୍ଠେତି, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୩୯।ନେକପାୱୁରଣାତି (ଚୂଳୱ। ୨୬୪) ନ ଏକପାୱୁରଣା। ତୁୱଟ୍ଟଯୁନ୍ତି ନିପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଯଦି ଏକପାୱୁରଣା ୱା ଏକତ୍ଥରଣା ୱା ଏକମଞ୍ଚେ ୱା ତୁୱଟ୍ଟେଯ୍ୟୁଂ, ନ ୱଟ୍ଟତି, ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏକମ୍ହି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୬୪) ୱା ଭାଜନେ ନ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟୁନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୪୦। ଚତୁରଙ୍ଗୁଲତୋ (ଚୂଳୱ। ୨୮୨; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୮୨) ଊନଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ନ ଖାଦେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଧିକଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲନ୍ତି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲତୋ ଅଧିକଂ। ତଥାତି ନ ଖାଦେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅକଲ୍ଲକୋ (ଚୂଳୱ। ୨୮୯) ଲସୁଣଂ ନ ଖାଦେଯ୍ୟ।

୩୪୧। ହୀନେହି (ପାଚି। ୩୧ ଆଦଯୋ) ୱା ଉକ୍କଟ୍ଠେହି ୱା ଜାତିଆଦୀହି ଏୱ ଉକ୍କଟ୍ଠଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ‘‘ଚଣ୍ଡାଲୋସୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଉଜୁଂ ୱା ‘‘ସନ୍ତି ୱା ଇଧେକଚ୍ଚେ ଚଣ୍ଡାଲା, ୱେନା, ନେସାଦା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା ଅକ୍କୋସାଧିପ୍ପାଯଂ ୱିନା କେୱଲଂ ଦୱାଧିପ୍ପାଯେନ ୱଦେ, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୪୨। ନଖେ ୱା କେସେ ୱା ନାସଲୋମେ (ଚୂଳୱ। ୨୭୫) ୱା ଦୀଘେ ନ ଧାରଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଂସପ୍ପମାଣେନ ନଖେ ଛିନ୍ଦିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୪) ଚ ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦ୍ୱେମାସିକଂ ୱା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଂ ୱା’’ତି (ଚୂଳୱ। ୨୪୬) ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ନ ଲବ୍ଭଂ ୱୀସତିମଟ୍ଠନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଏକନଖମ୍ପି ମଟ୍ଠଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି ଏୱ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ୱୀସତିମଟ୍ଠଂ କାରାପେତବ୍ବଂ। ଯୋ କାରାପେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ (ଚୂଳୱ। ୨୭୪)। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଲମତ୍ତଂ ଅପକଡ୍ଢିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୪) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ନଖତୋ ମଲମତ୍ତଂ ଅପକଡ୍ଢିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସମ୍ବାଧେ ଲୋମହାରଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ ନାମ ଉଭୋ ଉପକଚ୍ଛକା ମୁତ୍ତକରଣଞ୍ଚ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆବାଧପଚ୍ଚଯା ସମ୍ବାଧେ ଲୋମଂ ସଂହରାପେତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୫) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୪୩।ଯଥାୱୁଡ୍ଢନ୍ତି ୱୁଡ୍ଢପଟିପାଟିଯା ଲଦ୍ଧବ୍ବଂ। ନ ବାଧେଯ୍ୟାତି ନ ୱାରେଯ୍ୟ। ସଙ୍ଘୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଂୱାତି ଉପାସକାଦୀହି ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ‘‘ଅଯ୍ୟା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତୂ’’ତି ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାୱ ଦିନ୍ନଂ ସେନାସନାଦି। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତମ୍ପି ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ପଟିବାହିତବ୍ବଂ। ଯୋ ପଟିବାହେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ଚୂଳୱ। ୩୧୩) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଧୋତପାଦେହି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୪) ୱା ଅଲ୍ଲପାଦେହି ୱା ନକ୍କମେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୁଧୋତପାଦକଂ ୱାପୀତି ଧୋତପାଦେହେୱ ଅକ୍କମିତବ୍ବଟ୍ଠାନଂ। ତଥେୱାତି ନକ୍କମେଯ୍ୟ ସୌପାହନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଅଧୋତେହି ପାଦେହି, ଅଲ୍ଲେହି ପାଦେହି, ସୌପାହନେନ ସେନାସନଂ ଅକ୍କମିତବ୍ବଂ। ଯୋ ଅକ୍କମେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୪), ହି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଚ୍ଚତ୍ଥରିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପରିଭଣ୍ଡକତଂ ଭୂମିଂ ୱା ଭୂମତ୍ଥରଣସେନାସନଂ ୱା ସଙ୍ଘିକଂ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ୱା ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକେନ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେନ ପଚ୍ଚତ୍ଥରିତ୍ୱାୱ ନିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ।

୩୪୪।ସଙ୍ଘାଟିଯାନ ପଲ୍ଲତ୍ଥେତି ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରେନ ୱିହାରେ ୱା ଅନ୍ତରଘରେ ୱା ପଲ୍ଲତ୍ଥିକା ନ କାତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିକମ୍ମକତଂ (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୪) ଭିତ୍ତିଆଦିଂ ନ ଅପସ୍ସଯେ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ପରିକମ୍ମକତା ଭିତ୍ତି ଅପସ୍ସେତବ୍ବା। ଯୋ ଅପସ୍ସେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୪) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ସେତଭିତ୍ତି ୱା ଚିତ୍ତକମ୍ମକତା ୱା ଭିତ୍ତି ନ ଅପସ୍ସଯିତବ୍ବା। ନ କେୱଲଂ ଭିତ୍ତିଯେୱ, ପରିକମ୍ମକତା ଦ୍ୱାରକୱାଟୱାତପାନତ୍ଥମ୍ଭାଦଯୋପି ନ ଅପସ୍ସଯିତବ୍ବା। ଏତ୍ଥପି ଲୋମଗଣନାଯ ଏୱ ଆପତ୍ତିଯୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ସନ୍ତେ ଉଦକେ ନୋ ନ ଆଚମେତି (ଚୂଳୱ। ୩୭୩; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୩) ନୋ ନ ଆଚମେତୁଂ, ଉଦକସୁଦ୍ଧିଂ ଅକାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସନ୍ତେତି ୱଚନେନ ଅସନ୍ତେ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପେତି।

୩୪୫।ଅକପ୍ପିଯସମାଦାନେତି ଭିକ୍ଖୁଂ ୱା ସାମଣେରାଦିକେ ସେସସହଧମ୍ମିକେ ୱା ଅକପ୍ପିଯେ ନିଯୋଜେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟମେୱ। ‘‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପବ୍ବଜିତେନ ଅକପ୍ପିଯେ ସମାଦପେତବ୍ବଂ। ଯୋ ସମାଦପେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ମହାୱ। ୩୦୩) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ସଭାଗାଯ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୯)

ଆପତ୍ତିୟା ଦେସନାୟାତି ଅଛୋ। ୱତ୍ଥୁସଭାଗତା ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତା, ନ ଆପତ୍ତିସଭାଗତା। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ସଭାଗା ଆପତ୍ତି ଦେସେତବ୍ବା। ଯୋ ଦେସେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୧୬୯) ଚ ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ସଭାଗା ଆପତ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବା। ଯୋ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୧୬୯) ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ୱତ୍ଥୁସଭାଗଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆୱି କାତୁମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଆୱିକମ୍ମେ ଚ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି। ''ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ, ତଂ ଇତୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱଚନଂ ଆୱିକମ୍ମଂନାମ।

୩୪୬।ଇତରସ୍ସତୂତି ଅସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ।

୩୪୭।ପୋରିସନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୮୪) ପୁରିସପ୍ପମାଣଂ ଅଭିରୁହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଛୋ। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତି କରଣୀୟେ ପୋରିସଂ ରୁକ୍ଖଂ ଅଭିରୁହିତୁଂ, ଆପଦାସୁ ୟାୱଦତ୍ଥ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୮୪) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୪୮। ପରିସ୍ସାୱନଂ (ଚୂଳୱ। ୨୫୯; ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୯) ୱିନା ଅଦ୍ଧୟୋଜନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ଅଦ୍ଧାନଗମନସମୟୋ ନାମ ଅଦ୍ଧୟୋଜନଂ ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମୀତି ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାଚି। ୨୧୮) ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଅଦ୍ଧୟୋଜନମେୱ ଅନ୍ତିମଂ ଅଦ୍ଧାନନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଚ ମାତୁଗାମେନ ଚ ସଂୱିଧାନସିକ୍ଖାପଦେ ''ଏକଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଅନ୍ତମସୋ ଗାମନ୍ତରମ୍ପୀ''ତି (ପାଚି। ୧୮୨, ୪୧୩) ଏୱଂ ୱିସେସେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''କୁକ୍କୁଟସମ୍ପାତେ ଗାମେ ଗାମନ୍ତରେ ଗାମନ୍ତରେ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୧୮୩, ୪୧୪) ୱୁତ୍ତଂ, ନ ଅଦ୍ଧାନଲକ୍ଖଣେନ। ଯଦି ଗାମନ୍ତରପରିଚ୍ଛେଦେନ ଅଦ୍ଧାନଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଗଣଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦେପି ''ଅଦ୍ଧାନଗମନସମୟୋ ନାମ ଗାମନ୍ତରମ୍ପି ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମୀତି ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବ''ନ୍ତି ୱଦେୟ୍ୟ, ନ ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଅପରିସ୍ସାୱନକେନ ଅଦ୍ଧାନୋ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବୋ। ଯୋ ପଟିପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ସଚେ ନ ହୋତି ପରିସ୍ସାୱନଂ ୱା ଧମ୍ମକରଣୋ ୱା, ସଙ୍ଘାଟିକଣ୍ଣୋପି ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବୋ ଇମିନା ପରିସ୍ସାୱେତ୍ୱା ପିୱିସ୍ସାମୀ''ତି ୱୁତ୍ତଟ୍ଠାନେପି ଅଦ୍ଧୟୋଜନୱସେନେୱ ଅଦ୍ଧାନପରିଚ୍ଛେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅଭୟଗିରିୱାସୀନଂ ପନ ''ଦ୍ୱିଗାୱୁତୱସେନ ଅଦ୍ଧାନପରିଚ୍ଛେଦୋ''ତି ପାଠୋୟଂ ଏୱ ଅତ୍ଥି। ଯାଚମାନସ୍ସାତି ଯାଚନ୍ତସ୍ସ। ''ନ ଚ ଭିକ୍ଖୱେ ଅଦ୍ଧାନପ୍ପଟିପନ୍ନେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପରିସ୍ସାୱନଂ ଯାଚିୟମାନେନ ନ ଦାତବ୍ବଂ। ଯୋ ନ ଦଦେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୪୯। ଅଞ୍ଞତ୍ର ଆବାଧପ୍ପଚ୍ଚୟା କଣ୍ଣନାସାଦିକେ ସେସଙ୍ଗେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆବାଧେ ସତି ଅଙ୍ଗୁଲିଆଦୀନି ଛିନ୍ଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅଙ୍ଗଜାତଂ ୱା ବୀଜାନି ୱା ଛିନ୍ଦିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି ଏୱ। ଅତ୍ତଘାତନେ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ନ ଚ ଭିକ୍ଖୱେ ଅତ୍ତାନଂ ଘାତେତବ୍ବଂ। ଯୋ ଘାତେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୫୦। ''ନ ଚ ଭିକ୍ଖୱେ ପଟିଭାନଚିତ୍ତଂ କାରାପେତବ୍ବଂ ଇତ୍ଥିରୂପକଂ ପୁରିସରୂପକଂ। ଯୋ କାରାପେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାଲାକମ୍ମଂ ଲତାକମ୍ମଂ ମକରଦନ୍ତକଂ ପଞ୍ଚପଟିକ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୯୯) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ଚିତ୍ତପୋତ୍ଥକରୂପାନି, ନ କରେ ନ ଚ କାରୟେ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଭୁଞ୍ଜନ୍ତନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୧୬) ୱିପ୍ପକତଭୋଜନଂ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ୱିପ୍ପକତଭୋଜନୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱୁଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋ। ଯୋ ୱୁଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ଚୂଳୱ। ୩୧୬) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୫୧।ଯାନାନୀତି ୱୟ୍ହଂ ରଥୋ ସକଟଂ ସନ୍ଦମାନିକାଦୀନି ଗିଲାନସ୍ସ ଅଭିରୁହିତୁଂ କପ୍ପନ୍ତି, ସିୱିକୋ ଚ କପ୍ପତି। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗିଲାନସ୍ସ ଯାନଂ, ପୁରିସଯୁତ୍ତଂ ହତ୍ଥୱଟ୍ଟକଂ, ସିୱିକଂ ପାଟଙ୍କି''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୫୩) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୫୨।ଦୱନ୍ତି କେଳିଂ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ବୁଦ୍ଧଂ ୱା ଧମ୍ମଂ ୱା ସଙ୍ଘଂ ୱା ଆରବ୍ଭ ଦୱୋ କାତବ୍ବୋ। ଯୋ କରେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପାଚି। ୬୨୭) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ''କିଂ ବୁଦ୍ଧୋ ସିଲକବୁଦ୍ଧୋ, ଉଦାହୁ ପଟିବୁଦ୍ଧୋ''ତି ୱା ''କିଂ ଧମ୍ମୋ ଗୋଧମ୍ମୋ ଅଜଧମ୍ମୋ''ତି ୱା ''କିଂ ସଙ୍ଘୋ ଅଜସଙ୍ଘୋ ମିଗସଙ୍ଘୋ''ତି ୱା ଏୱମାଦିନା ନୟେନ ଯୋ ଦୱଂ କରୋତି, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ''ତୁମ୍ହାକଂ ଚୀୱରଂ ଦସ୍ସାମ, ପତ୍ତଂ ଦସ୍ସାମା''ତିଆଦିନା ନୟେନ ସାମଣେରଂ ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅନ୍ତମସୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସାପି ପରିସଭୂତଂ ଅତ୍ତନୋ ଉପଟ୍ଠାକକରଣତ୍ଥଂ ଉପଲାଳନେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅଛୋ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପରିସା ଅପଲାଳେତବ୍ବା। ଯୋ ଅପଲାଳେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୫୩। କାୟଂ (ଚୂଳୱ। ୪୧୧) ୱା ଊରୁଂ ୱା ନିମିତ୍ତଂ ୱା ୱିୱରିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ନ ଦସ୍ସୟେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କଦ୍ଦମୁଦକାଦିନା ତା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ନ ସିଞ୍ଚେୟ୍ୟାତି ଅଛୋ। ନ କେୱଲଂ କଦ୍ଦମୁଦକାଦିକେନେୱ, ୱିପ୍ପସନ୍ନୋଦକରଜନକଦ୍ଦମାଦୀସୁପି ଯେନ କେନଚି ଓସିଞ୍ଚନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟମେୱ।

୩୫୪।ବାଲନ୍ତି ଏତ୍ଥ ବାଲୋ ନାମ ଯୋ ୱୋଦଂ ଗହେତ୍ୱା ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକସ୍ସ ଆରୋଚେତ୍ୱା ପାଟିପଦେ ପଚ୍ଚାହରିତବ୍ବନ୍ତି ନ ଜାନାତି। ଗିଲାନୋ ନାମ ଯୋ ୱୋଦଂ ଗହେତ୍ୱା ଉପୋସଥଗ୍ଗଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଆରୋଚେତୁଞ୍ଚ ପଚ୍ଚାହରିତୁଞ୍ଚ ନ ସକ୍କୋତି। ଗମିୟୋ ନାମ ଯୋ ପଟିଦେସଂ ଗନ୍ତୁକାମୋ।

‘‘ନ ଭିକ୍ଖବେ ଓୱାଦୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ। ଯୋ ନ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ଚୂଳଅୱ। ୪୧୪) ଚ ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖବେ, ଠପେତ୍ୱା ବାଲଂ, ଠପେତ୍ୱା ଗିଲାନଂ, ଠପେତ୍ୱା ଗମିକଂ, ଅୱସେସେହି ଓୱାଦଂ ଗହେତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳଅୱ। ୪୧୪) ଚ ‘‘ନ ଭିକ୍ଖବେ ଓୱାଦୋ ନ ପଚ୍ଚାହରିତବ୍ବୋ। ଯୋ ନ ପଚ୍ଚାହରେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ପାଚି। ୪୧୫) ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଭିକ୍ଖୁନୀହି ତେରସିଯଂ ୱା ଚାତୁଦ୍ଦସିଯଂ ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ଉପୋସଥୋ ଚାତୁଦ୍ଦସୋ’’ତି ୱା ‘‘ପନ୍ନରସୋ’’ତି ୱା ‘‘କଦା ଅୟ୍ୟ ଉପୋସଥୋ’’ତି ୱା ପୁଚ୍ଛିତେ ‘‘ଚାତୁଦ୍ଦସୋ’’ତି ୱା ‘‘ପନ୍ନରସୋ’’ତି ୱା ‘‘ସ୍ୱେ ଭଗିନି ଉପୋସଥୋ’’ତି ୱା ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ତାହି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଉପୋସଥଦିୱସେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚତି, ଲଭତୁ କିର ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ଯାଚିତବ୍ବଂ, ତଂ ୱଚନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଉପୋସଥଗ୍ଗେ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକସ୍ସ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚତି, ଲଭତୁ କିର, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେନାପି ସଚେ ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ଅତ୍ଥି, ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମତୋ, ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଉପସଙ୍କମତୂ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ନତ୍ଥି, ‘‘କୋ ଆଯସ୍ମା ଉସ୍ସହତି ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱଦିତୁ’’ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ସଚେ ଅତ୍ଥି ଅଟ୍ଠହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ, ତଂ ତତ୍ଥେୱ ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଓୱାଦପଟିଗ୍ଗାହକସ୍ସ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ। ଯଦି ନତ୍ଥି କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମତୋ, ‘‘ପାସାଦିକେନ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ସମ୍ପାଦେତୂ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ପାଟିପଦେ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ‘‘ନତ୍ଥି କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମତୋ, ପାସାଦିକେନ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ସମ୍ପାଦେତୂ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ତାହିପି ‘‘ସାଧୁ ଅୟ୍ୟା’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ଇମିନା ନଯେନ ଗଣପୁଗ୍ଗଲେସୁପି ୱଚନଭେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୩୫୫। ଲୋକାଯତଂ (ଚୂଳଅୱ। ୨୮୬; ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୮୬) ନାମ ୱିତଣ୍ଡସତ୍ଥଂ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖବେ ଆସିତ୍ତକୂପଧାନେ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଯୋ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ଚୂଳଅୱ। ୨୬୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ପେଳଆଯପି ନ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୫୬। ଗିହିପାରୁତଂ ନ ପାରୁପେୟ୍ୟ, ଗିହିନିୱାସନଂ ନ ନିୱାସେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖବେ ଗିହିନିୱତ୍ଥଂ ନିୱାସେତବ୍ବଂ ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡକଂ ମଚ୍ଛୱାଳକଂ ଚତୁକଣ୍ଣକଂ ତାଲୱଣ୍ଟକଂ ସତୱଲିକଂ। ଯୋ ନିୱାସେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ଚୂଳଅୱ। ୨୮୦) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ପରିମଣ୍ଡଲତୋ ଅଞ୍ଞଥା ପାରୁପନଂ, ସବ୍ବମେତଂ ଗିହିପାରୁତଂ ନାମ। ତଂ ପନ ନ ପାରୁପେତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସଂୱେଲ୍ଲିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ କଚ୍ଛଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ନ ନିୱାସେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦାଯନ୍ତି (ଚୂଳଅୱ। ୨୮୩; ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୮୩) ଅରଞ୍ଞଂ। ନାଳିମ୍ପେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୫୭। ୱଡ୍ଢିଞ୍ଚ ନ ପଯୋଜଯେ, ନୋଞାତକେ ନପ୍ପୱାରିତେ ନ ଯାଚେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ (ଚୂଳଅୱ। ୪୨୦; ଚୂଳଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୪୨୦) ‘‘ତୁମ୍ହେ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ନିଯମେତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନମ୍ପି ଦାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅଗ୍ଘଂ ଗହେତ୍ୱା ୱା କତିପାହଂ ଭୁତ୍ୱା ୱା ପୁନ ଦଦେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫୮। ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଯାଚନେତି ଏତ୍ଥ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୬୭୯) ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ୱିହାରେ ଇତ୍ଥନ୍ନାମେନ ଇଦଞ୍ଚିଦଞ୍ଚ କତ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘କରିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ୱା ଏୱଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ରକ୍ଖଂ ଯାଚନେତି ଅତ୍ଥୋ। ଛତ୍ୱାଛତ୍ୱା ୱାତି ଏୱଂ ‘‘ଅମ୍ହେହି ଯାଚିଯମାନା ଇମେସଂ ଦଣ୍ଡେସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ତେସଂ ଦଣ୍ଡିନଂ ଛତ୍ୱା ୱା ଅଛତ୍ୱା ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତେହି ପନ ଦଣ୍ଡିତେ ସୋ ଦଣ୍ଡୋ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଯାଚନ୍ତାନଂ ଗୀୱାୱ ଭଣ୍ଡଦେୟ୍ୟଂ ହୋତି ଏୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଇମିନା ଚ ଇମିନା ଚ ଇଦଞ୍ଚ ଇଦଞ୍ଚ କତଂ, ଏତ୍ତକଂ ଦଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ସଯଂ ଦଣ୍ଡାପନେ ପନ ଅସ୍ସ ଦଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘଭେଦେନ ପାରାଜିକଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଦୁକ୍କଟା ଞେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୫୯। ଅନତ୍ଥାଯ ଅସ୍ସ ଚୋରସ୍ସ ଭାସିତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାଦୀହି ତସ୍ସ ଚୋରସ୍ସ ଦଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେ ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ତତ୍ତକଂ ଗୀୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬୦। ୱିଘାସଂ (ପାଚି। ୮୨୫-୮୨୬) ୱା ଉଚ୍ଚାରଂ ୱା ସଙ୍କାରଂ ୱା ମୁତ୍ତଂ ୱା ପାକାରକୁଟ୍ଟାନଂ ବହି ଛଡ୍ଡେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଳଞ୍ଜେ ନାୱଲୋକିଯାତି ଇମିନାୱ ଅୱଳଞ୍ଜନକାଲେ ନାୱଲୋକେତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ନ କେୱଲଂ ତତ୍ଥେୱ, ଅଥ ଖୋ ହରିତେ ୱାପି ୱୀହାଦିନାଳିକେରାଦିରୋପିମେ ଛଡ୍ଡେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬୧। ‘‘ଉପହାରଂ କରୋମା’’ତି ୱୁତ୍ତେତି ପୁଚ୍ଛିତେତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୬୨। କୀଳଅତ୍ଥଂ (ପାଚି। ୯୭୯; ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୯୭୮) କତଂ ରାଜାଗାରଂ ୱା ପୋକ୍ଖରଣିଂ ୱା ଉୟ୍ୟାନଂ ୱା ଚିତ୍ତାଗାରଂ ୱା ଆରାମଂ ୱା ଦଟ୍ଠୁଂ ଗଚ୍ଛତୋ ପଦେ ପଦେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬୩। ଆସନେନ (ଚୂଳଅୱ। ୩୬୪) ନୱେ ନ ପଟିବାହେୟ୍ୟ, ଉଣ୍ହେ (ମହାୱ। ୬୭, ୬୮, ୬୯; ଚୂଳଅୱ। ୩୭୬, ୩୭୮, ୩୮୦, ୩୮୨)

ଚୀୱରଂ ନ ନିଦହେୟ୍ୟ। ଗୁରୁନାତି ଆଚରିଯାଦିନା ପଣାମିତୋ ଖମାପେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୬୪।ଆପତ୍ତୀହି ଚ ସଊହୀତି (ୱଜିର। ଟୀ। ପାଚିତ୍ତିଯ ୨୬) ସଊହି ଆପତ୍ତୀହି ଭିକ୍ଖୁଂ ପରମ୍ମୁଖା ଅକ୍କୋସନେନ ଚ ''ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ଅପ୍ପସନ୍ନୋ ବୀଜଭୋଜୀ''ତିଆଦିନା ଅଞ୍ଞେନେୱ ୱା ଅକ୍କୋସନେନ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୬୫। ସଦ୍ଧାଦେୟ୍ୟନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୬୧) ଚୀୱରଂ ୱା ପିଣ୍ଡପାତଂ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ସଦ୍ଧାଦେୟ୍ୟଂ ୱିନିପାତେତବ୍ବଂ। ଯୋ ୱିନିପାତେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୩୬୧) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତାପିତୂନଂ ଦାତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୬୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ଲଦ୍ଧୁଂ ପିତୂନ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୬୬। ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠୋ ଅଞ୍ଞତ୍ରାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱିହାରେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞତୋତି ଅଞ୍ଞୱିହାରତୋ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଚୀୱରଭାଗୋ ସାଦିତବ୍ବୋ। ଯୋ ସାଦିଯେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୩୬୪) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ତେସନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ତଂ ଚୀୱରଂ ଭାଜେତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତୁଂ ଯୁତ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପତୋ ହୋତି ଭଣ୍ଡଗ୍ଘେନ କାରିଯୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬୭। ସହ ଅନ୍ତରେନ ଉତ୍ତରୋତି ସନ୍ତରୁତ୍ତରୋ, ଗାମଂ ନ ପୱିସେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ସନ୍ତରୁତ୍ତରେନ ଗାମୋ ପୱିସିତବ୍ବୋ। ଯୋ ପୱିସେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ମହାୱ। ୩୬୨) ହି ୱୁତ୍ତଂ। କଲ୍ଲୋ ୱାତି ଅଗିଲାନୋ। ସୌପାହନୋ ଗାମଂ ନ ପୱିସେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଚାମରିବୀଜନୀ ଧାରେତବ୍ବା। ଯୋ ଧାରେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ଚୂଳୱ। ୨୬୯), ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିସ୍ସୋ ବୀଜନିଯୋ ୱାକମଯଂ ଉସୀରମଯଂ ମୋରପିଞ୍ଛମଯ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୬୯) ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ନ ଧାରେୟ୍ୟ ଚାମରୀମକସବୀଜନି''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ମକସବୀଜନୀ ପନ ଦନ୍ତୱିସାଣଦାରୁଦଣ୍ଡକାପି ୱଟ୍ଟତି।

୩୬୮। ଆରାମତୋ ବହୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଛତ୍ତଂ ଧାରେତବ୍ବଂ। ଯୋ ଧାରେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି, ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗିଲାନସ୍ସ ଛତ୍ତ''ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଗିଲାନୋ ଆରାମତୋ ବହି ନ ଲଭତି, ଚୀୱରଗୁତ୍ତିଯାଦିଅତ୍ଥାଯ ଅଗିଲାନୋପି ଲଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬୯।ଗାହେୟ୍ୟ ନୁଭତୋକାଜନ୍ତି ନ ଗାହେୟ୍ୟ ଉଭତୋକାଜଂ। ଏକନ୍ତରିକକାଜକନ୍ତି ଏକତୋକାଜଞ୍ଚ ଅନ୍ତରକାଜଞ୍ଚ । ସୀସଭାରୋ ଚ ଖନ୍ଧଭାରୋ ଚ କଟିଭାରୋ ଚ ସୀସକ୍ଖନ୍ଧକଟିଭାରା। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଉଭତୋକାଜଂ ହରିତବ୍ବଂ। ଯୋ ହରେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ଚୂଳୱ। ୨୮୧), ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକତୋକାଜଂ ଅନ୍ତରକାଜଂ ସୀସଭାରଂ ଖନ୍ଧଭାରଂ କଟିଭାରଂ ଓଲମ୍ବକ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୮୧) ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉଭତୋକାଜମେୱ ନ ୱଟ୍ଟତି, ସେସାନି ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୩୭୦।ଅନୋକାସକତନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୫୩) ଯୋ ପଠମମେୱ ''କରୋହି ମେ ଆୱୁସୋ ଓକାସଂ, ଅହଂ ତଂ ୱତ୍ତୁକାମୋ''ତି ଏୱଂ ଅକତୋକାସଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥାତି ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୧।ପକତଙ୍ଗୁଲେନ, ନ ସୁଗତଙ୍ଗୁଲେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୨। ମୂଗବ୍ବତାଦିଂ (ମହାୱ। ୨୦୯; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୯) ତିତ୍ଥିଯବତଂ ଯଦି ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗୋୱତକୁକ୍କୁରୱତାଦଯୋ ସଙ୍ଗହିତା। ତଥାତି (ମହାୱ। ୩୦୩; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୦୩) ନ୍ହାପିତପୁବ୍ବକୋ ଖୁରଭଣ୍ଡଂ ଯଦି ପରିହରେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୩।ଯଂ କିଞ୍ଚୀତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। କୁଟିକାରସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ନ୍ହାପିତତୁଣ୍ଣକାରକମ୍ମାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି ହତ୍ଥକମ୍ମନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଦନୁସାରତୋତି ହତ୍ଥକମ୍ମଯାଚନାନୁସାରତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ ଏୱଂ ଯାଚତୋ ହତ୍ଥକମ୍ମମୂଲମେୱ ଦେତି, ତଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦାପେତ୍ୱା କାରେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନିକ୍କମ୍ମଂ ପନ ହତ୍ଥକମ୍ମୱସେନ ଅଯାଚିତ୍ୱାପି ''ଏହି ଇମଂ କରୋହୀ''ତି କାରେତୁଂ କପ୍ପତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଂ କିଞ୍ଚିପରସନ୍ତକନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଦାରୁତିଣାଦିକଂ ଅପରସନ୍ତକଂ ଅପରିଗ୍ଗହିତଂ ଆହରାପେତୁଂ କପ୍ପତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୩୭୪।ଗିହୀନନ୍ତି ଗିହୀନଂ ସନ୍ତକଂ। ଗୋପକେତି ରକ୍ଖକେ। ଯତ୍ତକଂ ଦେତି, ତତ୍ତକଂ ଗହେତୁଂ କପ୍ପତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାପରିଚ୍ଛେଦନ୍ତି ''ଦିୱସେ ଦିୱସେ ଏତ୍ତକଂ ଉଚ୍ଛୁନାଳିକେରଂ ଅମ୍ବପକ୍କଂ ତୁମ୍ହେ ଖାଦଥା''ତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦିନ୍ନମେୱ ତେସୁ ଦେନ୍ତେସୁ ଲଦ୍ଧବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୭୫।ଦ୍ୱିହାପଜ୍ଜେୟ୍ୟାତି ଦ୍ୱୀହି ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। କତମେହି ଦ୍ୱୀହୀତି ଚେ, ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ “କାୟୱାଚାହୀ”ତି ୱୁତ୍ତଂ, “ଦ୍ୱୀହାକାରେହି ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, କାୟେନ ଆପଜ୍ଜତି, ୱାଚାୟ ଆପଜ୍ଜତୀ”ତି (ପରି। ୩୨୨) ହି ୱୁତ୍ତଂ। କାୟୱାଚାହି ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଚ ଛହି ଆକାରେହି ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ତାନି ଦସ୍ସେତୁଂ “ଅଲଜ୍ଜିଞ୍ଞାଣକୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତ୍ତା”ତିଆଦିମାହ। ଏତ୍ଥ (ପରି। ୨୯୫) ପନ ଅକପ୍ପିୟଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋ ଏୱ ୱୀତିକ୍କମଂ କରୋନ୍ତୋ ଅଲଜ୍ଜିତାୟ ଆପଜ୍ଜତି ନାମ। କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞାଣତାୟ। କପ୍ପିୟଂ ନୁ ଖୋ, ନୋ ନୁ ଖୋ”ତି ସଂସୟେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ତମଭିୱିତରିତ୍ୱା ୱୀତିକ୍କମଂ କରୋନ୍ତୋ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତ୍ତା ଆପଜ୍ଜତି। ସହସେୟ୍ୟାଦିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ସତିପ୍ଲୱା, ସତିସମ୍ମୋସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଚ୍ଛମଂସଂ “ସୂକରମଂସ”ନ୍ତି ୱା ସୂକରମଂସଂ “ଅଚ୍ଛମଂସ”ନ୍ତି ୱା ଖାଦନ୍ତୋ ଅକପ୍ପିୟେ କପ୍ପିୟସଞ୍ଞିତାୟ ଚ କପ୍ପିୟେ ଅକପ୍ପିୟସଞ୍ଞିତାୟ ଚ ଆପଜ୍ଜତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୩୭୬। ଅଲଜ୍ଜିତାୟ ୱା ଅଞ୍ଞାଣତାୟ ୱା ଆପତ୍ତିଂ କାୟୱାଚାହି ଛାଦୟେତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକେ ୱା ଏକସ୍ମିଂ ୱା। ଲିଙ୍ଗେତି ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତନତୋ। ଏୱଂ ଚତୁଧା ଆପତ୍ତିୱୁଟ୍ଠାନଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତିଣୱତ୍ଥାରକସମଥଅବ୍ଭାନାଦୀନଂ ୱସେନ ସଙ୍ଘେ ଆପତ୍ତି ୱୁଟ୍ଠାତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜନାଦୀସୁ ଗଣେ। ଏକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ପାକଟମେୱ। “ୟା ଆପତ୍ତିୟୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଅସାଧାରଣା, ତାହି ଆପତ୍ତୀହି ଅନାପତ୍ତୀ”ତି (ପାରା। ୬୯) ୱଚନତୋ ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତନେ ଆପତ୍ତିୱୁଟ୍ଠାନଂ ଞାତବ୍ବଂ।

୩୭୭।ପଚ୍ଚୟଦ୍ୱୟେତି ଚୀୱରେ ଚ ପିଣ୍ଡପାତେ ଚ। ନ କେୱଲଞ୍ଚ ଇମେ ଏୱ, ନିମିତ୍ତକମ୍ମମ୍ପି ନ ଲବ୍ଭତେୱ, ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ ପନ ନ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ନିମିତ୍ତକମ୍ମଂ ନାମ ୟଂ କିଞ୍ଚି ପରେସଂ ପଚ୍ଚୟଦାନସଂୟୋଜନକଂ କାୟୱଚୀକମ୍ମଂ। ଖାଦନୀୟଂ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା “କିଂ ଖାଦନୀୟଂ ଲଭିତ୍ଥା”ତିଆଦିନା ନୟେନ ତସ୍ସ ପୱତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ପରିକଥା ନାମ ୟଥା ୟଥା ତଂ ଲଭତି, ତଥା ତଥା ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା କଥନଂ। “ଏତରହି ଭିକ୍ଖୂ ପିଣ୍ଡପାତେନ କିଲମନ୍ତୀ”ତିଆଦିନା ନୟେନ ତସ୍ସ ପୱତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଓଭାସୋ ନାମ ପଚ୍ଚୟପଟିସଂୟୁତ୍ତକଥା। ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ପନ ପାକଟା ଏୱ। ତତିୟେତି ସେନାସନେ। ସେନାସନେ ପନ ନିମିତ୍ତୋଭାସପରିକଥା ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ଏୱ ଏକା ନ ୱଟ୍ଟତି। ତତ୍ଥ ନିମିତ୍ତକମ୍ମଂ ନାମ ଉପାସକେ ଦିସ୍ୱା ସେନାସନତ୍ଥଂ ଭୂମିପରିକମ୍ମକରଣାଦି। ଓଭାସୋ ନାମ “ଉପାସକା, ତୁମ୍ହେ କୁହିଂ ୱସଥା”ତି “ପାସାଦେ, ଭନ୍ତେ”ତି ୱୁତ୍ତେ “କିଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାସାଦୋ ନ ୱଟ୍ଟତୀ”ତିଆଦିକଂ ୱଚନଂ। ପରିକଥା ନାମ “ଭିକ୍ଖୂନଂ ସେନାସନଂ ସମ୍ବାଧ”ନ୍ତି ୱଚନଂ। ସେସେତି ଗିଲାନପଚ୍ଚୟେ।

୩୭୮।ନ ରୁହତୀତି ନ ହୋତି। ଅଚ୍ଚୟେ ଦାନନ୍ତି ଅଚ୍ଚୟଦାନଂ। ପଞ୍ଚସୁ ସହଧମ୍ମିକେସୁ ୟେନ କେନଚି କାଲଂ କରୋନ୍ତେନ “ମମଚ୍ଚୟେନ ମୟ୍ହଂ ପରିକ୍ଖାରୋ ଉପଜ୍ଝାୟସ୍ସ ହୋତୁ, ଆଚରିୟସ୍ସ ହୋତୁ, ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱା କସ୍ସଚି ହୋତୂ”ତି ୱୁତ୍ତେ ତେସଂ ନ ହୋତି, ତସ୍ମା ୱୁତ୍ତଂ “ନ ରୁହତୀ”ତି। ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ଚ ତଂ ହୋତୀତି ୟଦି ଭିକ୍ଖୁସାମଣେରେହି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ ମତେପି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ହୋତି, ଭିକ୍ଖୁନିସିକ୍ଖମାନସାମଣେରୀହି ଚେ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ ମତେ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ତଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଗିହୀନଂ ପନ ରୂହତୀତି ଗିହୀନଂ ପନ ଅଚ୍ଚୟଦାନଂ ଏୱ ସବ୍ବେସଂ ରୁହତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୭୯।ଉପସ୍ସୟେତି ଭିକ୍ଖୁନିୱିହାରେ। ଦାୟଜ୍ଜୋତି ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରସ୍ସ ଦାୟଜ୍ଜୋ। ସେସେପୀତି ସଚେ ଭିକ୍ଖୁନିସିକ୍ଖମାନସାମଣେରିୟୋ ଭିକ୍ଖୁୱିହାରେ କାଲଂ କରୋନ୍ତି, ତାସଂ ପରିକ୍ଖାରାନଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋୱ ଦାୟଜ୍ଜୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୮୦।ପୁରିମସ୍ସେୱାତି ଏତ୍ଥ “ଇମଂ ପରିକ୍ଖାରଂ ନେତ୍ୱା ଅସୁକସ୍ସ ଦେହୀ”ତି ଦିନ୍ନଂ ପୁରିମସ୍ସେୱ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। “ଅସୁକସ୍ସ ଦମ୍ମୀ”ତି ଦିନ୍ନଂ ପନ ପଚ୍ଛିମସ୍ସେୱ ହୋତି ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ଦିନ୍ନତ୍ତା। ଇମଂ ୱିଧିଂ ଞତ୍ୱାୱ ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହଂ ୱା ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ, ମତକଚୀୱରଂ ୱା ଅଧିଟ୍ଠେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମତକଚୀୱରଅଧିଟ୍ଠାନଂ ନାମ ଘଣ୍ଟିଂ ପହରିତ୍ୱା କାଲଂ ଘୋସେତ୍ୱା ଥୋକଂ ଆଗମେତ୍ୱା ସଚେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଭାଜେତବ୍ବାନି, ନୋ ଚେ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, “ମୟ୍ହିମାନି ଚୀୱରାନି ପାପୁଣନ୍ତୀ”ତି ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବାନି। ଏୱଂ ଅଧିଟ୍ଠିତେ ସବ୍ବାନି ତସ୍ସେୱ ହୋନ୍ତି, ଠିତିକା ପନ ନ ତିଟ୍ଠତି। ସଚେ ଏକେକଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା “ଅୟଂ ପଠମଭାଗୋ ମୟ୍ହଂ ପାପୁଣାତି, ଅୟଂ ଦୁତିୟଭାଗୋ”ତି ଏୱଂ ଗଣ୍ହାତି, ଗହିତାନି ଚ ସୁଗହିତାନି ହୋନ୍ତି, ଠିତିକା ଚ ତିଟ୍ଠତି। ଏୱଂ ପାପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତେନାପି ଅଧିଟ୍ଠିତମେୱ ହୋତି।

୩୮୧। ଲୋହଭଣ୍ଡେ ପହରଣିଂ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବଂ କପ୍ପତି, ଦାରୁଭଣ୍ଡେ ଚ ଦାରୁଜଂ ପତ୍ତଞ୍ଚ ପାଦୁକଞ୍ଚ, ପଲ୍ଲଙ୍କଞ୍ଚ ଆସନ୍ଦିଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବଂ କପ୍ପତି, ମତ୍ତିକାମୟେ କତକଞ୍ଚ କୁମ୍ଭକାରିକଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବଂ କପ୍ପତୀତି ଅତ୍ଥୋ। “ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଠପେତ୍ୱା ପହରଣିଂ ସବ୍ବଂ ଲୋହଭଣ୍ଡଂ, ଠପେତ୍ୱା ଆସନ୍ଦିଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଦାରୁପତ୍ତଂ ଦାରୁପାଦୁକଂ ସବ୍ବଂ ଦାରୁଭଣ୍ଡଂ, ଠପେତ୍ୱା କତକଞ୍ଚ କୁମ୍ଭକାରିକଞ୍ଚ ସବ୍ବଂ ମତ୍ତିକାଭଣ୍ଡ”ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୯୩) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ କତକନ୍ତି ପଦୁମକଣ୍ଣିକାକାରେନ କତମଲ୍ଲକନ୍ତି ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଧନିୟସ୍ସେୱ ସବ୍ବମତ୍ତିକାମୟା କୁଟି କୁମ୍ଭକାରିକନ୍ତି। ପକିଣ୍ଣକୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ପକିଣ୍ଣକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୨। ଦେସନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୮୨। ଭିକ୍ଖୁଭାୱସ୍ସ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୯୮) ଯୋ ଚାଗୋ, ସା ପାରାଜିକଦେସନାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ''ୱିସୁଦ୍ଧାପେକ୍ଖୋତି ଗିହି ୱା ହୋତୁକାମୋ ଉପାସକୋ ୱା ହୋତୁକାମୋ ଆରାମିକୋ ୱା ହୋତୁକାମୋ ସାମଣେରୋ ୱା ହୋତୁକାମୋ''ତି (ପାରା। ୧୯୮)। ତସ୍ମା ଗିହିଭାୱାଦିକଂଯେୱ ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନସ୍ସ ୱିସୁଦ୍ଧି ନାମ, ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ୱିସୁଦ୍ଧି ଏୱ ନତ୍ଥି। ''ଛାଦେତି ଜାନମାପନ୍ନଂ, ପରିୱସେଯ୍ୟ ତାୱତା''ତିଆଦିନା ନଯେନ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୱିଧିଂ ସନ୍ଧାଯ ''ଯଥାୱୁତ୍ତେନ ୱୁଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୮୩। ଇଦାନି ୱତ୍ତବ୍ବତଂ ସନ୍ଧାଯ ''ଏୱ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୮୪।ପଟିଦେସେମୀତି ଆରୋଚେମି। ଏତାନି ଅହଂ ଏତାନାହଂ।

୩୮୬। (କ) ଯଂ ସଙ୍ଘୋ ଗିଲାନସ୍ସ ତିଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତିଂ ଦେତି, ତଂ ଅଞ୍ଞତ୍ରାତି ଅତ୍ଥୋ।

(ଖ) ଅକାଲଚୀୱରଂ (ପାରା। ୫୦୦) ନାମ ''ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ଏକାଦସମାସେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ସତ୍ତମାସେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, କାଲେପି ଆଦିସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ, ଏତଂ ଅକାଲଚୀୱରଂ ନାମା''ତି।

(ଗ) ପୁରାଣଚୀୱରଂ (ପାରା। ୫୦୫) ନାମ ''ସକିଂ ନିୱତ୍ଥମ୍ପି ସକିଂ ପାରୁତମ୍ପୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞାତିକା ନାମ ମାତିତୋ ୱା ପିତିତୋ ୱା ଯାୱ ସତ୍ତମା କୁଲପରିୱଟ୍ଟା ଅସମ୍ବଦ୍ଧା। ନିସୀଦନପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଧୋୱାପନେ ଦୁକ୍କଟଂ।

(ଘ) ଅଞ୍ଞତ୍ର ପାରିୱତ୍ତକାତି (ପାରା। ୫୧୨) ଏତ୍ଥ ହରୀତକୀଖଣ୍ଡମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ଚୀୱରଂ ନାମ ଇଧ ୱିକପ୍ପନୂପଗପଚ୍ଛିମତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅଧିପ୍ପେତଂ।

(ଙ) ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମଯାତି (ପାରା। ୫୧୯) ଏତ୍ଥ ''ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରୋ ୱା ହୋତି ଭିକ୍ଖୁ ନଟ୍ଠଚୀୱରୋ ୱା''ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ସମଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

(ଚ) ''ସନ୍ତରୁତ୍ତରପରମଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତତୋ ଚୀୱରଂ ସାଦିତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୨୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ତତୁତ୍ତରୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ପନ ''ସଚେ ତୀଣି ନଟ୍ଠାନି ହୋନ୍ତି, ଦ୍ୱେ ସାଦିତବ୍ବାନି। ଦ୍ୱେ ନଟ୍ଠାନି, ଏକଂ ସାଦିତବ୍ବଂ, ଏକଂ ନଟ୍ଠଂ, ନ କିଞ୍ଚି ସାଦିତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୨୪) ୱୁତ୍ତଂ।

(ଛ-ଜ) ''କୀଦିସେନ ତେ (ପାରା। ୫୨୯), ଭନ୍ତେ, ଚୀୱରେନ ଅତ୍ଥୋ, କୀଦିସଂ ତେ ଚୀୱରଂ ଚେତାପେମୀ''ତି ଏୱଂ ଅପ୍ପୱାରିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିକପ୍ପନ୍ତି ୱିସିଟ୍ଠକପ୍ପଂ ଅଧିକୱିଧାନଂ ଆପନ୍ନଂ। ଇଧ ପୁରିମଂ ଏକସ୍ସ, ଦୁତିଯଂ ବହୂନଂ ୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ, ଏତ୍ତକଂ ନାନତ୍ତଂ।

(ଝ) ଅତିରେକତିକ୍ଖତ୍ତୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ କେନଚି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅକପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁଂ ଆନେତ୍ୱା ''ଇଦଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନଂ ଆଭତଂ, ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୁ ଆଯସ୍ମା ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ''ନ ଖୋ ମଯଂ, ଆୱୁସୋ, ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମ, ଚୀୱରଞ୍ଚ ଖୋ ମଯଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମ କାଲେନ କପ୍ପିଯ''ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସଚେ ସୋ ''ଅତ୍ଥି କୋଚି କପ୍ପିଯକାରକୋ''ତି ୱଦତି, ଚୀୱରତ୍ଥିକେନ ଠପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ସହଧମ୍ମିକେ ଯୋ କୋଚି ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବୋ ''ଏସୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରୋ''ତି, ଏତ୍ତକମେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସଚେ ଦାଯକୋ ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଅକପ୍ପିଯୱତ୍ଥୁଂ ଦତ୍ୱା ''ଏସୋ ଅଯ୍ୟସ୍ସ ଚୀୱରଂ ଚେତାପେତ୍ୱା ଦସ୍ସତୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି, ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଦ୍ୱତ୍ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦେତବ୍ବୋ ସାରେତବ୍ବୋ ''ଅତ୍ଥୋ ମେ, ଆୱୁସୋ, ଚୀୱରେନା''ତି, ଏତ୍ତକମେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ''ଦେହି ମେ ଚୀୱର''ନ୍ତିଆଦିନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦନାଯ ତଂ ଚୀୱରଂ ଲଭତି, ଇଚ୍ଚେତଂ କୁସଲଂ। ନୋ ଚେ ଲଭତି, ଛକ୍ଖତ୍ତୁପରମଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତେନ ଠାତବ୍ବଂ, ନ ଆସନେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ନ ଆମିସଂ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ, ନ ଧମ୍ମୋ ଭାସିତବ୍ବୋ। ''କିଂ କାରଣା ଆଗତୋସୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ଜାନାହି, ଆୱୁସୋ''ତି ଏତ୍ତକମେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ନିସଜ୍ଜାଦୀନି କରୋତି, ଠାନଂ ଭଞ୍ଜତି। ୱତ୍ତଭେଦଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଆପଜ୍ଜତୀତି ୱଦନ୍ତି। ଏୱଂ ପନ ଅପ୍ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅତିରେକତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଚୋଦନାଯ ଅତିରେକଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଠାନେନ ସଚେ ନିପ୍ଫାଦେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

(ଞ) ସନ୍ଥତଂ (ପାରା। ୫୪୪) ନାମ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା କତଂ ହୋତି ଅୱାଯିମଂ। ଏକକୋସିଯଂସୁନାପି ଚେ ମିସ୍ସେତ୍ୱା କରୋତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ।

(ଟ) ସୁଦ୍ଧକାଳଅକାନନ୍ତି (ପାରା। ୫୪୭-୫୪୯) ଅଞ୍ଞେହି ଅମିସ୍ସିତାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ''କାଳଅକଂ ନାମ ଦ୍ୱେ କାଳଅକାନି ଜାତିକାଳଅକଂ ୱା ରଜନକାଳଅକଂ ୱା''ତି ୱୁତ୍ତଂ।

(ଠ) ଅନାଦିଯିତ୍ୱା…ପେ… ତୁଲନ୍ତି (ପାରା। ୫୫୪) ଏତ୍ଥ ପନ ଯତ୍ତକେହି ଏଳଅକଲୋମେହି କତ୍ତୁକାମୋ ହୋତି, ତେସୁ ଦ୍ୱେ କୋଟ୍ଠାସା କାଳଅକାନଂ, ଏକୋ ଓଦାତାନଂ, ଏକୋ ଗୋଚରିଯାନଂ ଆଦାତବ୍ବୋତି ୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ଏକସ୍ସାପି କାଳଅକଲୋମସ୍ସ ଅତିରେକଭାଗେ ସତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯମେୱ।

(ଡ) ଊନକଛବ୍ବସ୍ସାନୀତି (ପାରା। ୫୬୨) ଛବ୍ବସ୍ସତୋ ଓରଭାଗେ।

(ଢ) ନିସୀଦନସନ୍ଥତଂ (ପାରା। ୫୬୭) ପନ କାରାପେନ୍ତେନ ପୁରାଣସନ୍ଥତସ୍ସ ଏକପସ୍ସତୋ ୱଟ୍ଟଂ ୱା ଚତୁରସ୍ସଂ ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗହିତଟ୍ଠାନଂ ଯଥା ୱିଦତ୍ଥିମତ୍ତଂ ହୋତି, ଏୱଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକଦେସଂ ୱା ସନ୍ଥରିତବ୍ବଂ, ୱିଜଟେତ୍ୱା ୱା ସନ୍ଥରିତବ୍ବଂ।

(ତ) ନ କେୱଲଂ ଧୋୱାପନେ (ପାରା। ୫୭୮) ଏୱ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ, ରଜନେପି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯମେୱ।

(ଦ) ରୂପିଯପଟିଗ୍ଗହଣସ୍ସେୱ (ପାରା। ୫୮୯) ପଟିକ୍ଖିତ୍ତତ୍ତା ପଟିଗ୍ଗହିତପରିୱତ୍ତନେ ଦୋସଂ ଅପସ୍ସନ୍ତା କତାକତାଦିୱସେନ ଅନେକୱିଧଂ ଜାତରୂପପରିୱତ୍ତନଂ କରୋନ୍ତି, ତଂ ସନ୍ଧାଯ ''ନାନପ୍ପକାରକ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୮୭-୯। ଆପତ୍ତିଂ ଦେସେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା କତ୍ତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅଥା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଗିହିଂ ୱଦେତି ସଚେ ତତ୍ଥ ଆଗଚ୍ଛତି ଆରାମିକୋ ୱା ଉପାସକୋ ୱା, ତଂ ୱଦେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୋ ସୋ ''ଇମିନା କିଂ ଆହରାମୀ''ତି ଚେ ୱଦେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୱତ୍ୱାମନ୍ତି ''ଇମଂ ୱା ଇମଂ ୱା ଆହରା''ତି ଅୱତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଦେତି ''କପ୍ପିଯଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୮୪, ୫୮୯) ୱଚନତୋ ''ପଞ୍ଚଜିତାନଂ ସପ୍ପି ୱା ତେଲଂ ୱା ମଧୁ ୱା ଫାଣିତଂ ୱା ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଏୱଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ, ''ଇମଂ ନାମ ଆହରା''ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ। ଦ୍ୱେପେତେତି ଦ୍ୱେପି ଏତେ ରୂପିଯପଟିଗ୍ଗାହକଞ୍ଚ ରୂପିଯସବ୍ବୋହାରିକଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞେନାତି ଅନ୍ତମସୋ ଆରାମିକେନାପି ଲଦ୍ଧଭାଗୋ ନ କପ୍ପତି ଏୱ।

୩୯୦। ଅନ୍ତମସୋ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୮୩-୪) ତନ୍ନିବ୍ବତ୍ତା ରୁକ୍ଖଚ୍ଛାଯାପି ନ କପ୍ପତୀତି। ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ପଟିଲଦ୍ଧମ୍ପୀତି ଏତ୍ଥ ଯଥା ରୂପିଯସଂୱୋହାରଂ କତ୍ୱା ଲଦ୍ଧୱତ୍ଥୁତୋ ଆଭତଂ ନ କପ୍ପତି, ତଥା କୋସିଯମିସ୍ସକସନ୍ଥତାଦିୱତ୍ଥୁମ୍ପି ନ କପ୍ପତି। ନ କେୱଲଂ ତସ୍ସେୱ, ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ନ କପ୍ପତେୱ ''ଅଞ୍ଞେନ କତଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ପାରା। ୫୪୫, ୫୫୦, ୫୫୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା।

୩୯୧। ଏୱଂ ନୋ ଚେ ଲଭେଥ, ସୋ ଆରାମିକାଦିକୋ ''ଇମଂ ଛଡ୍ଡେହୀ''ତି ସଂସିଯୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱମ୍ପି ନୋ ଚେ ଲଭେଯ୍ୟ, ସମ୍ମତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଛଡ୍ଡେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୯୨। ପଟିଗ୍ଗହିତରୂପିଯଞ୍ଚ ପରିୱତ୍ତିତରୂପିଯଞ୍ଚ ସନ୍ଧାଯ ''ଏତାନୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଦୁତିଯପତ୍ତୋ ନାମ ''ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନେନ ପତ୍ତେନ ଅଞ୍ଞଂ ନୱଂ ପତ୍ତଂ ଚେତାପେଯ୍ୟ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯ''ନ୍ତି (ପାରା। ୬୧୨) ୱୁତ୍ତପତ୍ତୋ। ସୋ ଚ ଏତାନି ଚ ସଙ୍ଘେ ନିସ୍ସଟ୍ଠୁଂ ଲବ୍ଭରେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୁପରିସାଯ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବ''ନ୍ତି (ପାରା। ୫୮୪, ୫୮୯) ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ ଗଣପୁଗ୍ଗଲାନଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସାନି ପନ ତୀଣି ଚୀୱରାଦିୱତ୍ଥୂନି ''ନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଗଣସ୍ସ ୱା ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା (ପାରା। ୪୬୩) ସଙ୍ଘାଦୀନଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଭାସନ୍ତରେନପୀତି ପାଠଇଯା ୱତ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତେନ ଦମିଳଅଭାସାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରାଯପି ନିସ୍ସଜ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୯୩। (କ-ଗ) ନାନପ୍ପକାରକଂ ନାମ ''ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା, ''ଅନ୍ତମସୋ ଚୁଣ୍ଣପିଣ୍ଡୋପି ଦନ୍ତକଟ୍ଠମ୍ପି ଦସିକସୁତ୍ତମ୍ପୀ''ତି (ପାରା। ୫୯୫) ପାଠଇଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଚେତାପିତୋତି (ପାରା। ୬୧୩) ଯାଚିତ୍ୱା ଗହିତୋ।

୩୯୪।ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱାନ ପତ୍ତଗାହକଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତନ୍ତନ୍ତି (ପାରା। ୬୧୪; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ଯ ଅନ୍ତିମଂ ପତ୍ତଂ, ତଂ ତସ୍ସ ଦାପଯେତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୯୫। (ଖ) ପରିଦହିତଂନିସ୍ସଗ୍ଗିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ (ପାରା। ୬୨୬-୬୨୮; ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୮) ପନ ଠତ୍ୱା ୱସ୍ସିକସାଟିକାଯ ପରିଯେସନକ୍ଖେତ୍ତଂ

କରଣକ୍ଖେତ୍ତଂ ନିଓ୍ୱାସନକ୍ଖେତ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠାନକ୍ଖେତ୍ତନ୍ତି ଚତୁବ୍ବିଧଂ ଖେତ୍ତଞ୍ଚ କୁଚ୍ଛିସମଯୋ ପିଟ୍ଠିସମଯୋତି ଦୁଓ୍ୱିଧୋ ସମଯୋ ଚ ଓ୍ୱେଦିତବ୍ବୋ। କଥଂ? ଗିମ୍ହାନମାସେସୁ ପଚ୍ଛିମମାସସ୍ସ ପୁରିମୋ ଅଡ୍ଢମାସୋ ପରିଯେସନକ୍ଖେତ୍ତଂ, ପଚ୍ଛିମୋ କରଣକ୍ଖେତ୍ତଞ୍ଚ ନିଓ୍ୱାସନକ୍ଖେତ୍ତଞ୍ଚ, ପରିଯେସିତୁମ୍ପି ଓ୍ୱଟ୍ଟତି, ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ପନ ନ ଓ୍ୱଟ୍ଟତି। ଓ୍ୱସ୍ସିକା ପନ ଚତ୍ତାରୋ ମାସା ପରିଯେସନାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଖେତ୍ତଂ। ଏତେ ଏଓ୍ୱ ପଞ୍ଚ ମାସା କୁଚ୍ଛିସମଯୋ ନାମ। ଇତରେ ସତ୍ତ ମାସା ପିଟ୍ଠିସମଯୋ, ତତ୍ଥ ସତୁପ୍ପାଦକରଣଂ ନ ଓ୍ୱଟ୍ଟତି।

(ଗ) ଅଚ୍ଛିନ୍ନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ''ଯୋ ପନ ମମ ପତ୍ତଚୀଓ୍ୱରାଦୀନି ଓ୍ୱହନ୍ତୋ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ଚରିସ୍ସତୀ''ତି ସଞ୍ଞାଯ ଚୀଓ୍ୱରଂ ଦତ୍ୱା ପୁନ ସକସଞ୍ଞାଯ ଏଓ୍ୱ ଅତ୍ତନୋ ଓ୍ୱେଯ୍ଯାଓ୍ୱଚ୍ଚଂ ଅକରୋନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦତି, ସୋ ଇମଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। କେଓ୍ୱଲଂ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ଗହେତୁମେଓ୍ୱ ନ ଲଭତି।

(ଘ) ସୁତ୍ତଂ ଓ୍ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ଚୀଓ୍ୱରକାରସମଯାଦୀସୁ ଚୀଓ୍ୱରସିବ୍ବନାଦୀନମତ୍ଥାଯ ସୁତ୍ତଂ ଓ୍ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞଥା ସୁତ୍ତଂ ଓ୍ୱିଞ୍ଞାପେତୁମେଓ୍ୱ ନ ଓ୍ୱଟ୍ଟତି। ଓ୍ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଏଓ୍ୱ ଲଦ୍ଧତନ୍ତଓ୍ୱାଯେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁତ୍ତତନ୍ତଓ୍ୱାଯାନଂ ଅକପ୍ପିଯଭାଓ୍ୱେ ସତି ଦୀଘତୋ ଓ୍ୱିଦତ୍ଥିମତ୍ତେ, ତିରିଯନ୍ତତୋ ହତ୍ଥମତ୍ତେ ଓ୍ୱୀତେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ, ଏକତୋ ଅକପ୍ପିଯପକ୍ଖେ ଦୁକ୍କଟଂ।

(ଙ) ଓ୍ୱିକପ୍ପଂ ଆପନ୍ନନ୍ତି (ପାରା। ୬୪୩) ''ଇଦଂ ଖୋ, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ଚୀଓ୍ୱରଂ ମଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଓ୍ୱିଯ୍ଯତି, ଆଯତଞ୍ଚ କରୋଥ ଓ୍ୱିତ୍ଥତଞ୍ଚା''ତିଆଦିନା ଅଧିକଂ ଓ୍ୱିଧାନଂ ଆପନ୍ନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

(ଚ) ଅଚ୍ଚେକଚୀଓ୍ୱରଂ (ପାରା। ୬୪୯-୬୫୦) ନାମ ସେନାଯ ଗନ୍ତୁକାମାଦୀହି ଦିନ୍ନଂ।

(ଛ) ଅତିରେକଛାରତ୍ତନ୍ତି (ପାରା। ୬୫୪-୬୫୫) ଛଦିଓ୍ୱସତୋ ଅତିରେକଂ। ''ଅତ୍ଥତକଥିନାନଂ ଓ୍ୱୋ, ଭିକ୍ଖଓ୍ୱେ, ପଞ୍ଚ କପ୍ପିସ୍ସନ୍ତି, ଅନାମନ୍ତଚାରୋ ଅସମାଦାନଚାରୋ ଗଣଭୋଜନଂ ଯାଓ୍ୱଦତ୍ଥଚୀଓ୍ୱରଂ ଯୋ ଚ ତତ୍ଥ ଚୀଓ୍ୱରୁପ୍ପାଦୋ, ସୋ ନେସଂ ଭଓ୍ୱିସ୍ସତୀ''ତି (ମହାଓ୍ୱ। ୩୦୬) ଓ୍ୱୁତ୍ତଆନିସଂସେସୁ ଚୀଓ୍ୱରମାସେ ଅସମାଦାନଚାରଂ ଠପେତ୍ୱା ସେସାନିସଂସା ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଯଦି ଅସମାଦାନଚାରୋ ଲବ୍ଭେଯ୍ଯ, ପାଓ୍ୱେଯ୍ଯକା ଭିକ୍ଖୂ ଓ୍ୱସ୍ସଂଓ୍ୱୁତ୍ଥା ଓକପୁଣ୍ଣେହି ଚୀଓ୍ୱରେହି ନ ଭଗଓ୍ୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମେଯ୍ଯୁଂ, ଯସ୍ମା ତଂ ନ ଲଭନ୍ତି, ତସ୍ମା ଚୀଓ୍ୱରମାସେପି ତିଚୀଓ୍ୱରଂ ଆଦାଯ ଏଓ୍ୱ ଭଗଓ୍ୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିଂସୁ। ତସ୍ମା ଓ୍ୱେଦିତବ୍ବଂ ଅସମାଦାନଚାରପରିହାରଂ ଅତ୍ଥତକଥିନା ଏଓ୍ୱ ଲଭନ୍ତି, ନ ଇତରେତି ଓ୍ୱଦନ୍ତି।

୩୯୭। (ଖ) ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏକଂ ପାଟିଦେସନୀଯାପତ୍ତିଂ, ଦ୍ୱେ, ସମ୍ବହୁଲା ପାଟିଦେସନୀଯାପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜି''ନ୍ତି ଇମଂ ପନ ଯେସୁ ପୋତ୍ଥକେସୁ ଲିଖିତଂ, ତଂ ଅଭଯଗିରିଓ୍ୱାସୀନଂ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାଓ୍ୱସେନ ଦସ୍ସିତଂ କିର। ତତ୍ଥ ''ଅହଂ, ଆଯସ୍ମା, ସମ୍ବହୁଲା ପାଟିଦେସନୀଯା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପନ୍ନୋ, ତାଯୋ ପଟିଦେସେମି। ଅହଂ, ଆଯସ୍ମା, ଏକଂ ପାଟିଦେସନୀଯଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ, ତଂ ପଟିଦେସେମୀ''ତି ହି ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ। ଅମ୍ହାକଂ ପନ ଏଓ୍ୱଂ ଦେସନାଓ୍ୱିଧାନଂ ନତ୍ଥି। ''ଗାରଯ୍ହଂ, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ଧମ୍ମଂ ଆପଜ୍ଜିଂ ଅସପ୍ପାଯଂ ପାଟିଦେସନୀଯଂ, ତଂ ପଟିଦେସେମୀ''ତି (ପାଚି। ୫୫୩) ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ। ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯଂ (ପାଚି। ୫୫୩) ''ଗାରଯ୍ହଂ ଆଓ୍ୱୁସୋ'ତିଆଦି ପଟିଦେସେତବ୍ବାକାରଦସ୍ସନ''ନ୍ତି ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ। କଙ୍ଖାଓ୍ୱିତରଣିଯମ୍ପି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପଠମପାଟିଦେସନୀଯସିକ୍ଖାପଦଓ୍ୱଣ୍ଣନା) ''ତସ୍ସା ଦେସେତବ୍ବାକାରୋ ଗାରଯ୍ହଂ ଆଓ୍ୱୁସୋ'ତିଆଦିନା ନଯେନ ସିକ୍ଖାପଦେ ଦସ୍ସିତୋଯେଓ୍ୱା''ତି ଓ୍ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପାଠେ ଆଗତନଯେନେଓ୍ୱ ଦେସନାଓ୍ୱିଧାନଂ ଓ୍ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସଚେ ଦ୍ୱେ ହୋନ୍ତି, ''ଗାରଯ୍ହେ, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ଦ୍ୱେ ଧମ୍ମେ ଆପଜ୍ଜିଂ ଅସପ୍ପାଯେ ପାଟିଦେସନୀଯେ, ତେ ପଟିଦେସେମୀ''ତି, ''ପସ୍ସଥ, ଭନ୍ତେ, ତେ ଧମ୍ମେ''ତି ଚ ''ଗାରଯ୍ହେ , ଆଓ୍ୱୁସୋ, ସମ୍ବହୁଲେ ଧମ୍ମେ ଆପଜ୍ଜିଂ ଅସପ୍ପାଯେ ପାଟିଦେସନୀଯେ, ତେ ପଟିଦେସେମୀ''ତି, ''ପସ୍ସଥ, ଭନ୍ତେ, ତେ ଧମ୍ମେ''ତି ଚ ଏଓ୍ୱଂ ଯଥାନୁରୂପଂ ଦେସନାଓ୍ୱିଧାନଂ ଓ୍ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସେସଂ ଓ୍ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରମେଓ୍ୱାତି।

୩୯୮।ଅଦେସନାଗାମିନିଯନ୍ତି (ପରି। ୪୨୪ ଆଦଯୋ; ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୨୫) ପାରାଜିକଞ୍ଚ ସଙ୍ଘାଦିସେସଞ୍ଚ ନ ଦେସଯେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନାପତ୍ତିଞ୍ଚାତି ଅନାପତ୍ତିଂ ଏଓ୍ୱ ''ଆପତ୍ତି''ନ୍ତି ନ ଦେସଯେ। ଲହୁକାପତ୍ତିମ୍ପି ପୁବ୍ବେ ଦେସିତଂ ପୁନ ନ ଦେସଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ନାନାସଂଓ୍ୱାସନିସ୍ସୀମଟ୍ଠିତାନଂ ସନ୍ତିକେ ନ ଦେସଯେତି ଅତ୍ଥୋ। ଚତୁପଞ୍ଚହୀତି ଏତ୍ଥ ସମାନଓ୍ୱସ୍ସିକପଓ୍ୱାରଣାଯଂ ଓ୍ୱିଯ ଚତୂହି ଓ୍ୱା ପଞ୍ଚହି ଓ୍ୱା ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା ଏକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନ ଦେସଯେତି ଅତ୍ଥୋ। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଓ୍ୱା ତିଣ୍ଣଂ ଓ୍ୱା ଓ୍ୱଟ୍ଟତି। କଥଂ ଦେସେତବ୍ବନ୍ତି ଚେ? ଏକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ତୀହିପି ଏକତୋ ନିସୀଦିତ୍ୱା ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିଂ, ତଂ ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀ''ତି ଏଓ୍ୱଂ ଅତ୍ତନା ଆପନ୍ନଆପତ୍ତିଓ୍ୱସେନ ଓ୍ୱୁତ୍ତେ ତେନ ''ପସ୍ସସି, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ତଂ ଆପତ୍ତି''ନ୍ତି ଏଓ୍ୱଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଓ୍ୱୁତ୍ତେ ''ଆମ, ଭନ୍ତେ, ପସ୍ସାମୀ''ତି ଓ୍ୱା ''ଆମାଓ୍ୱୁସୋ ପସ୍ସାମୀ''ତି ଓ୍ୱା ଓ୍ୱୁତ୍ତେ ପୁନ ତେନ ''ଆଯତିଂ ସଂଓ୍ୱରେଯ୍ଯାଥା''ତି ଓ୍ୱା ''ସଂଓ୍ୱରେଯ୍ଯାସୀ''ତି ଓ୍ୱା ଓ୍ୱୁତ୍ତେ ''ସାଧୁ ସୁଟ୍ଠୁ ସଂଓ୍ୱରିସ୍ସାମୀ''ତି ଓ୍ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଏଓ୍ୱଂ ଦେସେତବ୍ବଂ। ମନସାତି ଓ୍ୱଚୀଭେଦଂ ଅକତ୍ୱା କେଓ୍ୱଲଂ ଚିତ୍ତେନେଓ୍ୱ ନ ଦେସଯେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପକତତ୍ତାନନ୍ତି ଅନ୍ତିମଓ୍ୱତ୍ଥୁଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନସ୍ସ ଓ୍ୱା ଉକ୍ଖିତ୍ତକସ୍ସ ଓ୍ୱା ଉପୋସଥୋ ପଓ୍ୱାରଣା ଓ୍ୱା ଠପିତା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନ ଦେସଯେତି ଅତ୍ଥୋ।

ନାନେକାତି ନାନାପତ୍ତିଯୋ ‘‘ଏକା’’ତି ୱତ୍ୱା ନ ଦେସଯେତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକା ପନ ‘‘ସମ୍ବହୁଲା’’ତି ଦେସିତା ହୋତୀତି। ଦେସନାୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଦେସନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୩। ଛନ୍ଦଦାନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୯୯। କମ୍ମପ୍ପତ୍ତୋ ସଙ୍ଘେ ସମାଗତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତେନ ସଙ୍ଘେ ଅସମାଗତେ ଛନ୍ଦଦାନଂ ନ ରୁହତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତୀତି ୱଦନ୍ତି। ଏତ୍ଥାଯଂ ୱିଚାରଣା – ପଞ୍ଚଭିକ୍ଖୁକେ ୱିହାରେ ଏକସ୍ସ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଆହରିତ୍ୱା ସେସାନଂ ଉପୋସଥାଦିକରଣଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ପାଳିଯଂ (ପରି। ୪୯୬-୪୯୭) ଅଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୪୮୭-୪୮୮)। ତେସୁ ଏକୋ ଛନ୍ଦଦାଯକୋ, ଏକୋ ଛନ୍ଦହାରକୋ, ତେ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ନ ଏତ୍ଥ ସନ୍ନିପତିତୋ ସଙ୍ଘୋ ତିଣ୍ଣଂ ସମୂହଭାୱତୋ, ତସ୍ମା ଅସମାଗତେପି ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଆରୋଚେନ୍ତେନ ପନ ସମାଗତେ ଏୱ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ। ଇଧାପି ‘‘ହରେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ନ ‘‘ଦେସେଯ୍ୟା’’ତି। ତତ୍ଥ ଛନ୍ଦହାରକେନ ସଦ୍ଧିଂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୪୦୦। ଇଦାନି ଛନ୍ଦଦାନୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ନିଦାନୱଣ୍ଣନା)।

୪୦୧। (କ) ‘‘ଛନ୍ଦଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଏତ୍ତକମେୱ ଅଲଂ, ‘‘ହର, ଆରୋଚେହୀ’’ତି ଇମେହି କିଂପଯୋଜନନ୍ତି ଚେ? ୱୁଚ୍ଚତେ – ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଦହୁପୋସଥେ ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଦେନ୍ତେନ ଛନ୍ଦମ୍ପିଦାତୁଂ, ସନ୍ତି ସଙ୍ଘସ୍ସ କରଣୀଯ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୬୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଭଗୱତୋ ଆଣଂ କରୋନ୍ତେନ ‘‘ଛନ୍ଦଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଛନ୍ଦହାରକୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିନ୍ନେ ଛନ୍ଦେ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ପକ୍କମତି, ଅନାହଟୋୱ ହୋତି ଛନ୍ଦୋ’’ତି (ମହାୱ। ୧୬୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଛନ୍ଦହାରକସ୍ସ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅପକ୍କମନତ୍ଥାଯ ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଦେନ୍ତେନ ‘‘ଇଦଂ କରୋହି ଏୱା’’ତି ଆଣାପେନ୍ତେନ ‘‘ଛନ୍ଦଂ ମେ ହରା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଛନ୍ଦହାରକୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦିନ୍ନେ ଛନ୍ଦେ ସଙ୍ଘପ୍ପତ୍ତୋ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ନାରୋଚେତି, ଆହଟୋ ହୋତି ଛନ୍ଦୋ, ଛନ୍ଦହାରକସ୍ସ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ମହାୱ। ୧୬୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ଯଦିତ୍ୱଂ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ନାରୋଚେସ୍ସସି, ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସସି , ଆରୋଚେହି ଏୱା’’ତି ତସ୍ସ ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୋ ‘‘ଆରୋଚେହୀ’’ତି ଆହାତି ଏୱମେତ୍ଥ ଇମେସଂ ପଦାନଂ ସପ୍ପଯୋଜନତା ୱେଦିତବ୍ବା। ଏୱଂ ପାରିସୁଦ୍ଧିଦାନେପୀତି।

୪୦୨।ସେସକମ୍ମନ୍ତି ଯଦି ସଙ୍ଘୋ ଉପୋସଥଗ୍ଗେ ଅଞ୍ଞଂ ଅପଲୋକନାଦିକମ୍ମଂ କରୋତି, ତଂ କମ୍ମଂ ୱିବାଧତି, ୱିକୋପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୦୩।ଦ୍ୱଯନ୍ତି ଉପୋସଥଞ୍ଚ ସେସକମ୍ମଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ନତ୍ତନୋତି ଅତ୍ତନୋ ଉପୋସଥଂ ନ ସମ୍ପାଦେତି।

୪୦୫। ‘‘ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା’’ତିଆଦିକଂ (ମହାୱ। ୨୧୩) ସଙ୍ଖୁପଚାରଂ କତ୍ୱାନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୦୬। ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମେନ ପୱାରଣା ଦିନ୍ନା’’ତି ଆରୋଚେତ୍ୱା।

୪୦୮।ପଟିଜାନେଯ୍ୟ ନାହଟାତି (ମହାୱ। ୧୬୪-୧୬୫, ୨୧୩) ପାଠେ ନ ଆହଟାତି ନାହଟା, ଆହଟା ନ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା ହେଯ୍ୟାତି ୱିବ୍ଭମନାଦୀନି କରେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୦୯। ସୁତ୍ତୋ ୱା ନାରୋଚଯେଯ୍ୟ, ଆହଟା ହୋତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନାପତ୍ତିୱାତି ଅନାପତ୍ତି ଏୱ। ଛନ୍ଦଦାନୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଛନ୍ଦଦାନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୪। ଉପୋସଥନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୧୧।ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋ ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ। ସେସାନନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ତିଣ୍ଣଂ ୱା।

୪୧୨।ପୁବ୍ବକରଣେପୁବ୍ବକିଚ୍ଚେ, ପତ୍ତକଲ୍ଲେ ସମାନିତେତି ସମ୍ବପଠମଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ପୁବ୍ବକରଣଂ। ତଦନନ୍ତରଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ନାମ। ଏତ୍ଥ –

‘‘ସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ପଦୀପୋ ଚ, ଉଦକଂ ଆସନେନ ଚ;

ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତାନି, ପୁବ୍ବକରଣନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

''ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଉତୁକ୍ଖାନଂ, ଭିକ୍ଖୁଗଣନା ଚ ଓୱାଦୋ;

ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତାନି, ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି –। (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୮);

ଏୱଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପୁବ୍ବକରଣଞ୍ଚ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଞ୍ଚ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

''ଉପୋସଥୋ ଯାୱତିକା ଚ ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା,

ସଭାଗାପତ୍ତିଯୋ ଚ ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି;

ୱଜ୍ଜନୀଯା ଚ ପୁଗ୍ଗଲା ତସ୍ମିଂ ନ ହୋନ୍ତି,

ପତ୍ତକଲ୍ଲନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି –। (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୮);

ୱୁତ୍ତୱସେନ ପତ୍ତକଲ୍ଲେ ସମାନିତେ, ପଜ୍ଜିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ''ପଞ୍ଚିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସା। ନିଦାନଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ସୁତେନ ସାୱେତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ପଠମୋ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସୋ। ନିଦାନଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ସୁତେନ ସାୱେତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ଦୁତିଯୋ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସୋ। ନିଦାନଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ତେରସ ସଙ୍ଘାଦିସେସେ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ସୁତେନ ସାୱେତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ତତିଯୋ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସୋ। ନିଦାନଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ତେରସ ସଙ୍ଘାଦିସେସେ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଅନିଯତେ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ସୁତେନ ସାୱେତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସୋ। ୱିତ୍ଥାରେନେୱ ପଞ୍ଚମୋ। ଇମେ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ ପଞ୍ଚ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସା''ତି (ମହାୱ। ୧୫୦) ୱୁତ୍ତା ସୋ ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋ ପଞ୍ଚଧା ୱିଭାୱିତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧୩।ୱିନାନ୍ତରାଯନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୫୦) ରାଜନ୍ତରାଯାଦିଦସୱିଧଂ ଅନ୍ତରାଯଂ ୱିନା ସଙ୍ଖେପେନୁଦ୍ଦେସୋ ୱିନିୱାରିତୋ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଥେରୋୱାତି ସଙ୍ଘତ୍ଥେରୋୱ। ଏତ୍ଥାତି ପଞ୍ଚସୁ ଉଦ୍ଦେସେସୁ। ''ଦ୍ୱୀସୁ ୱା ତୀସୁ ୱା ୱିସଦେସୁ ଥେରୋୱ ଇସ୍ସରୋ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅୱତ୍ତନ୍ତେପି ଅନ୍ତରାଯେ ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦିସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। କତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଚେ? ''ଯୋ ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁ ବ୍ଯତ୍ତୋ ପଟିବଲୋ, ତସ୍ସାଧେଯ୍ଯ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୫୫) ୱୁତ୍ତପାଠଇଯା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ଯୋ ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁ ବ୍ଯତ୍ତୋ ପଟିବଲୋତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ଦହରସ୍ସାପି ବ୍ଯତ୍ତସ୍ସ ପାତିମୋକ୍ଖୋ ଅନୁଞ୍ଞାତୋ, ଅଥ ଖୋ ଏତ୍ଥ ଅଯମଧିପ୍ପାଯୋ – ସଚେ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରସ୍ସ ପଞ୍ଚ ୱା ଚତ୍ତାରୋ ୱା ତଯୋ ୱା ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସା ନାଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଦ୍ୱେ ପନ ଅଖଣ୍ଡା ସୁୱିସଦା ୱାଚୁଗ୍ଗତା ହୋନ୍ତି, ଥେରାଯତ୍ତୋୱ ପାତିମୋକ୍ଖୋ। ସଚେ ପନ ଏତ୍ତକମ୍ପି ୱିସଦଂ କାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ବ୍ଯତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆଯତ୍ତୋୱ ହୋତୀ''ତି ଅତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋ। ପାଠଇଯମ୍ପି ୱୁତ୍ତମେୱ ''ତେହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂହି ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ସାମନ୍ତା ଆୱାସା ସଜ୍ଜୁକଂ ପାହେତବ୍ବୋ 'ଗଚ୍ଛ, ଆୱୁସୋ, ସଂଖିତ୍ତେନ ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ୱା ପାତିମୋକ୍ଖଂ ପରିଯାପୁଣିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛା'''ତି (ମହାୱ। ୧୬୩)।

୪୧୪।ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେ ୱାତି (ମହାୱ। ୧୭୨) ପାତିମୋକ୍ଖେ ଉଦ୍ଦିସିଯମାନେ ସମା ୱା ଥୋକତରା ୱା ଯଦି ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁଂ, ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ସୁଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ, ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅୱସେସକଂ ସୋତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧୫।ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠମତ୍ତେ (ମହାୱ। ୧୭୨) ୱା ସକଲାଯ ୱା ଏକଚ୍ଚାଯ ୱା ପରିସାଯ ୱୁଟ୍ଠିତାଯ ସମା ୱା ଥୋକତରା ୱା ଯଦି ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପାରିସୁଦ୍ଧିନ୍ତି ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ। କରେଯ୍ୟୁନ୍ତି କରେଯ୍ଯ ଏସଂ, ଏତେସଂ ସନ୍ତିକେତି ଅତ୍ଥୋ। ବହୁକାଥ ଚେତି ଅଥ ବହୁକା ଚେ, ପୁନ ଆଗତା ବହୁକା ଚେତି ଅତ୍ଥୋ ,। ''ଉଦ୍ଦିସ୍ସମାନେ, ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠମତ୍ତେ ଏକଚ୍ଚାଯ ୱୁଟ୍ଠିତାଯ ସକଲାଯ ୱୁଟ୍ଠିତାଯା''ତି (ମହାୱ। ୧୭୨) ଆଗତେସୁ ସବ୍ବୱିକପ୍ପେସୁ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ପୁନ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସେତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧୬।ଇତରାନନ୍ତି ଆଗନ୍ତୁକାନଂ। ସଚେତରୋତି ସଚେ ଚାତୁଦ୍ଦସିକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସମାନେତରେନୁୱତ୍ତନ୍ତୁତି ସମା ୱା ଊନା ୱା ଇତରେ ଆଗନ୍ତୁକା ପୁରିମାନଂ ଆୱାସିକାନଂ ଅନୁୱତ୍ତନ୍ତୁତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେଧିକାତି ଆଗନ୍ତୁକା ସଚେ ଅଧିକା, ପୁରିମା ଆୱାସିକା ଅନୁୱତ୍ତନ୍ତୁତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସେପ୍ୟଯଂ ନଯୋତି ''ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ପନ୍ନରସୋ ହୋତି, ଆୱାସିକାନଂ ଚାତୁଦ୍ଦସୋ''ତି ଇତରେପି ସମଥୋକା ଆଗନ୍ତୁକା ଆୱାସିକାନଂ ଅନୁୱତ୍ତନ୍ତୁତିଆଦିନା

ନଯେନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧୭।ମୂଲଟ୍ଠାତି ଆୱାସିକା। ସମଥୋକାନଂ ଆଗନ୍ତୁକାନଂ। ସାମଗ୍ଗିଂ ଦେନ୍ତୁ କାମତୋତି ଯଦି ଇଚ୍ଛନ୍ତି, ଦେନ୍ତୂତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧୮। ନୋ ଚେ ଦେନ୍ତି, ଆଗନ୍ତୁକେହି ବହି ଗନ୍ତ୍ୱାନ ଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନିଚ୍ଛାଯ ସାମଗ୍ଗୀ ଦେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୧୯। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେନ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ନ ସାୱେତବ୍ବଂ। ଯୋ ନ ସାୱେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତିୱୁତ୍ତତ୍ତା (ମହାୱ। ୧୫୪) ''ସାୱେଯ୍ୟ ସୁତ୍ତ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେନ ୱାଯମିତୁଂ କଥଂ ସାୱେଯ୍ୟନ୍ତି, ୱାଯମନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ''ତି (ମହାୱ। ୧୫୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ''ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଅସ୍ସାୱେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୪୨୦।ତଥାତି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କଲ୍ଲୋତି ଅଗିଲାନୋ। ପେସିତୋତି ଆଣତ୍ତୋ। ''ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଥେରେନ ଆଣତ୍ତେନ ଅଗିଲାନେନ ନ ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଯୋ ନ ସମ୍ମଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତିଆଦି (ମହାୱ। ୧୫୯) ୱୁତ୍ତଂ।

୪୨୧-୩। ଇଦାନି ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଜଲିଂ (ମହାୱ। ୧୬୮) ପଗ୍ଗଯ୍ହାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେତି ଅୱସେସା ଦ୍ୱେ ଏୱଂ ସମୁଦୀରିଯା ୱତ୍ତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗାଦିକରଣୱସେନ ସମଉପୁବ୍ବାରମ୍ଭେନ ତେ ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ନୱେନ ଏୱମୀରିଯା ୱତ୍ତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୨୪-୫। ଇଦାନି ଦ୍ୱୀହି କତ୍ତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଦ୍ୱୀସୁ ଥେରେନା''ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୪୨୬। ଏତ୍ତାୱତା ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁନ୍ନଂ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୬୮) ଚ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିଣ୍ଣଂ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କାତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୬୮) ଚ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କାତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୬୮) ଚ ୱୁତ୍ତଂ ସଙ୍ଘୁପୋସଥଞ୍ଚ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଯତ୍ଥ ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱିହରତି, ତସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ଅଧିଟ୍ଠାନୁପୋସଥଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଏତ୍ଥ ଚ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ନାମ ସମ୍ମଜ୍ଜନାଦିକଂଯେୱ।

୪୨୭। ସଙ୍ଘୁପୋସଥପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଅଧିଟ୍ଠାନୌପୋସଥାନଂ ୱସେନ ତଂ ତଂ ଉପୋସଥଂ ଯଦି କଯିରୁନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୨୮। ୱଗ୍ଗେ (ମହାୱ। ୧୬୩) ଚ ସମଗ୍ଗେ ଚ ''ୱଗ୍ଗୋ''ତି ସଞ୍ଞିନୋ ଚ ''ୱଗ୍ଗୋ ନୁ ଖୋ, ସମଗ୍ଗୋ ନୁ ଖୋ''ତି ଏୱଂ ୱିମତିସ୍ସ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ, ''ନସ୍ସନ୍ତେତେ ୱିନସ୍ସନ୍ତେତେ, କୋ ତେହି ଅତ୍ଥୋ''ତି ଏୱଂ ଅନାଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଦ୍ଧିଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଭେଦାଧିପ୍ପାଯେନ ଉପୋସଥଂ କରୋତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଦୁଭଯେପି ''ସମଗ୍ଗୋ''ତି ସଞ୍ଞିନୋ ଅନାପତ୍ତି।

୪୨୯-୪୩୦।ସେସସହଧମ୍ମିକା ନାମ ଭିକ୍ଖୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସା ଚତ୍ତାରୋ। ଅଭବ୍ବସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପଣ୍ଡକଥେଯ୍ୟସଂୱାସକ ତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ତକ ତିରଚ୍ଛାନଗତ ମାତୁଘାତକ ପିତୁଘାତକ ଅରହନ୍ତଘାତକ ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକ ସଙ୍ଘଭେଦକ ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକା ଅଭବ୍ବା ଗହିତା। ଏତ୍ଥ ପନ ନାଗମାଣୱକାଦଯୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତପକ୍ଖିକାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଏତେସଂ ନିସିନ୍ନପରିସାଯଞ୍ଚ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ନ ଉଦ୍ଦିସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ତଥାତି ଯୋ ପନ ସଙ୍ଘୋ ସଭାଗାପତ୍ତିକୋ, ସୋପି ନ ଉଦ୍ଦିସେ, ପରିୱୁତ୍ଥେନ ଛନ୍ଦେନପି ନ ଉଦ୍ଦିସେତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ପାରିୱାସିଯଂ ପରିସପାରିୱାସିଯଂ ରତ୍ତିପାରିୱାସିଯଂ ଛନ୍ଦପାରିୱାସିଯଂ ଅଜ୍ଝାସଯପାରିୱାସିଯନ୍ତି।

ଏତ୍ଥ ପନ ଭିକ୍ଖୂ କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ସନ୍ନିପତିତା ମେଘାଦୀହି ଉପଦ୍ଦୁତା ''ଅନୋକାସୋ ମଯଂ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଗଚ୍ଛାମା''ତି ଛନ୍ଦଂ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱାୱ ଉଟ୍ଠହନ୍ତି। ଇଦଂ ପରିସପାରିୱାସିଯଂ। କିଞ୍ଚାପି ପରିସପାରିୱାସିଯଂ, ଛନ୍ଦସ୍ସ ପନ ଅୱିସ୍ସଟ୍ଠତ୍ତା କମ୍ମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ପୁନପି ଭିକ୍ଖୂନଂ ''ଉପୋସଥାଦୀନି କରିସ୍ସାମା''ତି ରତ୍ତିଂ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତାନଂଯେୱ ଅରୁଣୋ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି। ସଚେ ''ଚାତୁଦ୍ଦସିକଂ କରିସ୍ସାମା''ତି ନିସିନ୍ନା, ''ପନ୍ନରସୋ''ତି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ୍ନରସିକଂ କାତୁଂ ନିସିନ୍ନା, ପାଟିପଦେ ଅନୁପୋସଥେ ଉପୋସଥଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଅଞ୍ଞଂ ପନ ସଙ୍ଘକିଚ୍ଚଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଇଦଂ ରତ୍ତିପାରିୱାସିଯଂ ନାମ।

ପୁନ ଭିକ୍ଖୂ “ଯଂକିଞ୍ଚିଦେୱ ଅବ୍ଭାନାଦିକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମା”ତି ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି, ତତ୍ରେକୋ ନକ୍ଖତ୍ତପାଠକୋ ଏୱଂ ୱଦତି “ଅଜ୍ଜ ନକ୍ଖତ୍ତଂ ଦାରୁଣ”ନ୍ତି, ତେ ତସ୍ସ ୱଚନେନ ଛନ୍ଦଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ଅଥଞ୍ଞୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା “କିଂ ନକ୍ଖତ୍ତେନ, କରୋଥା”ତି ୱଦତି। ଇଦଂ ଛନ୍ଦପାରିୱାସିଯଞ୍ଚେୱ ଅଜ୍ଝାସଯପାରିୱାସିଯଞ୍ଚ। ତସ୍ମିଂ ପାରିୱାସିଯେ ପୁନ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଅନାନେତ୍ୱା କମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଇଦଂ ସନ୍ଧାଯ “ଛନ୍ଦେନ ପରିୱୁତ୍ଥେନା”ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୪୩୧।ଆପନ୍ନମାପତ୍ତିଂ (ମହାୱ। ୧୬୯; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୯) ଅଦେସଯିତ୍ୱାନ ୱା “ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମାଯ ଆପତ୍ତିଯା ୱେମତିକୋ, ଯଦା ନିବ୍ବେମତିକୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ”ତି ୱତ୍ୱା ୱିମତିଂ ଅନାୱିକତ୍ୱାନ ୱା “ନ ଚ ଭିକ୍ଖୱେ ଅନୁପୋସଥେ ଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗିଯା”ତି (ମହାୱ। ୧୮୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅନୁପୋସଥେପି ୱା କାତୁଂ ନ ଚ କପ୍ପତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୩୨। “ନ ଚ ଭିକ୍ଖୱେ ତଦହୁପୋସଥେ ସଭିକ୍ଖୁକା ଆୱାସା ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ୱା ଅନାୱାସୋ ୱା ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ସଙ୍ଘେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅନ୍ତରାଯା”ତି (ମହାୱ। ୧୮୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା “ଅଟ୍ଠିତୋପୋସଥାୱାସା”ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୧) ୱୁତ୍ତଂ। ନ ୱଜେ ନ ଗଚ୍ଛେ। ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ସୀମମେୱ ୱାତି ସଚେ ୱିହାରେ ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ଉପୋସଥାଧିଟ୍ଠାନତ୍ଥଂ ସୀମାପି ନଦୀପି ନ ଗନ୍ତବ୍ବା। ସଚେ ପନେତ୍ଥ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ୱିସ୍ସଟ୍ଠୌପୋସଥାପି ଆୱାସା ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଏୱଂ ଗତୋ ଅଧିଟ୍ଠାତୁମ୍ପି ଲଭତୀତି। ଉପୋସଥୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଉପୋସଥନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୫। ପୱାରଣାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୩୩। “ଅନୁଜାନାମି , ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସଙ୍ଘେ ପୱାରେତୁ”ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୧୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା “ସେସା ସଙ୍ଘପ୍ପୱାରଣା”ତି (ମହାୱ। ୨୧୫ ଆଦଯୋ) ୱୁତ୍ତା।

୪୩୪।ଅଜ୍ଜ ପୱାରଣାତି ଏତ୍ଥ (ମହାୱ। ୨୧୫ ଆଦଯୋ) ପନ ଚାତୁଦ୍ଦସିକାଯ ପୱାରଣାଯ “ଅଜ୍ଜ ପୱାରଣା ଚାତୁଦ୍ଦସୀ”ତି ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ କାତବ୍ବଂ, ପନ୍ନରସିଯଂ “ଅଜ୍ଜ ପୱାରଣା ପନ୍ନରସୀ”ତି।

୪୩୭। ଥେରେସୁ ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସଜ୍ଜ ପୱାରେନ୍ତେସୁ ସଯଂ ପନ ନୱୋ ଯାୱ ପୱାରେତି, ତାୱ ଉକ୍କୁଟିକୋୱ ଅଚ୍ଛତୂତି ଅତ୍ଥୋ। “ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଥେରେସୁ ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସିନ୍ନେସୁ ପୱାରଯମାନେସୁ ଆସନେସୁ ଅଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ଯୋ ଅଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଦମନ୍ତରା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତୁଂ, ଯାୱ ପୱାରେତି, ପୱାରେତ୍ୱା ଆସନେ ନିସୀଦିତୁ”ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୧୧) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୪୪୦-୨। ଏୱଂ ତେୱାଚିକପ୍ପୱାରଣଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଦ୍ୱେୱାଚିକଏକୱାଚିକସମାନୱସ୍ସିକପ୍ପୱାରଣାସୁ କତ୍ତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁଂ “ଦାନେନା”ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଦାନେନାତି ଦାନେନ ୱା। ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାତି ଇମିନା ଧମ୍ମକଥାସୁତ୍ତସଙ୍ଗାଯନାୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯାଦଯୋ ଗହିତା। ଦାନେନ ୱା ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାଯ ୱା କଲହେନ ୱା ରତ୍ତିଯା ଖେପିତଭାୱତୋ ତେୱାଚିକାଯ ଓକାସେ ଅସତି ଦସୱିଧେ ୱା ଅନ୍ତରାଯେ ଅନୁରୂପତୋ ଉତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ପୱାରେଯ୍ଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଇଦାନି ଯଥାନୁରୂପତୋ ଞତ୍ତି ଠପିତା, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ “ସୁଣାତୁ ମେ”ତିଆଦିମାହ। ଯଥାଠପିତଞତ୍ତିଯାତି ଏତ୍ଥ ସବ୍ବସଙ୍ଗାହିକାଚେଞତ୍ତିଠପିତା, ତେୱାଚିକଦ୍ୱେୱାଚିକଏକୱାଚିକାନଂ ୱସେନ ପୱାରେତବ୍ବଂ, ସମାନୱସ୍ସିକପ୍ପୱାରଣାୱ ଏକା ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ “ସଙ୍ଘୋ ତେୱାଚିକଂ ପୱାରେଯ୍ଯା”ତି ଠପିତା, ତେୱାଚିକା ଏୱ ୱଟ୍ଟତି, ଦ୍ୱେୱାଚିକାଦଯୋ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। “ଦ୍ୱେୱାଚିକଂ ପୱାରେଯ୍ଯା”ତି ୱୁତ୍ତେ ଦ୍ୱେୱାଚିକଞ୍ଚ ତେୱାଚିକଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟତି, ଏକୱାଚିକସମାନୱସ୍ସିକା ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। “ଏକୱାଚିକଂ ପୱାରେଯ୍ଯା”ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ସମାନୱସ୍ସିକଂ ଠପେତ୍ୱା ସେସା ୱଟ୍ଟନ୍ତି। “ସମାନୱସ୍ସିକ”ନ୍ତି ପନ ୱୁତ୍ତେ ସବ୍ବଂ ୱଟ୍ଟତୀତି। ଆଦିକେ ଚେତ୍ଥ ଆହରେତି ଏତ୍ଥ ପୱାରଣାଯପି ପୁବ୍ବେ ଉପୋସଥେ ୱୁତ୍ତେ “ଯଦି ସମା ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁ”ନ୍ତିଆଦିକେ ୱାରେ ଆହରେତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୪୩। ଇଦାନି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସନ୍ଧାଯ “ଏୱ”ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତିୱଗ୍ଗୋ ଚ ଚତୁୱଗ୍ଗୋ ଚ ତିଚତୁୱଗ୍ଗୋ।

୪୫୦। “ନ ଭିକ୍ଖୱେ ସାପତ୍ତିକେନ ପୱାରେତବ୍ବଂ। ଯୋ ପୱାରେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା”ତି (ମହାୱ। ୨୩୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସାପତ୍ତିକେନପି

ଏେମତିକେନପି ପୱାରିଯମାନେ ଆପତ୍ତିଂ ସରନ୍ତେନପି ଉପୋସଥେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ‘‘ୱଗ୍ଗେ ସମଗ୍ଗେ ୱଗ୍ଗୋତି-ସଞ୍ଞିନୋ ୱିମତିସ୍ସ ୱା’’ତିଆଦିଗାଥାତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ‘‘ଅନ୍ତରାଯଂ ୱ ସଙ୍ଘଂ ୱା-ଧିଟ୍ଠାତୁଂ ସୀମମେୱ ୱା’’ତି ଅୱସାନଗାଥା, ତାୱ ସେସା ଉପୋସଥେ ୱୁତ୍ତା ଗାଥାଯୋତି ଅଧିପ୍ପେତା।

୪୫୧।ପୱାରିତେଚାତି (ମହାୱ। ୨୧୩ ଆଦଯୋ) ପଠମପୱାରଣାଯ ସଙ୍ଘମ୍ହି ପୱାରିତେତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଏତ୍ଥ ଅୱୁଟ୍ଠୋତି ପଚ୍ଛିମିକାଯ ଉପଗତୋ ଅପରିନିଟ୍ଠିତତ୍ତା ‘‘ଅୱୁଟ୍ଠୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୪୫୨।ଚାତୁମାସିନୀତି କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମୀ। ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସା ନାମ ପଚ୍ଛିମିକାଯ ଉପଗତା। ପୱାରଣାୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ପୱାରଣାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୬। ସଂୱରନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୫୩।ଚକ୍ଖୁସୋତାଦିଭେଦେହୀତି (ଦୀ। ନି। ୧।୨୧୩, ୪୫୪; ମ। ନି। ୧।୪୧୧; ଅ। ନି। ୪।୧୯୮; ଧ। ସ। ୧୩୫୨-୧୩୫୪; ମହାନି। ୧୯୬) ଚକ୍ଖୁସୋତଘାନଜିୱ୍ହାକାଯମନସଙ୍ଖାତେହି ଛହି ଇନ୍ଦ୍ରିଯେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ରୂପସଦ୍ଦାଦିଗୋଚରେତି ରୂପସଦ୍ଦଗନ୍ଧରସଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧମ୍ମସଙ୍ଖାତେସୁ ଛସୁ ଗୋଚରେସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ହତ୍ଥପାଦହସିତକଥିତୱିଲୋକିତାଦିଭେଦଂ ସୁଭାକାରଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଯୋନିସୋ ମନସି କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅଭିଜ୍ଝା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ‘‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରି, ଚରତି, ଚରିସ୍ସତୀ’’ତିଆଦିନା (ପରି। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୯) ନଯେନ ପଟିଘନିମିତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଯୋନିସୋ ମନସି କରୋନ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଏତ୍ଥ ପନ ଇତ୍ଥିପୁରିସନିମିତ୍ତଂ ୱା ସୁଭନିମିତ୍ତାଦିକଂ କିଲେସୱତ୍ଥୁଭୂତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଦିଟ୍ଠେ ଦିଟ୍ଠମତ୍ତାଦିନା ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅସୁଭନିମିତ୍ତେ ଯୋନିସୋ ମନସିକାରଂ ବହୁଲୀକରୋନ୍ତସ୍ସ ଅଭିଜ୍ଝାଯ ପହାନଂ ହୋତି। ‘‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା’’ତିଆଦିନା ୱା ମେତ୍ତାଭାୱନାଦିୱସେନ ୱା ଯୋନିସୋ ମନସି କରୋନ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦପ୍ପହାନଂ ହୋତି। ଏୱମିଦଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ରୂପାଦୀସୁ କିଲେସାନୁବନ୍ଧନିମିତ୍ତାଦିଗ୍ଗାହପରିୱଜ୍ଜନଲକ୍ଖଣଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରସୀଲନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୪୫୪।

ନିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟାତି ନିୱାରେଯ୍ୟ;

‘‘ଯାନି ସୋତାନି ଲୋକସ୍ମିଂ; (ଅଜିତାତି ଭଗୱା,)

ସତି ତେସଂ ନିୱାରଣଂ;

ସୋତାନଂ ସଂୱରଂ ବ୍ରୂମି;

ପଞ୍ଞାଯେତେ ପିଧିଯ୍ୟରେ’’ତି –। (ସୁ। ନି। ୧୦୪୧);

ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ସତିମା ସମ୍ପଜାନୋ ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ପନ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ସାତ୍ଥକସପ୍ପାଯଗୋଚରଅସମ୍ମୋହୱସେନ। ସଂୱରୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ସଂୱରନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୭। ସୁଦ୍ଧିନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୫୫।ଦେସନାସଂୱରୋ ଏଟ୍ଠି, ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣ ଭେଦତୋତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୫୮୫; ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୯) ଦେସନାସୁଦ୍ଧି ସଂୱରସୁଦ୍ଧି ପରିଯେଟ୍ଠିସୁଦ୍ଧି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସୁଦ୍ଧୀତି ଏୱଂ ଚତୁବ୍ବିଧା ସୁଦ୍ଧୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦାନି ତାହି ସୁଦ୍ଧୀହି ୱିସୁଜ୍ଝନକେ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସମ୍ମତ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ।

୪୫୬। ‘‘ପୁନ ଏୱଂ ନ କରିସ୍ସ’’ନ୍ତି ଚିତ୍ତାଧିଟ୍ଠାନସଂୱରା ଯସ୍ମା ସୁଜ୍ଝତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରୋ, ତସ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରୋ ‘‘ସଂୱରସୁଦ୍ଧୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୫୭।ପହାଯାନେସନନ୍ତି ଅନେସନଂ ପହାଯ ଧମ୍ମେନ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚଯେତି ପାଠସେସୋ।

୪୫୮। ‘‘ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଚୀୱରଂ ପଟିସେୱାମି…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ୱେଯ୍ୟାବାଧିକାନଂ…ପେ… ପରମତାଯା’’ତି (ମ। ନି। ୧।୨୩; ଅ। ନି। ୬।୫୮) ଚ ଏୱଂ ଚତୂସୁପି ପଚ୍ଚଯେସୁ ଯଥାୱୁତ୍ତପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସୁଦ୍ଧନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଦୁୱିଧଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଂ ପଟିଲାଭକାଲେ ଚ ପରିଭୋଗକାଲେ ଚ। ପଟିଲାଭକାଲେ ହି ଧାତୁୱସେନ ୱା ପଟିକ୍କୂଲୱସେନ ୱା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଠପିତଚୀୱରାଦୀନି ତତୋ ଉତ୍ତରି ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନୱଜ୍ଜୋୱ ପରିଭୋଗୋ, ପରିଭୋଗକାଲେପି। ସୁଦ୍ଧିୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ସୁଦ୍ଧିନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୮। ସନ୍ତୋସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୫୯। ‘‘ଚତ୍ତାରିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପ୍ପାନି ଚେୱ ସୁଲଭାନି ଚ, ତାନି ଚ ଅନୱଜ୍ଜାନି। କତମାନି ଚତ୍ତାରି? ପଂସୁକୂଲଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚୀୱରାନଂ ଅପ୍ପଞ୍ଚ ସୁଲଭଞ୍ଚ, ତଞ୍ଚ ଅନୱଜ୍ଜଂ। ପିଣ୍ଡିଯାଲୋପୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୋଜନାନଂ ଅପ୍ପଞ୍ଚ ସୁଲଭଞ୍ଚ, ତଞ୍ଚ ଅନୱଜ୍ଜଂ। ରୁକ୍ଖମୂଲଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସେନାସନାନଂ ଅପ୍ପଞ୍ଚ ସୁଲଭଞ୍ଚ, ତଞ୍ଚ ଅନୱଜ୍ଜଂ। ପୂତିମୁତ୍ତଭେସଜ୍ଜଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭେସଜ୍ଜାନଂ ଅପ୍ପଞ୍ଚ ସୁଲଭଞ୍ଚ, ତଞ୍ଚ ଅନୱଜ୍ଜଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରି ଅପ୍ପାନି ଚେୱ ସୁଲଭାନି ଚ, ତାନି ଚ ଅନୱଜ୍ଜାନୀ’’ତି (ଅ। ନି। ୪।୨୭; ଇତିୱୁ। ୧୦୧) ୱଚନତୋ ‘‘ଅପ୍ପେନା’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ।

ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋତି ଏତ୍ଥ ଯଥାଲାଭଯଥାବଲଯଥାସାରୁପ୍ପସନ୍ତୋସାନଂ ୱସେନ ଏକେକସ୍ମିଂ ପଚ୍ଚଯେ ତଯୋ ତଯୋ କତ୍ୱା ଚତୂସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ଦ୍ୱାଦସ ସନ୍ତୋସା ହୋନ୍ତି। ମତ୍ତଞ୍ଞୂତି ଏତ୍ଥ (ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୪୨୨; ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୩।୪।୨୩୯; ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩।୧୬; ଇତିୱୁ। ଅଟ୍ଠ। ୨୮; ଧା। ସ। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୪-୧୩୪) ଚତ୍ତାରୋ ମତ୍ତା ପରିଯେସନମତ୍ତା ପଟିଗ୍ଗହଣମତ୍ତା ପରିଭୋଗମତ୍ତା ୱିସ୍ସଜ୍ଜନମତ୍ତାତି। ଇତରୀତରେନ ଯାପେନ୍ତୋ ସୁଭରୋ ନାମ। ସନ୍ତୋସୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ସନ୍ତୋସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୯। ଚତୁରାରକ୍ଖନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୬୧-୨।ଅସୁଭନ୍ତି ଅସୁଭଭାୱନା। ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଚତୁରାରକ୍ଖା ନାମାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଇଦାନି ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଆରକତ୍ତାଦିନା’’ତିଆଦିମାହ। ଆରକତ୍ତାଦିନାତି ଏତ୍ଥ ଆରକତ୍ତା, ଅରୀନଂ ଅରାନଞ୍ଚ ହତତ୍ତା, ପଚ୍ଚଯାଦୀନଂ ଅରହତ୍ତା, ପାପକରଣେ ରହାଭାୱାତି ଇମେହି ତାୱ ଚତୂହି କାରଣେହି ସୋ ଭଗୱା ଅରହନ୍ତି ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

‘‘ଆରକତ୍ତା ହତତ୍ତା ଚ, କିଲେସାରୀନ ସୋ ମୁନି;

ହତସଂସାରଚକ୍କାରୋ, ପଚ୍ଚଯାଦୀନ ଚାରହୋ;

ନ ରହୋ କରୋତି ପାପାନି, ଅରହଂ ତେନ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧; ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୩୦);

ଭଗୱା ପନ ସବ୍ବକିଲେସେହି ସୁୱିଦୂରୱିଦୂରେ ଠିତୋ ମଗ୍ଗେନ ସୱାସନକିଲେସାନଂ ହତତ୍ତା, ତସ୍ମା ‘‘ଆରକତ୍ତା ଅରହ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

‘‘ସୋ ତତୋ ଆରକା ନାମ;

ଯସ୍ସ ଯେନାସମଙ୍ଗିତା;

ଅସମଙ୍ଗୀ ଚ ଦୋସେହି,

ନାଥୋ ତେନାରହଂ ମତୋ’’ତି। (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୨୫);

ଭଗଵତା ପନ ସବ୍ବକିଲେସାରଯୋ ହତା, ତସ୍ମା ‘‘ଅରୀନଂ ହତତ୍ତାପି ଅରହ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତୋ। ଵୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

‘‘ଯସ୍ମା ରାଗାଦିସଙ୍ଖାତା, ସବ୍ବେପି ଅରଯୋ ହତା;

ପଞ୍ଞାସତ୍ଥେନ ନାଥେନ, ତସ୍ମାପି ଅରହଂ ମତୋ’’ତି। (ଵିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୨୬);

ଯଂ ପନେତଂ ଅଵିଜ୍ଜାଭଵତଣ୍ହାମଯନାଭିପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରଅପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରଆନେଞ୍ଜାଭିସଙ୍ଖାରାରଂ ଜରାମରଣନେମି ‘‘ଆସଵସମୁଦଯା ଅଵିଜ୍ଜାସମୁଦଯୋ’’ତି (ମ। ନି। ୧।୧୦୩) ଵଚନତୋ ଆସଵସମୁଦଯମଯେନ ଅକ୍ଖେନ ଵିଜ୍ଝିତ୍ଵା ତିଭଵରଥେ ଯୋଜିତଂ ଅନାଦିକାଲପ୍ପଵତ୍ତଂ ସଂସାରଚକ୍କଂ, ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ବୋଧିରୁକ୍ଖମୂଲେ ସମ୍ମପ୍ପଧାନଵୀରିଯପାଦେହି ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲପଥଵିଯଂ ପତିଟ୍ଠାଯ ସଦ୍ଧାହତ୍ଥେନ କମ୍ମକ୍ଖଯକରଞାଣଫରସୁଂ ଗହେତ୍ଵା ସବ୍ବେ ଅରା ହତା। ତସ୍ମା ‘‘ଅରାନଂ ହତତ୍ତା ଅରହ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତୋ। ଵୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

‘‘ଅରା ସଂସାରଚକ୍କସ୍ସ, ହତା ଞାଣାସିନା ଯତୋ;

ଲୋକନାଥେନ ତେନେସ, ଅରହନ୍ତି ପଵୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। (ଵିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୨୮);

ଅଗ୍ଗଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟତ୍ତା ଚୀଵରାଦୀନଂ ପଚ୍ଚଯାନଂ ଉତ୍ତମପୂଜାଯ ଚ ଯୁତ୍ତୋ ଭଗଵା, ତସ୍ମା ‘‘ପଚ୍ଚଯାଦୀନଂ ଅରହତ୍ତା ଚ ଅରହ’’ନ୍ତି ଵୁଚ୍ଚତି। ଵୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

‘‘ପୂଜାଵିସେସଂ ସହ ପଚ୍ଚଯେହି,

ଯସ୍ମା ଅଯଂ ଅରହତି ଲୋକନାଥୋ;

ଅତ୍ଥାନୁରୂପଂ ଅରହନ୍ତି ଲୋକେ,

ତସ୍ମା ଜିନୋ ଅରହତି ନାମମେତ’’ନ୍ତି। (ଵିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୨୯);

ଯଥା ଲୋକେ କେଚି ପଣ୍ଡିତମାନିନୋ ଅସିଲୋକଭଯେନ ରହୋ ପାପାନି କରୋନ୍ତି, ତଥା ଭଗଵା କଦାଚିପି ନ କରୋତି, ତସ୍ମା ‘‘ପାପକରଣେ ରହାଭାଵା ଚ ଅରହ’’ନ୍ତି ଵୁଚ୍ଚତି। ଵୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

‘‘ଯସ୍ମା ନତ୍ଥି ରହୋ ନାମ, ପାପକମ୍ମେସୁ ତାଦିନୋ;

ରହାଭାଵେନ ତେନେସ, ଅରହଂ ଇତି ଵିସ୍ସୁତୋ’’ତି। (ଵିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୩୦) –

ଏଵଂ ଆରକତ୍ତାଦିନା ଅରହନ୍ତି ଭାଵେତବ୍ବଂ।

ସମ୍ମା ସାମଞ୍ଚ ସବ୍ବଧମ୍ମାନଂ ବୁଦ୍ଧତ୍ତା ପନ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ସମ୍ମାତି ଞାଯେନେଵ, ଅଭିଞ୍ଞେଯ୍ୟେ ଧମ୍ମେ ଅଭିଞ୍ଞେଯ୍ୟତୋ ପରିଞ୍ଞେଯ୍ୟେ ଧମ୍ମେ ପରିଞ୍ଞେଯ୍ୟତୋ ପହାତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ପହାତବ୍ବତୋ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବତୋ ଭାଵେତବ୍ବେ ଧମ୍ମେ ଭାଵେତବ୍ବତୋ ଏଵାତି ଅତ୍ଥୋ। ସାମଞ୍ଚାତି ଅତ୍ତନାଵ। ଵୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

‘‘ଅଭିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ଅଭିଞ୍ଞାତଂ, ଭାଵେତବ୍ବଞ୍ଚ ଭାଵିତଂ;

ପହାତବ୍ବଂ ପହୀନଂ ମେ, ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୋସ୍ମି ବ୍ରାହ୍ମଣା’’ତି। (ମ। ନି। ୨।୩୯୯; ସୁ। ନି। ୫୬୩);

‘‘ଇତିପି ସୋ ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଵିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକଵିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥାଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗଵା’’ତି ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ ନଵଭେଦେ ଭଗଵତୋ ଗୁଣେ ଯା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନତୋ ସତିଯେଵ ଅନୁସ୍ସତି, ପଵତ୍ତିତବ୍ବଟ୍ଠାନମ୍ହିଯେଵ ଵା ପଵତ୍ତତ୍ତା ସଦ୍ଧାପବ୍ବଜିତସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଅନୁରୂପା ସତୀତି ଅନୁସ୍ସତି, ବୁଦ୍ଧଂ ଆରବ୍ଭ ଉପ୍ପନ୍ନା ଅନୁସ୍ସତି ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତି, ଯା ଏଵଂ ନଵଵିଧେନ ପଵତ୍ତା ସତି , ସା

ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତି ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଦ୍ଧାକାରେନ ପନ ଆଚରିଯେନ ବୁଦ୍ଧଘୋସେନ ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତି ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୨୩ ଆଦଯୋ) ୱୁତ୍ତା, ଅତ୍ଥିକେନ ପନ ତତୋ ପଚ୍ଚାସୀସିତବ୍ବା।

୪୬୩-୪। ଚତୁରାରକ୍ଖାଯ ସାଯଂପାତଂ ଭାୱେତବ୍ବତ୍ତା ମେତ୍ତାଭାୱନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତେନ ଥେରେନ ସବ୍ବତ୍ଥକକମ୍ମଟ୍ଠାନଭାୱନାୱସେନ ଦସ୍ସିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଇତରଥା ‘‘ଅତ୍ତାନଂ ଉପମଂ କତ୍ୱା, ନ ହନେଯ୍ଯ ନ ଘାତଯେ’’ତି (ଧ। ପ। ୧୨୯-୧୩୦) ୱଚନତୋ ସବ୍ବପଠମଂ ‘‘ଅହଂ ସୁଖିତୋ ହୋମି, ଅୱେରୋ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଭାୱେତ୍ୱାୱ ଅତ୍ତନି ଚିତ୍ତଂ ନିପରିବନ୍ଧମାନଂ କତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯାଦୀସୁ କମେନ ଭାୱେତବ୍ବା। ଅତ୍ତନି ପନ ଅପ୍ପନା ନ ହୋତି। ଗୋଚରଗାମମ୍ହି ଇସ୍ସରେ ଜନେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥାତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୬୫) ଗୋଚରଗାମେ। ସୀମଟ୍ଠସଙ୍ଘତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ମେତ୍ତଂ ଭାୱେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ମେତ୍ତାଯ ସହୱାସୀନଂ ମୁଦୁଚିତ୍ତଂ ଜନେତି, ଅଥସ୍ସ ସୁଖସଂୱାସତା ହୋତି। ସୀମଟ୍ଠକଦେୱତାସୁ ମେତ୍ତାଯ ମୁଦୁକତଚିତ୍ତାହି ଦେୱତାହି ଧମ୍ମିକାଯ ରକ୍ଖାଯ ସୁସଂୱିହିତରକ୍ଖୋ ହୋତି। ଗୋଚରଗାମମ୍ହି ଇସ୍ସରଜନେ ମେତ୍ତାଯ ମୁଦୁକତଚିତ୍ତସନ୍ତାନେହି ଇସ୍ସରେହି ଧମ୍ମିକାଯ ରକ୍ଖାଯ ସୁରକ୍ଖିତପରିକ୍ଖାରୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସେ ମେତ୍ତାଯ ପସାଦିତଚିତ୍ତେହି ତେହି ଅପରିଭୂତୋ ହୁତ୍ୱା ୱିଚରତି। ସବ୍ବସତ୍ତେସୁ ମେତ୍ତାଯ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅପ୍ପଟିହତଚାରୋ ହୋତି।

୪୬୫-୬। ୱଣ୍ଣତୋ ଚ ସଣ୍ଠାନତୋ ଚ ଓକାସତୋ ଚ ଦିସତୋ ଚ ପରିଚ୍ଛେଦତୋ ଚ କେସାଦିକୋଟ୍ଠାସେ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ୱଣ୍ଣତୋତି (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୧୦) କେସାଦୀନଂ ୱଣ୍ଣତୋ। ସଣ୍ଠାନତୋତି ତେସଂଯେୱ ସଣ୍ଠାନତୋ। ଓକାସତୋତି ‘‘ଅଯଂ କୋଟ୍ଠାସୋ ଇମସ୍ମିଂ ନାମ ଓକାସେ ପତିଟ୍ଠିତୋ’’ତି ଏୱଂ ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଓକାସତୋ। ଦିସତୋତି ଇମସ୍ମିଂ ସରୀରେ ନାଭିତୋ ଉଦ୍ଧଂ ଉପରିମା ଦିସା, ଅଧୋ ହେଟ୍ଠିମା ଦିସା, ତସ୍ମା ‘‘ଅଯଂ କୋଟ୍ଠାସୋ ଇମିସ୍ସା ନାମ ଦିସାଯା’’ତି ଦିସା ୱୱତ୍ଥପେତବ୍ବା। ପରିଚ୍ଛେଦତୋତି ସଭାଗପରିଚ୍ଛେଦତୋ ୱିସଭାଗପରିଚ୍ଛେଦତୋତି ଦ୍ୱେ ପରିଚ୍ଛେଦା। ତତ୍ଥ ‘‘ଅଯଂ କୋଟ୍ଠାସୋ ହେଟ୍ଠା ଚ ଉପରି ଚ ତିରିଯଞ୍ଚ ଇମିନା ନାମ ପରିଚ୍ଛେଦୋ’’ତି ଏୱଂ ସଭାଗପରିଚ୍ଛେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ‘‘କେସା ନ ଲୋମା, ଲୋମା ନ କେସା’’ତି ଏୱଂ ଅମିସ୍ସକୱସେନ ୱିସଭାଗପରିଚ୍ଛେଦୋ।

ଏୱଂ ପଞ୍ଚହି ଆକାରେହି ୱୱତ୍ଥାନାକାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ମନସି କରୋନ୍ତେନ ଏୱଂ ମନସି କାତବ୍ବନ୍ତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅନୁପୁବ୍ବତୋ’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅନୁପୁବ୍ବତୋତି ସଜ୍ଝାଯକରଣକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ‘‘କେସା ନଖା’’ତି ଏୱଂ ଏକନ୍ତରିକାଯ ୱା ‘‘ଲୋମା କେସା’’ତି ଏୱଂ ଉପ୍ପଟିପାଟିଯା ୱା ନ ମନସି କାତବ୍ବଂ, ଅଥ ଖୋ ‘‘କେସା ଲୋମା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅନୁପଟିପାଟିଯା ମନସି କାତବ୍ବଂ, ଅନୁପଟିପାଟିଯା ମନସି କରୋନ୍ତେନାପି ନାତିସୀଘଂ ନାତିସଣିକଂ ମନସି କାତବ୍ବଂ, ବହିଦ୍ଧା ପୁଥୁତ୍ତାରମ୍ମଣେ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପୋ ପଟିବାହିତବ୍ବୋ। ‘‘ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ, ମୁଞ୍ଚନ୍ତସ୍ସାନୁପୁବ୍ବତୋ’’ତି ପାଠୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଏୱଞ୍ହି ସତି ଭାୱନାକ୍କମେନ ଅତ୍ଥୋ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯୋ ହୋତି। ‘‘କେସା ଲୋମା’’ତିଆଦିପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ଅମନସିକତ୍ୱା ପଟିକ୍କୂଲଭାୱେନ ଏୱଂ ଚିତ୍ତଂ ଠପେତବ୍ବଂ। ମୁଞ୍ଚନ୍ତସ୍ସାନୁପୁବ୍ବତୋତି ଯୋ ଯୋ କୋଟ୍ଠାସୋ ଆପାଥଂ ନାଗଚ୍ଛତି, ତଂ ତଂ ଅନୁପୁବ୍ବତୋ ମୁଞ୍ଚନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୬୭। ଇଦାନି ଯଥା ପଟିକ୍କୂଲମନସିକାରୋ କାତବ୍ବୋ, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ୱଣ୍ଣଆସଯସଣ୍ଠାନା’’ତିଆଦିମାହ। ଏତେହି ୱଣ୍ଣାଦୀହି କୋଟ୍ଠାସେହି ପଟିକ୍କୂଲାତି ଭାୱନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ (ୱିଭ। ଅଟ୍ଠ। ୩୫୬; ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୭୮) କେସା ତାୱ ୱଣ୍ଣତୋପି ପଟିକ୍କୂଲା। ତଥା ହି ଯାଗୁଭତ୍ତାଦୀସୁ କେସୱଣ୍ଣଂ କିଞ୍ଚି ଦିସ୍ୱା ଜିଗୁଚ୍ଛନ୍ତି। ସଣ୍ଠାନତୋପି ପଟିକ୍କୂଲା। ତଥା ହି ରତ୍ତିଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତା କେସସଣ୍ଠାନଂ ମକଚିୱାକାଦିକଂ ଛୁପିତ୍ୱା ଜିଗୁଚ୍ଛନ୍ତି। ତେଲମକ୍ଖନାଦିୱିରହିତାନଞ୍ଚ ଅଗ୍ଗିମ୍ହି ପକ୍ଖିତ୍ତାନଞ୍ଚ ଗନ୍ଧୋ ଅତିୱିଯ ପଟିକ୍କୂଲୋତି ଗନ୍ଧତୋପି ପଟିକ୍କୂଲା। ଅସୁଚିଟ୍ଠାନେ ଜାତସୂପେଯ୍ଯପଣ୍ଣଂ ୱିଯ ପୁବ୍ବଲୋହିତମୁତ୍ତକରୀସପିତ୍ତସେମ୍ହାଦିନିସ୍ସନ୍ଦେନ ଜାତତ୍ତା ଆସଯତୋପି ପଟିକ୍କୂଲା। ଗୂଥରାସିମ୍ହି ଉଟ୍ଠିତକଣ୍ଣିକଂ ୱିଯ ଏକତିଂସକୋଟ୍ଠାସରାସିମ୍ହି ଜାତତ୍ତା ଓକାସତୋପି ପଟିକ୍କୂଲା। ଉଦ୍ଧୁମାତକଂ ୱିନୀଲକଂ ୱିପୁବ୍ବକଂ ୱିଚ୍ଛିଦ୍ଦକଂ ୱିକ୍ଖାଯିତକଂ ୱିକ୍ଖିତ୍ତକଂ ହତୱିକ୍ଖିତ୍ତକଂ ଲୋହିତକଂ ପୁଳୁୱକଂ ଅଟ୍ଠିକନ୍ତି ଇମେସୁ ଉଦ୍ଧୁମାତକାଦୀସୁ ୱତ୍ଥୂସୁ ଅସୁଭାକାରଂ ଗହେତ୍ୱା ପୱତ୍ତା ଭାୱନା ୱା ଅସୁଭଂ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୬୮। ଯଂ ପନେତଂ ଅରହନ୍ତାନଂ ୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖସମୁଚ୍ଛେଦସଙ୍ଖାତଂ ସମୁଚ୍ଛେଦମରଣଂ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୬୭), ସଙ୍ଖାରାନଂ ଖଣଭଙ୍ଗସଙ୍ଖାତଂ ଖଣିକମରଣଂ, ‘‘ରୁକ୍ଖୋ ମତୋ, ଲୋହଂ ମତ’’ନ୍ତିଆଦି ସମ୍ମୁତିମରଣଞ୍ଚ, ନ ତଂ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଇଧ ପନ ମରଣନ୍ତି ଏକଭୱପରିଯାପନ୍ନସ୍ସ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯସ୍ସ ଉପଚ୍ଛେଦୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ତମ୍ପି କାଲମରଣଂ ଅକାଲମରଣନ୍ତି ଦୁୱିଧଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ କାଲମରଣଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖଯେନ ୱା ଆଯୁକ୍ଖଯେନ ୱା ଉଭଯକ୍ଖଯେନ ୱା ହୋତି, ଅକାଲମରଣଂ ଉପପୀଳଅକୌପଚ୍ଛେଦକକମ୍ମୱସେନ । ‘‘ମରଣଂ ମେ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ୱା ‘‘ଜୀୱିତଂ ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତି ୱା ‘‘ମରଣଂ ମରଣ’’ନ୍ତି ୱା ଯୋନିସୋ ଭାୱଯିତ୍ୱାନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୪୬୯-୭୦। ଯସ୍ସ ପନ ଏତ୍ତାୱତା ଉପଚାରଜ୍ଝାନଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତେନ ୱଧକପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନତୋ ସମ୍ପତ୍ତିୱିପତ୍ତିତୋ ଉପସଂହରଣତୋ

କାଯବହୁସାଧାରଣତୋ ଆଯୁଦୁବ୍ବଲତୋ ଅନିମିତ୍ତତୋ ଅଦ୍ଧାନପରିଚ୍ଛେଦତୋ ଖଣପରିତ୍ତତୋତି ଇମେହି ଅଟ୍ଠହି ଆକାରେହି ମରଣଂ ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବଂ, ଇଦାନି ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ୱଧକସ୍ସେୱୁପଟ୍ଠାନ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଅସିଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସୀସଂ ଛିନ୍ଦିତୁଂ ଠିତୱଧକୋ ୱିଯ ମରଣଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତମେୱାତି ଭାୱନା ମରଣସ୍ସତି ନାମାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ। ସବ୍ବଂ ଆରୋଗ୍ଯଂ ବ୍ଯାଧିପରିଯୋସାନଂ, ସବ୍ବଂ ଯୋବ୍ବନଂ ଜରାପରିଯୋସାନଂ, ସବ୍ବଂ ଜୀୱିତଂ ମରଣପରିଯୋସାନଂ, ତସ୍ମା ''ଅଯଂ ଯୋବ୍ବନାଦିକାଯସମ୍ପତ୍ତି ତାୱଦେୱ ସୋଭତି, ଯାୱ ମରଣସଙ୍ଖାତା ୱିପତ୍ତି ନ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଏୱମାଦିନା ସମ୍ପତ୍ତିୱିପତ୍ତିତୋ ଚ, ସତ୍ତହାକାରେହି ଉପସଂହରଣତୋ ମରଣଂ ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବଂ ଯସମହତ୍ତତୋ ପୁଞ୍ଞମହତ୍ତତୋ ଥାମମହତ୍ତତୋ ଇଦ୍ଧିମହତ୍ତତୋ ପଞ୍ଞାମହତ୍ତତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧତୋତି। ତତ୍ଥ ''ଇଦଂ ମରଣଂ ନାମ ମହାଯସାନଂ ମହାପରିୱାରାନଂ ମହାସମ୍ମତମନ୍ଧାତାଦୀନମ୍ପି ଉପରି ପତତି, କିମଙ୍ଗଂ ପନ ମଯ୍ହଂ ଉପରି ନ ପତିସ୍ସତୀ''ତି ଏୱଂ ଯସମହତ୍ତତୋ,

''ଜୋତିକୋ ଜଟିଲୋ ଉଗ୍ଗୋ,

ମେଣ୍ଡକୋ ଅଥ ପୁଣ୍ଣକୋ;

ଏତେ ଚଞ୍ଞେ ଚ ଯେ ଲୋକେ,

ମହାପୁଞ୍ଞାତି ୱିସ୍ସୁତା;

ସବ୍ବେ ମରଣମାପନ୍ନା,

ମାଦିସେସୁ କଥାୱ କା''ତି। –

ଏୱଂ ପୁଞ୍ଞମହତ୍ତତୋ,

''ୱାସୁଦେୱୋ ବଲଦେୱୋ, ଭୀମସେନାଦଯୋ ମହା;

ବଲା ମଚ୍ଚୁୱସଂ ପତ୍ତା, ମାଦିସେସୁ କଥାୱ କା''ତି। –

ଏୱଂ ଥାମମହତ୍ତତୋ,

''ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନାଦୀନଂ ମହିଦ୍ଧିକାନମ୍ପି ଉପରି ପତତି, ମାଦିସେସୁ କଥାୱ କା''ତି ଏୱଂ ଇଦ୍ଧିମହତ୍ତତୋ, ''ସାରିପୁତ୍ତାଦୀନଂ ମହାପଞ୍ଞାନମ୍ପି ଉପରି ପତତି, ମାଦିସେସୁ କଥାୱ କା''ତି ଏୱଂ ପଞ୍ଞାମହତ୍ତତୋ। ଏୱଂ ଇତରେସମ୍ପି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧାନମ୍ପି ମହନ୍ତଭାୱଂ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ''ତେସମ୍ପି ଉପରି ମରଣଂ ପତତି, କିମଙ୍ଗଂ ପନ ମଯ୍ହଂ ଉପରି ନ ପତିସ୍ସତୀ''ତି ଏୱଂ ଉପସଂହରଣତୋ ଚ, ''ଅଯଂ କାଯୋ ବହୁସାଧାରଣୋ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତିକାନଂଯେୱ ଅନେକସତାନଂ ରୋଗାନଂ ବାହିରାନଂ ଅହିୱିଚ୍ଛିକାଦୀନଞ୍ଚା''ତି କାଯବହୁସାଧାରଣତୋ ଚ, ''ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସପଟିବଦ୍ଧଂ ଜୀୱିତ''ନ୍ତିଆଦିନା ନଯେନ ଆଯୁଦୁବ୍ବଲତୋ ଚ,

''ଜୀୱିତଂ ବ୍ଯାଧି କାଲୋ ଚ,

ଦେହନିକ୍ଖେପନଂ ଗତି;

ପଞ୍ଚେତେ ଜୀୱଲୋକସ୍ମିଂ;

ଅନିମିତ୍ତା ନ ନାଯରେ''ତି। (ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୨୦; ଜା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨।୩୪) –

ଏୱଂ କାଲୱୱତ୍ଥାନସ୍ସ ଅଭାୱତୋ ଚ, ''ଯୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚିରଂ ଜୀୱତି, ସୋ ୱସ୍ସସତଂ ଜୀୱତି ଅପ୍ପଂ ୱା ଭିଯ୍ୟୋ''ତି (ସଂ। ନି। ୧।୧୪୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଏୱମାଦିନା ନଯେନ ଅଦ୍ଧାନସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦାଚ ଭାୱନା ମରଣସ୍ସତି ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ଖଣପରିତ୍ତତୋ ଚ ମରଣସ୍ସତି ଭାୱେତବ୍ବା।

‘‘ଜୀୱିତଂ ଅତ୍ତଭାୱୋ ଚ,

ସୁଖଦୁକ୍ଖା ଚ କେୱଲା;

ଏକଚିତ୍ତସମାଯୁତ୍ତା,

ଲହୁ ସୋ ୱତ୍ତତେ ଖଣୋ’’ତି। (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୧୭୬) –

ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଚତୁରାରକ୍ଖୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ଚତୁରାରକ୍ଖନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୫୦। ୱିପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୭୧-୨।ନାମରୂପଂପରିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଏତ୍ଥ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୨।୬୬୨ ଆଦୟୋ) ନାମରୂପପରିଗ୍ଗହଂ କାତୁକାମେନ ତାୱ ଠପେତ୍ୱା ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ଅୱସେସେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାୟ ୱିତକ୍କାଦୀନି ଝାନଙ୍ଗାନି ଚ ତଂସମ୍ପଯୁତ୍ତେ ଚ ଫସ୍ସାଦୟୋ ଧମ୍ମେ ଲକ୍ଖଣରସପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନପଦଟ୍ଠାନୱସେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ସବ୍ବମେତଂ ଆରମ୍ମଣାଭିମୁଖଂ ନମନତୋ ନମନଟ୍ଠେନ ନାମ’’ନ୍ତି ୱୱତ୍ଥପେତବ୍ବଂ। ତତୋ ତସ୍ସ ପଚ୍ଚୟଂ ପରିୟେସନ୍ତୋ ‘‘ହଦୟୱତ୍ଥୁଂ ନିସ୍ସାୟ ୱତ୍ତତୀ’’ତି ପସ୍ସତି, ପୁନ ୱତ୍ଥୁସ୍ସ ପଚ୍ଚୟଭୂତାନି ଚ ଉପାଦାରୂପାନି ଚ ପସ୍ସିତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ସବ୍ବଂ ରୁପ୍ପନତୋ ୱିକାରାପତ୍ତିତୋ ରୂପ’’ନ୍ତି ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାତି। ପୁନ ତଦୁଭୟଂ ‘‘ନମନଲକ୍ଖଣଂ ନାମଂ, ରୁପ୍ପନଲକ୍ଖଣଂ ରୂପ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ନାମରୂପଂ ୱୱତ୍ଥପେତି। ଇଦଂ ସବ୍ବଂ ସମଥଯାନିକୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ୱିପସ୍ସନାଯାନିକୋ ପନ ଚତୁଧାତୁୱୱତ୍ଥାନମୁଖେନ ଭୂତୁପାଦାୟରୂପାନି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ସବ୍ବମେତଂ ରୁପ୍ପନତୋ ରୂପ’’ନ୍ତି ପସ୍ସତି। ତତୋ ଏୱଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନରୂପସ୍ସ ଚକ୍ଖାଦୀନି ନିସ୍ସାୟ ପୱତ୍ତମାନା ଅରୂପଧମ୍ମାପି ଆପାଥମାଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତତୋ ସବ୍ବେପି ତେ ଅରୂପଧମ୍ମେ ନମନଲକ୍ଖଣେନ ଏକତୋ କତ୍ୱା ‘‘ଏତଂ ନାମ’’ନ୍ତି ପସ୍ସତି। ସୋ ‘‘ଇଦଂ ନାମଂ, ଇଦଂ ରୂପ’’ନ୍ତି ଦ୍ୱେଧା ୱୱତ୍ଥପେତି। ଏୱଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ‘‘ନାମରୂପତୋ ଉଦ୍ଧଂ ଅଞ୍ଞୋ ସତ୍ତୋ ୱା ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱା ପୋସୋ ୱା ଦେୱୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମା ୱା ନତ୍ଥୀ’’ତି ପସ୍ସତି।

ଯଥାହି ଅଙ୍ଗସମ୍ଭାରା, ହୋତି ସଦ୍ଦୋ ରଥୋ ଇତି;

ଏୱଂ ଖନ୍ଧେସୁ ସନ୍ତେସୁ, ହୋତି ସତ୍ତୋତି ସମ୍ମୁତି। (ସଂ। ନି। ୧।୧୭୧);

ଏୱମେୱ ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ସତି ସତ୍ତୋ, ପୁଗ୍ଗଲୋତି ୱା ୱୋହାରମତ୍ତୋ ହୋତୀତି ଏୱମାଦିନା ନୟେନ ନାମରୂପାନଂ ଯାଥାୱଦସ୍ସନସଙ୍ଖାତେନ ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧିଭୂତେନ ଞାଣେନ ନାମରୂପଂ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଅତ୍ଥୋ।

ତତୋତସ୍ସ ଚ ପଚ୍ଚୟନ୍ତି ପୁନ ତସ୍ସ ନାମରୂପସ୍ସ ପଚ୍ଚୟଂ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତନୟେନ ନାମରୂପଂ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ହେତୂ’’ତି ପରିୟେସନ୍ତୋ ଅହେତୁୱାଦୱିସମହେତୁୱାଦେସୁ ଦୋସଂ ଦିସ୍ୱା ରୋଗଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ନିଦାନସମୁଟ୍ଠାନଂ ପରିୟେସନ୍ତୋ ୱେଜ୍ଜୋ ୱିୟ ତସ୍ସ ହେତୁଞ୍ଚ ପଚ୍ଚୟଞ୍ଚ ପରିୟେସନ୍ତୋ ଅୱିଜ୍ଜା ତଣ୍ହା ଉପାଦାନଂ କମ୍ମନ୍ତି ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମେ ନାମରୂପସ୍ସ ଉପ୍ପାଦପଚ୍ଚୟତ୍ତା ‘‘ହେତୂ’’ତି ଚ ଆହାରଂ ଉପତ୍ଥମ୍ଭନସ୍ସ ପଚ୍ଚୟତ୍ତା ‘‘ପଚ୍ଚୟୋ’’ତି ଚ ପସ୍ସତି। ‘‘ଇମସ୍ସ କାୟସ୍ସ ଅୱିଜ୍ଜାଦୟୋ ତୟୋ ଧମ୍ମା ମାତା ୱିୟ ଦାରକସ୍ସ ଉପନିସ୍ସୟା ହୋନ୍ତି, କମ୍ମଂ ପିତା ୱିୟ ପୁତ୍ତସ୍ସ ଜନକଂ, ଆହାରୋ ଧାତି ୱିୟ ଦାରକସ୍ସ ସନ୍ଧାରକୋ’’ତି ଏୱଂ ରୂପକାୟସ୍ସ ପଚ୍ଚୟପରିଗ୍ଗହଂ କତ୍ୱା ପୁନ ‘‘ଚକ୍ଖୁଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ରୂପେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ସଂ। ନି। ୨।୪୩) ନୟେନ ନାମକାୟସ୍ସପି ହେତୁପଚ୍ଚୟଂ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହାତି।

ଏୱଂ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ‘‘ଅତୀତାନାଗତାପି ଧମ୍ମା ଏୱମେୱ ପୱତ୍ତନ୍ତୀ’’ତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ କରୋତି। ତସ୍ସ ଯା ସା ପୁବ୍ବନ୍ତଂ ଆରବ୍ଭ ‘‘ଅହୋସିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ, ନ ନୁ ଖୋ ଅହୋସିଂ, କିଂ ନୁ ଖୋ, କଥଂ ନୁ ଖୋ, କିଂ ହୁତ୍ୱା କିଂ ଅହୋସିଂ ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅତୀତମଦ୍ଧାନ’’ନ୍ତି ପଞ୍ଚୱିଧା ୱିଚିକିଚ୍ଛା ୱୁତ୍ତା, ଯାପି ଅପରନ୍ତଂ ଆରବ୍ଭ ‘‘ଭୱିସ୍ସାମି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ, ନ ନୁ ଖୋ, କିଂ ନୁ ଖୋ, କଥଂ ନୁ ଖୋ, କିଂ ହୁତ୍ୱା କିଂ ଭୱିସ୍ସାମି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନ’’ନ୍ତି ପଞ୍ଚୱିଧା ୱୁତ୍ତା, ଯାପି ଏତରହି ୱା ପନ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଦ୍ଧାନଂ ଆରବ୍ଭ ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କଥଂକଥୀ ହୋତି, ଅହଂ ନୁ ଖୋସ୍ମି, ନୋ ନୁ ଖୋସ୍ମି, କିଂ ନୁ ଖୋସ୍ମି, କଥଂ ନୁ ଖୋସ୍ମି, ଅୟଂ ନୁ ଖୋ ସତ୍ତୋ କୁତୋ ଆଗତୋ, ସୋ କୁହିଂ ଗାମୀ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଛବ୍ବିଧା ୱିଚିକିଚ୍ଛା ୱୁତ୍ତା, ତା

ସଙ୍ଖାପି ପହୀୟନ୍ତି। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୟପରିଗ୍ଗହଣେନ ତୀସୁ ଅଦ୍ଧାସୁ କଙ୍ଖଂ ୱିତରିତ୍ୱା ଠିତଂ ଞାଣଂ ‘‘କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧୀ’’ତିପି ‘‘ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିଞାଣ’’ନ୍ତିପି ‘‘ସମ୍ମାଦସ୍ସନ’’ନ୍ତିପି ୱୁଚ୍ଚତି।

ଏତ୍ଥ ପନ ତିସ୍ସୋ ଲୋକିୟପରିଞ୍ଞା ଞାତପରିଞ୍ଞା ତୀରଣପରିଞ୍ଞା ପହାନପରିଞ୍ଞାତି। ତତ୍ଥ ‘‘ରୁପ୍ପନଲକ୍ଖଣଂ ରୂପଂ, ୱେଦୟିତଲକ୍ଖଣା ୱେଦନା’’ତି ଏୱଂ ତେସଂ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଲକ୍ଖଣସଲ୍ଲକ୍ଖଣୱସେନ ପୱତ୍ତା ପଞ୍ଞା ଞାତପରିଞ୍ଞା ନାମ। ‘‘ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚଂ, ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚା’’ତିଆଦିନା ତେସଂୟେୱ ଧମ୍ମାନଂ ସାମଞ୍ଞଲକ୍ଖଣଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଲକ୍ଖଣାରମ୍ମଣିକୱିପସ୍ସନାପଞ୍ଞା ତୀରଣପରିଞ୍ଞା ନାମ। ତେସୁ ଏୱ ପନ ଧମ୍ମେସୁ ନିଚ୍ଚସଞ୍ଞାଦିପଜହନୱସେନ ପୱତ୍ତା ଲକ୍ଖଣାରମ୍ମଣିକୱିପସ୍ସନା ପହାନପରିଞ୍ଞା ନାମ। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଖାରପରିଗ୍ଗହତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୟାୱ ପଚ୍ଚୟପରିଗ୍ଗହା ଞାତପରିଞ୍ଞାୟ ଭୂମି। କଲାପସମ୍ମସନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୟାୱ ଉଦୟବ୍ବୟାନୁପସ୍ସନା ତୀରଣପରିଞ୍ଞାୟ ଭୂମି। ଭଙ୍ଗାନୁପସ୍ସନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପହାନପରିଞ୍ଞାୟ ଭୂମି। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ହି ‘‘ଅନିଚ୍ଚତୋ ଅନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ନିଚ୍ଚସଞ୍ଞଂ ପଜହତି, ଦୁକ୍ଖତୋ ଅନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ସୁଖସଞ୍ଞଂ, ଅନତ୍ତତୋ ଅନୁପସ୍ସନ୍ତୋ ଅତ୍ତସଞ୍ଞଂ, ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ନନ୍ଦିଂ, ୱିରଜ୍ଜନ୍ତୋ ରାଗଂ, ନିରୋଧେନ୍ତୋ ସମୁଦୟଂ, ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତୋ ଆଦାନଂ ପଜହତୀ’’ତି (ପଟି। ମ। ୧।୫୨) ଏୱଂ ପଜହନ୍ତୋ ନିଚ୍ଚସଞ୍ଞାଦିପହାନସାଧିକାନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଅନୁପସ୍ସନାନଂ ଆଧିପଚ୍ଚଂ ହୋତି। ଇତି ଇମାସୁ ପରିଞ୍ଞାସୁ ସଙ୍ଖାରପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଚେୱ ପଚ୍ଚୟପରିଗ୍ଗହସ୍ସ ଚ ସାଧିତତ୍ତା ଇମିନା ୟୋଗିନା ଞାତପରିଞ୍ଞା ଅଧିଗତା ହୋତି।

ପୁନ ‘‘ୟଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଳାରିକଂ ୱା ସୁଖୁମଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ପଣୀତଂ ୱା ୟଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା, ସବ୍ବଂ ରୂପଂ ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱତୋ ଅନିଚ୍ଚଂ, ଉଦୟବ୍ବୟପ୍ପଟିପୀଳିତତ୍ତା ଦୁକ୍ଖଂ, ଅୱସୱତ୍ତିତ୍ତା ଅନତ୍ତା। ୟା କାଚି ୱେଦନା, ୟା କାଚି ସଞ୍ଞା, ୟେ କେଚି ସଙ୍ଖାରା, ୟଂ କିଞ୍ଚି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଳାରିକଂ ୱା ସୁଖୁମଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ପଣୀତଂ ୱା ୟଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା, ସବ୍ବଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱତୋ ଅନିଚ୍ଚଂ, ଉଦୟବ୍ବୟପ୍ପଟିପୀଳିତତ୍ତା ଦୁକ୍ଖଂ, ଅୱସୱତ୍ତିତ୍ତା ଅନତ୍ତା’’ତି ଏୱମାଦିନା ନୟେନ କଲାପସମ୍ମସନଂ କରୋତି। ଇଦଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ତିଲକ୍ଖଣଂ ଆରୋପେତ୍ୱାନ ସଙ୍ଖାରେ ସମ୍ମସନ୍ତୋ’’ତି।

ଏୱଂ ସଙ୍ଖାରେସୁ ଅନିଚ୍ଚଦୁକ୍ଖଅନତ୍ତୱସେନ କଲାପସମ୍ମସନଂ କତ୍ୱା ପୁନ ସଙ୍ଖାରାନଂ ଉଦୟବ୍ବୟମେୱ ପସ୍ସତି। କଥଂ? ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାସମୁଦୟା (ପଟି। ମ। ୧।୫୦) ରୂପସମୁଦୟୋ, ତଣ୍ହାକମ୍ମଆହାରସମୁଦୟା ରୂପସମୁଦୟୋ’ତି ଏୱଂ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ପଚ୍ଚୟସମୁଦୟଦସ୍ସନଟ୍ଠେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଉଦୟଂ ପସ୍ସତି, ନିବ୍ବତ୍ତିଲକ୍ଖଣଂ ପସ୍ସନ୍ତୋପି ରୂପକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଉଦୟଂ ପସ୍ସତୀ’’ତି ଏୱଂ ପଞ୍ଚହାକାରେହି ରୂପକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଉଦୟଂ ପସ୍ସତି। ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧା ରୂପନିରୋଧୋ, ତଣ୍ହାକମ୍ମଆହାରନିରୋଧା ରୂପନିରୋଧୋ’ତି ଏୱଂ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ପଚ୍ଚୟନିରୋଧଦସ୍ସନଟ୍ଠେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ୱୟଂ ପସ୍ସତି, ୱିପରିଣାମଲକ୍ଖଣଂ ପସ୍ସନ୍ତୋପି ରୂପକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ୱୟଂ ପସ୍ସତୀ’’ତି ଏୱଂ ପଞ୍ଚହାକାରେହି ୱୟଂ ପସ୍ସତି। ତଥା ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାସମୁଦୟା ୱେଦନାସମୁଦୟୋ, ତଣ୍ହାକମ୍ମଫସ୍ସସମୁଦୟା ୱେଦନାସମୁଦୟୋ’’ତି ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ, ନିବ୍ବତ୍ତିଲକ୍ଖଣଂ ପସ୍ସନ୍ତୋପି ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଉଦୟଂ ପସ୍ସତି। ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାନିରୋଧା ୱେଦନାନିରୋଧୋ, ତଣ୍ହାକମ୍ମଫସ୍ସନିରୋଧା ୱେଦନାନିରୋଧୋ’’ତି ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ, ୱିପରିଣାମଲକ୍ଖଣଂ ପସ୍ସନ୍ତୋପି ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ୱୟଂ ପସ୍ସତି। ଏୱଂ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧାଦୀସୁପି। ଅୟଂ ପନ ୱିସେସୋ – ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଫସ୍ସଟ୍ଠାନେ ନାମରୂପସମୁଦୟା, ନାମରୂପନିରୋଧାତି ୟୋଜେତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ଏକେକସ୍ମିଂ ଖନ୍ଧେ ପଚ୍ଚୟସମୁଦୟୱସେନ ଚ ନିବ୍ବତ୍ତିଲକ୍ଖଣୱସେନ ଚ ପଚ୍ଚୟନିରୋଧୱସେନ ଚ ୱିପରିଣାମଲକ୍ଖଣୱସେନ ଚ ଉଦୟବ୍ବୟଦସ୍ସନେନ ଦସ ଦସ କତ୍ୱା ପଞ୍ଞାସ ଲକ୍ଖଣାନି ୱୁତ୍ତାନି। ତେସଂ ୱସେନ ଏୱଂ ରୂପସ୍ସ ଉଦୟୋ ରୂପସ୍ସ ୱୟୋତି ପଚ୍ଚୟତୋ ଚେୱ ଲକ୍ଖଣତୋ ଚ ୱିତ୍ଥାରେନ ମନସିକାରଂ କରୋତି।

ତସ୍ସେୱଂ କରୋତୋ ‘‘ଇତି କିର ଇମେ ଧମ୍ମା ଅହୁତ୍ୱା ସମ୍ଭୋନ୍ତି, ହୁତ୍ୱା ପଟିୱେନ୍ତୀ’’ତି ଞାଣଂ ୱିସଦଂ ହୋତି। ‘‘ଏୱଂ କିର ଇମେ ଧମ୍ମା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀ’’ତି ନିଚ୍ଚଂ ନୱାୱ ହୁତ୍ୱା ସଙ୍ଖାରା ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି। ନ କେୱଲଞ୍ଚ ନିଚ୍ଚଂ ନୱା, ସୂରିୟୁଗ୍ଗମନେ ଉସ୍ସାୱବିନ୍ଦୁ ୱିୟ, ଉଦକବୁବ୍ବୁଳୋ ୱିୟ, ଉଦକେ ଦଣ୍ଡରାଜି ୱିୟ, ଆରଗ୍ଗେ ସାସପୋ ୱିୟ, ୱିଜ୍ଜୁପ୍ପାଦୋ ୱିୟ ଚ ପରିତ୍ତଟ୍ଠାୟିନୋ।
ମାୟାମରୀଚିସୁପିନଅଲାତଚକ୍କଗନ୍ଧବ୍ବନଗରଫେଣପିଣ୍ଡକଦଲିଆଦୟୋ ୱିୟ ନିସ୍ସାରା ହୁତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି। ଏତ୍ତାୱତା ଚାନେନ ୱୟଧମ୍ମମେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଉପ୍ପନ୍ନଞ୍ଚ ୱୟଂ ଉପେତୀତି ଇମିନା ଆକାରେନ ସମପଞ୍ଞାସ ଲକ୍ଖଣାନି ପଟିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଠିତଂ ଉଦୟବ୍ବୟାନୁପସ୍ସନଂ ନାମ ପଠମଂ ତରୁଣୱିପସ୍ସନାଞାଣଂ ଅଧିଗତଂ ହୋତି, ୟସ୍ସାଧିଗମା ଆରଦ୍ଧୱିପସ୍ସକୋତି ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛତି।

ଅଥସ୍ସ ଆରଦ୍ଧୱିପସ୍ସକସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଓଭାସୋ ଞାଣଂ ପୀତି ପସ୍ସଦ୍ଧି ସୁଖଂ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ପଗ୍ଗହୋ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଉପେକ୍ଖା ନିକନ୍ତୀତି ଦସ ୱିପସ୍ସନୁପକ୍କିଲେସା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଓଭାସୋ ନାମ ୱିପସ୍ସନାକ୍ଖଣେ ଞାଣସ୍ସ ବଲୱତ୍ତା ଲୋହିତଂ ପସୀଦତି, ତେନ ଛୱିତୋ ଓଭାସୋ ନିଚ୍ଛରତି, ତଂ ଦିସ୍ୱା ଅୟଂ ୟୋଗୀ ‘‘ମଗ୍ଗୋ ମୟା ପତ୍ତୋ’’ତି ତମେୱ ଓଭାସଂ ଅସ୍ସାଦେତି। ଞାଣନ୍ତି ୱିପସ୍ସନାଞାଣମେୱେତଂ, ସଙ୍ଖାରେ ସମ୍ମସନ୍ତସ୍ସ ସୂରଂ ପସନ୍ନଂ

ହୁତ୍ଵା ପଵତ୍ତମାନଂ ଦିସ୍ଵା ପୁବ୍ବେ ଵିଯ “ମଗ୍ଗୋ”ତି ଅସ୍ସାଦେତି। ପୀତୀତି ଵିପସ୍ସନାପୀତି ଏଵ। ତସ୍ସ ହି ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ପଞ୍ଚଵିଧା ପୀତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ପସ୍ସଦ୍ଧୀତି ଵିପସ୍ସନାପସ୍ସଦ୍ଧି। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ନେଵ କାଯଚିତ୍ତାନଂ ଦରଥୋ ଗାରଵତା କକ୍ଖଳତା ଅକମ୍ମଞ୍ଞତା ଗେଲଞ୍ଞତା ଵଙ୍କତା ହୋତି। ସୁଖଂ ଵିପସ୍ସନାସୁଖମେଵ। ତସ୍ସ କିର ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସକଲସରୀରଂ ଠପିତଵଚ୍ଚି ଵିଯ ଅଭିସନ୍ଦଯମାନଂ ଅତିପଣୀତଂ ସୁଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ନାମ ଵିପସ୍ସନାକ୍ଖଣେ ପଵତ୍ତା ସଦ୍ଧା। ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଚିତ୍ତଚେତସିକାନଂ ଅତିଵିଯ ପସାଦଭୂତା ବଲଵତୀ ସଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ପଗ୍ଗହୋ ନାମ ଵିପସ୍ସନାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଵୀରିଯଂ। ତସ୍ମିଞ୍ହି ଖଣେ ଅସିଥିଲମନଚ୍ଚାରଦ୍ଧଂ ସୁପଗ୍ଗହିତଂ ଵୀରିଯଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଉପଟ୍ଠାନନ୍ତି ଵିପସ୍ସନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସତି। ତସ୍ମିଞ୍ହି ଖଣେ ସୁପଟ୍ଠିତା ସତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଉପେକ୍ଖାତି ଦୁଵିଧା ଵିପସ୍ସନାଵଜ୍ଜନଵସେନ । ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରଗ୍ଗହଣେ ମଜ୍ଝତ୍ତଭୂତଵିପସ୍ସନୁପେକ୍ଖାସଙ୍ଖାତଂ ଞାଣଂ ବଲଵନ୍ତଂ ହୁତ୍ଵା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ମନୋଦ୍ଵାରେ ଆଵଜ୍ଜନୁପେକ୍ଖା ଚ, ସାଵ ତଂ ତଂ ଠାନଂ ଆଵଜ୍ଜେନ୍ତସ୍ସ ସୂରା ତିଖିଣା ହୁତ୍ଵା ଵହତି। ନିକନ୍ତି ଵିପସ୍ସନାନିକନ୍ତି। ଓଭାସାଦୀସୁ ଆଲଯଂ କୁରୁମାନା ସୁଖୁମା ସନ୍ତାକାରା ନିକନ୍ତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଏତ୍ଥ ଓଭାସାଦଯୋ କିଲେସଵତ୍ଥୁଭୂତତାଯ “ଉପକ୍କିଲେସା”ତି ଵୁତ୍ତା, ନ ଅକୁସଲତ୍ତା। ନିକନ୍ତି ପନ ଉପକ୍କିଲେସୋ ଚେଵ କିଲେସଵତ୍ଥୁ ଚ। ପଣ୍ଡିତୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଓଭାସାଦୀସୁ ଉପ୍ପନ୍ନେସୁ ଵିକ୍ଖେପଂ ଅଗଚ୍ଛନ୍ତୋ “ଓଭାସାଦଯୋ ଧମ୍ମା ନ ମଗ୍ଗୋ, ଉପକ୍କିଲେସଵିନିମୁତ୍ତଂ ପନ ଵୀଥିପ୍ପଟିପନ୍ନଂ ଵିପସ୍ସନାଞାଣଂ ମଗ୍ଗୋ”ତି ମଗ୍ଗଞ୍ଚ ଅମଗ୍ଗଞ୍ଚ ଵଵତ୍ଥପେତି। ତସ୍ସେଵଂ “ଅଯଂ ମଗ୍ଗୋ, ଅଯଂ ନ ମଗ୍ଗୋ”ତି ଞତ୍ଵା ଠିତଂ ଞାଣଂ “ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନଵିସୁଦ୍ଧୀ”ତି ଵୁଚ୍ଚତି।

ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅଟ୍ଠଵିଧସ୍ସ ଞାଣସ୍ସ ଵସେନ ସିଖାପ୍ପତ୍ତଂ ଵିପସ୍ସନାଞାଣଂ ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନଵିସୁଦ୍ଧି ନାମ ହୋତି। ଉଦଯବ୍ବଯାନୁପସ୍ସନାଞାଣଂ ଭଙ୍ଗାନୁପସ୍ସନାଞାଣଂ ଭଯତୁପଟ୍ଠାନଞାଣଂ ଆଦୀନଵାନୁପସ୍ସନାଞାଣଂ ନିବ୍ବିଦାନୁପସ୍ସନାଞାଣଂ ମୁଞ୍ଚିତୁକମ୍ଯତାଞାଣଂ ପଟିସଙ୍ଖାନୁପସ୍ସନାଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରୁପେକ୍ଖାଞାଣନ୍ତି ଇମାନି ଅଟ୍ଠ ଞାଣାନି ନାମ। ଏତାନି ନିବ୍ବତ୍ତେତୁକାମେନ ଯସ୍ମା ଉପକ୍କିଲେସେହି ଅଭିଭୂତଂ ହୁତ୍ଵା ଲକ୍ଖଣପ୍ପଟିଵେଧଂ କାତୁଂ ଅସମତ୍ଥଂ ହୋତି ଚିତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ପୁନପି ଉଦଯବ୍ବଯମେଵ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ। ଉଦଯବ୍ବଯଂ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସ ଅନିଚ୍ଚଲକ୍ଖଣଂ ଯଥାଭୂତଂ ଉପଟ୍ଠାତି, ଉଦଯବ୍ବଯପ୍ପଟିପୀଳିତତ୍ତା ଦୁକ୍ଖଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ “ଦୁକ୍ଖମେଵ ଚ ସମ୍ଭୋତି, ଦୁକ୍ଖଂ ତିଟ୍ଠତି ଵେତି ଚା”ତି (ସଂ। ନି। ୧।୧୭୧) ପସ୍ସତୋ ଅନତ୍ତଲକ୍ଖଣଞ୍ଚ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଅନିଚ୍ଚଂ ଅନିଚ୍ଚଲକ୍ଖଣଂ, ଦୁକ୍ଖଂ ଦୁକ୍ଖଲକ୍ଖଣଂ, ଅନତ୍ତା ଅନତ୍ତଲକ୍ଖଣନ୍ତି ଅଯଂ ଵିଭାଗୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ଏତ୍ଥ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତି ଖନ୍ଧପଞ୍ଚକଂ। କସ୍ମା? ଉପ୍ପାଦଵଯଞ୍ଞଥତ୍ତଭାଵା ହୁତ୍ଵା ଅଭାଵତୋ ଵା। ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ନାମ ଜରା, ଉପ୍ପାଦଵଯଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅନିଚ୍ଚଲକ୍ଖଣଂ, ହୁତ୍ଵା ଅଭାଵସଙ୍ଖାତୋ ଵା ଏକୋ ଆକାରଵିକାରୋ। “ଯଦନିଚ୍ଚଂ ତଂ ଦୁକ୍ଖ”ନ୍ତି (ସଂ। ନି। ୩।୧୫) ଵଚନତୋ ତଦେଵ ଖନ୍ଧପଞ୍ଚକଂ ଦୁକ୍ଖଂ। କସ୍ମା? ଅଭିଣ୍ହଂ ପଟିପୀଳିତତ୍ତା। ଅଭିଣ୍ହପ୍ପଟିପୀଳନାକାରୋ ଦୁକ୍ଖଲକ୍ଖଣଂ। “ଯଂ ଦୁକ୍ଖଂ ତଦନତ୍ତା”ତି ଵଚନତୋ ତଦେଵ ଖନ୍ଧପଞ୍ଚକଂ ଅନତ୍ତା। କସ୍ମା? ଅଵସଵତ୍ତନତୋ। ଅଵସଵତ୍ତନାକାରୋ ଅନତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ। ଇମାନିପି ତୀଣି ଲକ୍ଖଣାନି ଉଦଯବ୍ବଯଂ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେଵ ଆରମ୍ମଣାନି ହୋନ୍ତି।

ପୁନପି ସୋ ରୂପାରୂପଧମ୍ମେସୁ ଏଵ “ଅନିଚ୍ଚା”ତିଆଦିନା ଵିପସ୍ସତି, ତସ୍ସ ସଙ୍ଖାରା ଲହୁଂ ଲହୁଂ ଆପାଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତତୋ ଉପ୍ପାଦଂ ଵା ଠିତିଂ ଵା ଆରମ୍ମଣଂ ଅକତ୍ଵା ତେସଂ ଖଯଵଯନିରୋଧେ ଏଵ ପସ୍ସତୋ ସତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତୀତି ଇଦଂ ଭଙ୍ଗାନୁପସ୍ସନାଞାଣଂ ନାମ। ଇମସ୍ସ ଉପ୍ପାଦତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅସ୍ସ ଯୋଗିନୋ “ଯଥା ଇମେ ସଙ୍ଖାରା ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା ଭିଜ୍ଜନ୍ତି, ଏଵଂ ଅତୀତେପି ସଙ୍ଖାରା ଭିଜ୍ଜିଂସୁ, ଅନାଗତେପି ଭିଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତୀ”ତି ନିରୋଧମେଵ ପସ୍ସତୋ ସତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି, ତସ୍ସ ଭଙ୍ଗାନୁପସ୍ସନାଞାଣଂ ଆସେଵନ୍ତସ୍ସ ବହୁଲୀକରୋନ୍ତସ୍ସ ସବ୍ବଭଵଯୋନିଗତିଟ୍ଠିତିସତ୍ତାଵାସେସୁ ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖାରା ଜଲିତଅଙ୍ଗାରକାସୁଆଦଯୋ ଵିଯ ମହାଭଯଂ ହୁତ୍ଵା ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି। ଏତଂ ଭଯତୁପଟ୍ଠାନଞାଣଂ ନାମ। ତସ୍ସ ତଂ ଭଯତୁପଟ୍ଠାନଞାଣଂ ଆସେଵନ୍ତସ୍ସ ସବ୍ବେ ଭଵାଦଯୋ ଆଦିତ୍ତଅଙ୍ଗାରା ଵିଯ, ସମୁସ୍ସିତଖଗ୍ଗା ଵିଯ ପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ଅପ୍ପଟିସରଣା ସାଦୀନଵା ହୁତ୍ଵା ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି। ଇଦଂ ଆଦୀନଵାନୁପସ୍ସନାଞାଣଂ ନାମ। ତସ୍ସ ଏଵଂ ସଙ୍ଖାରେ ଆଦୀନଵତୋ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସ ଭଵାଦୀସୁ ସଙ୍ଖାରାନଂ ଆଦୀନଵତ୍ତା ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେସୁ ଉକ୍କଣ୍ଠନା ଅନଭିରତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଇଦଂ ନିବ୍ବିଦାନୁପସ୍ସନାଞାଣଂ ନାମ। ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେସୁ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଉକ୍କଣ୍ଠନ୍ତସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ମା ସଙ୍ଖାରଗତା ମୁଞ୍ଚିତୁକାମତା ନିସ୍ସରିତୁକାମତାଵ ହୋତି। ଇଦଂ ମୁଞ୍ଚିତୁକମ୍ଯତାଞାଣଂ ନାମ। ପୁନ ତସ୍ମା ସଙ୍ଖାରଗତା ମୁଞ୍ଚିତୁଂ ପୁନ ତେ ଏଵ ସଙ୍ଖାରେ ପଟିସଙ୍ଖାନୁପସ୍ସନାଞାଣେନ ତିଲକ୍ଖଣଂ ଆରୋପେତ୍ଵା ତୀରଣଂ ପଟିସଙ୍ଖାନୁପସ୍ସନାଞାଣଂ ନାମ, ଯୋ ଏଵଂ ତିଲକ୍ଖଣଂ ଆରୋପେତ୍ଵା ସଙ୍ଖାରେ ପରିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ତେସୁ ଅନତ୍ତଲକ୍ଖଣସ୍ସ ସୁଦିଟ୍ଠତ୍ତା “ଅତ୍ତା”ତି ଵା “ଅତ୍ତନିଯ”ନ୍ତି ଵା ଅଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ସଙ୍ଖାରେସୁ ଭଯଞ୍ଚ ନନ୍ଦିଞ୍ଚ ପହାଯ ସଙ୍ଖାରେସୁ ଉଦାସିନୋ ହୋତି ମଜ୍ଝତ୍ତୋ, “ଅହ”ନ୍ତି ଵା “ମମ”ନ୍ତି ଵା ନ ଗଣ୍ହାତି, ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେସୁ ଉଦାସିନୋ ମଜ୍ଝତ୍ତୋ ତୀସୁ ଭଵେସୁ ଉପେକ୍ଖକୋ, ତସ୍ସ ତଂ ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରୁପେକ୍ଖାଞାଣଂ ନାମ। ତଂ ପନେତଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରପ୍ପଵତ୍ତଂ ଵିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ଵା ନିବ୍ବାନନିନ୍ନଂ ନିବ୍ବାନପକ୍ଖନ୍ଦଂ ହୋତି, ନୋ ଚେ ନିବ୍ବାନଂ ସନ୍ତତୋ ପସ୍ସତି, ପୁନପ୍ପୁନଂ “ଅନିଚ୍ଚ”ନ୍ତି ଵା “ଦୁକ୍ଖ”ନ୍ତି ଵା “ଅନତ୍ତା”ତି ଵା ତିଵିଧାନୁପସ୍ସନାଵସେନ ସଙ୍ଖାରାରମ୍ମଣମେଵ ହୁତ୍ଵା ପଵତ୍ତତି।

ଏଵଂ ତିଟ୍ଠମାନଞ୍ଚ ଏତଂ ଅନିମିତ୍ତୋ ଅପ୍ପଣିହିତୋ ସୁଞ୍ଞତୋତି ତିଣ୍ଣଂ ଵିମୋକ୍ଖାନଂ ଵସେନ ଵିମୋକ୍ଖମୁଖଭାଵଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ଵା ତିଟ୍ଠତି। ତିସ୍ସୋ ହି

ଅନୁପସ୍ସନା ତୀଣି ୱିମୋକ୍ଖମୁଖାନୀତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଅନିଚ୍ଚତୋ ମନସି କରୋନ୍ତୋ (ପଟି। ମ। ୧।୨୨୩-୨୨୪) ଅଧିମୋକ୍ଖବହୁଲୋ ଅନିମିତ୍ତଂ ୱିମୋକ୍ଖଂ ପଟିଲଭତି। ଦୁକ୍ଖତୋ ମନସି କରୋନ୍ତୋ ପସ୍ସଦ୍ଧିବହୁଲୋ ଅପ୍ପଣିହିତଂ ୱିମୋକ୍ଖଂ ପଟିଲଭତି। ଅନତ୍ତତୋ ମନସି କରୋନ୍ତୋ ୱେଦବହୁଲୋ ସୁଞ୍ଞତୱିମୋକ୍ଖଂ ପଟିଲଭତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଅନିମିତ୍ତୋ ୱିମୋକ୍ଖୋତି ଅନିମିତ୍ତାକାରେନ ନିବ୍ବାନଂ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ପୱତ୍ତୋ ଅରିୟମଗ୍ଗୋ। ସୋ ହି ଅନିମିତ୍ତାୟ ଧାତୁୟା ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଅନିମିତ୍ତୋ, କିଲେସେହି ଚ ୱିମୁତ୍ତତ୍ତା ୱିମୋକ୍ଖୋ। ଏତେନେୱ ନୟେନ ଅପ୍ପଣିହିତାକାରେନ ନିବ୍ବାନଂ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ପୱତ୍ତୋ ଅପ୍ପଣିହିତୋ, ସୁଞ୍ଞତାକାରେନ ନିବ୍ବାନଂ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ପୱତ୍ତୋ ସୁଞ୍ଞତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅଧିଗତସଙ୍ଖାରୁପେକ୍ଖସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ୱିପସ୍ସନା ସିଖାପ୍ପତ୍ତା ହୋତି। ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିୱିପସ୍ସନାତି ଏତଦେୱ। ଏତଂ ସଙ୍ଖାରୁପେକ୍ଖାଞାଣଂ ଆସେୱନ୍ତସ୍ସ ଭାୱେନ୍ତସ୍ସ ତିକ୍ଖତରା ସଙ୍ଖାରୁପେକ୍ଖା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

ତସ୍ସ ଇଦାନି ମଗ୍ଗୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି ସଙ୍ଖାରୁପେକ୍ଖା ସଙ୍ଖାରେ ''ଅନିଚ୍ଚା''ତି ୱା ''ଦୁକ୍ଖା''ତି ୱା ''ଅନତ୍ତା''ତି ୱା ସମ୍ମସିତ୍ୱା ଭୱଙ୍ଗଂ ଓତରତି। ଭୱଙ୍ଗା ୱୁଟ୍ଠାୟ ସଙ୍ଖାରୁପେକ୍ଖାୟ ଆଗତନୟେନେୱ ଅନିଚ୍ଚାଦିଆକାରେନ ମନସି କରିତ୍ୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ମନୋଦ୍ୱାରାୱଜ୍ଜନଂ, ତଦେୱ ମନସି କରୋତୋ ପଠମଂ ଜୱନଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ୟଂ ''ପରିକମ୍ମ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଦନନ୍ତରଂ ତଥେୱ ଦୁତିୟଂ ଜୱନଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ୟଂ ''ଉପଚାର''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଦନନ୍ତରମ୍ପି ତଥେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଜୱନଚିତ୍ତଂ, ୟଂ ''ଅନୁଲୋମ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଦଂ ତେସଂ ପାଟିୟେକ୍କଂ ନାମଂ। ଅୱିସେସେନ ପନ ତିୱିଧମ୍ପେତଂ ଆସେୱନନ୍ତିପି ପରିକମ୍ମନ୍ତିପି ଉପଚାରନ୍ତିପି ଅନୁଲୋମନ୍ତିପି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଦଂ ପନ ଅନୁଲୋମଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରାରମ୍ମଣାୟ ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିୟା ୱିପସ୍ସନାୟ ପରିୟୋସାନଂ ହୋତି। ନିପ୍ପରିୟାୟେନ ପନ ଗୋତ୍ରଭୁଞାଣମେୱ ୱିପସ୍ସନାପରିୟୋସାନନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତତୋ ପରଂ ନିରୋଧଂ ନିବ୍ବାନଂ ଆରମ୍ମଣଂ କୁରୁମାନଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନଗୋତ୍ତଂ ଅତିକ୍କମମାନଂ ନିବ୍ବାନାରମ୍ମଣେ ପଠମସମନ୍ନାହାରଭୂତଂ ଅପୁନରାୱତ୍ତକଂ ଗୋତ୍ରଭୁଞାଣଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଇଦଂ ପନ ଞାଣଂ ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧିଞ୍ଚ ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧିଞ୍ଚ ନ ଭଜତି, ଅନ୍ତରା ଅବ୍ବୋହାରିକମେୱ ହୋତି, ୱିପସ୍ସନାସୋତେ ପତିତତ୍ତା ପନ ୱିପସ୍ସନାତି ୱା ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ନିବ୍ବାନଂ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ଗୋତ୍ରଭୁଞାଣେ ନିରୁଦ୍ଧେ ତେନ ଦିନ୍ନସଞ୍ଞାୟ ନିବ୍ବାନଂ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ଦିଟ୍ଠିସଂୟୋଜନଂ ସୀଲବ୍ବତପରାମାସସଂୟୋଜନଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛାସଂୟୋଜନନ୍ତି ତୀଣି ସଂୟୋଜନାନି ସମୁଚ୍ଛେଦୱସେନ ୱିଦ୍ଧଂସେନ୍ତୋ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ତଦନନ୍ତରଂ ତସ୍ସେୱ ୱିପାକଭୂତାନି ଦ୍ୱେ ତୀଣି ୱା ଫଲଚିତ୍ତାନି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଅନନ୍ତରୱିପାକତ୍ତା ଲୋକୁତ୍ତରାନଂ। ଫଲପରିୟୋସାନେ ପନସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ଭୱଙ୍ଗଂ ଓତରତି।

ତତୋ ଭୱଙ୍ଗଂ ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣତ୍ଥାୟ ମନୋଦ୍ୱାରାୱଜ୍ଜନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ହି ''ଇମିନା ୱତାହଂ ମଗ୍ଗେନ ଆଗତୋ''ତି ମଗ୍ଗଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି, ତତୋ ''ଅୟଂ ମେ ଆନିସଂସୋ ଲଦ୍ଧୋ''ତି ଫଲଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି, ତତୋ ''ଇମେ ନାମ ମେ କିଲେସା ପହୀନା''ତି ପହୀନକିଲେସେ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି, ତତୋ ''ଇମେ ନାମ ମେ କିଲେସା ଅୱସିଟ୍ଠା''ତି ଉପରିମଗ୍ଗତ୍ତୟୱଜ୍ଝେ କିଲେସେ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି, ଅୱସାନେ ''ଅୟଂ ମେ ଧମ୍ମୋ ଆରମ୍ମଣତୋ ପଟିୱିଦ୍ଧୋ''ତି ଅମତଂ ନିବ୍ବାନଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି। ଇତି ସୋତାପନ୍ନସ୍ସ ଅରିୟସାୱକସ୍ସ ପଞ୍ଚ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାନି ହୋନ୍ତି। ତଥା ସକଦାଗାମିଅନାଗାମୀନଂ। ଅରହତୋ ପନ ଅୱସିଟ୍ଠକିଲେସପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଏୱଂ ସବ୍ବାନିପି ଏକୂନୱୀସତି ହୋନ୍ତି। ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦୋୱ ଚେସୋ। ପହୀନାୱସିଟ୍ଠକିଲେସପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଞ୍ହି ସେକ୍ଖାନଂ ହୋତି ୱା, ନ ୱା। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ସୋ ସୋତାପନ୍ନୋ ଅରିୟସାୱକୋ ତସ୍ମିଂୟେୱ ୱା ଆସନେ ନିସିନ୍ନୋ ଅପରେନ ୱା ସମୟେନ କାମରାଗବ୍ୟାପାଦାନଂ ତନୁଭାୱଂ କରୋନ୍ତୋ ଦୁତିୟମଗ୍ଗଂ ପାପୁଣାତି, ତଦନନ୍ତରଂ ୱୁତ୍ତନୟେନ ଫଲଞ୍ଚ। ତତୋ ୱୁତ୍ତନୟେନ କାମରାଗବ୍ୟାପାଦାନଂ ଅନୱସେସପ୍ପହାନଂ କରୋନ୍ତୋ ତତିୟମଗ୍ଗଂ ପାପୁଣାତି, ୱୁତ୍ତନୟେନ ଫଲଞ୍ଚ। ତତୋ ତସ୍ମିଂୟେୱ ୱା ଆସନେ ନିସିନ୍ନୋ ଅପରେନ ୱା ସମୟେନ ରୂପରାଗଅରୂପରାଗମାନୌଦ୍ଧଚ୍ଚଅୱିଜ୍ଜାନଂ ଅନୱସେସପ୍ପହାନଂ କରୋନ୍ତୋ ଚତୁତ୍ଥମଗ୍ଗଂ ପାପୁଣାତି, ୱୁତ୍ତନୟେନ ଫଲଞ୍ଚ। ଏତ୍ତାୱତା ଚେସ ଅରହା ନାମ ଅଟ୍ଠମୋ ଅରିୟପୁଗ୍ଗଲୋ ହୋତି ମହାଖୀଣାସୱୋ। ଇତି ଇମେସୁ ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଞାଣଂ ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ନାମ।

ଏତ୍ତାୱତା ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲାଦୀନଂ ୱୁତ୍ତା ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧି ଚ ମେତ୍ତାସୁଭାଦୀନଂ ୱୁତ୍ତା ଚିତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧି ଚ ନାମରୂପପରିଗ୍ଗହାଦୀନଂ ୱସେନ ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧିକଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ପଟିପଦାଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧିୟୋ ଚାତି ସତ୍ତ ୱିସୁଦ୍ଧିୟୋ ୱୁତ୍ତା ହୋନ୍ତି। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ପଟିପଦାକ୍କମଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ ''ପାପୁଣେୟ୍ୟାନୁପୁବ୍ବେନ, ସବ୍ବସଂୟୋଜନକ୍ଖୟ''ନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ସକ୍କାୟଦିଟ୍ଠି ୱିଚିକିଚ୍ଛା ସୀଲବ୍ବତପରାମାସୋ କାମରାଗୋ ପଟିଘୋ ରୂପରାଗୋ ଅରୂପରାଗୋ ମାନୋ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅୱିଜ୍ଜାତି ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମା ସବ୍ବସଂୟୋଜନା ନାମ। ଏତେସୁ ସକ୍କାୟଦିଟ୍ଠିୱିଚିକିଚ୍ଛାସୀଲବ୍ବତପରାମାସା ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗୱଜ୍ଝା, କାମରାଗପଟିଘା ଦୁତିୟମଗ୍ଗେନ ତନୁଭୂତା ହୁତ୍ୱା ତତିୟେନ ସମୁଗ୍ଘାତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ସେସାନି ପଞ୍ଚ ଚତୁତ୍ଥେନାତି। ଏୱଂ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ସବ୍ବସଂୟୋଜନକ୍ଖୟସଙ୍ଖାତଂ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣାତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ୱିପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନିଗମନକଥାୱଣ୍ଣନା

୪୭୩-୫। ଅଧିସୀଲଅଧିଚିତ୍ତାନଂ ଅଧିପଞ୍ଞାଯ ଚ ସିକ୍ଖନା ଉତ୍ତରି ଭିକ୍ଖୁକିଚ୍ଚଂ ନାମ ନତ୍ଥି ଯସ୍ମା, ଅତୋ ଅଯଂ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା ସମୁଦାହଟା।

କେନାତି ଚେ? ଯସ୍ସ ଥେରସ୍ସ ଲୋକୱିଚାରିନୋ ଲୋକେ ୱିଚରନ୍ତସ୍ସ ମହତୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦସ୍ସ ପରିସ୍ସମୋ ନ ସମ୍ଭୋତି ନ ହୋତି, କିଂ ୱିଯ? ମାଲୁତସ୍ସେୱ ନିଚ୍ଚସୋ, ଯଥା ନିଚ୍ଚଂ ୱିଚରନ୍ତସ୍ସ ମାଲୁତସ୍ସ ପରିସ୍ସମୋ ନତ୍ଥି, ଏୱଂ ୱିଚରନ୍ତସ୍ସ କିତ୍ତିସଦ୍ଦସ୍ସ ପରିସ୍ସମୋ ନତ୍ଥି, ତେନ ଧମ୍ମସିରିକେନ ସମୁଦାହଟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଏତ୍ତାୱତା ଚ –

ନିଟ୍ଠିତୋ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାଯ, ସମାସେନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ;

ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ଏତିସ୍ସା, ସଙ୍ଗହୀ ପିଟକତ୍ତଯଂ।

ତସ୍ମା ୱିତ୍ଥାରକାମେନ, ସକଲେ ପିଟକତ୍ତଯେ;

କତ୍ତବ୍ବୋ ସାଦରୋ ଏତ୍ଥ, ଇତରେନ ୱିସେସତୋତି।

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାୱିନିଚ୍ଛଯୋ।

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା-ପୁରାଣଟୀକା ନିଟ୍ଠିତା।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା-ଅଭିନଵଟୀକା

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥା

ତିଲୋକତିଲକଂ ଵନ୍ଦେ, ସଦ୍ଧମ୍ମାମତନିମ୍ମିତଂ;

ସଂସୁଟ୍ଠୁକତସମ୍ଭାରଂ, ଜିନଂ ଜନମନୋରମଂ।

ସାରିପୁତ୍ତଂ ମହାସାମିଂ, ନେକସତ୍ଥଵିସାରଦଂ;

ମହାଗୁଣଂ ମହାପଞ୍ଞଂ, ନମୋ ମେ ସିରସା ଗରୁଂ।

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାଯ ଟୀକା ଯା, ପୁରାତନା ସମୀରିତା;

ନ ତାଯ ସକ୍କା ସକ୍କଚ୍ଚଂ, ଅତ୍ଥୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ଞାତଵେ।

ତତୋନେକଗୁଣାନଂ ଯୋ, ମଞ୍ଜୂସା ରତନାନଵ;

ସୁମଙ୍ଗଲସନାମେନ, ତେନ ପଞ୍ଞଵତା ସତା।

ଅଜ୍ଝେସିତୋ ଯତିନ୍ଦେନ, ସଦାରଞ୍ଞନିଵାସିନା;

ସଓିକ୍ଖିଚ୍ଛଯମେତିସ୍ସା, କରିସ୍ସାମତ୍ଥଵଣ୍ଣନଂ।

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାଵଣ୍ଣନା

(କ) ଏତ୍ଥାହ – କିମତ୍ଥମାଦିତୋଵାଯଂ ଗାଥା ନିକ୍ଖିତ୍ତା, ନନୁ ଯଥାଧିପ୍ପେତମେଵ ପକରଣମାରଭନୀଯନ୍ତି? ଵୁଚ୍ଚତେ – ସପ୍ପଯୋଜନତ୍ତା । ସପ୍ପଯୋଜନଞ୍ହି ଚଂଦସ୍ସନଂ ତାଯ ରତନତ୍ତଯପ୍ପଣାମାଭିଧେଯ୍ୟକରଣପ୍ପକାରପ୍ପଯୋଜନାଭିଧାନସନ୍ଦସ୍ସନତୋ। ତାନି ଚ ପନ ସପ୍ପଯୋଜନାନି ଅନନ୍ତରାଯେନ ଗନ୍ଥପରିସମାପନାଦିପ୍ପଯୋଜନାନମଭିନିପ୍ଫାଦନତୋ। ତଥା ହି ସୋତୂନମତ୍ତନୋ ଚ ଯଥାଧିପ୍ପେତତ୍ଥନିପ୍ଫାଦନଂ ରତନତ୍ତଯପ୍ପଣାମକରଣପ୍ପଯୋଜନଂ। ଵିଦିତାଭିଧେଯ୍ୟସ୍ସ ଗନ୍ଥସ୍ସ ଵିଞ୍ଞୂନମାଦରଣୀଯତା ଅଭିଧେଯ୍ୟକଥନପ୍ପଯୋଜନଂ। ସୋତୁଜନସମୁସ୍ସାହଜନନଂ କରଣପ୍ପକାରପ୍ପଯୋଜନକଥନପ୍ପଯୋଜନଂ। ଵୋହାରସୁଖତା ପନ ଅଭିଧାନକଥନପ୍ପଯୋଜନଂ।

ତତ୍ଥ ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ରତନତ୍ତଯନ୍ତି ଇମିନା ରତନତ୍ତଯପ୍ପଣାମୋ ଦସ୍ସିତୋ, ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖନ୍ତି ଇମିନା ଖୁଦ୍ଦଭୂତାନଂ ସିକ୍ଖାନଂ ଇଧ ପଟିପାଦେତବ୍ବତାଦୀପନେନ ଅଭିଧେଯ୍ୟଂ, ଅଭିଧେଯ୍ୟୋ ଚ ନାମେସ ସମୁଦିତେନ ସତ୍ଥେନ ଵଚନୀଯତ୍ଥୋତି। ଅଭିଧାନଞ୍ଚ ପନ ଇମିନାଵ ଦସ୍ସିତଂ ତେନ ଅତ୍ଥାନୁଗତସମଞ୍ଞାପରିଦୀପନତୋ। ସମାତିକନ୍ତି ଇମିନା କରଣପ୍ପକାରୋ, ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖନ୍ତି ଇମିନା ଚ, ତେନ ଖୁଦ୍ଦଭୂତାନଂ ସିକ୍ଖାନଂ ଇଧ ଦସ୍ସେତବ୍ବଭାଵପ୍ପକାସନତୋ। ଆଦିତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନ ସିକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ଇମିନା ପଯୋଜନପଯୋଜନଂ ପନ ଇମିନାଵ ସାମତ୍ଥିଯତୋ ଦସ୍ସିତମେଵ, ତାସଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବପ୍ପକାସନେନ ହି ସିକ୍ଖନେ ସତି ତମ୍ମୂଲିକାଯ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକସମ୍ପରାଯିକତ୍ଥନିପ୍ଫତ୍ତିଯା ସଂସିଜ୍ଝନତୋ। ପକରଣପ୍ପଯୋଜନାନଂ ସାଧନସାଧିଯଲକ୍ଖଣୋ ସମ୍ବନ୍ଧୋ ତନ୍ନିସ୍ସଯଦସ୍ସନେନେଵ ଦସ୍ସିତୋଯେଵାତି ଅଯମେତ୍ଥ ସମୁଦାଯତ୍ଥୋ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥାଵଯଵତ୍ଥୋ – ରତନତ୍ତଯଂ ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖଂ ପଵକ୍ଖାମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ରତିଜନନଟ୍ଠେନ ରତନାନି, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସଙ୍ଘାନମେତଂ ଅଧିଵଚନଂ। ଅଥ ଵା ଚିତ୍ତୀକତାଦିନା କାରଣେନ ରତନାନି, ବୁଦ୍ଧାଦଯୋଵ ରତନାନି। ତଥା ଚ ଵୁତ୍ତଂ –

‘‘ଚିତ୍ତୀକତଂ ମହଗ୍ଘଞ୍ଚ, ଅତୁଲଂ ଦୁଲ୍ଲଭଦସ୍ସନଂ;

ଅନୋମସତ୍ତପରିଭୋଗଂ, ରତନଂ ତେନ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୩; ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୩।୫।୨୨୩; ଖୁ। ପା। ଅଟ୍ଠ। ୩; ସୁ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧। ୨୨୬; ଉଦା। ଅଟ୍ଠ। ୪୫; ମହାନି। ଅଟ୍ଠ। ୫୦);

ତୟୋ ଅୱୟୱା ଅସ୍ସାତି ତୟଂ, ସମୁଦାୟାପେକ୍ଖଂ ଏକୱଚନଂ, ଅୱୟୱୱିନିମୁତ୍ତସ୍ସ ପନ ସମୁଦାୟସ୍ସ ଅଭାୱତୋ ତୀଣି ଏୱ ରତନାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ରତନାନଂ ତୟଂ ରତନତ୍ତୟଂ। ୱନ୍ଦିତ୍ୱାତି ତୀହି ଦ୍ୱାରେହି ନମସ୍ସିତ୍ୱା। ‘‘ତିସ୍ସୋ ଇମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱନ୍ଦନା କାୟେନ ୱନ୍ଦତି, ୱଚସା ୱନ୍ଦତି, ମନସା ୱନ୍ଦତୀ’’ତି (ଅ। ନି। ୩।୧୫୫) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦେତ୍ୱା କେୱଲଂ ରତନତ୍ତୟଗୁଣାନୁସ୍ସରଣୱସେନ ମନୋଦ୍ୱାରେ ବହୁଲପ୍ପୱତ୍ତା କୁସଲଚେତନା ମନୋଦ୍ୱାରୱନ୍ଦନା। ତଂ ତଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ପନ ପୱତ୍ତା କାୟୱଚୀଦ୍ୱାରୱନ୍ଦନା। ସିକ୍ଖିତବ୍ବାତି ସିକ୍ଖା, ଅଧିସୀଲଅଧିଚିତ୍ତଅଧିପଞ୍ଞାୱସେନ ତିସ୍ସୋ ସିକ୍ଖା। ସିକ୍ଖନଞ୍ଚେତ୍ଥ ଯଥାକ୍କମଂ ସୀଲାଦିଧମ୍ମାନଂ ସଂୱରଣୱସେନ, ଏକାରମ୍ମଣେ ଚିତ୍ତଚେତସିକାନଂ ସମାଧାନୱସେନ, ଆରମ୍ମଣଜାନନଲକ୍ଖଣପ୍ପଟିୱେଧମଗ୍ଗପାତୁଭାୱପାପନୱସେନ ଚ ଆସେୱନଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ବହୁୱିଧା ସିକ୍ଖା, ଇଧ ତୁ ସଙ୍ଖେପନୟତ୍ତା ଅପ୍ପକାଦିଅନେକତ୍ଥସମ୍ଭୱେପି ଖୁଦ୍ଦ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଅପ୍ପକତ୍ଥୋୱେତ୍ଥ ଯୁତ୍ତତରୋତି ଖୁଦ୍ଦା ଅପ୍ପକା ସିକ୍ଖାତି ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା। ଇଧ ପନ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାପ୍ପକାସକୋ ଗନ୍ଥୋ ତବ୍ବୋହାରୂପଚାରତୋ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୱସେନ ‘‘ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି ଯଥା ‘‘ୱରୁଣାନଗର’’ନ୍ତି। ତଂ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖଂ। ପୱକ୍ଖାମୀତି କଥେସ୍ସାମି।

କୀଦିସନ୍ତି ଆହ ‘‘ଆଦିତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନସିକ୍ଖିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦି। ଆଦି-ସଦ୍ଦୋୟମତ୍ଥି ଅୱୟୱୱଚନୋ ଯଥା ‘‘ସଦ୍ଦାଦୀନି ସଦ୍ଦନାମାନୀ’’ତି। ଅତ୍ଥି ଅପାଦାନୱଚନୋ ଯଥା ‘‘ପବ୍ବତାଦୀନି ଖେତ୍ତାନୀ’’ତି। ତତ୍ଥାୱୟୱୱାଚୀ କମ୍ମସାଧନୋ ‘‘ଆଦିୟତୀତ୍ୟାଦୀ’’ତି। ଇତରୋ ଅପାଦାନସାଧନୋ ‘‘ଆଦିୟତି ଏତସ୍ମାତ୍ୟାଦୀ’’ତି । ତତ୍ଥ ଯୋ ଅୱୟୱୱଚନୋ, ତସ୍ସେଦଂ ଗହଣଂ, ତସ୍ମା ଉପସମ୍ପନ୍ନକ୍ଖଣମ୍ପି ଅନ୍ତୋ କତ୍ୱା ଆଦିଭୂତା ଉପସମ୍ପନ୍ନକ୍ଖଣତୋୟେୱ ପଟ୍ଠାୟାତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଏୱ-ସଦ୍ଦୋ ପନେତ୍ଥ ସଦ୍ଦୱାକ୍ୟାନଂ ଅୱଧାରଣଫଲତ୍ତା ଲବ୍ଭତି। ତୋ-ପଚ୍ଚୟୋ ଅୱଧିମ୍ହିୟେୱ , ନ ଆଧାରେ। ତତ୍ଥ ହି ତୋପଚ୍ଚୟେ ଆଧାରେ ୱତ୍ତମାନେ ଆଦିମ୍ହିୟେୱ ମଜ୍ଝଅନ୍ତାନଂ ଅୱୟୱଭୂତେ ଉପସମ୍ପନ୍ନକ୍ଖଣେୟେୱାତି ଅତ୍ଥୋ ଭୱେୟ୍ୟ, ତଥା ସତି ଅୱଧାରଣନିଚ୍ଛୟୋ ନିୟମୋତି ଅବ୍ଭନ୍ତରତ୍ତା ଆଦିକ୍ଖଣନିୟମେନ ମଜ୍ଝାଦୟୋ ନିୱତ୍ତିୟେୟ୍ୟୁଂ। ଅପାଦାନୱଚନସ୍ସାପି ଗହଣେ ଅୱଧିଭୂତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନକ୍ଖଣୋ ନିୱତ୍ତିୟେୟ୍ୟ ‘‘ପବ୍ବତାଦୀନି ଖେତ୍ତାନୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ଆଦିଭୂତପବ୍ବତପରିଚ୍ଚାଗେନ ଖେତ୍ତଗ୍ଗହଣଂ ୱିୟାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଟୀକାୟଂ ପନ ଆଧାରତ୍ଥୋପି ୱୁତ୍ତୋ, ସୋ ଯଥାୱୁତ୍ତଦୋସଂ ନାତିଗଚ୍ଛତି। ସବ୍ବତ୍ଥ ‘‘ଟୀକାୟ’’ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତେ ଏତ୍ଥେୱ ପୁରାଣଟୀକାୟନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ଆଦିତୋତି ଇମିନା ଇଦଂ ଦୀପେତି – ଅତିଦୁଲ୍ଲଭଂ ଖଣସମୱାୟଂ ଲଭିତ୍ୱା ଆଲସିୟଦୋସେନ ଅପ୍ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତେହି ଚ ଅଞ୍ଞାଣଦୋସେନ ଅଞ୍ଞଥା ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତେହି ଚ ଅହୁତ୍ୱା ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାୟ ନିରନ୍ତରମେୱ ତୀସୁ ସିକ୍ଖାସୁ ସମ୍ମାପଟିପଜ୍ଜନୱସେନ ଆଦରୋ ଜନେତବ୍ବୋତି।

ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ ଚ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ଆସେୱିତବ୍ବନ୍ତି ଉପସମ୍ପନ୍ନସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ, ଏକସେସନୟେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନତାସାମଞ୍ଞେନ ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟପି ଏତ୍ଥେୱାୱିରୋଧୋତି ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ସିକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ସମାସୋ। ନନୁ ଅଧିସୀଲାଦୟୋୱ ସିକ୍ଖିତବ୍ବା, ଏୱଂ ସତି କଥଂ ପକରଣଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବତ୍ତେନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ନାୟଂ ଦୋସୋ, ସିକ୍ଖାୟ ସିକ୍ଖିତବ୍ବତ୍ତେ ସତି ତଦ୍ଦୀପକଗନ୍ଥସ୍ସାପି ଆସେୱିତବ୍ବତା ଆପଜ୍ଜତୀତି। ସୁଖଗ୍ଗହଣତ୍ଥଂ ୱତ୍ତବ୍ବୱିନିଚ୍ଛୟଂ ସକଲମ୍ପି ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ମାତିକାୟ ଠପନତୋ ସହ ମାତିକାୟାତି ସମାତିକଂ। ତଗ୍ଗୁଣସଂୱିଞ୍ଞାଣୋୟଂ ବହୁବ୍ବୀହି ତସ୍ସ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥସ୍ସ ଯୋ ଗୁଣୋ ମାତିକାସଙ୍ଖାତଂ ୱିସେସନଂ, ତସ୍ସ ଇଧ ୱିଞ୍ଞାୟମାନତ୍ତା। ସୁଖେନେୱ ହି ଗହଣଂ ସିୟା ମାତିକାନୁସାରେନ ତଂ ତଂ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଓଲୋକେନ୍ତାନଂ ସଂସୟାପଗମତୋ।

ମାତିକାୱଣ୍ଣନା

(ଖ-ଜ) ଇଦାନି ‘‘ସମାତିକ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ମାତିକାପଦାନି ତାୱ ଉଦ୍ଦିସିତୁଂ ‘‘ପାରାଜିକା ଚ ଚତ୍ତାରୋ’’ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ଏତ୍ଥାହ – ତୀସୁ ସିକ୍ଖାସୁ ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖାୱ କସ୍ମା ପଠମଂ ୱୁତ୍ତାତି? ସବ୍ବସିକ୍ଖାନଂ ମୂଲଭୂତତ୍ତା। ‘‘ସୀଲେ ପତିଟ୍ଠାୟ ନରୋ ସପଞ୍ଞୋ, ଚିତ୍ତଂ ପଞ୍ଞଞ୍ଚ ଭାୱୟ’’ନ୍ତି (ସଂ। ନି। ୧। ୨୩; ପେଟକୋ। ୨୨; ମି। ପ। ୨।୧।୯) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ରାପି ମହାସାୱଜ୍ଜତ୍ତା ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜୱସେନ ପୱତ୍ତନତୋ ସବ୍ବପଠମଂ ଜାନିତବ୍ବାତି ପାରାଜିକାୱ ପଠମଂ ୱୁତ୍ତାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ମାତିକାପଦାନଂ ପନ ଅତ୍ଥୋ ତସ୍ସ ତସ୍ସ ମାତିକାପଦସ୍ସ ନିଦ୍ଦେସୱସେନେୱ ୱିଞ୍ଞାୟତୀତି ନ ଇଧ ୱିସୁଂ ଦସ୍ସୟିସ୍ସାମ। ଅୱିଞ୍ଞାୟମାନଂ ପନ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥେୱ ପକାସୟିସ୍ସାମ।

ଇଦାନି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠପଦାନୁକ୍କମେନ ନିଦ୍ଦେସଂ ଆରଭନ୍ତୋ ‘‘ପାରାଜିକା ଚ ଚତ୍ତାରୋ’’ତି ପଠମଂ ମାତିକାପଦଂ ଉଦ୍ଧରି। ଏୱମୁପରିପି। ଇଦାନି ପାରାଜିକାୟୋ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠପଦାନୁକ୍କମେନ ନିଦ୍ଦେସଂ ଆରଭନ୍ତୋ ‘‘ଗରୁକା ନୱା’’ତି ଦୁତିୟଂ ପଦଂ ଉଦ୍ଧରୀତିଆଦିନା ଯଥାୟୋଗଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ତତ୍ଥ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନା ପୁଗ୍ଗଲା ତାୟ ପରାଜଯନ୍ତୀତି ପରାଜିଯା। ତେଯେୱ ପାରାଜିକା ଉପସଗ୍ଗସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧିଂ କତ୍ୱା ଯ-କାରସ୍ସ କ-କାରକରଣେନ। ତେ ପନ ଗଣନପରିଚ୍ଛେଦୱସେନ ଚତ୍ତାରୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧। ପାରାଜିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧-୨। ଇଦାନି ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ମଗ୍ଗତ୍ତଯେ''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ଏୱମୁପରିପି ଯଥାଯୋଗଂ ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ମଗ୍ଗତ୍ତଯେତି ଏତ୍ଥ ମଗ୍ଗା ଚ ନାମ ତିଂସ ମଗ୍ଗା। ମନୁସ୍ସାମନୁସ୍ସତିରଚ୍ଛାନଗତୱସେନ ହି ତିସ୍ସୋ ଇତ୍ଥିଯୋ। ତତ୍ଥ ତିରଚ୍ଛାନଗତାୟ ଅଯଂ ପରିଚ୍ଛେଦୋ –

''ଅପଦାନଂ ଅହୀ ମଚ୍ଛା, ଦ୍ୱିପଦାନଞ୍ଚ କୁକ୍କୁଟୀ;

ଚତୁପ୍ପଦାନଂ ମଜ୍ଜାରୀ, ୱତ୍ଥୁ ପାରାଜିକସ୍ସିମା''ତି। (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୫୫);

ତାସଂ ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱମୁଖମଗ୍ଗୱସେନ ତଯୋ ତଯୋ କତ୍ୱା ନୱ ମଗ୍ଗା, ତଥା ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକାନଂ, ପୁରିସାନଂ ପନ ୱଚ୍ଚମୁଖମଗ୍ଗୱସେନ ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ କତ୍ୱା ଛ, ତଥା ପଣ୍ଡକାନନ୍ତି ତିଂସ। ତେସଂ ତଯୋ। କୀଦିସେତି ଆହ ''ସନ୍ଥତସନ୍ଥତେ''ତି। ସନ୍ଥତେ ଅସନ୍ଥତେତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ନ ସନ୍ଥତଂ ଅସନ୍ଥତଂ। ତସ୍ମିଂ ଅସନ୍ଥତେ। ନ-କାରୋ ଏତ୍ଥ ''ଅବ୍ରାହ୍ମଣୋ''ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ପଯିରୁଦାସେ, ତଂ କିରିଯାଯୁତ୍ତସ୍ସ ତାଦିସସ୍ସ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱତ୍ଥୁନୋ ୱିଧାନେନ ସନ୍ଥତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁନୋ ପଯିରୁଦାସନଂ ପରିଚ୍ଚଜନଂ ପଯିରୁଦାସୋତି। ନ ପସଜ୍ଜପ୍ପଟିସେଧେ, ସନ୍ଥତଂ ପସଜ୍ଜ ପତ୍ୱା ତସ୍ସ ''ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ ନ ନିସେଧୋତି। ୱା-ସଦ୍ଦୋ ପନେତ୍ଥ ୱଚନଯୁତ୍ତିବଲେନେୱ ଲବ୍ଭତି, ତସ୍ସ ପଲିୱେଠେତ୍ୱା, ଅନ୍ତୋ ୱା ପୱେସେତ୍ୱା ୱତ୍ଥାଦିନା କେନଚି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ୱା ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥାଭୂତେ ଅଲ୍ଲୋକାସେ ପକତିୱାତେନ ଅସମ୍ଫୁଟ୍ଠେ ତିନ୍ତପ୍ପଦେସେ। ନିମିତ୍ତନ୍ତି ଅଙ୍ଗଜାତଂ। ସନ୍ତିଆଦି ତବ୍ବିସେସନଂ। ସନ୍ତି ଅତ୍ତନିଯଂ। ସଂ-ସଦ୍ଦୋ ହି ଅତ୍ତନି ଅତ୍ତନିଯେ ଚ ୱତ୍ତତି। ସନ୍ଥତଂ ଅସନ୍ଥତନ୍ତି ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା। ଉପାଦିଣ୍ଣନ୍ତି ଅନଟ୍ଠକାଯପ୍ପସାଦଂ। କିତ୍ତକନ୍ତି ଆହ ''ତିଲମତ୍ତମ୍ପୀ''ତି। ତିଲସ୍ସ ମତ୍ତଂ ସାକଲ୍ଲଂ ଯସ୍ସ ତଂ ତିଲମତ୍ତଂ। ''ମତ୍ତଂ ସାକଲ୍ଲଂ ନିଚ୍ଛଯେ''ତି ହି ନିଘଣ୍ଡୁ। ଏତ୍ଥାପି ଅୱଯୱେନ ୱିଗ୍ଗହୋ ସମୁଦାଯୋ ସମାସତ୍ଥୋ, ତିଲବୀଜପ୍ପମାଣମ୍ପୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। କିଂ ତଂ? ନିମିତ୍ତଂ, ପୱେସନଂ ୱା। ଅପି-ସଦ୍ଦୋ ସମ୍ଭାୱନେ, ''ତିଲବୀଜମତ୍ତମ୍ପୀ''ତି ସମ୍ଭାୱୀଯତି, ଅଧିକେ କା ନାମ କଥାତି ଇଦମେତ୍ଥ ସମ୍ଭାୱନଂ, ଏୱଂଭୂତଂ ସଂ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଯଥାୱୁତ୍ତେ ମଗ୍ଗତ୍ତଯେ ତିଲମତ୍ତମ୍ପି ପୱେସେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଚୁତୋ ପରିଭଟ୍ଠୋ, ପାରାଜିକୋ ନାମ ହୋତି ସାସନତୋତି ୱିଞ୍ଞାଯତି ଗମ୍ଯମାନତ୍ଥସ୍ସ ସଦ୍ଦସ୍ସ ପଯୋଗଂ ପତି କାମାଚାରତ୍ତା। କୀଦିସୋତି ଆହ ''ଅନିକ୍ଖିତ୍ତସିକ୍ଖୋ''ତି। ନିକ୍ଖିତ୍ତସିକ୍ଖୋ ପନ ଅଭିକ୍ଖୁକତ୍ତା ପରିଚ୍ଚତ୍ତୋ। ତତ୍ଥ ନିକ୍ଖିତ୍ତା ଓହିତା ପରିଚ୍ଚତ୍ତା ପଚ୍ଚକ୍ଖାତା ସିକ୍ଖା ଏତେନାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଯଥାଲକ୍ଖଣଂ ନ ନିକ୍ଖିତ୍ତସିକ୍ଖୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତସିକ୍ଖୋ। ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତଖେତ୍ତକାଲପ୍ପଯୋଗପୁଗ୍ଗଲୱିଜାନନୱସେନ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ଞତ୍ୱା ତଦଭାୱେନ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ତତ୍ଥ ଉପସମ୍ପନ୍ନଭାୱତୋ ଚୱିତୁକାମତାଚିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ନାମ। ''ବୁଦ୍ଧଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାମୀ''ତିଆଦୀନି ''ଗିହୀତି ମଂ ଧାରେହି, ଉପାସକୋ, ଆରାମିକୋ, ସାମଣେରୋତି ମଂ ଧାରେହୀ''ତି ''ଅଲଂ ମେ ବୁଦ୍ଧେନା''ତିଆଦୀନି ଛ ଖେତ୍ତପଦାନି ଖେତ୍ତଂ ନାମ। ''ପଚ୍ଚକ୍ଖାମୀ''ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତୋ ୱତ୍ତମାନକାଲୋଯେୱ କାଲୋ ନାମ। ଯାୟ କାଯଚି ଭାସାୟ ୱସେନ ୱାଚସିକପ୍ପଯୋଗୋୱ ପଯୋଗୋ ନାମ। ଅନୁମ୍ମତ୍ତାଦିକୋ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତୋ ଚ ମନୁସ୍ସଜାତିକୋ ସୋୱ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନାମ। ପଚ୍ଚକ୍ଖାତକସ୍ସ ୱଚନସମନନ୍ତରମେୱ ''ଅଯଂ ଉକ୍କଣ୍ଠିତୋ''ତି ୱା ''ଗିହିଭାୱଂ ପତ୍ଥଯତୀ''ତି ୱା ସୋତୁନୋ ଜାନନଂ ୱିଜାନନଂ ନାମାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ତତ୍ଥ ନଟ୍ଠକାଯପ୍ପସାଦଂ ପନ ପିଠଅକଂ ୱା ଚମ୍ମଖିଲଂ ୱା ଲୋମଂ ୱା ପୱେସେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଅକ୍ଖିନାସକଣ୍ଣଚ୍ଛିଦ୍ଦୱତ୍ଥିକୋସେସୁ, ସତ୍ଥକାଦୀହି କତୱଣେ ୱା ମେଥୁନରାଗେନ ନିମିତ୍ତଂ ପୱେସେନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ଅୱସେସସରୀରେସୁ ଉପକଚ୍ଛକାଦୀସୁ ଦୁକ୍କଟଂ। ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ହତ୍ଥିଅସ୍ସଗୋଗଦ୍ରଭଓଟ୍ଟମହିଂସାଦୀନଂ ନାସାୟ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ୱତ୍ଥିକୋସେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମେୱ। ସବ୍ବେସମ୍ପି ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ଅକ୍ଖିକଣ୍ଣୱଣେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ। ତଥା ଅୱସେସସରୀରେ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ, ମେଥୁନରାଗେନ ୱା ଜୀୱମାନକପୁରିସସ୍ସ ୱତ୍ଥିକୋସଂ ଅପ୍ପୱେସନ୍ତୋ ନିମିତ୍ତେନ ନିମିତ୍ତଂ ଛୁପତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ବହି ନିକ୍ଖନ୍ତଦନ୍ତେସୁ ୱାଯମନ୍ତସ୍ସ ପନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ଅଯମେତ୍ଥ ସୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନକ୍କମୋ।

ଇଦାନି ପୱେସନଂ ନାମ ନ କେୱଲଂ ଅତ୍ତୁପକ୍କମେନେୱ, ପରୂପକ୍କମେନାପି ହୋତି, ତତ୍ରାପି ସାଦିଯନ୍ତୋୱ ଚୁତୋ ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅଥ ୱା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଅଥ ୱାତି ଅଯଂ ନିପାତୋ, ନିପାତସମୁଦାଯୋ ୱା ପକ୍ଖନ୍ତରାରମ୍ଭୋ। ପୱେସନଞ୍ଚ ଠିତଞ୍ଚ ଉଦ୍ଧାରୋ ଚ ପୱିଟ୍ଠଞ୍ଚ ପୱେସନ… ପେ… ପୱିଟ୍ଠାନି, ଇତରୀତରଯୋଗଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଇତରୀତରଯୋଗୋ ନାମ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଞ୍ଚୋପାଦାନତାତି ପୱେସନାଦୀନି ଠିତାଦିଅତ୍ଥାନିପି ହୋନ୍ତୀତି

ପଣ୍ଡିଟ୍ଟ-ସଦ୍ଦୋପି ପଞ୍ଚେସନାଦିଅତ୍ଥୋ ହୋତି, ତତୋୟେୱେତ୍ଥ ତସ୍ମା ବହୁୱଚନସମ୍ଭୱୋ। ଅଞ୍ଞଥା ଦ୍ୱନ୍ଦେ ଅୱୟୱତ୍ଥପଧାନତ୍ତା ଏକତ୍ଥୱାଚକାପି ପଣ୍ଡିଟ୍ଟ-ସଦ୍ଦା କଥଂ ବହୁୱଚନପ୍ପସଙ୍ଗୋ। ସମାହାରେ ୱା ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଖଣୋତି କାଲୱିସେସୋ। ସୋ ଚ ଯୋଗୱନ୍ତାନଂ ଖଣନ୍ତରୱିନିମୁତ୍ତୋ ନନ୍ତୀତି ପଞ୍ଚେସନ...ପେ...ପଣ୍ଡିଟ୍ଟାନିଯେୱ ଖଣୋତି କମ୍ମଧାରଯୋ, ଅଭେଦେ ଭେଦପରିକପ୍ପନାୟ ୱା ପଞ୍ଚେସନ...ପେ... ପଣ୍ଡିଟ୍ଟାନଂ ଖଣୋତି ଛଟ୍ଠୀତପ୍ପୁରିସୋ। ତସ୍ସ ସାଦକୋ, ତସ୍ମିଂ ୱା ସାଦକୋ ପଞ୍ଚେସନ...ପେ... ସାଦକୋ। ଖଣ-ସଦ୍ଦୋ ପନେତ୍ଥ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସତ୍ତା, ପଞ୍ଚେସନକାଲଂ ଠିତକାଲଂ ଉଦ୍ଧାରକାଲଂ ପଣ୍ଡିଟ୍ଟକାଲଂ, ତସ୍ମିଂ ୱା ସାଦିଯନ୍ତୋତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଏୱଂ ସେୱନଚିତ୍ତପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନେନ ସାଦକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଚୁତୋତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଯଥାୱୁତ୍ତପ୍ପଦେସସ୍ସ ଅନ୍ତୋକରଣଂ ପଞ୍ଚେସନଂ ନାମ। ଯାୱ ଉଦ୍ଧରଣାରମ୍ଭା ନିୱତ୍ତଂ ଠିତଂ ନାମ। ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୫୮) ପନ ମାତୁଗାମସ୍ସ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଂ ପତ୍ୱା ସବ୍ବଥା ୱାୟମତୋ ଓରମିତ୍ୱା ଠିତକାଲଂ ସନ୍ଧାୟ "ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସମଯେ"ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯାୱ ଅଗ୍ଗା ନୀହରଣଂ ଉଦ୍ଧାରୋ ନାମ। ଯାୱ ପଞ୍ଚେସନାରହଟ୍ଠାନା ଅନ୍ତୋକତଂ ପଣ୍ଡିଟ୍ଟଂ ନାମ।

ପଠମଂ।

୩-୪। ଇଦାନି ଦୁତିୟଂ ଦସ୍ସେତୁଂ "ଆଦିଯେଯ୍ୟା"ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ ଆଦିଯେଯ୍ୟ...ପେ... ସଙ୍କେତଂ ୱୀତିନାମଯେ, ପାରାଜିକୋ ଭୱେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଦିନ୍ନନ୍ତି ମନୁସ୍ସସାମିକେହି କାୟୱାଚାହି ନ ଦିନ୍ନଂ। ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନାତି ଥେନୋତି ଚୋରୋ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ଥେଯ୍ୟଂ ନ-କାରସ୍ସ ୟ-କାରଂ କତ୍ୱା ଦ୍ୱିତ୍ତେନ। ଭୱନ୍ତି ଏତସ୍ମା ଅଭିଧାନବୁଦ୍ଧୀତି ଭାୱୋ, ସଦ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତଂ ଜାତିଗୁଣାଦି। ଇଧ ପନ ଅୱହରଣଚିତ୍ତସଙ୍ଖାତଂ ଦବ୍ବଂ ଥେଯ୍ୟଂ। ଥେଯ୍ୟଞ୍ଚ ତଂ ଚିତ୍ତଞ୍ଚାତି ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତଂ, ତେନ। ଆଦିଯେଯ୍ୟାତି ଆରାମାଦିଂ ଅଭିଯୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ। ହରେଯ୍ୟାତି ହରନ୍ତୋ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ। ଅୱହରେଯ୍ୟାତି ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଭଣ୍ଡଂ "ଦେହି ମେ ଭଣ୍ଡ"ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ "ନ ମଯା ଗହିତ"ନ୍ତିଆଦୀନି ୱଦନ୍ତୋ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ। ଇରିଯାପଥଂ କୋପେଯ୍ୟାତି ଭଣ୍ଡହାରକସ୍ସ ଗମନାଦିଇରିଯାପଥଂ ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ। କୋପଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତୀତି ହି ଏତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ "କୋପୀ"ତି ନାମଧାତୁ। ଠାନା ଚାୱେଯ୍ୟାତି ଠପିତଟ୍ଠାନତୋ ଚାୱେଯ୍ୟ। ସଙ୍କେତଂ ୱୀତିନାମଯେତି ପରିକପ୍ପିତଟ୍ଠାନଂ ୱା ସୁଙ୍କଘାତଂ ୱା ଅତିକ୍କାମେଯ୍ୟ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଆରାମାଦିଅଭିଯୁଞ୍ଜନେ, ସାମିକସ୍ସ ୱିମତୁପ୍ପାଦନଧୁରନିକ୍ଖେପେ, ଭଣ୍ଡହାରକସ୍ସ ସୀସଭାରାମସନଫନ୍ଦାପନଖନ୍ଧୋରୋପନେ, ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତେ "ଦେହି ମେ ଭଣ୍ଡ"ନ୍ତି ଚୋଦିଯମାନସ୍ସ "ନାହଂ ଗଣ୍ହାମୀ"ତି ଭଣନୱିମତୁପ୍ପାଦନଧୁରନିକ୍ଖେପେ, ଥଲଟ୍ଠସ୍ସ ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନାମସନଫନ୍ଦାପନଠାନାଚାୱନେ ଚାତି ଚତୂସୁ ପଚ୍ଚେକଂ ଯଥାକ୍କମଂ ଦୁକ୍କଟଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟପାରାଜିକାଯୋ ୱେଦିତବ୍ବା। "ସହଭଣ୍ଡହାରକଂ ନେସ୍ସାମୀ"ତି ପଠମଦୁତିୟପାଦସଙ୍କାମନେ, ପରିକପ୍ପିତସୁଙ୍କଘାତଟ୍ଠାନତୋ ପଠମଦୁତିୟପାଦାତିକ୍କାମେ ଚାତି ଦ୍ୱୀସୁ ପଚ୍ଚେକଂ କମେନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟପାରାଜିକାଯୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ଅୟମେତ୍ଥ ସୱିଞ୍ଞାଣକାୱିଞ୍ଞାଣକମିସ୍ସକତ୍ତା ନାନାଭଣ୍ଡୱସେନ ଯୋଜନା। ଏକଭଣ୍ଡୱସେନ ପନ ସସ୍ସାମିକସ୍ସ ଦାସସ୍ସ ୱା ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସ ୱା ଯଥାୱୁତ୍ତେନ ଅଭିଯୋଗାଦିନା ନୟେନ ଆଦିୟନହରଣାଦିୱସେନ ଯୋଜନା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

ଅପିଚ ଇମାନି ଛ ପଦାନି ୱଣ୍ଣୟନ୍ତେନ ନାନାଭଣ୍ଡଏକଭଣ୍ଡସାହତ୍ଥିକପୁବ୍ବପ୍ପୟୋଗଥେଯ୍ୟାୱହାରସଙ୍ଖାତେ ପଞ୍ଚପଞ୍ଚକେ ସମୋଧାନେତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱୀସତି ଅୱହାରା ଦସ୍ସେତବ୍ବା ଛପ୍ପଦନ୍ତୋଗଧତ୍ତା ସବ୍ବେସମ୍ପି ଅୱହାରାନଂ। ତେ ପନ ଅୱହାରା ଯେନ କେନଚି ଅଭିଯୋଗାଦିଆକାରନାନତ୍ତମତ୍ତେନ ଭିନ୍ନାତି ତଂୱସେନ ପଞ୍ଚପଞ୍ଚକଂ ନାମ ଜାତଂ। ଏୱଂ ସଂୱଣ୍ଣିତଞ୍ହି ଇଦଂ ଅଦିନ୍ନାଦାନପାରାଜିକଂ ସୁୱଣ୍ଣିତଂ ନାମ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ପୁରିମାନି ଦ୍ୱେ ପଞ୍ଚକାନି "ଆଦିଯେଯ୍ୟା"ତିଆଦୀନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପଦାନଂ ୱସେନ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଯଂ ପନେତଂ "ସଙ୍କେତଂ ୱୀତିନାମଯେ"ତି ଛଟ୍ଠଂ ପଦଂ, ତଂ ତତିୟପଞ୍ଚମେସୁ ପଞ୍ଚକେସୁ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟପରିକପ୍ପାୱହାରୱସେନ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ତତ୍ଥ ସାହତ୍ଥିକ-ସଦ୍ଦେନ ଉପଚାରତୋ ତଂସହଚରିତପଞ୍ଚକଂ ଗହେତ୍ୱା "ସାହତ୍ଥିକଞ୍ଚ ତଂ ପଞ୍ଚକଞ୍ଚା"ତି ୱା "ସାହତ୍ଥିକାଦି ପଞ୍ଚକ"ନ୍ତି ମଜ୍ଝେପଦଲୋପୱସେନ ୱା ସାହତ୍ଥିକପଞ୍ଚକଂ। ଏୱମୁପରିପି। ତଂ ପନ ସାହତ୍ଥିକୋ ଆଣତ୍ତିକୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୋ ଅତ୍ଥସାଧକୋ ଧୁରନିକ୍ଖେପୋ ଚାତି। ତତ୍ଥ ସକୋ ହତ୍ଥୋ ସହତ୍ଥୋ, ସହତ୍ଥେନ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସାହତ୍ଥିକୋ। ଏୱଂ ଆଣତ୍ତିକୋ। ସୁଙ୍କଘାତପରିକପ୍ପିତୋକାସାନଂ ଅନ୍ତୋ ଠତ୍ୱା ବହି ନିସ୍ସଜନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗୋ, ସୋ ଏୱ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୋ। କାଲଂ ଅନିୟମେତ୍ୱା ଆଣତ୍ତସ୍ସ ଭଣ୍ଡଗ୍ଗହଣତୋ ଚ ପରସ୍ସ ତେଲକୁମ୍ଭିୟା ପାଦଗ୍ଘନକଂ ତେଲଂ ଅୱସ୍ସଂ ପିୱନକାନଂ ଉପାହନାଦୀନଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତାନଂ ତେଲପାତନତୋ ଚ ପୁରେତରମେୱ ପାରାଜିକସଙ୍ଖାତଂ ଅତ୍ଥଂ ସାଧେତୀତି ଅତ୍ଥସାଧକୋ। ସୋ ପନ ଆଣାପନପ୍ପୟୋଗୋ, ଉପାହନାଦୀନଂ ନିକ୍ଖେପପ୍ପୟୋଗୋ ଚ। ଆରାମାଭିୟୋଗେ ଚ ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଭଣ୍ଡେ ଚ ତାୱକାଲିକଭଣ୍ଡଦେଯ୍ୟାନମଦାନେ ଚ ଧୁରସ୍ସ ନିକ୍ଖେପୋ ଧୁରନିକ୍ଖେପୋ।

ପୁବ୍ବପ୍ପୟୋଗପଞ୍ଚକଂ ନାମ ପୁବ୍ବପ୍ପୟୋଗୋ ସହପ୍ପୟୋଗୋ ସଂୱିଧାୱହାରୋ ସଙ୍କେତକମ୍ମଂ ନିମିତ୍ତକମ୍ମନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଆଣାପନଂ ଭଣ୍ଡଗ୍ଗହଣତୋ ପୁବ୍ବତ୍ତା ପୁବ୍ବପ୍ପୟୋଗୋ ନାମ। ଠାନାଚାୱନଖିଲସଙ୍କାମନପ୍ପୟୋଗେନ ସହ ୱତ୍ତମାନୋ ସହପ୍ପୟୋଗୋ। ସଂୱିଧାୟ ସମ୍ମନ୍ତୟିତ୍ୱା ଗତେସୁ ଏକେନାପି ଭଣ୍ଡେ

ଠାନା ଚାୱିତେ ସଙ୍କେସଂ ଅୱହାରୋ ସଂୱିଧାୱହାରୋ। ସଙ୍କେତକମ୍ମନ୍ତି ପୁବ୍ବଣ୍ହାଦିକାଲପରିଚ୍ଛେଦୱସେନ ସଞ୍ଜାନନକରଣଂ। ନିମିତ୍ତକମ୍ମଂ ନାମ ସଞ୍ଜଞ୍ଜୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଂ ଅକ୍ଖିନିଖଣନାଦିକରଣଂ।

ଥେୟ୍ୟାୱହାରପଞ୍ଚକଂ ପନ ସୟମେୱ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅଥ ୱା''ତିଆଦିମାହ। ନନୁ ଚ ଛପ୍ପଦନ୍ତୋଗଧତ୍ତା ''ସଙ୍କେସମ୍ପି ଅୱହାରାନ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ଏୱଂ ସତି ''ଅଥ ୱା''ତି ପକ୍ଖନ୍ତରୱସେନ ୱିସୁଂ ୱିୟ ଇଦଂ ପଞ୍ଚକଂ କସ୍ମା ୱୁତ୍ତନ୍ତି? ନନୁ ଅୱୋଚୁମ୍ହ ''ଯେନ କେନଚି ଅଭିଯୋଗାଦିଆକାରନାନତ୍ତମତ୍ତେନ ଭିନ୍ନା''ତି, ଏତାଦିସସ୍ସ ଭେଦସ୍ସ ସମ୍ଭୱତୋ ପକ୍ଖନ୍ତରୱସେନାପି ଯୁଜ୍ଜତୀତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଇମସ୍ସ ପଞ୍ଚକସ୍ସ ୱିସୁଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱଚନଂ ପନ ପସିଦ୍ଧିୱସେନାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, କୁସ-ସଦ୍ଦେନ କୁସସଙ୍କାମନମଧିପ୍ପେତଂ ଅଭେଦୋପଚାରେନ। ଥେୟ୍ୟଞ୍ଚ ବଲଞ୍ଚ କୁସୋ ଚ ଛନ୍ନଞ୍ଚ ପରିକପ୍ପୋ ଚ ଥେୟ୍ୟା… ପେ… ପରିକପ୍ପଂ, ଦୀଘୋ ସନ୍ଧିୱସେନ। ତେନ ଅୱହାରକୋ ପାରାଜିକୋ ଭୱେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯୋ ପନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେନ ଅୱହାରକୋ, ସୋ ଅତ୍ଥତୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନସ୍ସ ଅୱହାରକୋ ହୋତୀତି ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସନ୍ତୋଗଧତ୍ତେପିଚସ୍ସ ୱିରୋଧାଭାୱୋଭାୱସାଧନୋ ଚାୟଂ ଛନ୍ନ-ସଦ୍ଦୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ସନ୍ଧିଚ୍ଛେଦନାଦୀନି କତ୍ୱା ୱା ତୁଲାକୂଟମାନକୂଟକହାପଣକୂଟାଦୀହି ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଥେୟ୍ୟାୱହାରକୋ। ବଲକ୍କାରେନ ପରସନ୍ତକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ବଲାୱହାରକୋ। କୁସଂ ସଙ୍କାମେତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତୋ କୁସାୱହାରକୋ। ତିଣପଣ୍ଣାଦୀହି ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା କସ୍ସ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନସ୍ସ ଅୱହାରକୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୱହାରକୋ। ସାଟକାଦିଭଣ୍ଡୱସେନ, ଗବ୍ଭଦ୍ୱାରାଦିଓକାସୱସେନ ୱା ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ପରିକପ୍ପାୱହାରକୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ପରିକପ୍ପିତଭଣ୍ଡଗ୍ଗହଣେ ପରିକପ୍ପିତପରିଚ୍ଛେଦାତିକ୍କମେ ଚ ପାରାଜିକଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଇଦାନି ପନେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛୟଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଭଣ୍ଡକାଲଗ୍ଘଦେସେହୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ଭଣ୍ଡଞ୍ଚ କାଲୋ ଚ ଅଗ୍ଘୋ ଚ ଦେସୋ ଚ ତେହି ଚ ପରିଭୋଗେନ ଚ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ କାତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ । ତତ୍ଥ ଅୱହଟଭଣ୍ଡସ୍ସ ସସ୍ସାମିକସ୍ସାମିକଭାୱଂ ସସ୍ସାମିକେପି ସାମିକାନଂ ସାଲୟନିରାଲୟଭାୱଞ୍ଚ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ସାଲୟକାଲେ ଚେ ଅୱହଟଂ, ଭଣ୍ଡଂ ଅଗ୍ଘାପେତ୍ୱା କାତବ୍ବୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଭଣ୍ଡେନ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ। ନିରାଲୟକାଲେ ଚେ ଅୱହଟଂ, ପାରାଜିକଂ ନତ୍ଥି, ସାମିକେସୁ ପୁନ ଆହରାପେନ୍ତେସୁ ଦାତବ୍ବଂ। ତଦେୱ ହି ଭଣ୍ଡଂ କଦାଚି ମହଗ୍ଘଂ, କଦାଚି ଅପ୍ପଗ୍ଘଂ, ତସ୍ମା ଯସ୍ମିଂ କାଲେ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହଟଂ, ତସ୍ମିଂଯେୱ କାଲେ ଯୋ ତସ୍ସ ଅଗ୍ଘୋ, ତେନ କାତବ୍ବୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ କାଲେନ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ। ନୱଭଣ୍ଡସ୍ସ ଯୋ ଅଗ୍ଘୋ, ସୋ ପଚ୍ଛା ପରିହାୟତି, ତସ୍ମା ସବ୍ବଦା ପକତିଅଗ୍ଘୱସେନ ଅକତ୍ୱା କାତବ୍ବୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଅଗ୍ଘେନ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ। ଭଣ୍ଡୁଟ୍ଠାନଦେସେ ଭଣ୍ଡଂ ଅପ୍ପଗ୍ଘଂ ହୋତି, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ମହଗ୍ଘଂ, ତସ୍ମା ଯସ୍ମିଂ ଦେସେ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହଟଂ, ତସ୍ମିଂଯେୱ ଦେସେ ଅଗ୍ଘେନ କାତବ୍ବୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଦେସେନ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ। ପରିଭୋଗେନ ସାଟକାଦିନୋ ଭଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଘୋ ପରିହାୟତି, ତସ୍ମା ତସ୍ସ ପରିଭୋଗୱସେନ ପରିହୀନାପରିହୀନଭାୱଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା କାତବ୍ବୋ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ପରିଭୋଗେନ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ।

ଦୁତିୟଂ।

୫-୭। ଇଦାନି ତତିୟଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହ''ନ୍ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହଂ କଲଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଜୀୱମାନକମନୁସ୍ସଜାତିକାନଂ ସରୀରଂ। ଚିଚ୍ଚ ପାଣୋତି ସଞ୍ଜାୟ ସଦ୍ଧିଂଯେୱ ''ୱଧାମି ନ''ନ୍ତି ୱଧକଚେତନାୟ ଚେତେତ୍ୱା ପକପ୍ପେତ୍ୱା। ଜୀୱିତା ୱା ୱିଯୋଜୟେତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜାତିଉଣ୍ଣଂସୁନା ସମୁଦ୍ଧଟତେଲବିନ୍ଦୁମତ୍ତଂ କଲଲରୂପକାଲେ ତାପନାଦୀହି ୱା ତତୋ ୱା ଉଦ୍ଧମପି ତଦନୁରୂପେନ ଉପକ୍କମେନ ରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟୋପକ୍କମେ ସତି ତଦାୟତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଅରୂପଜୀୱିତସ୍ସାପି ୱୋରୋପନସମ୍ଭୱତୋ ଉଭୟଜୀୱିତା ୱୋରୋପେୟ୍ୟ। ୱା-ସଦ୍ଦୋ ୱିକପ୍ପେ। ମରଣଚେତନୋତି ମରଣେ ଚେତନା ଯସ୍ସ ସୋ ମରଣାଧିପ୍ପାୟୋ। ସତ୍ଥହାରକନ୍ତି ଜୀୱିତଂ ହରତୀତି ହାରକଂ, ସତ୍ଥଞ୍ଚ ତଂ ହାରକଞ୍ଚାତି ସତ୍ଥହାରକଂ, ତଂ। ଅସ୍ସ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହସ୍ସ। ଉପନିକ୍ଖିପେତି ସମୀପେ ନିକ୍ଖିପେୟ୍ୟ ୱା। ଏତେନ ଥାୱରପ୍ପୟୋଗଂ ଦସ୍ସେତି। ଗାହେୟ୍ୟ ମରଣୂପାୟନ୍ତି ''ସତ୍ଥଂ ୱା ଆହର, ୱିସଂ ୱା ଖାଦା''ତିଆଦିନା ନୟେନ ମରଣତ୍ଥାୟ ଉପାୟଂ ଗାହାପେୟ୍ୟ ୱା। ଏତେନ ଆଣତ୍ତିପ୍ପୟୋଗୋ ଦସ୍ସିତୋ। ୱଦେୟ୍ୟ ମରଣେ ଗୁଣନ୍ତି କାୟୱାଚାଦୂତଲେଖାହି ''ଯୋ ଏୱଂ ମରତି, ସୋ ଧନଂ ୱା ଲଭତୀ''ତିଆଦିନା ନୟେନ ମରଣେ ଗୁଣଂ ପକାସେୟ୍ୟ ୱା। ଉଭୟତ୍ଥ ଅଧିକାରୱସେନ ୱା-ସଦ୍ଦୋ ଆହରିତବ୍ବୋ। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଚୁତୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ସାସନତୋତି ୱିଞ୍ଞାୟତି।

ଇଦାନି ପନସ୍ସ ଛବ୍ବିଧେ ପୟୋଗେଦସ୍ସେତୁଂ ''ପୟୋଗା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସାହତ୍ଥି…ପେ… ଇଦ୍ଧିୱିଜ୍ଜାମୟା ପୟୋଗାତି ଇମେ ଛ ପୟୋଗାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କ-କାରଲୋପେନ ପନେତ୍ଥ ''ସାହତ୍ଥୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ଅନେକତ୍ଥେ ଅନେକତଦ୍ଧିତସମ୍ଭୱେନ ସହତ୍ଥସ୍ସାୟଂ ପୟୋଗୋ ସାହତ୍ଥୀତି ପଦସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ସାହତ୍ଥି ଚ ନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ଚ ଆଣତ୍ତି ଚ ଥାୱରୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଇଦ୍ଧି ଚ ୱିଜ୍ଜା ଚ, ତାସମିମେତି ଇଦ୍ଧିୱିଜ୍ଜାମୟା, ଇଦ୍ଧିମୟୋ ୱିଜ୍ଜାମୟୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପୟୋଗାତି ଇମେ ଛପ୍ପୟୋଗା ନାମ ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସୟଂ ମାରେନ୍ତସ୍ସ କାୟେନ ୱା କାୟପ୍ପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ପହରଣଂ ସାହତ୍ଥିକୋ ପୟୋଗୋ। ଦୂରେ ଠିତଂ ମାରେତୁକାମସ୍ସ କାୟାଦୀହି ଉସୁସତ୍ତିଆଦୀନଂ ନିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗୋ। ''ଅସୁକଂ ନାମ ମାରେହୀ''ତିଆଦିନା ଆଣାପେନ୍ତସ୍ସ ଆଣାପନଂ ଆଣତ୍ତି, ଓପାତଖଣନଂ ଅପସ୍ସେନସଂୱିଧାନଂ ଅସିଆଦୀନଂ ଉପନିକ୍ଖିପନାଦି ଥାୱରୋ। ମାରଣତ୍ଥଂ

କମ୍ମୱିପାକଜାୟ ଇଦ୍ଧିୟା ପୟୋଜନଂ ଇଦ୍ଧିମୟୋ। କମ୍ମୱିପାକଜିଦ୍ଧି ଚ ନାମେସା ରାଜାଦୀନଂ ରାଜିଦ୍ଧିଆଦୟୋ। ତତ୍ଥ ପିତୁରଞ୍ଞୋ ସୀହଢଇଦସ୍ସ ଦାଠାକୋଟନେନ ଚୂଳଅସୁମନକୁଟୁମ୍ବିୟମାରଣେ ରାଜିଦ୍ଧି ଦଟ୍ଠବ୍ବା, ତଦନ୍ତମେୱ ଅଥଵଣାଦିୱିଜ୍ଜାୟ ପରିଜପ୍ପନଂ ୱିଜ୍ଜାମୟୋ ପୟୋଗୋ।

ଏୱଂ ଛପ୍ପୟୋଗେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତେସୁ ଆଣତ୍ତିପ୍ପୟୋଗସ୍ସ ନିୟାମକେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''କାଲା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ୟଥାୱୁତ୍ତଂ ଆଣତ୍ତିଂ ନିୟମେନ୍ତି ସଙ୍କେତୱିସଙ୍କେତତାୱସେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତୀତି ଆଣତ୍ତିନିୟାମକା। ତେ ପନ କାଲୋ ଚ ୱତ୍ଥୁ ଚ ଆୱୁଧଞ୍ଚ ଇରିୟାପଥୋ ଚାତି ଚତ୍ତାରୋ, ତଥା କିରିୟାୱିସେସୋ ଓକାସୋତି ଗଣନପରିଚ୍ଛେଦୱସେନ ଛ ହୋନ୍ତୀତି ଅଛୋ। ତତ୍ଥ କାଲୋ ପୁବ୍ବଣ୍ହାଦି ୟୋବ୍ବନାଦି ଚ। ୱତ୍ଥୁ ମାରେତବ୍ବୋ ସତ୍ତୋ। ଆୱୁଧଂ ଅସିଆଦି। ଇରିୟାପଥୋ ମାରେତବ୍ବସ୍ସ ଗମନାଦି। କିରିୟାୱିସେସୋ ୱିଜ୍ଝନାଦି। ଓକାସୋ ଗାମାଦି। ୟୋ ହି ''ଅଜ୍ଜ, ସ୍ୱେ''ତି ଅନିୟମେତ୍ୱା ''ପୁବ୍ବଣ୍ହେ ମାରେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ୟଦା କଦାଚି ପୁବ୍ବଣ୍ହେ ମାରେତି, ନତ୍ଥି ୱିସଙ୍କେତୋ। ୟୋ ପନ ''ପୁବ୍ବଣ୍ହେ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ମଜ୍ଝନ୍ହାଦୀସୁ ମାରେତି, ୱିସଙ୍କେତୋ ହୋତି, ଆଣାପକସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଏୱଂ କାଲସ୍ସ ସଙ୍କେତୱିସଙ୍କେତତାୱସେନ ନିୟାମକତା ୱେଦିତବ୍ବା। ଇମିନାୱ ନୟେନ ୱତ୍ଥୁଆଦୀସୁପି ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୱେଦିତବ୍ବୋତି।

ତତିୟଂ।

୮-୯। ଇଦାନି ଚତୁତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଝାନାଦିଭେଦ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନି ନୋସନ୍ତଂ ଅତ୍ତୁପନାୟିକଞ୍ଚ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଭୱସ୍ସିତଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞାପଦେସରହିତଞ୍ଚ ଝାନାଦିଭେଦଂ କୋଟ୍ଠାସଂ କତ୍ୱା ୱା ଏକେକଂ କତ୍ୱା ୱା କାୟେନ ୱା ୱାଚାୟ ୱା ୱିଞ୍ଞତ୍ତିପଥେ ଦୀପେନ୍ତୋ ନାଧିମାନିକୋ ଞାତେ ଚୁତୋ ଭୱେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନି ସକସନ୍ତାନେ ନୋସନ୍ତଂ ଅନୁପ୍ପନ୍ନଭାୱେନ ଅୱିଜ୍ଜମାନଂ, ଏତ୍ଥ ନୋସନ୍ତୋତି ଅଛେ ତପ୍ପୁରିସୋ। ଝାନାଦିଭେଦନ୍ତି ଝାନଂ ଆଦି ୟସ୍ସ ''ୱିମୋକ୍ଖସମାଧି ସମାପତ୍ତି ଞାଣଦସ୍ସନ ମଗ୍ଗଭାୱନା ଫଲସଚ୍ଛି କିରିୟାକିଲେସପ୍ପହାନୱିନୀୱରଣତାଚିତ୍ତସ୍ସ ସୁଞ୍ଞାଗାରେ ଅଭିରତୀ''ତି (ପାରା। ୧୯୮) ୱୁତ୍ତସ୍ସ ସୋ ଝାନାଦି, ସୋୱ ଭେଦୋ ୱିସେସୋତି ସମାସୋ। ତଂ ଝାନାଦିଭେଦଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ। ଅତ୍ତୁପନାୟିକନ୍ତି ''ଅୟଂ ମୟି ଅତ୍ଥୀ''ତି ଆରୋଚନୱସେନ ଅତ୍ତନି ଉପନୀୟତି, ''ଅହଂ ୱା ଏତ୍ଥ ସନ୍ଦିସ୍ସାମୀ''ତି ଅତ୍ତା ଉପନୀୟତି ଏତ୍ଥ ଧମ୍ମେତି ୱା ଅତ୍ତୁପନାୟିକୋ, ଝାନାଦିଭେଦୋ, ତଂ। ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଭୱସ୍ସିତନ୍ତି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଭୱୋ ନାମ ଇଦାନି ୱତ୍ତମାନୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ, ତନ୍ନିସ୍ସିତୋତି ସମାସୋ, ସୋ ଚ ଝାନାଦିଭେଦୋୟେୱ, ତଂ।

ଅଞ୍ଞାପଦେସରହିତନ୍ତି ''ୟୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜୀ''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୨୨୦) ନୟେନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅପଦେସୋ, ତେନ ରହିତୋ ଚତ୍ତୋତି ତପ୍ପୁରିସସମାସୋ, ସୋ ରହିତୋ ତେନାତି ୱା ବହୁବ୍ବୀହି, ଝାନାଦିଭେଦୋୱ , ତଂ। କୋଟ୍ଠାସଂ କତ୍ୱା ୱାତି ''ପଠମଂ ଝାନଂ ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିଂ, ପଠମଂ ଝାନଂ ତତିୟଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି''ନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ କୋଟ୍ଠାସଂ କତ୍ୱା ୱା। ଏକେକଂ କତ୍ୱା ୱାତି ''ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିଂ, ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି''ନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ଏକେକଂ କତ୍ୱା ୱା। ଏତ୍ଥ ଚ ଏକନ୍ତି ଠିତେ ୱିଚ୍ଛାୟଂ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ପନ କତ୍ୱାତି କରଣକିରିୟାୟ ଏକେକୱସେନ ଭିନ୍ନସ୍ସ ଝାନାଦିନୋ ଅତ୍ଥସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧନିଚ୍ଛା ୱିଚ୍ଛାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଟୀକାୟଂ ପନ ''କୋଟ୍ଠାସଂ ୱାତି ଏତ୍ଥ 'ଝାନଲାଭୀ, ୱିମୋକ୍ଖଲାଭୀ, ସମାଧିଲାଭୀ, ସମାପତ୍ତିଲାଭୀମ୍ହୀ'ତି ଏୱମାଦିନା ନୟେନ କୋଟ୍ଠାସତୋ ୱାତି ଅଛୋ''ତି ଚ ''ଏକେକଂ ୱାତି 'ପଠମସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୀ, ଦୁତିୟସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୀମ୍ହୀ'ତି ଏୱମାଦିନା ନୟେନ ଏକେକଂ ୱାତି ଅଛୋ''ତି ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ସୋ ପାଠଇୟଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ ଅୱୁତ୍ତକ୍କମୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। କାୟେନ ୱାତି ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଦିୱସେନ କାୟେନ ୱା। ୱାଚାତି ଏତ୍ଥ ୟ-କାରୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ ''ଅଲଜ୍ଜିତା''ତିଆଦୀସୁ ୱିୟ। ୱିଞ୍ଞତ୍ତିପଥେତି କାୟୱଚୀୱିଞ୍ଞତ୍ତୀନଂ ଗହଣୟୋଗ୍ଗେ ପଦେସେ ଠତ୍ୱାତି ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବଂ। ଦୀପେନ୍ତୋତି ''ଇମିନା ଚ ଇମିନା ଚ କାରଣେନ ଅୟଂ ଧମ୍ମୋ ମୟି ଅତ୍ଥୀ''ତି ପକାସେନ୍ତୋ। ନାଧିମାନିକୋତି ଅପ୍ପତ୍ତେ ପତ୍ତସଞ୍ଞିତାସଙ୍ଖାତୋ ଅଧିକୋ ମାନୋ, ସୋ ନତ୍ଥି ଏତସ୍ସାତି ନାଧିମାନିକୋ, ଭିକ୍ଖୁ। ଞାତେତି ୱିଞ୍ଞୁନା ମନୁସ୍ସଜାତିକେନ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନେ ୱୁତ୍ତନୟେନ ୱିଞ୍ଞାତେ ସତି ଚୁତୋ ଭୱେ ସାସନତୋତି ୱିଞ୍ଞାୟତି। ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ଦୀପୟତୋ ପନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ। ଏତ୍ଥ ଚ –

ଦୁକ୍କଟଂ ପଠମସ୍ସେୱ, ସାମନ୍ତମିତି ୱଣ୍ଣିତଂ;

ସେସାନଂ ପନ ତିଣ୍ଣମ୍ପି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟମୁଦୀରିତନ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥଂ।

୧୦। ଇଦାନି ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଚେତେସମସଂୱାସତଂ ଅଭବ୍ବତଞ୍ଚ ଦୀପେତୁଂ ''ପାରାଜିକେତେ''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ଏତେ ଚତ୍ତାରୋ ପାରାଜିକା ପୁଗ୍ଗଲା ୟଥା

ପୁରେ ପୁଟ୍ଠେ ଗିହିକାଲେ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନକାଲେ ଚ ୱିଯ ଅସଂୱାସାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସହ ୱସନ୍ତି ଯସ୍ମା ସବ୍ବେପି ଲଜ୍ଜିନୋ ଏତେସୁ କମ୍ମାଦୀସୁ ନ ଏକୋପି ତତୋ ବହିଦ୍ଧା ସନ୍ଦିସ୍ସତୀତି ଏକକମ୍ମଂ ଏକୁଦ୍ଦେସୋ ସମସିକ୍ଖତାତି ଇମେ ତଯୋ ସଂୱାସା ନାମ। ତତ୍ଥ ଅପଲୋକନାଦିକଂ ଚତୁବ୍ବିଧମ୍ପି ସଙ୍ଘକମ୍ମଂ ସୀମାପରିଚ୍ଛିନ୍ନେହି ପକତତ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ଏକତୋ କତ୍ତବ୍ବତା ଏକକମ୍ମଂ ନାମ। ତଥା ପଞ୍ଚୱିଧୋପି ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସୋ ଏକତୋ ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବତ୍ତା ଏକୁଦ୍ଦେସୋ ନାମ। ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ପନ ସିକ୍ଖାପଦଂ ସବ୍ବେହିପି ଲଜ୍ଜୀପୁଗ୍ଗଲେହି ସମଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଭାୱତୋ ସମସିକ୍ଖତା ନାମ। ନତ୍ଥି ତେ ସଂୱାସା ଏତେସନ୍ତି ଅସଂୱାସା। "ଅଭବ୍ବା"ତିଆଦୀସୁ ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯାତି ତୁମନ୍ତେ ସମ୍ପଦାନୱଚନଂ, ତସ୍ମା ଯଥା ସୀସଚ୍ଛିନ୍ନୋ ଜୀୱିତୁଂ ଅଭବ୍ବୋ, ଏୱଂ ଚତ୍ତାରୋମେ ପୁଗ୍ଗଲା ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯ ଭିକ୍ଖୂ ଭୱିତୁଂ ଅଭବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧। ଇଦାନି ପରିଯାଯାଣତ୍ତୀହି ସମ୍ଭୱନ୍ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ "ପରିଯାଯୋ ଚା"ତିଆଦିମାହ। ପରିଯାଯୋ ଚ ଆଣତ୍ତି ଚ ତତିଯେ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହେ ଲବ୍ଭତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ କାଯାଦୀହି ଯଥାୱୁତ୍ତେହି "ଯୋ ଏୱଂ ମରତି, ସୋ ଧନଂ ୱା ଲଭତୀ"ତି ଏୱମାଦିୱିଞ୍ଞାପକୋ ବ୍ଯଞ୍ଜନଭୂତୋ କାଯୱଚୀପଯୋଗୋ ପରିଯାଯୋ। ଇମିନା ଇଦଂ ଦୀପେତି – ଯଥା ଅଦିନ୍ନାଦାନେ "ଆଦିଯେଯ୍ଯା"ତି (ପାରା। ୯୨) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପାରିଯାଯକଥାଯ ମୁଚ୍ଚତି, ନ ଇଧ ଏୱଂ। "ସଂୱଣ୍ଣେଯ୍ଯା"ତି (ପାରା। ୧୭୨) ପରିଯାଯକଥାଯପି ନ ମୁଚ୍ଚତୀତି। "ଦୁତିଯେ ପନା"ତିଆଦୀସୁ ଅତ୍ଥୋ ପାକଟୋୟେୱ। ଏୱମୁପରିପି ପାକଟମୁପେକ୍ଖିସ୍ସାମ।

୧୨। ଇଦାନି ମେଥୁନଧମ୍ମାଦୀନଂ ଅଙ୍ଗାନି ଦସ୍ସେତୁଂ "ସେୱେତୁ"ତିଆଦିମାହ। ସେୱେତୁକାମତାଚିତ୍ତନ୍ତି ମେଥୁନଂ ସେୱେତୁଂ କାମେତୀତି ସେୱେତୁକାମୋ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ନାମ ତଣ୍ହା, ତାଯ ସେୱେତୁକାମତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ତପ୍ପୁରିସୋ। ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସାତି ମିଥୁନାନଂ ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ଇଦନ୍ତି ମେଥୁନଂ, ତମେୱ ଧମ୍ମୋତି ମେଥୁନଧମ୍ମୋ। ଇଧ ପନ ଉପଚାରୱସେନ ପାରାଜିକାପତ୍ତି ମେଥୁନଧମ୍ମୋ ନାମ। ଅଥ ୱା ମେଥୁନେନ ଜାତୋ ଧମ୍ମୋ ପାରାଜିକାପତ୍ତି ମେଥୁନଧମ୍ମୋ, ତସ୍ସ ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସ ମେଥୁନଧମ୍ମପାରାଜିକାପତ୍ତିଯା। ଅଙ୍ଗଦ୍ୱଯନ୍ତି ଅଙ୍ଗାନଂ କାରଣାନଂ ଦ୍ୱଯଂ। ବୁଧାତି ୱିନଯଧରା ୱିଞ୍ଞୁନୋ।

୧୩। ମନୁସ୍ସସନ୍ତି ମନୁସ୍ସାନଂ ସଂ ମନୁସ୍ସସଂ, ତଦାଯତ୍ତୱତ୍ଥୁକା ଚ। ଏତେନ ପେତତିରଚ୍ଛାନଗତାଯତ୍ତଂ ନିୱତ୍ତେତି। ତଥାସଞ୍ଞୀତି ତଥା ତାଦିସା ସଞ୍ଞା ତଥାସଞ୍ଞା, ସା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ତଥାସଞ୍ଞୀ। ପରାଯତ୍ତସଞ୍ଞିତା ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଭାୱପ୍ପଧାନା ଇମେ ନିଦ୍ଦେସା, ଭାୱପଚ୍ଚଯଲୋପୋ ୱା "ବୁଦ୍ଧେ ରତନ"ନ୍ତିଆଦୀସୁ (ଖୁ। ପା। ୬।୩) ୱିଯ। ଏୱମୁପରିପି ଇଦିସେସୁ। ଥେଯ୍ଯଚିତ୍ତନ୍ତି ଥେନଭାୱସଙ୍ଖାତଂ ଚିତ୍ତଞ୍ଚ। ୱତ୍ଥୁନୋ ଗରୁତାତି ଭଣ୍ଡସ୍ସ ପାଦଅତିରେକପାଦାରହଭାୱେନ ଗରୁତା ଚ। ଊନପଞ୍ଚମାସକେ ୱା ଅତିରେକମାସକେ ୱା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ମାସକେ ୱା ଊନମାସକେ ୱା ଦୁକ୍କଟଂ। ଅୱହାରୋତି ପଞ୍ଚୱୀସତିଯା ଅୱହାରାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଅୱହରଣଞ୍ଚାତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନହେତୁଯୋ ଅଦିନ୍ନାଦାନପାରାଜିକାପତ୍ତିଯା ଅଙ୍ଗାନି।

୧୪। ପାଣୋ ମାନୁସ୍ସକୋତି ମନୁସ୍ସଜାତିସମ୍ବନ୍ଧୋ ପାଣୋ ଚ, ପାଣୋତି ହି ୱୋହାରତୋ ସତ୍ତୋ, ପରମତ୍ଥତୋ ପନ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ପାଣସଞ୍ଞିତାତି ପାଣୋତି ସଞ୍ଞିତା ଚ, ଘାତନଂ ଘାତୋ, ସୋ ଏୱ ଚେତନା ଘାତଚେତନା, "ୱଧାମି ନ"ନ୍ତି ଏୱଂ ପୱତ୍ତା ସା ଚ, ତଂସମୁଟ୍ଠିତୋ ସାହତ୍ଥିକାଦୀନଂ ଛନ୍ନମଞ୍ଞତରୋ ପଯୋଗୋ ଚ, ତେନ ପଯୋଗେନ ମରଣଞ୍ଚାତି ଏତେ ଯଥାୱୁତ୍ତା ପଞ୍ଚ ୱଧହେତୁଯୋ ପାଣଘାତାପଜ୍ଜିତବ୍ବଆପତ୍ତିଯା ଅଙ୍ଗାନୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୫। ଅତ୍ତନିଅସନ୍ତତାତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ସନ୍ତାନେ ଅୱିଜ୍ଜମାନତା ଚ। ପାପମିଚ୍ଛତାଯାରୋଚନାତି ଯା ସା "ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଦୁସ୍ସୀଲୋ ସମାନୋ 'ସୀଲୱାତି ମଂ ଜନୋ ଜାନାତୂ"ତିଆଦିନା (ୱିଭ। ୮୫୧) ନଯେନ ୱୁତ୍ତା ପାପିଚ୍ଛତାଯ ସମନ୍ନାଗତା, ତାଯ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ଆରୋଚନା ଚ। ତସ୍ସାତି ଯସ୍ସ ଆରୋଚେତି, ତସ୍ସ। ମନୁସ୍ସଜାତିତାତି ମନୁସ୍ସାନଂ ଜାତି ଯସ୍ସ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ମନୁସ୍ସଜାତିତା, ସା ଚ, ନଞ୍ଞାପଦେସୋତି ନ ଅଞ୍ଞାପଦେସୋ ଅଞ୍ଞାପଦେସାଭାୱୋ ଚ, ତଦେୱ ଜାନନନ୍ତି ତଙ୍ଖଣଂଯେୱ ୱିଜାନନଞ୍ଚାତି ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଏତ୍ଥ ଅସନ୍ତଦୀପନେ ଅସ୍ମିଂ ସନ୍ତାନେ ଅୱିଜ୍ଜମାନୌତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମପ୍ପକାସନନିମିତ୍ତେ ପାରାଜିକେ ଅଙ୍ଗାନି ହେତୁଯୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୬। ଏୱଂ ତେସମସଂୱାସତାଭବ୍ବତାଦୀନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ନ ତେ ଚତ୍ତାରୋୱ, ଅଥ ଖୋ ସନ୍ତଞ୍ଞେପୀତି ତେ ସବ୍ବେପି ସମୋଧାନେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ "ଅସାଧାରଣା"ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅସାଧାରଣାତି ପାରାଜିକା ଧମ୍ମା ଅଧିପ୍ପେତା। ତେନେୱ ଚେତ୍ଥ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗନିଦ୍ଦେସୋ। ତସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂହି ଅସାଧାରଣା ପାରାଜିକା ଧମ୍ମା ଚତ୍ତାରୋ ଚାତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଉପଚାରୱସେନ ତୁ ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲିକାଦିକା ପାରାଜିକାପନ୍ନା ପରିଗ୍ଗଯ୍ହନ୍ତି। ତାସୁ ଯା ଅୱସ୍ସୁତା ଅୱସ୍ସୁତସ୍ସ ମନୁସ୍ସପୁରିସସ୍ସ ଅକ୍ଖକାନଂ ଅଧୋ ଜାଣୁମଣ୍ଡଲାନଂ କପ୍ପରାନଞ୍ଚ ଉପରି କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ସାଦିଯତି, ଅଯଂ ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲିକା। ଯା ପନ ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ସା ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକା। ଯା ଉକ୍ଖିତ୍ତକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ତସ୍ସା ଦିଟ୍ଠିଯା ଗହଣୱସେନ ଅନୁୱତ୍ତତି, ସା ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁୱତ୍ତିକା। କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ତିନ୍ତସ୍ସ ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣଂ ସଙ୍ଘାଟିକଣ୍ଣଗ୍ଗହଣଂ କାଯସଂସଗ୍ଗତ୍ଥାଯ ପୁରିସସ୍ସ ହତ୍ଥପାସେ ଠାନଂ ଠତ୍ୱା

ସଲ୍ଲପନଂ ସଙ୍କେତଗମନଂ ପୁରିସସ୍ସାଗମନସାଦିୟନଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋକାସପ୍ପଓ୍ୱିସନଂ ହତ୍ଥପାସେ ଠତ୍ୱା କାୟୋପସଂହରଣନ୍ତି ଇମାନି ଅଟ୍ଠ ଓ୍ୱତ୍ଥୂନି ୟସ୍ସା ଅତ୍ଥୀତାୟ, ସା ଅଟ୍ଠଓ୍ୱତ୍ଥୁକା ନାମ।

ଅଭବ୍ବକା ଏକାଦସ ଚାତି ଏତ୍ଥ ପଣ୍ଡକୋ ଥେୟ୍ୟସଂଓ୍ୱାସକୋ ତିତ୍ଥିୟପକ୍କନ୍ତକୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ମାତୁଘାତକୋ ପିତୁଘାତକୋ ଅରହନ୍ତଘାତକୋ ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ ସଙ୍ଘଭେଦକୋ ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୋ ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋତି ଇମେ ଅଭବ୍ବା ଏକାଦସ ଚ। ତେସୁ ପଣ୍ଡକୋତି ଓପକ୍କମିକନପୁଂସକପଣ୍ଡକା ଚ ପଣ୍ଡକଭାଓ୍ୱପକ୍ଖେ ପକ୍ଖପଣ୍ଡକୋ ଚ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତା। ଆସିତ୍ତଉସୂୟପଣ୍ଡକାନଂ ପନ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ ନ ଓ୍ୱାରିତା। ଥେୟ୍ୟସଂଓ୍ୱାସକୋ ପନ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେନକାଦିଓ୍ୱସେନ ତିଓ୍ୱିଧୋ। ତତ୍ଥ ସୟଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଲିଙ୍ଗମତ୍ତଂ ଥେନେତୀତି ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେନକୋ। ଭିକ୍ଖୁଓ୍ୱସ୍ସଗଣନାଦିକଂ ସଂଓ୍ୱାସଂ ଥେନେତୀତି ସଂଓ୍ୱାସତ୍ଥେନକୋ। ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାୟ ଏଓ୍ୱଂ ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତେପି ଏସେଓ୍ୱ ନୟୋ। ୟଥାଓ୍ୱୁଡ୍ଢମୁଭୟଂ ଥେନେତୀତି ଉଭୟତ୍ଥେନକୋ। ଠପେତ୍ୱା ପନ ଇମଂ ତିଓ୍ୱିଧଂ –

ରାଜଦୁବ୍ଭିକ୍ଖକନ୍ତାର-ରୋଗଓ୍ୱେରିଭୟେନ ଓ୍ୱା;

ଚୀଓ୍ୱରାହରଣତ୍ଥଂ ଓ୍ୱା, ଲିଙ୍ଗଂ ଆଦିୟତୀଧ ୟୋ।

ସଂଓ୍ୱାସଂ ନାଧିଓ୍ୱାସେତି, ୟାଓ୍ୱ ସୋ ସୁଦ୍ଧମାନସୋ;

ଥେୟ୍ୟସଂଓ୍ୱାସକୋ ନାମ, ତାଓ୍ୱ ଏସ ନ ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତୀତି। (ମହାଓ୍ୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୧୦; କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ପଠମପାରାଜିକଓ୍ୱଣ୍ଣନା);

ତିତ୍ଥିୟପକ୍କନ୍ତକାଦୟୋ ତୁ ତଂତଂଓ୍ୱଚନତ୍ଥାନୁସାରେନ ଓ୍ୱେଦିତବ୍ବା। ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ପନ ଠପେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସଜାତିକଂ ଅଓ୍ୱସେସୋ ସବ୍ବୋ ଓ୍ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇମେ ଏକାଦସ ପୁଗ୍ଗଲା ଭିକ୍ଖୁଭାଓ୍ୱାୟ ଅଭବ୍ବତ୍ତା ପାରାଜିକାପନ୍ନସଦିସତାୟ ''ପାରାଜିକା''ତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଓ୍ୱିବ୍ଭନ୍ତା ଭିକ୍ଖୁନୀତି ଗିହିନିଓ୍ୱାସନନିଓ୍ୱତ୍ଥା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ। ସା ହି ଏତ୍ତାଓ୍ୱତା ପାରାଜିକା। ମୁଦୁକା ପିଟ୍ଠି ୟସ୍ସ, ସୋ ଚ। ସୋ ହି ଅନଭିରତିୟା ପୀଳିତୋ ୟଦା ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଅତ୍ତନୋ ଓ୍ୱଚ୍ଚମୁଖମଗ୍ଗସ୍ସ ପଓ୍ୱେସେତି, ତଦା ପାରାଜିକୋ ହୋତି।

୧୭-୧୮। ଲମ୍ବମାନମଙ୍ଗଜାତମେତସ୍ସାତି ଲମ୍ବୀ। ସୋ ୟଥାଓ୍ୱୁତ୍ତେସୁ ପଓ୍ୱେସେନ୍ତୋ ପାରାଜିକୋ। ମୁଖେନ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ପରସ୍ସ ଚାତି ୟୋ ଅନଭିରତିୟା ପୀଳିତୋ ପରସ୍ସ ସୁତ୍ତସ୍ସ ଓ୍ୱା ମତସ୍ସ ଓ୍ୱା ଅଙ୍ଗଜାତଂ ମୁଖେନ ଗଣ୍ହାତି, ସୋ ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ମୁଖେନ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଚ। ତତ୍ଥେଓ୍ୱାଭିନିସୀଦନ୍ତୋତି ୟୋ ଅନଭିରତିୟା ପୀଳିତୋ ତତ୍ଥେଓ୍ୱ ପରସ୍ସ ଅଙ୍ଗଜାତେ ଓ୍ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗେନ ଅଭିନିସୀଦତି, ସୋ ଚାତି ଏତେ ଦ୍ୱୟଂଦ୍ୱୟସମାପତ୍ତିୟା ଅଭାଓ୍ୱେପି ମଗ୍ଗେ ମଗ୍ଗପ୍ପଓ୍ୱେସନହେତୁ ମେଥୁନସ୍ସ ଅନୁଲୋମିକା ଚତ୍ତାରୋ ଚ। ଇଧାଗତା ଚତ୍ତାରୋତି ଇଧ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାୟଂ ୟଥାଓ୍ୱୁତ୍ତା ମେଥୁନଧମ୍ମା ପାରାଜିକାଦୟୋ ଚତ୍ତାରୋ ଚାତି ସମୋଧାନା ପିଣ୍ଡୀକରଣଓ୍ୱସେନ ଚତୁଓ୍ୱୀସତି ପାରାଜିକା ଭଓ୍ୱନ୍ତୀତି ସେସୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଗାଥାବନ୍ଧଓ୍ୱସେନ ରସ୍ସଂ କତ୍ୱା ''ପରାଜିକା''ତି ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥାହ – ମାତୁଘାତକାଦୟୋ ତତିୟଂ ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନା, ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ, ମୁଦୁପିଟ୍ଠିକାଦୟୋ ଚତ୍ତାରୋ ଚ ପଠମପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନା ଏଓ୍ୱାତି କୁତୋ ଚତୁଓ୍ୱୀସତୀତି? ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତେ – ମାତୁଘାତକାଦୟୋ ହି ଚତ୍ତାରୋ ଇଧ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନା ଏଓ୍ୱ ଅଧିପ୍ପେତା। ମୁଦୁପିଟ୍ଠିକାଦୟୋ ଚତ୍ତାରୋ କିଞ୍ଚାପି ପଠମପାରାଜିକେନ ସଙ୍ଗହିତା, ୟସ୍ମା ପନ ଏକେନ ପରିୟାୟେନ ମେଥୁନଧମ୍ମଂ ଅପ୍ପଟିସେଓ୍ୱିନୋ ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ଓ୍ୱିସୁଂ ଓ୍ୱୁତ୍ତାତି।

ପାରାଜିକନିଦ୍ଦେସଓ୍ୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨। ସଙ୍ଘାଦିସେସନିଦ୍ଦେସଓ୍ୱଣ୍ଣନା

୧୯। ଓ୍ୱୁଟ୍ଠାନସ୍ସ ଗରୁକତ୍ତା ଗରୁକାତି ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଓ୍ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ନଓ୍ୱାତି ତେସଂ ଗଣନପରିଚ୍ଛେଦୋ। ନନୁ ''ନଓ୍ୱା''ତି କସ୍ମା ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ, ''ତେରସା''ତି ଓ୍ୱତ୍ତବ୍ବନ୍ତି? ନାୟଂ ଦୋସୋ, ଚିରେନାପତ୍ତିକରେ ଚତ୍ତାରୋ ୟାଓ୍ୱତତିୟକେ ଠପେତ୍ୱା ଓ୍ୱୀତିକ୍କମକ୍ଖଣେୟେଓ୍ୱ ଆପତ୍ତିକରା ପଠମାପତ୍ତିକା ଓ୍ୱୁଚ୍ଚନ୍ତୀତି। ଇଦାନି ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ମୋଚେତୁକାମତା''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ସୁକ୍କସ୍ସାତି ଆସୟଧାତୁନାନତ୍ତତୋ ନୀଲାଦିଓ୍ୱସେନ ଦସଓ୍ୱିଧେ ସୁକ୍କେ ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ସୁକ୍କସ୍ସ। ମୋଚେତୁକାମତାତି ମୋଚେତୁକାମତାୟ, ୟ-କାରୋ ଲୁତ୍ତନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ଇମିନା ପନ ଓ୍ୱଚନେନ ମୋଚନସ୍ସାଦ ମୁଚ୍ଚନସ୍ସାଦ ମୁତ୍ତସ୍ସାଦମେଥୁନସ୍ସାଦ ଫସ୍ସସ୍ସାଦ କଣ୍ଡୁଓ୍ୱନସ୍ସାଦ ଦସ୍ସନସ୍ସାଦ ନିସଜ୍ଜନସ୍ସାଦ ଓ୍ୱାଚସ୍ସାଦ ଗେହସିତପେମ ଓ୍ୱନଭଙ୍ଗିୟ ସଙ୍ଖାତେସୁ ଏକାଦସସ୍ସାଦେସୁ ଏକଂୟେଓ୍ୱ ମୋଚନସ୍ସାଦଂ ଦସ୍ସେତି।

ତତ୍ଥ ମୋଚନାୟ ଅସ୍ସାଦୋ ସୁଖୱେଦନା ମୋଚନସ୍ସାଦୋ। ମୁଚ୍ଚନେ ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାୟ ମୁଚ୍ଚନେ ଅସ୍ସାଦୋ ମୁଚ୍ଚନସ୍ସାଦୋ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ସତ୍ତମୀତପ୍ପୁରିସେନ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଇମେହି ପନ ନୱହି ପଦେହି ସମ୍ପୟୁତ୍ତଅସ୍ସାଦସୀସେନ ରାଗୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଗେହନିସ୍ସିତେସୁ ମାତାଦୀସୁ ପେମଂ ଗେହେ ସିତଂ ପେମନ୍ତି ଗେହସିତପେମଂ, ଇମିନା ସରୂପେନେୱ ରାଗୋ ୱୁତ୍ତୋ। ସଣ୍ଠୱକରଣତ୍ଥାୟ ଇଚ୍ଛିୟା ପେସିତପୁପ୍ଫାଦି ୱନଭଙ୍ଗିୟଂ, ଇମିନା ଚ ୱତ୍ଥୁୱସେନ ରାଗୋ ୱୁତ୍ତୋ। ମେଥୁନସ୍ସାଦୋପି ଇଚ୍ଛିୟା ଗହଣପ୍ପୟୋଗେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସବ୍ବତ୍ଥେୱ ଚ ପନ ଚେତନାନିମିତ୍ତୁପକ୍କମମୋଚନେ ସତି ୱିସଙ୍କେତାଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଉପକ୍କମ୍ମ ହତ୍ଥାଦିନା ନିମିତ୍ତେ ଉପକ୍କମିତ୍ୱା। ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୁପିନନ୍ତେନାତି ସୁପିନୋୟେୱ ସୁପିନନ୍ତୋ “କମ୍ମମେୱ କମ୍ମନ୍ତୋ”ତିଆଦୀସୁ ୱିୟ ଅନ୍ତ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ତବ୍ଭାୱୱୁତ୍ତିତ୍ତା। ତଂ ସୁପିନନ୍ତଂ ୱିନା ୱିମୋଚୟଂ ସୁକ୍କଂ ୱିମୋଚେନ୍ତୋ ସମଣୋ ୟୋ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଗରୁକଂ ଗରୁକାପତ୍ତିସଙ୍ଖାତଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଫୁସେ ଫୁସେୟ୍ୟ, ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତରୂପବହିଦ୍ଧାରୂପୌଭୟରୂପଆକାସେକଟିକମ୍ପନସଙ୍ଖାତେସୁ ଚତୂସୁ ଉପାୟେସୁ ସତି ରାଗୂପତ୍ଥମ୍ଭାଦୀସୁ ଚ କାଲେସୁ ୟେନ କେନଚି ଅଙ୍ଗଜାତେ କମ୍ମଞ୍ଞତଂ ପତ୍ତେ “ଆରୋଗ୍ୟତ୍ଥାୟା”ତିଆଦୀସୁ ୟେନ କେନଚି ଅଧିପ୍ପାୟେନ ଅଧିପ୍ପାୟୱତ୍ଥୁଭୂତଂ ୟଂ କିଞ୍ଚି ସୁକ୍କଂ ମୋଚନସ୍ସାଦଚେତନାୟ ଏୱ ନିମିତ୍ତେ ଉପକ୍କମ୍ମ ମୋଚେନ୍ତୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ସବ୍ବଥା ଅଧିପ୍ପାୟୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ପଠମୋ।

୨୦।କାୟସଂସଗ୍ଗରାଗୱାତି କାୟେ ସଂସଗ୍ଗୋ, ତସ୍ମିଂ ରାଗୋ, ସୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ୱତ୍ୱା, କାୟସଂସଗ୍ଗରାଗସମଙ୍ଗୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସମଣୋ ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉପକ୍କମ୍ମାତି କାୟେନ ୱାୟମିତ୍ୱା। ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ ସମ୍ଫୁସନ୍ତୋତି ଅନ୍ତମସୋ ଲୋମେନପି ପରାମସନ୍ତୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେତି ୟୋଜନା। ମନୁସ୍ସଭୂତା ଅମତା ଇତ୍ଥୀ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ। ତତ୍ଥ “କାୟସଂସଗ୍ଗରାଗୱା”ତି ଇମିନା ମାତୁପେମାଦିଂ , ଇଚ୍ଛିୟା ଗହିତମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାୟଞ୍ଚ ପଟିକ୍ଖିପତି। ଇଚ୍ଛିୟା ୱେମତିକସ୍ସ, ପଣ୍ଡକପୁରିସତିରଚ୍ଛାନଗତସଞ୍ଞିସ୍ସ ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ। ଇତ୍ଥିୟା ପନ କାୟେନ କାୟପଟିବଦ୍ଧାମସନେ, କାୟପଟିବଦ୍ଧେନ କାୟାମସନେ ଚ ୟକ୍ଖୀପେତୀପଣ୍ଡକାନଂ କାୟେନ କାୟାମସନେ ଚ ପୁରିସତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥୀନଂ କାୟେନ କାୟାମସନେପି ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥାୟକ୍ଖୀଆଦୀନଂ କାୟେନ କାୟପଟିବଦ୍ଧାଦୀସୁ ଚ। ମତିତ୍ଥିୟା ପନ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ। ଇତ୍ଥିୟା ପନ ଫୁସିୟମାନୋ ସେୱନାଧିପ୍ପାୟୋପି ସଚେ କାୟେନ ନ ୱାୟମତି, ଅନାପତ୍ତି।

ଦୁତିୟୋ।

୨୧।ତଥାତି ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀ। ସୁଣନ୍ତିନ୍ତି ୱିଞ୍ଞୁତିପଥେ ଠତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱଚନଂ ସୁଣନ୍ତିଞ୍ଚ। ୱିଞ୍ଞୁଞ୍ଚାତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଲ୍ଲକ୍ଖଣସମତ୍ଥଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ। ମଗ୍ଗଂ ୱାତି ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗାନଂ ୱସେନ ମଗ୍ଗଂ ୱା ମେଥୁନଂ ୱା ଆରବ୍ଭାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାରାଗେନାତି ଦୁଟ୍ଠା ଚ ସା ଅସଦ୍ଧମ୍ମପଟିସଂୟୁତ୍ତତାୟ ଥୂଲା ଚ ଲାମକଜନସାଧାରଣତାୟାତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା। ସାୱ ପୁନ ୱାଚା ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚା। ତସ୍ସଂ ଅସ୍ସାଦସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ରାଗୋତି ସମାସୋ, ତେନ। ଓଭାସିତ୍ୱାତି ୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣୟାଚନାଦିୱସେନ ଅସଦ୍ଧମ୍ମୱଚନଂ ୱତ୍ୱା। ଅସୁଣନ୍ତିୟା ପନ ଦୂତେନ ୱା ପଣ୍ଣେନ ୱା ଆରୋଚିତେ ଅନାପତ୍ତି। ତତ୍ଥ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମଗ୍ଗାନଂ ୱସେନ ୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣେହି, ମେଥୁନୟାଚନାଦୀହି ୱା “ସିଖରଣୀସି, ସମ୍ଭିନ୍ନାସି, ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକାସୀ”ତି ଇମେସୁ ତୀସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଅକ୍କୋସୱଚନେନ ୱା ଓଭାସନ୍ତସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ଅଧକ୍ଖକୌବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ଆଦିସ୍ସ ୱଣ୍ଣାଦିଭଣନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ତଥା ୟକ୍ଖୀପେତୀପଣ୍ଡକାନଂ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗେ ଆଦିସ୍ସ ୱଣ୍ଣାଦିଭଣନେ ମେଥୁନୟାଚନାଦୀସୁପି। ତେସଂ ପନ ଅଧକ୍ଖକାଦିକେ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଥା ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀନଂ ଉବ୍ଭକ୍ଖକେ ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲେ କାୟପଟିବଦ୍ଧେ ଚ।

ତତିୟୋ।

୨୨।ଅତ୍ତକାମୁପଟ୍ଠାନନ୍ତି ମେଥୁନଧମ୍ମସଙ୍ଖାତେନ କାମେନ ଉପଟ୍ଠାନଂ କାମୁପଟ୍ଠାନଂ। ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାୟ କାମୁପଟ୍ଠାନଂ ଅତ୍ତକାମୁପଟ୍ଠାନଂ। ଅଥ ୱା କାମୀୟତୀତି କାମଂ, ଅତ୍ତନୋ କାମଂ ଅତ୍ତକାମଂ, ସୟଂ ମେଥୁନରାଗୱସେନ ପତ୍ଥିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅତ୍ତକାମଞ୍ଚ ତଂ ଉପଟ୍ଠାନଞ୍ଚାତି ଅତ୍ତକାମୁପଟ୍ଠାନଂ। ତସ୍ସ ୱଣ୍ଣୋ ଗୁଣୋ, ତଂ। ୱତ୍ୱାତି “ୟଦିଦଂ କାମୁପଟ୍ଠାନଂ ନାମ, ଏତଦଗ୍ଗଂ ଉପଟ୍ଠାନାନ”ନ୍ତି କାମୁପଟ୍ଠାନେ ୱଣ୍ଣଂ ଅନ୍ତମସୋ ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାୟପି ଇତ୍ଥୀତି ସଞ୍ଞୀ ପକାସେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱାଚାତି ୱାଚାୟ ୟକାରଲୋପୱସେନ। ମେଥୁନୟୁତ୍ତେନାତି ମେଥୁନୟୁତ୍ତାୟ, ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସୱସେନ ତାୟ “ଅରହସି ତ୍ୱଂ ମୟ୍ହଂ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ଦାତୁ”ନ୍ତିଆଦିକାୟ ମେଥୁନଧମ୍ମପଟିସଂୟୁତ୍ତାୟ ୱାଚାୟ ମେଥୁନୟାଚନେ ମେଥୁନରାଗିନୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମେଥୁନେରାଗୋ, ସୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ମେଥୁନରାଗୀ, ତସ୍ସ। ଗରୁ ହୋତୀତି ଗରୁକାପତ୍ତି ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମ-କାରୋ ପଦସନ୍ଧିକରୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ପଣ୍ଡକେ ପଣ୍ଡକସଞ୍ଞିନୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ତସ୍ମିଂୟେୱ ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞିନୋ ଦୁକ୍କଟଂ।

ଚତୁତ୍ଥୋ।

୨୩। ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱା ସନ୍ଦେସଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇତ୍ଥିଯା ୱାତି ''ଦସ ଇତ୍ଥିଯୋ ମାତୁରକ୍ଖିତା ପିତୁରକ୍ଖିତା''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୩୦୩) ଚ ''ଦସ ଭରିଯାଯୋ ଧନକ୍କୀତା ଛନ୍ଦୱାସିନୀ''ତିଆଦିନା (ପାରା। ୩୦୩) ଚ ୱୁତ୍ତାଯ ୱୀସତିୱିଧାଯ ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱା ତଂସମ୍ବନ୍ଧୱସେନ ତେସଂ ମାତାଦୀନଂ ୱା। ସନ୍ଦେସନ୍ତି ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସେନ ୱା ଉଭିନ୍ନଂ ମାତାଦୀହି ୱା ''ଏହି, ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଇତ୍ଥିଂ ୱା ପୁରିସଂ ୱା ଏୱଂ ଭଣାହୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ ଜାଯମ୍ପତିଭାୱସନ୍ନିସ୍ସିତଂ ସନ୍ଦେସୱଚନଂ। ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱାତି ''ସାଧୂ''ତି କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା। ୱୀମଂସିତ୍ୱାତି ଯତ୍ଥ ପେସିତୋ, ତେସଂ ଅଧିପ୍ପାଯଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ୱା ଉପପରିକ୍ଖାପେତ୍ୱା ୱା। ହରଂ ପଚ୍ଚାତି ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତୁ ୱା, ମା ୱା, ଯେହି ପେସିତୋ, ତେସଂ ପଚ୍ଚାହରନ୍ତୋ ୱା ହରାପେନ୍ତୋ ୱା, ଜାଯମ୍ପତିଭାୱୋ ହୋତୁ ୱା, ମା ୱା, ଅକାରଣମେତଂ। ଇମାଯ ତିୱଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତିଯା ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ଚ, ଦ୍ୱୀହି ଅଙ୍ଗେହି ପଣ୍ଡକେ ଚ ଅଙ୍ଗୱେଯେନାପି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଏକେନ ଦୁକ୍କଟଂ। କେଚି ପନ ''ହରଂ ପଚ୍ଚା''ତି ୱିପାଠଂ ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ''ପଚ୍ଚା ହର''ନ୍ତି ଯୋଜେନ୍ତି, ତଂ ନ ସୁନ୍ଦରଂ ପଚ୍ଚାତି ଉପସଗ୍ଗତ୍ତା। ପଦସ୍ସ ଉପରି ଅହେ ସଜ୍ଜେନ୍ତୋ ପକାସେନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତୀତି ହି ଉପସଗ୍ଗୋ ନାମ, ତସ୍ମା ''ପତି ଆ''ତି ଉପସଗ୍ଗାନଂ ''ହର''ନ୍ତିମସ୍ସ ପଦସ୍ସ ଉପରି ଭୱିତବ୍ବନ୍ତି।

ପଞ୍ଚମୋ।

୨୪।ସଂଯାଚିତପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ସଂ ଅତ୍ତନା ଯାଚିତୋ ୱାସିଆଦିକୋ ପରିକ୍ଖାରୋ ଯସ୍ସା, ତଂ। ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକନ୍ତି ଉତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେନ ଅଦେସିତଂ ୱତ୍ଥୁ କୁଟିକରଣପ୍ପଦେସୋ ଯସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ତଂ। ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତନ୍ତି ଇଦାନି ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ତିସ୍ସୋ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥି ନାମ, ତାଯ ''ଦୀଘସୋ ଦ୍ୱାଦସ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ ସୁଗତସ୍ସ ୱିଦତ୍ଥିଯା ତିରିଯଂ ସତ୍ତନ୍ତରା''ତି (ପାରା। ୩୪୮) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣଂ ଏକତୋଭାଗେନାପି ଅତିକ୍କନ୍ତା ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତାତି ତଂ ତିରିଯଂ ଚତୁହତ୍ଥସଙ୍ଖାତହେଟ୍ଠିମପ୍ପମାଣେ ସତି ଦୀଘତୋ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ୱଡ୍ଢେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ତତୋ ଊନକେ, ଦୀଘତୋ ଚ ୱଡ୍ଢିତେ ଅଯଂ କୁଟିସଙ୍ଖ୍ୟଂ ନ ଗଚ୍ଛତୀତି। ''ମଯ୍ହଂ ୱାସାଗାରଂ ଏତ''ନ୍ତି ଏୱଂ ଅତ୍ତା ଉଦ୍ଦେସୋ ଏତିସ୍ସାତି ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସା। କୁଟିନ୍ତି ଉଲ୍ଲିତ୍ତାଦିକଂ କୁଟିଂ କତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଉଲ୍ଲିତ୍ତା ନାମ ଅନ୍ତୋ ଉଦ୍ଧଂମୁଖଂ ଲିତ୍ତା। ଅୱଲିତ୍ତା ନାମ ବହି ଅଧୋମୁଖଂ ଲିତ୍ତା। ଉଭଯଥା ଉଲ୍ଲିତ୍ତାୱଲିତ୍ତା। କତ୍ୱାତି ଅନ୍ତୋଭୂତକାରିତତ୍ଥୱସେନ କାରାପେତ୍ୱା ୱା।

ତତ୍ଥାଯଂ ୱତ୍ଥୁଦେସନକ୍କମୋ – ତେନ କୁଟିକାରକେନ ଭିକ୍ଖୁନା କୁଟିୱତ୍ଥୁଂ ସୋଧେତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ପଦଭାଜନେ (ପାରା। ୩୪୯) ୱୁତ୍ତନଯେନ ସଙ୍ଘଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଯାଚିତ୍ୱା ସବ୍ବେ ୱା ସଙ୍ଘପରିଯାପନ୍ନା, ସଙ୍ଘେନ ୱା ସମ୍ମତା ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଭିକ୍ଖୂ ତତ୍ଥ ନେତବ୍ବା। ତେହି ଚ କିପିଲ୍ଲିକାଦୀହି ସୋଳସହି ଉପଦ୍ଦୱେହି ୱିରହିତତ୍ତା ଅନାରମ୍ଭଂ ଅନୁପଦ୍ଦୱଂ ଦ୍ୱୀହି ଚତୂହି ୱା ବଲିବଦ୍ଦେହି ଯୁତ୍ତେନ ସକଟେନ ଏକଚକ୍କଂ ନିବ୍ବୋଦକପତନଟ୍ଠାନେ ଏକଂ ବହି କତ୍ୱା ଆୱିଞ୍ଛିତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତାଯ ''ସପରିକ୍କମନ''ନ୍ତି ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ସଚେପି ସଙ୍ଘପ୍ପହୋନକା ହୋନ୍ତି, ତତ୍ଥେୱ, ନୋ ଚେ, ସଙ୍ଘମଜ୍ଝଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଯାଚିତେହି ପଦଭାଜନେ (ପାରା। ୫୦, ୫୧) ୱୁତ୍ତାଯ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମୱାଚାଯ ୱତ୍ଥୁ ଦେସେତବ୍ବନ୍ତି। ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକଂ ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତଂ କୁଟିଂ କରିସ୍ସାମୀତି ସବ୍ବପ୍ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଇଦାନି ଦ୍ୱୀହି ପିଣ୍ଡେହି ନିଟ୍ଠାନଂ ଗମିସ୍ସତୀତି ପଠମପିଣ୍ଡଦାନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଦୁତିଯଦାନେନ ଲେପେ ସଙ୍ଘଟିତେ ସଚେ ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁକା ଏୱ ୱା ହୋତି, ପମାଣାତିକ୍କନ୍ତା ଏୱ ୱା, ଏକୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ସାରମ୍ଭଅପରିକ୍କମନତାଯ ଦ୍ୱେ ଚ ଦୁକ୍କଟାନୀତି ସଚେ ଉଭଯୱିପନ୍ନା, ଦ୍ୱେ ଚ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଦ୍ୱେ ଚ ଦୁକ୍କଟାନୀତି ସବ୍ବଂ ଞେଯ୍ୟଂ।

ଛଟ୍ଠୋ।

୨୫।ମହଲ୍ଲକନ୍ତି ସସ୍ସାମିକଭାୱେନ ସଂଯାଚିତକୁଟିତୋ ମହନ୍ତଭାୱେନ, ୱତ୍ଥୁଂ ଦେସାପେତ୍ୱା ପମାଣାତିକ୍କମେନାପି କାତବ୍ବଭାୱେନ ଚ ମହନ୍ତତାଯ ମହତ୍ତଂ ଲାତି ଆଦଦାତୀତି ମହଲ୍ଲକୋ। ମହତ୍ତଲକ ଇତି ଠିତେ ତସ୍ସ ଲୋପୋ ଲସ୍ସ ଚ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ତଂ। ୱସନଂ ଅତ୍ଥୋ ପଯୋଜନଂ ୱସନତ୍ଥୋ, ତାଯ । ଏତ୍ଥ ପନ ଅଦେସିତୱତ୍ଥୁଭାୱେ ଏକୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ସେସଂ ଅନନ୍ତରସଦିସମେୱ। ଇଧ ଚ ତତ୍ଥ ଚ ଲେଣଗୁହାତିଣକୁଟିପଣ୍ଣଚ୍ଛଦନଗେହେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ କାରେନ୍ତସ୍ସ ଚ କୁଟିମ୍ପି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱାସତ୍ଥାଯ ୱାସାଗାରଂ ୱା ଠପେତ୍ୱା ଉପୋସଥାଗାରାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରତ୍ଥାଯ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅନାପତ୍ତି।

ସତ୍ତମୋ।

୨୬। ଅମୂଲକେନ ଅନ୍ତିମେନ ୱତ୍ଥୁନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅମୂଲକେନାତି ଦସ୍ସନସଙ୍ଖାତସ୍ସ, ସୱନସଙ୍ଖାତସ୍ସ, ଦିଟ୍ଠସୁତମୁତୱସେନ

ପଣ୍ଡଉପରିସଙ୍କାସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଚ ମୂଲସ୍ସ ଅଭାୱେନ ନତ୍ଥି ମୂଲମେତସ୍ସାତି ଅମୂଲକଂ, ତେନ। ତଂ ପନ ସୋ ଆପନ୍ନୋ ୱା ହୋତୁ, ନୋ ୱା, ଏତଂ ଇଧ ଅପ୍ପମାଣଂ। ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁଞ୍ଚ ମାତୁଗାମଞ୍ଚ ତଥାରୂପେ ଠାନେ ଦିସ୍ୱା ପରିସଙ୍କତି, ଅଯଂ ଦିଟ୍ଠପରିସଙ୍କା। ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଚ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଚ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅତ୍ଥିଭାୱଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ପରିସଙ୍କତି, ଅଯଂ ସୁତପରିସଙ୍କା। ଧୁତ୍ତାନଂ ଇତ୍ଥୀହି ସଦ୍ଧିଂ ପଚ୍ଚନ୍ତୱିହାରେସୁ ପୁପ୍ଫଗନ୍ଧସୁରାଦୀହି ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ଗତଟ୍ଠାନଂ ଦିସ୍ୱା ''କେନ ନୁ ଖୋ ଇଦଂ କତ''ନ୍ତି ୱୀମଂସନ୍ତୋ ତତ୍ଥ କେନଚି ଭିକ୍ଖୁନା ଗନ୍ଧାଦୀହି ପୂଜା କତା ହୋତି, ଭେସଜ୍ଜତ୍ଥାଯ ଅରିଟ୍ଠଂ ୱା ପୀତଂ, ସୋ ତସ୍ସ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା ''ଅଯଂ ସୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ପରିସଙ୍କତି। ଅଯଂ ମୁତପରିସଙ୍କା ନାମ। ଅନ୍ତିମେନ ଚାତି ତତୋ ପରଂ ୱଜ୍ଜାଭାୱେନ ଅନ୍ତେ ଭୱତ୍ତା ଅନ୍ତିମେନେୱ। ୱତ୍ଥୁନାତି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନୁରୂପେସୁ ଏକୂନୱୀସତିଯା ପାରାଜିକେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ପାରାଜିକେନ ଧମ୍ମେନ। ଚ-କାରୋ ପନେତ୍ଥ ଅୱଧାରଣେ, ତେନ ସଙ୍ଘାଦିସେସାଦିଂ ନିୱତ୍ତେତି। ଅଥ ୱା ଚ-କାରୋ ଅଟ୍ଠାନପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଚୋଦେନ୍ତୋ ୱା ଚୋଦାପେନ୍ତୋୱାଚାତି ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଚାୱେତୁନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ଚାୱନତ୍ଥାଯ। ଏତେନ ଏକଂ ଚାୱନାଧିପ୍ପାଯଂ ଗହେତ୍ୱା ଅୱସେସେ ଅକ୍କୋସାଧିପ୍ପାଯୱୁଟ୍ଠାପନାଧିପ୍ପାଯାଦିକେ ସତ୍ତାଧିପ୍ପାଯେ ପଟିକ୍ଖିପତି। ସୁଣମାନନ୍ତି ଇଦଂ ''ଚୋଦେନ୍ତୋ''ତିଆଦୀନଂ କମ୍ମପଦଂ, ଇମିନା ପରମ୍ମୁଖା ଚୋଦନଂ ପଟିକ୍ଖିପତି। ପରମ୍ମୁଖା ପନ ସତ୍ତହି ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେହି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଚୋଦେନ୍ତୋତି ''ୱତ୍ଥୁସନ୍ଦସ୍ସନା ଆପତ୍ତିସନ୍ଦସ୍ସନା ସଂୱାସପ୍ପଟିକ୍ଖେପୋ ସାମୀଚିପ୍ପଟିକ୍ଖେପୋ''ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୮୫-୩୮୬) ସଙ୍ଖେପତୋ ୱୁତ୍ତାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଚୋଦନାନଂ ୱସେନ ସଯଂ ଚୋଦେନ୍ତୋ ୱା। ଚୋଦାପେନ୍ତୋ ୱାତି ପରେନ ଯେନ କେନଚି ଚୋଦାପେନ୍ତୋ ୱା। ତସ୍ମା ଯୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସମୀପେ ଠତ୍ୱା ''ତ୍ୱଂ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ସେୱି, ଅସ୍ସମଣୋସୀ''ତିଆଦିନା ୱତ୍ଥୁସନ୍ଦସ୍ସନୱସେନ ୱା ''ତ୍ୱଂ ମେଥୁନଧମ୍ମାପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋସୀ''ତିଆଦିନା ଆପତ୍ତିସନ୍ଦସ୍ସନୱସେନ ୱା ''ଅସ୍ସମଣୋସି, ନତ୍ଥି ତଯା ସଦ୍ଧିଂ ଉପୋସଥୋ ୱା ପୱାରଣା ୱା ସଙ୍ଘକମ୍ମଂ ୱା, ଅସ୍ସମଣୋସୀ''ତିଆଦିନା ସଂୱାସପ୍ପଟିକ୍ଖେପୱସେନ ୱା ଅଭିୱାଦନାଦିସଂୱାସେ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତେ ଅସ୍ସମଣୋତି କସ୍ମାତି ପୁଟ୍ଠସ୍ସ ''ଅସ୍ସମଣୋସୀ''ତିଆଦିୱଚନେହି ସାମୀଚିପ୍ପଟିକ୍ଖେପୱସେନ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଯ ଏୱ ୱାପି ଏତମତ୍ଥଂ ଦୀପଯତୋ ''କରୋତୁ ମେ ଆଯସ୍ମା ଓକାସଂ, ଅହଂ ତଂ ୱତ୍ତୁକାମୋ''ତି ଏୱଂ ଓକାସେ ଅକାରିତେ ୱାଚାଯ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ ଚେୱ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ, ଓକାସଂ କାରେତ୍ୱା ଚୋଦେନ୍ତସ୍ସ ପନ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ଅଟ୍ଠମୋ।

୨୭।ଅଞ୍ଞସ୍ସାତି ଖତ୍ତିଯାଦିଜାତିକସ୍ସ ପରସ୍ସ। କିରିଯନ୍ତି ମେଥୁନୱୀତିକ୍କମସଙ୍ଖାତଂ କିରିଯଂ। ତେନାତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱୀତିକ୍କମସଙ୍ଖାତସ୍ସ ମେଥୁନୱୀତିକ୍କମସନ୍ଦସ୍ସନେନ କରଣଭୂତେନ। ଲେସେନାତି ଯସ୍ସ ଜାତିଆଦଯୋ ତତୋ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ୱତ୍ଥୁଂ ଲିସ୍ସତି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠେ ୱିହାରଂ ସିଲିସ୍ସତି ୱୋହାରମତ୍ତେନେୱାତି ଜାତିଆଦଯୋୱ ''ଲେସା''ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେନ ଜାତିଲେସନାମଲେସାଦିନା ଲେସେନ। ଅଞ୍ଞନ୍ତି ଯୋ ୱୀତିକ୍କମନ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠୋ, ତତୋ ଅପରମ୍ପି ଭିକ୍ଖୁଂ ଚାୱେତୁଂ ଅନ୍ତିମେନ ୱତ୍ଥୁନା ଚୋଦଯନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କଥଂ? କୋଚି ଖତ୍ତିଯଜାତିଯୋ ୱୀତିକ୍କମନ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠୋ, ତତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଅତ୍ତନୋ ୱେରିଂ ଖତ୍ତିଯଜାତିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ତଂ ଖତ୍ତିଯଂ ଜାତିଲେସଂ ଗହେତ୍ୱା ''ଖତ୍ତିଯୋ ମଯା ଦିଟ୍ଠୋ ୱୀତିକ୍କମନ୍ତୋ, ତ୍ୱଂ ଖତ୍ତିଯୋ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଆପନ୍ନୋସୀ''ତି ଚୋଦେତି ଚୋଦାପେତି ୱା। ଏୱଂ ନାମଲେସାଦଯୋପି ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସା ୱିନିଚ୍ଛଯକଥା ଅଟ୍ଠମେ ୱୁତ୍ତସଦିସାଯେୱ।

ନୱମୋ।

୨୮। ଏତ୍ତାୱତା ''ଗରୁକା ନୱା''ତି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠେ ୱିହାରତୋ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ତେସୁ ଆପନ୍ନେସୁ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବାକାରଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଛାଦେତି ଜାନମାପନ୍ନ''ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତନା ଆପନ୍ନଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଂ ଆପତ୍ତିୱସେନ ୱା ୱତ୍ଥୁୱସେନ ୱା ଜାନଂ ଜାନନ୍ତୋ ଯାୱତା ଯତ୍ତକାନି ଅହାନି ଛାଦେତି ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ତାୱତା ତତ୍ତକାନି ଅହାନି ତସ୍ସ ପରିୱାସୋ ହୋତୀତି ଏୱଂ ପଦସମ୍ବନ୍ଧୱସେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନପରିୱାସୋ ସୁଦ୍ଧନ୍ତପରିୱାସୋ ସମୋଧାନପରିୱାସୋତି ତିୱିଧୋ ପରିୱାସୋ। ତେସଂ ପନ ଅତିସଙ୍ଖେପନଯେନ ମୁଖମତ୍ତେପି ଦସ୍ସିତେ ୱିତ୍ଥାରୱିନିଚ୍ଛଯପୱେସୋପାଯସମ୍ଭୱୋ ସିଯାତି ମୁଖମତ୍ତଂ ଦସ୍ସଯିସ୍ସାମ।

ତତ୍ଥ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନପରିୱାସୋ ନାମ ଯଥାପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଯ ଆପତ୍ତିଯା ଦାତବ୍ବୋ, ତସ୍ମା ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଦିୱସେ ଚ ଆପତ୍ତିଯୋ ଚ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ସଚେ ଏକାହପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା ହୋତି, ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମ୍ବହୁଲା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ ଏକାହପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଯୋ''ତିଆଦିନା ଖନ୍ଧକେ (ଚୂଳୱ। ୯୮-୯୯) ଆଗତନଯେନ ଯାଚାପେତ୍ୱା ''ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ବହୁଲା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜି ଏକାହପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଯୋ''ତିଆଦିନା ଖନ୍ଧକେ ଆଗତନଯେନେୱ କମ୍ମୱାଚଂ ୱତ୍ୱା ପରିୱାସୋ ଦାତବ୍ବୋ। ଏକଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ''ସମ୍ବହୁଲା''ତି ୱିନଯକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତସ୍ସାପି ୱୁଟ୍ଠାତୀତି ''ସମ୍ବହୁଲା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ନାନାୱତ୍ଥୁକାସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଅଥ ଦ୍ୱୀହାଦିପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା ହୋନ୍ତି,
ପକ୍ଖଅତିରେକପକ୍ଖମାସଅତିରେକମାସସଂୱଚ୍ଛରଅତିରେକସଂୱଚ୍ଛରପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା ୱା, ''ଦ୍ୱୀହପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଯୋ ୱା''ତିଆଦିନା ୱତ୍ୱା ଯୋ ଯୋ ଆପନ୍ନୋ

ହୋତି, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ନାମଞ୍ଚ ଗହେତ୍ୱା ଯୋଜନା କାତବ୍ବା।

କମ୍ମୱାଚାପରିଯୋସାନେ ଚ ସଚେ ଅପ୍ପଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ହୋତି, ସକ୍କା ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଂ ଅନାପଜ୍ଜନ୍ତେନ ୱସିତୁଂ, ତତ୍ଥେୱ ‘‘ପରିୱାସଂ ସମାଦିଯାମି, ୱତ୍ତଂ ସମାଦିଯାମୀ’ତି ୱତ୍ତଂ ସମାଦାଯ ତତ୍ଥେୱ ସଙ୍ଘସ୍ସ ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମ୍ବହୁଲା ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ ଏକାହପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଯୋ’’ତିଆଦିନା ଆରୋଚେତ୍ୱା ପୁନ ଆଗତାଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆରୋଚେନ୍ତେନ ପକତତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଏକଚ୍ଛନ୍ନେ ସହୱାସୋ, ତେନ ଚ ୱିନାୱାସୋ, ଆଗନ୍ତୁକାଦୀନଂ ଉପଚାରଗତାନଂ ଅନାରୋଚନାତି ଏତେସୁ ଏକେନାପି ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଞ୍ଚ ୱତ୍ତଭେଦଞ୍ଚ ଅକତ୍ୱା ପରିୱତ୍ଥବ୍ବଂ।

ସଚେ ନ ସକ୍କା ହୋତି ପରିୱାସଂ ସୋଧେତୁଂ, ନିକ୍ଖିତ୍ତୱତ୍ତେନ ୱସିତୁକାମୋ ହୋତି, ତତ୍ଥେୱ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ୱା ଏକସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ସନ୍ତିକେ ‘‘ପରିୱାସଂ ନିକ୍ଖିପାମି, ୱତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପାମୀ’’ତି ପରିୱାସୋ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବୋ। ନିକ୍ଖିତ୍ତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପକତତ୍ତଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠତି। ଅଥାନେନ ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ଏକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପତୋ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନତୋ ଦ୍ୱେ ଲେଡ୍ଡୁପାତେ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ମହାମଗ୍ଗତୋ ଓକ୍କମ୍ମ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଟ୍ଠାନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଅରୁଣେଯେୱ ୱତ୍ତଂ ସମାଦିଯିତ୍ୱା ଆରୋଚେତବ୍ବଂ। ସଚେ ବହି ଠିତାନମ୍ପି ସଦ୍ଦଂ ସୁଣାତି, ପସ୍ସତି ୱା, ଦୂରଂ ଗନ୍ତ୍ୱାପି ଆରୋଚେତବ୍ବଂ, ଅନାରୋଚେନ୍ତେ ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋ ଚେୱ ୱତ୍ତଭେଦଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ। ସଚେ ଅଜାନନ୍ତସ୍ସେୱ ଉପଚାରସୀମଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦୋୱ ହୋତି, ନ ୱତ୍ତଭେଦୋ। ଅରୁଣେ ଉଟ୍ଠିତେ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ୱତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱିହାରଂ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ଯାୱ ରତ୍ତିଯୋ ପୂରେନ୍ତି, ତାୱ ପରିୱତ୍ଥବ୍ବଂ। ଅଯଂ ତାୱ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନପରିୱାସୋ।

ସୁଦ୍ଧନ୍ତୋ ଦୁୱିଧୋ ଚୂଳସୁଦ୍ଧନ୍ତୋ ମହାସୁଦ୍ଧନ୍ତୋତି। ତତ୍ଥ ଯୋ ‘‘ଉପସମ୍ପଦତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯତ୍ତକଂ ନାମ କାଲଂ ଅହଂ ସୁଦ୍ଧୋ’’ତି ଜାନାତି, ତତ୍ତକଂ ଅପନେତ୍ୱା ତତୋ ଅୱସେସେ ରତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦେ ଏକତୋ କତ୍ୱା ଦାତବ୍ବପରିୱାସୋ ଚୂଳସୁଦ୍ଧନ୍ତୋ। ଯୋ ପନ ସବ୍ବସୋ ରତ୍ତିପରିଯନ୍ତଂ ନ ଜାନାତି ନସ୍ସରତି, ତତ୍ଥ ଚ ୱେମତିକୋ, ତସ୍ସ ଦାତବ୍ବୋ ମହାସୁଦ୍ଧନ୍ତୋ। ଆପତ୍ତିପରିଯନ୍ତଂ ଜାନାତୁ ୱା, ମା ୱା, ଅକାରଣମେତଂ।

ସମୋଧାନପରିୱାସୋ ନାମ ତିୱିଧୋ ଓଧାନସମୋଧାନୋ ଅଗ୍ଘସମୋଧାନୋ ମିସ୍ସକସମୋଧାନୋତି। ତତ୍ଥ ଯୋ ନିଟ୍ଠିତପରିୱାସୋପି ୱା ନିଟ୍ଠିତମାନତ୍ତୋପି ୱା ଅନିକ୍ଖିତ୍ତୱତ୍ତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୁରିମାପତ୍ତିଯା ସମା ୱା ଊନତରା ୱା ରତ୍ତିଯୋ ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ତସ୍ସ ମୂଲାଯ ପଟିକସ୍ସନେନ ତେ ପରିୱୁତ୍ଥଦିୱସେ ଚ ମାନତ୍ତଚିଣ୍ଣଦିୱସେ ଚ ଓଧୁନିତ୍ୱା ମକ୍ଖେତ୍ୱା ପୁରିମାଯ ଆପତ୍ତିଯା ମୂଲଦିୱସପରିଚ୍ଛେଦେ ପଚ୍ଛା ଆପନ୍ନଂ ଆପତ୍ତିଂ ସମୋଦହିତ୍ୱା ପୁନ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦାତବ୍ବପରିୱାସୋ ଓଧାନସମୋଧାନୋ ନାମ। ସଚେ କସ୍ସଚି ଏକାପତ୍ତି ଏକାହପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା, ଦ୍ୱୀହପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା, ଏୱଂ ଯାୱ ଦସାହପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନା, ତାସଂ ଅଗ୍ଘେନ ସମୋଧାଯ ତାସଂ ଦସାହପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୱସେନ ଅୱସେସାନଂ ଏକାହପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାଦୀନମ୍ପି ଦାତବ୍ବପରିୱାସୋ ଅଗ୍ଘସମୋଧାନୋ ନାମ। ଯୋ ପନ ନାନାୱତ୍ଥୁକା ଆପତ୍ତିଯୋ ଏକତୋ କତ୍ୱା ଦାତବ୍ବପରିୱାସୋ ମିସ୍ସକସମୋଧାନୋ ନାମ। ଦାନୱିଧି ପନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଖନ୍ଧକେ (ଚୂଳୱ। ୧୩୪ ଆଦଯୋ) ଆଗତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଏୱଂ ପରିୱୁତ୍ଥପରିୱାସୋ ଭିକ୍ଖୁ ମାନତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ମାନନଭାୱଂ ଛ ରତ୍ତିଯୋ ଅଖଣ୍ଡଂ କତ୍ୱା ଚରେଯ୍ୟ କରେଯ୍ୟ, ସମ୍ପାଦେଯ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘେନ ଗଣେନ ପୁଗ୍ଗଲେନ କତଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ୱତ୍ତଂ ସମାଦାପେତ୍ୱା ‘‘ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମ୍ବହୁଲା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜି’’ନ୍ତିଆଦିନା ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଯାଚାପେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ୱୁତ୍ତନଯେନ ମାନତ୍ତଦାନାଦଯୋପି ୱେଦିତବ୍ବା। ଇମିନାପି ୱତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତୁକାମେନ ଚେ ୱତ୍ତଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଚତୂହି ପଞ୍ଚହି ସଦ୍ଧିଂ ପରିୱାସେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ପଦେସଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁରିମନଯେନେୱ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତଂ ସହୱାସାଦିଂ ଅନ୍ତମସୋ ଚତୂହି ଊନତ୍ତା ଊନେ ଗଣେ ଚରଣଦୋସଞ୍ଚ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାପତ୍ତିକସ୍ସ ପନ ପରିୱାସଂ ଅଦତ୍ୱା ମାନତ୍ତମେୱ ଦାତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ଚିଣ୍ଣଂ କତଂ ପରିନିଟ୍ଠାପିତଂ ମାନତ୍ତଂ ଯେନ , ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ। ୱୀସତି ସଙ୍ଘୋ ଗଣୋ ଅସ୍ସାତି ୱୀସତୀଗଣୋ ଦୀଘଂ କତ୍ୱା, ସୋ ସଙ୍ଘୋ ଅବ୍ଭେଯ୍ୟ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ଅବ୍ଭାନକମ୍ମୱସେନ ଓସାରେଯ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି, ଅୱ୍ହେଯ୍ୟାତି ୱା ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥାପି ସମାଦାନଆରୋଚନଯାଚନାନି, କମ୍ମୱାଚା ଚ ଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବା।

୨୯। ଏୱଂ ତେସୁ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବାକାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଛାଦନସ୍ସ ଅଙ୍ଗାନି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଆପତ୍ତୀ’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ନ ଉକ୍ଖିତ୍ତୋ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତୋ, ନତ୍ଥି ଅନ୍ତରାଯୋ ଅସ୍ସାତି ଅନନ୍ତରାଯୋ। ସକତ୍ଥେ ଉପଚ୍ଛଯୱସେନ ୱା, ପହୁନୋ ଭାୱୋ ପହୁତ୍ତଂ, ତଂ ଅସ୍ସତ୍ଥୀତି ସଦ୍ଧାଦିୱସେନ ୱା ପହୁତ୍ତୋ। ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତୋ ଚ ଅନନ୍ତରାଯୋ ଚ ପହୁତ୍ତୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ତେସଂ ଭାୱୋ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତାଦିଗୁଣୋ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତ...ପେ... ପହୁତ୍ତତା। ଆପତ୍ତି ଚ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତ...ପେ... ପହୁତ୍ତତା ଚ ଆପତ୍ତି...ପେ... ପହୁତ୍ତତାଯୋ। ମ-କାରୋ ପଦସନ୍ଧିଜୋ। ତଥା ତେନ ପକାରେନ ଆପତ୍ତିଆଦୀସୁ ଚତୂସୁ ଆପତ୍ତାଦିପକାରେନ ସଞ୍ଞୀ ତଥସଞ୍ଞୀ ରସ୍ସୱସେନ। ତସ୍ସ ଭାୱୋ ତଥସଞ୍ଞିତା, ଯଥାୱୁତ୍ତଆପତ୍ତାଦିସଞ୍ଞିତାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଚ-କାରୋ ୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥୋ। କମନଂ ପତ୍ଥନଂ କାମୋ, ଛାଦେତୁଂ କାମୋ ଛାଦେତୁକାମୋ। ଇତି ଯଥାୱୁତ୍ତା ନୱ, ଅଥ ଛାଦନା ଚାତି ଏୱଂ ଦସ ଚ ତାନି ଅଙ୍ଗାନି ଚାତି, ତେହି। ଅରୁଣୁଗ୍ଗମମ୍ହି ଅରୁଣସଙ୍ଖାତସ୍ସ ପଠମବାଲସୂରିଯରଂସିନୋ ଉଗ୍ଗମନେ ସତି ଛନ୍ନା ହୋତି, ଆପତ୍ତୀତି ସେସୋ।

ତତ୍ଥାୟମଧିପ୍ପାୟୋ – ୟୋ ଭିକ୍ଖୁ ରାଜଚୋରଅଗ୍ଗିଉଦକମନୁସ୍ସଅମନୁସ୍ସୱାଳଅସରୀସପଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିୟନ୍ତରାୟାନଂ ଦସନ୍ନମେକସ୍ସାପି ନତ୍ଥିତାୟ ଅନନ୍ତରାୟିକୋ ସମାନୋ ଅନନ୍ତରାୟିକସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତୁଞ୍ଚେୱ ଆରୋଚେତୁଞ୍ଚ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟତାୟ ପହୁ ସମାନୋ ପହୁସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ତିୱିଧୌକ୍କେପନୀୟକମ୍ମାକରଣେନ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ଗରୁକାପତ୍ତୀତି ସଞ୍ଞୀ ଗରୁକଂୟେୱ ଆପତ୍ତିଂ ଛାଦେତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ଛାଦେତି, ତସ୍ସାୟଂ ଆପତ୍ତି ଚ ଛନ୍ନା ହୋତୀତି। ସଚେ ପନେତ୍ଥ ଅନାପତ୍ତିସଞ୍ଞୀ ୱା ହୋତି ଅଞ୍ଞାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧସଞ୍ଞୀ ୱା ୱେମତିକୋ ୱା, ଅଚ୍ଛନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ଆରୋଚେନ୍ତେନ ପନ ‘‘ମମ ଏକାପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନଭାୱଂ ଜାନାହୀ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନ ୱତ୍ଥୁସଭାଗାପତ୍ତିକସ୍ସ ଆରୋଚେତି, ତାୱ ତପ୍ପଚ୍ଚୟା ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜତି।

ସଙ୍ଘାଦିସେସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩। ଚୀୱରନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୦। ‘‘ଖୋମଞ୍ଚ କୋସେୟ୍ୟଞ୍ଚା’’ତିଆଦିନା ନପୁଂସକୱିଗ୍ଗହେନ ଦ୍ୱନ୍ଦେ କତେ ଖୋମ…ପେ… ଭଙ୍ଗାନି। ତତ୍ଥ ଖୋମନ୍ତି ଗଚ୍ଛଜାତି। ଉପଚାରତୋ ପନ ଖୋମେନ ଖୋମସୁତ୍ତେନ ୱାୟିତନ୍ତି ତବ୍ବିତେନ ଉପଚାରେନ ୱା ଖୋମଂ ଖୋମପଟଚୀୱରଂ, ତଥା ଅୱସେସାନି। ସାଣଂ ସାଣୱାକସୁତ୍ତେହି ୱାୟିତଂ ଚୀୱରଂ। ଭଙ୍ଗଂ ଖୋମସୁତ୍ତାଦୀନି ସବ୍ବାନି ଏକଚ୍ଚାନି ୱା ୱୋମିସ୍ସେତ୍ୱା ୱାୟିତଚୀୱରଂ। ୱାକମୟମେୱ ୱାତି କେଚି। କମ୍ବଲନ୍ତି ମନୁସ୍ସଲୋମଂ ୱାଳଅଲୋମଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସେସଲୋମେହି ୱାୟିତଂ। ଏତାନୀତି ଖୋମାଦୀନି ୟଥାୱୁତ୍ତାନି। ସହ ଅନୁଲୋମେହୀତି ସାନୁଲୋମାନି। ଜାତିତୋ କପ୍ପିୟାନି ଛ ଚୀୱରାନି ଭୱନ୍ତି।

୩୧। ଇଦାନି ‘‘ଦୁକୂଲ’’ନ୍ତିଆଦିନା ତେସଂ ଅନୁଲୋମାନି ଦସ୍ସେତି। ତତ୍ଥ ଦୁକୂଲନ୍ତି ଦୁକୂଲସଙ୍ଖାତେନ କେନଚି ୱାକୱିସେସେନ ୱାୟିତଂ ଚୀୱରଂ। ଚେୱାତି ସମୁଚ୍ଚୟେ, ସୋ ଉପରି ଆକଡ୍ଢିତବ୍ବୋ। ପତ୍ତୁଣ୍ଣନ୍ତି ପତ୍ତୁଣ୍ଣେସୁ ଜାତଂ ପତ୍ତୁଣ୍ଣଂ। ଦେସୱାଚିନୋ ବହୁୱଚନନ୍ତାତି ବହୁୱଚନେନ ୱିଗ୍ଗହୋ। ତଥା ସୋମାରା ଚ ଚୀନା ଚ, ତେସୁ ଜାତଂ ସୋମାରଚୀନଜଂ। ଇମାନି ତୀଣି ପାଣକେହି କତସୁତ୍ତମୟାନି। ଏହିଭିକ୍ଖୂନଂ ପୁଞ୍ଞିଦ୍ଧିୟା ଜାତଂ ଇଦ୍ଧିଜଂ, ତଂ ପନ ଖୋମାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ। ଦେୱଦିନ୍ନନ୍ତି ଦେୱେହି ଦିନ୍ନଂ କପ୍ପରୁକ୍ଖେ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଚୀୱରଂ। ତଦେତଂ ଦୁକୂଲାଦି ତସ୍ସ ତସ୍ସ ୟଥାୱୁତ୍ତସ୍ସ ଖୋମାଦିନୋ ଅନୁଲୋମିକଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଲୋମାନି ଅନୁଗତଂ ଅନୁଲୋମଂ, ୟଥା ସେସଲୋମାନି ଅନୁଗତଂ ଲୋମଂ ତଦନୁକୂଲତ୍ତା ‘‘ଅନୁଲୋମ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତଥା ତଂଜାତିୟକଂ ୟେସଂ କେସଞ୍ଚି ଅନୁକୂଲଂ ସବ୍ବମ୍ପି ରୁଳ୍ହୀୱସେନ ‘‘ଅନୁଲୋମ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତମେୱ ଅନୁଲୋମିକଂ, ଅନୁକୂଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କଥଂ? ଦୁକୂଲଂ ସାଣସ୍ସ ଅନୁଲୋମଂ, ପତ୍ତୁଣ୍ଣାଦୀନି ତୀଣି କୋସେୟ୍ୟସ୍ସ ଅନୁଲୋମାନି, ଇଦ୍ଧିଜଂ ଦେୱଦିନ୍ନଞ୍ଚ ଖୋମାଦୀନମନୁଲୋମନ୍ତି।

୩୨-୩। ଏୱଂ ସାନୁଲୋମାନି ଚୀୱରାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅଧିଟ୍ଠାନାଦିକଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ତିଚୀୱର’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅୱୁତ୍ତେପି ଅୱସ୍ସଂ ୱତ୍ତବ୍ବତାୟ ସବ୍ବତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବୋ, ତିଚୀୱରଞ୍ଚ…ପେ… କଣ୍ଡୁଚ୍ଛାଦିଞ୍ଚ ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ନ ୱିକପ୍ପେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ସମାହାରୋ ତିଚୀୱରଂ। ପରିକ୍ଖାରଞ୍ଚ ତଂ ଚୋଳଞ୍ଚାତି ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଂ। ୱସ୍ସସ୍ସ ୟୋଗ୍ଗା ୱସ୍ସିକା, ସାୱ ସାଟିକା ୱସ୍ସିକସାଟିକା। ପୁଞ୍ଛତି ଅନେନାତି ପୁଞ୍ଛନଂ, ମୁଖସ୍ସ ପୁଞ୍ଛନଂ ମୁଖପୁଞ୍ଛନଂ। ନିସୀଦନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ନିସୀଦନଂ, ମୁଖପୁଞ୍ଛନଞ୍ଚ ନିସୀଦନଞ୍ଚ ମୁଖପୁଞ୍ଛନନିସୀଦନଂ। ସୟନସୁଖାଦିଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅତ୍ଥରୀୟତୀତି ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ, ତଦେୱ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣକଂ। କଣ୍ଡୁଂ ଛାଦେତୀତି କଣ୍ଡୁଚ୍ଛାଦି। ଅଧିଟ୍ଠହେତି ‘‘ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତିଆଦିନା ନୱନ୍ନଂ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ। ନ ୱିକପ୍ପେୟ୍ୟାତି ତସ୍ସ ତସ୍ସ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ନ ୱିକପ୍ପେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ପନ ନାମଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଇମଂ ଚୀୱରଂ ତୁୟ୍ହଂ ୱିକପ୍ପେମୀ’’ତି ୱିକପ୍ପେୟ୍ୟାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ଏତ୍ଥାତି ଇମେସୁ ନୱସୁ ଚୀୱରେସୁ। ତିଚୀୱରନ୍ତି ତିଚୀୱରନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠିତଂ। ତଥା ହି ଅଧିଟ୍ଠାନତୋ ପୁବ୍ବେ ୱିସୁଂ ତିଚୀୱରଂ ନାମ ନତ୍ଥି ସଙ୍ଘାଟିଆଦିପ୍ପହୋନକସ୍ସ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାଦିୱସେନାପି ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା। ତଂ ୱିନା ଏକାହଂ ଏକଦିୱସମ୍ପି। ନ ୱସେୟ୍ୟାତି ଅଲଦ୍ଧସମ୍ମୁତିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ୱାସଂ ନ କରେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ସତି ତିଚୀୱରଞ୍ଚ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ହୋତି, ପାଚିତ୍ତିୟଞ୍ଚ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଦୀପେତି। ନିସୀଦନଂ ୱିନା ଚାତୁମାସଂ ନ ୱସେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚତୁନ୍ନଂ ମାସାନଂ ସମାହାରୋ ଚତୁମାସଂ, ତମେୱ ଚାତୁମାସଂ। ତଂ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂୟୋଗୱସେନ।

୩୪। ଇଦାନି ‘‘ଇମ’’ନ୍ତିଆଦିନା ‘‘ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତମଧିଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସେତି। ସଙ୍ଘାଟିଂ ‘‘ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତି ଅଧିଟ୍ଠହେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଅଧିଟ୍ଠହେତି ହତ୍ଥପାସେ ଠିତଂ ଏୱଂ ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ। ଅହତ୍ଥପାସନ୍ତି ହତ୍ଥସ୍ସ ପାସୋ ସମୀପୋ ହତ୍ଥପାସୋ, ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟହତ୍ଥବ୍ଭନ୍ତରୋ। ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥବ୍ଭନ୍ତରୋତିପି ୱଦନ୍ତି। ନତ୍ଥି ହତ୍ଥପାସୋ ଏତିସ୍ସାତି ଅହତ୍ଥପାସା, ତଂ ଏତନ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠହେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭେ ୱା ଉପରିପାସାଦେ ୱା ତଦହେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ନିୱତ୍ତନୟୋଗ୍ଗେ ପଦେସେ ୱା ଠିତଂ ଚୀୱରଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ‘‘ଏତଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତି ଅଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ

ହୋତି। ତତୋ ଦୂରେ ଠିତମ୍ପି ଅଧିଟ୍ଠାତଙ୍କନ୍ତିପି ୱଦନ୍ତି। ସେସେସୁପୀତି ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗାଦିକଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିପରିୟନ୍ତେସୁପି ଅୱସେସଚୀୱରେସୁ। ଅଯଂ ନଯୋତି ଅଯମେୱ ନଯୋ। ଯଥା ସଙ୍ଘାଟିଯା, ଏୱଂ ''ଇମଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତନଯୋୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତେନ ପନ ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା କାଯୱିକାରଂ କରୋନ୍ତେନ ''ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତି ଚିତ୍ତେନ ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା କାଯେନ ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତଙ୍କଂ, ୱଚୀଭେଦମତ୍ତଂ କତ୍ୱା ୱାଚାଯ ୱା। ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ନାମ ପାଟେକ୍କଂ ନିଧାନମୁଖନ୍ତି ଚିଚୀୱରଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅମ୍ପି ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି।

୩୫। ଇଦାନି ଏୱଂ ଅଧିଟ୍ଠହତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଲଦ୍ଧା ଅଧିଟ୍ଠାତୁକାମେନ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତଙ୍କନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତୋ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘାଟି ପଭୁତି ଆଦି ଯସ୍ସ ତଂ ସଙ୍ଘାଟିପ୍ପଭୁତି। ଏତଂ ''ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତୋ''ତି ଏତ୍ଥାପି ''ଅଧିଟ୍ଠେଯ୍ୟା''ତି ଏତ୍ଥାପି କମ୍ମପଦଂ, ''ପୁବ୍ବଚୀୱର''ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପନ ୱିସେସନଂ ହୁତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି। ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱାତି ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା। ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଠପିତୱତ୍ଥେହି ସଙ୍ଘାଟିଆଦୀନି କରୋତି, ନିଟ୍ଠିତେ ରଜନେ ଚ କପ୍ପେ ଚ ଇମଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପୁନ ଅଧିଟ୍ଠାତଙ୍କାନି। ପତ୍ତାଧିଟ୍ଠହନେତି ପତ୍ତସ୍ସ ଅଧିଟ୍ଠାନେ। ତଥାତି ଚ ଯଥା ଚୀୱରେ, ତଥା ପତ୍ତେପି ଅଧିଟ୍ଠାନାଦିକଂ ସଙ୍କନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ''ଇମଂ ପତ୍ତଂ, ଏତଂ ପତ୍ତ''ନ୍ତି ୱା ୱିସେସୋ।

୩୬। ଇଦାନି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଏତ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଇମଂ ୱ ଇତି ୱା-ସଦ୍ଦୋ ରସ୍ସଂ କତ୍ୱା ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଇତି-ସଦ୍ଦତୋ ପରଂ ଯୋଜେତଙ୍କୋ, ତସ୍ମା ''ଏତଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାମୀ''ତି ୱା ''ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାମୀ''ତି ୱା ସଂସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱେଦିତଙ୍କୋ। ସଂସେତି ୱଦେଯ୍ୟ। ଏୱନ୍ତି ଯଥା ନାମେନ ସଙ୍ଘାଟି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତଙ୍କା, ତଥା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗାଦୀନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିଦୂତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରେତିମସ୍ସ କତ୍ତୁପଦଂ, ପଞ୍ଞୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଙ୍କତ୍ଥାପି ଦୂରାସନ୍ନତାଦୀ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତଙ୍କା।

୩୭-୮। ଇଦାନି ସଙ୍ଘାଟିଆଦୀନଂ ଛନ୍ନଂ ପମାଣପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେତି ''ସଙ୍ଘାଟୀ''ତିଆଦିନା। ପଚ୍ଛିମୋ ଅନ୍ତୋ ପଚ୍ଛିମନ୍ତୋ, ତେନ, ପଚ୍ଛିମକୋଟିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୀଘସୋତି ଦୀଘତୋ। ମୁଟ୍ଠିଯା ସହିତଂ ପଞ୍ଚକଂ ଯସ୍ସା ସା ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକା, ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସୱସେନ ପନ ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକୋ। ମୁଟ୍ଠି-ସଦ୍ଦେନେତ୍ଥ ଉପଚାରୱସେନ କତମୁଟ୍ଠିକୋ ହତ୍ଥୋୱ ୱୁତ୍ତୋ। ସୁଗତସ୍ସ ଚୀୱରତୋ ଊନାତି ସମାସୋ। ଅପୀତି ୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯେ, ତେନ ଯଥାୱୁତ୍ତପଚ୍ଛିମପ୍ପମାଣା ଚ ଅଯଞ୍ଚ ଉତ୍ତମପ୍ପମାଣାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ପଚ୍ଛିମନ୍ତେନା''ତି ଇଦଂ ମୁଟ୍ଠିତ୍ତିକଞ୍ଚ ତିରିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥାପି ଅନୁୱତ୍ତେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତଙ୍କୋ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ''ଉତ୍ତମନ୍ତେନ ସୁଗତଚୀୱରୂନାପି ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଇଦଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ତତ୍ଥ ଇଦାନି ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ତିସ୍ସୋ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ ଏକା ସୁଗତୱିଦତ୍ଥି, ତାଯ ୱିଦତ୍ଥିଯା ନୱ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ ଦୀଘତୋ ସୁଗତଚୀୱରପ୍ପମାଣଂ, ତିରିଯଂ ଛ ୱିଦତ୍ଥିଯୋ, ତଂ ପନ ୱଡ୍ଢକିହତ୍ଥେନ ଦୀଘତୋ ତେରସ ହତ୍ଥା ଏକା ଚ ୱିଦତ୍ଥି, ତିରିଯତୋ ନୱ ହତ୍ଥା ହୋନ୍ତି। ତଂୱସେନ ଉଭଯତ୍ଥ ଊନତା ୱିଞ୍ଞାତଙ୍କା।

ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗୋପି ତତ୍ତକୋୱାତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ତଥା ଏକଂସିକସ୍ସପୀ''ତି ଆହ। ଏକୋ ଅଂସୋ ଏକଂସୋ, ତତ୍ଥ କାତଙ୍କନ୍ତି ତଦ୍ଧିତେ ଏକଂସିକଂ। ''ଅନ୍ତରୱାସକୋ''ଚାଦିନା ନିୱାସନଂ ଦସ୍ସେତି। ତତ୍ଥ ଅନ୍ତରଂ ମଜ୍ଝପଦେସୋ, ଅନ୍ତରେ ମଜ୍ଝେ କଟିପ୍ପଦେସେ ୱାସୋ ୱତ୍ଥଂ ଅନ୍ତରୱାସୋ, ସୋଯେୱ ଅନ୍ତରୱାସକୋ। ଚାପୀତି ସମୁଦାଯୋ, ଏକୋ ୱା ସମୁଚ୍ଚଯୋ। ଅଡ୍ଢେନ ତତିଯୋ ଭାଗୋ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟୋ। ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ହତ୍ଥକୋଟ୍ଠାସାନଂ ସମ୍ପୁଣ୍ଣାନଂ ତତିଯକୋଟ୍ଠାସସଂସିଞ୍ଜନେ କରଣଭୂତା ଅଡ୍ଢ-ସଦ୍ଦନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଯା ୱିଦତ୍ଥି , ସାୱ ତତିଯୋତି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋତି ଉପଡ୍ଢହତ୍ଥସଙ୍ଖାତୋ ତତିଯୋ ଭାଗୋ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟୋ। ସୋ ଚ ନାନନ୍ତରେନ ଦ୍ୱିହତ୍ଥତତିଯତା ଲବ୍ଭତୀତି ଦ୍ୱେ ହତ୍ଥା, ଏକା ଚ ୱିଦତ୍ଥି ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟୋ। ତଂସନ୍ନିଯୋଗେନ ପନେତ୍ଥ ଅନ୍ତରୱାସକୋୱ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟୋତି ୱେଦିତଙ୍କୋ। ଦ୍ୱେ ହତ୍ଥା ଯସ୍ସାତି ବାହିରତ୍ଥସମାସୋ। ପାରୁପନେନାପି ସଙ୍କା ନାଭିଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତୁନ୍ତି ''ଦ୍ୱିହତ୍ଥୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ୱା-ସଦ୍ଦୋ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟଂ ୱିକପ୍ପେତି। ତିରିଯସ୍ସ ଅନ୍ତୋତି ଛଟ୍ଠୀତପ୍ପୁରିସୋ, ତିରିଯମେୱ ଅନ୍ତୋତି ୱା କମ୍ମଧାରଯୋ ''ଗାମନ୍ତୋ''ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ।

୩୯।''ନିସୀଦନସ୍ସା''ତିଆଦିନା ନିସୀଦନଚୀୱରଂ ଦସ୍ସେତି। ଏତ୍ଥ ନିସୀଦନଂ ନାମ ସମେ ଭୂମିଭାଗେ ଏଳଅକଲୋମାନି ଉପରୂପରି ସନ୍ଥରିତ୍ୱା କଞ୍ଜିକାଦୀହି ସିଞ୍ଚିତ୍ୱା କତୋ ଦ୍ୱୀସୁ ଠାନେସୁ ଫାଲିତତ୍ତା ତୀହି ଦସାହି ଯୁତ୍ତୋ ପରିକ୍ଖାରୱିସେସୋ। ୱିଦତ୍ଥୀ ଦ୍ୱେତି ଦ୍ୱେ ୱିଦତ୍ଥୀ। ୱିସାଲତୋ ପୁଥୁଲତୋ।

୪୦।''କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦୀ''ତିଆଦିନା କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ଦସ୍ସେତି। ତତ୍ଥ କଣ୍ଡୂତି ହି ନ ଅତ୍ଥତୋ ନାନଂ, ତଗ୍ଗହଣେନ ପନେତ୍ଥ ପିଳଅକସ୍ସାୱଥୁଲ୍ଲକଚ୍ଛାବାଧଂ ଗଯ୍ହତି। କଣ୍ଡୁଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ପିଳଅକାଦିଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତୀତି କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦି। ପଟିଚ୍ଛଦନଂ ୱା ପଟିଚ୍ଛାଦୋ, ଯଥାୱୁତ୍ତକଣ୍ଡୁଯା ପଟିଚ୍ଛାଦୋ କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦୋ, ସୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି କଣ୍ଡୁପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦୀ, ତସ୍ସା ତିରିଯନ୍ତି ତିରିଯତୋ।

୪୧।''ୱସ୍ସିକା''ତିଆଦିନା ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ ଦସ୍ସେତି, ତଂ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ।

୪୨। ଏୱଂ ପମାଣୱନ୍ତାନଂ ପମାଣଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣାତିକ୍କମେ ଦୋସଂ, କେସଞ୍ଚି ପମାଣାଭାୱଗଣନାଭାୱଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଏତ୍ଥା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଏତ୍ଥାତି ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣୱନ୍ତେସୁ ଚୀୱରେସୁ। ତଦୁତ୍ତରି ତତୋ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ ଉତ୍ତରି ନିପାତେନ ଉତ୍ତରି-ସଦ୍ଦେନ ତପ୍ପୁରିସୋ। କରୋନ୍ତସ୍ସ ସମ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ। ଛେଦନପାଚିତ୍ତୀତି ଛେଦନେନ ସହିତା ପାଚିତ୍ତି, ଅତିରେକଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଦେସେତବ୍ବନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ ପନ ଅତିରେକଞ୍ଚ ଊନକଞ୍ଚ ''ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅ''ନ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ଯେନ ମୁଖଂ ପୁଞ୍ଛନ୍ତି, ତଂ ମୁଖସମ୍ବନ୍ଧୀତି ମୁଖସ୍ସ ଚୋଳଅନ୍ତି ସମାସେ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଆକଙ୍ଖିତଂ ଇଚ୍ଛିତଂ ପମାଣନ୍ତି କମ୍ମଧାରୟୋ। ତମେତେସମତ୍ଥୀତି ଆକଙ୍ଖିତପ୍ପମାଣିକା। ଏତ୍ଥ ଚ ତିଚୀୱରାଦୀସୁ ଅୱୁତ୍ତେପି ଗଣନୱିଭାଗେ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣମୁଖପୁଞ୍ଛନପରିକ୍ଖାରଚୋଳଏ ଠପେତ୍ୱା ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଛକ୍କମେକେକମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ମୁଖପୁଞ୍ଛନଚୋଳଆନି ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାନି ଚ ବହୂନିପୀତି ୱିଞ୍ଞାତବ୍ବଂ।

୪୩।ଗଣନାତି ଏତ୍ଥ ନପୁଂସକସ୍ସ ଇତ୍ଥିୱଚନେନ ଯୋଗାଭାୱା ''ନ ଦୀପିତା''ତି ଲିଙ୍ଗଂ ୱିପରିଣାମେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ, ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ନ ପକାସିତାତି ଅତ୍ଥୋ। ତିଣ୍ଣଂ ପନେତେସଂ ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦୱସେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ, ୱିକପ୍ପନୂପଗପଚ୍ଛିମେନ ପଚ୍ଛିମପ୍ପମାଣଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଇଦାନି ଯସ୍ମା ତତ୍ଥ ତଂ ସବ୍ବଂ ନ ଦୀପିତଂ, ତସ୍ମା ୱିକପ୍ପନୂପଗଥୱିକାଦି ସବ୍ବଂ ଏକଂ ''ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅ''ନ୍ତି, ବହୂନି ଏକତୋ କତ୍ୱା ''ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଆନୀ''ତିପି ୱତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ତଥା''ତିଆଦିମାହ। ଇମିନା ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ନାମ ପାଟେକ୍କଂ ନିଧାନମୁଖନ୍ତି ଦସ୍ସେତି। ଥୱିକାଦିଂ ଥୱିକା ଆଦି ଯସ୍ସ ପରିସ୍ସାୱନାଦିନୋତି ସମାସୋ। ୱିକପ୍ପସ୍ସ ଉପଗଂ ୱିକପ୍ପିୟଂ, ତଞ୍ଚ ଉପରି ୱକ୍ଖତି।

୪୪। ଇଦାନି ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ପଟିଭାଗଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅହତା''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଅହତେନ ନୱେନ ଅଧୋତେନ କପ୍ପଂ ସଦିସଂ ଅହତକପ୍ପଂ, ଏକୱାରଧୋତଂ। ଅହତଞ୍ଚ ଅହତକପ୍ପଞ୍ଚ ଅହତାହତକପ୍ପାନି, ୱତ୍ଥାନି, ତେସଂ। ଦ୍ୱେ ଗୁଣା ପଟଲାନି ଯସ୍ସ ସାତି ଦୁଗୁଣା। ''ଗୁଣୋ ପଟଲରାସୀସୂ''ତି ହି ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକା। ଦୁଗୁଣା ଦୁପଟ୍ଟା, ଉତ୍ତରସ୍ମିଂ ଦେହଭାଗେ ଆସଞ୍ଜୀୟତୀତି ଉକ୍କରାସଙ୍ଗୋ। ଏକଚ୍ଚଂ ଏକପଟ୍ଟଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଏକଚ୍ଚୀ, ଏକପଟ୍ଟୋତି ଅତ୍ଥୋ। ନିପାତୋ ୱା ଏକଚ୍ଚୀତି। ତଥାତି ସମୁଚ୍ଚୟେ, ଅନ୍ତରୱାସକୋ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଉପମାୟଂ ୱା, ଯଥା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗୋ ଏକଚ୍ଚିୟୋ, ଏୱଂ ଅନ୍ତରୱାସକୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୫। ''ଉତୂ''ତି ଅନେକୌତୁ ଗହିତାତି ଉତୁତୋ ଦୀଘକାଲତୋ ଉଦ୍ଧଟା ଉତୁଦ୍ଧଟା, ତେସଂ ପିଲୋତିକାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସାତି ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଅନ୍ତରୱାସକା। ପଂସୁ ୱିୟ କୁଚ୍ଛିତଂ ଉଲତି ପୱତ୍ତତୀତି ପଂସୁକୂଲଂ, ରଥିକାସୁସାନସଙ୍କାରକୂଟାଦୀନଂ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଠିତଂ ଚୋଳଅଖଣ୍ଡଂ, ତସ୍ମିଂ। ଯା ଯା ରୁଚୀତି ଅବ୍ୟୟୀଭାୱେ ଯଥାରୁଚି, ଯାୱଦତ୍ଥଂ ସତପଟ୍ଟମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୪୬। ଇଦାନି ତୀସୁ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କାତୁଂ ଅପ୍ପହୋନ୍ତେସୁ କାତବ୍ବୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ତୀସୂ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ତିଚୀୱରସମୁଦାୟତୋ ଏକଦେସଭୂତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମେକସ୍ସ ଚ ସଙ୍ଖାଗୁଣେନ ନିଦ୍ଧାରିୟମାନତ୍ତା ତୀସୂତି ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ଏକୱଚନସ୍ସ ବହ୍ୱତ୍ଥେନ ଯୋଗାଭାୱତୋ ଦ୍ୱିଚୀୱରସଙ୍ଖାତବହ୍ୱତ୍ଥୱସେନ ୱଚନଂ ୱିପରିଣାମେତ୍ୱା ଯାନି ପହୋନ୍ତି, ତାନି ଦ୍ୱେ ୱାପି ଛିନ୍ଦିତବ୍ବାନି, ଯଂ ପହୋତି, ତଂ ଏକଂ ୱା ଛିନ୍ଦିତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ପହୋନ୍ତୀତି ପଚ୍ଛିମଚୀୱରପ୍ପମାଣଛିନ୍ନକାନି ପହୋନ୍ତି। ଅପୀତି ସମ୍ଭାୱନେ, ତୀସୁ କା କଥାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନ୍ୱାଧିନ୍ତି ଆଗନ୍ତୁକପତ୍ତଂ। ଅନୁ ପଚ୍ଛା ଆଧୀୟତୀତି ଅନ୍ୱାଧି, ଯଂ ଚୀୱରସ୍ସୋପରି ସଙ୍ଘାଟିଆକାରେନ ଆରୋପେତବ୍ବଂ। ଅନାଦିଣ୍ଣନ୍ତି ଅନାରୋପିତଂ ଅନ୍ୱାଧିକଂ। ନ ଧାରେୟ୍ୟାତି ଇମିନା ଯଦି ଧାରେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଦୀପେତି।

୪୭-୮। ଇଦାନି ''ତିଚୀୱରଂ ନ ୱସେୟ୍ୟ ୱିନେକାହ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଅୱିପ୍ପୱାସଲକ୍ଖଣଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଗାମେ''ତିଆଦିନା ଉଦୋସିତସିକ୍ଖାପଦେ (ପାରା। ୪୭୧ ଆଦୟୋ) ୱୁତ୍ତପରିହାରମାହ। ତତ୍ଥ ଗାମେ ୱା…ପେ… ୱିହାରେ ୱା ତିଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ''ପଟୋ ଦଦ୍ଧୋ''ତିଆଦୀସୁ ୱିୟ ଅୱୟୱେପି ସମୁଦାୟୱୋହାରୱସେନ ତୀସୁ ଏକମ୍ପି ''ତିଚୀୱର''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିୟଞ୍ଞତ୍ରାତି ସଙ୍ଘେନ ଗିଲାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୀୟମାନଂ ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତିଂ ୱିନା। ୱିପ୍ପୱସନ୍ତି ଏକୂପଚାରନାନୂପଚାରଗାମାଦିତୋ ବହି, ଅଥ ୱା ନିୱେସନାଦୀନଂ, ତତ୍ଥ ଚ ଗବ୍ଭୋୱରକାନଂ ଚୀୱରସ୍ସ ୱା ହତ୍ଥପାସଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ୱସିତୁଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଗାମାଦୀନଂ ଏକୂପଚାରନାନୂପଚାରତା ଏକକୁଲନାନାକୁଲସନ୍ତକସ୍ସ ଗାମାଦିନୋ ପରିକ୍ଖେପସ୍ସ, ପରିକ୍ଖେପୋକାସସ୍ସ ଚ ୱସେନ ସତ୍ଥଅବ୍ଭୋକାସାନଂ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରୱସେନ ଚ ୱେଦିତବ୍ବା। ତତ୍ଥ ଏକୋ ଅବ୍ଭନ୍ତରୋ ଅଟ୍ଠୱୀସତିହତ୍ଥୋ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ନିୱେସନାଦୀନି ଗାମତୋ ବହି ସନ୍ନିୱିଟ୍ଠାନୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ ୱିସୁଂ ଗାମସ୍ସ ଗହିତତ୍ତା, ତଥା ଉଦୋସିତାଦୀହି ଅଞ୍ଞଂ ନିୱେସନଂ।

ତତ୍ଥ ଉଦୋସିତୋ ନାମ ଯାନାଦୀନଂ ଭଣ୍ଡାନଂ ସାଲା। ପାସାଦୋ ଦୀଘପାସାଦୋ। ହମ୍ମିୟଂ ମୁଣ୍ଡଚ୍ଛଦନପାସାଦୋ। ନାୱା ଚ ଅଟ୍ଟୋ ଚ ମାଳଓ ଚ

ଆରାମୋ ଚ ନାୱା…ପେ… ଆରାମଂ, ତସ୍ମିଂ। ଅଟ୍ଟୋ ନାମ ପଟିରାଜାଦୀନଂ ପଟିବାହନତ୍ଥଂ ଇଟ୍ଠକାହି କତୋ ବହଲଭିତ୍ତିକୋ ଚତୁପଞ୍ଚଭୂମିକୋ ପତିସ୍ସୟୱିସେସୋ। ମାଳୋ ଏକକୂଟସଙ୍ଗହିତୋ ଚତୁରସ୍ସପାସାଦୋ। ଆରାମୋ ପୁପ୍ଫାରାମୋ ୱା ଫଲାରାମୋ ୱା। ସତ୍ଥୋ ଚ ଖେତ୍ତଞ୍ଚ ଖଲଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ସତ୍ଥୋ ନାମ ଜଙ୍ଘସତ୍ଥୋ ୱା ସକଟସତ୍ଥୋ ୱା। ଖଲଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଧଞ୍ଞକରଣଂ। ଦୁମୋ ନାମ ଦୁମମୂଲଂ ଛାୟାୟ ଫୁଟ୍ଠୋକାସୋ ଉପଚାରୱସେନ। ଅବ୍ଭୋକାସୋ ପନ ଅଗାମକେ ଅରଞ୍ଞେୱ ଅଧିପ୍ପେତୋ।

୪୯। ଇଦାନି “ଏତଂ…ପେ… ସଙ୍ଘାଟି”ନ୍ତିଆଦିନା ନୱନ୍ନମେୱ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରୋ ୱୁତ୍ତୋ, ନ ପନ ତେସଂ କାଲପରିଚ୍ଛେଦୋତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ “ରୋଗା”ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଦେୱଦତ୍ତୋ ଦତ୍ତୋତି ନାମେକଦେସେନାପି ନାମୱୋହାରତୋ ୱସ୍ସିକସାଟିକାୱ “ସାଟିକା”ତି ପକରଣୱସେନ ଗମ୍ମମାନତ୍ତା ୱୁତ୍ତା। କଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦିକା ଚ ରୋଗୱସ୍ସାନପରିୟନ୍ତା। ରୋଗା ଚ ୱସ୍ସାନା ଚ ମାସା ରୋଗୱସ୍ସାନା, ତେ ତଦତିକ୍କମେନ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତବ୍ବତାୟ ପରିୟନ୍ତା ୟାସନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ।

କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ୱସ୍ସିକସାଟିକା ୱସ୍ସାନମାସାତିକ୍କମେ କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମାୟ ଏୱ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତବ୍ବା। ତଥା କଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦିକା ଆବାଧେସୁ ୱୂପସନ୍ତେସୂତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। “ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱିକପ୍ପେତବ୍ବା”ତି ହି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୬୯) ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ପନ କେଚି ଆଚରିୟା “ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱାତି ୱସ୍ସିକସାଟିକଭାୱତୋ ଅପନେତ୍ୱା”ତି ୱଦିଂସୁ, ତଂ ନ ୟୁଜ୍ଜତି। ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରୱିନୟକମ୍ମୱିସୟେୟେୱ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାର-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଦିଟ୍ଠତ୍ତା, “ଚାତୁମାସଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ତତୋ ପରଂ ୱିକପ୍ପେତୁ”ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୮) ପାଳିୱଚନତୋ ଚ। “ଚାତୁମାସଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୁ”ନ୍ତି ଚ ଚତୁନ୍ନଂ ମାସାନଂ ଅଧିଟ୍ଠାନେନ ସହ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂୟୋଗୋ ଦସ୍ସିତୋତି ନ ତେନ ଅଧିଟ୍ଠାନଭେଦୋ ୱିଞ୍ଞାୟତି। ତେନେୱ କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାୟମ୍ପି “ୱସ୍ସାନଂ ଚାତୁମାସଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ, ତତୋ ପରଂ ୱିକପ୍ପେତୁ”ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୮) ୱଚନତୋ କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମାୟ ଏୱ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ହେମନ୍ତେ ୱିକପ୍ପେତବ୍ବାତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା “ୱସ୍ସିକସାଟିକା ୱସ୍ସାନମାସାତିକ୍କମେନାପି କଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦି ଆବାଧୱୂପସମେନାପି ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ୱିଜହତୀ”ତି (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। କଥିନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ୱୁତ୍ତଂ। ମାତିକାଟ୍ଠକଥାୟମ୍ପି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରୱସେନାପି ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ୱିଜହତୀତି ଏୱମତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଏୱଞ୍ହି ସତି ସବ୍ବଟ୍ଠକଥାୟୋ ସମେନ୍ତି, ୟୁତ୍ତି ଚ ଅୱିରୁଦ୍ଧା ହୋନ୍ତୀତି। ତତୋ ପରନ୍ତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରତୋ ଉପରି। ୱିକପ୍ପେନ୍ତୀତି କଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱିକପ୍ପେନ୍ତି। ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମାୟଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ହେମନ୍ତସ୍ସ ପଠମଦିୱସେ ୱିକପ୍ପେନ୍ତି, ଏୱଂ ଅସତି ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ସେସାତି ଅପରେ ସତ୍ତ ଚୀୱରାନି ସେସା। ନତ୍ଥି ପରିୟନ୍ତଂ ୱୁତ୍ତସଦିସୋ କାଲପରିଚ୍ଛେଦୋ ଏତେସନ୍ତି ଅପରିୟନ୍ତିକା।

୫୦। ଇଦାନି ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାଦିକଂ ଚୀୱରଚତୁକ୍କଂ ସଦସାଦିକଂ ୱଟ୍ଟତି, ନାପରନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁଂ “ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣା”ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପରିକ୍ଖାରୋ ଚ ମୁଖପୁଞ୍ଛନଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ପରିକ୍ଖାରମୁଖପୁଞ୍ଛନମେୱ ଚୋଳକନ୍ତି କମ୍ମଧାରୟୋ। ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସନ୍ତେ ସୁୟ୍ୟମାନତ୍ତା ପନ ଚୋଳକ-ସଦ୍ଦୋ ପରିକ୍ଖାର-ସଦ୍ଦତୋ ଚ ପରଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ “ପରିକ୍ଖାରଚୋଳକ”ନ୍ତି। ତଂ ପନ ସାମଞ୍ଞଜୋତନାୟ ୱିସେସେପି ଅୱଟ୍ଠାନତୋ ଠପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ଚୀୱରାନି ପରିକ୍ଖାରଚୋଳକନାମେନାଧିଟ୍ଠିତାନି ଅୱସେସଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଞ୍ଚ ପରିକ୍ଖାରମୁଖପୁଞ୍ଛନଚୋଳକଞ୍ଚ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣ…ପେ… ଚୋଳକଞ୍ଚ ନିସୀଦନଞ୍ଚାତି ଏତଂ ଚୀୱରଚତୁକ୍କଂ ସଦସମ୍ପି ଅରତ୍ତମ୍ପି ଅନାଦିଣ୍ଣକପ୍ପମ୍ପି ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଦସନ୍ତି ସହ ୟାହି କାହିଚି ଦସାହୀତି ସଦସଂ। ସଦସକେ ଲବ୍ଭମାନେ ଅଦସମ୍ପି ଲବ୍ଭତେୱାତି ସଦସମ୍ପି ଅଦସମ୍ପି ପୁପ୍ଫଦସମ୍ପୀତି ଏତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ। ପି-ସଦ୍ଦୋ ୱୁତ୍ତାୱୁତ୍ତସମ୍ପିଣ୍ଡନତ୍ଥୋ। ଅରତ୍ତନ୍ତି ନୀଲପୀତାଦିରଜନେନ ଅରଞ୍ଜିତମ୍ପି। ପି-ସଦ୍ଦେନ ରଞ୍ଜିତନୀଲପୀତାଦିକମ୍ପି ଅନାଦିଣ୍ଣକପ୍ପମ୍ପୀତି। ଆଦିଣ୍ଣୋ କପ୍ପୋ ୟସ୍ସ ନତ୍ଥୀତି ତଂ ଅନାଦିଣ୍ଣକପ୍ପମ୍ପି। ପି-ସଦ୍ଦେନ ଆଦିଣ୍ଣକପ୍ପମ୍ପି।

ନନୁ ଚ “ନ ଭିକ୍ଖୱେ ସବ୍ବନୀଲକାନି ଚୀୱରାନି ଧାରେତବ୍ବାନୀ”ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୩୭୨) ସବ୍ବନୀଲକସବ୍ବପୀତକସବ୍ବଲୋହିତକଚୀୱରାନି ସାମଞ୍ଞେନ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତାନୀତି କଥମିଦଂ ଚୀୱରଚତୁକ୍କଂ ସଦସାଦିକଂ ୱଟ୍ଟତି, କଥଞ୍ଚ ଅନାଦିଣ୍ଣକପ୍ପମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – “ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ କୁସଚୀରଂ ନିୱାସେତ୍ୱା”ତିଆଦିନା ଉପ୍ପନ୍ନୱତ୍ଥୂସୁ (ମହାୱ। ୩୭୧) “ନ ଭିକ୍ଖୱେ କୁସଚୀରଂ…ପେ… ତିତ୍ଥିୟଦ୍ଧଜୋ ଧାରେତବ୍ବୋ। ୟୋ ଧାରେୟ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସା”ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୩୭୧) ଉପ୍ପନ୍ନୱତ୍ଥୁୱସେନେୱ ନିୱାସନପାରୁପନସଙ୍ଖାତଧାରଣସ୍ସ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତତ୍ତା ଚ ତତ୍ଥେୱ ଅଟ୍ଠକଥାୟଞ୍ଚ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭୨) “ସବ୍ବନୀଲକାଦୀନି ରଜନଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ପୁନ ରଜିତ୍ୱା ଧାରେତବ୍ବାନି, ନ ସକ୍କା ଚେ ହୋନ୍ତି ଧୋୱିତୁଂ, ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାନି ୱା କାତବ୍ବାନି, ଦୁପଟ୍ଟଚୀୱରସ୍ସ ୱା ମଜ୍ଝେ ଦାତବ୍ବାନି, ଅଚ୍ଛିନ୍ନଦସଦୀଘଦସାନି ଦସା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଧାରେତବ୍ବାନି, କଞ୍ଚୁକଂ ଲଭିତ୍ୱା ଫାଲେତ୍ୱା ରଜିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ୱେଠନେପି ଏସେୱ ନୟୋ”ତି ନିୱାସନପାରୁପନୱସେନେୱ ଧାରଣପରିଭୋଗାନଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣକରଣସିକ୍ଖାପଦେ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୩୬୮) “ୟଂ ନିୱାସେତୁଂ ୱା ପାରୁପିତୁଂ ୱା ସକ୍କା ହୋତି, ତଦେୱ ଚୀୱରନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବ”ନ୍ତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂୟେୱ କପ୍ପବିନ୍ଦୁନୋ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ଚ ତିଚୀୱରକଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦିୱସ୍ସିକସାଟିକସଙ୍ଖାତାନି ପଞ୍ଚ ଚୀୱରାନି କାୟପରିହାରିୟାନେୱ ଅଦସାନି ଅସବ୍ବନୀଲକାଦୀନି କପ୍ପିୟରଜନରଜିତାନି ଆଦିଣ୍ଣକପ୍ପାନିୟେୱ ହୋନ୍ତି, ନ ନିୟମେନ ନିୱତ୍ତିତାନି ପରାନି ଚତ୍ତାରୀତି ଚୀୱରଚତୁକ୍କମେୱ ସଦସାଦିକଂ ଅନାଦିଣ୍ଣକପ୍ପମ୍ପି

ଵଟ୍ଟତୀତି।

୫୧। ସେସଚୀଵରପଞ୍ଚକଂ ଅଦସଂଯେଵ ରଜିତଂଯେଵ ଆଦିଣ୍ଣକପ୍ପଂଵ କପ୍ପତୀତି ଯୋଜନା। ରଜିତନ୍ତି କପ୍ପିଯରଜନେନ ରଜିତଂ। ନିସୀଦନସ୍ସ ଯଥାଵୁତ୍ତେନଟ୍ଠେନ ସଙ୍ଗହୋ ଅଦସଞ୍ଚ ନିସେଧେତୁଂ ‘‘ସଦସଂଵ ନିସୀଦନ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। ସତି ହି ସମ୍ଭଵେ ବ୍ୟଭିଚାରେ ଚ ଵିସେସନଂ ସାତ୍ଥକଂ ହୋତି।

୫୨। ଇଦାନି ଅନଧିଟ୍ଠିତେ ଅନିସ୍ସଟ୍ଠେ ଚ କା ପଵତ୍ତୀତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅନଧିଟ୍ଠିତ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅନଧିଟ୍ଠିତନ୍ତି ତିଚୀଵରାଦିଵସେନ ଅନଧିଟ୍ଠିତଂ। ଅନିସ୍ସଟ୍ଠନ୍ତି ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଦାନଲକ୍ଖଣେନ ଅଦିନ୍ନଂ। ଵିକପ୍ପେତ୍ଵା ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟାତି ଵକ୍ଖମାନନଯେନ ଏକବହୁଭାଵଂ, ସନ୍ନିହିତାସନ୍ନିହିତଭାଵଞ୍ଚ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ଵା ଵିକପ୍ପେତ୍ଵା ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ଵା ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ। ଵକ୍ଖମାନନଯେନ ପନ ଵିଞ୍ଞାଯତୀତି ‘‘ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ଵା’’ତି ନ ଵୁତ୍ତଂ।

ଇଦାନି ‘‘ଵିକପ୍ପେତ୍ଵା’’ତି ଵୁତ୍ତଂ କୀଦିସଂ ତଂ ହେଟ୍ଠିମନ୍ତେନ ଵିକପ୍ପିଯନ୍ତି ଆହ ‘‘ହତ୍ଥା’’ତିଆଦି। ତତ୍ଥ ହତ୍ଥୋ ଦୀଘେନ ଯସ୍ସ ତଂ ହତ୍ଥଦୀଘଂ। ତତୋତି ତସ୍ମା ହତ୍ଥତୋ। ଉପଡ୍ଢୋ ହତ୍ଥସ୍ସ ଦୁତିଯୋ ଭାଗୋ ଵିଦତ୍ଥିସଙ୍ଖାତୋ ଵିତ୍ଥାରେନ ଯସ୍ସ ତଂ ଉପଡ୍ଢଵିତ୍ଥାରଂ।

୫୩। ଇଦାନି ଯଥାଵୁତ୍ତଵିଧାନଂ ତେଚୀଵରିକସ୍ସେଵ ଵସେନ, ଅପରୋ ପନ ଅଞ୍ଞଥା ପଟିପଜ୍ଜତୀତି ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ତିଚୀଵରସ୍ସା’’ତିଆଦିମାହ । ତତ୍ଥ ନାମେନାଧିଟ୍ଠିତାନି ତୀଣି ଚୀଵରାନି ଏତସ୍ସାତି ତିଚୀଵରୋ। ତସ୍ସ ଵିନଯତେଚୀଵରିକସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ, ନ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅନାମେନ ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀଵରସ୍ସ। ଵିନଯତେଚୀଵରିକସ୍ସ ପନ ଉଦୋସିତସିକ୍ଖାପଦେ ଵୁତ୍ତପରିହାରୋ ନତ୍ଥି। ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଇଯୋତି ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଣିକେନ ଯ-କାରୋ। ସବ୍ବନ୍ତି ସକଲଂ ନଵଵିଧମ୍ପି ଚୀଵରଂ। ତଥା ଵତ୍ଵାତି ଏକବହୁଭାଵଂ, ସନ୍ନିହିତାସନ୍ନିହିତଭାଵଞ୍ଚ ଞତ୍ଵା ‘‘ଇମଂ ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତିଆଦିନା ଵତ୍ଵା। ଅଧିଟ୍ଠତୀତି ଅଧିଟ୍ଠାତି।

୫୪। ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀଵରଂ ପନ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ କଥଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଵିଜହତୀତି ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ଅଚ୍ଛେଦା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଚ୍ଛେଦୋ ଚ ଵିସ୍ସଜ୍ଜନଞ୍ଚ ଗାହୋ ଚ ଵିବ୍ଭମୋ ଚାତି ଦ୍ଵନ୍ଦୋ। ଅଚ୍ଛେଦୋ ନାମ ଚୋରାଦୀହି ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା ଗହଣଂ। ଵିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ପରେସଂ ଦାନଂ। ଗାହୋ ଵିସ୍ସାସେନ ଗହଣଂ। ଵିବ୍ଭମୋ ସିକ୍ଖଂ ଅପ୍ପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ଗିହିଭାଵୂପଗମନଂ। ତଦାପି ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦାନେ ଵିଯ ଚୀଵରସ୍ସ ନିରାଲଯଭାଵେନ ପନ ପରିଚ୍ଚାଗୋତି। ଟୀକାଯଂ ପନ ଭାଦିସୋ ଭିକ୍ଖୁଯେଵାତି ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ନ ଵିଜହତୀତି ଅତ୍ଥଂ ଵିକପ୍ପେତ୍ଵା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଗିହିଭାଵୂପଗମନଂ ଵୁତ୍ତଂ, ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ, କାରଣଂ ପନେତ୍ଥ ଅମ୍ହାକଂ ଗରୂହିଯେଵ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଂ (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୨।୪୬୯) ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯା ‘ହୀନାଯାଵତ୍ତନେନା’ତି ଵିସେସେତ୍ଵା ଅଵୁତ୍ତତ୍ତା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ହି ଗିହିଭାଵୂପଗମନେ ଅଧିଟ୍ଠାନଵିଜହନଂ ଵିସୁଂ ଵତ୍ତବ୍ବଂ ନତ୍ଥି ତସ୍ସା ଵିବ୍ଭମନେନେଵ ଅସ୍ସମଣୀଭାଵତୋ’’ତି ଵୁତ୍ତଂ। ନନୁ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅପ୍ପଚ୍ଚକ୍ଖାତସିକ୍ଖସ୍ସ ଗିହିଭାଵୂପଗମନେନ ଅଧିଟ୍ଠାନଵିଜହନେନ ନିରାଲଯଭାଵୋ କାରଣଭାଵେନ ଵୁତ୍ତୋ, ଏଵଂ ସତି ପରିଵତ୍ତଲିଙ୍ଗସ୍ସ ନତ୍ଥି ନିରାଲଯଭାଵୋତି କଥମସ୍ସ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଵିଜହତୀତି? ସଚ୍ଚମେତଂ, ତଥାପି ବୁଦ୍ଧମତଞ୍ଞୂହି ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯେହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୬୯) ‘‘ଯଂ ପନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁଭାଵେ ଅଧିଟ୍ଠିତଂ ତିଚୀଵରଞ୍ଚ ପତ୍ତୋ ଚ, ତଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଵିଜହତି, ପୁନ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତତ୍ତା ନତ୍ଥେତ୍ଥ ଦୋସୋତି।

ମାରଣଲିଙ୍ଗସିକ୍ଖାତି ଉତ୍ତରପଦଲୋପେନ ଉପଚାରେନ ଵା ଲିଙ୍ଗପରିଵତ୍ତନଂ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଞ୍ଚ ‘‘ଲିଙ୍ଗସିକ୍ଖା’’ତି ଚ ଵୁତ୍ତଂ। ଇତି ଏତେ ଅଟ୍ଠ ସବ୍ବେସୁ ନଵସୁ ଚୀଵରେସୁ ଅଧିଟ୍ଠାନସ୍ସ ଵିଯୋଗୋ ଵିପ୍ପଵାସୋ, ତସ୍ସ କାରଣା ହୋନ୍ତୀତି ପାଠସେସୋ। ତିଚୀଵରସ୍ସ ପନ ନ କେଵଲଂ ଇମେଯେଵ ଅଟ୍ଠ, ଵିନିଵିଦ୍ଧଛିଦ୍ଦଞ୍ଚ ଅଧିଟ୍ଠାନଵିଯୋଗକାରଣନ୍ତି ଲିଙ୍ଗଵଚନଞ୍ଚ ପରିଵତ୍ତେତ୍ଵା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ଏକସ୍ସପି ତନ୍ତୁନୋ ଅଭାଵେନ ଵିନିଵିଦ୍ଧଂ ଵିନିଵିଜ୍ଝିତ୍ଵା ଗତଛିଦ୍ଦଂକନିଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲିନଖପିଟ୍ଠିପ୍ପମାଣଂ ଵିନିଵିଦ୍ଧଛିଦ୍ଦଂ। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘାଟିଯା ଚ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗସ୍ସ ଚ ଦୀଘନ୍ତତୋ ଵିଦତ୍ଥିପ୍ପମାଣସ୍ସ, ତିରିଯନ୍ତତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣସ୍ସ, ଅନ୍ତରଵାସକସ୍ସ ପନ ଦୀଘନ୍ତତୋ ଵିଦତ୍ଥିପ୍ପମାଣସ୍ସେଵ ତିରିଯନ୍ତତୋ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣସ୍ସ ପଦେସସ୍ସ ଓରତୋ ଛିଦ୍ଦଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଭିନ୍ଦତି, ସୂଚିକମ୍ମଂ କତ୍ଵା ପୁନ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ସୂଚିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତେନ ଚ ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା ଦୁବ୍ବଲଟ୍ଠାନାପନଯନେନ ଛିଦ୍ଦଂ ଅଦସ୍ସେତ୍ଵା କାତବ୍ବଂ।

୫୫। ଇଦାନି ଅକପ୍ପିଯାନି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘କୁସା’’ତିଆଦି ଵୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ କୁସା ଚ ଵାକା ଚ ଫଲକାନି ଚ, ତେସଂ ଚୀରାନି କୁସ…ପେ… ଚୀରାନି। ତତ୍ଥ କୁସେନ ଗନ୍ଥେତ୍ଵା କତଂ କୁସଚୀରଂ। ତଥା ଵାକେନ ଗନ୍ଥେତ୍ଵା କତଂ ଵାକଚୀରଂ, ତାପସାନଂ ଵକ୍କଲଂ। ଫଲକସଣ୍ଠାନାନି ଫଲକାନି ସିବ୍ବିତ୍ଵା କତଂ ଫଲକଚୀରଂ। କେସଵାଲଜନ୍ତି କେସେହି ଚ ଵାଲେହି ଚ ଜାତଂ ଵାଯିତଂ କମ୍ବଲନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉଲୂକପକ୍ଖାଜିନକ୍ଖିପେତି ଉଲୂକାନଂ କୋସିଯସକୁଣାନଂ ପକ୍ଖଂ ପକ୍ଖେନ କତଂ ନିଵାସନଞ୍ଚ ଅଜିନକ୍ଖିପଂ ସଲୋମଂ ସଖୁରଂ ଅଜିନମିଗାନଂ ଚମ୍ମଞ୍ଚ ଧାରଯତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୫୬।କଦଲେରକକ୍କଦୁସ୍ସେସୂତି କଦଲିଯୋ ଚ ଏରକୋ ଚ ଅକ୍କୋ ଚ, ତେସଂ ଦୁସ୍ସାନି ଵତ୍ଥାନି, ତେସୁ ଚେଵ ମକଚିଵାକେହି କତେ ପୋତ୍ଥକେ ଚାପି ଦୁକ୍କଟଂ। ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଚେତଂ ଭୁମ୍ମଂ। କଦଲିଦୁସ୍ସାଦିସଦ୍ଦେନ ତଂଧାରଣମଧିପ୍ପେତଂ, ତସ୍ମା ତଂଧାରଣନିମିତ୍ତଂ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏଵଂ ସବ୍ବତ୍ଥ।

‘‘ନୀଲକୋ ଚା’’ତିଆଦିନା ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ସଙ୍ଖା ନୀଲକ…ପେ… କଣ୍ହକାତି କମ୍ମଧାରୟୋ। ନୀଲାଦିଓଣ୍ଣଯୋଗେନ ଓଝ୍ଝଂ ନୀଲାଦି। ନୀଲକଂ ଉମାପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣଂ। ମଞ୍ଜେଟ୍ଠଂ ମଞ୍ଜେଟ୍ଠିକଓଣ୍ଣଂ। ପୀତଂ କଣିକାରପୁପ୍ଫଓଣ୍ଣଂ। ଲୋହିତଂ ଜୟସୁମନପୁପ୍ଫଓଣ୍ଣଂ। କଣ୍ହକଂ ଅଦ୍ଦାରିଟ୍ଠକଓଣ୍ଣଂ। ସଙ୍କ-ସଦ୍ଦୋ ପନେତ୍ଥ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ।

୫୭।ମହା…ପେ… ରଙ୍ଗେତି ମହାରଙ୍ଗୋ ଚ ମହାନାମରଙ୍ଗୋ ଚ, ତେହି ରଙ୍ଗୋ। ଏତ୍ଥାପି ପୁନ ସୁପ୍ପନମାନଂ ସଙ୍କସଦ୍ଦମନୁଓତ୍ତିଯଂ, ‘‘ସଙ୍କମହାରଙ୍ଗରଙ୍ଗେ’’ତିଆଦିନା ଅତ୍ଥୋ ଓେଦିତବ୍ବୋ। ଇମିନା ଚ ଅସଙ୍କନୀଲକାଦି କପ୍ପିୟରଜନରଜିତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ନତ୍ଥି ଦୋସୋତି ଦୀପେତି। ତତ୍ଥ ମହାରଙ୍ଗୋ ସତପଦିପିଟ୍ଠିଓଣ୍ଣୋ। ମହାନାମରଙ୍ଗୋ ସମ୍ଭିନ୍ନଓଣ୍ଣୋ, ସୋ ପନ ପଣ୍ଡୁପଲାସଓଣ୍ଣୋ ହୋତି, ପଦୁମଓଣ୍ଣୋତିପି ଓଦନ୍ତି। ତିରୀଟକେତି ତଂ ନାମକ ରୁକ୍ଖତଚୋ। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଦୀଘଦସକେତି ସଙ୍କସୋ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଦ୍ଧା ଅଚ୍ଛିନ୍ନା ଚ ମଜ୍ଝେ ଛିନ୍ନଦ୍ଧା ଦୀଘା ଚ ସା ଦସା ଚ ଓତ୍ଥକୋଟି ଯସ୍ସାତି ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥସମାସୋ। ଫଲପୁପ୍ଫଦସେତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଂସିଙ୍ଗିତ୍ୱା କତା ଫଲସଦିସା ଦସା ‘‘ଫଲା’’ତି ଓୁଚ୍ଚନ୍ତି, କେତକାଦି ପୁପ୍ଫସଦିସାନି ‘‘ପୁପ୍ଫାନୀ’’ତି ଚ, ଫଲା ଚ ପୁପ୍ଫା ଚ ଦସା ଯସ୍ସ, ଫଲସଦିସେ ଦସେ, ପୁପ୍ଫସଦିସେ ଦସେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଓେଠନେତି ସୀସଓେଠନେ। ତଥାତି ଇମିନା ସଙ୍କନୀଲକାଦୀସୁ ଦୁକ୍କଟଂ ଅତିଦିସତି। ସଙ୍କନ୍ତି କୁସଚୀରାଦିକଂ ସକଲଂ। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ ଚୀଓରଂ ଯସ୍ସ ସୋ ଲଭତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଚୀଓରନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪। ରଜନନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା

୫୮। ମୂଲଞ୍ଚ ଖନ୍ଧୋ ଚ ତଚୋ ଚ ପତ୍ତଞ୍ଚ ଫଲଞ୍ଚ ପୁପ୍ଫଞ୍ଚ, ତେସଂ ପଭେଦୋତି ଛଟ୍ଠୀତପ୍ପୁରିସୋ। ଅଥ ଓା ପଭେଦ-ସଦ୍ଦସ୍ସ କମ୍ମସାଧନତ୍ତେ ତାନିଯେଓ ପଭେଦୋତି କମ୍ମଧାରୟୋ, ତତୋ। ରଜନ୍ତି ଏତେହୀତି ରଜନାନି, ମୂଲାଦୀନି। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଓେ, ଛ ରଜନାନି ମୂଲରଜନ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାଓ। ୩୪୪) ଭଗଓତା ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ଓୁତ୍ତଂ ‘‘ରଜନା ଛପ୍ପକାରାନି, ଅନୁଞ୍ଞାତାନି ସତ୍ଥୁନା’’ତି।

୫୯।ମୂଲେତି ମୂଲରଜନେ ହଲିଦ୍ଦିଂ ଓିଓଜ୍ଜିୟ ସଙ୍କଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏଓଂ ସଙ୍କତ୍ଥ। ମଞ୍ଜେଟ୍ଠି ଚ ତୁଙ୍ଗହାରକୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଅଲ୍ଲି-ସଦ୍ଦେନ ନୀଲି-ସଦ୍ଦେନ ଚ ତେସଂ ଗଚ୍ଛଜାତୀନଂ ପତ୍ତାନି ଗହିତାନି ଉପଚାରେନ, ତଥା ଲୋଦ୍ଦ-ସଦ୍ଦେନ କଣ୍ଡୁଲ-ସଦ୍ଦେନ ଚ ତଚୋ, କୁସୁମ୍ଭ-ସଦ୍ଦେନ କିଂ ସୁକ-ସଦ୍ଦେନ ଚ ପୁପ୍ଫାନି। ତେନେଓ ଚ ତାନି ନପୁଂସକାନି। ତୁଙ୍ଗହାରକୋ ନାମ ଏକୋ କଣ୍ଟକରୁକ୍ଖୋ, ତସ୍ସ ହରିତାଲଓଣ୍ଣଂ ଖନ୍ଧରଜନଂ ହୋତି। ଅଲ୍ଲିପତ୍ତେନ ଏକଓାରଂ ଗିହିପରିଭୁତ୍ତଂ ରଜିତୁଂ ଓଟ୍ଟତି। ଫଲରଜନେ ସଙ୍କମ୍ପି ଓଟ୍ଟତି।

ରଜନନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୫। ପତ୍ତନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା

୬୦।ଅଯୋପତ୍ତୋ ନାମ ଅୟସା କାଳଅଲୋହେନ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପତ୍ତୋ। ଜାତିୟା ଉକ୍କଟ୍ଠାଦୀନଂ ସାମଞ୍ଞଓସେନ। ପମାଣତୋତି ପରିଚ୍ଛେଦତୋ। ତୟୋ ପତ୍ତାତି ପାଠସେସୋ।

୬୧। ‘‘ମଗଧେସୂ’’ତି ଓତ୍ତବ୍ବେ ମଗଧେତି ଓଚନଓିପଲ୍ଲାସେନ ଓା ‘‘ପଞ୍ଚାସା ସତୀ’’ତିଆଦୀସୁ ଓିୟ ସୁ-ସଦ୍ଦଲୋପେନ ଓା ଓୁତ୍ତଂ। ନାଳିଦ୍ୱୟତଣ୍ଡୁଲସାଧିତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ମଗଧାପେକ୍ଖୋପି ନାଳି-ସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱୟ-ସଦ୍ଦେନ ସମାସୋ ହୋତି ଗମ୍ମକତ୍ତାତି ନାଳିୟା ଦ୍ୱୟଂ ନାଳିଦ୍ୱୟଂ। ତତ୍ଥ ମଗଧନାଳି ନାମ ଅଡ୍ଢତେରସପଲା ହୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଡ୍ଢତେରସପଲାନି ମାସାନନ୍ତି ଓଦନ୍ତି। ନାଳିଦ୍ୱଯେନ ପମିତା ତଣ୍ଡୁଲା ସୁକୋଟ୍ଟିତପରିସୁଦ୍ଧା ଅନୁପହତପୁରାଣସାଲିତଣ୍ଡୁଲା ନାଳିଦ୍ୱୟତଣ୍ଡୁଲା, ତେହି ସାଧିତଂ ପଚିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଓଦନନ୍ତି ସମ୍ମା ସମ୍ପାଦିତଂ ଅଓସ୍ସାଓିତୋଦନଂ। ସୂପନ୍ତି ଓଦନସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଭାଗପ୍ପମାଣଂ ନାତିଘନଂ ନାତିତନୁକଂ ହତ୍ଥହାରିୟଂ ସଙ୍କସମ୍ଭାରସଙ୍ଖତଂ ମୁଗ୍ଗସୁପଂ। ବ୍ୟଞ୍ଜନଞ୍ଚ ତଦୂପିୟନ୍ତି ତସ୍ସ ଓଦନସ୍ସ ଉପିୟଂ ଅନୁରୂପଂ ଯାଓ ଚରିମାଲୋପପ୍ପହୋନକଂ ମଚ୍ଛମଂସାଦିବ୍ୟଞ୍ଜନଞ୍ଚ ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ଗଣ୍ହାତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୨।ତସ୍ସାତି ଯଥାଓୁତ୍ତଓଦନାଦିନୋ। ଉପଡ୍ଢୋତି ଉପଡ୍ଢଂ ନାଳିକୋଦନାଦି ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଉପଡ୍ଢୋ। ଏଓ-କାରେନ ଅତିରେକଂ ନିଓତ୍ତେତି। ତତୋତି ଯଥାଓୁତ୍ତନାଳିକୋଦନାଦିତୋ। ଉକ୍କଟ୍ଠତୋ ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ଚ ଓମକୋମକୋ ଚ ଅପତ୍ତୋତି ଯୋଜନା। ଓମକତୋ ଓମକୋ ଓମକୋମକୋ। ଇମିନା ପୁନ ପତ୍ତଦ୍ୱୟଦସ୍ସନେନ ପମାଣତୋ ତୟୋପି ପତ୍ତା ଓିଭାଗତୋ ନଓ ହୋନ୍ତୀତି ଦୀପେତି। ତତ୍ଥ ଯସ୍ମିଂ ମଗଧନାଳିଦ୍ୱୟତଣ୍ଡୁଲୋଦନାଦିକଂ ସଙ୍କମ୍ପି ଓତ୍ତନପକ୍ଖେ ଠିତଂ ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ସଚେ ପତ୍ତସ୍ସ ମୁଖଓଟ୍ଟିୟା ହେଟ୍ଠିମରାଜିସମଂ ତିଟ୍ଠତି, ସୁତ୍ତେନ ଓା ହୀରେନ ଓା ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ତସ୍ସ ଓା ହୀରସ୍ସ ଓା ହେଟ୍ଠିମନ୍ତଂ

ଫୁସତି, ଅୟଂ ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ନାମ ପତ୍ତୋ। ସଚେ ତଂ ରାଜିଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଥୂପୀକତଂ ତିଟ୍ଠତି, ଅୟଂ ଉକ୍କଟ୍ଠୋମକୋ ନାମ ପତ୍ତୋ। ସଚେ ତଂ ରାଜିଂ ନ ସମ୍ପାପୁଣାତି ଅନ୍ତୋଗତମେୱ, ଅୟଂ ଉକ୍କଟ୍ଠୁକ୍କଟ୍ଠୋ ନାମ ପତ୍ତୋ। ''ଏକଂ ନାଳିକୋଦନାଦି ସବ୍ବମ୍ପି ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ହେଟ୍ଠିମରାଜିସମଂ ତିଟ୍ଠତି, ଅୟଂ ମଜ୍ଝିମୋ ନାମ ପତ୍ତୋ''ତିଆଦିନା ମଜ୍ଝିମମଜ୍ଝିମୋମକମଜ୍ଝିମୁକ୍କଟ୍ଠା ଚ ''ଯତ୍ଥ ଉପଡ୍ଢନାଳିକୋଦନାଦି ସବ୍ବମ୍ପି ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ହେଟ୍ଠିମରାଜିସମଂ ତିଟ୍ଠତି , ଅୟଂ ଓମକୋ ନାମ ପତ୍ତୋ''ତିଆଦିନା ଓମକଓମକୋମକଓମକୁକ୍କଟ୍ଠା ଚ ପତ୍ତା ଉକ୍କଟ୍ଠେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବା। ତେସୁ ଦ୍ୱେ ଅପତ୍ତା ଭାଜନପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବା, ନାଧିଟ୍ଠାନୂପଗା, ନ ୱିକପ୍ପନୂପଗା।

୬୩। କପ୍ପୋ ସକୋ ଅତିରେକପତ୍ତୋ ଦସାହପରମଂ ଧାରେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ କପ୍ପୋତି କପ୍ପିୟୋ। ସକୋତି ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକୋ। କପ୍ପିୟତ୍ତା ପନ ଅତ୍ତସନ୍ତକତ୍ତା ଚ ସତ୍ତନ୍ନମ୍ପି ଅଧିଟ୍ଠାନୱିକପ୍ପନୂପଗତା ୱେଦିତବ୍ବା। ତତ୍ଥ ଅୟୋପତ୍ତୋ ପଞ୍ଚହି ପାକେହି, ମତ୍ତିକାପତ୍ତୋ ଦ୍ୱୀହି ପାକେହି ପକ୍କୋ ଅଧିଟ୍ଠାନୂପଗୋ ଚ ୱିକପ୍ପନୂପଗୋ ଚ, ତଥା ଉଭୋପି କାକଣିକମତ୍ତମ୍ପି ମୂଲସ୍ସ ଅନୱସେସେତ୍ୱା ଦିନ୍ନେ, ସବ୍ବସୋ ଅତ୍ତସନ୍ତକତ୍ତେ ୱିଞ୍ଞାତେ ଚ ଅଧିଟ୍ଠାନୱିକପ୍ପନୂପଗାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅତିରେକପତ୍ତୋତି ଅନଧିଟ୍ଠିତାୱିକପ୍ପିତତାୟ ଅତିରେକପତ୍ତୋ। ଅଧିଟ୍ଠାନପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରା ପନେତ୍ଥ ଚୀୱରେ ୱୁତ୍ତାୱ। ୱିକପ୍ପେନ୍ତେନ ପନ ପତ୍ତାନଂ ଏକବହୁଭାୱଂ, ସନ୍ନିହିତାସନ୍ନିହିତଭାୱଞ୍ଚ ଞତ୍ୱା ''ଇମଂ ପତ୍ତ''ନ୍ତି ୱା ''ଇମେ ପତ୍ତେ''ତି ୱା ''ଏତଂ ପତ୍ତ''ନ୍ତି ୱା ''ଏତେ ପତ୍ତେ''ତି ୱା ୱତ୍ୱା ''ତୁଯ୍ହଂ ୱିକପ୍ପେମୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସମ୍ମୁଖାଦିଭେଦୋ ପନେତ୍ଥ ଚୀୱରେ ୱକ୍ଖମାନନୟେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଦସାହପରମନ୍ତି ଦସ ଅହାନି ପରମୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ଅସ୍ସାତି ଦହାହପରମୋ, କାଲୋ, ତଂ। ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ। ଧାରେତ୍ୱୋତି ପରିଭୋଗୱସେନ ଧାରେତବ୍ବୋ। ତସ୍ମିଂକାଲେ ଅତିନାମିତେ ପତ୍ତୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୋ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଅତିନାମିତେତି ଅତିକ୍କାମିତେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୋ ହୋତି, ଏକାଦସେ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଗଣସ୍ସ ୱା ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ପଦଭାଜନୀୟେ (ପାରା। ୬୦୨) ୱୁତ୍ତନୟେନ ପତ୍ତୋ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବୋ ହୋତି, ତଥା ସତି ପାଚିତ୍ତିୟାପତ୍ତି ଚସ୍ସ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୬୪।''ଅଚ୍ଛେଦା''ତିଆଦି ଚୀୱରେ ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନମେୱ। ଅୟଂ ପନ ୱିସେସୋ – ମରଣୁଦ୍ଧଟାତି ଉଦ୍ଧରଣଂ ଉଦ୍ଧଟଂ, ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରୋ। ମରଣଞ୍ଚ ଉଦ୍ଧଟଞ୍ଚ ମରଣୁଦ୍ଧଟା, ତସ୍ମା। ଛିଦ୍ଦେନାତି ଯେନ କଙ୍ଗୁସିତ୍ଥଂ ନିକ୍ଖମତି ଚେୱ ପୱିସତି ଚ, ତେନ ମୁଖୱଟ୍ଟିତୋ ହେଟ୍ଠା ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ। ପତ୍ତାଧିଟ୍ଠାନମୁଜ୍ଝତୀତି ପତ୍ତୋ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଉଜ୍ଝତି ୱିସ୍ସଜ୍ଜତି।

୬୫। ଇଦାନି ''ପତ୍ତ''ନ୍ତିଆଦିନା ଅଞ୍ଞଥା ପରିହରଣେ ଦୁକ୍କଟଂ ଦସ୍ସେତି। ତତ୍ଥ ସୋଦକଂ ପତ୍ତଂ ନ ପଟିସାମେତ୍ୱାତି ଯୋଜନା। ନ ପଟିସାମେତ୍ୱାତି ଗୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ନ ନିକ୍ଖିପେୟ୍ୟ, ''ସୋଦକଂ ପତ୍ତଂ ଉଣ୍ହେ ନ ଚ ଓତପେ''ତିଆଦିନା ଚ ଯୋଜନୀୟଂ। ନ ଚ ଓତପେତି ନେୱ ଇସକଂ ତାପେୟ୍ୟ। ନ ନିଦହେତି ନିରୁଦକଂ କତ୍ୱାପି ଭୁସଂ ନ ନିଦହେୟ୍ୟ, ୱୋଦକଂ କତ୍ୱା ଇସକଂ ତାପେତ୍ୱାତିପି ବ୍ୟତିରେକତ୍ଥୋ। ଭୂମ୍ୟା ନ ଠପେତି ଖରାୟ ଭୂମିୟା ନ ଠପେୟ୍ୟ। ଯତ୍ଥ ପନ ୱଣ୍ଣୋ ନ ଦୁସ୍ସତି, ଏୱରୂପାୟ ମତ୍ତିକାୟ ପରିଭଣ୍ଡକତାୟ ଭୂମିୟା ୱା ତଥାରୂପାୟ ଏୱ ୱାଲିକାୟ ୱା ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ନୋ ଚ ଲଗ୍ଗୟେତି ଭିତ୍ତିଖିଲାଦୀସୁ ନ ଓଲମ୍ବେୟ୍ୟ।

୬୬। ''ମିଡ୍ଢନ୍ତେ ୱା''ତିଆଦିନା ୱତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଠପେତୁଂ ନ ଚ କପ୍ପତୀତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ମିଡ୍ଢନ୍ତେତି ଆଳିନ୍ଦକମିଡ୍ଢିକାଦୀନଂ ମିଡ୍ଢୀନଂ ଅନ୍ତୋ। ସଚେ ପନ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ପତିଟ୍ଠାତି, ଏୱରୂପାୟ ୱିତ୍ଥିଣ୍ଣାୟ ମିଡ୍ଢିୟା ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପରିଭଣ୍ଡନ୍ତେ ୱାତି ବାହିରପସ୍ସେ କତାୟ ତନୁକାୟ ମିଡ୍ଢିକାୟ ଅନ୍ତେ ୱା। ଏତ୍ଥ ୱା-ସଦ୍ଦୋ ସମୁଚ୍ଚୟେ, ସୋ ଚ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଅଙ୍କେ ପନ ଅଂସବଦ୍ଧକେନ ଅଂସକୂଟେ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଠପେତୁଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟତି। ଛତ୍ତେପି ଭଣ୍ଡକେନ ସଦ୍ଧିଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ୱା ଅଟ୍ଟଂ କତ୍ୱା ୱା ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ମଞ୍ଚେପି ଅଞ୍ଞେନ ସଦ୍ଧିଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପେତୁଂ, ଅଟନିୟଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଓଲମ୍ବେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୬୭। ପତ୍ତେନ ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠୋଦକଞ୍ଚ ଚଲକଟ୍ଠିକଞ୍ଚ ନ ନୀହରେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠୋଦକନ୍ତି ମୁଖୱିକ୍ଖାଲନୋଦକଂ। ଚଲକାନି ଚ ଚଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅପନିତ୍ଥାମିସାନି ଅଟ୍ଠିକାନି ମଚ୍ଛମଂସଅଟ୍ଠିକାନି ଚ ଚଲକଟ୍ଠିକଂ। ପତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହଂ କତ୍ୱା ହତ୍ଥଂ ଧୋୱିତୁମ୍ପି ହତ୍ଥଧୋତାଦି ଉଦକମ୍ପି ପତ୍ତେ ଆକିରିତ୍ୱା ନୀହରିତୁମ୍ପି ଅନୁଚ୍ଛିଟ୍ଠଂ ସୁଦ୍ଧପତ୍ତଂ ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠହତ୍ଥେନ ଗଣ୍ହିତୁମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ମଚ୍ଛମଂସଫଲାଫଲାଦୀନି ଖାଦନ୍ତୋ ଯଂ ତତ୍ଥ ଅଟ୍ଠିଂ ୱା ଚଲକଂ ୱା ଛଡ୍ଡେତୁକାମୋ ହୋତି, ତଂ ପତ୍ତେ ଠପେତୁଂ ନ ଲଭତି। ମୁଖତୋ ନୀହଟଂ ପନ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପୁନ ଅଖାଦିତୁକାମୋ ପତ୍ତେ ଠପେତୁଂ ନ ଲଭତି। ସିଙ୍ଗିୱେରାଦୀନି ଡଂସିତ୍ୱା ପୁନ ଠପେତୁଂ ଲଭତି। ପତ୍ତହତ୍ଥୋତି ପତ୍ତୋ ହତ୍ଥେ ଯସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ''ପତ୍ତହତ୍ଥୋ, କୱାଟ''ନ୍ତି ଚ ଉପଲକ୍ଖଣମେତଂ। ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ସରୀରାୱୟୱେ ପନ ପତ୍ତସ୍ମିଂ ସତି ଯେନ କେନଚି ସରୀରାୱୟୱେନ କୱାଟଂ ପଣାମେତୁଂ, ଘଟିକଂ ୱା ଉକ୍ଖିପିତୁଂ, ସୂଚିଂ ୱା କୁଞ୍ଚିକାୟ ଅୱାପୁରିତୁଂ ନ ଲଭତି। ଅଂସକୂଟେ ପନ ପତ୍ତଂ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଯଥାସୁଖଂ ଅୱାପୁରିତୁଂ ଲଭତି।

୬୮। ଭୂମିୟା ଭୂମିସମ୍ବନ୍ଧୀ ଆଧାରକୋ, ତସ୍ମିଂ ଦନ୍ତୱଲ୍ଲିୱେତ୍ତାଦୀହି କତେ ୱଲୟାଧାରକେ ଚ ଏକଦାରୁନା କତେ ଦାରୁଆଧାରକେ ଚ ବହୂହି

ଦଣ୍ଡେହି କତେ ଦଣ୍ଡାଧାରକେ ଚ ଯତ୍ଥ ଠପିତୋ ପତ୍ତୋ ଯଥା ପରିୱତ୍ତିତ୍ୱା ନ ପରିପତତି, ତଥା ସୁଟ୍ଠୁ ସଜ୍ଜିତେ ତସ୍ମିଂ ପତ୍ତସ୍ସୁପରି ପତ୍ତୋତି ଏୱରୂପେ ଦୁୱେ ପତ୍ତେ ଠପେୟ୍ୟାତି ପଦତ୍ଥଯୋଜନା। ଭମକୋଟିସଦିସୋ ପନ ଦାରୁଆଧାରକୋ ତୀହି ଦଣ୍ଡକେହି ବଦ୍ଧୋ ଦଣ୍ଡାଧାରକୋ ଚ ଏକସ୍ସପି ପତ୍ତସ୍ସ ଅନୋକାସୋ, ତତ୍ଥ ଠପେତ୍ୱାପି ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା ନିସୀଦିତବ୍ବଂ। ଭୂମିଯନ୍ତି କଟସାରକାଦିନା ଅତ୍ଥତାଯ ଭୂମିଯା ପନ ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱା ପଟିକୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱା ଏକଂ ପତ୍ତଂ ଠପେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

୬୯। ଇଦାନି ଅକପ୍ପିଯପତ୍ତେ ଦସ୍ସେତି ''ଦାରୂ''ତିଆଦିନା। ତତ୍ଥ ସୁୱଣ୍ଣମେୱ ସୋୱଣ୍ଣଂ। ଦାରୁ ଚ ରୂପିଯଞ୍ଚ ସୋୱଣ୍ଣଞ୍ଚ ମଣି ଚ ୱେଳୁରିଯଞ୍ଚ ଦାରୁ…ପେ… ୱେଳୁରିଯାନି, ତେହି ନିବ୍ବତ୍ତା ଦାରୁ…ପେ… ମଯା। ଦୀଘୋ ପନ ''ୱେଳୁରିଯାମଯା''ତି ଗାଥାବନ୍ଧସୁଖତ୍ଥଂ କତୋ। ଏୱମୁପରିପି ତାଦିସଂ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ। ତତ୍ଥ ଇନ୍ଦନୀଲାଦି ମଣି ନାମ। କଂସୋ ଚ କାଚୋ ଚ ତିପୁ ଚ ସୀସଞ୍ଚ ଫଲିକା ଚ ତମ୍ବଲୋହୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ତେହି ଜାତା କଂସ…ପେ… ଜା। ତତ୍ଥ କଂସ-ସଦ୍ଦେନ ୱଟ୍ଟଲୋହୋପି ସଙ୍ଗହିତୋ। ସେତଂ ତିପୁ, କଣ୍ହଂ ସୀସଂ।

୭୦।ଛୱସୀସମଯୋତି ଛୱସ୍ସ ମତମନୁସ୍ସସ୍ସ ସୀସଂ ସୀସକପାଲଂ, ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଛୱସୀସମଯୋ। ଘଟି ଚ ତୁମ୍ବଞ୍ଚ, ତେସଂ କଟାହୋ, ତେହି ଜାତାତି ଘଟିତୁମ୍ବକଟାହଜା। ତତ୍ଥ ଘଟୀତି ଘଟୋଯେୱ। ତୁମ୍ବଂ ଅଲାବୁ। ଇତି ଇମେ ସବ୍ବେ ପତ୍ତା ଅକପ୍ପିଯା ୱୁତ୍ତା, ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁକା ଚ ୱୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ରୂପିଯାଦୀସୁ ଚତୂସୁ ସଚେ ଗିହୀ ଭତ୍ତଗ୍ଗେସୁ ସୁୱଣ୍ଣତଟ୍ଟକାଦୀସୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କତ୍ୱା ଉପନାମେନ୍ତି, ଆମସିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। କଂସକାଚଫଲିକଜାନି ପନ ତଟ୍ଟକାଦୀନି ଭାଜନାନି ପୁଗ୍ଗଲିକପରିଭୋଗେନେୱ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ସଙ୍ଘିକପରିଭୋଗେନ ୱା ଗିହିୱିକଟାନି ୱା ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ଘଟିତୁମ୍ବକଟାହଜା ପନ ଲଭିତ୍ୱା ପରିହରିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ତାୱକାଲିକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟନ୍ତି।

ପତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୬। ଥାଲକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୭୧-୨। ଦାରୁ …ପେ… ୱେଳୁରିଯାମଯା ଅକପ୍ପିଯା, ଫଲିକାକାଚକଂସଜା ଥାଲକା ଗିହିସନ୍ତକା ସଙ୍ଘିକା ଚ କପ୍ପିଯା, ତୁମ୍ବଘଟିଜା ତାୱକାଲିକା କପ୍ପିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କପ୍ପନ୍ତି ପରିକପ୍ପନ୍ତି ଅୱିରୋଧିଭାୱେନେୱାତି କପ୍ପା, ତଥା କପ୍ପିଯା। ନ କପ୍ପା ଅକପ୍ପା। ସଙ୍ଘସ୍ସ ଇମେ ସଙ୍ଘିକା। ତାୱ-ସଦ୍ଦୋ ଅୱଧିମ୍ହି। ତାୱ ଭୋଜନାୱଧିଭୂତୋ କାଲୋ ଏତାସନ୍ତି ତାୱକାଲିକା, ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତବ୍ବା, ନ ପରିହରିତବ୍ବାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଥାଲକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୭। ପୱାରଣାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୭୩। ଯେନ ଇରିଯାପଥେନ ଉପଲକ୍ଖିତୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜମାନୋ ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ କପ୍ପିଯାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ହତ୍ଥପାସୋପନୀତାନଂ ପୱାରିତୋ, ତତୋ ଇରିଯାପଥତୋ ଅଞ୍ଞେନ ଇରିଯାପଥେନ ଅନତିରିତ୍ତକଂ ଯାୱକାଲିକଂ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ ଚେ, ଇମସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି ପଦତ୍ଥଯୋଜନା। ଭୁଞ୍ଜନତ୍ଥାଯ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ପନ ଦୁକ୍କଟଂ। ତତ୍ଥ ଇରିଯାଯ କାଯିକକିରିଯାଯ ପଥୋ ପୱତ୍ତନୂପାଯୋ ଇରିଯାପଥୋ, ଠାନଗମନନିସଜ୍ଜନସଯନାନି। ପୱାରେତି ପଟିକ୍ଖିପତୀତି ପୱାରିତୋ, ଅଥ ୱା ପୱାରଣଂ ପଟିକ୍ଖିପନଂ ପୱାରିତଂ, ତମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ପୱାରିତୋ, କତପ୍ପୱାରଣୋ କତପ୍ପଟିକ୍ଖେପୋତି ଅତ୍ଥୋ, ଅଥ ୱା ପରିୱେସକେନ ୱାରୀଯତୀତି ପୱାରିତୋ ପଟିକ୍ଖେପିତୋ। ଅନତିରିତ୍ତକନ୍ତି ଯଂ ପୱାରେତ୍ୱା ଆସନା ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତସ୍ସ ''ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ''ନ୍ତି ଏୱଂ ଅତିରିତ୍ତକରଣାଦୀହି ସତ୍ତହି ୱିନଯକମ୍ମାକାରେହି କପ୍ପିଯଂ କତଂ, ଯଞ୍ଚ ''ଅଜ୍ଜ ୱା ଯଦା ୱା ଇଚ୍ଛତି, ତଦା ଖାଦିସ୍ସତୀ''ତି ଆହଟଂ, ଗିଲାନାତିରିତ୍ତଞ୍ଚ ଅତିରିତ୍ତଂ ଅଧିକନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଅନତିରିତ୍ତକଂ ଅନଧିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ପାତେତୀତି ପାଚିତ୍ତି, ତସ୍ମା ଇଦ୍ଧିଯଂ ତିମ୍ହି ତ-କାରସ୍ସ ଚ-କାରେ, ଦ୍ୱିତ୍ତେ ଚ ପାଚିତ୍ତି। ଯାମକାଲିକଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ ଆହାରତ୍ଥାଯ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ, ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ।

୭୪। ଇଦାନି ଯାଯ ପୱାରିତା, ସା ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନାଯେୱ ପୱାରଣା ନାମ ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅସନ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅସନନ୍ତି ଭୁଞ୍ଜମାନସ୍ସ ଭୁଞ୍ଜନଂ। ଇମିନା ଯଂ ୱିପ୍ପକତଂ ଭୋଜନଂ, ତଂ ଦସ୍ସେତି। ଭୋଜନଞ୍ଚେୱାତି ପୱାରଣପ୍ପହୋନକଂ ଭୋଜନଞ୍ଚେୱ ହୋତୀତି। ଅଭିହାରୋତି ଦାଯକସ୍ସ କାଯେନ ପୱାରଣପ୍ପହୋନକସ୍ସ ଅଭିହରଣଂ, ନ ୱାଚାଯ। ସମୀପତାତି ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟହତ୍ଥପ୍ପମାଣସଙ୍ଖାତା ସମୀପତା ଚ। ଏତ୍ଥ ପନ ସଚେ ଭିକ୍ଖୁ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ଆସନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ସଚେ ଠିତୋ, ପଣ୍ହିଅନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ସଚେ ନିପନ୍ନୋ, ଯେନ ପସ୍ସେନ ନିପନ୍ନୋ, ତସ୍ସ ପାରିମନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦାଯକସ୍ସ ଠିତସ୍ସ ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ୱା ନିପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଠପେତ୍ୱା ପସାରିତହତ୍ଥଂ ଯଂ ଆସନ୍ନତରଂ ଅଙ୍ଗଂ, ତସ୍ସ ଓରିମନ୍ତେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା

ଅତ୍ଥତେସ୍ସହତ୍ଥପାସୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। କାୟୱାଚାପଟିକ୍ଖେପୋତି ତସ୍ସ ଅଭିହଟଭୋଜନସ୍ସ ଅଙ୍ଗୁଲିଚଲନାଦିକାୟୱିକାରେନ ୱା ‘‘ଅଲ’’ନ୍ତିଆଦିନା ୱଚୀୱିକାରେନ ୱା ପଟିକ୍ଖିପନଂ। ଇତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହଙ୍ଗେହି ପୱାରଣା ପକାରଯୁତ୍ତୱାରଣା ପଞ୍ଚଅଙ୍ଗାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି ଯସ୍ସା ସା ପଞ୍ଚଅଙ୍ଗା।

୭୫। ଇଦାନି ଏତେସୁ ଓଦନାଦିପଞ୍ଚୱିଧଂ ଭୋଜନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତାନି ଚ ପୁନ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଓଦନୋ’’ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ସାଲୀତି ରତ୍ତସାଲିଆଦିକା ସବ୍ବାପି ସାଲିଜାତି। ୱୀହୀତି ସବ୍ବାପି ୱୀହିନାମିକା ୱୀହିଜାତି। କଙ୍ଗୂତି ସେତରତ୍ତକାଠଅଭେଦା ସବ୍ବାପି କଙ୍ଗୁଜାତି। କୁଦ୍ରୂସୋ ନାମ କାଠଅକୋଦ୍ରୱୋ। ୱରକୋ ନାମ ସେତୱଣ୍ଣୋ କୋଦ୍ରୱୋ। ଯୱଗୋଧୁମେସୁ ପନ ଭେଦୋ ନତ୍ଥି। ଏୱଂ ଯଥାୱୁତ୍ତାନଂ ସାନୁଲୋମାନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ଭୋଜ୍ଜଯାଗୁ ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଭୋଜ୍ଜଯାଗୁ ଚାତି ଉଣ୍ହଂ ୱା ସୀତଲଂ ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନଂ ଭୋଜନକାଲେ ଗହିତଟ୍ଠାନେ ଓଧି ପଞ୍ଞାୟତି, ସା ଭୋଜ୍ଜଯାଗୁ। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଓଦନୋ ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ , ଓଦନୋ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ ପନ ଭତ୍ତେ ଉଦକକଞ୍ଜିକଖୀରାଦୀନି ଆକିରିତ୍ୱା ‘‘ଯାଗୁଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ଦେନ୍ତି, କିଞ୍ଚାପି ତନୁକା ହୋତି, ପୱାରଣଂ ଜନେତି। ସଚେ ପନ ଉଦକାଦୀସୁ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଚିତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ଯାଗୁସଙ୍ଗହମେୱ ଗଚ୍ଛତି। ସଚେ ପନ ତନୁକାଯପି ଯାଗୁୟା ସାସପମତ୍ତମ୍ପି ମଚ୍ଛମଂସଖଣ୍ଡଂ ୱା ନ୍ହାରୁ ୱା ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ହୋତି, ପୱାରଣଂ ଜନେତି।

୭୬। ସାମାକାଦିତିଣଂ କୁଦ୍ରୂସକେ ସଙ୍ଗହଂ ଗତଂ, ୱରକଚୋରକୋ ୱରକେ ସଙ୍ଗହଂ ଗତୋ, ନୀୱାରୋ ଚେୱ ସାଲିଯଂ ସଙ୍ଗହଂ ଗତୋତି ଯୋଜନା। ସାମାକାଦିତିଣନ୍ତି ସାମାକୋ ଆଦି ଯସ୍ସ, ତମେୱ ତିଣଂ ତିଣଧଞ୍ଞନ୍ତି ସମାସୋ।

୭୭।ଭଟ୍ଠଧଞ୍ଞମଯୋତି ଖରପାକଭଜ୍ଜିତେହି ସତ୍ତୱିଧେହି ଧଞ୍ଞେହି କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା କତୋ, ଅନ୍ତମସୋ ଚୁଣ୍ଣମ୍ପି କୁଣ୍ଡକମ୍ପି ସତ୍ତୁ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ସମପାକଭଜ୍ଜିତାନଂ ପନ ଆତପସୁକ୍ଖାନଂ ୱା ତଣ୍ଡୁଲାନଂ ସତ୍ତୁ ୱା କୁଣ୍ଡକାନି ଏୱ ୱା ନ ପୱାରେନ୍ତି। ଯୱେନ ସମ୍ଭୱୋ ଉପ୍ପତ୍ତି ଅସ୍ସାତି ଯୱସମ୍ଭୱୋ, କୁମ୍ମାସୋ କୁମ୍ମାସୋ ନାମ। ମୁଗ୍ଗାଦୀହି କତୋ ପନ ପୱାରଣଂ ନ ଜନେତି। କପ୍ପିଯୋ ଚାତି କପ୍ପିଯୋଯେୱ ମଂସୋ ‘‘ମଂସୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋତି ଯୋଜନା। ଚାତି ଅୱଧାରଣେ। ଅକପ୍ପିଯୋ ପନ ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବୋୱ। ପଟିକ୍ଖିତ୍ତୋପି ନ ପୱାରେତି। ଉଦକେ ସମ୍ଭୱୋ ଯସ୍ସ ସୋ ମଚ୍ଛୋ ନାମ। ଦ୍ୱୀସୁ ପନେତେସୁ ସଚେ ଯାଗୁଂ ପିୱନ୍ତସ୍ସ ଯାଗୁସିତ୍ଥମତ୍ତେସୁପି ମଚ୍ଛଖଣ୍ଡେସୁ ୱା ମଂସଖଣ୍ଡେସୁ ୱା ଏକଂ ଖାଦିତଂ ଏକଂ ହତ୍ଥେ ୱା ପତ୍ତେ ୱା ହୋତି, ସୋ ଚେ ଅଞ୍ଞଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୱାରେତି। ଦ୍ୱେପି ଖାଦିତାନି ହୋନ୍ତି, ମୁଖେ ସାସପମତ୍ତମ୍ପି ଅୱସିଟ୍ଠଂ ନତ୍ଥି, ସଚେପି ଅଞ୍ଞଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତି।

୭୮। ଇଦାନି ‘‘କୀଦିସଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ କିନ୍ତି ୱତ୍ୱା ଉପନୀତଂ କିଂ ନାମ ନିସେଧେନ୍ତୋ ପୱାରେତି ନାମା’’ତି ଚୋଦନଂ ମନସି ନିଧାୟାହ ‘‘ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ’’ତିଆଦି । ତତ୍ଥ କପ୍ପଂ ୱା ଅକପ୍ପଂ ୱା ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ତନ୍ନାମେନ ତେସଂ ପୱାରଣାଜନକଭୋଜନାନଂ ନାମେନ ୱା ‘‘ଇମ’’ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱା ୱତ୍ୱା ଅଭିହଟଂ ହତ୍ଥପାସୋପନୀତଂ କପ୍ପଂ କପ୍ପିଯଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଭୋଜନଂ ନିସେଧଯଂ ନିସେଧଯନ୍ତୋ ପୱାରେଯ୍ୟାତି ପଦତ୍ଥସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅୟମେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାୟୋ – ଯେନ ଚେ ଅକପ୍ପିଯମଂସଞ୍ଚ କୁଲଦୂସନୱେଜ୍ଜକମ୍ମୌତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମାରୋଚନସାଦିତରୂପିୟାଦୀହି ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଅକପ୍ପିଯଭୋଜନଞ୍ଚ ତଥା ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ କପ୍ପିଯଂ ୱା ଅକପ୍ପିଯଂ ୱା ଏକସିତ୍ଥମତ୍ତମ୍ପି ଅଜ୍ଝୋହଟଂ ହୋତି, ସୋ ସଚେ ପତ୍ତମୁଖହତ୍ଥେସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଭୋଜନେ ସତି ସାପେକ୍ଖୋୱ ଅଞ୍ଞଂ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତେନ ‘‘ଓଦନଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତିଆଦିନା ପୱାରଣପ୍ପହୋନକସ୍ସେୱ ନାମେନ ୱା ‘‘ଇମ’’ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞୱସେନେୱ ୱା କାଯେନେୱ ଅଭିହଟଂ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ କପ୍ପିଯମେୱ ଭୋଜନଂ କେୱଲଂ ୱା ମିସ୍ସଂ ୱା କାଯେନ ୱା ୱାଚାୟ ୱା ପଟିକ୍ଖିପତି ପୱାରେତୀତି। ‘‘ଆକିର ଆକିର, କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ପୂରେହୀ’’ତି ପନ ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୭୯-୮୦। ଇଦାନି ଯେ ପୱାରଣଂ ନ ଜନେନ୍ତି, ତେ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଲାଜା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଲାଜା…ପେ… ଫଲାଦୀନି ପୱାରଣଂ ନ ଜନେନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଲାଜାତି ସାଲିଆଦୀହି କତା ଲାଜା। ତଂସତ୍ତୁଭତ୍ତାନୀତି ତେହି ଲାଜେହି କତା ସତ୍ତୁ ଚେୱ ଭତ୍ତାନି ଚ। ଗୋରସୋତି ଗୁନ୍ନଂ ରସୋ ଖୀରାଦି। ସୁଦ୍ଧଖଜ୍ଜକୋତି ମଚ୍ଛମଂସେହି ଅସମ୍ମିସ୍ସତାୟ ସୁଦ୍ଧଖଜ୍ଜକୋ। ସତ୍ତୁଯୋ ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା କତୋ ଅପକ୍କୋ ସତ୍ତୁଗୁଳୋପ ପନ ସତ୍ତୁମୋଦକସଙ୍ଖାତୋ ପୱାରେତି। ତଣ୍ଡୁଲାତି ସମପାକଭଜ୍ଜିତାନଂ ସାଲିଆଦୀନଂ ତଣ୍ଡୁଲା, ଭଜ୍ଜିତତଣ୍ଡୁଲା ଏୱ ୱା। ଭଟ୍ଠପିଟ୍ଠନ୍ତି ସୁଦ୍ଧଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଭଜ୍ଜିତଂ ପିଟ୍ଠଂ। ପୁଥୁକାତି ସାଲିଆଦୀନଂ ପୁଥୁକା। ପୁଥୁକା ହି ତନ୍ତିଆଗମଯୁତ୍ତିୟା ୱିସୁମ୍ପି ଗୟ୍ହନ୍ତି, ଏକତୋପି, ତସ୍ମା ୱୁତ୍ତାୱସେସାନଂ ପୁଥୁକାୱେଠଉଆଦୀନଂ ଭତ୍ତନ୍ତି ଚ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱେଠଉତି ତେସଂ ତଣ୍ଡୁଲା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ପୁଥୁକା ଚ ୱେଠଉ ଚ, ତେ ଆଦଯୋ ଯେସନ୍ତି ସମାସୋ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ପନେତ୍ଥ ସବ୍ବତ୍ଥାପି ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କନ୍ଦମୂଲଫଲାନିପି ଗୟ୍ହନ୍ତି। ୱୁତ୍ତାୱସେସାନନ୍ତି ୱୁତ୍ତେହି ସତ୍ତୱିଧେହି ଧଞ୍ଞେହି ଅୱସେସାନଂ। ରସଯାଗୂତି ରସେହି ପକ୍କମଂସାଦୀହି ସମ୍ମିସ୍ସା ଯାଗୁ। ରସୋପି ତାଦିସୋୱ। ସୁଦ୍ଧଯାଗୂତି ମଂସାଦୀହି ଅମିସ୍ସା ସୁଦ୍ଧଯାଗୁ। ଫଲାଦୀନୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କନ୍ଦାଦୀନମ୍ପି ଗହଣଂ। ଅପି ଚାତି ନିପାତୋ, ନିପାତସମୁଦାୟୋ ୱା ସମୁଚ୍ଚୟେ, ସୋ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ।

୮୧। ଇଦାନି ଯସ୍ମା ସତ୍ତହି ୱିନୟକମ୍ମାକାରେହି ଯଂ ଅତିରିତ୍ତଂ ଅକତଂ, ତତ୍ଥ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ, ବ୍ୟତିରେକତୋ ଅତିରିତ୍ତକତେ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ଅତିରିତ୍ତଂ

କରୋନ୍ତେନ ଏଵଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ପଵାରିତେନା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପଵାରିତେନ ଵୁତ୍ତାଯ ଅତିରିତ୍ତଂ ନ କାତବ୍ବଂ, ଭୋଜନଂ ଅଭୁତ୍ତେନ ଚ ଅତିରିତ୍ତଂ ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଭୋଜନନ୍ତି ପଵାରଣପହୋନକଭୋଜନଂ। ଅଭୁତ୍ତେନାତି ଏକସିତ୍ଥମତ୍ତମ୍ପି ଅଭୁତ୍ତାଵିନା। ଯେନ ଯଂଵା ପୁରେ କତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଚ ଏଵ-ସଦ୍ଦୋ ଦୀଘଂ କତ୍ଵା ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ଅଵଧାରଣେନ ତଂ-ସଦ୍ଦେନ ସମ୍ବନ୍ଧୀଯତି, ତସ୍ମା ଯେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଯଂ ଭୋଜନଂ ପୁରେ ପୁବ୍ବେ ଅତିରିତ୍ତଂ କତଂ, ତେନେଵ ତମେଵ ଅତିରିତ୍ତଂ ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ଯୋଜେତ୍ଵା ଅତ୍ଥୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ତସ୍ମା କପ୍ପିଯଂ କାରେତ୍ଵା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଂ ଆମିସଂ ଆକିରନ୍ତି, ତଂ ସୋ ପୁନ କାତୁଂ ନ ଲଭତି, ତସ୍ମିଂ ଭୋଜନେ କରିଯମାନେ ପଠମକତେନ ସଦ୍ଧିଂ କତଂ ହୋତୀତି। ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ପନ ତେନ ଵା ଅଞ୍ଞେନ ଵା କାତୁଂ ଵଟ୍ଟତି।

୮୨.‘‘କପ୍ପିଯ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ‘‘କରୋନ୍ତୋ’’ତି ଏତସ୍ସ କମ୍ମପଦାନି। କପ୍ପିଯଞ୍ଚେଵ ଗହିତଞ୍ଚେଵ ଉଚ୍ଚାରିତଞ୍ଚେଵ ହତ୍ଥପାସଗଞ୍ଚେଵ ଯାଵକାଲିକଂ ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତୋ ‘‘ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ’’ନ୍ତି ଏଵଂ ଭାସତୂତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥଯଂ ଫଲଂ ଵା କନ୍ଦମୂଲାଦି ଵା ପଞ୍ଚହି ସମଣକପ୍ପେହି କପ୍ପିଯଂ କତଂ, ଯଞ୍ଚ କପ୍ପିଯମଂସଂ ଵା କପ୍ପିଯଭୋଜନଂ ଵା, ଏତଂ କପ୍ପିଯଂ ନାମ। ଗହିତନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ। ଉଚ୍ଚାରିତନ୍ତି କପ୍ପିଯଂ କାରେତୁଂ ଆଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଈସକମ୍ପି ଉକ୍ଖିତ୍ତଂ ଵା ଅପନାମିତଂ ଵା, ତଂ ପନ ଅତିରିତ୍ତକାରକେନ ‘‘ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତେନ କାତବ୍ବଂ। ହତ୍ଥପାସଗନ୍ତି କପ୍ପିଯଂ କାରେତୁଂ ଆଗତେନ ହତ୍ଥପାସଂ ଗତଂ। ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତୋତି ଇଦିସଂ ଚତୁବ୍ବିଧାକାରସମ୍ପନ୍ନଂ ଭୋଜନଂ ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତୋ ପଵାରେତ୍ଵା ଆସନା ଅଵୁଟ୍ଠିତୋ ଵା ଅପ୍ପଵାରେତ୍ଵାପି ସବ୍ବଥା ଭୁତ୍ତୋ ଵାତି ଏଵଂ ଦୁଵିଧଵିନଯକମ୍ମାକାରସମ୍ପନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ। ଅଲମେତଂ ସବ୍ବନ୍ତି ଏଵଂ ଭାସତୂତି ଅଲମେତଂ ସବ୍ବଂ ଇତି ଏଵଂ ଭାସତୁ। ଏଵଂ ସତ୍ତଵିଧଂ ଵିନଯକମ୍ମାକାରଂ ସମ୍ପାଦେନ୍ତୋ ଵଚୀଭେଦଂ କତ୍ଵା ସକିମ୍ପି ଏଵଂ ଵଦେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୩. କପ୍ପିଯଂ କରୋନ୍ତେନ ପନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଠିତଂ ନ କାତବ୍ବଂ। ତେନାହ ‘‘ନ କରେ…ପେ… ହତ୍ଥଗ’’ନ୍ତି। ଉପସମ୍ପନ୍ନତୋ ଅଞ୍ଞୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ, ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଗତଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନହତ୍ଥଗଂ। ପେସଯିତ୍ଵାପୀତି ସଚେ ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞୋ ଵୁଡ୍ଢୋ ଭିକ୍ଖୁ ନତ୍ଥି, ଯତ୍ଥ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ପେସଯିତ୍ଵାପି। ତଂ ଅତିରିତ୍ତକତଂ ଅକାରକୋ ଅତିରିତ୍ତକାରକତୋ ଅଞ୍ଞୋ ସବ୍ବୋ ପଵାରିତୋପି ଅପ୍ପଵାରିତୋପି ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଲଭତେତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ପଵାରିତେନ ପନ ମୁଖଞ୍ଚ ହତ୍ଥଞ୍ଚ ସୋଧେତ୍ଵା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ।

ପଵାରଣାନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୮. କାଲିକନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା

୮୪.କାଲିକାତି ମଜ୍ଝନ୍ହିକପଚ୍ଛିମଯାମସତ୍ତାହଯାଵଜୀଵପ୍ପଵତ୍ତିସଙ୍ଖାତୋ କାଲୋ ଏତେସମତ୍ଥୀତି କାଲିକା, ସବ୍ବେପି ଖଜ୍ଜଭୋଜ୍ଜଲେଯ୍ୟପେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତା ଅତ୍ଥା। ତେ ପନ ଗଣନପରିଚ୍ଛେଦତୋ ଚତ୍ତାରୋ ହୋନ୍ତି। କିଂ ତେ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତାପି ସଭାଵେନେଵ କାଲିକଵୋହାରଂ ଲଭନ୍ତି, ଉଦାହୁ ଅଞ୍ଞଥାପୀତି ଆହ ‘‘ପଟିଗ୍ଗହିତା’’ତି, ପଟିଗ୍ଗହିତାଯେଵ ତେ ଯାଵକାଲିକାଦି କାଲିକଵୋହାରଲାଭିନୋ, ନୋ ଅଞ୍ଞଥାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଇଦାନି ତେ ଦସ୍ସେତି ‘‘ଯାଵକାଲିକ’’ନ୍ତିଆଦିନା। ତତ୍ଥ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନତୋ ଯାଵ ଠିତମଜ୍ଝନ୍ହିକୋ, ତାଵ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା ଯାଵ ମଜ୍ଝନ୍ହିକସଙ୍ଖାତୋ କାଲୋ ଅସ୍ସାତି ଯାଵକାଲିକଂ, ପିଟ୍ଠଖାଦନୀଯାଦିକଂ ଵତ୍ଥୁ, ଠିତମଜ୍ଝନ୍ହିକତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ସକ୍କା, କାଲପରିଚ୍ଛେଦଜାନନତ୍ଥଂ କାଲତ୍ଥମ୍ଭୋ ଵା ଯୋଜେତବ୍ବୋ, କାଲନ୍ତରେ ଵା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ କାତବ୍ବଂ। ଯାଵ ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମସଙ୍ଖାତୋ ଯାମୋ, ତାଵ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ଯାମୋ କାଲୋ ଅସ୍ସାତି ଯାମକାଲିକଂ। ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ଵା ସତ୍ତାହଂ ନିଧେତବ୍ବତୋ ସତ୍ତାହୋ କାଲୋ ଅସ୍ସାତି ସତ୍ତାହକାଲିକଂ। ଠପେତ୍ଵା ଉଦକଂ ଅଵସେସଂ ସବ୍ବମ୍ପି ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଯାଵଜୀଵଂ ପରିହରିତ୍ଵା ସତି ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ଜୀଵସ୍ସ ଯତ୍ତକୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ଯାଵଜୀଵଂ, ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଯାଵଜୀଵିକଂ।

ନନୁ ଚ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଵିଯ ‘‘ଯାଵଜୀଵିକ’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ କାଲସୁତିଯା ଅଭାଵେ କଥଂ ‘‘ଚତ୍ତାରୋ କାଲିକା’’ତି ଯୁଜ୍ଜତୀତି? ଯୁଜ୍ଜତି, ସୋଗତାନଂ ଖନ୍ଧଵିନିମୁତ୍ତସ୍ସେଵ କାଲସ୍ସାଭାଵତୋ ଜୀଵସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଜୀଵିତିନ୍ଦ୍ରିଯସ୍ସ ଖନ୍ଧସଙ୍ଗହିତତ୍ତା ସୋପି କାଲୋଯେଵାତି। ନନୁ ଚେତ୍ଥ ‘‘ଯାଵକାଲିକ’’ନ୍ତିଆଦିନା ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନେଵ ‘‘କାଲିକା’’ତି ଵୁତ୍ତାନି, ‘‘କାଲିକାନୀ’’ତି ଵତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯାତି? ନେଦମେଵଂ ଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ, ‘‘କାଲିକ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ଵତ୍ଥୁସମ୍ବନ୍ଧେନ ଵୁତ୍ତାନି, ‘‘କାଲିକା’’ତି ପନ ସାମଞ୍ଞନ୍ତରଵସେନ ଅତ୍ଥସଦ୍ଦସମ୍ବନ୍ଧେନ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ନତ୍ଥି ଵିରୋଧୋତି।

୮୫. ଇଦାନି ତେସୁ ‘‘ପିଟ୍ଠ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଯାଵକାଲିକଂ ଦସ୍ସେତି। ତତ୍ଥ ପିଟ୍ଠଂ ମୂଲଂ ଫଲନ୍ତି ପିଟ୍ଠଖାଦନୀଯଂ ମୂଲଖାଦନୀଯଂ ଫଲଖାଦନୀଯଞ୍ଚ । ତତ୍ଥ ସତ୍ତନ୍ନଂ ତାଵ ଧଞ୍ଞାନଂ ଧଞ୍ଞାନୁଲୋମାନଂ ଅପରଣ୍ଣାନଞ୍ଚ ପିଟ୍ଠଂ ପନସଲବୁଜଅମ୍ବାଟକଧୋତତାଲପିଟ୍ଠାଦିକଞ୍ଚେତି ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରଵସେନ ୦୩ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀଯଭୋଜନୀଯକିଚ୍ଚସାଧକଂ ପିଟ୍ଠଂ ପିଟ୍ଠଖାଦନୀଯଂ। ‘‘ଅଧୋତଂ ତାଲପିଟ୍ଠଂ ଖୀରଵଲ୍ଲିପିଟ୍ଠ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଗଣିଯମାନାନଂ ଗଣନାଯ ଅନ୍ତୋ ନତ୍ଥି, ଖାଦନୀଯଭୋଜନୀଯକିଚ୍ଚସାଧକଭାଵୋଯେଵ ପନେତେସଂ ଲକ୍ଖଣଂ, ସୁବହୁଂ ଵତ୍ଵାପି ଇମସ୍ମିଂଯେଵ ଲକ୍ଖଣେ

ଠାତଵନ୍ତି ନ ଵିହାରଯାମା। ଏଵଂ ସବ୍ବତ୍ଥ। ତମ୍ବକତଣ୍ଡୁଲେୟ୍ୟାଦିମୂଲଂ ମୂଲଖାଦନୀଯଂ। ପନସଲବୁଜନାଳିକେରାଦିଫଲଂ ଫଲଖାଦନୀଯଂ। ଖଜ୍ଜନ୍ତି ସକ୍ଖଲିମୋଦକାଦିପୁବ୍ବଣ୍ଣାପରଣ୍ଣମଯଂ ଖାଦନୀଯଞ୍ଚ। ଗୋରସୋତି ଖୀରଦଧିତକ୍କସଙ୍ଖାତୋ ଗୁନ୍ନଂ ରସୋ ଚ। ଧଞ୍ଞଭୋଜନନ୍ତି ସାନୁଲୋମାନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ଓଦନସତ୍ତୁକୁମ୍ମାସସଙ୍ଖାତଭୋଜନଞ୍ଚ। ଟୀକାଯଂ ପନ ‘‘ସାନୁଲୋମାନି ସତ୍ତଧଞ୍ଞାନି ଚ ପଞ୍ଚଵିଧଭୋଜନଞ୍ଚା’’ତି ଵୁତ୍ତଂ, ତଂ ନ ଯୁତ୍ତଂ, ଧଞ୍ଞାନଂ ଵିସୁଂ ଗହଣେ ପଯୋଜନାଭାଵା, ପଯୋଜନସମ୍ଭଵେ ଚ ଫଲଗ୍ଗହଣେନେଵ ତେସଂ ଗହଣସମ୍ଭଵତୋ।

ଯାଗୁସୂପପ୍ପଭୁତଯୋତି ଯାଗୁ ଚ ସୂପଞ୍ଚ, ତଂ ପଭୁତି ଯେସଂ ତେତି ଏତେ ଯାଵକାଲିକା ହୋନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ପଭୁତି-ସଦ୍ଦେନ ମଚ୍ଛମଂସସଙ୍ଖାତଂ ଧଞ୍ଞଭୋଜନତୋ ଅଵସିଟ୍ଠଂ ଭୋଜନଞ୍ଚ ପିଟ୍ଠମୂଲଫଲଖାଦନୀଯତୋ ଅଵସିଟ୍ଠଂ କନ୍ଦଖାଦନୀଯଂ, ମୁଳାଲଖାଦନୀଯାଦିଞ୍ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତେସୁ ଦୀଘୋ ଚ ଭିସକନ୍ଦାଦି ଵଟ୍ଟୋ ଚ ଉପ୍ପଲକଣ୍ଡାଦି କନ୍ଦଖାଦନୀଯଂ, ପଦୁମମୂଲାଦି ଚ ତଂସଦିସଂ ଏରକମୂଲାଦି ଚ ମୁଳାଲଖାଦନୀଯଂ, ତାଲାଦୀନଂ କଳୀରସଙ୍ଖାତା ମତ୍ଥକା ମତ୍ଥକଖାଦନୀଯଂ, ଉଚ୍ଛୁକ୍ଖନ୍ଧାଦଯୋ ନୀଲୁପ୍ପଲାଦୀନଂ ଦଣ୍ଡକ୍ଖନ୍ଧକାଦି ଖନ୍ଧଖାଦନୀଯଂ, ତମ୍ବକତଣ୍ଡୁଲେୟ୍ୟାଦୀନଂ ପଣ୍ଣଂ ପତ୍ତଖାଦନୀଯଂ, ଉଚ୍ଛୁତଚୋଵ ଏକୋ ସରସୋ ତଚଖାଦନୀଯଂ, ତମ୍ବକସିଗ୍ଗୁପୁପ୍ଫାଦି ପୁପ୍ଫଖାଦନୀଯଂ, ଲବୁଜଟ୍ଠିପନସଟ୍ଠିଆଦିକଂ ଅଟ୍ଠିଖାଦନୀଯଂ।

୮୬।‘‘ମଧୂ’’ତିଆଦିନା ଯାମକାଲିକଂ ଦସ୍ସେତି। ମଧୁ ଚ ମୁଦ୍ଦିକା ଚ ସାଳୂକଞ୍ଚ ଚୋଚଞ୍ଚ ମୋଚଞ୍ଚ ଅମ୍ବଞ୍ଚ ଜମ୍ବୁ ଚାତି ଦ୍ଵନ୍ଦୋ। ମୁଦ୍ଦିକା ଫଲେପି ଇତ୍ଥିଯଂ, ଫଲେ ସେସା ନପୁଂସକେ, ‘‘ଜମ୍ବୂ’’ ଇତି ଫଲଵାଚୀ ନପୁଂସକସଦ୍ଦନ୍ତରଂ, ତତୋ ଜାତଂ ମଧୁପାନାଦି ମଧୁ...ପେ... ଜମ୍ବୁଜଂ, ତଞ୍ଚ ଫାରୁସଞ୍ଚ ପାନକନ୍ତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ମଧୁଜଂ ପାନଂ ନାମ ମୁଦ୍ଦିକାନଂ ଜାତିରସଂ ଉଦକସମ୍ଭିନ୍ନଂ କତ୍ଵା କତପାନଂ। ତଂ ଅତ୍ତନା କତଂ ପୁରେଭତ୍ତମେଵ ସାମିସଂ ନିରାମିସମ୍ପି ଵଟ୍ଟତି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେହି କତଂ ଲଭିତ୍ଵା ପନ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ଵଟ୍ଟତି, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପନ ନିରାମିସମେଵ ଵଟ୍ଟତି। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବପାନେସୁ। ମୁଦ୍ଦିକଜଂ ପାନଂ ନାମ ମୁଦ୍ଦିକାନଂ ଉଦକେ ମଦ୍ଦିତ୍ଵା କତପାନଂ। ତଥା ସେସପାନାନି ଯଥାନୁରୂପଂ ଵେଦିତବ୍ବାନି, ସାଳୂକଂ ରତ୍ତୁପ୍ପଲାଦୀନଂ ସାଳୂକଂ। ଚୋଚଂ ଅଟ୍ଠିକକଦଲିଫଲଂ। ମୋଚଂ ଅନଟ୍ଠିକଂ। ଇମାନି ଅଟ୍ଠ ପାନାନି ସୀତାନିପି ଆଦିଚ୍ଚପାକାନିପି ଵଟ୍ଟନ୍ତି, ଅଗ୍ଗିପାକାନି ପନ ନ ଵଟ୍ଟନ୍ତି। ତେନାହ ‘‘ନାଗ୍ଗିସନ୍ତତ୍ତ’’ନ୍ତି।

୮୭-୮। ଅଵସେସାନି ପନ ଵେତ୍ତତିନ୍ତିଣିକମାତୁଲୁଙ୍ଗକପିଟ୍ଠକରମନ୍ଦାଦିଖୁଦ୍ଦକଫଲପାନାନି ଅଟ୍ଠପାନଗତିକାନେଵ। ତେନାହ ‘‘ସାନୁଲୋମାନି ଧଞ୍ଞାନି, ଠପେତ୍ଵା ଫଲଜୋ ରସୋ’’ତି। ଏକସ୍ସ ପନ ଵକ୍ଖମାନାନଞ୍ଚ ‘‘ପୁପ୍ଫରସୋ’’ତିଆଦୀନଂ ‘‘ସୀତୋଦମଦ୍ଦିତାଦିଚ୍ଚପାକୋ ଵା ଯାମକାଲିକୋ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ତାଲନାଳିକେରପନସଲବୁଜଅଲାବୁକୁମ୍ଭଣ୍ଡପୁସ୍ସଫଲତିପୁସଏଳାଲୁକଫଲାନୀତି ନଵ ମହାଫଲାନି, ସବ୍ବଞ୍ଚ ଅପରଣ୍ଣଂ ସତ୍ତଧଞ୍ଞାନି ଅନୁଲୋମେନ୍ତୀତି ସହ ଅନୁଲୋମେହୀତି ସାନୁଲୋମାନି। ସାନୁଲୋମଧଞ୍ଞାନଂ ପନ ରସୋ ଯାଵକାଲିକୋ। ‘‘ସାନୁଲୋମାନି ଧଞ୍ଞାନୀ’’ତି ଫଲାନି ଵିଞ୍ଞାଯନ୍ତି। ଫଲସୁତିଯା ‘‘ସେସଫଲଜୋ’’ତି ଵତ୍ତବ୍ବେ ଗମ୍ମମାନତ୍ତା ନ ଵୁତ୍ତଂ। ମଧୁକପୁପ୍ଫମଞ୍ଞତ୍ରାତି ମଧୁକପୁପ୍ଫଂ ଠପେତ୍ଵା। ପକ୍କଡାକଜନ୍ତି ପକ୍କେହି ଯାଵକାଲିକେହି ଡାକେହି ଜାତଂ ରସଂ। ସୀତମୁଦକଂ ସୀତୋଦଂ, ଖୀରୋଦେ ଵିଯ ସୀତୋଦେ ମଦ୍ଦିତୋତି ତପ୍ପୁରିସୋ। ଆଦିଚ୍ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଆତପେ ଵତ୍ତତି ଉପଚାରତୋତି ଆଦିଚ୍ଚେ ପାକୋ ଯସ୍ସାତି ସମାସୋ।

୮୯। ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ସପ୍ପୀ’’ତିଆଦିନା। ତତ୍ଥ ସତ୍ତାହକାଲିକାତି ଯଥାଵୁତ୍ତାନି ସପ୍ପିଆଦୀନି ସତ୍ତାହକାଲିକାନି। ଇଦାନି ସପ୍ପିଆଦୀନି ଵିଭଜତି ‘‘ସପ୍ପୀ’’ତିଆଦିନା। ତତ୍ଥ ଯେସଂ ଗୋମହିଂ ସାଦୀନଂ ମଂସଂ କପ୍ପତି, ତେସଂ ସପ୍ପି ସପ୍ପି ନାମାତି ‘‘ସପ୍ପୀ’’ତିଆଦିନା ସପ୍ପିଲକ୍ଖଣମାହ। ଅକପ୍ପିଯମଂସସପ୍ପିନୋପି କପ୍ପିଯସମ୍ଭଵେ ତତ୍ଥ ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ଵକ୍ଖମାନତ୍ତା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଵତ୍ଥୁମେଵ ଚେତ୍ଥ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଯେସଂ ମଂସମଵାରିତ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଖୀରାଦୀସୁ ହି ତେସମକପ୍ପିଯଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ନଵନୀତସ୍ସ ସପ୍ପିସଦିସତାଯ ନଵନୀତଲକ୍ଖଣଂ ଵିସୁଂ ନ ଵୁତ୍ତଂ। ଉପରି ସପ୍ପିପିଣ୍ଡଂ ଠପେତ୍ଵା ସୀତଲପାଯାସଂ ଦେନ୍ତି, ଯଂ ପାଯାସେନ ଅସଂସଟ୍ଠଂ, ତଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ, ମିସ୍ସିତଂ ପନ ଆଦିଚ୍ଚପାକଂ କତ୍ଵା ପରିସ୍ସାଵିତଂ, ତଥା ଖୀରଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ଵା ପକ୍କତେଲମ୍ପି, ତେସୁ ନଵନୀତଂ ନାମ ନଵୁଦ୍ଧଟଂ। ତେନ କତଂ ପନ ସପ୍ପି।

୯୦। ତିଲା ଚ ଵସା ଚ ଏରଣ୍ଡାନି ଚ ମଧୁକାନି ଚ ସାସପା ଚାତି ଦ୍ଵନ୍ଦୋ। ତେହି ସମ୍ଭଵୋ ଯସ୍ସାତି ବାହିରତ୍ଥୋ, ତଂ ତେଲଂ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ଖୁଦ୍ଦା ଖୁଦ୍ଦମଧୁମକ୍ଖିକା ଚ ଭମରା ଚ ଖୁଦ୍ଦଭମରଂ, ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୁକତ୍ତା ନପୁଂସକେକଵଚନଂ। ମଧୁଂ କରୋନ୍ତୀତି ମଧୁକରିଯୋ, ତା ଏଵ ମକ୍ଖିକା ମଧୁକରିମକ୍ଖିକା, ଖୁଦ୍ଦଭମରମେଵ ମଧୁକରିମକ୍ଖିକାତି କମ୍ମଧାରଯୋ। ତାହି କତଂ ମଧୁ ମଧୁ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ଟୀକାଯଂ ପନ ଵିସୁଂ ମଧୁକରୀ-ସଦ୍ଦଂ ଵିକପ୍ପେତ୍ଵା ‘‘ଦଣ୍ଡକେସୁ ମଧୁକରା ମଧୁକରିମକ୍ଖିକା ନାମା’’ତି ଵୁତ୍ତଂ। ମଧୁପଟଲଂ ଵା ମଧୁସିତ୍ଥକଂ ଵା ସଚେ ମଧୁନା ମକ୍ଖିତଂ, ମଧୁଗତିକମେଵ। ତୁମ୍ବଲକାନଂ ଚୀରିକାନଞ୍ଚ ନିଯ୍ୟାସସଦିସଂ ମଧୁ ପନ ଯାଵଜୀଵିକଂ। ରସୋ ନିକ୍କସଟୋ ଆଦି ଯସ୍ସା ସା ରସାଦି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଫାଣିତାଦୀନଂ ଗହଣଂ, ସା ଉଚ୍ଛୁଵିକତି। ପକ୍କାତି ଅଵତ୍ଥୁକପକ୍କା ଵା, ଫାଣିତଂ ଫାଣିତଂ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ସୀତୁଦକେନ କତମଧୁକପୁପ୍ଫଫାଣିତଂ ପନ ଫାଣିତଗତିକମେଵ।

ଅମ୍ବଫାଣିତାଦୀନି ଯାୱକାଲିକାନି। ଏତାନି ଯଥାୱୁତ୍ତାନି ସପ୍ପିଆଦୀନି ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସପରିଭୋଗେନାପି, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପନ ତାନି ଚ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତାନି ଚ ସତ୍ତାହଂ ନିଦହିତ୍ୱା ନିରାମିସପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବାନି।

୯୧। ଇଦାନି ଓଦିସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତୱସାଯ ପାକତୋ ୱିଭାଗଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତତୋ ସପ୍ପିଆଦୀନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସୱତ୍ଥୂ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମଂ ୱା ଅତ୍ତନା ଏୱ। ୱା-ସଦ୍ଦେନ ପରେହି ୱା। ଅମାନୁସା ମନୁସ୍ସୱସାରହିତା। ୱସା ଅଚ୍ଛାଦୀନଂ ଅକପ୍ପିଯାନଂ, ସୂକରାଦୀନଂ କପ୍ପିଯାନଞ୍ଚ ସତ୍ତାନଂ ୱସା। ସୱତ୍ଥୁପକ୍କା ସତ୍ତାହକାଲିକା ହୋତୀତି ସେସୋ। ସୱତ୍ଥୁପକ୍କାତି ସୱତ୍ଥୁକଂ କତ୍ୱା ପକ୍କା। ଅଯମେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ – ସଚେ ପନ ୱସଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପଚିତ୍ୱା ତେଲଂ ପରିସ୍ସାୱିତଂ ସତ୍ତାହାନି ନିରାମିସପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଅଥ ପରେହି କତଂ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ, ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନିରାମିସମେୱ, ନୋ ଚେ, ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି। କାରିଯେ କାରଣୋପଚାରେନ ପନେତ୍ଥ ''ୱସା''ତି ତେଲମେୱ ୱୁତ୍ତଂ, ୱସା ପନ ଯାୱକାଲିକାୱ।

ଟୀକାଯଂ ପନ ୱସାଯ ''ସତ୍ତାହକାଲିକେ ଆଗତଟ୍ଠାନଂ ନତ୍ଥୀତି ୱଦନ୍ତୀ''ତି ୱତ୍ୱା ''ତଂ ଉପପରିକ୍ଖିତବ୍ବ''ନ୍ତି ୱସାଯ ସତ୍ତାହକାଲିକତ୍ତମାସଂକିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିମେତ୍ଥ ଉପପରିକ୍ଖିତବ୍ବଂ? ଭେସଜ୍ଜଂ ଅନୁଜାନତା ଭଗୱତା ''ଯାନି ଖୋ ପନ ତାନି ଗିଲାନାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଟିସାଯନୀଯାନି ଭେସଜ୍ଜାନି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସପ୍ପି ନୱନୀତଂ ତେଲଂ ମଧୁ ଫାଣିତଂ, ତାନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ତାହପରମଂ ସନ୍ନିଧିକାରକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବାନୀ''ତି (ପାରା। ୬୨୨) ସପ୍ପିଆଦୀନମେୱ ସତ୍ତାହକାଲିକତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଭେସଜ୍ଜକ୍ଖନ୍ଧକେପି ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତାନି ପଞ୍ଚ ଭେସଜ୍ଜାନି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା କାଲେପି ୱିକାଲେପି ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୬୦) ତାନି ପଞ୍ଚେୱ ''ଭେସଜ୍ଜାନୀ''ତି ୱତ୍ୱା ତେଲଂ ନିଯମତୋ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱସାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ଅଚ୍ଛୱସଂ ମଚ୍ଛୱସଂ ସୁସୁକାୱସଂ ସୂକରୱସଂ ଗଦ୍ରଭୱସଂ କାଲେ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ କାଲେ ନିପ୍ପକ୍କଂ କାଲେ ସଂସଟ୍ଠଂ ତେଲପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୬୨) ୱୁତ୍ତଂ। ଭେସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ (କଙ୍ଖା। ଅଟ୍ଠ। ଭେସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା) ''ଠପେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସୱସଂ ଅଞ୍ଞଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱସ''ନ୍ତିଆଦିନା ୱସାତେଲସ୍ସ ୱିଧାନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ''ଅଞ୍ଞେସଂ ଯାୱକାଲିକୱତ୍ଥୂନଂ ୱତ୍ଥୁଂ ପଚିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତିଯେୱା''ତି ୱଦତା ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯେନ ଯାୱକାଲିକେସୁ ୱସଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେସଂ ଯାୱକାଲିକୱତ୍ଥୂନଂ ୱତ୍ଥୁଂ ପଚିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଯମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦୀପିତୋତି ୱସା ''ଯାୱକାଲିକାଯେୱା''ତି ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି କୋ ଏତ୍ଥ ସୁଖୁମୋ ନଯୋତି।

ଅଞ୍ଞେସଂ ୱସାତେଲତୋ ପରେସଂ ଯାୱକାଲିକୱତ୍ଥୂନଂ ଯେସଂ ତେସଂ ଯାୱକାଲିକୱତ୍ଥୂନଂ ସପ୍ପିଆଦୀନଂ ୱତ୍ଥୁଂ ଯାୱକାଲିକସଙ୍ଖାତଂ ଖୀରାଦିକଂ ନ ପଚେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଯମେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ – ଯଥା ସତ୍ତାହପରିଭୋଗତ୍ଥାଯ ୱସଂ କାଲେ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା କାଲେ ପଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ନ ଏୱଂ ସପ୍ପିଆଦୀନଂ ୱତ୍ଥୁଭୂତଂ ଖୀରାଦିଯାୱକାଲିକଂ, ତଂ ପନ ସତ୍ତାହପରିଭୋଗତ୍ଥାଯ କାଲେପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ତାନି ହି ଯଦି ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସଯଂ କତାନି, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି ସୱତ୍ଥୁକପଟିଗ୍ଗହିତତ୍ତା, ସାମିସଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି ସାମଂପକ୍କତ୍ତା, ପୁରେଭତ୍ତମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି ଯାୱକାଲିକୱତ୍ଥୁତୋ ୱିୱେଚିତତ୍ତା। ପରେହି କତାନି ପନ ପୁରେଭତ୍ତଂ ସାମିସମ୍ପି ୱଟ୍ଟନ୍ତି ଅତ୍ତନା ଅପକ୍କତ୍ତା। ଯାୱଜୀୱିକାନି ତୁ ସାସପମଧୁକଏରଣ୍ଡଅଟ୍ଠୀନି ତେଲକରଣତ୍ଥଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତଦହେୱ କତଂ ତେଲଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ, ଦୁତିଯଦିୱସେ କତଂ ଛାହଂ ୱଟ୍ଟତି, ଏୱଂ ଯାୱ ସତ୍ତମଦିୱସେ କତଂ ତଦହେୱ ୱଟ୍ଟତି, ଉଗ୍ଗତେ ଅରୁଣେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ , ଅଟ୍ଠମେ ଦିୱସେ ଅନଜ୍ଝୋହରଣୀଯଂ, ଉଗ୍ଗହିତେନ ଯେନ କେନଚି ୱତ୍ଥୁନା କତସଦିସଂ ହୋତି। ତେଲତ୍ଥାଯ ପଟିଗ୍ଗହିତସାସପାଦୀନଂ ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେନ ଦୁକ୍କଟଂ। ନିବ୍ବତ୍ତିତଂ ସପ୍ପି ୱା ନୱନୀତଂ ୱା କାଲେପି ୱିକାଲେପି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତଂ ପନ ତଦହୁ ପୁରେଭତ୍ତମ୍ପି ସାମିସଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ସଂସଗ୍ଗତୋ ଯାୱକାଲିକମ୍ପି ସାମଂପକ୍କଂ ସିଯାତି ନିରାମିସଂ ପନ ସତ୍ତାହମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି।

୯୨। ଇଦାନି ''ହଲିଦ୍ଦି''ନ୍ତିଆଦିନା ଯାୱଜୀୱିକଂ ଦସ୍ସେତି। ତତ୍ଥ ''ହଲିଦ୍ଦି ନାମ ନିସା''ତିଆଦିନା ୱୁଚ୍ଚମାନେପି ପରିଯାଯୱଚନେ ସମ୍ମୋହୋ ସିଯାତି ନ ତଂୱଚନେନ ଭୁସଂ ସମ୍ମୋହଯିସ୍ସାମ, ତସ୍ମା ତାନି ଉପଦେସତୋୱ ୱେଦିତବ୍ବାନି। ତତ୍ଥ ''ହଲିଦ୍ଦି''ନ୍ତି ବିନ୍ଦୁଆଗମେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଉପଚାରେନ ତୁ ମୂଲାଦୀନି ହଲିଦ୍ଦାଦିସଦ୍ଦେନ ୱୁତ୍ତାନି। ତା ହଲିଦ୍ଦାଦଯୋ କେଚି ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗାଯେୱ। ମୂଲଫଲେ ୱଚତ୍ତଞ୍ଚ…ପେ… ଭଦ୍ଦମୁତ୍ତଞ୍ଚ ଅତିୱିସାତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ପଞ୍ଚମୂଲ-ସଦ୍ଦେନ ଚୂଳପଞ୍ଚମୂଲମହାପଞ୍ଚମୂଲାନି ଗହିତାନି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱଜକଲିମୂଲେ ଜରଟ୍ଠନ୍ତି ଏୱମାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ।

୯୩-୫।ଗୋଟ୍ଠଫଲନ୍ତି ମଦନଫଲନ୍ତି ୱଦନ୍ତୀତି। ତୀଣି ଫଲାନି ଯସ୍ସଂ ସଙ୍ଗହିତଂ ସା ତିଫଲା। ଏରଣ୍ଡକାଦୀନନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଜାତିରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ସୁଲସାଦୀନଂ ପଣ୍ଣନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅସୋକାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ସୂପେଯ୍ୟପଣ୍ଣନ୍ତି ତମ୍ବକତଣ୍ଡୁଲେଯ୍ୟାଦିସୂପଯୋଗ୍ଗପଣ୍ଣଂ। ଉଚ୍ଛୁନିୟ୍ୟାସଂ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବୋ ନିୟ୍ୟାସୋ ଚ ସରସଂ ଉଚ୍ଛୁଜଂ ତଚଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବୋ ତଚୋ ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ହିଙ୍ଗୁକଣିକାରନିୟ୍ୟାସାଦି ସବ୍ବୋ ନିୟ୍ୟାସୋ ନାମ। ନିରସୌଚ୍ଛୁତଚାଦି ସବ୍ବୋ ତଚୋ ନାମ। ଲୋଣଂ ସାମୁଦ୍ଦାଦି। ଲୋହଂ ଅଯତମ୍ବାଦି। ସିଲା କାଠଅସିଲାଦି।

୯୬।ସୁଦ୍ଧସିଦ୍ଧନ୍ତି ମଧୁନା ଅମକ୍ଖିତଂ। ମଧୁମକ୍ଖିତଂ ପନ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ। ଯଞ୍ଚ କିଞ୍ଚି ସୁଖାପିତନ୍ତି ଦୁଜ୍ଝାପିତଂ ଅକତ୍ୱା ସୁଜ୍ଝାପିତଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଚ।

ୱିକଟାଦିପ୍ପଭେଦନ୍ତି ୱିକଟଂ ଗୂଥମତ୍ତିକାମୁତ୍ତଛାରିକାସଙ୍ଖାତଂ ଆଦି ଯସ୍ସ, ସୋ ପଭେଦୋ ଯସ୍ସାତି ବାହିରତ୍ଥୋ, ତଂ। ଯଂ କିଞ୍ଚି ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କନ୍ଦଖାଦନୀଯେ ଖୀରକାକୋଲାଦଯୋ, ମୁଳାଲଖାଦନୀଯେ ହଲିଦ୍ଦିସିଙ୍ଗିୱେରମୂଲାଦଯୋ, ମତ୍ଥକଖାଦନୀଯେ ହଲିଦ୍ଦିସିଙ୍ଗିୱେରକଳୀରାଦଯୋ, ଖନ୍ଧଖାଦନୀଯେ ଉପ୍ପଲପଣ୍ଡଦଣ୍ଡାଦଯୋ, ପୁପ୍ଫଖାଦନୀଯେ ଚମ୍ପକପୁପ୍ଫାଦଯୋ, ଅଟ୍ଠିଖାଦନୀଯେ ମଧୁକଟ୍ଠିଏରଣ୍ଡସାସପାଦଯୋ, ପିଟ୍ଠଖାଦନୀଯେ ଅଧୋତତାଲପିଟ୍ଠାଦଯୋ ଚ ସଙ୍ଗହିତାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୯୭। ଇଦାନି ସବ୍ବସୋ ଯାୱଜୀୱିକଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ଯତ୍ତା ୱୁତ୍ତାନି ଚ ଅୱୁତ୍ତାନି ଚ ଏକତୋ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଲକ୍ଖଣଂ ଠପେନ୍ତୋ ‘‘ମୂଲ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ‘‘ସାରୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ସାର’’ନ୍ତି ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସେନାହ। ‘‘ସାରୋ ବଲେ ଥିରଂସେ ଚା’’ତି ହି ନିଘଣ୍ଡୁ। ଆହାରଟ୍ଠନ୍ତି ଆହାରେନ ଜାତୋ ଅତ୍ଥୋ ପଯୋଜନଂ ଆହାରତ୍ଥୋ, ସୋୱ ଆହାରଟ୍ଠୋ, ତଂ ଆହାରକିଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୯୮। ଇଦାନି ଚତୂସୁ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯାଦିୱିଭାଗଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ସବ୍ବା’’ତିଆଦିନା। ତତ୍ଥ ସବ୍ବେ କାଲିକା, ତେସଂ ସମ୍ଭୋଗୋ ଅନୁଭୱୋତି ସମାସୋ। କାଲେତି ପୁବ୍ବଣ୍ହକାଲେ। ସବ୍ବସ୍ସାତି ଗିଲାନାଗିଲାନସ୍ସ। ସତି ପଚ୍ଚଯେତି ତୀସୁ ଯାମକାଲିକଂ ପିପାସାଦିକାରଣେ ସତି, ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାୱଜୀୱିକଞ୍ଚ ଗେଲଞ୍ଞକାରଣେ ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ, କାଲତୋ ୱିଗତୋ ୱିକାଲୋ, ତସ୍ମିଂ, ଯାମକାଲିକଂ ୱିକାଲେ ଆହାରତ୍ଥାଯ ଅଜ୍ଝୋହରଣେ, ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ପନ ଯାୱଜୀୱିକଞ୍ଚ ତଦତ୍ଥାଯ ପଟିଗ୍ଗହଣମତ୍ତେପି ଦୁକ୍କଟଂ।

୯୯।ଉଭୋପି ଯାୱକାଲିକଂ ଯାମକାଲିକଞ୍ଚ। ତତ୍ଥ ଯାୱକାଲିକଂ ଅତ୍ତନୋ କାଲାତିକ୍କନ୍ତଂ ୱିକାଲଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦେନ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଜନଯତି, ଯାମକାଲିକଂ ଯାମାତିକ୍କନ୍ତଂ ସନ୍ନିଧିସିକ୍ଖାପଦେନ। ଏତେ ଉଭୋପି ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଞ୍ଚ ସନ୍ନିଧିଞ୍ଚ ଜନଯନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଂ ସନ୍ନିଧି’’ନ୍ତି ଭାୱପ୍ପଧାନୋଯଂ ନିଦ୍ଦେସୋ, ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥତ୍ତଂ ସନ୍ନିଧିତ୍ତଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୦।ଅତିନାମିତେତି ଅତିକ୍କାମିତେ। ପାଚିତ୍ତୀତି ସତ୍ତାହାତିକ୍କନ୍ତଂ ଭେସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତି ଚ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସନ୍ତକଂ ଏକେନ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଅୱିଭତ୍ତଂ ହୋତି, ସତ୍ତାହାତିକ୍କମେ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଅନାପତ୍ତି, ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ପନ ନ ୱଟ୍ଟତି। ପାଳିନାରୁଳ୍ହେତି ପାଳିଯଂ ଅନାରୁଳ୍ହେ ସପ୍ପିଆଦିମ୍ହି ସତ୍ତ ଅହାନି ଅତିନାମିତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସପ୍ପୀତି ମନୁସ୍ସାଦୀନଂ ସପ୍ପି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ତେସଂଯେୱ ନୱନୀତଂ, ନାଳିକେରାଦିତେଲଂ, ସୀତୋଦକେନ କତଂ ମଧୁକପୁପ୍ଫଫାଣିତଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତଂ।

୧୦୧।ନିସ୍ସଟ୍ଠଲଦ୍ଧନ୍ତି ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ୱିନଯକମ୍ମୱସେନ ନିସ୍ସଜ୍ଜିତଞ୍ଚ ତଂ ଲଦ୍ଧଞ୍ଚ ପୁନ ତଥେୱାତି ନିସ୍ସଟ୍ଠଲଦ୍ଧଂ। ତଂ ଗହେତ୍ୱାତି ସେସୋ। ନିସ୍ସଜ୍ଜନୱିଧାନଂ ପନ ୱକ୍ଖମାନନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ‘‘ନଙ୍ଗ’’ନ୍ତିଆଦି ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତଂ। ତେନ ମକ୍ଖିତାନି କାସାୱାଦୀନି ଚ ପନ ଅପରିଭୋଗାନିଯେୱ । ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପନ କାଯିକପରିଭୋଗୋ ୱଟ୍ଟତି। ୱିକପ୍ପେନ୍ତସ୍ସ ସତ୍ତାହେ ସାମଣେରସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଟୀକାଯଂ ‘‘ଇଦଂ ସପ୍ପିଂ ତୁଯ୍ହଂ ୱିକପ୍ପେମୀ’’ତିଆଦିନା ତେସଂ ତେସଂ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ସମ୍ମୁଖାପରମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନୱସେନ ଅତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତଂ ସାଧଯନ୍ତେହି ଅୱିକପ୍ପିତେ ୱିକପ୍ପିତସଞ୍ଞୀ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି ଆପତ୍ତିୱାରେ ପାଳି ଆହଟା। ‘‘ସଚେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱିକପ୍ପେତି, ଅତ୍ତନୋ ଏୱ ସନ୍ତକଂ ହୋତି, ପଟିଗ୍ଗହଣମ୍ପି ନ ୱିଜହତୀ’’ତି ଦୋସଂ ୱତ୍ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱିକପ୍ପନେ ଅତ୍ତସନ୍ତକତ୍ତାଭାୱୋ, ପଟିଗ୍ଗହଣୱିଜହନଞ୍ଚ ପଯୋଜନଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ୱଦାମ – ଆପତ୍ତିୱାରେ ‘‘ଅୱିକପ୍ପିତେ’’ତିଆଦିପାଳିଯେୱ ନତ୍ଥି, ‘‘ଅନଧିଟ୍ଠିତେ ଅଧିଟ୍ଠିତସଞ୍ଞୀ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିତେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତସଞ୍ଞୀ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ପାରା। ୬୨୪) ପାଳିଯା ଆଗତତ୍ତା ତଦନୁରୂପମେୱ ଅନାପତ୍ତିୱାରେ ‘‘ଅଧିଟ୍ଠେତି, ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୀ’’ତିଆଦିନାୱ ପାଳି ଆଗତା। ଯଦି ଭୱେଯ୍ଯ, ୱଣ୍ଣନୀଯଟ୍ଠାନତାଯ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଭୱିତବ୍ବଂ, ନ ଚେତ୍ଥ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱିକପ୍ପନେ ଚ କଥଂ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ୱିଜହତି ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନାଦୀସୁ ଛସୁ ପଟିଗ୍ଗହଣୱିଜହନକାରଣେସୁ ୱିକପ୍ପନସ୍ସ ଅନନ୍ତୋଗଧତ୍ତା, ତସ୍ମା ନାଯମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋତି।

ମଯମେତ୍ଥ ଏୱମତ୍ଥଂ ଭଣାମ – ୱିକପ୍ପେନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ୱିକପ୍ପନଂ ସଂୱିଦହନଂ ‘‘ଚିତ୍ତସଙ୍କପ୍ପୋ’’ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ, ଉଭଯତ୍ଥ ପନ ଉପସଗ୍ଗେହି ନାନତ୍ତମତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେ ସାମଣେରସ୍ସ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ୱିକପ୍ପେନ୍ତସ୍ସ ସଂୱିଦହନ୍ତସ୍ସ ପରିଚ୍ଚାଗସଞ୍ଞଂ ପରିଚ୍ଚାଗଚେତନଂ ପରିଚ୍ଚାଗାଧିପ୍ପାଯଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଞ୍ଚ ମହାସୁମତ୍ଥେରୱାଦମୋଲୁବ୍ଭ ୱୁତ୍ତଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ‘‘ତେନ ଚିତ୍ତେନା’’ତିଆଦୀସୁ ପାଳିୱଚନେସୁ ଅଧିପ୍ପାଯଂ ଦସ୍ସେନ୍ତେନ, ‘‘ଇଦଂ କସ୍ମା ୱୁତ୍ତଂ। ଏୱଞ୍ହି ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେ ଦତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ପଟିଲଭିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତିଦସ୍ସନତ୍ଥ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୫)। ମହାପଦୁମତ୍ଥେରୋ ପନାହ ‘‘ସତ୍ତାହାତିକ୍କନ୍ତସ୍ସ ପନ ପରିଭୋଗେ ଅନାପତ୍ତିଦସ୍ସନତ୍ଥମିଦଂ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୬୨୫)। ଅଯମେୱ ୱାଦୋ ତେସୁ ସୁନ୍ଦରତରୋ। ସତ୍ତାହେ ମକ୍ଖନାଦିଂ ଅଧିଟ୍ଠେତୋ ଚ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦଦତୋପି ଚ ଅନାପତ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅବ୍ଭୁଞ୍ଜନାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଅଯମେତ୍ଥାଧିପ୍ପାଯୋ – ସପ୍ପିଆଦିଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଜନାଦିଂ ମଧୁଂ ଅରୁମକ୍ଖନଂ, ଫାଣିତଂ ଘରଧୂପନଂ ଅଧିଟ୍ଠେତୋ ଅନାପତ୍ତୀତି। ଅଞ୍ଞସ୍ସାତି ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱା।

୧୦୨। ଯାଵକାଲିକଆଦୀନି ଅତ୍ତନା ସହ ସଂସଟ୍ଠାନି ସବ୍ବାନ୍ତିଂ ଗାହାପଯନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସବ୍ବାନ୍ତିଂ ସସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଭାଵୋ ଦ୍ଵିତ୍ତେ ସବ୍ବାଵୋ, ତଂ। ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଏଵଂ, ତସ୍ମା। ଏଵମୁଦୀରିତନ୍ତି ଏଵଂ ''ଵିକପ୍ପେନ୍ତସ୍ସ ସତ୍ତାହେ''ତିଆଦିନା ଵୁତ୍ତଂ। ଅଯମେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ – ଯସ୍ମା ଅତ୍ତନା ସଂସଟ୍ଠାନି ଅତ୍ତନୋ ଭାଵଂ ଗାହାପଯନ୍ତି ଯାଵକାଲିକାଦୀନି, ତସ୍ମା ସତ୍ତାହାତିକ୍କାମିତାନି ସତ୍ତାହକାଲିକାନି ପାଚିତ୍ତିଯଜନକାନି ସଂସଟ୍ଠାନି ଅତ୍ତସଂସଟ୍ଠାନିପି ପାଚିତ୍ତିଯଜନକାନି କରୋନ୍ତୀତି ଅଵିକପ୍ପନାଦିମ୍ହି ସତି ବ୍ଯତିରେକତୋ ପାଚିତ୍ତିଯାପତ୍ତିପରିଦୀପକଂ ''ଵିକପ୍ପେନ୍ତସ୍ସା''ତିଆଦିକଂ ଵାକ୍ଯତ୍ତଯଂ ଵୁତ୍ତନ୍ତି। ଟୀକାଯଂ ପନ ''ଇଦାନି ଵକ୍ଖମାନଂ ସନ୍ଧାଯ ଏଵନ୍ତି ଵୁତ୍ତ''ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। ତଂ ଵକ୍ଖମାନସ୍ସ ଅତୀତୋଦୀରିତତ୍ତାଯୋଗତୋ କଥଂ ଯୁଜ୍ଜତୀତି। ଏଵମୁଦୀରିତନ୍ତି ଵା ପାଠୋଯଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ଏଵମେଵ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ତୋ। ଏଵ-ସଦ୍ଦୋ ଅଵଧାରଣେ।

୧୦୩-୫। ଇଦାନି ଅତ୍ତସଂସଟ୍ଠାନଂ ଯାଵକାଲିକାଦୀନଂ ସବ୍ବାଵଗାହାପନଂ ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ପୁରେ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସତ୍ତାହନ୍ତି ସତ୍ତ ଅହାନି ଯସ୍ସ ତଂ ସତ୍ତାହଂ, ସତ୍ତାହକାଲିକଂ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଅଟ୍ଠାନପ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସୋ ସତ୍ତାହଞ୍ଚ ଯାଵଜୀଵିକଞ୍ଚାତି ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ସେସକାଲିକସମ୍ମିସ୍ସନ୍ତି ସେସେହି ତଦହୁ ପଟିଗ୍ଗହିତେହି କାଲିକେହି ଯାଵକାଲିକଯାମକାଲିକସଙ୍ଖାତେହି ସମ୍ମିସ୍ସଂ। ପାଚିତ୍ତୀତି ସନ୍ନିଧିସିକ୍ଖାପଦେନ ପାଚିତ୍ତି। ତଦହୁ ପଟିଗ୍ଗହିତନ୍ତି ତସ୍ମିଂଯେଵ ଦିନେ ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ। ତଦହେଵାତି ତସ୍ମିଂଯେଵ ଦିନେ ପୁରେଭତ୍ତମେଵ। ସେସନ୍ତି ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାଵଜୀଵିକଞ୍ଚ। ଏଵନ୍ତି ଯାମେ ଏଵ ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯାତି ଵିଜାନୀଯନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇତରନ୍ତି ସତ୍ତାହକାଲିକତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଯାଵଜୀଵିକଂ।

କାଲିକନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୯। ପଟିଗ୍ଗାହନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା

୧୦୬। ଦାତୁଂ କାମେତୀତି ଦାତୁକାମୋ, ତସ୍ସ ଅଭିହାରୋ ଈସକମ୍ପି ଓଣମନାଦିନାଭିହରଣନ୍ତି ତପ୍ପୁରିସୋ, ହତ୍ଥସ୍ସ ପାସୋ ହତ୍ଥପାସୋ। ରୁଚ୍ଛେହୀଵସେନ ତୁ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ଯହତ୍ଥୋ ହତ୍ଥପାସୋ ନାମ। ସୋ ଚ ସଚେ ଭିକ୍ଖୁ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ଆସନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ସଚେ ଠିତୋ, ପଣ୍ହିଅନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ସଚେ ନିପନ୍ନୋ, ଯେନ ପସ୍ସେନ ନିପନ୍ନୋ, ତସ୍ସ ପାରିମନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦାଯକସ୍ସ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଠିତସ୍ସ ଵା ଠପେତ୍ଵା ପସାରିତହତ୍ଥଂ ଯଂ ଆସନ୍ନତରଂ ଅଙ୍ଗଂ, ତସ୍ସ ଓରିମନ୍ତେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା ଵେଦିତବ୍ବୋ। ଏରଣକ୍ଖମନ୍ତି ଥାମମଜ୍ଝିମେନ ପୁରିସେନ ଏରଣସ୍ସ ଉକ୍ଖିପନସ୍ସ ଖମଂ ଯୋଗ୍ଯଂ। ଵତ୍ଥୁସଦ୍ଦାପେକ୍ଖଂ ନପୁଂସକତ୍ତଂ। ତିଧା ଦେନ୍ତେତି କାଯକାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନଂ ଵସେନ ତୀହି ପକାରେହି ଦାଯକେ ଦଦମାନେ। ତତ୍ଥ ଯେନ କେନଚି ସରୀରାଵଯଵେନ ଅନ୍ତମସୋ ପାଦଙ୍ଗୁଲିଯାପି ଦୀଯମାନଂ କାଯେନ ଦିନ୍ନଂ ନାମ ହୋତି, କଟଚ୍ଛୁଆଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ଦୀଯମାନଂ କାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧେନ, କାଯତୋ ପନ କାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧତୋ ଵା ମୋଚେତ୍ଵା ହତ୍ଥପାସେ ଠିତସ୍ସ କାଯେନ ଵା କାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧେନ ଵା ପାତିଯମାନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ ପଯୋଗେନ ଦିନ୍ନଂ ନାମ। ଦ୍ଵିଧା ଗାହୋତି କାଯକାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧାନଂ ଵସେନ ଦ୍ଵୀହି ପକାରେହି ଯେହି କେହିଚି ଦୀଯମାନସ୍ସ ଗହଣଂ। ଏଵଂ ପଟିଗ୍ଗହୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୋତି ଯୋଜନା। ପଞ୍ଚଙ୍ଗୋତି ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି ଯସ୍ସାତି ବହୁବ୍ବୀହି।

୧୦୭। ଇଦାନି ଅନେରଣକ୍ଖମେ ଚ କିସ୍ମିଞ୍ଚି କାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧେ ଚ ପଟିଗ୍ଗହଣାରୋହନଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅସଂହାରିଯେ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅସଂହାରିଯେତି ଆନେତୁମସକ୍କୁଣେଯ୍ଯେ ଫଲକପାସାଣାଦିମ୍ହି। ତତ୍ଥଜାତେତି ତେସ୍ଵେଵ ରୁକ୍ଖାଦୀସୁ ଜାତେ କିଂସୁକପଦୁମିନିପଣ୍ଣାଦିକେ। ଚିଞ୍ଚଆଦୀନଂ ସୁଖୁମେ ପଣ୍ଣେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତାନି ହି ସନ୍ଧାରେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ତେସଂ ପନ ସାଖାସୁ ଵଟ୍ଟତି। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ''ଅଙ୍ଗ''ନ୍ତିଆଦିକଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଵା-ସଦ୍ଦୋ ସମୁଚ୍ଚଯେ। ଅସଯ୍ହଭାରେତି ଥାମମଜ୍ଝିମପୁରିସେନ ସହିତୁଂ ସନ୍ଧାରେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ଯେ ଭାରେ। ସବ୍ବେସଂ ପଟିଗ୍ଗହୋ ''ନ ରୂହତୀ''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୧୦୮। ଇଦାନି ପଟିଗ୍ଗହଣଵିଜହନଂ ଦସ୍ସେତି ''ସିକ୍ଖା''ତିଆଦିନା। ତତ୍ଥ ସିକ୍ଖାମରଣଲିଙ୍ଗେହୀତି ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନେନ ଚ ମରଣେନ ଚ ଲିଙ୍ଗପରିଵତ୍ତନେନ ଚ। ଅନପେକ୍ଖଵିସଗ୍ଗତୋତି ନତ୍ଥି ଅପେକ୍ଖୋ ଏତସ୍ସାତି ଅନପେକ୍ଖୋ, ସୋଵ ଵିସଗ୍ଗୋ, ତତୋ ଚ। ଅଚ୍ଛେଦାତି ଚୋରାଦୀହି ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା ଗହଣେନ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଦାନାତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦାନେନ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ଆନେତବ୍ବୋ। ଗାହୋତି ପଟିଗ୍ଗହଣଂ। ଉପସମ୍ମତୀତି ଵିଜହତି।

୧୦୯-୧୦। ଇଦାନି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ପରିଭୋଗେ ଦୋସଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସବ୍ବନ୍ତି ଚତୁକାଲିକପରିଯାପନ୍ନଂ ସକଲମ୍ପି। ଇଦାନି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ଵା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସୁଦ୍ଧ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧଂ ନାତିବହଲଂ ଉଦକଞ୍ଚ ତଥା ଅଙ୍ଗଲଗ୍ଗଂ ଅଵିଚ୍ଛିନ୍ନଂ ଦନ୍ତ…ପେ… ଗୂଥକଞ୍ଚ ଲୋଣ…ପେ… କରୀସକଞ୍ଚ କପ୍ପତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧନ୍ତି ରଜରେଣୂହି ଅଞ୍ଞରସେନ ଚ ଅସମ୍ମିସ୍ସତାଯ ପରିସୁଦ୍ଧଂ। ନାତିବହଲନ୍ତି ଯଂ

କସିତଟ୍ଠାନେ ବହଲମୁଦକଂ ୱିଯ ମୁଖେ ୱା ହତ୍ଥେ ୱା ନ ଲଗ୍ଗଂ, ତଂ। ଅୱିଚ୍ଛିନ୍ନନ୍ତି ଅଙ୍ଗତୋ ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ନ ଗତଂ। ଦନ୍ତାନି ଚ ଅକ୍ଖୀନି ଚ କଣ୍ଣଞ୍ଚ ଦନ୍ତକ୍ଖିକଣ୍ଣଂ ପାଣ୍ଣଙ୍ଗତ୍ୱା, ତସ୍ସ ଗୂଥକନ୍ତି ତପ୍ପୁରିସୋ। ଲୋଣଂ ସରୀରୁଟ୍ଠିତଂ। ସିଙ୍ଘାଣୀତି ସିଙ୍ଘାଣିକା। ୱିଚ୍ଛିନ୍ନଂ ନ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ।

୧୧୧। ଇଦାନି ''ଗୂଥା''ତିଆଦିନା କାଲୋଦିସ୍ସଂ ଦସ୍ସେତି। ତଥାୱିଧେତି ସପ୍ପଦଟ୍ଠକ୍ଖଣାଦିକେ ତଥାୱିଧେ କାଲେ। ତଥା ତାଦିସୋ ୱିଧୋ କାଲୋ ଏତସ୍ସାତି ବହୁବ୍ବୀହି। ସେୱେଯ୍ୟାତି ସେୱନଂ କରେଯ୍ୟ, ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅସନ୍ତେ କପ୍ପକାରକେତି ଏତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟୋପି ଅସମତ୍ଥୋପି କପ୍ପିଯକାରକୋ ଅସନ୍ତପକ୍ଖେଯେୱ ତିଟ୍ଠତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। କାଲୋଦିସ୍ସତ୍ତା ପନ ଛାରିକାଯ ଅସତି ଅଲ୍ଲଦାରୁଂ ରୁକ୍ଖତୋ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କାତୁଂ, ମତ୍ତିକାଯ ଅସତି ଭୂମିଂ ଖଣିତ୍ୱାପି ମତ୍ତିକଂ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୧୧୨।ଦୁରୂପଚିଣ୍ଣେତି ଦୁଟ୍ଠୁ ଉପଚିଣ୍ଣଂ ଆମଟ୍ଠଂ ଦୁରୂପଚିଣ୍ଣଂ। ସଚେ ଭିକ୍ଖୁ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ସାମିସଂ ଭାଜନଂ ଠିତଟ୍ଠାନତୋ ଅପନେତ୍ୱା ଆମସତି, ପିଧାନଂ ଆମସତି, ଉପରି ଠିତକଟଓରାଦିଂ ଛଡ୍ଡେତି, ତତ୍ଥଜାତକଫଲିନିଯା ସାଖାଯ ୱା ଓଲ୍ଲିଯା ୱା ଗହେତ୍ୱା ୱା ଚାଲେତି, ଦୁରୂପଚିଣ୍ଣଂ ନାମ ହୋତି। ତସ୍ମିଂ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଫଲରୁକ୍ଖଂ ପନ ଅପସ୍ସଯିତୁଂ ୱା ତତ୍ଥ କଣ୍ଟକଂ ୱା ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅରଞ୍ଞେ ପତିତଅମ୍ବଫଲାଦିଂ ''ସାମଣେରସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଆହରିତ୍ୱା ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ରଜୋକିଣ୍ଣେତି ରଜସା ଓକିଣ୍ଣେ, ତସ୍ମିଂ ପତ୍ତାଦିକେ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ୱିନଯଦୁକ୍କଟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତେ ରଜଂ ପତତି, ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖା ଗଣ୍ହିତବ୍ବା । ''ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଦେଥା''ତି ୱୁତ୍ତେପି ଆକିରନ୍ତି, ହତ୍ଥତୋ ଅମୋଚେନ୍ତେନେୱ ପଟିଗ୍ଗାହାପକସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ନେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ସଚେ ମହାୱାତୋ ତତୋ ତତୋ ରଜଂ ପାତେତି, ନ ସକ୍କା ହୋତି ଭିକ୍ଖଂ ଗହେତୁଂ, ''ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତଂ ପନ ତେନ ଦିନ୍ନଂ ୱା ୱିସ୍ସାସେନ ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଅଥାତି ୱକ୍ଖମାନାରମ୍ଭେ। ଉଗ୍ଗହପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତି ଉଗ୍ଗହିତ୍ୱାତି ଉଗ୍ଗହୋ, ଉଗ୍ଗହିତଂ, ତସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହୋ, ତସ୍ମିଂ। ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଭାୱଂ ଜାନତୋ ଅତ୍ତନା ଏୱ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଗହଣେତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ମାତାପିତୂନଂ ଅତ୍ଥାଯ ପନ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତେଲାଦୀନି, ଛାଯତ୍ଥାଯ ସାଖାଦୀନି ୱା ଗହେତ୍ୱା ପଚ୍ଛତୋ ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମତାଯ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉଚ୍ଛୁଆଦୀସୁ ଫାଲିତେସୁ ମଲଂ ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ମୂଲଭେସଜ୍ଜାଦୀନି ପିସନ୍ତାନଂ ୱା କୋଟ୍ଟେନ୍ତାନଂ ୱା ନିସଦନିସଦପୋତକୌଦୁକ୍ଖଲମୁସଲାନି ଖୀଯନ୍ତି, ଦନ୍ତନ୍ତରେ ଲଗ୍ଗଂ ସୁଖୁମଆମିସଂ ହୋତି, ରସୋ ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ଅବୋହାରିକଂ। ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥେତି ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯା ଛଦନବ୍ଭନ୍ତରେ ୱୁତ୍ଥେତି ଅତ୍ଥୋ। ସଯଂପକ୍କେତି ଅତ୍ତନା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ପକ୍କେ। ସଚେ ୱାସିଆଦିଂ ତାପେତ୍ୱା ତକ୍କାଦୀସୁ ପକ୍ଖିପତି, ଏତ୍ତାୱତାପି ସାମପାକତୋ ନ ମୁଚ୍ଚତି। ପୁରିମକାଲିକଦ୍ୱଯେ ପୁନପାକଞ୍ଚ୍ଛି ଠପେତ୍ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଆମିସଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଚିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେପିସ୍ସ ଉଣ୍ହଯାଗୁଯା ସୁଲସିପଣ୍ଣାଦୀନି ୱା ସିଙ୍ଗିୱେରଂ ୱା ପକ୍ଖିପନ୍ତି, ଚାଲେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଉତ୍ତଣ୍ଡୁଲଂ ଭତ୍ତଂ ଲଭିତ୍ୱା ପିଦହିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅନ୍ତୋପକ୍କେତି ଅକପ୍ପିଯକୁଟିଯା ଅନ୍ତୋ ପକ୍କେ। ସବ୍ବତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ପଟିଗ୍ଗାହନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦। ଅକପ୍ପିଯମଂସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୧୩-୪। ମନୁସ୍ସହତ୍ଥିଅସ୍ସାନଞ୍ଚ ...ପେ... ଉରଗସ୍ସ ଚ ଯଂ ମଂସଞ୍ଚ, ଯଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତମଂସଞ୍ଚ, ଅପ୍ପଟିୱେକ୍ଖିତଂ ଯଞ୍ଚ ମଂସଂ, ତେସୁ ମଂସେସୂତି ଏୱଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ସୀସଗୀୱାତରଙ୍ଗେନ ଚରନ୍ତା ଅଚ୍ଛୱିସେସାୱ ତରଚ୍ଛା। ଉରଗସ୍ସାତି ଇମିନା ସବ୍ବାପି ଦୀଘଜାତି ସଙ୍ଗହିତା। ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତମଂସନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା କତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତଂ, ତଞ୍ଚ ତଂ ମଂସଞ୍ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ମଂସ-ଗ୍ଗହଣେନ ମଚ୍ଛାନମ୍ପି ଗହଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ ଉପଲକ୍ଖଣୱସେନ, ଚ-ସଦ୍ଦେନ ୱା। ପଞ୍ଚସୁପି ସହଧମ୍ମିକେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତଂ ସବ୍ବେସମ୍ପି ନ କପ୍ପତି, ତମ୍ପି ଅଦିଟ୍ଠଅସୁତଅପରିସଙ୍କିତତାଯ ତିକୋଟିପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅପ୍ପଟିୱେକ୍ଖିତନ୍ତି ଅନୁପପରିକ୍ଖିତଂ, ଅନାପୁଚ୍ଛିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଆପତ୍ତିଭୀରୁକେନ ହି ରୂପଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତେନାପି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଞ୍ଚ। ମନୁସ୍ସାନଂ ମଂସେସୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ଥୂଲୋ ଅଚ୍ଚଯୋ ଏତ୍ଥାତି ରସ୍ସେ, ଦ୍ୱିତ୍ତେ ଚ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସେହି ଠପେତ୍ୱା ଇତୋ ଅଧିକଂ ୱଜ୍ଜଂ ନତ୍ଥି। ସେସେସୂତି ଅୱସେସେସୁ ଏକାଦସସୁ।

୧୧୫। ଇଦାନି ମନୁସ୍ସାଦୀନଂ ଅଟ୍ଠିଆଦୀନିପି ଅକପ୍ପିଯାନୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅଟ୍ଠିପୀ''ତିଆଦିମାହ। ପି-ସଦ୍ଦୋ ''ଲୋହିତ''ନ୍ତିଆଦୀସୁପି ଅନୁୱତ୍ତେତବ୍ବୋ। ଏସନ୍ତି ମନୁସ୍ସାଦୀନଂ ଦସନ୍ନଂ। ୱସାସୁ ପନ ଏକା ମନୁସ୍ସୱସା ନ ୱଟ୍ଟତି। ଖୀରାଦୀସୁ ଅକପ୍ପିଯଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତଂଯେୱ ସଚିତ୍ତକନ୍ତି ଯୋଜନା। ସଚିତ୍ତକନ୍ତି ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତଭାୱଜାନନଚିତ୍ତେନ ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସଚିତ୍ତକଂ। ୱତ୍ଥୁୱୀତିକ୍କମୱିଜାନନଚିତ୍ତେନ ହି ସଚିତ୍ତକତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ସଚିତ୍ତକତ୍ତଂ ଆପତ୍ତିଯା ଏୱ, ନ ଚ ମଂସସ୍ସ, ତଥାପି ମଂସସୀସେନ ଆପତ୍ତି ଏୱ ୱୁତ୍ତାତି ୱିଞ୍ଞାତବ୍ବନ୍ତି।

ଅକପ୍ପିୟମଂସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୧। ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୧୬-୭। ରୂପିୟେନ ଅରୂପିୟଂ ରୂପିୟଞ୍ଚ ଇତରେନ ରୂପିୟଞ୍ଚ ପରିୱତ୍ତେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ରୂପିୟେନାତି ରୂପିୟସଙ୍ଖାତେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୱତ୍ଥୁନା। ଅରୂପିୟନ୍ତି ଅରୂପିୟସଙ୍ଖାତଂ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁଂ କପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ। ଇତରେନାତି ଅରୂପିୟେନ। ନିସ୍ସଗ୍ଗୀତି ନିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗୋ, ପୁବ୍ବଭାଗେ କତ୍ତବ୍ବସ୍ସ ୱିନୟକମ୍ମସ୍ସେତଂ ନାମଂ। ନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ନିସ୍ସଗ୍ଗି, କିଂ ତଂ? ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ରୂପିୟସ୍ସ ମୂଲଗ୍ଗହଣେ ପନ ରୂପିୟପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦେନ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ।

ଇଦାନି ରୂପିୟାଦିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ “ଇଧା”ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ କହା…ପେ… ମାସକଂ ଇଧ ରୂପିୟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ କହାପଣୋ ନାମ ସୁୱଣ୍ଣମୟୋ ୱା ରଜତମୟୋ ୱା ଏତରହି ପକତିକହାପଣୋ ୱା। ସଜ୍ଝୂତି ରଜତଂ। ସିଙ୍ଗୀତି ସୁୱଣ୍ଣଭେଦୋ, ତଥାପି ଚେତ୍ଥ ସାମଞ୍ଞେନ ସୁୱଣ୍ଣମଧିପ୍ପେତଂ। ୱୋହାରୂପଗମାସକନ୍ତି ୱୋହାରଂ କୟୱିକ୍କୟଂ ଉପଗଚ୍ଛତୀତି ୱୋହାରୂପଗଂ, ତଞ୍ଚ ତଂ ମାସକଞ୍ଚ। ତଂ ପନ ସମୁଟ୍ଠାପିତରୂପଞ୍ଚ ଅସମୁଟ୍ଠାପିତରୂପଞ୍ଚ ଲୋହଦାରୁଆଦିମୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଧ ରୂପିୟନ୍ତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ରୂପିୟଂ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱତ୍ଥମୁତ୍ତାଦି କପ୍ପଂ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ ଇତରନ୍ତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ୱତ୍ଥଞ୍ଚ ମୁତ୍ତା ଚ ଆଦି ୟସ୍ସାତି ସମାସୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବୋ “ୱତ୍ଥାଦି ମୁତ୍ତାଦୀ”ତି। ତତ୍ଥ ପଠମେନ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କପ୍ପାସସୁତ୍ତାପରଣ୍ଣାଦିକଂ ୟଂ କିଞ୍ଚି କପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁଂ, ଦୁତିୟେନ ମଣି ସଙ୍ଖୋ ସିଲା ପୱାଳଂ ଲୋହିତଙ୍କୋ ମସାରଗଲ୍ଲଂ ସତ୍ତଧଞ୍ଞାନି ଦାସିଦାସଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁପୁପ୍ଫାରାମଫଲାରାମାଦୟୋତି ଇଦଂ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ୱତ୍ଥାଦିକପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁଂ, ମୁତ୍ତାଦିଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ ଇତରଂ ଅଞ୍ଞଂ ଅରୂପିୟଂ ନାମାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୮। ଏତ୍ତାୱତା ରୂପିୟସଂୱୋହାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି କପ୍ପିୟଭଣ୍ଡେ କୟୱିକ୍କୟଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ “ଇମ”ନ୍ତିଆଦି। ତତ୍ଥ “ଇମଂ ଗହେତ୍ୱା ଇମଂ ଦେହି, ଇମଂ କର, ଇମଂ ଆନୟା”ତି ୱା “ଇମଂ ଭୁତ୍ୱା ଇମଂ ଦେହି, ଇମଂ କର, ଇମଂ ଆନୟା”ତି ୱା “ଇମଂ ଦେମି, ଇମଂ ଦେହି, ଇମଂ କର, ଇମଂ ଆନୟା”ତି ୱା କୟୱିକ୍କୟେ ସମାପନ୍ନେ ନିସ୍ସଗ୍ଗୀତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଇମନ୍ତି ତଣ୍ଡୁଲାଦିଂ। ଭୁତ୍ୱାତି ଓଦନାଦିଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା। ଇମଂ ଦେହୀତି ଏତଂ ୱତ୍ଥାଦିକଂ ଦେହି। ଇମଂ କରାତି ଏତଂ ରଜନପଚନାଦିଂ କରୋହି। ଇମଂ ଆନୟାତି ଏତଂ ରଜନକଟ୍ଠାଦିଂ ଆନେହି। ଇମଂ ଦେମୀତି ଏତଂ ୱତ୍ଥାଦିକଂ ତୱ ଦେମି। ସମାପନ୍ନେତି କତେ। ତସ୍ମା କପ୍ପିୟଂ ଭଣ୍ଡଂ ପରିୱତ୍ତେନ୍ତେନ ଅଞ୍ଞାତକେହି ସଦ୍ଧିଂ “ଇମଂ ଦେହୀ”ତି ୱଦତୋ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି, “ଇମଂ ଗଣ୍ହାହୀ”ତି ୱଦତୋ ସଦ୍ଧାଦେୟ୍ୟୱିନିପାତନଂ, “ଇମିନା ଇମଂ ଦେହୀ”ତି ୱଦତୋ କୟୱିକ୍କୟନ୍ତି ୱୁତ୍ତା ତିସ୍ସୋ ଆପତ୍ତିୟୋ। ମାତାପିତୂହି ପନ ସଦ୍ଧିଂ କୟୱିକ୍କୟମତ୍ତଂ ମୋଚେନ୍ତେନ ପରିୱତ୍ତେତବ୍ବଂ। ଅୟଞ୍ହି କୟୱିକ୍କୟୋ ଠପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚସହଧମ୍ମିକେ ଅୱସେସେହି ଗିହିପବ୍ବଜିତେହି ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ନୱକମ୍ମାନି କାରେତି, ଅଟ୍ଠକଥାପମାଣେନ ପାଚିତ୍ତିୟମତ୍ତଂ ଦେସେତବ୍ବଂ।

୧୧୯-୧୨୦। ଇଦାନି ପରିଣାମନୱସେନ ଆପତ୍ତିଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ “ଅତ୍ତନୋ”ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥାୟଂ ପିଣ୍ଡତ୍ଥୋ – ସଙ୍ଘସ୍ସ ନତଂ ଲାଭଂ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେୟ୍ୟ, ନିସ୍ସଗ୍ଗି। ଅଞ୍ଞତୋ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣାମେୟ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତି। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଚେତିୟସ୍ସ ୱା ପରିଣାମେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟଂ। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ଚେତିୟସ୍ସ ୱା ନତଂ ଲାଭଂ ଅତ୍ତନୋ ୱା ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ଅଞ୍ଞପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ଅଞ୍ଞଚେତିୟସ୍ସ ୱା ପରିଣାମେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ନତନ୍ତି କାୟେନ ୱା ୱଚସା ୱା ନିନ୍ନଂ କତଂ। ଲାଭନ୍ତି ଲଭିତବ୍ବଂ ଚୀୱରାଦି। ଅଞ୍ଞତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ ୱା ଚେତିୟେ ୱା, ଚେତିୟେ ପନ ଦୁକ୍କଟଂ। ଅଞ୍ଞସ୍ସାତି ଚେତିୟାଦିନୋ ଅନ୍ତମସୋ ସୁନଖସ୍ସ। ଅଞ୍ଞତୋ ୱାତି ଚେତିୟାଦିମ୍ହି ୱା। ସଙ୍ଘସ୍ସାତି ପନ ଇଦଂ କାକକ୍କିଗୋଳକଞ୍ଞାୟେନ “ନତଂ ପରିଣାମେୟ୍ୟା”ତି ଉଭୟତ୍ଥ ପରିୱତ୍ତତି। ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ସକସଞ୍ଞାୟ ନ ଦଦେୟ୍ୟ ୱା, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଞ୍ଞଥା ଅଞ୍ଞେନ ପକାରେନ, ଥେୟ୍ୟସଞ୍ଞାୟ ନ ଦଦେୟ୍ୟ ଚେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇତରନ୍ତି ୱତ୍ଥୁୱସେନ ଅଞ୍ଞଂ ପାରାଜିକଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୨। ପାଚିତ୍ତିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୨୧।ମୁସା…ପେ… ହରଣେତି ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମୱଚନଂ, ତସ୍ସ “ପାଚିତ୍ତି ୱୁତ୍ତା”ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ। ମୁସାୱାଦେତି ନିପାତେନ ସଦ୍ଧିଂ ତପ୍ପୁରିସୋ। ପୁବ୍ବେପି ଜାନିତ୍ୱା ୱଚନକ୍ଖଣେପି ଜାନନ୍ତସ୍ସ ମୁସାଭଣନନିମିତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଣନଞ୍ଚ ନାମ ଇଧ ଅଭୂତସ୍ସ ୱା ଭୂତତଂ, ଭୂତସ୍ସ ୱା ଅଭୂତତଂ କତ୍ୱା କାୟେନ ୱା ୱାଚାୟ ୱା ୱିଞ୍ଞାପନପ୍ପୟୋଗୋ। ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସାଚାରୱିପତ୍ତିୟୋ ଅମୂଲିକାୟ ଚୋଦେନ୍ତସ୍ସ ଯଥାକ୍କମଂ

ସଙ୍ଘାଦିସେସପାଚିତ୍ତିୟଦୁକ୍କଟାନି। ଅନୁପଧାରେତ୍ୱା ସହସା ଭଣନ୍ତସ୍ସ, ‘‘ଅଞ୍ଞଂ ଭଣିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅଞ୍ଞଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଯସ୍ସ ଭଣତି, ସୋ ନ ସୁଣାତି, ତସ୍ସ ଚ ଅନାପତ୍ତି।

ଓମସତି ଅମନାପତାୟ କଣ୍ଣେସୁ ୱିଜ୍ଝତି ୱିୟ ଏତେନ, ଓମସତି ୱାତି ଓମସୋ, ସୋ ଚାୟଂ ୱାଦୋଚ, ତସ୍ମିଂ। ଦୀଘୋ ପନ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ। ହୀନୁକ୍କଟ୍ଠେସୁ ଚ ଜାତିନାମଗୋତ୍ତୱୟକମ୍ମସିପ୍ପଆବାଧଲିଙ୍ଗକିଲେସଆପତ୍ତିଅକ୍କୋସସଙ୍ଖାତେସୁ ଦସସୁ ଭୂତେନ ୱା ଅଭୂତେନ ୱା ‘‘ଖତ୍ତିୟୋସି, ଚଣ୍ଡାଲୋସୀ’’ତିଆଦିନା କାଯେନ ୱା ୱାଚାୟ ୱା ଅନଞ୍ଞାପଦେସେନ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଖୁଂସେତୁକାମତାୟ ଅକ୍କୋସୱଚନେତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ସନ୍ତି ଇଧେକଚ୍ଚେ ଚଣ୍ଡାଲା’’ତିଆଦିନା ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ୱା ‘‘ଚୋରୋସି, ୱିକାରୀସି, ମାତୁଘାତକୋସୀ’’ତିଆଦୀହି ପାଳିମୁତ୍ତପଦେହି ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ, ଯଥା ୱା ତଥା ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ, ପରମ୍ମୁଖା ପନ ସବ୍ବମ୍ପି ଅକ୍କୋସନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। କେୱଲଂ ଦୱକମ୍ୟତାୟ ୱଦତୋ ପନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ।

ପେସୁଞ୍ଞହରଣେତି ପିସୁଣସ୍ସ ଭାୱୋ ପେସୁଞ୍ଞଂ। ଅତ୍ତନୋ ପିୟକମ୍ୟତାୟ ୱା ପରସ୍ସ ପରେସୁ ଭେଦାଧିପ୍ପାୟେନ ୱା ଜାତିଆଦୀହି ଓମସନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ତସ୍ସ ପେସୁଞ୍ଞସ୍ସ ହରଣେ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ହରଣେ ଦୁକ୍କଟଂ। ପଦଂ ପଦଂ ପଦସୋ, ୱିଚ୍ଛାୟଂ ସୋ, କୋଟ୍ଠାସେନ କୋଟ୍ଠାସେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଙ୍ଗୀତିତ୍ତୟାରୁଳ୍ହୋ ତିପିଟକଧମ୍ମୋ, ଅନାରୁଳ୍ହୋ ଚ ରାଜୋୱାଦାଦିକୋ ଧମ୍ମୋ ନାମ, ତେନ ସହ ପଦସୋତି ନିପାତସ୍ସ ତତିୟାତପ୍ପୁରିସୋ। ପଦସୋଧମ୍ମେତି ଏକକ୍ଖରାଦିନା କୋଟ୍ଠାସେନ କୋଟ୍ଠାସେନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଧମ୍ମଭଣନେତି ଅତ୍ଥୋ। ପଦସୋଧମ୍ମଭଣନଞ୍ହି ପଦସୋଧମ୍ମ-ସଦ୍ଦେନ ଉପଚାରେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ଉଦ୍ଦେସଗ୍ଗହଣେ ସଜ୍ଝାୟକରଣେ, ତଂସନ୍ତିକେ ଉଦ୍ଦେସଗ୍ଗହଣାଦିକେ ଚ ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ପଗୁଣଂ ଗନ୍ଥଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଓସାରେନ୍ତସ୍ସ ଖଲିତଟ୍ଠାନେ ‘‘ଏୱଂ ଭଣାହୀ’’ତି ଏକତୋ ଭଣନ୍ତସ୍ସପି ଅନାପତ୍ତି।

ଅନ୍ତମସୋ ୱତ୍ଥାଦିନା ଯେନ କେନଚି ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନଂ ଛଦନଂ ଅନାହଚ୍ଚ ଦିୟଡ୍ଢହତ୍ଥୁବ୍ବେଧେନାପି ସବ୍ବପରିଚ୍ଛିନ୍ନଂ ଯେଭୁୟ୍ୟେନଛନ୍ନଂ ଯେଭୁୟ୍ୟେନପରିଚ୍ଛିନ୍ନଞ୍ଚ ସେନାସନଂ ଅଗାରନ୍ତି ଅଧିପ୍ପେତଂ। ତତ୍ରଟ୍ଠୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅନ୍ତମସୋ ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁଭୂତୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋପି ଅନ୍ତମସୋ ତଦହୁଜାତା ଇତ୍ଥୀପି ଉପଚାରତୋ ଅଗାର-ସଦ୍ଦେନ ୱୁଚ୍ଚତି। ସହ ଅଗାରେନାତି ସାଗାରୋ, ଭିକ୍ଖୁ। ଉପଚାରେନେୱ ଚ ପନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ, ମାତୁଗାମେନ ଚ ସହ ସେୟ୍ୟକପ୍ପନଂ ସାଗାରଭାୱୋ ନାମାତି ଗହେତବ୍ବଂ। ସଙ୍ଘସମ୍ମତଂ ସେନାସନପଞ୍ଞାପକାଦିଭେଦଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ଅୟସକାମା ହୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂହି ଯେନ ଚ ଉଜ୍ଝାପେନ୍ତି ଅୱଜାନାପେନ୍ତି ଅୱଞ୍ଞାୟ ଓଲୋକାପେନ୍ତି, ଲାମକତୋ ୱା ଚିନ୍ତାପେନ୍ତି, ତଂ ୱଚନଂ ଉଜ୍ଝାପନକଂ। ଯେନ ଖୀୟନ୍ତି ସବ୍ବତ୍ଥ ତସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ପକାସେନ୍ତି, ତଂ ଖୀୟନଂ।

୧୨୨।ତଲନ୍ତି ହତ୍ଥତଲମଧିପ୍ପେତଂ। ତଗ୍ଗହଣେନ ପନ କାୟୋୱ ତଲଂ। ସତ୍ତୀତି କାୟପ୍ପଟିବଦ୍ଧା ସତ୍ତି ଆୱୁଧୱିସେସୋ, ଉପଲକ୍ଖଣତ୍ତା ପନ ସବ୍ବମ୍ପି କାୟପ୍ପଟିବଦ୍ଧଂ ସତ୍ତି। ତଲଞ୍ଚ ସତ୍ତି ଚ ତଲସତ୍ତି। ଇଧ ପନ କୋପେନ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ତଲସତ୍ତିଉଗ୍ଗିରଣଂ ତଲସତ୍ତି। ସଚେ ପନ ୱିରଦ୍ଧୋ ପହାରଂ ଦେତି, ନ ପହରିତୁକାମତାୟ ଦିନ୍ନତ୍ତା ଦୁକ୍କଟଂ, ପହରିତୁକାମତାୟ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାୟସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

ପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱଦତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱା ତେନ ୱୁଚ୍ଚମାନଧମ୍ମସ୍ସ ୱା ଅନାଦରକରଣଂ ଅନାଦରୋ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ତେନ ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସ ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ, ପରେନ ୱା ଅପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱା ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସ ଅନାଦରେ ଦୁକ୍କଟଂ।

‘‘ଊନୱସ୍ସୋ ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞେ’’ତିଆଦିନା ଭିକ୍ଖୁନୋ କୁକ୍କୁଚ୍ଚସ୍ସ ଉପ୍ପାଦନଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

ଅନାପୁଚ୍ଛା ଗାମପ୍ପୱେସନେତି ପକତିୱଚନେନ ପୁଚ୍ଛିତୁମନୁରୂପଂ ଅନ୍ତୋଉପଚାରସୀମାୟ ଦସ୍ସନୂପଚାରେ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ୱିକାଲେ ଗାମପ୍ପୱେସନଂ ଆପୁଚ୍ଛାମୀ’’ତି ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱିକାଲେ ଗାମପ୍ପୱେସନେ। ଦୀଘୋ ପନ ସନ୍ଧିୱସେନ। ଆପଦାସୁ ଅନାପତ୍ତି।

ପରମ୍ପରଭୋଜନେତି ପରୋ ଚ ପରୋ ଚ ପରମ୍ପରା ମ-କାରୋ ସନ୍ଧିୱସେନ, ତସ୍ମା ପରମ୍ପରା ଉପ୍ପତ୍ତିୱିସୟଅପାଦାନୱଚନଂ, ପରତୋ ପରତୋ ଲଦ୍ଧା ଭୁଞ୍ଜନେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୟମେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାୟୋ – ପଞ୍ଚହି ଭୋଜନେହି ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ନିମନ୍ତିତସ୍ସ ଯେନ ଯେନ ପଠମଂ ନିମନ୍ତିତୋ, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଭୋଜନତୋ ଉପ୍ପଟିପାଟିୟା, ‘‘ମୟ୍ହଂ ଭତ୍ତପଚ୍ଚାସଂ ତୁୟ୍ହଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ୱା ‘‘ୱିକପ୍ପେମୀ’’ତି ୱା ଆଦିନା ସମ୍ମୁଖା ୱା ପରମ୍ମୁଖା ୱା ଅୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ୱା ଅଞ୍ଞତୋ ଅଞ୍ଞତୋ ପଞ୍ଚଭୋଜନାଦୀନି ଲଦ୍ଧା ଭୁଞ୍ଜମାନେତି। ଗିଲାନଚୀୱରଦାନଚୀୱରକାରସମୟେ ଅନାପତ୍ତି।

୧୨୩। ସେୟ୍ୟଂ ସେନାସନାନି ୱା ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗମନେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱା-ସଦ୍ଦୋ ସମୁଚ୍ଚୟୋ। ତତ୍ଥ ‘‘ଭିସି ଚିମିଲିକା ଉତ୍ତରତ୍ଥରଣଂ ଭୂମତ୍ଥରଣଂ ତଟ୍ଟିକା ଚମ୍ମକ୍ଖଣ୍ଡୋ ନିସୀଦନଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ ତିଣସନ୍ଥାରୋ ପଣ୍ଣସନ୍ଥାରୋ’’ତି (ପାଚି। ୧୧୬) ୱୁତ୍ତାସୁ ଦସସୁ ସେୟ୍ୟାସୁ ଏକମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ

ଗହେତ୍ୱା ସଙ୍ଘିକେ ସବ୍ବପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଗୁହେ ସେନାସନେ ସଞ୍ଚରିତ୍ୱା ୱା ସଞ୍ଚରାପେତ୍ୱା ୱା ଯଥା ଠପିତଂ ଉପଚିକାଦୀହି ନ ଖଜ୍ଜତି, ତଥା ଠପନୱସେନ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଆରାମସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପଂ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଉପଚାରଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଗମନେ ଚ, ତଥା ମଞ୍ଚପୀଠଭିସିକୋଚ୍ଛସଙ୍ଖାତାନି ସେନାସନାନି ୱସ୍ସକାଲେ ଅବ୍ଭୋକାସେ ସଞ୍ଚରିତ୍ୱା ୱା ସଞ୍ଚରାପେତ୍ୱା ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଥାମମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଲେଡ୍ଡୁପାତଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଗମନେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥାୱୁତ୍ତତୋ ପନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଦୁକ୍କଟଂ।

ଇତ୍ଥିଯା ଅଦ୍ଧାନଗମନେତି ‘‘ଗଚ୍ଛାମ ଭଗିନି, ଗଚ୍ଛାମ ଅଯ୍ୟା’’ତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଂୱିଦହିତ୍ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜ ୱା ସ୍ୱେ ୱା’’ତିଆଦିନା ନିଯମିତକାଲୱିସଙ୍କେତଂ ଅକତ୍ୱାପି ଦ୍ୱାରୱିସଙ୍କେତଂ ମଗ୍ଗୱିସଙ୍କେତଂ କତ୍ୱାପି ଇତ୍ଥିଯା ସଦ୍ଧିଂ ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗଗମନେତି ଅତ୍ଥୋ।

ଏକେକାଯ ନିସୀଦନେତି ଏକେନ ଏକାତି ଏକେକା, ତସ୍ସା ନିସଜ୍ଜାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକେନ ସହ ଏକିସ୍ସା ନିସଜ୍ଜଂ ୱିନା ଏକାଯ ସହ ଏକସ୍ସ ନିସଜ୍ଜଂ ନାମ ନତ୍ଥୀତି ଏକାଯ ସହ ଏକସ୍ସ ନିସଜ୍ଜାଯଂ ସତି ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ‘‘ଏକାଯେକନିସୀଦନେ’’ତି ୱା ପାଠୋ।

୧୨୪। ରୂପାଦୀନଂ ଉପସଂହାରେନ, ଭଯାନକକଥାକଥନେନ ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଭିଂସାପନେ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

ଆକୋଟନେ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅନ୍ତମସୋ ଉପ୍ପଲପତ୍ତେନାପି ପହାରଦାନେ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅନ୍ତମସୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସପି ଦୁକ୍କଟଂ। ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ୱିନଯଧରେନ ଅନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନସ୍ସ ପୁଚ୍ଛିତତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱାଦୋ ଅଞ୍ଞେନ ଅଞ୍ଞଂ ପଟିଚରଣଂ ଅଞ୍ଞୱାଦୋ। ତଥେୱ ପୁଚ୍ଛିଯମାନସ୍ସ ଅକଥେତୁକାମତାଯ ୱିହେସନଂ ତୁଣ୍ହୀଭାୱୋ ୱିହେସା। ଅଞ୍ଞୱାଦକସ୍ସ ୱିହେସକସ୍ସ ଚ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେନ ଅଞ୍ଞୱାଦକୱିହେସକକମ୍ମେ କତେ ପୁନ ଅଞ୍ଞୱାଦେ ୱିହେସାଯ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଅନାରୋପିତେ ପନ କମ୍ମେ ଦୁକ୍କଟଂ। କିଞ୍ଚି ୱୀତିକ୍କମଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଆୱୁସୋ, ଇଦଂ ନାମ ତଯା କତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ତଂ ନ କଥେତୁକାମୋ ତୁଣ୍ହୀଭୂତୋ ସଙ୍ଘଂ ୱିହେସେତୀତି ୱିହେସକୋ। ଅନାଚାରଂ ଆଚରିତ୍ୱା ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଆପତ୍ତିଯା, ୱତ୍ଥୁନା ୱା ଅନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନେ ତଂ ଅକଥେତୁକାମୋ ‘‘କୋ ଆପନ୍ନୋ, କିସ୍ମିଂ ଆପନ୍ନୋ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅଞ୍ଞେହି ୱଚନେହି ତଂ ୱଚନଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତୋ ଯୋ ଅଞ୍ଞଂ ୱଦତି, ଅଯଂ ଅଞ୍ଞୱାଦକୋ ନାମ।

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ନାମ ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସା, ଇଧ ପନ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋୱ। ପକାସୋ ଚ ଛାଦୋ ଚ ପକାସଛାଦୋ, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସ୍ସ ପକାସଛାଦୋତି ତପ୍ପୁରିସୋ। ଅଭିଣ୍ହାପତ୍ତିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆଯତିଂ ସଂୱରତ୍ଥାଯ ଆପତ୍ତିପରିଯନ୍ତଂ କୁଲପରିଯନ୍ତଞ୍ଚ କତ୍ୱା ୱା ଅକତ୍ୱା ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଅପଲୋକେତ୍ୱା କାତବ୍ବଂ। ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଂ ଠପେତ୍ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ‘‘ଅଯଂ ଅସୁଚିଂ ମୋଚେତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପନ୍ନୋ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱତ୍ଥୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଆପତ୍ତିଂ ଘଟେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସ୍ସ ପକାସନେ ଆରୋଚନେ ଚ, ତସ୍ସେୱ ଯେନ କେନଚି ଉପାଯେନ ଞତ୍ୱା ଛାଦନେ ଚ, ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାରୋଚନେ ଛାଦନେ ଚ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପନ ପୁରିମପଞ୍ଚସିକ୍ଖାପଦେ ଇତରା ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲେପି ଦୁକ୍କଟଂ।

ହାସୋଦକେତି ଏତ୍ଥ ହାସେ ଉଦକେତି ପଦୱିଭାଗୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଯେନ କେନଚି ସରୀରାୱଯୱେନ ହସାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ ଉପକଚ୍ଛକାଦୀସୁ ହାସେ ଫୁସନେ। ହାସନିମିତ୍ତଞ୍ହି ଫୁସନଂ ହାସୋ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ। ଉଦକେ ହାସେତି ଉପରିଗୋପ୍ଫକେ ଉଦକେ ହସାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନନିମୁଜ୍ଜନେନ କୀଳାଯ। କୀଳା ହି ଇଧ ହାସୋତି ୱୁତ୍ତୋ। ନାୱାଯ କୀଳତୋ, ହତ୍ଥାଦିନା କଟ୍ଠାଦିନା ୱା ଉଦକଂ ହନତୋ ଅନ୍ତମସୋ ଭାଜନଗତକଞ୍ଜିକାଦୀନିପି ଖିପନକୀଳାଯ କୀଳତୋ ଦୁକ୍କଟଂ। ଅହସାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

ନିଚ୍ଛୁଭନେ ୱିହାରାତି ସଙ୍ଘିକୱିହାରତୋ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନିକ୍କଡ୍ଢନନିକ୍କଡ୍ଢାପନେ। ଏତ୍ଥ ଚ ଏକପ୍ପଯୋଗେ ଏକା, ନାନାପଯୋଗେ ଦ୍ୱାରଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଯୋ। ପୁଗ୍ଗଲିକନିକ୍କଡ୍ଢନେ, ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରନିକ୍କଡ୍ଢନେ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ପନ ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରସ୍ସ ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢନେ ଦୁକ୍କଟଂ। ନ ସମ୍ମାୱତ୍ତନ୍ତାନଂ ଅନ୍ତେୱାସିକସଦ୍ଧିୱିହାରିକାନଂ ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢନେ, ଅତ୍ତନୋ ୱିସ୍ସାସିକସ୍ସ ୱିହାରା ନିକ୍କଡ୍ଢନେ, ଭଣ୍ଡନକାରକସ୍ସ ପନ ସକଲସଙ୍ଘାରାମତୋ ନିକ୍କଡ୍ଢନେ ଅନାପତ୍ତି।

ଅନୁପଖଜ୍ଜ ସଯନେତି ‘‘ୱୁଡ୍ଢୋ, ଗିଲାନୋ, ସଙ୍ଘେନ ଦିନ୍ନୋ’’ତି ଜାନିତ୍ୱା ମଞ୍ଚପୀଠାନଂ ୱା ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିସନ୍ତସ୍ସ ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତସ୍ସ ୱା ଉପଚାରଂ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ଅନୁପୱିସିତ୍ୱା ସଙ୍ଘିକେ ୱିହାରେ ‘‘ଯସ୍ସ ସମ୍ବାଧୋ ଭୱିସ୍ସତି, ସୋ ପକ୍କମିସ୍ସତୀ’’ତି ଅଧିପ୍ପାଯେନ ନିସୀଦନନିସଜ୍ଜନୱସେନ ସଯନେ। ପୁଗ୍ଗଲିକେ ଦୁକ୍କଟଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ପାଚିତ୍ତୀତି ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା କାନିଚି ପସିଦ୍ଧାନି ଦସ୍ସିତାନି। ଅୱୁତ୍ତାନି ପନ ତାଦିସାନି ଇମିନାୱ ସାମଞ୍ଞୱଚନେନ ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ୱେଦିତବ୍ବାନି। କଥଂ? ଅଚେଲକାଦିଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଆମିସସ୍ସ ସହତ୍ଥା ଦାନେ ଚ, ସପ୍ପିନୱନୀତତେଲମଧୁଫାଣିତମଚ୍ଛମଂସଖୀରଦଧିସଙ୍ଖାତାନଂ ପଣୀତଭୋଜନାନଂ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାୟ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନେ, ରାଗପରିୟୁଟ୍ଠିତୈତ୍ଥିପୁରିସସ୍ସ ଯୋଗ୍ଗେ କୁଲେ ଅନୁପୱିସିତ୍ୱା ନିସଜ୍ଜନକପ୍ପନେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ନିମନ୍ତିତୋ ତସ୍ମିଂ ଭୁତ୍ତେ ୱା ଅଭୁତ୍ତେ ୱା ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପୁରେଭତ୍ତଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ୱା ଯସ୍ମିଂ କୁଲେ ନିମନ୍ତିତୋ, ତତୋ ଗିଲାନଚୀୱରଦାନକାରସମୟଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଅଞ୍ଞକୁଲପ୍ପୱେସନେ, ଠପେତ୍ୱା ଏକଦିୱସଂ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଦିନେ ଆୱସଥପିଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗିଲାନେନ ହୁତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନେ, ରତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦଂ ୱା ଭେସଜ୍ଜପରିଚ୍ଛେଦଂ ୱା କତ୍ୱା ପୱାରିତତୋ ଉତ୍ତରି ଅଞ୍ଞତ୍ର ପୁନ ପୱାରଣାୟ ଅଞ୍ଞତ୍ର ନିଚ୍ଚପ୍ପୱାରଣାୟ ୱିଞ୍ଞାପନେ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତଥାରୂପପଚ୍ଚୟା ଗାମତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତସେନାଦସ୍ସନାୟ ଗମନେ, ପଚ୍ଚୟେନପି ଗନ୍ତ୍ୱା ତିରତ୍ତତୋ ଉତ୍ତରି ସେନାୟ ୱାସେ, ତସ୍ସ ଚ ୱସନ୍ତସ୍ସ ୟୁଦ୍ଧଟ୍ଠାନବଲଗଣଟ୍ଠାନସେନାନିୱେସଅନୀକଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଗମନେ, ପିଟ୍ଠାଦୀହି କତମଜ୍ଜସଙ୍ଖାତସୁରାୟ, ପୁପ୍ଫାଦୀହି କତଆସୱସଙ୍ଖାତମେରୟସ୍ସ ଚ ପାନେ, ପଦୀପୁଜ୍ଜଲପତ୍ତପଚନାଦିକାରଣଂ ୱିନା ୱିସିବ୍ବିତୁକାମତାୟ ଅଗିଲାନସ୍ସ ଅଗ୍ଗିନୋ ଜାଲନଜାଲାପନେ, କପ୍ପବିନ୍ଦୁଂ ଅନାଦାୟ ନୱଚୀୱରପରିଭୋଗେ, ସାମଂ ଚୀୱରଂ ୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ଅପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାୟ ପରିଭୋଗେ, ଭିକ୍ଖୁସନ୍ତକପତ୍ତାଦିନୋ ଅନ୍ତମସୋ ହସାଧିପ୍ପାୟେନପି ଅପନିଧାନେ ଅପନିଧାପନେ, ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସ ଜୀୱିତୱୋରୋପନେ, ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ୟଥାଧମ୍ମଂ ନିହତାଧିକରଣସ୍ସ ପୁନକମ୍ମାୟ ଉକ୍କୋଟନେ, ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଥେୟ୍ୟସତ୍ଥେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାୟ ଏକଦ୍ଧାନଗମନେ, ଭିକ୍ଖୂହି ସିକ୍ଖାପଦେହି ୱୁଚ୍ଚମାନସ୍ସ ଅଞ୍ଞଂ ଅୱିଚାରେତ୍ୱା ''ନ ତତ୍ଥ ସିକ୍ଖିସ୍ସାମୀ''ତି ଭଣନେ, ସିକ୍ଖାପଦୱିୱଣ୍ଣନେ, ଇମେସଂ ''ସୁତ୍ୱା ଓରମିସ୍ସାମୀ''ତି ଅଧିପ୍ପାୟଂ ୱିନା ୱିୱାଦାପନ୍ନାନଂ ଉପସ୍ସୁତିଟ୍ଠାନେ, ଧମ୍ମିକାନଂ କମ୍ମାନଂ ଛନ୍ଦଂ ଦତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଖୀୟନଧମ୍ମାପଜ୍ଜନେ, ସଙ୍ଘେ ୱିନିଚ୍ଛୟେ ୱତ୍ତମାନେ ଛନ୍ଦଂ ଅଦତ୍ୱା ପକ୍କମନେ, ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଖୀୟନଧମ୍ମାପଜ୍ଜନେ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅଜ୍ଝାରାମା ଅଜ୍ଝାୱସଥା ୱା ରତନସ୍ସ ୱା ରତନସମ୍ମତସ୍ସ ୱା ଉଗ୍ଗଣ୍ହନୌଗ୍ଗହାପନେ ପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି।

ପାଚିତ୍ତିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୩। ସମଣକପ୍ପନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୨୫।ସମଣକପ୍ପାତି ସମଣୱୋହାରା। ଭୱନ୍ତି, ଅହେସୁନ୍ତି ୱା ଭୂତା, ୱତ୍ତମାନେ, ଭୂତେ ୱା ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ। ୱିରୁଳ୍ହମୂଲାଦିଭାୱଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱଡ୍ଢମାନକାନଂ, ୱଡ୍ଢିତ୍ୱା ମହନ୍ତଭାୱଂ ପତ୍ତାନଞ୍ଚ ରୁକ୍ଖଲତାଦିସଙ୍ଖାତାନଂ ଭୂତାନଂ ଗାମୋ, ଭୂତା ଏୱ ୱା ଗାମୋ ସମୂହୋ ଭୂତଗାମୋ। ତସ୍ସ ସମାରମ୍ଭୋ ଛେଦନଫାଲନାଦି, ତସ୍ମିଂ। ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଚେତଂ ଭୁମ୍ମଂ, ତଂହେତୁ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କତକପ୍ପିୟଂ ସମଣକପ୍ପିୟଂ ଭୱେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ କତଂ କପ୍ପିୟଂ ଯସ୍ସାତି ବହୁବ୍ବୀହି। କେନାତି ଆହ ''ନଖେନା''ତିଆଦି।

୧୨୬। ଇଦାନି ଯସ୍ସ ସମାରମ୍ଭୋ, ତଂ ଭୂତଗାମଂ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସ ମୂଲା''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ସୋତି ଭୂତଗାମୋ। ଭୱିତୁଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତୁଂ ପୟୋଜେତୀତି କାରିତନ୍ତା ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ପଭାୱିତୋ ଉପ୍ପାଦିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ପଭୱନଂ ପଭୱୋ, ଉପ୍ପତ୍ତି, ସୋୱ ପଭୱୋ, ପଭାୱଂ କରୋତୀତି ନାମଧାତୁତୋ କତ୍ତରି ତପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ପଭାୱିତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ମୂଲଞ୍ଚ ଖନ୍ଧୋ ଚ ବୀଜଞ୍ଚ ଅଗ୍ଗଞ୍ଚ ଫଳୁ ଚ ମୂଲ...ପେ... ଫଳୁନି। ଫଳୁ ନାମ ପବ୍ବଂ। ତାନିୟେୱ ବୀଜାନି, ତେହି ପଭାୱିତୋ ଉପ୍ପାଦିତୋ, ଅଥ ୱା ତେହି ଅୱଧିଭୂତେହି, କାରଣଭୂତେହି ୱା ପଭାୱିତୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋତି କମେନ ୱିକପ୍ପଦ୍ୱୟେ ସମାସଦ୍ୱୟଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ମୂଲବୀଜଂ ନାମ ହଲିଦ୍ଦିସିଙ୍ଗିୱେରାଦି।

ଖନ୍ଧବୀଜଂ ନାମ ଅସ୍ସତ୍ଥନିଗ୍ରୋଧାଦି। ବୀଜବୀଜଂ ନାମ ପୁବ୍ବଣ୍ଣାପରଣ୍ଣାଦି। ଅଗ୍ଗବୀଜଂ ନାମ ହିରିୱେରାଦି। ଫଳୁବୀଜଂ ନାମ ଉଚ୍ଛୁନଳାଦି। ତତ୍ଥ ମୂଲବୀଜାଦୀନି ପଞ୍ଚ ବୀଜଗାମୋ। ତନ୍ନିବ୍ବତ୍ତୋ ରୁକ୍ଖଲତାଦି ଭୂତଗାମୋ।

ଇଦାନି ତେସୁ ବୀଜଗାମସମାରମ୍ଭେ ଦୁକ୍କଟଂ ଦସ୍ସେତି ଅପରଦ୍ଧେନ। ଭୂତଗାମୱିୟୋଜିତଂ ବୀଜଂ ଆରମ୍ଭେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଭୂତଗାମତୋ ୱିୟୋଜିତନ୍ତି ତପ୍ପୁରିସୋ। ବୀଜନ୍ତି ଭୂମିୟଂ ରୋପିତମରୋପିତମ୍ପି ନିଗ୍ଗତୱିଦତ୍ଥିମତ୍ତପତ୍ତୱଟ୍ଟିପି ମୂଲବୀଜାନି। ''ଆରମ୍ଭେ''ତି କିତକପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଯୋଗେ ଅୱୁତ୍ତେ କମ୍ମନି ଛଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିୟଂ ୱିକପ୍ପେନ ଉଭୟତ୍ଥ ଦୁତିୟା। ଆରମ୍ଭେତି ସମାରମ୍ଭେ। ତସ୍ମା ''ଇମଂ ପୁପ୍ଫଂ ଫଲଂ ୱା ଜାନ, ଇମଂ କପ୍ପିୟଂ କରୋହୀ''ତିଆଦିନା କପ୍ପିୟୱଚନେନ ଭୂତଗାମତୋ ୱିୟୋଜିତଂ ବୀଜଜାତଂ ବୀଜଗାମପରିମୋଚନତ୍ଥଂ ପୁନ କପ୍ପିୟଂ କାରାପେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚହି ସମଣକପ୍ପେହି ଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଅଗ୍ଗିପରିଜିତଂ ସତ୍ଥପରିଜିତଂ ନଖପରିଜିତଂ ଅବୀଜଂ ନିବ୍ବତ୍ତବୀଜଞ୍ଞେୱ ପଞ୍ଚମ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୫୦) ୱୁତ୍ତେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ନଖପରିଜିତାଦୀନି ତୀଣି ଦସ୍ସିତାନି।

୧୨୭। ଇଦାନି ଅୱସିଟ୍ଠାନି ଦ୍ୱେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ନିବ୍ବତ୍ତବୀଜ''ନ୍ତିଆଦିକଂ ପଠମଦ୍ଧଂ ଆହ। ତତ୍ଥ ନିବ୍ବତ୍ତବୀଜନ୍ତି ନିବ୍ବତ୍ତନିୟନ୍ତି ନିବ୍ବତ୍ତଂ, ନିପୁଚ୍ଛ ୱତ୍ତୁ

ଓଉନେତିମସ୍ମା ତପ୍ପଚ୍ଚଯୋ, ନିବ୍ବତ୍ତଂ ବୀଜଂ ଯସ୍ସ ତଂ ନିବ୍ବଟ୍ଟବୀଜଂ, ବୀଜଂ ନିବ୍ବଟ୍ଟେତ୍ୱା ଓିସ୍ସଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ଅମ୍ବପନସାଦି। ନୋବୀଜଂ ନାମ ତରୁଣମ୍ବଫଲାଦି। ଇଦାନି ବୀଜଗାମଭୂତଗାମେସୁ କପ୍ପିଯକରଣପ୍ପକାରାଦିଓିସେସଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''କଟାହା''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ କଟାହେନ ବଦ୍ଧଂ ବୀଜଂ ଯେସନ୍ତି ବାହିରଟ୍ଠୋ।

୧୨୮। ଭାଜନେ ଭୂମିଯମ୍ପି ଓା ଏକାବଦ୍ଧେସୁ ବୀଜେସୁ ଏକସ୍ମିଞ୍ଚ କପ୍ପିଯେ କତେତି ଯୋଜନା। ବୀଜେସୂତି ବୀଜଗାମଭୂତଗାମେସୁ । ଭୂତଗାମୋପି ହି ଇଧ ''ବୀଜ''ନ୍ତି ରୁଳ୍ହୀଓସେନ ଓୁଚ୍ଚତି।

୧୨୯।ନିକ୍ଖିତ୍ତେତି ଠପିତେ। କପ୍ପିଯଂ ପୁନ କରେଯ୍ୟାତି ଜାତମୂଲପଣ୍ଣଭାଓତୋ ଭୂତଗାମତ୍ତା ଭୂତଗାମତୋ ପରିମୋଚିତଂ ବୀଜଗାମପରିମୋଚନତ୍ଥଂ ପୁନ କପ୍ପିଯଂ କାରେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନାହ ''ଭୂତଗାମୋ ହି ସୋ ତଦା''ତି। ହି-ସଦ୍ଦୋ ହେତୁମ୍ହି। ତଦାତି ମୂଲେ ଚ ପଣ୍ଣେ ଚ ଜାତକାଲେ ସଚେ ମୂଲମତ୍ତଂ ସଞ୍ଜାଯତି, ଉପରିଭାଗେ ସଚେ ଅଙ୍କୁରୋ ଜାଯତି, ହେଟ୍ଠାଭାଗେ ଛିନ୍ଦିତୁଂ ଓଟ୍ଟତି। ମୂଲମତ୍ତେସୁ ଓା ପନ ପଣ୍ଣମତ୍ତେସୁ ଓା ନିଗ୍ଗତେସୁ ସଚେପି ରତନପ୍ପମାଣାପି ସାଖା ନିକ୍ଖମନ୍ତି, ବୀଜଗାମସଙ୍ଗହିତା ହୋନ୍ତି।

୧୩୦। ଉଦକସମ୍ଭଓୋ ସେଓାଲୋ ଚ ଚେତିଯାଦୀସୁ ସେଓାଲୋ ଚ ଭୂତଗାମୋଓାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପାକାରାଦିଗ୍ଗହଣଂ। ଯଦି ଦ୍ୱେ ତୀଣି ପଣ୍ଣାନି ନ ଜାଯନ୍ତି, ଅଗ୍ଗବୀଜସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି। ସୁଙ୍ଖୋ ପନ ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବୋ। ମୂଲପଣ୍ଣେ ଓିନିଗ୍ଗତେ ବୀଜୋପି ଭୂତଗାମୋଓାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପଣ୍ଣେତି ଇମିନା ଅଙ୍କୁରମତ୍ତଂ ପଟିକ୍ଖିପତି।

୧୩୧। ଘଟାଦିପିଟ୍ଠେ ସେଓାଲୋ ଚ ଅହିଛତ୍ତକମକୁଳଅଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟସ୍ସେଓ ଓତ୍ଥୂନୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପିଟ୍ଠେତି ଇମିନା ଅନ୍ତୋ ଅବ୍ବୋହାରିକୋତି ଦସ୍ସେତି। ଫୁଲ୍ଲନ୍ତି ଫୁଲ୍ଲିତଂ ଅହିଛତ୍ତକଂ। ଅବ୍ବୋହାରିକନ୍ତି ଆପତ୍ତିଓୋହାରଯୋଗ୍ଗଂ ନ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୩୨। ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖେ ଲାଖାନିୟ୍ୟାସଚ୍ଛତ୍ତାନି ଓିକୋପିଯ ଗଣ୍ହତୋ ତତ୍ଥ ଅଙ୍କୁରଂ ଛିନ୍ଦତୋ ଓାପି ପାଚିତ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥାତି ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖେ। ''ଓିକୋପଯ''ନ୍ତି ପୋତ୍ଥକେସୁ ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି, ସୋ ଅପାଠୋ ପଠମନ୍ତତାଯ କାରଣାଭାଓତୋ। ''ଓିକୋପିଯା''ତି ପନ ପାଠୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଓିକୋପିଯାତି ଇମିନା ଅଓିକୋପେତ୍ୱା ଗହଣେ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପେତି।

୧୩୩।ଦାରୁମକ୍କଟକାଦିନାତି ଆଣିଂ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଦାରୁଯନ୍ତଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥ କଣ୍ଟକଂ ଓଲମ୍ବେନ୍ତି, ଏତଂ ଦାରୁମକ୍କଟକଂ ନାମ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ କଣ୍ଟକବନ୍ଧନାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ତିଣାଦିଂ ଛିନ୍ଦିତୁଂ, ଗଣ୍ଠିକଂ କାତୁଞ୍ଚ ନ କପ୍ପତୀତି ଯୋଜନା। ଛିନ୍ଦିତୁନ୍ତି ଛିନ୍ଦନଂ।

୧୩୪।ଭୂତଗାମଂ ଓାତି ଭୂତଗାମଂ ଓା। ବୀଜଂ ଓାତି ବୀଜଗାମଂ ଓା। ''ଛିନ୍ଦ ଓା''ତିଆଦିନା ସବ୍ବତ୍ଥ ଓା-ସଦ୍ଦୋ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ପଚ ଓାତି ପଚନଂ କରୋହୀତି ଓା। ''ପଟ'' ଇତି ଓା ପାଠୋ, ତସ୍ସ ଉପ୍ପାଦେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଇମଂ ରୁକ୍ଖଂ ଛିନ୍ଦାହୀ''ତିଆଦିନା ପନ ଅଓତ୍ୱା ''ରୁକ୍ଖଂ ଛିନ୍ଦା''ତିଆଦିନା ଅନିଯମେତ୍ୱା ଓତ୍ତୁଂ ଓଟ୍ଟତି।

୧୩୫।ଇମନ୍ତି ଏତଂ ରୁକ୍ଖାଦିଂ। ଇମଂ ସୋଧେହୀତି ଏତ୍ଥ ଇତି-ସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ଓତ୍ତବ୍ବୋତି।

ସମଣକପ୍ପନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୪। ଭୂମିନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା

୧୩୬। ଯାସୁ ଓୁତ୍ଥଂ ପକ୍କଞ୍ଚ କପ୍ପତି, ତା କପ୍ପିଯା ଭୂମିଯୋ ସମ୍ମୁତି ଚ ସମ୍ମୁତିକୁଟି ଚ…ପେ… ଗହପତି ଚ ଗହପତିକୁଟି ଚାତି ଇମା ଚତସ୍ସୋ ହୋନ୍ତୀତି ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ଓେଦିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଭେସଜ୍ଜକ୍ଖନ୍ଧକେ (ମହାଓ। ୨୯୫) ଓୁତ୍ତାଯ ଉତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଓାଚାଯ, ଅପଲୋକନକମ୍ମଓସେନ ଓା ସାଓେତ୍ୱା ସମ୍ମା ଉତ୍ତିସମ୍ମନ୍ନଂ କରୀଯତୀତି ସମ୍ମୁତି, ଥମ୍ଭାନଂ ଭିତ୍ତିପାଦାନଂ ଓା ଉଗ୍ଗମନଂ ଉଦ୍ଧଂ କତ୍ୱା ଠପନଂ, ''କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମା''ତି ଓାଚାଯ ସାଓନଞ୍ଚ ଅନ୍ତଂ ଯସ୍ସା ସା ଉସ୍ସାଓନନ୍ତା। ତଥା ଚ ଓୁତ୍ତଂ ''ଥମ୍ଭପତିଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଓଚନପରିଯୋସାନଞ୍ଚ ସମକାଲଂ ଓଟ୍ଟତୀ''ତି (ମହାଓ। ଅଟ୍ଠ। ୨୯୫)। ନିସାଦନଂ ପଓିସନଂ ସନ୍ନିଓେସନଂ ନିସାଦୋ, ଗୁନ୍ନଂ ଓିଯ ନିସାଦୋ ଏତିସ୍ସାତି ଗୋନିସାଦି। ଭିକ୍ଖୁଂ ଠପେତ୍ୱା ସେସସହଧମ୍ମିକା ସଦ୍ଧେ ଚ ଦେଓମନୁସ୍ସା ଇଧ ଗହପତୀତି ସାମଞ୍ଞେନ ଅଧିପ୍ପେତା। ଏତ୍ଥ ପନ ଗହପତିସମ୍ବନ୍ଧିନୀ କୁଟି ଦୀଘେନ ଗହପତୀ।

‘‘ଯଂ ପନ ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଯଂ ସହସେୟ୍ୟପ୍ପହୋନକେ ଗେହେ ୱୁତ୍ଥ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୯୫) ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନତୋ ଯଂ ସଙ୍ଘୋ ଆକଙ୍ଖତି ୱିହାରଂ ୱା ଅଡ୍ଢଯୋଗଂ ୱା ପାସାଦଂ ୱା ହମ୍ମିଯଂ ୱା ଗୁହଂ ୱା ଲେଣାଦିଂ ୱା, ତେସମ୍ପି ସାମଞ୍ଞଓଚନଂ ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି ତଂତଂଲକ୍ଖଣପ୍ପତ୍ତା ସହସେୟ୍ୟପ୍ପହୋନକା ଲେଣାଦଯୋ ଚତୂସ୍ୱେୱ କୁଟୀସୁ ଅନ୍ତୋଗଧାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଇମାସୁ ଚତୂସୁ ସହସେୟ୍ୟପ୍ପହୋନକେ ପଦେସେ ଯଂ ସଙ୍ଘିକଂ ପୁଗ୍ଗଲିକଂ ୱା ଭିକ୍ଖୁସନ୍ତକଂ ଏକରତ୍ତମ୍ପି ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ପକ୍କଞ୍ଚ ଯାୱକାଲିକଂ ଯାମକାଲିକଞ୍ଚ ଅନ୍ତୋୱୁତ୍ଥଅନ୍ତୋପକ୍କସଙ୍ଖଂ ନ ଗଚ୍ଛତି, କୋ ପନ ୱାଦୋ ଇତରଦ୍ୱଯେ। ତଂ ପନ ଅକପ୍ପିଯଭୂମିଯମ୍ପି ୱୁତ୍ଥଂ ପକ୍କଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଯାସୁ ୱୁତ୍ଥଂ ପକ୍କଞ୍ଚ କପ୍ପତୀ’’ତି।

୧୩୭। ୱାସତ୍ଥାଯ କତେ ସଙ୍ଘିକେ ୱା ଏକସନ୍ତକେ ୱା ସହସେୟ୍ୟପ୍ପହୋନକେ ଗେହେ କପ୍ପିଯାକୁଟି ଲଦ୍ଧବ୍ବାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ୱାସତ୍ଥାଯାତି ଇମିନା ଅୱାସତ୍ଥାଯ କତଂ ନିୱତ୍ତେତି। ଏକସନ୍ତକେତି ଏକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସନ୍ତକେ। କପ୍ପିଯାକୁଟୀତି ଭାୱପ୍ପଧାନୋଯଂ ନିଦ୍ଦେସୋ, ନ ହି ଗେହେ ଗେହଂ ଲଦ୍ଧୁଂ ଯୁଜ୍ଜତୀତି କପ୍ପିଯକୁଟିତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୀଘୋ ପନ ଗାଥାୱସେନ, କପ୍ପିଯା କୁଟିତାତି ୱା ୱିସେସନୱସେନ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ସହସେୟ୍ୟପ୍ପହୋନକେତି ଏତ୍ଥ ସହସେୟ୍ୟପ୍ପହୋନକଂ ୱାସାଗାରଲକ୍ଖଣେ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ସେନାସନଂ।

୧୩୮। ଇଦାନି ତା କୁଟିଯୋ କମେନ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବୱିଧିଂ, ତାସଂ ସବ୍ବଥାପଗମଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଗେହେ’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ‘‘କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମ, କପ୍ପିଯକୁଟିଂ କରୋମା’’ତି ଏୱମୀରଯନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଇଟ୍ଠକା ଚ ଥମ୍ଭା ଚ ‘‘ଇଟ୍ଠକାଥମ୍ଭା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ରସ୍ସୋ। ଇଟ୍ଠକଥମ୍ଭା ଆଦି ଯସ୍ସ ଭିତ୍ତିପାସାଦସ୍ସାତି ବହୁବ୍ବୀହି। ପଚ୍ଛା ପଠମସଦ୍ଦେନ କମ୍ମଧାରଯୋ। ‘‘ଠପେନ୍ତି ଚେ, ସା ଉସ୍ସାୱନନ୍ତିକା’’ତି ଏୱଂ ଚେ-ସା-ସଦ୍ଦେ ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୩୯। ସକଲୋ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଆରାମୋପି ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେନାସନଂ ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ହୋତୁ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା, ନ ତଂ ପମାଣଂ।

୧୪୦। ଅଞ୍ଞେହି କପ୍ପିଯକୁଟିଯା ଅତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନୋ ୱା ତେସଂ ସନ୍ତକୋ ୱାତି ଯୋଜନା।

୧୪୧। ଅୱିରୋଧଭାୱେନ କପ୍ପନୀଯା କପ୍ପା, କପ୍ପ ସାମତ୍ଥିଯମିଚ୍ଚେତସ୍ମା ଇତ୍ଥିଯଂ ଆପଚ୍ଚଯେ ରୂପଂ, ନ କପ୍ପା ଅକପ୍ପା, ଅକପ୍ପା ଚ ସା କୁଟି ଚେତି ଅକପ୍ପକୁଟି, ତାଯ। ସପ୍ପିଆଦୀତି ଇମିନା ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାୱଜୀୱିକଞ୍ଚ ଗହିତଂ।

୧୪୨।ତେହେୱାତି ଅକପ୍ପକୁଟିଯଂ ୱୁତ୍ଥସପ୍ପିଆଦୀହି ଏୱ ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ତାହକାଲିକସଂସଟ୍ଠତାଯ ‘‘ସତ୍ତାହଂ କପ୍ପତେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସାମିସେତି ଆମିସସଙ୍ଖାତେନ ପୁରିମଦ୍ୱଯେନ ସହିତେ। ସାମପାକତାତି ସାମଂ ଅତ୍ତନା ପାକୋ ଏତସ୍ସାତି ସାମପାକଂ, ସତ୍ତାହକାଲିକେନ ସହ ପକ୍କଂ ସାମିସଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ସାମପାକତା। ସଯଂ ପକ୍କଂ ତଂ ଅତ୍ତନା ସଂସଟ୍ଠତାଯ ତମ୍ପି ଆମିସଂ ସାମପାକଗତିକଂ କରୋତୀତି ତସ୍ସ ସାମପାକତା ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୧୪୩।ଅଧିଟ୍ଠିତାତି ପତିଟ୍ଠିତା। ଏୱ-ସଦ୍ଦୋ ତିଟ୍ଠତିସଦ୍ଦସ୍ସ ଅନ୍ତେ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

୧୪୪।ସବ୍ବେସୂତି ଥମ୍ଭାଦୀସୁ ସକଲେସୁ। ଜହିତଂ ୱତ୍ଥୁ କୁଟିଭୂମି ଯସ୍ସା ଜହିତୱତ୍ଥୁକା। ପରିକ୍ଖିତ୍ତେ ଜହିତୱତ୍ଥୁକାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସେସାତି ଇତରା ଦ୍ୱେ କୁଟିଯୋ। ଛଦନୱିବ୍ଭମାତି ଛଦନସ୍ସ ୱିନାସା। ଏତ୍ଥାପି ‘‘ଜହିତୱତ୍ଥୁକା’’ତି ଆନେତବ୍ବନ୍ତି।

ଭୂମିନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୫। ଉପଜ୍ଝାଚରିଯୱତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୪୫। ‘‘ଇଦଂ ତଯା ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁବ୍ଭାସିତ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ଚୋଦନତୋ, ଅତ୍ତନୋ ୱଜ୍ଜଂ ଅସ୍ସରନ୍ତସ୍ସ ସତୁପ୍ପାଦୱସେନ ସାରଣତୋ, ସମ୍ମା ପଟିପତ୍ତିଯଂ ସାରଣତୋ ପୱତ୍ତାପନତୋ ୱା ୱଜ୍ଜାୱଜ୍ଜଂ ଉପନିଜ୍ଝାଯତି ଭୁସଂ ଚିନ୍ତେତୀତି ଉପଜ୍ଝା। ଉପଜ୍ଝା ଏୱ ଉପଜ୍ଝାଯୋ। ‘‘ଏୱଂ ତଯା ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ସଜ୍ଝାଯିତବ୍ବଂ, ଏୱଂ ଅତିକ୍କମିତବ୍ବଂ, ଏୱଂ ପଟିକ୍କମିତବ୍ବ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଆଚାରସିକ୍ଖାପନେ ଆଚରତି ପୱତ୍ତତୀତି ଆଚରିଯୋ। ସୋ ଚ ନିସ୍ସଯପବ୍ବଜ୍ଜାଉପସମ୍ପଦାଧମ୍ମାଚରିଯୱସେନ ଚତୁବ୍ବିଧୋ। ଉପଜ୍ଝା ଚ ଆଚରିଯୋ ଚ ଉପଜ୍ଝାଚରିଯା, ତେ। ନିସ୍ସାଯ ୱସମାନୋତି ଇମିନା ନିସ୍ସଯପବ୍ବଜ୍ଜାଉପସମ୍ପଦାଧମ୍ମନ୍ତେୱାସିକେସୁ ଯୋ ନିସ୍ସାଯ ୱସତି, ତଂ ଦସ୍ସେତି। ଚତୂସୁ ହି ତେସୁ ନିସ୍ସଯନ୍ତେୱାସିକେନ ଯାୱ ଆଚରିଯଂ ନିସ୍ସାଯ ୱସତି, ତାୱସବ୍ବଂ ଆଚରିଯୱତ୍ତଂ କାତବ୍ବଂ, ନେତରେହି। ଇତରେହି, ନିସ୍ସଯମୁତ୍ତକେହିପି ଯାୱ ଚୀୱରରଜନଂ, ତାୱ ଚ ଅରତିୱିନୋଦନାଦିକଞ୍ଚ ୱତ୍ତଂ

କାତବ୍ବଂ। ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରଦାନାଦିମ୍ହି ପନ ଏତେସଂ ଅନାପତ୍ତି। ସଦ୍ଧିୱିହାରିକସ୍ସ ପନ ଉପଜ୍ଝାୟାନଂ ଯାୱ ଚୀୱରରଜନଂ, ତାୱ ଚ ଅରତିୱିନୋଦନାଦିକଞ୍ଚ ଅକରୋନ୍ତସ୍ସ ନିସ୍ସୟମୁତ୍ତକସ୍ସାପି ଅମୁତ୍ତକସ୍ସାପି ଆପତ୍ତିୟେୱ। ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପତ୍ତଦାନାଦିତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଅମୁତ୍ତନିସ୍ସୟସ୍ସେୱ ଆପତ୍ତି। ତେସୁ ମଜ୍ଝେ ଦ୍ୱେ ଆଚରିୟସ୍ସ ଯାୱଜୀୱଂ ଭାରା। ଇତରେ ପନ ଯାୱ ସମୀପେ ୱସନ୍ତି, ତାୱଦେୱ, ତସ୍ମା ଆଚରିୟେନାପି ତେସୁ ସମ୍ମା ୱତ୍ତିତବ୍ବଂ, ଉପଜ୍ଝାୟେନ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେସୁ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥି। ସୁପେସଲୋତି ପିୟଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ପେସଲୋ, ୱୁଦ୍ଧି, ଯ-ଲୋପେନ ଇ-କାରସ୍ସ ଅତ୍ତକରଣେନ, ସୁଟ୍ଠୁ ପେସଲୋ ସୁପେସଲୋ, ସିକ୍ଖାକାମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଦନ୍ତକଟ୍ଠ''ନ୍ତିଆଦି ''ଦଦେ''ତିମସ୍ସ କମ୍ମଂ। ଦଦେତି ସମ୍ମା ଆଦରେନ ଯଥାଧିପ୍ପାୟଂ ଦଦେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। କାଲେତି ତଦନୁରୂପେ କାଲେ।

୧୪୬। ପତ୍ତେ ଚ…ପେ… ଚୀୱରେ ଚ ୱତ୍ତଂ ଚରେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚରେତି କରେୟ୍ୟ। ତତ୍ଥ ନୀଚଂ କତ୍ୱା ସାଧୁକଂ ଅପରିଘଂସନ୍ତେନ ଧୋୱନଂ, ମୁହୁତ୍ତଂ ଉଣ୍ହେ ଓତାପନଂ, ଠପନଟ୍ଠାନଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ଚମ୍ପାଦିନା କେନଚି ଅନ୍ତରହିତାୟ ନିକ୍ଖିପନଂ ପତ୍ତେ ୱତ୍ତଂ। ଗାମଂ ପୱିସନ୍ତାନଂ ନିୱାସନକାୟବନ୍ଧନସଙ୍ଘାଟିଦାନଂ, ଧୋୱିତ୍ୱା ସୋଦକପତ୍ତସ୍ସ ଦାନଂ ଗାମପ୍ପୱେସେ ୱତ୍ତଂ। ଯଦି ଆକଙ୍ଖନ୍ତି, ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ଚ ପାରୁପିତ୍ୱା ଚ ନାତିଦୂରନଚ୍ଚାସନ୍ନେ ଗମନଂ, ପତ୍ତପରିୟାପନ୍ନଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ଗମନେ ୱତ୍ତଂ। ନିୱତ୍ତେନ୍ତେ ପନ ପଠମତରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଆସନପଞ୍ଞାପନଂ, ପାଦୋଦକାଦିଉପନିକ୍ଖିପନଂ, ପତ୍ତଚୀୱରପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ଆଗମେ ଆଗମନେ ୱତ୍ତଂ। ଭଣନ୍ତାନଂ ଅନ୍ତରା କଥାଅନୋପାତନଂ ସଙ୍କଥ ୱତ୍ତଂ। ଆସନପଞ୍ଞାପନଂ, ଉଚ୍ଚିତେସୁ ଆସନୌଦ୍ଧରଣଂ, ପାଦପୀଠକଥଲାନଂ ଉପନିକ୍ଖିପନଂ, ପଟିସାମନଞ୍ଚ ଆସନେ ପାଦପୀଠେ ପାଦକଥଲେ ଚ ୱତ୍ତଂ। ଧୋତପାଦଟ୍ଠପନକଂ ପାଦପୀଠଂ। ଅଞ୍ଞଂ କଥଲଂ। ଉପାହନା ଚ ଚୀୱରଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ତସ୍ମିଂ। ସୁକ୍ଖଅଲ୍ଲଚୋଠଏହି ପୁଞ୍ଛନଂ ଉପାହନାୟ ୱତ୍ତଂ। ସିନ୍ନଚୀୱରସ୍ସ ମୁହୁତ୍ତଂ ଓତାପନଂ, ଚତୁରଙ୍ଗୁଲଂ କଣ୍ଣଂ ଉସ୍ସାରେତ୍ୱା ଚୀୱରସଂହରଣଞ୍ଚ ଚୀୱରେ ୱତ୍ତଂ।

୧୪୭। ପରିଭୋଜନୀୟ…ପେ… ପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନିସୁ ଚ ୱିହାରସୋଧନେ ଚ ପୁନ ପଞ୍ଞାପନେ ଚ ୱତ୍ତଂ ତଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱଚ୍ଚଞ୍ଚ ପସ୍ସାୱୋ ଚ ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱା। ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ଠାନୀ, କୁଟି। ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱାନଂ ଠାନୀତି ତପ୍ପୁରିସୋ। ଅଥ ୱା ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ଠାନଂ, ସୋୟେୱ ସମାସୋ, ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱସ୍ସ ଚ ପତନଟ୍ଠାନଂ, ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଇଚ୍ଚଗେହାଦି। ପରିଭୋଜନୀୟଞ୍ଚ ପାନୀୟଞ୍ଚ ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନୀ ଚ ପରି…ପେ… ଟ୍ଠାନୀ। ତାସୁ ତେସୁ ୱା। ପାଦୋଦକୌଣ୍ଡସୀତନହାନୋଦକପ୍ପଟିୟାଦାପନଂ ପରିଭୋଜନୀୟେ ୱତ୍ତଂ। ପାତବ୍ବପାନୀୟେନ ପୁଚ୍ଛନଂ ଉପଟ୍ଠପନଞ୍ଚ ପାନୀୟେ ୱତ୍ତଂ। ସମ୍ମଜ୍ଜନପାନୀୟୌପଟ୍ଠପନଂ ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନୀସୁ ୱତ୍ତଂ। ପଠମଂ ପତ୍ତଚୀୱରାଦୀନି ହରାପେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତେ ନିକ୍ଖିପନାଦି, ଉଲ୍ଲୋକତୋ ପଟ୍ଠାୟ ମକ୍କଟସନ୍ତାନଂ ଓହାରେତ୍ୱା ସମ୍ମଜ୍ଜନଞ୍ଚ ୱିହାରସୋଧନେ ୱତ୍ତଂ। ଓତାପେତ୍ୱା ସୋଧେତ୍ୱା ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ଅତିହରିତ୍ୱା ଯଥାଠାନେ ଭୂମତ୍ଥରଣାଦିପଞ୍ଞାପନଂ ପୁନ ପଞ୍ଞାପନେ ୱତ୍ତଂ। ତଥାତି ଇମିନା ''ଚରେ''ତି ଇଦଂ ଅତିଦିସତି।

୧୪୮। ୱିହାରଂ ସୋଧେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଟିୱାତେ ୱା ସଙ୍ଗଣେ ୱା ପାନୀୟସାମନ୍ତା ୱା ସୟନାସନଂ ନ ପପ୍ଫୋଟେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପାନୀୟ-ସଦ୍ଦେନ ପରିଭୋଜନୀୟଞ୍ଚ ସଙ୍ଗହିତଂ। ପଟିୱାତେତି ଉପରିୱାତେ। ସଙ୍ଗଣେତି ବହୂନଂ ସମୋସରଣେ ୱିୱଟପ୍ପଦେସେ। ସୟନାସନଂ ନାମ ଭୂମତ୍ଥରଣମଞ୍ଚାଦି।

୧୪୯। ନ୍ହାନେ ୱତ୍ତଂ ଚରେ, ନ୍ହାତସ୍ସ କାତବ୍ବେ ଚରେତି ସମ୍ବନ୍ଧସ୍ସ ପୁରିସାଧୀନତାୟ ସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ । ଚୀୱରପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣଗତ୍ତପରିକମ୍ମକରଣଂ ନହାନେ ୱତ୍ତଂ। କାତବ୍ବେ ଚରେତି ଗତ୍ତତୋ ଉଦକସମ୍ମଜ୍ଜନନିୱାସନଦାନାଦିକିଚ୍ଚେ ପୱତ୍ତେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ୱନପ୍ପଗୁମ୍ବେ''ତିଆଦୀସୁ ୱିୟ ସିସ୍ସ ଏ-କାରାଦେସଂ ରୂପଂ, ତସ୍ମା କାତବ୍ବଂ ୱତ୍ତଂ ଚରେୟ୍ୟାତି ଯୋଜେତ୍ୱା ୱେଦିତବ୍ବଂ। ବୁଧା ପନ ''ନ୍ହାନେ ନ୍ହାତସ୍ସ କାତବ୍ବେ ୱତ୍ତଂ ଚରେ''ତି ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ଥଂ ୱଦନ୍ତି। ଏୱଂ ସତି କାତବ୍ବ-ସଦ୍ଦସ୍ସ କମ୍ମସାଧନତ୍ତା ୱତ୍ତମେୱ କାତବ୍ବଂ ନାମାତି ''ୱତ୍ତେ ୱତ୍ତଂ ଚରେ''ତି ୱୁତ୍ତଂ ୱିୟ ହୋତୀତି ୱିରୁଜ୍ଝତି। ''ନହାତେନ ନହାତସ୍ସା''ତି ୱା ପାଠୋ, ଉଦକେ ଗତ୍ତପରିକମ୍ମେନ ଥେରଂ ପଠମଂ ନହାପେତ୍ୱା ସୟମ୍ପି ନହାତେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଠଇୟମ୍ପି ''ନହାତେନ ପଠମତରଂ ଉତ୍ତରିତ୍ୱା''ତି (ମହାୱ। ୬୭) ଅତ୍ଥି। ଅଥ ରଙ୍ଗପାକେ ଧୋୱନେ ସିଦ୍ଧନେ ଚ ୱତ୍ତଂ ଚରେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ, ରଜନପାକେ ଚୀୱରଧୋୱନେ ଚୀୱରସିବ୍ବନେ ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ରଜନ୍ତୋ ଚୀୱରେ ଥେୱେ ଠିତେ ନ ୱଜେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ରଜନ୍ତୋତି ଚୀୱରଂ ରଜନ୍ତୋ। ଥେୱେତି ରଜନବିନ୍ଦୁମ୍ହି।

୧୫୦।ଏକଚ୍ଚସ୍ସାତି ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟାନଂ ୱେରିନୋ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପତ୍ତଂ ୱା ଚୀୱରାନି ୱା କିଞ୍ଚନଂ ପରିକ୍ଖାରଂ ୱା ନ ଦଦେୟ୍ୟ ନ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ନ ଦଦେୟ୍ୟ ନ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାତି ପଟିସାମନତ୍ଥାୟପି ନ ଦଦେୟ୍ୟ, ନ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ''ଆକିଞ୍ଚନ''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ୱିୟ କିଞ୍ଚନ-ସଦ୍ଦୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ତସ୍ସ କିଞ୍ଚୀତି ଅତ୍ଥୋ। କିଞ୍ଚିନନ୍ତି ୱା ପାଠୋ, କିଞ୍ଚି ନଂ ପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଯୋଜନା। ପଦସନ୍ଧିୱସେନେତ୍ଥ ନନ୍ତି ତ-ସଦ୍ଦପ୍ପୟୋଗୋ କତୋ।

୧୫୧-୨।ପଚ୍ଛତୋ କାତୁନ୍ତି ପଚ୍ଛାସମଣଂ କାତୁଂ। ତସ୍ସାତି ଏକଚ୍ଚସ୍ସ। ପଚ୍ଛତୋତି ପଚ୍ଛାସମଣୋ ହୁତ୍ୱା। ନିନେତୁନ୍ତି ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ନୀହରିତୁଂ। ସବ୍ବତ୍ଥ ଅନାପୁଚ୍ଛା ନ ୱଜତୀତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। କିଚ୍ଚୟଂ ୱାତି ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି କିଚ୍ଚଂ ୱା। କିଚ୍ଚମେୱ କିଚ୍ଚୟଂ, କସ୍ସ ଯୋ ''ସେନିୟୋ''ତିଆଦୀସୁ ୱିୟ।

ପରିକମ୍ମଂ ୱାତି ପିଟ୍ଠିପରିକମ୍ମାଦିପରିକମ୍ମଂ। ଅତ୍ତନୋ କାରାପେତୁଂ ୱାତି ଏକଚ୍ଚେନ ଅତ୍ତନୋ କାରାପେତୁଂ ୱା। କାତୁଂ ୱାତି ତସ୍ସ ଅତ୍ତନା କାତୁଂ ୱା।

୧୫୩। ସୀମତୋ ନିଗ୍ଗତା ବହିଭୂତା ନିସ୍ସୀମା, ତଂ। ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟେସୁ ଅୱତ୍ୱା ଦୂରଂ ଭିକ୍ଖାଚାରଂ ଗତେସୁପି ଅପସ୍ସନ୍ତେନ ଗାମୋ ପୱିସିତବ୍ବୋ। ଦିଟ୍ଠଟ୍ଠାନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପନ ଆପୁଚ୍ଛିତୁଂୟେୱ ୱଟ୍ଟତି। ଅତ୍ତନୋ କିଚ୍ଚୟଂ ୱାପୀତି ଅତ୍ତନୋ ସୀମାୟପି ପତ୍ତପଚନଚୀୱରରଜନାଦିକଂ ସକଂ କରଣୀୟଂ ୱାପି କାତୁଂ।

୧୫୪।ଅରତିନ୍ତି ସାସନେ ଅନଭିରତିଂ। ସଙ୍ଘାୟତ୍ତେସୁ କମ୍ମେସୁତି ପରିୱାସାଦିତଜ୍ଜନୀୟାଦୀସୁ ସଙ୍ଘପ୍ପଟିବଦ୍ଧେସୁ କମ୍ମେସୁ। ଉସ୍ସୁକ୍କଂ ୱାପୀତି ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟେସୁ ଗରୁଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନେସୁ, କମ୍ମାରହେସୁ ଚ ‘‘କିନ୍ତି ନୁ ଖୋ ସଙ୍ଘୋ ପରିୱାସଂ ଦଦେୟ୍ୟା’’ତିଆଦିନା ଉସ୍ସାହଂ ୱାପି।

୧୫୫।ଗିଲାନେସୁ ଉପଟ୍ଠେୟ୍ୟାତି ‘‘ପଞ୍ଚହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକୋ ଅଲଂ ଗିଲାନଂ ଉପଟ୍ଠାତୁଂ, ପଟିବଲୋ ହୋତି ଭେସଜ୍ଜଂ ସଂୱିଧାତୁଂ, ସପ୍ପାୟାସପ୍ପାୟଂ ଜାନାତି, ଅସପ୍ପାୟଂ ଅପନାମେତି, ସପ୍ପାୟଂ ଉପନାମେତି, ମେତ୍ତଚିତ୍ତୋ ଗିଲାନଂ ଉପଟ୍ଠାତି ନୋ ଆମିସନ୍ତରୋ, ଅଜେଗୁଚ୍ଛୀ ହୋତି ଉଚ୍ଚାରଂ ୱା ପସ୍ସାୱଂ ୱା ଖେଳଂ ୱା ୱନ୍ତଂ ୱା ନୀହାତୁଂ, ପଟିବଲୋ ହୋତି ଗିଲାନଂ କାଲେନ କାଲଂ ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସେତୁଂ ସମାଦପେତୁଂ ସମୁତ୍ତେଜେତୁଂ ସମ୍ପହଂସେତୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୬୬) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେନ ହୁତ୍ୱା ଗିଲାନେସୁ ଉପଟ୍ଠହେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନା ସବ୍ବେହିପି ଆଚରିତବ୍ବଂ ଗିଲାନୱତ୍ତଂ ଉପଦିସତି। ୱୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଗେଲଞ୍ଞା ୱୁଟ୍ଠିତଂ। ଆଗମେତି ଆଗମେୟ୍ୟ, ଓଲୋକେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପଜ୍ଝାଚରିୟେହି ଚ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଅନ୍ତେୱାସିକେସୁ ଯଦି ତେ ଗିଲାନା ହୋନ୍ତି, ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଚୀୱରେ ରଜନପରିୟୋସାନଞ୍ଚ ଅରତିୱିନୋଦନାଦିକଞ୍ଚ ୱତ୍ତଂ, ଅଗିଲାନେସୁ ପନ ଉଦ୍ଦେସପରିପୁଚ୍ଛା ଓୱାଦାନୁସାସନିୟା ଅନୁଗ୍ଗହୋପତ୍ତଚୀୱରାଦିଦାନଞ୍ଚାତି ସବ୍ବଂ କାତବ୍ବଂ। ତେନେୱ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ତସ୍ମା ଆଚରିୟେନାପି ତେସୁ ସମ୍ମା ୱତ୍ତିତବ୍ବଂ, ଉପଜ୍ଝାୟେନ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେସୁ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥୀ’’ତି।

ଉପଜ୍ଝାଚରିୟୱତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୬। ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୫୬।ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନିକନ୍ତି ଠାନମ୍ହି ଠାନେ ୱା ଭୱଂ ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନିକଂ। ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ୱଚ୍ଚଂ ନ କରେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯେ ଯେ ୱୁଡ୍ଢା ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ, ଆଗତପ୍ପଟିପାଟିଂ ହିତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢପ୍ପଟିପାଟିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଚ୍ଚନ୍ତି ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତଂ, ପସ୍ସାୱଞ୍ଚ ନହାନଞ୍ଚ ନ କରେୟ୍ୟାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ତଦେୱ ସମତ୍ଥେତି ‘‘ଯାତାନୁପୁବ୍ବିୟା’’ତିଆଦିନା। ଯାତାନୁପୁବ୍ବିୟାତି ଯାତାନଂ ଗତାନଂ ଅନୁପୁବ୍ବି ଅନୁକ୍କମୋ ଯାତାନୁପୁବ୍ବି, ତାୟ। ୱଚ୍ଚ...ପେ... ତିତ୍ଥଞ୍ଚାତି ଏତଂ ତୟଂ ଲଦ୍ଧୁନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ଭିକ୍ଖୁନାତି ୱିଞ୍ଞାୟତି।

୧୫୭। ଉବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ଚ ସହସା ଚ ନୋ ପୱିସେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉବ୍ଭୁଜିତ୍ୱାତି ଚୀୱରଂ ଦୂରତୋୱ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା। ସହସାତି ସୀଘଂ। ଉକ୍କାସିତ୍ୱା ପୱିସେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା।

୧୫୮। ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଦୋଣୀନଂ ବହୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉଭୟନ୍ତି ୱଚ୍ଚମ୍ପି ପସ୍ସାୱମ୍ପି।

୧୫୯।କୂପେତି ୱଚ୍ଚାୱାଟେ। କଟ୍ଠନ୍ତି ଅୱଲେଖନକଟ୍ଠଂ। ଫରୁସେନାତି ଖରେନ ଅୱଲେଖନକଟ୍ଠେନ। ଉହତଞ୍ଚାପୀତି ଅତ୍ତନା ୱା ପରେନ ୱା ଉହତଞ୍ଚାପି ୱଚ୍ଚମକ୍ଖିତଞ୍ଚାପୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧୋୱଯେତି ସତି ଉଦକେ, ଉଦକେ ଅସତି କଟ୍ଠେନପି ସୋଧେୟ୍ୟ।

୧୬୦।ନ ନିକ୍ଖମେତି ନ ନିକ୍ଖମେୟ୍ୟ। ଚପୁ ଚପୁତି ଅନୁକରଣଂ, ୱିଚ୍ଛାୟଂ ଦ୍ୱିତ୍ତେ ଚପୁ ଚପୁ କତ୍ୱାତି କିରିୟାୱିସେସନଂ। ନାଚମେୟ୍ୟାତି ନ ଧୋୱେୟ୍ୟ। ସତି ପନ ଉଦକେ ଆଚମିତବ୍ବଂ, ଅସତି ଯେନ କେନଚି ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ସବ୍ବସାଧାରଣଟ୍ଠାନେ ଚ ଆଚମନକୁମ୍ଭିୟା ଉଦକଂ ନ ସେସେତବ୍ବଂ। ଉକ୍ଲାପନ୍ତି କଚୱରଂ। ୱିସୋଧୟେତି ୱିହାରସୋଧନେ ୱିୟ ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱକୁଟିୟୋ, ପରିୱେଣକୋଟ୍ଠକେ ଚ ସମ୍ମଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ସବ୍ବତ୍ଥେୱ ଚ ପନ ୱତ୍ତଭେଦେ ଦୁକ୍କଟଂ।

ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୭। ଆପୁଚ୍ଛକରଣନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୬୧।ଆପୁଚ୍ଛକରଣନ୍ତି ଆପୁଚ୍ଛାଯ କରଣଂ। ଅନଜ୍ଝିଟ୍ଠୋୱାତି ଅନାଣତ୍ତୋୱ, ଅଯାଚିତୋ ଏୱ ୱା। ନ ଚ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି ପୁଚ୍ଛିତପଞ୍ହଂ ନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେଯ୍ଯ ଚ, ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱା ଯାଚିତୋ ୱା ଯଥାୱୁତ୍ତମେତଂ କାତୁଂ ଲଭତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୧୬୨।ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାକଥେନ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ତନୋ ୱୁତ୍ତଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଧମ୍ମାଦିକଂ ଭାସନ୍ତସ୍ସ। ପୁନ ୱୁଡ୍ଢତରାଗମେତି ପୁନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱୁଡ୍ଢତରସ୍ସ ଆଗମନେ ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପୁନଆପୁଚ୍ଛନଂ ନତ୍ଥୀତି ଭାସିତଙ୍ଗ ଠପେତ୍ୱା ପୁନ ଆପୁଚ୍ଛନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଙ୍ଘତ୍ଥେରେ ଅସତି ଆରଦ୍ଧମ୍ପି ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା କଥେନ୍ତସ୍ସାପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଅନୁମୋଦତୋ ଚ ଆପୁଚ୍ଛନଂ ନତ୍ଥୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନୁମୋଦତୋତି ଦାଯକେହି ଯାଚିତସ୍ସ ତଂତଂପୁଞ୍ଞାନୁମୋଦନୱସେନ ଧମ୍ମକଥଂ କରୋତୋ ଚ। ଅନୁମୋଦନଞ୍ଚ ଥେରାଧେଯ୍ଯଂ। ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ ଥେରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଅନୁମୋଦିତୁ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ॰ ୩୬୨) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ''ସଚେ ମନୁସ୍ସା ଅତ୍ତନୋ ଅଭିରୁଚିକେନ ଏକେନ ଅନୁମୋଦନଂ କାରେନ୍ତି, ନେୱ ତସ୍ସ ଅନୁମୋଦତୋ ଆପତ୍ତି, ନ ମହାଥେରସ୍ସ ଭାରୋ ହୋତି। ଉପନିସିନ୍ନକଥାଯମେୱ ହି ମନୁସ୍ସେସୁ କଥାପେନ୍ତେସୁ ମହାଥେରୋ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ଚୂଳୱ॰ ଅଟ୍ଠ॰ ୩୬୨) ୱୁତ୍ତଂ।

୧୬୩। ୱୁଡ୍ଢେନ ଏକୱିହାରକେ ୱସନ୍ତୋ ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱୁଡ୍ଢେନାତି ୱୁଡ୍ଢେନ ସଦ୍ଧିଂ। ଏକୱିହାରକେତି ସୱନୂପଚାରେ ଖୁଦ୍ଦକୱିହାରେ, ନ ମହାୱିହାରେ। କୁଚ୍ଛିତତ୍ଥେ ହି କପ୍ପଚ୍ଚଯୋ। ନ ସଜ୍ଝାଯେଯ୍ଯାତି ସଜ୍ଝାଯନଂ ନ କରେଯ୍ଯ।

୧୬୪।''ଧମ୍ମଂ ନ ଭାସଯେ''ତିଆଦୀସୁ ଅନାପୁଚ୍ଛାତି ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ନ ଚ ୱିଜ୍ଝପେତି ନ ଚ ନିବ୍ବାପେଯ୍ଯ। ୱାତପାନଞ୍ଚ ଆଲୋକସନ୍ଧିଫଲକଂ କୱାଟଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରଫଲକଂ ୱାତପାନକୱାଟଂ ୱା ନ ୱିୱରେଯ୍ଯ ନ ଥକେଯ୍ଯ ଚାତି ନ-କାରୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ଯୋଜେତବ୍ବୋ।

୧୬୫। ଏକଚଙ୍କମେ ୱୁଡ୍ଢେନ ଚଙ୍କମନ୍ତୋପି ଯେନ ୱୁଡ୍ଢୋ, ତେନ ପରିୱତ୍ତଯେତି ଯୋଜନା। ଯେନ ତେନାତି ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ କରଣୱଚନଂ, ଯତ୍ଥ ୱୁଡ୍ଢୋ, ତତ୍ଥାତି ଅତ୍ଥୋ, ୱୁଡ୍ଢଂ ଓହାଯ ଅଞ୍ଞତୋ ନ ଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ସୋତି ନୱକୋ। ଏନନ୍ତି ୱୁଡ୍ଢଂ। ସବ୍ବତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟଂ। ଅଯଞ୍ହି ଖନ୍ଧକଧମ୍ମତା ଯତ୍ଥ ନ-କାରେନ ପଟିସେଧୋ, ତତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି।

ଆପୁଚ୍ଛକରଣନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୮। ନଗ୍ଗନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୬୬।''ୱଜେ''ତିଆଦୀସୁ ନ-ସଦ୍ଦୋ ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ପନ ଯଥାନୁରୂପଭୋଜନାଦିକଂ କମ୍ମୱଚନଂ ଅଜ୍ଝାହରିତ୍ୱା ''ଭୋଜନଂ ନ ଭୁଞ୍ଜେ''ତିଆଦିନା ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୬୭।ନକରେତି ହତ୍ଥକମ୍ମାଦିକଂ ପରିକମ୍ମଂ ସଯମ୍ପି ନ କରେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଟିଚ୍ଛାଦୀସୂତି ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ, ଜନ୍ତାଘରୁଦକୱତ୍ଥପଟିଚ୍ଛାଦୀନଂ ମଜ୍ଝେତି ଅତ୍ଥୋ। ପରିକମ୍ମେ ଦୁୱେ କପ୍ପିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପରିକମ୍ମେତି ଜନ୍ତାଘରେ ଉଦକେପି ଉପଜ୍ଝାଯାଦୀନଂ କତ୍ତବ୍ବପରିକମ୍ମୱିସଯେ, ନ ଅଭିୱାଦନାଦୀସୁ। ଦୁୱେତି ଜନ୍ତାଘରୋଦକପଟିଚ୍ଛାଦଯୋ। ଛାଦେନ୍ତି ଏତାଯାତି ଛାଦି, ୱତ୍ଥସ୍ସ ଛାଦି ୱତ୍ଥଚ୍ଛାଦି। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ସବ୍ବକମ୍ମେସୂତି।

ନଗ୍ଗନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୯। ନ୍ହାନକପ୍ପନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୬୮। କପ୍ପନଂ କପ୍ପିଯତା କପ୍ପୋ, ନ୍ହାନେ କପ୍ପୋ ନ୍ହାନକପ୍ପୋ। ନୱକୋ ଥେରାନଂ ପୁରତୋ ଉପରି ୱା ନ ଚ ନ୍ହାଯେଯ୍ଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନ ଚାତି ନଯେୱ। ପୁରତୋତି ଅଭିମୁଖେ। ଉପରୀତି ନଦିଯା ଉପରି।

୧୬୯-୧୭୧। କୁଟ୍ଟତ୍ଥମ୍ଭତରୁଟ୍ଟାନେ କାଯଂ ନ ଘଂସଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ କୁଟ୍ଟଂ ନାମ ଇଟ୍ଠକଦାରୁସିଲାଭିତ୍ତି। ଥମ୍ଭୋ ନାମ ନହାନତିତ୍ଥେ ନିଖନିତ୍ୱା ଠପିତୋ। ତରୂତି ରୁକ୍ଖୋ। ଅଟ୍ଟାନଂ ନାମ ତଚ୍ଛେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠପଦାକାରେନ ରାଜିଯୋ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ନହାନତିତ୍ଥେ ନିଖାତଫଲକଂ। ଗନ୍ଧବ୍ବହତ୍ଥେନ ୱା…ପେ… ମଲ୍ଲକେନ ୱା କାଯଂ ସରୀରେନ ୱା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ନ ଘଂସଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଗନ୍ଧବ୍ବହତ୍ଥେନାତି ଦାରୁମଯହତ୍ଥେନ। କୁରୁୱିନ୍ଦକସୁତ୍ତିଯାତି କୁରୁୱିନ୍ଦକପାସାଣଚୁଣ୍ଣାନି ଲାଖାଯ ବନ୍ଧିତ୍ୱା କତଗୁଳିକକାୱଲିଯା ସୁତ୍ତେନ ଆୱୁଣିତସୁତ୍ତିଯା। ମଲ୍ଲକେନାତି ମକରଦନ୍ତକେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପଦୁମକଣ୍ଣିକସଣ୍ଠାନେନ କତମଲ୍ଲକେନ। ସରୀରେନାତି ଅତ୍ତନୋ କାଯେନ। ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ କିରିଯାକରଣସଙ୍ଖାତେ କିରିଯାବ୍ୟତିହାରେ

ଦ୍ୱିଣ୍ଣଂ କପାଲ…ପେ… ପୁଥୁପାଣି ଚ ସଙ୍କେସଂ ୱଚ୍ଚତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କପାଲଞ୍ଚ ଇଟ୍ଠକା ଚ, ତାସଂ ଖଣ୍ଡାନି। ପୁଥୁପାଣୀତି ପୁଥୁ ନାନା ପାଣି ପୁଥୁପାଣି, ହତ୍ଥପରିକମ୍ମଂ ରୁଚ୍ଛହୀୱସେନ। ସଙ୍କେସନ୍ତି ଗିଲାନାଗିଲାନାନଂ। ଗିଲାନସ୍ସ ଅକତମଲ୍ଲକଂ ୱଚ୍ଚତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅକତମଲ୍ଲକଂ ନାମ କତମଲ୍ଲକୱିପରୀତଂ। ଫେଣଂ ନାମ ସମୁଦ୍ଦଫେଣନ୍ତି।

ନ୍ହାନକପ୍ପନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୦। ଅୱନ୍ଦିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୭୨।ଉକ୍ଖିତ୍ତୋତି ଆପତ୍ତିୟା ଅଦସ୍ସନେ ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ ଚ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ ପାପିକାୟ ଦିଟ୍ଠିୟା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋତି ତିୱିଧୋ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ। ନାନାସଂୱାସକୋ ନାମ ଲଦ୍ଧିନାନାସଂୱାସକୋପି କମ୍ମନାନାସଂୱାସକୋପି। ଗରୁକଟ୍ଠୋ ଚାତି ପାରିୱାସିକୋ ମୂଲାୟପଟିକସ୍ସନାରହୋ ମାନତ୍ତାରହୋ ମାନତ୍ତଚାରୀ ଅବ୍ଭାନାରହୋ ଚ ଇଧ ଗରୁକଟ୍ଠୋତି ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଇମେହି ପନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱନ୍ଦିତୁଂ ୱଚ୍ଚତୀତି।

ଅୱନ୍ଦିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୧। ଚମ୍ମନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୭୩। ମିଗା ଚ ଅଜା ଚ ଏଳଅକା ଚ, ତେସଂ ଚମ୍ମାନୀତି ସମାସୋ। ଅଜୋ ଛଗଲକୋ। ଏଳଅକୋ ମେଣ୍ଡକୋ। ମିଗେ ଦସ୍ସେତି ‘‘ରୋହିତେ’’ତିଆଦିନା। ରୋହିତା-ଦିଗ୍ଗହଣଂ ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତଂ, ୱାତମିଗମିଗମାତୁକାଦୀପି ଏତ୍ଥେୱ ସଙ୍ଗୟ୍ହନ୍ତି।

୧୭୪।ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତୟାତି ଅନୁଞ୍ଞାତା ଯଥାୱୁତ୍ତଚମ୍ମତ୍ତୟତୋ। ଅମାନୁସଂୱ ସଦ୍ଧଂ ଚମ୍ମଂ ଥୱିକୋପାହନେ କପ୍ପତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଥୱିକା ସତ୍ଥକକୋସକାଦୀତି।

ଚମ୍ମନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୨। ଉପାହନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୭୫। ନୱା ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନା ମଜ୍ଝଦେସେ ନ କପ୍ପନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନୱାତି ଏକୱାରମ୍ପି ଅପ୍ପଟିମୁକ୍କା। ତତ୍ଥ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନା ଚତୁପଟଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସମ୍ମୱେ ବ୍ୟଭିଚାରେ ଚ ୱିସେସନଂ ସାତ୍ଥକଂ ଭୱତୀତି ‘‘ମଜ୍ଝଦେସେ’’ତି ୱିସେସନଂ ଅମଜ୍ଝଦେସଂ ବ୍ୟଭିଚରତୀତି ଅମଜ୍ଝଦେସେ ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନା କପ୍ପନ୍ତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତଥା ନୱାତି ଇମିନା ଅନୱା ମଜ୍ଝଦେସେପି। ଇମିନା ପନ ୱାକ୍ୟେନ ମଜ୍ଝଦେସେପି ଏକୱାରମ୍ପି ପଟିମୁକ୍କା, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତୁ ସବ୍ବାପି ଗୁଣଙ୍ଗୁଣୂପାହନା ୱଚ୍ଚନ୍ତି, ନ ସେସାତି ଆପନ୍ନଂ, ତଥାପି ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକପଲାସିକଂ ଉପାହନ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୪୫) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଏକପଟଲିକାପି ୱଚ୍ଚତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସବ୍ବସ୍ସାତି ମଜ୍ଝଦେସେ ପଚ୍ଚନ୍ତିମେପି ଗିଲାନାଗିଲାନସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସ। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଜ୍ଝାରାମେ ଉପାହନଂ ଧାରେତୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୪୯) ହି ସାମଞ୍ଞେନ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଗାମେ ୱା ଅରଞ୍ଞେ ୱା ଆରାମତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର। ଅକଲ୍ଲକସ୍ସ ଚାତି ଗିଲାନସ୍ସେୱ।

୧୭୬-୯। ସବ୍ବ…ପେ… ରତ୍ତା ଚ ଉପାହନା ସବ୍ବ…ପେ… ୱିଚ୍ଛିକାଳିକା ଚ…ପେ… ଦୀପୀନଂ ଚମ୍ମେହି ଚ ମଜ୍ଜାର…ପେ… ଚମ୍ମେହି ଚ ପରିକ୍ଖଟା ଚ ଉପାହନା ସଙ୍କମନୀୟା ପାଦୁକା ଚ କୋଚି ଧାରେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଓଦାତାୟ ପାଠଇୟା ଅଟ୍ଠକଥାୟ ଚ ଅଭାୱେପି ଅନୁଲୋମୱସେନେତ୍ଥ ୱୁତ୍ତଂ ୱିୟ ଦିସ୍ସତି। ନୀଲକୋ ଚ ଓଦାତୋ ଚାତିଆଦିନା ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ସବ୍ବେୱ ନୀଲକ…ପେ… କଣ୍ହକା ଯାସନ୍ତି ସମାସୋ। ‘‘ମହାରଙ୍ଗା’’ତିଆଦୀସୁ ଅପ୍ପୟୁତ୍ତେପି ସବ୍ବ-ସଦ୍ଦେ ପକରଣୱସେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

‘‘ଅତ୍ଥା ପକରଣା ଲିଙ୍ଗା, ଓଚିତ୍ୟା କାଲଦେସତୋ;

ସଦ୍ଦତ୍ଥା ୱିଭଜୀୟନ୍ତି, ନ ସଦ୍ଦାୟେୱ କେୱଲା’’ତି। –

ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଚିତ୍ରାତି ୱିଚିତ୍ରା। ନୀଲପୀତାଦୀ ୱଦ୍ଧାୟେୱ ଯାସନ୍ତି ସମାସୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଓଦାତାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ତିତ୍ତିରପତ୍ତସଦିସୋ ୱିଚିତ୍ତୋ ୱଣ୍ଣୋ

ତିତ୍ତିରପତ୍ତ-ସଦ୍ଦେନ ଗହିତୋ। ତମେତେସମତ୍ଥୀତି ତିତ୍ତିରପତ୍ତିକା। ମେଣ୍ଡସ୍ସ ଚ ଅଜସ୍ସ ଚ ୱିସାଣସଦିସା ୱଦ୍ଧା ଯାସନ୍ତି ବାହିରନ୍ତୋ। ତା ପନ କଣ୍ଣିକଟ୍ଠାନେ ମେଣ୍ଡକଅଜୱିସାଣସଣ୍ଠାନେ ୱଦ୍ଧେ ଯୋଜେତ୍ୱା କତା। ଏସ ନଯୋ ୱିଚ୍ଛିକାଳିକାଦୀସୁ। ପଣ୍ହିପିଧାନଙ୍ଗ ତଲେ ଖଲ୍ଲଂ ବଦ୍ଧଂ ଯାସନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଜଙ୍ଘତୋ ସଳପାଦପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦନକଂ ପୁଟଂ ବଦ୍ଧଂ ଯାସନ୍ତି ବହୁବ୍ବୀହି। ତୂଲଂ ପିଚୁ ପୁଣ୍ଣଂ ଯାସନ୍ତି ଅଞ୍ଜଞ୍ଜପଦନ୍ତୋ। ପଲିଗୁଣ୍ଠେତୀତି ପଲିଗୁଣ୍ଠୋ, ଉପରିପାଦତଲମତ୍ତପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦକବନ୍ଧୋ, ତେନ ଯୋଜେତ୍ୱା କତା ପାଲିଗୁଣ୍ଠିମା, ୱିଚିତ୍ରା ହି ତଦ୍ଧିତୱୁତ୍ତି। ୱିଚ୍ଛିକାନଂ ଅଠଅସଦିସଂ ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠସଦିସଂ ବଦ୍ଧମେତାସନ୍ତି ୱିଚ୍ଛିକାଳିକା। ସୀହବ୍ଯଗ୍ଘଦୀଜିନଦୀପୀନଂ ଚମ୍ମେହି ଚାତି ପକରଣତୋ ଅଜିନା ନାମ ମିଗା। ଉଲୂକା ପକ୍ଖିବିଠଆରା। ସଙ୍କମନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଏତାହୀତି ସଙ୍କମନୀଯା। ତା ପନ ତାଲପଣ୍ଣାଦୀହି କତା ସଂହାରିଯା।

୧୮୦। ସକଲଂ ଏକଦେସଂ ୱା ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱାୱାତି ଯୋଜନା। ଖଲ୍ଲକାଦିକନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମେଣ୍ଡୱିସାଣୱଦ୍ଧିକାଦିକଂ ସଦ୍ଧଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତୀତି।

ଉପାହନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୩। ଅନୋଲୋକିଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୮୧।ସାରତ୍ତୋତି ସଂରତ୍ତୋ, ସଞ୍ଜାତରାଗଚିତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଇତ୍ଥିଯାତି ତଦହୁଜାତାଯପି ପଟସତନିୱତ୍ଥାଯ ଅନୋକାସୁପନିଜ୍ଝାଯନେ ଅନ୍ତମସୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନମ୍ପି ଦୁକ୍କଟମେୱ। ଭିକ୍ଖାଦାଯିଯାତି ଉପଲକ୍ଖଣମତ୍ତଂ, ଇତ୍ଥୀ ୱା ହୋତୁ ପୁରିସୋ ୱା, ଭିକ୍ଖାଦାନସମଯେ ଅସାରତ୍ତେନାପି ମୁଖଂ ନ ଉଲ୍ଲୋକେତବ୍ବଂ। ଉଜ୍ଝାନଂ ଲାମକତୋ ସଂଚିନ୍ତନଂ, କୋପୋ, ତତ୍ଥ ସଞ୍ଜଞ୍ଜା ଅସ୍ସାତି ଉଜ୍ଝାନସଞ୍ଜଞ୍ଜୀ। ଇଧ ପନ ଗିଲାନୋପି ନ ମୁଚ୍ଚତି। ଆଦାସେ ଉଦକପତ୍ତେତି ଇମିନା ସେସେସୁ କଂସପତ୍ତାଦୀସୁ କଞ୍ଜିଯାଦୀସୁ ଚ ମୁଖନିମିତ୍ତଂ ପଞ୍ଜଞ୍ଜାଯତି, ତେସଂ ସଙ୍ଗହୋ। ‘‘ସଞ୍ଝୱି ନୁ ଖୋ ମେ ୱଣ୍ଣୋ, ନୋ, ଜିଣ୍ଣୋ ନୁ ଖୋମ୍ହି, ନୋ’’ତି ପନ ଓଲୋକେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅସ୍ସାତି ଭିକ୍ଖୁନୋ।

ଅନୋଲୋକିଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୪। ଅଞ୍ଜନୀନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୮୨। ୱଟ୍ଟା ୱା ଅଟ୍ଠସୋଳସଂସା ୱା ମଟ୍ଠା ଅଞ୍ଜନୀ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ଅଟ୍ଠ ଚ ସୋଳସ ଚ ଅଂସା କୋଣା ଯସ୍ସା ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ସୋଳସଂସପଦେସୱିଭତ୍ତାଯ ଅଟ୍ଠଂସାସୁତିଯା ଅଟ୍ଠଂସପଦେସୱିଭତ୍ତା ଚତୁରଂସାପି ସାମତ୍ଥିଯା ଗଯ୍ହତୀତି ଞାତବ୍ବଂ। ‘‘ଉଜୁକମେୱ ପନ ଚତୁରଂସାୱା’’ତି ହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୮୫) ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଜନୀତି ଅଞ୍ଜନନାଳି। ମୂଲେ ତିସ୍ସୋପି ଲେଖା ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ମୂଲେତି ବୁନ୍ଦେ, ହେଟ୍ଠତୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଲେଖାତି ୱଟ୍ଟଲେଖା। ବନ୍ଧିତୁଂ ଗୀୱାଯଂ ଏକା ଏୱ ଲେଖା ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ବନ୍ଧିତୁନ୍ତି ପିଧାନବନ୍ଧନତ୍ଥଂ।

୧୮୩।ଯଂ କିଞ୍ଚି ରୂପନ୍ତି ଇତ୍ଥିରୂପାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ। ମାଲାଦିକମ୍ମନ୍ତି ମାଲାକମ୍ମଂ ଲତାକମ୍ମଂ। ଅଦ୍ଧଚନ୍ଦାଦୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅଗ୍ଘିଯାଦିକଂ ଗହିତଂ। ଏତ୍ଥାତି ଅଞ୍ଜନିଯଂ।

୧୮୪।ଥୱିକାତି ଅଞ୍ଜନିଥୱିକା। ସିପାଟୀତି ଖୁରସିପାଟିକା। ସଲାକାପି ଅଚିତ୍ତକା ଲବ୍ଭାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଲାକାତି ଅଞ୍ଜନିସଲାକା। ନତ୍ଥି ଚିତ୍ତମେତିସ୍ସାତି ଅଚିତ୍ତକା। ତାଦିସଂ ପନ ଲଭିତ୍ୱା ଉପାହନାଯୋ ୱିଯ ନାସେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ।

୧୮୫।ଅଟ୍ଟି-ସଦ୍ଦେନ ମନୁସ୍ସଟ୍ଠିଂ ଠପେତ୍ୱା ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅଟ୍ଠି ଗହିତଂ।

୧୮୬।ଧୂମନେତ୍ତାତି ଧୂମନାଳିକା, ନିସ୍ସ ଆ-କାରାଦେସୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ସତ୍ଥକଦଣ୍ଡାନୀତି ସତ୍ଥଦଣ୍ଡା । ନତ୍ଥୁଂ ଦେନ୍ତି ଏତାଯାତି ନତ୍ଥୁଦାନା। ଅନିଯମେନ ହି ନଦାଦିତୋ ୱା ଈ। ତେହି ସଙ୍ଗନାଭିଆଦୀହି ନିବ୍ବତ୍ତା ତମ୍ମଯା।

ଅଞ୍ଜନୀନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୫। ଅକପ୍ପିଯସଯନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୮୭-୯।ଅକପ୍ପିଯାନି ସଯନାନୀତି ଉଚ୍ଚାସଯନମହାସଯନାନି। ପଧାନୱସେନ ପନ ‘‘ସଯନାନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ପୀଠାଦଯୋପି ଏତ୍ଥେୱ ସଙ୍ଗଯ୍ହନ୍ତି

ଅଞ୍ଜନୀ-ସଦ୍ଦେନ ଅୱସେସାନି ୱିଯ। ଆସନ୍ଦି ଚ…ପେ… ଉଭତୋରତ୍ତୂପଧାନକଞ୍ଚେତି ଏତାନି ଅକପ୍ପିଯାନୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଆସନ୍ଦୀତି ସୁଗତଙ୍ଗୁଲେନ ଅତିରେକଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପାଦକାନି ମଞ୍ଚପୀଠାନି। ତତ୍ଥ ପୀଠଂ ନାମ ମଞ୍ଚୋ ୱିଯ ନାତିଦୀଘଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ତିୱିଧଂ ତୂଲମେତିସ୍ସା ଅତ୍ଥୀତି ତୂଲୀ, ପକତିତୂଲିକା। “ପଲ୍ଲଙ୍କୋତି ପାଦେସୁ ୱାଢଅରୂପାନି ଠପେତ୍ୱା କତୋ”ତି ଠପନସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୪) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଠପନଞ୍ଚ ଯଥାକଥଞ୍ଚି ହୋତି, ଯୁତ୍ତି ଚ ହୋତୀତି, “ତତ୍ଥେୱ ସୀହରୂପାଦିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା କତୋ ପନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତୀ”ତି ଯଂ ଟୀକାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ “କିମିତି ଏୱଂ ୱଦନ୍ତୀ”ତି ୱତ୍ୱା ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। “ଅକପ୍ପିଯରୂପକତୋ ଅକପ୍ପିଯମଞ୍ଚୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ନାମା”ତି ହି ସାରସମାସେପି। ଆସନ୍ଦୀ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ଉଚ୍ଚାସଯନଂ, ସେସା ମହାସଯନଂ। ପଟିକା ଉଣ୍ଣାମଯୋ ସେତତ୍ଥରଣୋ। ଗୋନୋ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲାଧିକଲୋମୋ ମହାକୋଜୱୋ। ଚିତ୍ତକଂ ୱାନୱିଚିତ୍ରୋ ଉଣ୍ଣାମଯତ୍ଥରଣୋ। ଉଣ୍ଣା ଏଢଅକଲୋମଂ। ପଟଲିକା ଘନପୁପ୍ଫକା। ୱିକତୀତି ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦିରୂପୱିଚିତ୍ତୋ। ଉଦ୍ଦଲୋମୀତି ଏକତୋ ଉଗ୍ଗତଲୋମୋ। ଏକନ୍ତଲୋମିକାତି ଉଭତୋ ଉଗ୍ଗତଲୋମୋ।

କୁତ୍ତଂ ସୋଢଅସନ୍ନଂ ନାଟକିତ୍ଥୀନଂ ଠତ୍ୱା ନଚ୍ଚନଯୋଗ୍ଗୋ। କୋସେଯ୍ୟଂ ରତନପରିସିବ୍ବିତଂ କୋସେଯ୍ୟସୁତ୍ତମଯଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ, କଟ୍ଟିସ୍ସଂ ରତନପରିସିବ୍ବିତଂ କୋସେଯ୍ୟକଟ୍ଟିସ୍ସମଯଂ। ହତ୍ଥିନୋ ଚ ଅସ୍ସା ଚ ରଥା ଚାତି ସେନଙ୍ଗାନଂ ବହୁତ୍ତେ ସମାହାରଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥେ ତେସଂ ପିଟ୍ଠୀସୁ ଅତ୍ଥରାତି ତପ୍ପୁରିସୋ। ଅଜିନପ୍ପୱେଣୀତି ଅଜିନାନଂ ଅଜିନମିଗଚମ୍ମାନଂ ମଞ୍ଚପ୍ପମାଣେନ ଦୁପଟ୍ଟତିପଟ୍ଟାନି କତ୍ୱା ସିବ୍ବିତା ପୱେଣୀ। କଦଲିମିଗାନଂ ଇଦଂ କଦଲିମିଗଂ, କିଂ ତଂ? ଚମ୍ମଂ, ପୱରୋ ଚ ସୋ ପଚ୍ଚତ୍ଥରୋ ଚାତି ପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରୋ, ସୋ ଚ ତଂ ସେତୱତ୍ଥସ୍ସ ଉପରି ଅତ୍ଥତଞ୍ଚ, କଦଲିମିଗଞ୍ଚ ତଂ ପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଞ୍ଚାତି ସମାସୋ, ପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣସଙ୍ଖାତଂ ସେତୱତ୍ଥସ୍ସ ଉପରି ପତ୍ଥରିତଂ କଦଲିମିଗପ୍ପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ କିର ଏୱଂ କରୋନ୍ତି। ଟୀକାଯଂ ପନ ଯଥାୱୁତ୍ତଦ୍ୱଯେନ ଅତ୍ଥତଂ ଅଞ୍ଞମେୱ କିଞ୍ଚି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ନ ଯୁତ୍ତଂ “ଅଜିନପ୍ପୱେଣୀ ଧାରେତବ୍ବା”ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୨୫୪) ୱିସୁଂ ଅତ୍ଥରଣାନମେୱ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ତେସୁ ହି ୱୁତ୍ତେସୁ ତଦତ୍ଥତଂ ୱୁତ୍ତମେୱ ସିଯା, ତଥା ଚ ୱୁତ୍ତଂ ହେଟ୍ଠା ୱିସୁଂ ପଟିକାଦିକନ୍ତି।

ସଲୋହିତୱିତାନନ୍ତି ଏତଂ “ଉଭତୋରତ୍ତୂପଧାନକ”ନ୍ତିମସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ଲୋହିତୱିତାନେନ ସହ ୱତ୍ତମାନନ୍ତି ସମାସୋ। ସେତୱିତାନମ୍ପି ହେଟ୍ଠା ଅକପ୍ପିଯପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେ ସତି ନ ୱଟ୍ଟତି। ରତ୍ତଂ ଉପଧାନଂ ସୀସୂପଧାନଂ ପାଦୂପଧାନଞ୍ଚ ରତ୍ତୂପଧାନକଂ, ଉଭତୋ ମଞ୍ଚସ୍ସ ସୀସପାଦନିକ୍ଖେପନଟ୍ଠାନେ ରତ୍ତୂପଧାନକନ୍ତି ଅଲୋପସମାସୋ। ଯଂ ପନ ଏକମେୱ ଉପଧାନଂ ଉଭଯପସ୍ସେସୁ ରତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣଂ ୱିଚିତ୍ରଂ, ତଂ ପମାଣଯୁତ୍ତମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ତତ୍ରିଦଂ ପମାଣଂ – ୱିତ୍ଥାରତୋ ତୀସୁ କଣ୍ଣେସୁ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ କଣ୍ଣାନଂ ଅନ୍ତରଂ ୱିଦତ୍ଥିଚତୁରଙ୍ଗୁଲଂ, ମଜ୍ଝେ ମୁଟ୍ଠିରତନଂ, ଦୀଘତୋ ପନ ଦିଯଡ୍ଢରତନଂ ୱା ଦ୍ୱିରତନଂ ୱା। ପରିଭୁଞ୍ଜତୋତି ଇମିନା କରୋନ୍ତସ୍ସ କାରାପେନ୍ତସ୍ସ କତ୍ଥଚି ଛେଦନକଂ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଦୀପେତି।

୧୯୦। ଧମ୍ମାସନେ ଚ ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଚ ଘରେ ଚାପି ଆସନ୍ଦାଦିତ୍ତଯା ସେସେ ଗିହିସନ୍ତକେ ଗିହିୱିକଟେ ସତି ନିସୀଦିତୁଂ ଲବ୍ଭତୀତି ଅଜ୍ଝାହାରୋ ପଦସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଗିହିସନ୍ତକେତି ଇମିନା ସଙ୍ଘିକମ୍ପି ଉପଲକ୍ଖେତି। “ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଠପେତ୍ୱା ତୀଣି ଆସନ୍ଦିଂ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ତୂଲିକଂ ଗିହିୱିକଟ”ନ୍ତି (ଚୂଢଅୱ। ୩୧୪) ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତଂ। ସାମଞ୍ଞଜୋତନାଯ ପନ ୱିସେସେପି ଅୱଟ୍ଠାନତୋ ଆସନ୍ଦାଦିତ୍ତଯାତି ଏତ୍ଥ ଧମ୍ମାସନେ ଆସନ୍ଦାଦିତ୍ତଯା ସେସେତି ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଅଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ହି “ଆସନ୍ଦୀ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ଗୋନକୋ”ତିଆଦିପାଠଇକ୍କମେ ଆସନ୍ଦାଦିଦ୍ୱଯମାଦିତୋ ହିତ୍ୱା “ଗୋନକାଦୀନି ସଙ୍ଘିକୱିହାରେ ୱା ପୁଗ୍ଗଲିକୱିହାରେ ୱା ମଞ୍ଚପୀଠକେସୁ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ଧମ୍ମାସନେ ପନ ଗିହିୱିକଟନୀହାରେନ ଲବ୍ଭନ୍ତି, ତତ୍ରାପି ନିପଜ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ”ତି (ଚୂଢଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୦) ୱୁତ୍ତଂ। ଭତ୍ତଗ୍ଗଂ ନାମ ୱିହାରେ ଦାନଟ୍ଠାନଂ। ଧମ୍ମାସନଂ ପନ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି। ଘରେତି ଅନ୍ତରଘରେ। ନିସୀଦିତୁଂ ଲବ୍ଭତେତି ଇମିନା ନିପଜ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ସଂଖିପନଂ ଅନ୍ତୋକରଣଂ ସଙ୍ଖେପୋ, ଭୂମତ୍ଥରଣେ ସଙ୍ଖେପୋ ଅସ୍ସ ସଯନସ୍ସାତି ସମାସୋ। ତସ୍ମିଂ ଭୂମତ୍ଥରଣେ ଅନ୍ତୋକରଣଭୂମତ୍ଥରତୋ ଭୂମତ୍ଥରଣମେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ସଯିତୁଞ୍ଚାତି ଅତ୍ତନୋ କପ୍ପିଯପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ସଯିତୁଞ୍ଚ ନିସୀଦିତୁଞ୍ଚ। “ପରିଭଣ୍ଡକତଂ ଭୂମିଂ ୱା ଭୂମତ୍ଥରଣସେନାସନଂ ୱା ସଙ୍ଘିକମଞ୍ଚପୀଠଂ ୱା ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକେନ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେନ ପଚ୍ଚତ୍ଥରିତ୍ୱାୱ ନିପଜ୍ଜିତବ୍ବ”ନ୍ତି ହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ଚୂଢଅୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୪) ୱୁତ୍ତଂ। ଇଦଞ୍ଚ ଆସନ୍ଦାଦୀନମ୍ପି ଅଞ୍ଞଥତ୍ତକରଣେ ପରିଭୋଗେ ଲକ୍ଖଣୱଚନଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଭଗୱତା “ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସନ୍ଦିଯା ପାଦେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ପଲ୍ଲଙ୍କସ୍ସ ୱାଢଏ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ, ତୂଲିକଂ ୱିଜଟେତ୍ୱା ବିବ୍ବୋହନଂ କାତୁଂ, ଅୱସେସଂ ଭୂମତ୍ଥରଣଂ କାତୁ”ନ୍ତି (ଚୂଢଅୱ। ୩୨୦)।

୧୯୧। ଚତୁରଂସପୀଠା ଚ…ପେ… ପଞ୍ଚଙ୍ଗା ଚ ଉଚ୍ଚପାଦକା କପ୍ପନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥତୋ ୱଚନଂ ୱିପଲ୍ଲାସେତ୍ୱା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ, “କପ୍ପିଯା”ତି ଇମିନା ୱା ସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଚତ୍ତାରୋ ଅଂସା କୋଣା ଯେସଂ, ତେ ଚ ତେ ପୀଠା ଚାତି ସମାସୋ। ତିଣ୍ଣଂ ଅପସ୍ସଯାନଂ, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ପାଦାନଂ ୱସେନ ସତ୍ତ ଅଙ୍ଗାନି ଯେସନ୍ତି ସମାସୋ। ଏକାପସ୍ସଯସ୍ସ ୱସେନ ପଞ୍ଚଙ୍ଗା। ଚତୁରଂସପୀଠାନଂ ୱିସୁଂ କପ୍ପିଯଭାୱସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସତ୍ତଙ୍ଗାଦଯୋ ପନ ଦୀଘାତି ୱିଞ୍ଞାଯନ୍ତି। ପାଠଇଯଂ ଭତ୍ତଗ୍ଗସ୍ସ ଏକଯୋଗନିଦ୍ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ଏକଯୋଗନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ସହ ୱା ପୱତ୍ତି, ସହ ୱା ନିୱତ୍ତୀତି ଘରେତି ଇମିନା ଭତ୍ତଗ୍ଗସ୍ସପି ଗହଣଂ। ଏୱ-ସଦ୍ଦୋ ଅଟ୍ଠାନପ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ତସ୍ମା ତୂଲୋନଦ୍ଧା ମଞ୍ଚପୀଠା ଘରେ ୱା ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ୱା ନିସୀଦିତୁମେୱ କପ୍ପନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ରାଯଂ ପାଠଇ

‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ମନୁସ୍ସା ଭତ୍ତଗ୍ଗେ ଅନ୍ତରଘରେ ତୂଲୋନଦ୍ଧଂ ମଞ୍ଚମ୍ପି ପୀଠମ୍ପି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି। ଭିକ୍ଖୂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚାଯନ୍ତା ନାଭିନିସୀଦନ୍ତି। ଭଗଵତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଗିହିଵିକଟଂ ଅଭିନିସୀଦିତୁଂ, ନ ତ୍ଵେଵ ଅଭିନିପଜ୍ଜିତୁ’’ନ୍ତି (ଚୂଳଵ॰ ୩୧୪)। ତେ ପନ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଵା କାରାପେନ୍ତସ୍ସ ଵା ଉଦ୍ଦାଲନକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

୧୯୨। ସାନୁଲୋମାନଂ ଛନ୍ନଂ ଚୀଵରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଚୀଵରଂ ଛଡ୍ଡି ଏତାସନ୍ତି ଵିଗ୍ଗହୋ। ପଞ୍ଚ ଭିସୀତି ଚୋଳଆଦିତୂଲଗଣନାଯ ପଞ୍ଚକା ଵୁତ୍ତା। ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଵିହାରମଞ୍ଚପୀଠାଦୀସୁ ସବ୍ବତ୍ଥ।

୧୯୩।ତୂଲଭୂଯନ୍ତି ସିମ୍ବଲିରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଖୀରଵଲ୍ଲିଆଦୀନଂ ଏରକାଦୀନଂ ତିଣାନଂ ତୂଲଭୂଯଂ। ଭିସିଗବ୍ଭୋ ଚୋଳଆଦିକୋ ପଞ୍ଚଵିଧୋ ଭିସିଗବ୍ଭୋ। ମିଗପକ୍ଖିନଂ ଲୋମାନୀତି ଏତଂ ସବ୍ବନ୍ତି ସେସୋ। ମିଗ-ସଦ୍ଦେନେଵ ସବ୍ବେପି ସୀହାଦଯୋ ଚତୁପ୍ପଦା, ପକ୍ଖି-ସଦ୍ଦେନ ସବ୍ବେପି ହଂସମୋରାଦଯୋ ଗହିତା। ନନୁ ଚ ଭିସିଗବ୍ଭସଦ୍ଦେନୋଗଧାଯ ଉଣ୍ଣାଯ ମିଗପକ୍ଖିଲୋମାନମ୍ପି ଗହଣସବ୍ଭାଵେପି ତେସଂ ଵିସୁଂ ଗହଣେ ସତି ପୁନରୁତ୍ତିଦୋସୋ ଆପଜ୍ଜତୀତି? ନାପଜ୍ଜତି ମନୁସ୍ସଲୋମପରିଚ୍ଚାଗଵିଭାଵନପ୍ପଯୋଜନସବ୍ଭାଵତୋ। ନନୁ ଚ ଏଵମ୍ପି ଦୋସୋଯେଵ, ‘‘ମନୁସ୍ସଲୋମମୁଣ୍ଣାଯ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଭିସିଗବ୍ଭାନଂ ଉପରି ନୀଯମାନତ୍ତା ଗମ୍ମତେ ବିକୋହନେପି ଅଯମେଵ ଭିସିଗବ୍ଭୋତି? ସଚ୍ଚଂ, ତଥାପି ନ ଦୋସୋ, ଗମ୍ମମାନତ୍ଥସ୍ସ ସଦ୍ଦସ୍ସ ପଯୋଗଂ ପତି କାମଚାରୋତି। ମସୂରକେ ତୂଲଵଜ୍ଜା ଅନୁଞ୍ଞାତାତି ଵିପରିଣାମେତ୍ଵା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ମସୂରକଂ ନାମ ଚମ୍ମଛଵିକା ଭିସୀତି ଵଦନ୍ତି।

୧୯୪। ଉଣ୍ଣାଯଂ ମନୁସ୍ସଲୋମଞ୍ଚ ପଣ୍ଣେ ସୁଦ୍ଧଂ ତମାଲକଞ୍ଚ ପୁପ୍ଫଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିଵେକ୍ଖିତଂ ଆସନଞ୍ଚେଵ ନ ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମନୁସ୍ସଲୋମନ୍ତି ଇମିନା ନ କେଵଲଂ ଇଧ ଏଠଅକଲୋମମେଵ ଉଣ୍ଣା, ଅଥ ଖୋ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯମଂସଜାତୀନଂ ପକ୍ଖିଚତୁପ୍ପଦାନଂ ଲୋମମ୍ପୀତି ଦସ୍ସେତି। ପୁପ୍ଫନ୍ତି ପିଯଙ୍ଗୁବକୁଲପୁପ୍ଫାଦି। ତମାଲକସଦ୍ଦେନେଵ ଉପଚାରତୋ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ଵା ‘‘ତମାଲକ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଅପ୍ପଟିଵେକ୍ଖିତନ୍ତି ଅନୁପପରିକ୍ଖିତଂ। କୀଦିସଂ ପନ ପଟିଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ, କୀଦିସଂ ନ ପଟିଵେକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି? ଯଂ ଵିନିଚ୍ଛଯତୋ ଵିଞ୍ଞାତଂ, ତଂ ନ ପଟିଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ, ଇତରଂ ହତ୍ଥେନ ପରାମସନ୍ତେନ ପଟିଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

ଅକପ୍ପିଯସଯନନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୬। ସମାନାସନିକନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା

୧୯୫। ତିଵସ୍ସନ୍ତରମେକମାସନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନୁଞ୍ଞାତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଏକସ୍ମିଂ ଆସନେ ମଞ୍ଚାଦିକେ ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ଆସନଂ ନିସୀଦନଂ ଏକମାସନଂ। ମ-କାରୋ ସନ୍ଧିଜୋ। କୀଦିସନ୍ତି ଆହ ‘‘ତିଵସ୍ସନ୍ତର’’ନ୍ତି। ତିଣ୍ଣଂ ଵସ୍ସାନମନ୍ତରମେତସ୍ସାତି ତିଵସ୍ସନ୍ତରୋ, ଦ୍ଵୀହି ଵସ୍ସେହି ମହନ୍ତତରୋ ଵା ଦହରତରୋ ଵା ଭିକ୍ଖୁ, ସୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ତିଵସ୍ସନ୍ତରଂ, ତିଵସ୍ସନ୍ତରଵନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଯୋ ପନ ଏକେନ ଵସ୍ସେନ ମହନ୍ତତରୋ ଵା ଦହରତରୋ ଵା ଏକଵସ୍ସୋଯେଵ ଵା, ତବ୍ବନ୍ତତାଯ ଵତ୍ତବ୍ବମେଵ ନତ୍ଥି। ଅଥ ଵା ତିଵସ୍ସନ୍ତରନ୍ତି କରଣତ୍ଥେ ଉପଯୋଗଵଚନଂ, ତିଵସ୍ସନ୍ତରେନ ସଦ୍ଧିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତମେଵ ସମତ୍ଥେତି ‘‘ସତ୍ତଵସ୍ସେ’’ଚ୍ଚାଦିନା।

୧୯୬। ମୁନି ଅନୁଞ୍ଞାସୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସବ୍ବେହେଵାତି ସମାନାସନିକଅସମାନାସନିକେହି ସବ୍ବେହେଵ ସଦ୍ଧିଂ।

୧୯୭। ଦୀଘାସନଂ ଦସ୍ସେତି ‘‘ଅନ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିନା। ଯଂ ତିଣ୍ଣଂ ନିସୀଦିତୁଂ ପହୋତି, ତଂ ଅନ୍ତଂ ଦୀଘାସନନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନ୍ତନ୍ତି ପଚ୍ଛିମଂ। ଅଦୀଘାସନେ ପନ ସମାନାସନିକା ନିସୀଦିତୁଂ ଲବ୍ଭନ୍ତୀତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ମଞ୍ଚକେ’’ତିଆଦିମାହ। ସବ୍ବତ୍ଥ ଅଯଥାକରଣତୋ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି।

ସମାନାସନିକନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୭। ଅସଂଵାସନିଦ୍ଦେସଵଣ୍ଣନା

୧୯୮।ଉକ୍ଖିତ୍ତୋତି କମ୍ମନାନାସଂଵାସକସଙ୍ଖାତୋ ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନେ, ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ, ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋତି ସିକ୍ଖମାନସାମଣେରସାମଣେରିସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାତସଙ୍ଖାତୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ। ଛିନ୍ନମୂଲକୋତି ଅନ୍ତିମଵତ୍ଥୁଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ। ଉକ୍ଖିତ୍ତକେସୁ ‘‘ଧମ୍ମଵାଦିନୋ ଏତେ’’ତି ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ଲଦ୍ଧିଯା ନାନାଭୂତୋ ସଂଵାସୋ ଏତସ୍ସାତି ନାନାସଂଵାସୋ, ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁଵତ୍ତକସଙ୍ଖାତୋ ଲଦ୍ଧିନାନାସଂଵାସକୋ। ସୀମତୋ ନିଗ୍ଗତା ନିସ୍ସୀମା, ସୀମନ୍ତରିକା ବହିସୀମା ଚ, ତତ୍ଥ ହତ୍ଥପାସେ ଚେପି ଠିତୋ, ସୀମାନାନାସଂଵାସକୋ ନିସ୍ସୀମଟ୍ଠିତୋ। ଵେହାଯସେ

ଆକାସେ ଠିତୋ ୱେହାୟସଣ୍ଠିତୋ ବିନ୍ଦାଗମେନ। ତତ୍ଥ ''ନାନାସଂୱାସୋ ଚା''ତିଆଦିନା ସମାହାରଦ୍ୱନ୍ଦେପି କ୍ୱଚି ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗଂ ବ୍ଯଭିଚରତୀତି ନପୁଂସକତ୍ତାଭାୱୋ ଯଥା ''ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗୋ''ତି। ଏକକମ୍ମଂ ଏକୁଦ୍ଦେସୋ ସମସିକ୍ଖତାତି ଅଯଂ ତିୱିଧୋପି ସଂୱାସୋ ନାମ। ସୋ ଯେସଂ ନତ୍ଥି, ତେ ଅସଂୱାସା। ଏତେ ହତ୍ଥପାସତୋ ବହିକରଣୱସେନ ୱଜ୍ଜେତବ୍ବା। ଏତେସୁ ହି ତିୱିଧେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକେ ସତି ଉପୋସଥାଦିକଂ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଇତରେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି।

ଅସଂୱାସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୮। କମ୍ମନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୯୯। ୱଗ୍ଗେନ ଅଧମ୍ମକମ୍ମଞ୍ଚ ସମଗ୍ଗେନ ଅଧମ୍ମକମ୍ମଞ୍ଚ ୱଗ୍ଗେନ ଧମ୍ମକମ୍ମଞ୍ଚ ସମଗ୍ଗେନ ଧମ୍ମକମ୍ମଞ୍ଚାତି ଚତ୍ତାରି କମ୍ମାନି ହୋନ୍ତୀତି ସେସୋ। ତତ୍ଥ ୱଗ୍ଗେନ ଅଧମ୍ମକମ୍ମନ୍ତି ୱଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ କରଣୀଯଂ ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ୱଗ୍ଗୋତି ଚ ସମୂହୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ସୋ ଚ ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିକରଣୀଯାଦୀସୁ ଯାୱତିକାନଂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତାନଂ ଅସମ୍ମୁଖୀଭାୱେନ, ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦାନାହରଣେନ, ସମ୍ମୁଖୀଭୂତାନଞ୍ଚ ପଟିକ୍କୋସନେନ, ତେସୁ ଏକେନାପି ୱା ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଅଧମ୍ମକମ୍ମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପନ ଧମ୍ମୋ ନାମ ''ଉତ୍ତିଦୁତିଯେ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କମ୍ମେ ଏକାଯ ଉତ୍ତିଯା କମ୍ମଂ କରୋତି, ନ ଚ କମ୍ମୱାଚଂ ଅନୁସ୍ସାୱେତି, ଅଧମ୍ମକମ୍ମ''ନ୍ତିଆଦିନା (ମହାୱ। ୩୮୭) ଏକାଯେୱ ଞତ୍ତିଯା , ତଥା ଦ୍ୱୀହି ଞତ୍ତୀହି ଏକାଯେୱ ୱା କମ୍ମୱାଚାଯ, ତଥା ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମୱାଚାହୀତି ଆଗତାଯ ଚ ତଥା ହାପନଅଞ୍ଞଥାକରଣଭାୱେନ ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ ଠପେତ୍ୱା ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେ ଚ କମ୍ମେ ଆଗତାଯ ଚ ଅକମ୍ମାରହସ୍ସ ତଜ୍ଜନୀଯପବ୍ବାଜନୀଯପଟିସାରଣୀଯନିଯସ୍ସତିୱିଧୋକ୍ଖେପନୀଯାନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ କରଣୱସେନ, କମ୍ମାରହସ୍ସ ଚ ୱିରାଧେତ୍ୱା କରଣୱସେନ ଆଗତାଯ ଚ ପାଳିଯା ୱିପରୀତା ଚ ପାଳି, ଉପସମ୍ପଦାଦିକମ୍ମୱସେନ ଆଗତା ଚ ପାଳି, ସମ୍ମୁଖାୱିନଯସତିୱିନଯଅମୂଳ୍ହୱିନଯପଟିଞ୍ଞାକରଣଯେଭୁଯ୍ୟସିକାତସ୍ସପାପି- ଯସିକାତିଣୱତ୍ଥାରକସଙ୍ଖାତାନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ ଯଥାଲାଭକରଣୱସେନ ଆଗତା ଚ ପାଳି, ତେନ କରଣୀଯଂ ଅପଲୋକନଞତ୍ତିଞତ୍ତିଦୁତିଯଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥସଙ୍ଖାତଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ କମ୍ମଂ ଧମ୍ମକମ୍ମଂ, ତପ୍ପଟିପକ୍ଖଂ ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ। ତବ୍ବିପରିଯାଯେନ ସମଗ୍ଗୋ ଧମ୍ମକମ୍ମଞ୍ଚ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଧମ୍ମୋ ଯଥାୱୁତ୍ତା ପାଳି ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ଧମ୍ମେନ କତଂ ୱାତି ଧମ୍ମିକଂ। ତବ୍ବିପରୀତଂ ଅଧମ୍ମିକଂ। ଚତୁତ୍ଥଂଯେୱାତି ତେସୁ ଚତୂସୁ କମ୍ମେସୁ ଚତୁନ୍ନଂ ପୂରଣଂ ସମଗ୍ଗେନ ଧମ୍ମିକଂ। ସେସକମ୍ମାନଂ ଭାୱେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଦୁକ୍କଟସ୍ସ ଭୱନଂ ଲକ୍ଖୀଯତୀତି ସେସକମ୍ମେସୂତି ଭାୱଲକ୍ଖଣେ ସତ୍ତମୀ। ଦୁକ୍କଟନ୍ତି କୁପ୍ପାନଂ ଅଧମ୍ମକମ୍ମୱଗ୍ଗକମ୍ମାନଂ କତତ୍ତା ଦୁକ୍କଟଂ।

୨୦୦। ଇଦାନି ଯଦିଦଂ ସମଗ୍ଗେନ ଧମ୍ମିକଂ ନାମ, ତଂ ଯେହି ସଙ୍ଘେହି କାତବ୍ବଂ, ତେସଂ ପଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଚତୁୱଗ୍ଗୋ''ତିଆଦିମାହ। ଚତ୍ତାଦୀନଂ ସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟୱୁତ୍ତିତ୍ତା ଚତୁନ୍ନଂ ୱଗ୍ଗୋତିଆଦିନା ୱିଗ୍ଗହୋ। ଦସୱୀସତିୱଗ୍ଗିକୋତି ଦସନ୍ନଂ ୱୀସତିଯା ଚ ୱଗ୍ଗଭେଦୱସେନ ଦସୱୀସତୀନଂ ୱଗ୍ଗୋତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ଣିକୋ ସକତ୍ଥୋ। ୱୀସତିଯା ୱଗ୍ଗୋ, ଅତିରେକେନ ସହିତୋ ୱୀସତିୱଗ୍ଗୋତି ୱିଗ୍ଗହୋ।

୨୦୧-୨। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ କମ୍ମାନଂ ନିଯମେତି ''ଚତୂ''ତିଆଦିନା। ଅବ୍ଭାନଂ ଉପସମ୍ପଦଂ ପୱାରଣଂ ଠପେତ୍ୱା ଚତୁୱଗ୍ଗୋ ଚାତିଆଦିନା ଯୋଜେତ୍ୱା ସବ୍ବକମ୍ମେସୁ କମ୍ମପତ୍ତୋତି ଦୀପିତୋତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଚତୁୱଗ୍ଗାଦଯୋ କମ୍ମପତ୍ତିକିରିଯାଯଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ଇଧ ପନ ସଦ୍ଦ- ସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭାନାଦୀନଂ କେସଞ୍ଚି ଠପିତତ୍ତା ପଦେସସଦ୍ଦେ ଗଯ୍ହତି। କମ୍ମପତ୍ତୋତି କମ୍ମସ୍ସ ପତ୍ତୋ ଯୁତ୍ତୋ ଅନୁରୂପୋ। ଇତରୋତି ୱୀସତିୱଗ୍ଗୋ ଅତିରେକୱୀସତିୱଗ୍ଗୋ। ସବ୍ବକମ୍ମେସୂତି ଏତ୍ଥ ପନ ସଦ୍ଦ-ସଦ୍ଦୋ ସବ୍ବସଦ୍ଦେ। ନନୁ ଚ ୱୀସତିୱଗ୍ଗସ୍ସ କମ୍ମପତ୍ତଭାୱେସତି ଅତିରେକୱୀସତିୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଗେୱାତି ୱିଞ୍ଞାଯତି। ତଥା ସତି ସୋ କସ୍ମା ୱୁତ୍ତୋତି? ସଚ୍ଚଂ, ତଥାପି ସୋ ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିନା ସଙ୍ଘେନ କତ୍ତବ୍ବକମ୍ମଂ ଊନକତରେନ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଅତିରେକେନ ପନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଞାପନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତୋ।

୨୦୩। ଇଦାନି ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିକେନ ଛନ୍ଦାହରଣେନ ପୂରେତବ୍ବୋତି ଦସ୍ସେତି ''ଚତୂ''ତିଆଦିନା। ପାରାଜିକାଦିଭାୱମନାପନ୍ନତ୍ତା ପକତିଯା ସଭାୱେନେୱ ଠିତୋ ଅତ୍ତା ଯେସଂ, ପକତୋ ୱା ତତୋଯେୱ କମ୍ମେସୁ ଅୱିଗତୋ ଅତ୍ତା ଯେସଂ ତେତି ପକତତ୍ତକା, ପାରାଜିକୌକ୍ଖିତ୍ତକଲଦ୍ଧିନାନାସଂୱାସକେହି ଅଞ୍ଞେ। ପରେତି ଏକସୀମଟ୍ଠା ତାଦିସାଯେୱ ଅଞ୍ଞେ। ସେସେପୀତି ଅୱସେସେ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗାଦିକରଣୀଯେପି।

୨୦୪। ଇଦାନି ୱତ୍ଥୁଞତ୍ତିଅନୁସ୍ସାୱନସୀମାଦିୱିପତ୍ତିତୋ, କମ୍ମୱିପତ୍ତୀସୁ ପରିସତୋ ଚ ପଟିକ୍କୋସତୋ ଚ କମ୍ମସ୍ସ କୁପ୍ପାକୁପ୍ପଭାୱଂ ତତ୍ଥ ଚ ଆପତ୍ତିଆଦିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଚତୂ''ତିଆଦି ମାହ। ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିକତ୍ତବ୍ବଂ ଅସଂୱାସଗଣପୂରଂ ୱା କମ୍ମାରହଗଣପୂରଂ ୱା କମ୍ମଞ୍ଚ ଗରୁକଟ୍ଠଗଣପୂରଂ ୱା ପରିୱାସାଦିକମ୍ମଞ୍ଚାତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ଚ କମ୍ମାରହୋ ଗରୁକଟ୍ଠତୋ ଅଞ୍ଞୋ, ନିକ୍ଖିତ୍ତୱତ୍ତୋ ପନ ଗରୁକଟ୍ଠୋ ଗଣପୂରକୋ ହୋତିଯେୱ। କତନ୍ତି

ଚତୁଓ୍ଗାଦିନା କତଂ।

୨୦୫।ଓ୍ଗାରେଯ୍ୟାତି ଅନ୍ତରାଯେ ଅସତି ଅନ୍ତମସୋ ଏକୋପି ଓ୍ଗାରେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନ୍ତରାଯେତି ପାପେହି କରିଯମାନେ ଜୀଓ୍ଇତବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯେ ସତି। ଅନନ୍ତରାଯିକା ଚେ ନ ଓ୍ଗାରେନ୍ତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ଦିଟ୍ଠାଓ୍ଇନ୍ତି ଅଞ୍ଞେ ଅଞ୍ଞେ ଦିଟ୍ଠିଂ ଲଦ୍ଧିଂ ''ଅଧମ୍ମକମ୍ମଂ ଇଦଂ, ନ ମେତଂ ଖମତୀ''ତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଆଓ୍ଇ କରେଯ୍ୟୁନ୍ତି ସେସୋ। ଏକୋଧିଟ୍ଠାନନ୍ତି ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ''ନ ମେତଂ ଖମତୀ''ତି ଅଧିଟ୍ଠାନଂ କରେଯ୍ୟାତି ସେସୋ। ତତୋଧିକାତି ତୀହି ଅଧିକା। ତେ ପନ ସଙ୍ଘଓ୍ଗ ପହୋନ୍ତି ଅଞ୍ଞେ କମ୍ମଂ ନିହରିତୁଂ।

୨୦୬।ଖିଓ୍ଗଚିତ୍ତୋ ନାମ ଉମ୍ମତ୍ତକୋ। ଦୁଖଟ୍ଟିତୋତି ଓ୍ଏଦନଟ୍ଟୋ। ନ ରୂହତୀତି ଗଯ୍ହନ୍ତଂ ନ ରୋହତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୭। ଅନ୍ତମସୋ ଅନନ୍ତରସ୍ସାପି ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ପକତ...ପେ... ଭିକ୍ଖୁନୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏକସୀମାଯଂ ତିଟ୍ଠତୀତି ଏକସୀମଟ୍ଠୋ। ସମୋ ସଂଓ୍ଗସୋ ଅସ୍ସାତି ସମସଂଓ୍ଗସୋ। ଏକସୀମଟ୍ଠୋ ଚ ସୋ ସମସଂଓ୍ଗସୋ ଚ, ପକତତ୍ତୋ ଚ ସୋ ଏକସୀମଟ୍ଠସମସଂଓ୍ଗସୋ ଚ, ସୋ ଚାଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ଚାତି ସଦ୍ଦତ୍ଥ କମ୍ମଧାରଯୋ, ତସ୍ସ। ଏତ୍ଥ ପନ ଅଓ୍ଇପନ୍ନସୀଲୋ ପକତତ୍ତୋତି ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସାତି ଅଞ୍ଞେ ଲଦ୍ଧିଂ ପକାସେନ୍ତସ୍ସ। ରୂହତୀତି ପଟିକ୍ଖେପୋ ରୁହତି।

୨୦୮।ଧମ୍ମିକଂ କମ୍ମନ୍ତି ଧମ୍ମେନ କତ୍ତବ୍ବଂ ଅପଲୋକନାଦିକମ୍ମଂ। ପଟିକ୍କୋସେଯ୍ୟାତି ନିଓ୍ଗରେଯ୍ୟ। ତିରୋକ୍ଖା କାଯସାମଗ୍ଗିଂ ଓ୍ଗ ଛନ୍ଦଂ ଓ୍ଗତି ଓ୍ଗ-ସଦ୍ଦଂ ନେତ୍ୱା ଅତ୍ଥୋ ନେତବ୍ବୋ। ତିରୋକ୍ଖାତି ପରମ୍ମୁଖା। ସୋ ସମ୍ମୁଖା-ସଦ୍ଦୋ ଓ୍ଇଯ ନିପାତୋ, ଅଥ ଓ୍ଗ ଅକ୍ଖ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଓ୍ଇସଯତୋ ତିରୋ ବହୀତି ଅତ୍ଥୋତି।

କମ୍ମନିଦ୍ଦେସଓ୍ଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨୯। ମିଚ୍ଛାଜୀଓ୍ଇଓ୍ଇଜ୍ଜନାନିଦ୍ଦେସଓ୍ଣ୍ଣନା

୨୦୯। ଆଗମ୍ମ ଜୀଓ୍ଇନ୍ତି ଏତେନାତି ଆଜୀଓ୍ଇୋ, କୋ ସୋ? ପଚ୍ଚଯପରିଯେସନଓ୍ଗଯାମୋ। ମିଚ୍ଛାଯ ଆଜୀଓ୍ଇୋ, ତସ୍ସ ଓ୍ଇଓ୍ଇଜ୍ଜନା ମିଚ୍ଛାଜୀଓ୍ଇଓ୍ଇଜ୍ଜନା। ସା ପନାଯଂ ଅତ୍ଥତୋ ''ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ପାତିମୋକ୍ଖସଂଓ୍ଗରସଂଓ୍ଇତୋ ଓ୍ଇହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ''ତି (ଓ୍ଇଭ। ୫୦୮) ଏଓ୍ଗଂ
ପାତିମୋକ୍ଖସଂଓ୍ଗରସମ୍ପତ୍ତିଯା ପଟିପତ୍ତିଦସ୍ସନଓ୍ଗସେନ ଆଗତୋ ଆଚାରୋ ଚେଓ୍ଗ ଯଥାକ୍କମେନ
ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯପାଚିତ୍ତିଯପାଟିଦେସନୀଯଦୁବ୍ଭାସିତଦୁକ୍କଟାନଂ କାରଣଭୂତସ୍ସ ଆଜୀଓ୍ଗହେତୁପଞ୍ଞତ୍ତାନଂ
ଅଭୂତାରୋଚନସଞ୍ଚରିତ୍ତଅଞ୍ଞାପଦେସଭୂତାରୋଚନପଣୀତଭୋଜନଓ୍ଇଞ୍ଞତ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିଭୋଜନଓ୍ଇଞ୍ଞତ୍ତିସୂପୋଦନଓ୍ଇଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦାନଂ ଓ୍ଇତିକ୍କମସ୍ସ ଚ କୁହନଲପନନେମିତ୍ତିକତା ନିପ୍ପେସିକତା ଲାଭେନ ଲାଭଂ ନିଜିଗୀସନତାତି ଏଓ୍ଗମାଦୀନଞ୍ଚ ପାପଧମ୍ମାନଂ ଓ୍ଗସେନ ପଓ୍ଗତ୍ତଂ ମିଚ୍ଛାଜୀଓ୍ଇରତିସଙ୍ଖାତଂ ଆଜୀଓ୍ଗପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲଞ୍ଚ। ତସ୍ସା ପନ କସ୍ସଚି ଇଧ ଦସ୍ସନଂ ଯଥା ଦସ୍ସେତୁମାରଦ୍ଧଂ ପାତିମୋକ୍ଖସଂଓ୍ଗରସଙ୍ଖାତାଯ ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖାଯ,
ଚତୁରାରକ୍ଖଓ୍ଇପସ୍ସନାଓ୍ଗସେନ ଆଗତାନଂ ଅଧିଚିତ୍ତଅଧିପଞ୍ଞାସଙ୍ଖାତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସିକ୍ଖାନଞ୍ଚ ଉପକାରକଧମ୍ମପରିଦୀପନତ୍ଥନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ଏଓ୍ଗମୀଦିସଂ ଓ୍ଇଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ, ତଂ ଦସ୍ସେତି ''ଦାରୁ''ନ୍ତିଆଦିନା। ତତ୍ଥ ''ଦାରୁ''ନ୍ତିଆଦୀନି ''ଦଦେ''ତି ଏତସ୍ସ ପତ୍ତିକମ୍ମଂ। ଚୁଣ୍ଣଂ ସିରୀସଚୁଣ୍ଣାଦିନହାନିଯଚୁଣ୍ଣଂ। ନ୍ହାନମୁଖୋଦକନ୍ତି ନ୍ହାନଞ୍ଚ ମୁଖଞ୍ଚ, ତସ୍ସ ଉଦକନ୍ତି ସମାସୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପଣ୍ଣାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। କୁଲସଙ୍ଗହାତି କୁଲସଙ୍ଗହକରଣେନ।

୨୧୦। ପରିଭଟତି ପରେସଂ ଦାରକେ ପରିହରତୀତି ପରିଭଟୋ, ପରିଭଟସ୍ସ କମ୍ମଂ ପାରିଭଟକୋ, ସକତ୍ଥେ ତମେଓ୍ଗ ପାରିଭଟକତା। ଅଲଙ୍କରଣାଦିନା କୁଲଦାରକପରିହରଣସ୍ସେତଂ ନାମଂ। ମୁଗ୍ଗସ୍ସ ସୂପୋ ମୁଗ୍ଗସୂପୋ, ସୋଯେଓ୍ଗ ମୁଗ୍ଗସୁପ୍ପୋ। ଯଥା ମୁଗ୍ଗସୂପେ ପଚ୍ଚମାନେ କୋଚିଦେଓ୍ଗ ମୁଗ୍ଗୋ ନ ପଚ୍ଚତି, ଅଓ୍ଗସେସା ପଚ୍ଚନ୍ତି, ଏଓ୍ଗଂ ଯସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଓ୍ଗଚନେ କିଞ୍ଚିଦେଓ୍ଗ ସଚ୍ଚଂ ହୋତି, ସେସଂ ଅଲିକଂ, ଅଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ମୁଗ୍ଗସୂପସଦିସତାଯ ଉପଚାରେନ ''ମୁଗ୍ଗସୁପ୍ପୋ''ତି ଓ୍ଇଚ୍ଚତି, ତସ୍ସ ଭାଓ୍ଗୋ ମୁଗ୍ଗସୁପ୍ପତା । ସଚ୍ଚାଲିକେନ ଜୀଓ୍ଇତକପ୍ପନସ୍ସେତଂ ଅଧିଓ୍ଗଚନଂ। ଘରଓ୍ଗତ୍ଥୁଆଦିସମ୍ବନ୍ଧିନୀ ଓ୍ଇଜ୍ଜା ଓ୍ଗତ୍ଥୁଓ୍ଇଜ୍ଜା। ପାରିଭଟକତା ଚାତିଆଦିନା ଦ୍ୱନ୍ଦୋ ନପୁଂସକତ୍ତାଭାଓ୍ଗେ ପାରି...ପେ... ଓ୍ଇଜ୍ଜା, ତାଯ। ରସ୍ସୋ ପନ ଗାଥାବନ୍ଧଓ୍ଗସେନ, ତଥା ଦୀଘୋ। ପହିଣାନଂ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ କମ୍ମେ ତେସଂ ତେସଂ ନିଯୁଞ୍ଜନଂ ପହେଣଂ। ଆଦରେନ ଦୂତେନ କାରେତବ୍ବଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି କମ୍ମଂ ଦୂତକମ୍ମଂ। ପିସନଂ ପେସନଂ, ଜଙ୍ଘାଯ ପାଦେନ ପେସନଂ ଜଙ୍ଘପେସନଂ, ତମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଜଙ୍ଘପେସନିଯଂ। ତେସଂ ତେସଂ ଗିହୀନଂ ଗାମନ୍ତରଦେସନ୍ତରାଦୀସୁ
ସାସନପଟିସାସନହରଣସ୍ସେତମଧିଓ୍ଗଚନଂ।

୨୧୧। ଲାଭାସାଯ ଲଞ୍ଜଦାନଂ ଅନୁପ୍ପଦାନଂ। ସମ୍ବୁଦ୍ଧପ୍ପଟିକୁଟ୍ଠେନ ବୁଦ୍ଧଗରହିତେନ ଅଙ୍ଗଓ୍ଇଜ୍ଜାନକ୍ଖତ୍ତଓ୍ଇଜ୍ଜାସୁପିନଓ୍ଇଜ୍ଜାଭୂତଓ୍ଇଜ୍ଜାଦିନା ଅଞ୍ଞେନ ଓ୍ଗ।

୨୧୨। ଅଞ୍ଞାତକାନଂ ଅପ୍ପୱାରିତାନଂ ୱିଞ୍ଞାପନଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି, ଯାଚନୱସେନ ପୱତ୍ତୋ କାଯୱଚୀପଯୋଗୋ। ବୁଦ୍ଧପ୍ପଟିକୁଟ୍ଠେନ ମିଚ୍ଛାଜୀୱେନ ପଚ୍ଚଯପରିଯେସନା ଅନେସନା। ଅଭୂତସ୍ସ ଅତ୍ତନି ଅୱିଜ୍ଜମାନସ୍ସ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ଉଲ୍ଲପନଂ କଥନଂ ଅଭୂତୁଲ୍ଲପନା। କୁହନାଦୀହୀତି କୁହନାଲପନାଦୀହି। ତତ୍ଥ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକସନ୍ନିସ୍ସିତସ୍ସ ପଚ୍ଚଯପ୍ପଟିସେୱନସାମନ୍ତଜପ୍ପନୈରିଯାପଥସଣ୍ଠାପନୱସେନ ଜନୱିମ୍ହାପନା କୁହନା। ୱିହାରଂ ଆଗତେ ମନୁସ୍ସେ ଦିସ୍ୱା ‘‘କିମତ୍ଥାଯ ଭୋନ୍ତୋ ଆଗତା, କିଂ ଭିକ୍ଖୂ ନିମନ୍ତେତୁ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ମଯି ରାଜା ପସନ୍ନୋ, ଅସୁକୋ ଚ ଅସୁକୋ ଚ ରାଜମହାମତ୍ତୋ ପସନ୍ନୋ’’ତି ୱା ଆଦିନା ନଯେନ ଆଲପନା ଲପନା। ଖାଦନୀଯଂ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ‘‘କିଂ ଖାଦନୀଯଂ ଲଭିତ୍ଥା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ନିମିତ୍ତକରଣାଦି ନେମିତ୍ତକତା। ‘‘ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ଅପ୍ପସନ୍ନୋ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଗରହଣାନି ଚ ‘‘ଏତଂ ଏତ୍ଥ କଥେଥା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱାଚାଯ ଉକ୍ଖିପନାଦି ଚ ନିପ୍ପେସିକତା। ଅପ୍ପେନ ଲାଭେନ ବହୁକଂ ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ଗହେତୁଂ ଇଚ୍ଛନଂ ଲାଭେନ ଲାଭଂ ନିଜିଗୀସନତା। କୁଲଦୂସାଦୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ରୂପିଯପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣରୂପିଯସଂୱୋହାରା ସଙ୍ଗଯ୍ହନ୍ତୀତି।

ମିଚ୍ଛାଜୀୱୱିୱଜ୍ଜନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୦। ୱତ୍ତନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୧୩। ସୌପାହନୋ…ପେ… ଚୀୱରଂ ସୀସେ କରିତ୍ୱା ୱା ଆଗନ୍ତୁକୋ ଆରାମଂ ନ ପୱିସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଛତ୍ତୋତି ସୀସେ କତଛତ୍ତେନ ସଛତ୍ତୋ। ଓଗୁଣ୍ଠିତୋତି ସସୀସଂ ପାରୁପିତୋ। ‘‘ପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପୋ, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ଉପଚାରସୀମାସମୀପଂ ପତ୍ୱା ଉପାହନାଓମୁଞ୍ଚନାଦିସବ୍ବଂ କତ୍ୱା ଆରାମୋ ପୱିସିତବ୍ବୋତି ଅଯମେତ୍ଥ ବ୍ୟତିରେକଲଦ୍ଧୋ ଅତ୍ଥୋ।

୨୧୪। ପାନୀଯେନ ପାଦେ ନ ଧୋୱେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପଟିକ୍କମନଂ ପତ୍ୱା ଏକମନ୍ତେ ପତ୍ତଚୀୱରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପତିରୂପେ ନିସଜ୍ଜ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ପାନୀଯଂ ପାତବ୍ବଂ, ପରିଭୋଜନୀଯେନ ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ପାଦା ଧୋୱିତବ୍ବାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ୱୁଡ୍ଢତରେ ଆୱାସିକେପି ଚ ଅଭିୱାଦେଯ୍ୟାତି ଇମିନା ୱସ୍ସଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ନୱକେନ ଆୱାସିକେନ ଅଭିୱାଦାପେତବ୍ବନ୍ତି ଦୀପେତି। ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ ସଯନାସନନ୍ତି ‘‘କତମଂ ସେନାସନଂ ପାପୁଣାତି, ଅଜ୍ଝାୱୁଟ୍ଠଂ ଅନଜ୍ଝାୱୁଟ୍ଠଂ ୱା’’ତି ସେନାସନଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ଇଦଞ୍ଚ ପୁଚ୍ଛାଯ ଲକ୍ଖଣୱଚନଂ। ତସ୍ମା ଆୱାସିକୱତ୍ତେ ୱୁତ୍ତମଜ୍ଝାୱୁଟ୍ଠାଦିକଞ୍ଚ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ସଚେ ‘‘ଅନଜ୍ଝାୱୁଟ୍ଠ’’ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି, କୱାଟଂ ଆକୋଟେତ୍ୱା ମୁହୁତ୍ତଂ ଆଗମେତ୍ୱା ଘଟିକଂ ଉଗ୍ଘାଟେତ୍ୱା କୱାଟଂ ପଣାମେତ୍ୱା ବହି ଠିତେନ ଉଲ୍ଲୋକେତ୍ୱା ପୱିସିତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ସେନାସନୱତ୍ତଂ କାତବ୍ବଂ। ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତଂ।

୨୧୫-୬। ଗମିକୋ ପକ୍କମେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ‘‘ପଟିସାମେତ୍ୱା’’ତିଆଦୀନିମସ୍ସ ପୁବ୍ବକିରିଯାପଦାନି। ଦାରୁମତ୍ତିକଭଣ୍ଡକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ମଞ୍ଚପୀଠାଦିଦାରୁଭଣ୍ଡଂ ରଜନଭାଜନାଦିମତ୍ତିକାଭଣ୍ଡଂ। ପଟିସାମେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥି ଚେ ଅନୋୱସ୍ସକେ ସଣ୍ଠପେତ୍ୱା। ଥକେତ୍ୱାନାତି ଦ୍ୱାରୱାତପାନେହି ପିଧାଯ । ସାଧୁକଂ ସଙ୍ଗୋପେତ୍ୱାନାତି ଚତୂସୁ ପାସାଣେସୁ ମଞ୍ଚଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ମଞ୍ଚେ ମଞ୍ଚସ୍ସ, ପୀଠେ ପୀଠସ୍ସ ଆରୋପନେନ ସେନାସନସ୍ସ ଉପରୂପରି ପୁଞ୍ଜକରଣେନ ସାଧୁକଂ ସଙ୍ଗୋପନଂ କତ୍ୱା। ନ ଚାତି ନେୱ। ଗମିକୱତ୍ତଂ।

୨୧୭-୮।ଆୱାସିକୋତି ଇଦଂ ‘‘ପଞ୍ଞପେଯ୍ୟା’’ତିଆଦୀନଂ କତ୍ତୁପଦଂ। ନୱକମ୍ମକରଣାଦିଭାରନିତ୍ଥରଣତାଯ ଆୱାସୋ ୱିହାରୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଆୱାସିକୋ। ଯସ୍ସ ପନ କେୱଲଂ ୱିହାରେ ନିୱାସନମତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି, ସୋ ନେୱାସିକୋ। ଉଭୋପି ତେ ଇଧ ଆୱାସିକ-ସଦ୍ଦେନ ସଙ୍ଗହିତା। ପାଦୋଦପ୍ପଭୁତିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପଭୁତି-ସଦ୍ଦେନ ପାଦପୀଠପାଦକଥଲିକାନଂ ଗହଣଂ। ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱାନ ପତ୍ତଚୀୱରଂ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ପଞ୍ଞପେ ସଯନାସନନ୍ତି ‘‘ଏତଂ ତୁମ୍ହାକଂ ସେନାସନଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ଏୱଂ ସଯନାସନଂ ପଞ୍ଞପେଯ୍ୟ, ପକାସେଯ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୧୯।ଅଜ୍ଝାୱୁଟ୍ଠନ୍ତି ପୁବ୍ବେ ଭିକ୍ଖୂହି ନିୱୁଟ୍ଠଂ। ଗୋଚରାଗୋଚରଂ ୱଦେତି ‘‘ଭିକ୍ଖାଚାରଗାମୋ ଦୂରୋ, ଆସନ୍ନୋ’’ତି ୱା, ‘‘କାଲସ୍ସେୱ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତବ୍ବଂ, ଦିୱା ୱା’’ତି ଏୱଂ ଗୋଚରଞ୍ଚ, ‘‘ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକାନଂ ୱା ଗାମୋ, ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଭିକ୍ଖୋ ୱା’’ତିଆଦିନା ଅଗୋଚରଞ୍ଚ ୱଦେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନାନୀତିଆଦୀନିପି ‘‘ୱଦେ’’ତି ଇମସ୍ସେୱ କମ୍ମୱଚନାନି। ସେଖସମ୍ମୁତିନ୍ତି ଯସ୍ସ ସଦ୍ଧସ୍ସ କୁଲସ୍ସ ସଙ୍ଘୋ ସେଖସମ୍ମୁତିଂ ଦେତି, ତଂ କୁଲଞ୍ଚ।

୨୨୦।ପୱେସନିକ୍ଖମେ କାଲନ୍ତି ‘‘କେସୁଚି ଠାନେସୁ ୱାଳମିଗା ୱା ଅମନୁସ୍ସା ୱା ହୋନ୍ତି, ଇମଂ କାଲଂ ପୱିସିତବ୍ବଂ ନିକ୍ଖମିତବ୍ବଞ୍ଚା’’ତି ଏୱଂ ପୱେସନିକ୍ଖମେ ଚ କାଲଂ। ଏତଂ ପନ ଆସନପଞ୍ଞପନାଦିକଂ ସବ୍ବଂ ୱତ୍ତଂ ୱୁଡ୍ଢତରେ ଆଗତେ ଚୀୱରକମ୍ମାଦିଂ ୱା ନାତିଗିଲାନସ୍ସ ଭେସଜ୍ଜଂ ୱା ଠପେତ୍ୱାପି କାତବ୍ବଂ। ମହାଗିଲାନସ୍ସ ପନ ଭେସଜ୍ଜମେୱ କାତବ୍ବଂ। ଚେତିଯଙ୍ଗଣୱତ୍ତଂ କରୋନ୍ତେନାପି ତସ୍ସ ୱତ୍ତଂ କାତୁଂ ଆରଭିତବ୍ବଂ। ପଣ୍ଡିତୋ ହି ଆଗନ୍ତୁକୋ ‘‘କରୋହି ତାୱ ଭେସଜ୍ଜଂ, ଚେତିଯଙ୍ଗଣଂ ସମ୍ମଜ୍ଜାହୀ’’ତି ଚ ୱଦେଯ୍ୟ। ଅପିଚ ବୀଜନେନ ବୀଜିତବ୍ବୋ, ପାଦାପିସ୍ସ ଧୋୱିତବ୍ବା, ତେଲେନ

ମକ୍ଖିତବ୍ବା। ପିଟ୍ଠି ଚେ ଆଗିଲାଯତି, ସମ୍ବାଧେତବ୍ବା। ନଓକସ୍ସ ପନ ଆଗନ୍ତୁକସ୍ସ ''ଇଦମାସନଂ, ଏତ୍ଥ ନିସୀଦା''ତିଆଦିନା ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ନିସିନ୍ନୋଯେଓା''ତିଆଦିମାହ। ନିସିନ୍ନୋଯେଓାତି ଇମିନା ''ଠିତୋଯେଓା''ତିଆଦିଂ ଉପଲକ୍ଖେତି। ସମ୍ମୁଦିସେତି ଆଦରେନ ଓଦେଯ୍ଯ। ଆଓାସିକଓତ୍ତଂ।

''ଓତ୍ତ''ନ୍ତି ପନ ସାମଞ୍ଞେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ନ ଥେରେ ଭିକ୍ଖୂ ଅତିଅଲ୍ଲୀଯିତ୍ଵା ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ମହାଥେରସ୍ସ ନିସିନ୍ନାସନତୋ ଏକଂ ଦ୍ଵେ ଆସନାନି ଠପେତ୍ଵା ''ନିସୀଦା''ତି ଓୁତ୍ତେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ନ ନଓାପି ଭିକ୍ଖୂ ଆସନେନ ପଟିବାହିତବ୍ବା, ନ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଓତ୍ଥରିତ୍ଵା ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ସଚେ ଅକତ୍ଵା ଉଦକକିଚ୍ଚଂ କାତବ୍ବଂ, ଯଥା ସୂପସ୍ସ ଓକାସୋ ହୋତି, ଏଓମତ୍ତାଯ ଓଦନୋ ଗଣ୍ହିତବ୍ବୋ, ଥେରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ''ଠପେତ୍ଵା ଅଗ୍ଗକଂ ଓଦନାଦିକଂ ସଙ୍ଗଂ ସଙ୍ଗେସଂ ସମକଂ ସମ୍ପାଦେହୀ''ତି ଓତ୍ତବ୍ବଂ, ନ ତାଓ ଥେରେନ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ, ଭୁତ୍ତାଓିନା ନ ତାଓ ଉଦକଂ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ, ଭତ୍ତଗ୍ଗତୋ ନିଓତ୍ତନ୍ତେହି ଯଥାନୁରୂପଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ଵା ଓିରଠଥାଯ ପାଠଇଯା ଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଏଓମାଦିକଞ୍ଚ ତଦନୁରୂପଂ ସେଖିଯଓତ୍ତଞ୍ଚ ସମ୍ପାଦେତବ୍ବନ୍ତି ଇଦଂ ଭତ୍ତଗ୍ଗଓତ୍ତଞ୍ଚ ସାଧୁକଂ ଅତରମାନେନ ଗାମୋ ପଓିସିତବ୍ବୋ, ''ଇମିନା ପଓିସିସ୍ସାମି, ଇମିନା ନିକ୍ଖମିସ୍ସାମୀ''ତି ନିଓେସନଂ ପଓିସନ୍ତେନ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତବ୍ବଂ, ନାତିସହସା ପଓିସିତବ୍ବଂ, ନାତିସହସା ନିକ୍ଖମିତବ୍ବଂ, ନାତିଦୂରେ ନଚ୍ଚାସନ୍ନେ ଠାତବ୍ବଂ, ନାତିଚିରଂ ଠାତବ୍ବଂ, ନାତିଲହୁକଂ ନିଓତ୍ତିତବ୍ବଂ, ଦାତୁକାମତାକାରଂ ଞତ୍ଵା ଠାତବ୍ବଂ, ଯୋ ପଠମଂ ଗାମତୋ ପଟିକ୍କମତି, ତେନ ଆସନପଞ୍ଞପନାଦି ସଙ୍ଗଂ କାତବ୍ବଂ, ଯୋ ପଚ୍ଛା, ତେନ ଆସନୁଦ୍ଧରଣାଦି ସଙ୍ଗଂ କାତବ୍ବନ୍ତି ଏଓମାଦିକଞ୍ଚ ତଦନୁରୂପଂ ସେଖିଯଓତ୍ତଞ୍ଚ ସମ୍ପାଦେତବ୍ବନ୍ତି ଇଦଂ ପିଣ୍ଡଚାରିକଓତ୍ତଞ୍ଚ କାତବ୍ବଂ।

ସେନାସନଟ୍ଠାନେ ସଙ୍ଗଂ ଓତ୍ତଞ୍ଚ ସମ୍ପାଦେତ୍ଵା ତତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ଵା ସାଧୁକଂ ନିଓାସେତ୍ଵା ପାରୁପିତ୍ଵା ଚ ଅତରମାନେନ ଗାମୋ ପଓିସିତବ୍ବୋତିଆଦି ସଙ୍ଗଂ ପିଣ୍ଡଚାରିକଓତ୍ତଂ କାତବ୍ବଂ। ପାନୀଯପରିଭୋଜନୀଯଅଗ୍ଗିଅରଣିସହିତକତ୍ତରଦଣ୍ଡା ଉପଟ୍ଠପେତବ୍ବା, ନକ୍ଖତ୍ତପଦାନି ସକଲାନି ଓା ଏକଦେସାନି ଓା ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବାନି, ଦିସାକୁସଲେନ ଭଓିତବ୍ବନ୍ତି ଇଦଂ ଆରଞ୍ଞିକଓତ୍ତଞ୍ଚ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂଯେଓ ହୋତୀତି ଅଓଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି।

ଓତ୍ତନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୧। ଓିକପ୍ପନାନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା

୨୨୧।ସମ୍ମୁଖା ପରମ୍ମୁଖାତି ସସ୍ସ ମୁଖଂ, ପରସ୍ସ ମୁଖନ୍ତି ଓିଗ୍ଗହୋ, ସମ୍ମୁଖେନ ପରମ୍ମୁଖେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ମୁଖାଓିକପ୍ପନା ପରମ୍ମୁଖାଓିକପ୍ପନାତି ଭେଦା ଦୁଓେ ଓିକପ୍ପନା ଓୁତ୍ତାତି ଯୋଜନା । ଭେଦାତି ଓିସେସତୋ। ଅଥ ଓା ସସ୍ସ ମୁଖଂ ମୁଖସମ୍ବନ୍ଧିଓଚନଂ ଅସ୍ସା ଓିକପ୍ପନାଯାତି ସମାସୋ। ତଥା ପରମ୍ମୁଖା। ସମ୍ମୁଖା ଚ ପରମ୍ମୁଖା ଚ, ତସ୍ସା ଭେଦୋ, ତତୋ। ସମ୍ମୁଖାଯ ସମ୍ମୁଖଓିକପ୍ପନାଯ। ତ୍ଵୟସ୍ସାତି ଓିକପ୍ପନଓିଧାନଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରଓିଧାନଞ୍ଚ ଜାନନ୍ତସ୍ସ।

୨୨୨।ତେନାତି ଯସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଓିକପ୍ପେତି, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା। ପରିଭୋଗାଦିକନ୍ତି ପରିଭୋଗଂ ଓିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଞ୍ଚ।

୨୨୪-୫।ଅପରାସମ୍ମୁଖାଓେକାତି ଏତ୍ଥ ଓା-ସଦ୍ଦୋ ପକ୍ଖନ୍ତରେ, ଅଥ ଓାତି ଅତ୍ଥୋ, ଅପି-ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ ଓା ଓା-ସଦ୍ଦୋ, ସୋ ଅପରା-ସଦ୍ଦତୋ ପରଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ଅପରାପି ଏକା ସମ୍ମୁଖାଓିକପ୍ପନା ଅତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। କଥନ୍ତି ଆହ ''ଭିକ୍ଖୁସ୍ସା''ତିଆଦି। ''ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମୀନ''ନ୍ତି ଓୁତ୍ତତ୍ତା ''ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ''ତିଆଦୀସୁ ତିସ୍ସାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ତିସ୍ସାଯ ସିକ୍ଖମାନାଯ ତିସ୍ସାଯ ସାମଣେରିଯା ତିସ୍ସସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସାତିପି ଓିଞ୍ଞାତବ୍ବଂ।

୨୨୬।ପରମ୍ମୁଖାଓିକପ୍ପନାତି ପରମ୍ମୁଖେନ ଓିକପ୍ପନେନ, ପରମ୍ମୁଖାଓିକପ୍ପନାତି ଓା ଗହେତବ୍ବଂ, ପରମ୍ମୁଖାଓିକପ୍ପନା କଥନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୨୭।ମିତ୍ତୋତି ଦଳ୍ହମିତ୍ତୋ। ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋତି ଦିଟ୍ଠମତ୍ତମିତ୍ତୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ଓିକପ୍ପନାନଂ କିଂ ନାନାକରଣନ୍ତି? ସମ୍ମୁଖାଓିକପ୍ପନାଯ ତାଓ ସଯଂ ଓିକପ୍ପେତ୍ଵା ପରେନ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାପେତି, ତେନେଓ ସା ସମ୍ମୁଖାଓିକପ୍ପନା ନାମ ଜାତା। ପରମ୍ମୁଖାଓିକପ୍ପନାଯ ପରେନେଓ ଓିକପ୍ପାପେତ୍ଵା ପରେନେଓ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାପେତି, ତେନେଓ ସା ପରମ୍ମୁଖାଓିକପ୍ପନା ନାମ ଜାତାତି ଇଦମେତ୍ଥ ନାନାକରଣନ୍ତି।

୨୨୮।ଦୂରସନ୍ତିକତ୍ତେକତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆସନ୍ନଦୂରଭାଓୋ ଅଧିଟ୍ଠାନେ ଓୁତ୍ତନଯେନେଓ ଓେଦିତବ୍ବୋ।

୨୨୯। ଦସାହଂ…ପେ… ପଚ୍ଚାସାଯ ସତି ମାସକଂ ନାଧିଟ୍ଠିତଓିକପ୍ପିତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଂ ନୁପ୍ପାଦଯତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦସ ଅହାନି ସମାହଟାନି ଦସାହଂ। ସବ୍ବତ୍ଥ ଅଚ୍ଚନ୍ତସଂଯୋଗେ ଦୁତିଯା। ତତ୍ଥ ଯଂ ଦିଓସଂ ଚୀଓରଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ତସ୍ସ ଯୋ ଅରୁଣୋ, ସୋ ଉପ୍ପନ୍ନଦିଓସନିସ୍ସିତୋ, ତସ୍ମା ଚୀଓରୁପ୍ପାଦଦିଓସେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକାଦସେ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନେ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ହୋତୀତି ଆହ ''ଦସାହ''ନ୍ତି। ମାସମେକଂ ଓାତି ''ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ଏକଂ ପଚ୍ଛିମକତ୍ତିକମାସ''ନ୍ତି (ପାରା।

୬୪୯ ଅହତୋ ସମାନଂ) ଖୁଉତ୍ତା କଥିନତ୍ଥତେ ପଞ୍ଚ ମାସେତି ଲଦ୍ଧୁତି। କଥିନଂ ଅହତଂ ଯସ୍ମିଂ ୱିହାରେତି ସମାସୋ। ପାରିପୂରନ୍ତି ପାରିପୂରି ଅତ୍ଥୋ ଯସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। କିରିୟାୱିସେସନଂ, ପାରିପୂରିପ୍ପୟୋଜନଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଊନସ୍ସାତି ଯତ୍ତକେନ କଯିରମାନଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଚୀୱରଂ ପହୋତି, ତତ୍ତକତାଭାୱତୋ ଊନସ୍ସ ଏକାଦସମାସେସତ୍ତମାସସଙ୍ଖାତେ ପିଟ୍ଠିସମୟେ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ମୂଲଚୀୱରସ୍ସ। ପଚ୍ଚାସା ସତୀତି "ସଙ୍ଘାଦିତୋ ଯତୋ କୁତୋଚି ଲଚ୍ଛାମୀ"ତି ଏୱଂ ସତିଯା ପଚ୍ଚାସାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଭୟମ୍ପି ଯ-କାରଲୋପେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ। ସତୀତି ୱା ନିପାତୋ, ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସେନ ୱାହ। ଏତ୍ଥ ପନ ବ୍ୟତିରେକୱସେନ ଦସାହାତିକ୍କମନାଦୀସୁ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି।

ୱିକପ୍ପନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୨। ନିସ୍ସୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୩୦। ବ୍ୟତ୍ତସ୍ସାତି "କାରିୟ"ନ୍ତି କିତକଯୋଗେ କତ୍ତରି ଛଟ୍ଠୀ। ବ୍ୟତ୍ତୋ ଚ ନାମ "ପଞ୍ଚହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଅନିସ୍ସିତେନ ୱତ୍ଥବ୍ବଂ, ଆପତ୍ତିଂ ଜାନାତି, ଅନାପତ୍ତିଂ ଜାନାତି, ଲହୁକଂ ଆପତ୍ତିଂ ଜାନାତି, ଗରୁକଂ ଆପତ୍ତିଂ ଜାନାତି, ଉଭଯାନି ଖୋ ପନସ୍ସ ପାତିମୋକ୍ଖାନି ୱିତ୍ଥାରେନ ସ୍ୱାଗତାନି ହୋନ୍ତି ସୁୱିଭତ୍ତାନି ସୁପ୍ପୱତ୍ତୀନି ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନି ସୁତ୍ତସୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଅନିସ୍ସିତେନ ୱତ୍ଥବ୍ବ"ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୦୩) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତବ୍ୟତ୍ତୋ ଚ ବହୁସ୍ସୁତବ୍ୟତ୍ତୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ତତ୍ଥ ସୁୱିଭତ୍ତାନୀତି ସୁଟ୍ଠୁ ୱିଭତ୍ତାନି ପଦପଚ୍ଚାଭଟ୍ଠସଙ୍କରଦୋସୱିରହିତାନି। ସୁପ୍ପୱତ୍ତୀନୀତି ପଗୁଣାନି ୱାଚୁଗ୍ଗତାନି। ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନିସୁତ୍ତସୋତି ଖନ୍ଧକପରିୱାରତୋ ଆହରିତବ୍ବସୁତ୍ତୱସେନ ସୁଟ୍ଠୁ ୱିନିଚ୍ଛିତାନି। ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋତି ଅକ୍ଖରପଦପାରିପୂରିୟା ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନି ଅକ୍ଖଣ୍ଡାନି ଅୱିପରୀତକ୍ଖରାନି। ଏତେନ ଅଟ୍ଠକଥା ଦୀପିତା। ଅଟ୍ଠକଥାତୋ ହି ଏସ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ହୋତୀତି। ବହୁସ୍ସୁତବ୍ୟତ୍ତୋ ପନ ଯେନ ସଦ୍ଧନ୍ତିମେନ ପରିଚ୍ଛେଦେନ ଦ୍ୱେ ମାତିକା ପଗୁଣା ୱାଚୁଗ୍ଗତା, ପକ୍ଖଦିୱସେସୁ ଧମ୍ମସୱନତ୍ଥାୟ ସୁତ୍ତନ୍ତତୋ ଚତ୍ତାରୋ ଭାଣୱାରା, ସମ୍ପତ୍ତାନଂ ପରିସାନଂ ପରିକଥନତ୍ଥାୟ ଅନ୍ଧକୱିନ୍ଦମହାରାହୁଲୋୱାଦଅମ୍ବଟ୍ଠସଦିସୋ ଏକୋ କଥାମଗ୍ଗୋ, ସଙ୍ଘଭତ୍ତମଙ୍ଗଲାମଙ୍ଗଲେସୁ ଅନୁମୋଦନତ୍ଥାୟ ତିସ୍ସୋ ଅନୁମୋଦନା, ଉପୋସଥପ୍ପୱାରଣାଦିଜାନନତ୍ଥଂ କମ୍ମାକମ୍ମୱିନିଚ୍ଛୟୋ, ସମଣଧମ୍ମକରଣତ୍ଥଂ ସମାଧିୱସେନ ୱିପସ୍ସନାୱସେନ ୱା ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗପରିଯୋସାନମେକଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଏତ୍ତକଂ ଉଗ୍ଗହିତଂ, ସ୍ୱାୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ନତ୍ଥି ନିସ୍ସାୟ କାରିୟନ୍ତି ଆଚରିୟାଦିଂ ନିସ୍ସାୟ ୱାସେନ କତ୍ତବ୍ବଂ ନତ୍ଥି। "ନିସ୍ସୟକାରିୟ"ନ୍ତି ୱା ପାଠୋ, ନିସ୍ସୟେନ କାରିୟନ୍ତି ସମାସୋ। ଜୀୱସ୍ସ ଯତ୍ତକୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ଯାୱଜୀୱଂ।

୨୩୧। ତେନ ନିସ୍ସାୟ ୱସନ୍ତେନ ଏୱଂ ନିସ୍ସୟୋ ଗହେତବ୍ବୋତି ଦସ୍ସେତୁଂ "ଏକଂସ"ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଏକଂସନ୍ତି ଏକୋ ଅଂସୋ ଅସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। କିରିୟାୱିସେସନଂ ୱା ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ ୱା ଉପଯୋଗୱଚନଂ, ଏକସ୍ମିଂ ଅଂସେତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଜଲି କରପୁଟୋ। ଯାୱତତିୟକଂ ୱଦେତି ଉପସମ୍ପଦାୟ ସଟ୍ଠିୱସ୍ସେନ ସତ୍ତତିୱସ୍ସେନ ୱାପି ବ୍ୟତ୍ତସ୍ସ ନୱକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଯାୱତତିୟକଂ ୱଚନଂ କରେୟ୍ୟ। ଯାୱତତିୟୋ ୱାରୋ ଅସ୍ସାତି କିରିୟାୱିସେସନସମାସୋ। ଆୟସ୍ମତୋତି ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ। ୱଚ୍ଛାମୀତି ୱସାମି। ଉପଜ୍ଝଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେନାପି "ଉପଜ୍ଝାୟୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ହୋହୀ"ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ତଂ ପନ "ଆଚରିୟୋ"ତି ଏତ୍ଥ "ଉପଜ୍ଝାୟୋ"ତି ୱଚନଂ ୱିସେସୋତି ଏତ୍ଥ ୱାଚାଭେଦତୋ ନ ୱିସୁଂ ୱୁତ୍ତଂ। ନ କେୱଲମେତ୍ଥ ନିସ୍ସୟୁପଜ୍ଝାୟଗହଣେ, ଗାମପ୍ପୱେସନାଦୀସୁପି ଏୱମେୱ କତ୍ୱା "ଅହଂ ଆୱୁସୋ"ତି ୱା "ଭନ୍ତେ"ତି ୱା ୱତ୍ୱା "ଗାମପ୍ପୱେସନଂ ଆପୁଚ୍ଛାମୀ"ତିଆଦିନା ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

୨୩୨। ନିସ୍ସୟପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିଂ ଦସ୍ସେତି "ପକ୍କନ୍ତେ"ତିଆଦିନା। ପକ୍କନ୍ତେତି ଉପଜ୍ଝାୟେ ଆଚରିୟେ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକେ ଅନ୍ତେୱାସିକେ ଚ ଗାମାଦୀସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱା ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱା ଗତେ। ତେସୁ ଯେନ କେନଚି "ଅସୁକଂ ନାମ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛାମୀ"ତି ୱୁତ୍ତେ ତେସୁଯେୱ ଯେନ କେନଚି "ସାଧୂ"ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତେପି ତଂ ତଂ ନିୟମଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ପକ୍କନ୍ତେପି ଅନାପୁଚ୍ଛା ପନ ଉପଚାରସୀମାତିକ୍କମେନ ପକ୍କନ୍ତେପି ନିସ୍ସୟୋ ସମ୍ମତି ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି। ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତେତି ତିତ୍ଥିୟପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତେ ଚାପି ୱିବ୍ଭନ୍ତେ ଚାପି ମରଣେନ ଚ ତଙ୍ଖଣଞ୍ଞେୱ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭତି। ଆଣତ୍ତି ନାମ "ପଣାମେମି ତ"ନ୍ତି ୱା "ମା ଇଧ ପୱିସା"ତିଆଦିକା ନିସ୍ସୟପ୍ପଣାମନା। ତାୟ ପଣାମିତେନ ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟା ଖମାପେତବ୍ବା। ଅଖମନ୍ତେସୁ ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ମହାଥେରେ ଗହେତ୍ୱାପି ସାମନ୍ତୱିହାରେ ଭିକ୍ଖୂ ଗହେତ୍ୱାପି ଖମାପେତବ୍ବା। ନ ଖମନ୍ତି ଚେ, ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟାନଂ ସଭାଗାନଂ ସନ୍ତିକେ ୱସିତବ୍ବଂ। ଯେନ କେନଚି କାରଣେନ ନ ସକ୍କା ହୋତି ତତ୍ର ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟାନଂ ସଭାଗାନଂ ସନ୍ତିକେ ୱସିତୁଂ, ତଂଯେୱ ୱିହାରଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନିସ୍ସୟଂ ଗହେତ୍ୱା ୱସିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ "ପଞ୍ଚହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ ଅପ୍ପଣାମେନ୍ତୋ ଉପଜ୍ଝାୟୋ ସାତିସାରୋ ହୋତି, ପଣାମେନ୍ତୋ ଅନତିସାରୋ ହୋତି। ଉପଜ୍ଝାୟମ୍ହି ନାଧିମତ୍ତଂ ପେମଂ ହୋତି, ନାଧିମତ୍ତୋ ପସାଦୋ ହୋତି, ନାଧିମତ୍ତା ହିରୀ ହୋତି, ନାଧିମତ୍ତୋ ଗାରୱୋ ହୋତି, ନାଧିମତ୍ତା ଭାୱନା ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚହଙ୍ଗେହି…ପେ… ହୋତି (ମହାୱ। ୬୮)। ପଞ୍ଚହି, ଭିକ୍ଖୱେ

, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ଅନ୍ତେୱାସିକଂ ଅପ୍ପଣାମେନ୍ତୋ ଆଚରିଯୋ…ପେ… ହୋତୀ’’ତି (ମହାୱ। ୮୧) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପନ ଅସମ୍ମାୱତ୍ତନ୍ତେ ଅନ୍ତେୱାସିକସଦ୍ଧିୱିହାରିକେ ଅପ୍ପଣାମେନ୍ତା ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯା ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଭାୱନାତି ମେତ୍ତାଭାୱନା। ଉପଜ୍ଝାଯସମୋଧାନଂ ପନ ତସ୍ସ ଦସ୍ସନସୱନୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୨୩୩।ଅଲଜ୍ଜିନ୍ତି –

‘‘ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି;

ଆପତ୍ତିଂ ପରିଗୂହତି;

ଅଗତିଗମନଞ୍ଚ ଗଚ୍ଛତି;

ଏଦିସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଲଜ୍ଜିପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି। (ପରି। ୩୫୯) –

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ଅଲଜ୍ଜିଂ। ନିସ୍ସଯଂ ଦେନ୍ତେନାପି ଲଜ୍ଜିନୋଯେୱ ଦାତବ୍ବଂ। ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଅଲଜ୍ଜୀନଂ ନିସ୍ସଯୋ ଦାତବ୍ବୋ। ଯୋ ଦଦେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’’ତି (ମହାୱ। ୧୨୦) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବସ୍ସ କତିପାହଂ ଆଚାରଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ। ଅପୁବ୍ବନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧିସଦ୍ଦତ୍ତା ପୁବ୍ବ-ସଦ୍ଦେନ ପୁବ୍ବୱାସୋ ଗହିତୋ, ନତ୍ଥି ପୁବ୍ବୋ ଅସ୍ସାତି ଅପୁବ୍ବଂ, ନୱନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଚତ୍ତାରି ପଞ୍ଚ ୱା ପରିମାଣମେତେସନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ପରିମାଣ-ସଦ୍ଦସନ୍ନିଧାନେନ ସଙ୍ଖେଯ୍ଯୱାଚିନୋପିତେ ସଙ୍ଖ୍ୟାମତ୍ତୱାଚିନୋ ହୋନ୍ତୀତି ଚତୁପଞ୍ଚସଙ୍ଖ୍ୟାପରିମାଣମେୱ ସଙ୍ଖେଯ୍ଯମାହ, ତସ୍ମା ୱିଗ୍ଗହପଦତ୍ଥେହି ଭିନ୍ନୋ ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥୋ ସମ୍ଭୱତୀତି ସମାସୋ। ୱା-ସଦ୍ଦସ୍ସ ଯୋ ୱିକପ୍ପତ୍ଥୋ, ତତ୍ଥ ଚାଯଂ ସମାସୋ, ଚତ୍ତାରି ୱା ପଞ୍ଚ ୱା, ଚତୁପଞ୍ଚ ଅହାନି, ତେସଂ ଅହାନଂ ସମାହାରୋ ଚତୁପଞ୍ଚାହଂ। ଭିକ୍ଖୁସଭାଗତନ୍ତି ସମାନୋ ଭାଗୋ ଲଜ୍ଜିତାସଙ୍ଖାତୋ କୋଟ୍ଠାସୋ ଯେସଂ, ଭିକ୍ଖୂହି ସଭାଗା, ତେସଂ ଭାୱୋ ଭିକ୍ଖୁସଭାଗତା, ତଂ, ପେସଲଭାୱନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଥେରୋ ଲଜ୍ଜୀ’’ତି ଜାନନ୍ତେନ ପନ ପକତିଯା ନିସ୍ସଯଦାନଟ୍ଠାନଂ ଗତେନ ଚ ତଦହେୱ ଗହେତବ୍ବୋ, ଏକଦିୱସମ୍ପି ପରିହାରୋ ନତ୍ଥି। ସଚେ ‘‘ଓକାସେ ଅଲଭନ୍ତେ ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ଗହେସ୍ସାମୀ’’ତି ସଯତି, ଅରୁଣଂ ଉଗ୍ଗତମ୍ପି ନ ଜାନାତି, ଅନାପତ୍ତି। ଲଦ୍ଧପରିହାରେନାପି ୱସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି।

୨୩୪। ‘‘ଲବ୍ଭତୀ’’ତି କପ୍ପନି ନିପ୍ଫନ୍ନତ୍ତା ଅୱୁତ୍ତକତ୍ତାତି ‘‘ଅଦ୍ଧିକସ୍ସା’’ତିଆଦୀସୁ କତ୍ତରି ସାମିୱଚନଂ, ‘‘ଅଦ୍ଧିକେନା’’ ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ‘‘ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତେନା’’ତି ପନ ସରୂପେନେୱ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ। ୱସିତୁନ୍ତି ୱୁତ୍ତକପ୍ପଂ। ଭାୱେ ହି ତୁଂ-ପଚ୍ଚଯୋ, ୱାସୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଯାଚିତସ୍ସାତି ‘‘ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକସ୍ସ ଚା’’ତି ଏତ୍ଥ ୱିସେସନଂ। ସଚେ ପନ ‘‘ଯାଚାହି ମ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋପି ଗିଲାନୋ ମାନେନ ନ ଯାଚତି, ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଅରଞ୍ଞେ ୱା ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତେନ ଫାସୁକନ୍ତି ଯତ୍ଥ ୱସନ୍ତସ୍ସ ପଟିଲଦ୍ଧତରୁଣସମଥୱିପସ୍ସନାୱିସେସଭାଗିତାୱସେନ ଫାସୁ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଅରଞ୍ଞେ ତାଦିସଂ ଫାସୁୱିହାରଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତେନ ଆରଞ୍ଞକେନ। ଦାଯକେ ଅସନ୍ତେତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ତାୱାତି ଅୱଧିମ୍ହି, ଅଦ୍ଧିକାଦୀହି ଯାୱ ନିସ୍ସଯଦାଯକୋ ଲବ୍ଭତି, ତାୱ, ଆରଞ୍ଞକେନ ପନ ‘‘ପଟିରୂପେ ନିସ୍ସଯଦାଯକେ ସତି ନିସ୍ସାଯ ୱସିସ୍ସାମୀ’’ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଯାୱ ଆସାଳ୍ହିପୁଣ୍ଣମା, ତାୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ସଚେ ପନ ଆସାଳ୍ହିମାସେ ଆଚରିଯୋ ନାଗଚ୍ଛତି, ଯତ୍ଥ ନିସ୍ସଯୋ ଲବ୍ଭତି, ତତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୧)। ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ପନ ନିବଦ୍ଧୱାସଂ ୱସିତବ୍ବଂ, ନିସ୍ସଯୋ ଚ ଗହେତବ୍ବୋ’’ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୧) ହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

ଅମ୍ହାକଂ ପନ କେଚି ଅନ୍ତେୱାସିକତ୍ଥେରା ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ୱସ୍ସଂ ନ ଉପଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଯୋ ନ ଉପଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’ତି (ମହାୱ। ୧୮୬) ଚ ‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ତଦହୁ ୱସ୍ସୂପନାଯିକାଯ ୱସ୍ସଂ ଅନୁପଗନ୍ତୁକାମେନ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆୱାସୋ ଅତିକ୍କମିତବ୍ବୋ। ଯୋ ଅତିକ୍କମେଯ୍ଯ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା’ତି (ମହାୱ। ୧୮୬) ପାଠଇୱଚନତୋ କେନଚି କାରଣେନ ନିସ୍ସଯଂ ଅଲଭମାନେନପି ନ ସକ୍କା ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ୱସ୍ସଂ ଅନୁପଗନ୍ତୁଂ। ‘ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ପନା’ତିଆଦୀସୁ ପନ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଅନ୍ୱାଚଯତ୍ଥୋ, ତସ୍ମା ତେନାପି ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତବ୍ବମେୱା’’ତି ୱଦିଂସୁ।

ମଯଂ ପନେତ୍ଥ ଏୱମୱୋଚୁମ୍ହ ‘‘ଭଗୱତା ଅନୁପଗମନେ ଦୁକ୍କଟଂ ଅନନ୍ତରାଯିକସ୍ସେୱ ୱୁତ୍ତଂ, ତେନେୱ ‘କେନଚି ଅନ୍ତରାଯେନ ପୁରିମିକଂ ଅନୁପଗତେନ ପଚ୍ଛିମିକା ଉପଗନ୍ତବ୍ବା’ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୮୫) ୱୁତ୍ତଂ। ଅନ୍ତରାଯୋ ଚ ନାମ ଅନ୍ତରା ୱେମଜ୍ଝେ ଏତୀତି ଅନ୍ତରାଯୋ, ଯୋ କୋଚି ବାଧକପଚ୍ଚଯତାଯ ଅଧିପ୍ପେତୋ ୱୁଚ୍ଚତି ‘ନ ଲଭନ୍ତି ପତିରୂପଂ ଉପଟ୍ଠାକଂ, ଏସେୱ ଅନ୍ତରାଯୋତି ପକ୍କମିତବ୍ବ’ନ୍ତିଆଦୀସୁ (ମହାୱ। ୨୦୧) ୱିଯ, ତସ୍ମା ବାଧକପଚ୍ଚଯତା ଅଧିପ୍ପେତା । ନିସ୍ସଯାଲାଭୋପି ଅନ୍ତରାଯୋତ୍ୱେୱ ୱିଞ୍ଞାଯତି। ସକ୍କା ହି ୱତ୍ତୁଂ ‘ଅନ୍ତରାଯୋ ୱସ୍ସୂପଗମୋ ସନିସ୍ସଯତ୍ତା ତରୁଣସମଥୱିପସ୍ସନାଲାଭୀନଂ କତୋକାସୋ ୱିଯା’ତି। ତରୁଣସମଥୱିପସ୍ସନାଲାଭୀନମ୍ପି ହି କତୋକାସେପି ‘ସଚେ ପନ

ଆସାଳ୍ହିମାସେ ଆଚରିଯୋ ନାଗଚ୍ଛତି, ଯତ୍ଥ ନିସ୍ସଯୋ ଲବ୍ଭତି, ତତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବ'ନ୍ତି ଦଳ୍ହଂ କତ୍ୱା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୨୧) ୱୁତ୍ତଂ। ଅମ୍ହାକଂ ଗରୂହି ଚ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଂ (ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ମହାୱଗ୍ଗ ୩।୧୨୧) 'ଆଚରିଯଂ ଆଗମେନ୍ତସ୍ସେୱ ଚେ ୱସ୍ସୂପନାଯିକଦିୱସୋ ହୋତି, ହୋତୁ, ଗନ୍ତବ୍ବଂ ତତ୍ଥ, ଯତ୍ଥ ନିସ୍ସଯଦାଯକଂ ଲଭତୀ'ତି ୱସ୍ସୂପନାଯିକଦିୱସେପି ନିସ୍ସଯତ୍ଥାଯ ଗମନମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଥ ଚ ପନ ମହାକାରୁଣିକୋପି ଭଗୱା 'ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ନିସ୍ସଯଂ ଅଲଭମାନେନ ଯାଚିଯମାନେନ ଅନିସ୍ସିତକେନ ୱତ୍ଥୁ'ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୨୧) ଗିଲାନୱିସଯେପି ନିସ୍ସଯଂ ଗରୁକଂ କତ୍ୱା ପଟ୍ଠପେସି। ଯଂ ପନ ଅନିସ୍ସଯଂ, ତଂ ଅନନ୍ତରାଯଂ ନିସ୍ସଯମୁତ୍ତକସ୍ସ ୱସ୍ସୂପଗମନଂ ୱିଯ। ଅପିଚ ନାୱାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ପନ ୱସ୍ସାନେ ଆଗତେପି ନିସ୍ସଯଂ ଅଲଭନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ନାୱାଯ ଗଚ୍ଛତୋଯେୱ ଆୱେଣିକା ଅନାପତ୍ତିକତା ୱୁତ୍ତା। ତସ୍ମା ନିସ୍ସଯାଲାଭୋ ବାଧକପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ୱସ୍ସୂପଗମନସ୍ସ, ନ ୱସ୍ସୂପଗମନଂ ନିସ୍ସଯସ୍ସାତି ଅନ୍ତରାଯୋଯେୱ ନିସ୍ସଯାଲାଭୋ। ତତୋଯେୱ ଟୀକାଯଂ 'ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ପନ ଅନିସ୍ସିତେନ ୱତ୍ଥୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ'ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମାଯେୱ ଚ 'ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ପନା'ତିଆଦୀସୁ ନିସ୍ସଯଦାଯକେ ସତି ନିବଦ୍ଧୱାସଂ ୱସିତବ୍ବଞ୍ଚ ନିସ୍ସଯୋ ଗହେତବ୍ବୋ ଚ ହୋତୀତି ଗମନକିରିଯାଯ ଖୀଯମାନତାୱସେନ ଚ-ସଦ୍ଦୋ ସମୁଚ୍ଚଯୋ ଗହେତବ୍ବୋ''ତି।

ନିସ୍ସଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୩। କାଯବନ୍ଧନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୩୫। ବନ୍ଧୀଯତି ଅନେନାତି ବନ୍ଧନଂ, କାଯସ୍ସ ବନ୍ଧନଂ କାଯବନ୍ଧନଂ, ନତ୍ଥି କାଯବନ୍ଧନମେତସ୍ସାତି ଅକାଯବନ୍ଧନୋ। ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ୱା ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ୱା ପୱିସେଯ୍ୟ ଚେ, ଦୁକ୍କଟଂ। ଅସତିଯା ଗତୋ ଯତ୍ଥ ସରତି, ତତ୍ଥେୱ ବନ୍ଧେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଗତୋତି ଅନ୍ତୋଗାମଂ ଗତୋ। ସରିତ୍ୱା ଯାୱ ନ ବନ୍ଧତି, ନ ତାୱ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତବ୍ବଂ।

୨୩୬।''ପଟ୍ଟିକା''ତିଆଦିନା ସବ୍ବସଙ୍ଗାହକଂ କାଯବନ୍ଧନଂ ନିଦ୍ଦିସତି। ପଟ୍ଟିକାତି ପକତିୱୀତା ୱା ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକଖଜ୍ଜୂରିପତ୍ତୱାଯିମା ୱା। ସୂକରାନଂ ଅନ୍ତଂ ସୂକରନ୍ତଂ। ଇଧ ପନ ତଂସଦିସଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଚତୁରସ୍ସଂ ଅକତ୍ୱା ସଜ୍ଜିତଂ ମୁଦ୍ଦିକକାଯବନ୍ଧନମ୍ପି ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ''ଏକା ରଜ୍ଜୂ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତଂ ପନ ରଜ୍ଜୁକଂ ବନ୍ଧନ୍ତେନ ଏକଗୁଣମେୱ କତ୍ୱା ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ମଜ୍ଝେ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦିଗୁଣଂ କତ୍ୱା ବନ୍ଧିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଦିଗୁଣଂ ପନ ଅକତ୍ୱା ସତୱାରମ୍ପି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଆୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ପାମଙ୍ଗସଣ୍ଠାନଂ ପନ ଏକମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି । ବହୁରଜ୍ଜୁକେ ଏକତୋ କତ୍ୱା ଏକେନ ନିରନ୍ତରଂ ୱେଠେତ୍ୱା କତଂ ''ବହୁରଜ୍ଜୁକ''ନ୍ତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ୱଟ୍ଟତି। ତଦନୁଲୋମିକାତି ତେସଂ ପଟ୍ଟିକାସୂକରନ୍ତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦ୍ୱେ ଇମେ ଯଥାକ୍କମମନୁଲୋମିକା।

୨୩୭-୮। ପଟ୍ଟିକା କୀଦିସୀ ୱଟ୍ଟତୀତି ଆହ ''ମଚ୍ଛା''ତିଆଦି। ପଟ୍ଟିକା ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକଖଜ୍ଜୂରିପତ୍ତା ୱା ମଟ୍ଠା ୱା ଲବ୍ଭତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କଣ୍ଟକ-ସଦ୍ଦେନ ପତ୍ତ-ସଦ୍ଦେନ ଚ ତଦାକାରୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ଉପଚାରତୋ ହି ମଚ୍ଛାନଂ କଣ୍ଟକାକାରୋ ଚ ଖଜ୍ଜୂରୀନଂ ପତ୍ତାକାରୋ ଚ ଏତିସ୍ସାତି ସମାସୋ। ମଟ୍ଠାତି ପକତିୱୀତା। ଟୀକାଯଂ ପନ ''ଏତେ ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକାଦଯୋ ମଟ୍ଠା ୱିକାରରହିତା ପଟ୍ଟିକା ଚ ତଦନ୍ତୋଗଧାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। କଥଂ ତେସମନ୍ତୋଗଧତା? ଯତୋ ତାନିଯେୱ ପଟ୍ଟିକା ନାମାତି। ତଥା ଚ ୱୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ''ପକତିୱୀତା ୱା ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକୱାଯିମା ୱା ପଟ୍ଟିକା ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ଚୂଳ୍ହୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୭୮)। ଏତ୍ଥ ପନ ମଚ୍ଛକଣ୍ଟକେଯେୱ ଖଜ୍ଜୂରିପତ୍ତଂ ପୱିଟ୍ଠଂ। ଚତସ୍ସୋପି ଦସା ଲବ୍ଭାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚତସ୍ସୋତି ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ତତୋ ଊନାପି ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ଅନ୍ତେତି କାଯବନ୍ଧନସ୍ସ ଉଭଯନ୍ତେ ଦିଗୁଣସୁତ୍ତକଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଗୁଣୋ ବନ୍ଧନଭୂତଂ ସୁତ୍ତକଂ ଗୁଣସୁତ୍ତକଂ। ''ଗୁଣୋ ପଟଲରାସୀସୁ, ଆନିସଂସେ ଚ ବନ୍ଧନେ''ତି ହି ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକା। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଗୁଣସୁତ୍ତକାନଂ ସମାହାରୋ ଦିଗୁଣସୁତ୍ତକଂ। ତଂ ଦସାମୁଖସ୍ସ ଥିରଭାୱାଯ କୋଟ୍ଟେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ନ ସୋଭନତ୍ଥଂ। ତେନାହ ''ମାଲାଦି''ନ୍ତିଆଦି।

ମାଲାଦିଂ କକ୍କଟଚ୍ଛାଦିଂ କୁଞ୍ଜରଚ୍ଛାଦିଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଗୁଣସୁତ୍ତକକୋଟ୍ଟିତା ପଟ୍ଟିକା ନ କପ୍ପତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ମାଲାଦି''ନ୍ତିଆଦୀସୁ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ତାଦିସଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିକାରରୂପଂ ଗଯ୍ହତି। କକ୍କଟାନଂ ୱିଯ ଅଚ୍ଛୀନି, ତାନି ଆଦୀନି ଯସ୍ସାତି ସମାସୋ। ତଥା କୁଞ୍ଜରଚ୍ଛାଦିନ୍ତି।

୨୩୯।ଘଟକନ୍ତି ଘଟକାକାରୱଟ୍ଟଲେଖାରୂପଂ। ମକରମୁଖାଦିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ମକରମୁଖଂ ନାମ ମକରମୁଖସଣ୍ଠାନଂ । ବିନ୍ଦୁ ପନ ଆଗମୱସେନ ୱୁତ୍ତୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଦେଡ୍ଡୁଭସୀସାଦିୱିକାରରୂପଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସଙ୍ଗଯ୍ହତି। ଦସାମୁଖେତି ଦସାନଂ ମୁଖଭୂତେ ଅନ୍ତେ ଏତାନି ନ କପ୍ପନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱିଧେ ଉଭନ୍ତେ ଘଟକା ଲେଖା ଅଞ୍ଞଂ ଚିତ୍ତକଞ୍ଚ ନ କପ୍ପନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଘଟକାତି ଘଟକତୋ। ଲେଖାତି ଲେଖାଯ। ପଞ୍ଚମିଯା ଲୋପୋ। ୱିଧେତି କାଯବନ୍ଧନସ୍ସ ପାସନ୍ତେ ଦସାମୂଲେ ତସ୍ସ ଥିରଭାୱତ୍ଥଂ କତ୍ତବ୍ବେ ଦନ୍ତୱିସାଣାଦିମଯେ ୱିଧେ।

୨୪୦।ଦେଡ୍ଡୁଭକନ୍ତି ଉଦକସପ୍ପସୀସସଦିସଂ। ମୁରଜନ୍ତି ନାନାୱଣ୍ଣେହି ସୁତ୍ତେହି ମୁରଜୱଟ୍ଟିସଣ୍ଠାନଂ ୱେଠେତ୍ୱା କତଂ। ଟୀକାଯଂ ପନ ''ମୁରଜନ୍ତି

ବହୁରଜ୍ଜୁକେ ଏକତୋ ସଙ୍କଡ୍ଢିତ୍ୱା ଏକାଯ ରଜ୍ଜୁଯା ପଲିୱେଠେତ୍ୱା କତରଜ୍ଜୂ''ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ''ବହୁରଜ୍ଜୁକେ ଏକତୋ କତ୍ୱା''ତିଆଦିନା ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତଅଟ୍ଠକଥାୱଚନେନ ୱିରୁଜ୍ଝତି। ମଦ୍ଦୱୀଣନ୍ତି ପାମଙ୍ଗସଣ୍ଠାନଂ। କଲାବୁକନ୍ତି ବହୁରଜ୍ଜୁକଂ। ତେସଂ ''ନ କପ୍ପତୀ''ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦ୍ୱେ ମଜ୍ଝିମାତି ମଜ୍ଝେ ଭୱା ମୁରଜମଦ୍ଦୱୀଣସଙ୍ଖାତା ଦ୍ୱେ।

୨୪୧।ଗଣ୍ଠିଯୋ ଚାପୀତି ଚୀୱରସ୍ସ ଗଣ୍ଠିଯୋ ଚାପି। ତମ୍ବଯାତି ତେହି ୱେଠଉଆଦୀହି ନିବ୍ବତ୍ତା। ପସଙ୍ଗେନ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି।

କାଯବନ୍ଧନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ସୁମଙ୍ଗଲପ୍ପସାଦନିଯା ନାମ ଟୀକାଯ

ପଠମଭାଣୱାରୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୪। ପଥୱୀନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୪୨।ଜାତାଜାତାତିଦୁୱିଧାତି ଜାତା ପଥୱୀ ଅଜାତା ପଥୱୀତି ପଥୱୀ ଦୁୱିଧାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନା ଜାତପଥୱିଞ୍ଚ ଅଜାତପଥୱିଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତି। ତାସଂ ୱିଭାଗଂ ଦସ୍ସେତି ''ସୁଦ୍ଧା''ତିଆଦିନା। ସୁଦ୍ଧମତ୍ତିକପଂସୁକା ଚ ଅଦଡ୍ଢା ଚ ବହୁମତ୍ତିକପଂସୁକା ଚ ଚାତୁମାସାଧିକୋୱଟ୍ଠପଂସୁମତ୍ତିକରାସି ଚ ଜାତା ପଥୱୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମତ୍ତିକା ଚ ପଂସୁ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ସୁଦ୍ଧା ଅପ୍ପସକ୍ଖରାଦିତାଯ ମତ୍ତିକା ପଂସୱୋ ଯସ୍ସାତି ବାହିରତ୍ଥୋ। ଅଦଡ୍ଢାତି ଉଦ୍ଧନପଚନାଦିୱସେନ ତଥା ତଥା ଅଦଡ୍ଢା। ସା ପନ ୱିସୁଂ ନତ୍ଥି, ସୁଦ୍ଧମତ୍ତିକାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରାୱ ୱେଦିତବ୍ବା। ଚତ୍ତାରୋ ମାସା, ତେହି ସହିତୋ ଅତିରେକୋ କାଲୋ, ତସ୍ମିଂ ଓୱଟ୍ଠୋତି ସମାସୋ। ଓୱଟ୍ଠୋତି ଯେନ କେନଚି ଉଦକେନ ଓୱଟ୍ଠୋ। ବୁଧା ପନ ''ଆକାସତୋ ୱୁଟ୍ଠୋଦକେନେୱ, ନ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ପହରିତ୍ୱା ପତିତବିନ୍ଦୁନା''ତି ୱଦନ୍ତି, ''ଓୱଟ୍ଠୋ''ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ''ପୋକ୍ଖରଣିଯା ଠିତତନୁକଦ୍ଦମୋ ୱଟ୍ଟତି, ବହଲୋ ତୁ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୮୬) ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ''ୱିନଯୱିନିଚ୍ଛଯେ ସମ୍ପତ୍ତେ ଗରୁକେ ଠାତବ୍ବ''ନ୍ତି ୱିନଯଲକ୍ଖଣତୋ ଚ ନ ତଂ ଯୁଜ୍ଜତୀତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି। ପଂସୁମତ୍ତିକାନଂ ରାସି ପଂସୁମତ୍ତିକରାସି। ଚତୁ...ପେ... ୱଟ୍ଠୋ ପଂସୁମତ୍ତିକରାସି ଯସ୍ସାତି ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥୋ, କମ୍ମଧାରଯୋ ୱା।

୨୪୩। ୱାଲୁକା ଚ ଦଡ୍ଢା ଚ ଯେଭୁଯ୍ୟସକ୍ଖରାଦିମହୀପି ଚ ଚାତୁମାସୋମୱଟ୍ଠକୋ ୱୁତ୍ତରାସି ଚ ଦୁତିଯା ଭୂମୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ ସକ୍ଖରା ଚ ପାସାଣା ଚ ମରୁମ୍ବା ଚ କଥଲା ଚ ୱାଲୁକା ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ସୁଦ୍ଧା ସକ୍ଖର...ପେ... ୱାଲୁକା ଯସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ହତ୍ଥମୁଟ୍ଠିନା ଗହେତବ୍ବପ୍ପମାଣା ସକ୍ଖରା, ତତୋ ଉପରି ପାସାଣା, କଟସକ୍ଖରା ମରୁମ୍ବା, କପାଲଖଣ୍ଡାନି କଥଲାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଦୁତିଯାତି ଅଜାତା। ୱୁତ୍ତରାସୀତି ୱୁତ୍ତୋ ମତ୍ତିକପଂସୁସିରା।

୨୪୪। କୀଦିସୀ ଯେଭୁଯ୍ୟମତ୍ତିକାଦୀତି ଆହ ''ଦ୍ୱେ ଭାଗା''ତିଆଦି। ଯସ୍ସ ଭୂମିଯାତି ଯସ୍ସା ଭୂମିଯା। ସେସେସୁପୀତି ଯେଭୁଯ୍ୟପଂସୁଯେଭୁଯ୍ୟସକ୍ଖରଯେଭୁଯ୍ୟପାସାଣାଦୀସୁ।

୨୪୫।''ପାଚିତ୍ତୀ''ତିଆଦିନା ତତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତି। ଜାତେ ଜାତସଞ୍ଞିସ୍ସ ଖଣନେ ପାଚିତ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଜାତେତି ଜାତେ ଭୂମିଭାଗେ, ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସୋ ୱା, ଜାତାଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଜାତେ ଦ୍ୱେଳ୍ହସ୍ସ ୱିମତିସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଜାତେ ଅଜାତସଞ୍ଞିସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ତଥା ଆଣାପନେ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯୋଜନା। ଅଜାତସଞ୍ଞିସ୍ସାତି ଅଜାତାତି ସଞ୍ଞା ଅଜାତସଞ୍ଞା, ସା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଅଜାତସଞ୍ଞୀ, ତସ୍ସ।

୨୪୬।ଏକାଯାଣତ୍ତିଯା ଏକାତି ସଚେ ସକିଂ ଆଣତ୍ତୋ ଦିୱସମ୍ପି ଖଣତି, ଆଣାପକସ୍ସ ଏକା ଏୱ ଆପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱାଚସୋ ଆପତ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱାଚସୋତି ୱିଚ୍ଛାଯଂ ସୋ, ୱାଚାଯ ୱାଚାଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୪୭। ''ଇମଂ ଠାନଂ ଖଣ ୱା''ତିଆଦିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ''ଏତ୍ଥ ଅଗ୍ଗିଂ ଜାଲେହି ୱା''ତି ଯୋଜନା । ''ୱତ୍ତୁ''ନ୍ତି ଇଦଂ ''ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଇମସ୍ସ କତ୍ତୁପଦୱଚନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ''ଇମଂ ଠାନଂ ଖଣା''ତିଆଦିପ୍ପକାରୋ ୱଚନାଯ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନିଯମେତ୍ୱାତି ଇମିନା ''ଆୱାଟଂ ଖଣ, କନ୍ଦଂ ଖଣା''ତିଆଦିନା ଅନିଯମେତ୍ୱା ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି।

୨୪୮। ''ଇମସ୍ସ ଥମ୍ଭସ୍ସ ଆୱାଟଂ ଜାନ ୱା, କପ୍ପିଯଂ କରୋହି ୱା''ତି ଚ ''ମତ୍ତିକଂ ଜାନ ୱା, ମତ୍ତିକଂ ଆହର ୱା, ମତ୍ତିକଂ କପ୍ପିଯଂ କରୋହି ୱା''ତି ଚ ଏଦିସଂ ୱଚନଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏତଂ ୱିଯ ଦିସ୍ସତୀତି ଏଦିସଂ, କିଂ ତଂ? ''ମତ୍ତିକଂ ଦେହୀ''ତିଆଦିକଂ ଉପମେଯ୍ୟଂ। ''ମତ୍ତିକଂ

ଜାନା’’ତିଆଦିକଂ ପନ ଉପମାନଂ, ତେସଂ ଉପମାନୋପମେଯ୍ୟାନଂ ଯା କପ୍ପିଯସଙ୍ଖାତା ସମାନଧମ୍ମତା, ସା ଉପମା। ତଥା ଚ ୱୁତ୍ତଂ ଅମ୍ହେହି ସୁବୋଧାଲଙ୍କାରେ ‘‘ଉପମାନୋପମେଯ୍ୟାନଂ, ସଧମ୍ମତ୍ତଂ ସିଯୋପମା’’ତି। ଅଞ୍ଞଥା ଉପମାନଭୂତଅକ୍ଖରାୱଠଇସଦିସୀଯେୱ, ଅକ୍ଖରାୱଠଇ ଉପମେଯ୍ୟଂ ସିଯା। ୱାକ୍ୟେ ୱିଯ-ସଦ୍ଦୋଯେୱ ପନ ଉପମାନଂ ଜୋତେତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୨୪୯। ପଥୱିଯା ଅସମ୍ବନ୍ଧଂ ସୁକ୍ଖକଦ୍ଦମଆଦିକଞ୍ଚ ତନୁକଂ ଉସ୍ସିଞ୍ଚନୀଯକଦ୍ଦମଞ୍ଚ କୋପେତୁଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କଦ୍ଦମଆଦିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଉଦକେନ ଗତଟ୍ଠାନେ ଉଦକପପ୍ପଟକୋ ନାମ ହୋତି, ଯଂ ୱାତପ୍ପହାରେନ ଚଲତି, ତଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଉସ୍ସିଞ୍ଚନୀଯକଦ୍ଦମନ୍ତି ଘଟେହି ଉସ୍ସିଞ୍ଚିତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟକଦ୍ଦମଂ।

୨୫୦। ‘‘ଚାତୁମାସାଧିକୋୱଟ୍ଠଂ ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦ’’ନ୍ତିଆଦିନା ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ଗଣ୍ଡଂ ପଥୱିଯା ଗଣ୍ଡସଦିସଂ ମତ୍ତିକରାସିଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତୀତି ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦା। ଇଧ ପନ ତେହି ଉଟ୍ଠାପିତୋ ଗୂଥୋ ‘‘ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦ’’ନ୍ତି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ପନ ‘‘ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦୋ’’ତି ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି। ତଂ ‘‘ନ କୋପଯେ’’ତି ଏତ୍ଥ କମ୍ମେନ ଭୱିତବ୍ବନ୍ତି ନ ଯୁଜ୍ଜତି। ମୂସିକୁକ୍କିରନ୍ତି ମୂସିକାନଂ ଉକ୍କିରୋ ଖଣିତ୍ୱା ବହି କତଂ ପଂସୁରାସି ମୂସିକୁକ୍କିରୋତି। ଲେଡ୍ଡାଦିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଲେଡ୍ଡୁନ୍ତି କସିତଟ୍ଠାନେ ନଙ୍ଗଲଚ୍ଛିନ୍ନମତ୍ତିକାପିଣ୍ଡଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଗାୱୀନଂ ଖୁରଚ୍ଛିନ୍ନଂ କଦ୍ଦମଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୨୫୧-୨। ଉଦକସନ୍ତିକେ ପତିତେ ୱାପିଆଦୀନଂ କୂଲେ ଚ ପାସାଣେ ଲଗ୍ଗେ ରଜେ ଚ ନୱସୋଣ୍ଡିଯା ପତିତେ ରଜେ ଚ ଅବ୍ଭୋକାସୁଟ୍ଠିତେ ୱମ୍ମିକେ ଚ ମତ୍ତିକାକୁଟ୍ଟେ ଚ ତଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତଥାତି ଇମିନା କୂଲାଦିକେ ଚାତୁମାସାଧିକୋୱଟ୍ଠଂ ୱା ସବ୍ବଂ ନ କୋପଯେତି ଇଦଂ ଅତିଦିସତି। ଇଟ୍ଠକକୁଟ୍ଟକୋ ୱଟ୍ଟତୀତି ଆହ ‘‘ଯେଭୁଯ୍ୟା’’ତିଆଦି। ଯେଭୁଯ୍ୟେନ କଥଲା ଏତ୍ଥାତି ଯେଭୁଯ୍ୟକଥଲା, ଭୂମି , ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ଠାନଂ, ଯେଭୁଯ୍ୟକଥଲାଯ ଠାନଂ, ତସ୍ମିଂ। ଇଟ୍ଠକକୁଟ୍ଟକୋ ଯେଭୁଯ୍ୟକଥଲା ୱିଯ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। କୁଟ୍ଟକଂ କୋପେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଇଟ୍ଠକାଯ କତୋ କୁଟ୍ଟକୋତି ସମାସୋ।

୨୫୩-୫। ସଞ୍ଚାଲେତ୍ୱା ଭୂମିଂ ୱିକୋପଯଂ ଥମ୍ଭାଦିଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ୱିକୋପଯନ୍ତି କରଣତ୍ଥେ ପଚ୍ଚତ୍ତୱଚନଂ, ୱିକୋପଯତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞଥା କଥମେତ୍ଥ ପଠମାପସଙ୍ଗୋ। ପଠମା ହି ‘‘ଭୱ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ସିଯା, ନ ଚ ‘‘ଗଣ୍ହିତୁ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ତୁଂ-ପଚ୍ଚଯେହି ୱୁତ୍ତୋ କୋଚି ଅତ୍ଥି, ଯଦା ଭାୱେ ତୁଂ-ପଚ୍ଚଯୋ, ତଦା ନ କିଞ୍ଚି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତୀତି, ‘‘ନ କପ୍ପତୀ’’ତି ପଧାନକିରିଯାଯପି ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନ କତ୍ତା ଅଞ୍ଞୋଯେୱାତି ଏୱଂ ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ତତିଯତ୍ଥେ ତୁ ସତି ଇତୋ ଚିତୋ ସଞ୍ଚାଲେତ୍ୱା ଭୂମିଂ ୱିକୋପଯତା ଥମ୍ଭାଦିଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ନ କପ୍ପତୀତି ଅତୀୱ ଯୁଜ୍ଜତି। ଧାରାଯାତି ପସ୍ସାୱଧାରାଯ। ୱିସମଂ ସମଂ କାତୁଂ ସମ୍ମୁଞ୍ଜନୀହି ଘଂସିତୁଂ ୱାତି ଯୋଜନା। ୱିସମନ୍ତି ୱିସମଟ୍ଠାନଂ। ‘‘ପଦଂ ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀ’’ତି ଭୂମିଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତୋ ଚଙ୍କମିତୁଂ ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଭିନ୍ଦନ୍ତୋତି ଭିନ୍ଦତା। କଣ୍ଡୁରୋଗୀ ୱା ତଟାଦୀସୁ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗଂ ଘଂସିତୁନ୍ତି ଯୋଜନା। କଣ୍ଡୁରୋଗୀତି କଣ୍ଡୁରୋଗିନା। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଅୱଧାରଣେ।

୨୫୬-୭।ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସାତି ପଥୱିଭେଦାଧିପ୍ପାଯୱିରହେନ ପରିସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ।

୨୫୮। ଅଗ୍ଗିସ୍ସ ଅନୁପାଦାନେ କପାଲେ ୱା ଅନୁପାଦାନାଯ ଇଟ୍ଠକାଯ ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ପାତେତୁଂ ୱା ଅୱସେ ସତି ଭୂମିଯଂ ପାତେତୁଂ ୱା ଲବ୍ଭତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉପାଦାନଂ ଇନ୍ଧନଂ, ନ ଉପାଦାନଂ ଅନୁପାଦାନଂ, ତସ୍ମିଂ। ୱସୋ ପଭୁତ୍ତଂ। ‘‘ୱସୋ ପଭୁତ୍ତେ ଆଯତ୍ତେ’’ତି ହି ନିଘଣ୍ଡୁ। ନ ୱସୋ ଅୱସୋ, ତସ୍ମିଂ ଅପଭୁତ୍ତେତି ଅତ୍ଥୋ। ପତିତଟ୍ଠାନେଯେୱ ଉପାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସୁକ୍ଖଖାଣୁକସୁକ୍ଖରୁକ୍ଖାଦୀସୁ ଚ ଅଗ୍ଗିଂ ଦାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ‘‘ପଥୱିଂ ଅପ୍ପତ୍ତମେୱ ନିବ୍ବାପେତ୍ୱା ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଦେତି, ୱଟ୍ଟତି, ପଚ୍ଛା ନିବ୍ବାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ଅୱିସଯତ୍ତା ଅନାପତ୍ତି। ‘‘ଭୂମିଯଂ ପାତେହୀ’’ତି ଏୱମ୍ପି ୱତ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି।

ପଥୱୀନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୫। ପରିକ୍ଖାରନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୫୯-୬୦। ଛତ୍ତେ ଅନ୍ତୋ ବହି ଚ ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣେହି ସୁତ୍ତେହି ସିବ୍ବିତୁଞ୍ଚ ପଣ୍ଣେ ଗିରିକୂଟଅଡ୍ଢଚନ୍ଦାଦିଂ ଛିନ୍ଦିତୁଞ୍ଚ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଛତ୍ତେତି ତାଲପଣ୍ଣେ ଛତ୍ତେ। ଗିରିକୂଟଂ ନାମ ମକରଦନ୍ତକଂ, ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ତାଦିସଂ ଅଞ୍ଞଂ ୱିକାରରୂପଂ ସଙ୍ଗହିତଂ। ଘଟକନ୍ତି ଗେହତ୍ଥମ୍ଭେସୁ ୱିଯ କଯିରମାନଂ ଘଟକଂ। ଦଣ୍ଡେତି ଛତ୍ତଦଣ୍ଡେ। ଲେଖାତି ତହିଂ ତହିଂ ଦିନ୍ନା ଲେଖା। ସାଦିସନ୍ତି ଦୀଘେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ। ବୁନ୍ଦମ୍ହି ମୂଲେ।

୨୬୧। ଥିରତ୍ଥଂ ଛତ୍ତେ ଏକୱଣ୍ଣେନ ସିବ୍ବିତୁଂ ୱା ପଞ୍ଜରଂ ୱିନନ୍ଧିତୁଂ ୱା ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସିବ୍ବିତୁନ୍ତି ଅନ୍ତୋ ବହି ଚ ସିବ୍ବିତୁଂ। ଏକୱଣ୍ଣେନାତି ନୀଲାଦିନା ଏକୱଣ୍ଣେନ। ପଞ୍ଜରନ୍ତି ଛତ୍ତଦଣ୍ଡଗାହକସଲାକପଞ୍ଜରଂ। ଥିରତ୍ଥନ୍ତି ଇମିନା ନ ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠତ୍ଥାଯାତି ଦସ୍ସେତି। ବନ୍ଧିତୁଂ ଦଣ୍ଡେ ଲେଖା ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ବନ୍ଧିତୁନ୍ତି ୱାତପ୍ପହାରେନ ଅଚଲନତ୍ଥଂ ଛତ୍ତମଣ୍ଡଲିକଂ ରଜ୍ଜୁକେହି ଗହେତ୍ୱା ବନ୍ଧନତ୍ଥାଯ। ଲେଖାୱାତି ୱଲଯମିୱ ଉକ୍କିରିତ୍ୱା କତା ଲେଖା ଏୱ। ୱଟ୍ଟତୀତି ଯଦିପି ନ ବନ୍ଧତି, ରଜ୍ଜୁକେହି ବନ୍ଧିତୁଂ ଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନତ୍ତା ୱଟ୍ଟତି।

୨୬୨। ଚୀୱରେ ଅନ୍ତେ ୱାପି ପଟ୍ଟମୁଖେ ୱାପି ୱେଣିପି ୱା ସଙ୍ଖଲିକାପି ୱା ଅଞ୍ଞଂ ସୂଚିୱିକାରଂ ୱା ପାଳିକଣ୍ଣିକଆଦିକଂ କପ୍ପବିନ୍ଦୁୱିକାରମ୍ପି ୱା ନ ଚ କପ୍ପତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନ୍ତେତି ଚୀୱରପରିଯନ୍ତେ, ଅନୁୱାତେତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପଟ୍ଟମୁଖେତି ପଟ୍ଟକୋଟିଯଂ, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପଟ୍ଟାନଂ ସଙ୍ଘଟିତଟ୍ଠାନଂ ସନ୍ଧାଯେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ୱେଣୀତି ୱରକସୀସାକାରେନ ସିବ୍ବନଂ। ସଙ୍ଖଲିକାତି ବିଳାଲବନ୍ଧନାକାରେନ ସିବ୍ବନଂ। ଅଞ୍ଞଂ ସୂଚିୱିକାରଂ ୱାତି ଚୀୱରମଣ୍ଡନତ୍ଥାଯ କଯିରମାନଂ ଅଞ୍ଞଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସୂଚିକମ୍ମୱିକାରଂ ୱା। ଟୀକାଯଂ ପନ ''ସତପଦିସଦିସଂ ଅଞ୍ଞଂ ୱା ସୂଚିୱିକାରଂ ନ କପ୍ପତୀ''ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତଂ। ''ଚୀୱରମଣ୍ଡନତ୍ଥାଯ ନାନାସୁତ୍ତକେହି ସତପଦିସଦିସଂ ସିବ୍ବନ୍ତା ଆଗନ୍ତୁକପଟ୍ଟଂ ଠପେନ୍ତି, ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଯଂ କିଞ୍ଚି ସୂଚିକମ୍ମୱିକାରଂ କରୋନ୍ତି, ସବ୍ବଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପନ ନାନାୱଣ୍ଣେହି ୱା ହୋତୁ, ଏକୱଣ୍ଣେନ ୱା ହୋତୁ, ଚୀୱରମଣ୍ଡନତ୍ଥାଯ ସଂସିବ୍ବନ୍ତାନଂ ସୂଚିକମ୍ମୱିକାରଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଚୀୱରେସୁ ଫାଲିତଟ୍ଠାନସ୍ସ ଥିରଭାୱତ୍ଥଂ ସତପଦିସଦିସମ୍ପି ସିବ୍ବିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି। ପାଳି-ସଦ୍ଦେନ, କଣ୍ଣିକ-ସଦ୍ଦେନ ଚ କପ୍ପ-ସଦ୍ଦଲୋପେନ ୱା ଉପଚାରେନ ୱା ପାଳିକପ୍ପାଦଯୋୱ ଗହିତା। ପାଳି ଚ କଣ୍ଣିକା ଚ ପାଳିକଣ୍ଣିକାଯୋ, ତା ଆଦି ଯସ୍ସ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ତାଦିସସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ତତ୍ଥ ନୀଲାୱଳିଆଦିସଣ୍ଠାନାଯ ବିନ୍ଦୁପନ୍ତିଯା ଯଥା ସୋଭତି, ତଥା କଯିରମାନୋ ପାଳିକପ୍ପୋ। ତଥେୱ ବିନ୍ଦୁସମୂହେ କତ୍ଥଚି ଦସ୍ସେତ୍ୱା କଯିରମାନୋ କଣ୍ଣିକକପ୍ପୋ।

୨୬୩।ଗଣ୍ଠିପାସକପଟ୍ଟାତି ଗଣ୍ଠିନୋ ଚ ପାସକସ୍ସ ଚ ପତିଟ୍ଠାନଟ୍ଠାନେ ଠପେତବ୍ବା ପଟ୍ଟା। ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ''ଗଣ୍ଠିପାସକା''ତି କତ୍ୱା ''ଚତୁକୋଣାୱ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀ''ତି ଅତ୍ଥତୋ ୱଚନଂ ୱିପଲ୍ଲାସେତ୍ୱା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଅଗ୍ଘିଯନ୍ତି ଚେତିଯସଣ୍ଠାନେନ ସିବ୍ବନଂ। ମୂଲେ ଚ ଅଗ୍ଗେ ଚ ଏକସଦିସଂ କତ୍ୱା ମୁଗ୍ଗରାକାରେନ ସିବ୍ବନଂ ମୁଗ୍ଗରୋ। ୱିକାରନ୍ତି ୱିକାରୋ, ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥାତି ଗଣ୍ଠିପାସକପଟ୍ଟେସୁ।

୨୬୪।କୋଣସୁତ୍ତାତି ନପୁଂସକନିଦ୍ଦେସୋ, ଗଣ୍ଠିପାସକପଟ୍ଟାନଂ କୋଣେହି ନୀହଟସୁତ୍ତକୋଟିଯୋ। ପୀଳକାତି ତାନିଯେୱ ନିୱତ୍ତେତ୍ୱା ପୀଳକାକାରେନ କତାନି। ଦୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯାୱାତି ତେସଂ ଅନ୍ତେସୁ ଏକୱାରଂ ଗଣ୍ଠିକରଣେନ ୱା ପୁନ ନିୱତ୍ତେତ୍ୱା ସିବ୍ବନେନ ୱା ଦୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯା ଏୱ। ଗନ୍ଧଂ ତେଲଂ ୱାତି ଗନ୍ଧଂ ୱା ତେଲଂ ୱା। କଞ୍ଜିକପିଟ୍ଠଖଲିକଆଦୀନିପି ୱଟ୍ଟନ୍ତି।

୨୬୫।ମଣିନାତି ମସାରଗଲ୍ଲାଦିପାସାଣେନ। ନ ଚ ଘଟ୍ଟେଯ୍ଯାତି ନେୱ ଘଟ୍ଟେଯ୍ଯ। ଅଞ୍ଞେନ ୱାତି ମୁଗ୍ଗରମୁସଲାଦିନା। ଅଂସବଦ୍ଧକକାଯବନ୍ଧନାନି ପନ ତଥା କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଦୋଣିଯଂ କତ୍ୱା ନ ଚ ଘଂସେଯ୍ଯାତି ପକ୍କରଜନାକିରଣଦୋଣିଯଂ ଠପେତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ଜଣ୍ଣୁକାନି ନିହନ୍ତ୍ୱା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଆୱିଞ୍ଛିତ୍ୱା ନେୱ ଘଂସେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୬୬-୭।କଣ୍ଣକୋଣକସୁତ୍ତାନୀତି ଚୀୱରରଜନକାଲେ ଲଗ୍ଗନତ୍ଥାଯ ଅନୁୱାତେ ଚତୂସୁ କୋଣେସୁ ଚ ପାସକଂ କତ୍ୱା ବନ୍ଧିତାନି ସୁତ୍ତାନି, ଯାନି ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, କଣ୍ଣସୁତ୍ତକ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୪୪) ଏୱଂ ଅନୁଞ୍ଞାତାନି। କଣ୍ଣସଙ୍ଖାତା କୋଣା କଣ୍ଣକୋଣକା, ତେସୁ ସୁତ୍ତାନି। ଗଣ୍ଠିକପାସକପଟ୍ଟେସୁ ପନ କଣ୍ଣକୋଣକସୁତ୍ତାନଂ ଦୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯାନମେୱ କପ୍ପିଯତା ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତାତି ଚୀୱରେ ରତ୍ତେଯେୱ ତେସଂ ଛିନ୍ଦିତବ୍ବତା ନତ୍ଥି, କଣ୍ଣକୋଣକସୁତ୍ତାନଂ ଛିନ୍ଦିତବ୍ବତାଯ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅନୁୱାତେହି ନିକ୍ଖମିତସୁତ୍ତାନିପି ଛିନ୍ଦିତବ୍ବାନୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଧମ୍ମକରଣେ ଛତ୍ତୱଟ୍ଟିଯଂ ଲେଖଂ ଠପେତ୍ୱା ଲେଖା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜନା। ଛତ୍ତୱଟ୍ଟିଯନ୍ତି ଛତ୍ତସ୍ସ ମୁଖୱଟ୍ଟିଯଂ। ଲେଖାତି ଉପରି ୱା ହେଟ୍ଠା ୱା କୁଚ୍ଛିଯଂ ୱା ଅଞ୍ଞା ଲେଖା। କୁଞ୍ଚିକାଯ ଚ ପିପ୍ଫଲେ ଚ ମଣିକା ଚ ପୀଳକା ଚ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମଣିକାତି ଏକା ୱଟ୍ଟମଣି। ପୀଳକାତି ସାସପମତ୍ତିକା ମୁତ୍ତରାଜିସଦିସା ବହୁୱଟ୍ଟଲେଖା। ଦଣ୍ଡମ୍ହୀତି ପିପ୍ଫଲଦଣ୍ଡକେ।

୨୬୮-୯। ଅରଣିଯଂ ମାଲାଦି ଚ ପତ୍ତମଣ୍ଡଲେ ଭିତ୍ତିକମ୍ମଞ୍ଚ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ଅରଣିଯନ୍ତି ଉତ୍ତରାରଣି ଅଧରାରଣି ଅରଣିଧନୁକଞ୍ଚ ସାମଞ୍ଞେନ ଗହିତଂ। ପତ୍ତମଣ୍ଡଲେତି ତିପୁସୀସାଦିମଯେ ପତ୍ତମଣ୍ଡଲେ। ଏତ୍ଥ ପନ ମକରଦନ୍ତକଂ ୱଟ୍ଟତି। ହେଟ୍ଠାତି କତ୍ତରଯଟ୍ଠିଯା ହେଟ୍ଠା। ଉଦ୍ଧନ୍ତି ତସ୍ସାଯେୱ ଉପରି।

୨୭୦-୩।ସମ୍ମୁଞ୍ଜନିମ୍ହୀତି ସମ୍ମୁଞ୍ଜନିଯା ଲିଙ୍ଗୱିପଲ୍ଲାସୋ। ଅୱାରିତନ୍ତି ଇତ୍ଥିରୂପଂ ପନ ୱାରିତଂ। ସୋୱଣ୍ଣମଯମ୍ପୀତି ସୁୱଣ୍ଣମଯମ୍ପି। ୱିସାଣନାଳି ନାମ ୱିସାଣମଯା ନାଳି। ଏତ୍ଥ ପନ ଅୱୁତ୍ତାନିପି ଯାନି କାନିଚି ଆରକଣ୍ଟକଦନ୍ତକଟ୍ଠଛେଦନପାନୀଯଘଟପାନୀଯଉଳୁଙ୍କଚୁଣ୍ଣଭାଜନାଦୀନି ୱୁତ୍ତାନଂ

ଅନୁଲୋମାନୀତି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଯୋ ପନେତ୍ଥ ୱିନଯଞ୍ଞୂ ତାଦିସଂ ପରିକ୍ଖାରଂ ଦିସ୍ୱା ଛିନ୍ଦେଯ୍ଯ ୱା ଛିନ୍ଦାପେଯ୍ଯ ୱା, ଅନୁପୱଜ୍ଜୋ ସୋତି ୱେଦିତବ୍ବନ୍ତି।

ପରିକ୍ଖାରନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୬। ଭେସଜ୍ଜନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୭୪-୫। ଜନସ୍ସ ଭେସଜ୍ଜଂ କାତୁଂ ଦାତୁଂ ୱତ୍ତୁଞ୍ଚ ନ ଲବ୍ଭତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧିଯଂ। ଲବ୍ଭତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନା’’ତି କତ୍ତା ‘‘ଭେସଜ୍ଜ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତକମ୍ମଂ। ନନୁ ଚ କାତୁନ୍ତି ଭାୱସାଧନତ୍ତା ତସ୍ସ ଅୱୁତ୍ତକମ୍ମେନାପି ଭୱିତବ୍ବଂ ଭାୱେ ୱିହିତକିତକପ୍ପଚ୍ଚଯାନଂ ପଯୋଗେ କମ୍ମକାରକସ୍ସାପି ଇଚ୍ଛିତବ୍ବତ୍ତାତି? ସଚ୍ଚଂ, ତଥାପି ପଧାନଭୂତକମ୍ମସତ୍ତିଯା ଅଭିଧାନେ ସତି ଅପ୍ପଧାନକିତକକିରିଯାଭିସମ୍ବନ୍ଧେନ ଗୁଣୀଭୂତା କମ୍ମସତ୍ତି ଅଭିହିତା ୱିଯ ୱିଞ୍ଞାଯତି। ତଥା ଚ ୱୁତ୍ତଂ ଅମ୍ହେହି ଯୋଗୱିନିଚ୍ଛଯେ ‘‘ପଧାନାନୁଯାଯିତାଯ ଜନୱୋହାରାଯ ପଧାନସତ୍ୟାଭିଧାନେ ଗୁଣସତ୍ତି ଅଭିହିତା ୱିଯ ପକାସତୀ’’ତି। ଜନସ୍ସାତି ଆଗତାଗତଜନସ୍ସ। ସହଧମ୍ମୀନଞ୍ଚ ପିତୂନଞ୍ଚ ତଦୁପଟ୍ଠାକଭିକ୍ଖୁନିସ୍ସିତଭଣ୍ଡୂନଞ୍ଚ ୱେଯ୍ଯାୱଚ୍ଚକରସ୍ସ ଚ ଭିକ୍ଖାଚରିଯୱିଞ୍ଞତ୍ତିସକେହି ଭେସଜ୍ଜକରଣଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ । ତତ୍ଥ ସହଧମ୍ମିନନ୍ତି ସହ ଚରିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ସୀଲସଦ୍ଧାପଞ୍ଞାସଙ୍ଖାତୋ ସହଧମ୍ମୋ, ସୋ ଏତେସମତ୍ଥୀତି ସହଧମ୍ମିନୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୀ ସିକ୍ଖମାନା ସାମଣେରୋ ସାମଣେରୀତି ପଞ୍ଚ, ତେସଂ। ପିତା ଚ ମାତା ଚ ପିତରୋ ଏକସେସନଯେନ, ଉଭିନ୍ନଂ ସାମଞ୍ଞନିଦ୍ଦେସୋ ୱା, ତେସଂ। ଭିକ୍ଖୁନିସ୍ସିତୋ ନାମ ଯୋ ୱିହାରେ ସବ୍ବକମ୍ମାନି କରୋନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁଂ ନିସ୍ସାଯ ୱସତି। ଭଣ୍ଡୁ ନାମ ଯୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାପେକ୍ଖୋ ଯାୱ ପତ୍ତଚୀୱରଂ ପଟିଯାଦିଯତି, ତାୱ ୱିହାରେ ୱସତି, ସୋ ପଣ୍ଡୁପଲାସୋ। ୱେଯ୍ଯାୱଚ୍ଚକରସ୍ସାତି ଅତ୍ତନୋ ଉପଟ୍ଠାକସ୍ସ। ଏତେସୁ ପନ ମାତାପିତରୋ ସଚେ ରଜ୍ଜେପି ଠିତା ପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତି, ଅକାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ମାତରଂ ଅନାମସନ୍ତେନ ସବ୍ବଂ ପରିକମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ। ପିତା ପନ ସହତ୍ଥେନ ନହାପନସମ୍ବାହନାଦୀନି କତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠାତବ୍ବୋ।

୨୭୬। ପିତା ଚ ମାତା ଚ ଭାତା ଚ ଭଗିନୀ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ ପିତା…ପେ… ଭଗିନିଯୋ। ମହନ୍ତୋ ଚ ଚୂଳଓ ଚ, ମହାଚୂଳଆ ଚ ତେ ପିତା…ପେ… ଭଗିନିଯୋ ଚାତି କମ୍ମଧାରଯୋ। ତା ଆଦି ଯେସନ୍ତେତି ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥୋ। ମହାଚୂଳଅ-ସଦ୍ଦା ପିତାଦି-ସଦ୍ଦେହି ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତବ୍ବା ‘‘ମହାପିତୁନୋ ଚୂଳଅପିତୁନୋ’’ତିଆଦିନା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପନେତ୍ଥ ପିତୁଚ୍ଛା ମାତୁଲୋ, ତେସଂ ଦସନ୍ନମ୍ପି ଯାୱ ସତ୍ତମା କୁଲପରିୱଟ୍ଟା ପୁତ୍ତପରମ୍ପରଞ୍ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତେସଂ ସକେ ଭେସଜ୍ଜକରଣଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ଯୋଜନା। ତେସଂ ମହାପିତାଦୀନଂ ସନ୍ତକେ ସତି ତେନ ଭେସଜ୍ଜକରଣଂ ଲବ୍ଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନାତି ନହି ଚେ। ଅତ୍ତନିଯେତି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକେ ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦାତବ୍ବଂ ତାୱକାଲିକନ୍ତି ତାୱକାଲିକଂ କତ୍ୱା ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତେ ପନ ସଚେ ପଟିଦେନ୍ତି, ଗହେତବ୍ବଂ, ନୋ ଚେ ଦେନ୍ତି, ନ ଚୋଦେତବ୍ବା। ଯାୱ ତସ୍ସ ଦାନଂ, ତାୱ କାଲୋ ଅସ୍ସାତି ତାୱକାଲିକଂ। ଣିକୋ ସମାସନ୍ତୋ।

୨୭୭।ଭେସଜ୍ଜକରଣାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅନାମଟ୍ଠପିଣ୍ଡଦାନାଦୀନଂ ଗହଣଂ, ହି-ସଦ୍ଦୋ ହେତୁମ୍ହି, ହି ଯସ୍ମା ଏତେସୁ କୁଲଦୂସନାଦଯୋ ନ ରୁହନ୍ତି, ତସ୍ମା ତେସଂ ଭେସଜ୍ଜକରଣଂ ଲବ୍ଭଂ, ଅତ୍ତନିଯେ ଚ ସତି ଦାତବ୍ବନ୍ତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ନ ରୂହତୀତି ନ ରୋହତି ନପ୍ପୱତ୍ତତି ନ ହୋତି, ଆପତ୍ତିଂ ନ ଜନେତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ତେସଂ ଅତ୍ଥାଯ ଞାତିସାମଣେରେହି ୱା ଭେସଜ୍ଜଂ ଆହରାପେତବ୍ବଂ, ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱା ଆହରାପେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ। ତେହିପି ‘‘ଉପଜ୍ଝାଯାଦୀନଂ ଆହରିସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ତସୀସେନ ଆହରିତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅଞ୍ଞେପି ଯେ ଗିଲାନା ହୁତ୍ୱା ୱିହାରଂ ପୱିସନ୍ତି, ତେସଂ ସବ୍ବେସମ୍ପି ଅପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତେନ ଭେସଜ୍ଜଂ କାତବ୍ବଂ। ସଦ୍ଧଂ କୁଲଂ ହୋତି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମାତାପିତୁଟ୍ଠାନୀଯଂ, ତତ୍ର ଚେ କୋଚି ଗିଲାନୋ ହୋତି, ତସ୍ସତ୍ଥାଯ ‘‘ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ରୋଗସ୍ସ କିଂ ଭେସଜ୍ଜଂ କରୋନ୍ତୀ’’ତି କପ୍ପିଯଂ କତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ଇଦଞ୍ଚିଦଞ୍ଚ ଗହେତ୍ୱା କରୋନ୍ତୀତି ୱତ୍ତତି, ଭିକ୍ଖୂହି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱା କଥା କାତବ୍ବା।

୨୭୮। ଛନ୍ନଂ ମାତାଦୀନଞ୍ଚ ଦାମରିକଚୋରସ୍ସ ଇସ୍ସରିଯସ୍ସ ଅନାମଟ୍ଠୋ ପିଣ୍ଡପାତୋ ଦାତୁଂ ଅୱାରିତୋତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଛନ୍ନନ୍ତି ମାତାଦୀନଂ ଛନ୍ନଂ ମଜ୍ଝେ। ମାତାଦୀନନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିସ୍ସିତଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ମାତାଦୀନଂ। ‘‘ଛନ୍ନ’’ନ୍ତି ପନ ଯୋଜନାଯ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱିରୁଜ୍ଝତି। ତତ୍ଥ ହି ‘‘ମାତାପିତୂନ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଭିକ୍ଖୁନିସ୍ସିତଂ ଓହାଯ ସତ୍ତେୱ ୱୁତ୍ତା। ଆଚରିଯବୁଦ୍ଧଦତ୍ତତ୍ଥେରେନ ଚ ତଥେୱ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଅନାମଟ୍ଠୋପି ଦାତବ୍ବୋ, ପିଣ୍ଡପାତୋ ୱିଜାନତା;

ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମାତାପିତୂନମ୍ପି, ତଦୁପଟ୍ଠାଯକସ୍ସ ଚ।

‘‘ଇସ୍ସରସ୍ସାପି ଦାତବ୍ବୋ, ଚୋରଦାମରିକସ୍ସ ଚ;

ଭଣ୍ଡୁକସ୍ସଉନୋ ଚେଓ, ଓେୟ୍ୟାଓଚ୍ଚକରସ୍ସପୀ’’ତି। (ଓିନଯ ଓି। ୪୯୩-୪୯୫);

ଦାମରିକଚୋରସ୍ସାତି ରଞ୍ଞୋ ପଞ୍ଚଯମାନସ୍ସ ପାକଟଚୋରସ୍ସ। ଅନାମଟ୍ଠୋତି ଅପଢ଼ଜିତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଲଦ୍ଧା ଅଉନା ଅଞ୍ଞେନ ଓା ପଢ଼ଜିତେନ ଅଗ୍ଗହିତଅଗ୍ଗୋ, ଅଯଂ ଅନାମଟ୍ଠପିଣ୍ଡପାତୋ। ପଟିସନ୍ଥାରୋ ‘‘ଓିହାରପ୍ପତ୍ତଂ ଆଗନ୍ତୁକଂ ଓା ଦଲିଦ୍ଦାଦିଂ ଓା ଦିସ୍ୱା ‘ପାନୀଯଂ ପିଓା’ତି ଦାତଢ଼ଂ, ପାଦମକ୍ଖନତେଲଂ ଦାତଢ଼ଂ, କାଲେ ଆଗତସ୍ସ ଯାଗୁଭତ୍ତଂ, ଓିକାଲେ ଆଗତସ୍ସ ସଚେ ତଣ୍ଡୁଲା ଅତ୍ଥି, ତଣ୍ଡୁଲା ଦାତଢ଼ା, ସଯନଟ୍ଠାନଂ ଦାତଢ଼ଂ, ଚୋରାନଂ ପନ ସଙ୍ଘିକମ୍ପିଦାତଢ଼’’ନ୍ତି ଓୁତ୍ତୋ। ଅଓସେସପଟିସନ୍ଥାରୋ ପନ ଅପଢ଼ାସୀସନ୍ତେନ କାତଢ଼ୋ। ତଥା ଧମ୍ମପଟିସନ୍ଥାରୋପି ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଦାତଢ଼ୋଓ।

୨୭୯।ତେସନ୍ତି ଅଞ୍ଞାତକାଦୀନଂ ଗିହୀନଂ। କଯିରାତି ‘‘ଭଣଥା’’ତି ଓୁତ୍ତେ କରେଯ୍ୟ। ‘‘ନ କରୋମା’’ତି ଓୁତ୍ତେ ସଚେ ଓିପ୍ପଟିସାରିନୋ ଭଓିସ୍ସନ୍ତି, କାତଢ଼ଂ। ନଉନୋତି ଅଉନୋ ସୁତ୍ତୋଦକେହି ନ କଯିରାତି ଯୋଜନୀଯଂ। ଏଓଂ ସାମଞ୍ଞେନ ପରିତ୍ତେ ପଟିପଜ୍ଜନଓିଧିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଆଟାନାଟିଯପରିତ୍ତେ ପଟିପଜ୍ଜିତଢ଼ଓିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଭଣିତଢ଼’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଭଣାପେନ୍ତେତି ‘‘ଭଣଥା’’ତି ଅଜ୍ଝେସନପୁଢ଼କଂ ପଯୋଜେନ୍ତେ। ପରିତ୍ତଂ ସାସନୋଗଧନ୍ତି ପଠମମେଓ ଆଟାନାଟିଯସୁତ୍ତଂ ଅଭଣିତ୍ୱା ସାସନପରିଯାପନ୍ନଂ ମେତ୍ତସୁତ୍ତଂ ଧଜଗ୍ଗସୁତ୍ତଂ ରତନସୁତ୍ତନ୍ତି ଇମାନି ସୁତ୍ତାନି ସତ୍ତାହଂ ଭଣିତ୍ୱା ଯଥାପରିକମ୍ମଂ ପରିତ୍ତଂ ଆଟାନାଟିଯପରିତ୍ତଂ ଭଣିତଢ଼ନ୍ତି ଯୋଜନା।

୨୮୦। ‘‘ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସୀଲଂ ଦେତୁ, ଧମ୍ମଂ ପରିତ୍ତଞ୍ଚ ଭାସତୂ’’ତି କେନଚି ପେସିତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ସୀଲଂ ଓା ଦାତୁଂ ଧମ୍ମଂ ପରିତ୍ତଂ ଓା ଓତ୍ତୁଂ ଲଢ଼ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ଭେସଜ୍ଜନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୭। ଉଗ୍ଗହନିଦ୍ଦେସଓଣ୍ଣନା

୨୮୧। ପୁଗ୍ଗଲ-ସଦ୍ଦମତ୍ତେ ପଯୁତ୍ତେ ଅଉନୋପି ଗହଣସମ୍ଭଓୋ ସିଯାତି ଢ଼ଭିଚାରଢ଼ଂ ଅଞ୍ଞ-ସଦ୍ଦପ୍ପଯୋଗୋ। ସତି ସମ୍ଭଓେ ଢ଼ଭିଚାରେ ଓିସେସନଂ ସାତ୍ଥକଂ ହୋତୀତି। ଦସଭେଦମ୍ପି ରତନନ୍ତି ‘‘ମୁତ୍ତା ମଣି ଓେଳୁରିଯୋ ସଙ୍ଖୋ ସିଲା ପଓାଳଂ ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ ଲୋହିତଙ୍କୋ ମସାରଗଲ୍ଲ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୫୦୬) ଏଓଂ ଓୁତ୍ତଂ ଦସଭେଦମ୍ପି ରତନଂ। ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସାତି ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ।

୨୮୨-୩। ତେସୁ ଅତ୍ତଢ଼ଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱୀସୁ ନିସ୍ସଗ୍ଗୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେସୂତି ତେସୁ ଦସସୁ ମଜ୍ଝେ। ଦ୍ୱୀସୂତି ରଜତଜାତରୂପସଙ୍ଖାତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଓତ୍ଥୂସୁ। ଅତ୍ତଢ଼ନ୍ତି ଇମିନା ନଓକମ୍ମାଦୀନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଦୀପେତି। ସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅଓସେସେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ସଢ଼େସମ୍ପି ଅତ୍ଥାଯ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଗଣଞ୍ଚ ସଙ୍ଘଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲଞ୍ଚ ଅନାମସିତ୍ୱା ‘‘ଚେତ୍ୟସ୍ସ ନଓକମ୍ମସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଓୁତ୍ତେ ଚ ନ ପଟିକ୍ଖିପେତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ନ ପଟିକ୍ଖିପେତି ଇମିନା ସଙ୍ଘାଦିଂ ଆମସିତ୍ୱା ଓୁତ୍ତେ ପଟିକ୍ଖିପନଂ ଦୀପେତି। ପଟିକ୍ଖିତ୍ତେ ‘‘କପ୍ପିଯକାରକାନଂ ଓା ହତ୍ଥେ ଭଓିସ୍ସତି, ମମ ପୁରିସାନଂ ମଯ୍ହମେଓ ଓା ହତ୍ଥେ ଭଓିସ୍ସତି, କେଓଲଂ ତୁମ୍ହେ ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଓଦତି, ଓଟ୍ଟତି। ଚତୁପଚ୍ଚଯତ୍ଥାଯ ଚ ଦିନ୍ନଂ ଯେନ ଯେନ ଅତ୍ଥୋ ହୋତି, ତଦତ୍ଥଂ ଉପନେତଢ଼ଂ। ତେସଂ ଚୀଓରତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନଂ ଚୀଓରେଯେଓ ଉପନେତଢ଼ଂ। ସଚେ ଚୀଓରେନ ତାଦିସୋ ଅତ୍ଥୋ ନତ୍ଥି, ପିଣ୍ଡପାତାଦୀହି ସଙ୍ଘୋ କିଲମତି, ସଙ୍ଘସୁଟ୍ଠୁତାଯ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ତଦତ୍ଥାଯପି ଉପନେତଢ଼ଂ। ଏସ ନଯୋ ପିଣ୍ଡପାତଗିଲାନପଚ୍ଚଯତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନେପି। ସେନାସନତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନଂ ପନ ଗରୁଭଣ୍ଡତ୍ତା ତତ୍ଥେଓ ଉପନେତଢ଼ଂ, ସେନାସନେସୁ ନସ୍ସନ୍ତେସୁ ଜଗ୍ଗନତ୍ଥଂ ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜଂ ଅକତ୍ୱା ଅଓିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଯାପନମତ୍ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତଢ଼ଂ।

୨୮୪। ଖେତ୍ତାଦୀନଂ କେସଞ୍ଚି ଦୁକ୍କଟଓତ୍ଥୂନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନୂପାଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଖେତ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦି ଓୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଖେତ୍ତନ୍ତି ପୁଢ଼ଣ୍ଣଓିରୁହନଟ୍ଠାନଂ। ଓତ୍ଥୁନ୍ତି ଅପରଣ୍ଣୌଚ୍ଛୁଫଲାଦୀନଂ ଓିରୁହନଟ୍ଠାନଂ। ଦାସପସ୍ୱାଦିକନ୍ତି ଦାସପସୁପୁପ୍ଫାରାମଫଲାରାମାଦିକଂ। ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା କପ୍ପିଯେନ କମେନ ଚ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କପ୍ପିଯେନ କମେନ ଚାତି ଏତ୍ଥ କମ-ସଦ୍ଦୋ ଓୋହାରପ୍ପଟିପାଟିଓଚନୋ, ତସ୍ମା ପରେସଂ ଅଉନୋ ଚ କପ୍ପିଯଓୋହାରକ୍କମେନେଓାତି ଅତ୍ଥୋ।

ସୋ ଚ ଖେତ୍ତଓତ୍ଥୂସୁ ତାଓ ‘‘ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା’’ତି ଓା ‘‘କପ୍ପିଯକାରକାନଂ ହତ୍ଥେ ଭଓିସ୍ସତୀ’’ତି ଓା ‘‘ସଙ୍ଘୋ କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡଂ ଭୁଞ୍ଜତୂ’’ତି ଓା ‘‘ସୀମଂ ଦେମା’’ତି ଓା ପରେହି ଓୁତ୍ତୋ, ‘‘ସାଧୁ, ଉପାସକ ମିଗପକ୍ଖିନୋ ଏତ୍ଥ ନିଢ଼ଯା ସୁଖେନ ଜୀଓିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ଅଉନା ଓା ତଳାକେ ଯଥାଓୁତ୍ତେନେଓ ‘‘ଉଦକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ଭଣ୍ଡକଂ ଧୋଓିସ୍ସନ୍ତି, ମିଗପକ୍ଖିନୋ ପିଓିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ପରେହି ଓା ‘‘ସାଧୁ, ଉପାସକ, ସଙ୍ଘୋ ପାନୀଯଂ ପିଓିସ୍ସତୀ’’ତିଆଦିନା ଅଉନା ଓା ଦାସେ ‘‘ଆରାମିକଂ ଦମ୍ମି, ଓେୟ୍ୟାଓଚ୍ଚକରଂ ଦମ୍ମି, କପ୍ପିଯକାରକଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଓା ପସୂସୁ

‘‘ପଞ୍ଚଗୋରସପରିଭୋଗତ୍ଥାଯ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଆରାମେ ‘‘ୱନଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଏୱମାଦିନା ୱୁତ୍ତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସଚେ ପନ କୋଚି ଅବ୍ବତ୍ତୋ ଅକପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ଖେତ୍ତାଦିଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ୱା କାରେତି ୱା, ତଂ ଭିକ୍ଖୂହି ନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ, ତଂ ନିସ୍ସାଯ ଲଦ୍ଧଂ କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡମ୍ପି ଅକପ୍ପିଯମେୱ। ଅବ୍ବତ୍ତେନ ପନ ଲଜ୍ଜୀଭିକ୍ଖୁନା କାରାପିତେସୁ କିଞ୍ଚାପି ପଟିଗ୍ଗହଣଂ କପ୍ପିଯଂ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପଯୋଗପଚ୍ଚଯା ଉପ୍ପନ୍ନେନ ମିସ୍ସତ୍ତା ୱିସଗତପିଣ୍ଡପାତୋ ୱିଯ, ଅକପ୍ପିଯମଂସଭୋଜନଂ ୱିଯ ଚ ଦୁକ୍କିନିବ୍ଭୋଗଂ ହୋତି, ସବ୍ବେସଂ ଅକପ୍ପିଯମେୱ।

୨୮୫-୬। ନୱ…ପେ… କିରିଯା ଚ ଅନୱେ ମତ୍ତିକୁଦ୍ଦାରଣଞ୍ଚ ବନ୍ଧୋ ଚ ଆଳିଯା ଥିରକାରୋ ଚ ଅନୱେ କେଦାରେ ଅତିରେକଭାଗଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ନୱେ ଚ ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ନଭାଗେ ସସ୍ସେ ‘‘ଏତ୍ତକେ ଦେଥା’’ତି କହାପଣୁଟ୍ଠାପନଞ୍ଚାତି ସବ୍ବେସମ୍ପି ଅକପ୍ପିଯନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମାତିକା ଚ କେଦାରୋ ଚ ତଳାକୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ ମାତିକ…ପେ… ତଳାକା। ତେସଂ କିରିଯାତି ସମାସୋ। ଅନୱେତି ଚତୁପଚ୍ଚଯୱସେନ ପଟିଗ୍ଗହିତେ ପୁରାଣତଳାକେ। ଉଦକୱସେନ ପଟିଗ୍ଗହିତେ ପନ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତାନଂ ୱଟ୍ଟତି। ବନ୍ଧୋତି ପାଳିଯା ବନ୍ଧୋ। ପୋରାଣକେଦାରେ ନିଯମିତପକତିଭାଗତ୍ତା ଆହ ‘‘ଅନୱେ’’ତି। ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ନଭାଗେତି ‘‘ଏତ୍ତକେ ଭୂମିଭାଗେ ଏତ୍ତକୋ ଭାଗୋ ଦାତବ୍ବୋ’’ତି ଏୱଂ ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ନଭାଗେ।

୨୮୭-୯। ‘‘କସ ୱପ୍ପ’’ ଇଚ୍ଚାଦିଂ ଅୱତ୍ୱା ଚ ‘‘ଏତ୍ତକାଯ ଭୂମିଯା ଏତ୍ତକୋ ଭାଗୋ ଦେଯ୍ଯୋ’’ତି ଭୂମିଂ ୱା ପତିଟ୍ଠାପେତି, ତସ୍ସେୱେତମକପ୍ପିଯନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଅୱଧାରଣେ। ପତିଟ୍ଠାପେତୀତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ପତିଟ୍ଠାପେତି। ତସ୍ସେୱାତି ତସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାପକଭିକ୍ଖୁସ୍ସେୱ। ଏତନ୍ତି ପତିଟ୍ଠାପିତଭୂମିତୋ ଲଦ୍ଧଧଞ୍ଞଂ ‘‘ଏତ୍ତକେ ଭୂମିଭାଗେ ସସ୍ସଂ କତଂ, ଏତ୍ତକଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ଏୱଂ ୱଦନ୍ତେ ପମାଣଗଣ୍ହନତ୍ଥଂ ଦଣ୍ଡରଜ୍ଜୁଭି ମିନନେ ୱା ଖଲେ ଠତ୍ୱା ରକ୍ଖଣେ ୱା ତଂ ନୀହରାପନେ ୱା କୋଟ୍ଠାଗାରାଦିପଟିସାମନେ ୱା ଏତଂ ତସ୍ସେୱ ଅକପ୍ପିଯନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ପତିଟ୍ଠାପେତି ଚାତି ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପତିଟ୍ଠାପେତି ଚ। କତନ୍ତି ଅମ୍ହେହି କତଂ। ୱଦନ୍ତେୱନ୍ତି ଏୱଂ କସ୍ସକେ ୱଦନ୍ତେ। ପମାଣନ୍ତି ଭୂମିପ୍ପମାଣଂ। ନୀହରାପନେତି ଖଲତୋ ଗେହସ୍ସ ନୀହରାପନେ। ଏତନ୍ତି ମିତଲଦ୍ଧରକ୍ଖିତାଦିକଂ। ତସ୍ସେୱାତି ମାନକରକ୍ଖକାଦିନୋ ଏୱ। ଅପୁବ୍ବସ୍ସ ଅନୁପ୍ପାଦିତତ୍ତା ଅଞ୍ଞେସଂ କପ୍ପତୀତି ଆହ ‘‘ତସ୍ସେୱେତମକପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି।

୨୯୦। ପଟିସାମନପ୍ପସଙ୍ଗେନାହ ‘‘ପଟିସାମେଯ୍ଯ’’ତିଆଦି। ପିତୁସନ୍ତକମ୍ପି ଗିହିସନ୍ତକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପିତୁସନ୍ତକନ୍ତି ପିତା ଚ ମାତା ଚ ପିତରୋ, ତେସଂ ସନ୍ତକଂ। ଗିହିସନ୍ତକନ୍ତି ଇମିନା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଂ ସନ୍ତକଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପରିକ୍ଖାରଂ ପଟିସାମେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ଯଂ କିଞ୍ଚୀତି କପ୍ପିଯଂ ଅକପ୍ପିଯଂ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ମାତୁକଣ୍ଡପିଳନ୍ଧନତାଲପଣ୍ଣମ୍ପି। ଭଣ୍ଡାଗାରିକସୀସେନାତି ସୀସଙ୍ଗମିୱ ପଧାନଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ‘‘ସୀସ’’ନ୍ତି ଇଧ ଉପଚାରୱସେନ ୱୁଚ୍ଚତି, ତଥା ଭଣ୍ଡାଗାରିକସଦ୍ଦୋପି ଭାୱପ୍ପଧାନୋ, ଭଣ୍ଡାଗାରିକୋ ଭଣ୍ଡାଗାରିକତ୍ତଂ ସୀସଂ ପଧାନନ୍ତି ୱିସେସନପରପଦେ କମ୍ମଧାରଯୋ, ତେନ, ଭଣ୍ଡାଗାରିକତ୍ତସ୍ସ ପଧାନକରଣେନାତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୯୧-୨।ଅୱସ୍ସଂ ପଟିସାମିଯନ୍ତି ଅୱସ୍ସଂ ସଙ୍ଗୋପେତବ୍ବଂ। ୱୁତ୍ତେପୀତି ମାତାପିତୂହି ୱୁତ୍ତେପି।

୨୯୩-୪। ୱଡ୍ଢକିଆଦଯୋ ୱା ରାଜୱଲ୍ଲଭା ୱା ‘‘ସକଂ ପରିକ୍ଖାରଂ ୱା ସଯନଭଣ୍ଡଂ ୱା ପଟିସାମେତ୍ୱା ଦେହୀ’’ତି ଯଦି ୱଦନ୍ତି, ଛନ୍ଦତୋପି ଭଯାପି ନ କରେଯ୍ଯାତି ଯୋଜନା। ପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ୱାସିଫରସୁଆଦିଉପକରଣଭଣ୍ଡଂ। ଛନ୍ଦତୋପି ଭଯାପୀତି ୱଡ୍ଢକିଆଦୀସୁ ଛନ୍ଦେନ, ରାଜୱଲ୍ଲଭେସୁ ଭଯେନ।

୨୯୫-୬। ପଟିସାମିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ସଙ୍କନ୍ତୀତି ଯାଦିସେ ପଦେସେ ‘‘ଭିକ୍ଖୂହି ୱା ସାମଣେରେହି ୱା ଗହିତଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ସଙ୍କଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତି, ତାଦିସେ ୱିହାରାୱସଥସ୍ସନ୍ତୋତି ଯୋଜନୀଯଂ। ୱିହାରାୱସଥସ୍ସାତି ୱିହାରସ୍ସ ଚ ଆୱସଥସ୍ସ ଚ। ରତନନ୍ତି ଦସୱିଧଂ ରତନଂ। ରତ୍ନସମ୍ମତନ୍ତି ୱତ୍ଥାଦିକଂ। ନିକ୍ଖିପେଯ୍ଯାତି ସାମିକେ ଦିଟ୍ଠେ ନିଯମେତ୍ୱା ଦାତୁଂ ‘‘ଏତ୍ତକା କହାପଣା’’ତିଆଦିନାନୁରୂପେନ ମତ୍ତିକଲଞ୍ଛନାଦିନିମିତ୍ତେନ ୱା ସଞ୍ଞାଣଂ କତ୍ୱା ନିକ୍ଖିପେଯ୍ଯ। ଗହେତ୍ୱାନାତି ତାଦିସେ ଅସତି ଅତ୍ତନାୱ ଗହେତ୍ୱା। ତାଦିସେତି ରତନେ ୱା ରତନସମ୍ମତେ ୱା ସତି। ସାମିକାନାଗମଂ ଞତ୍ୱାତି ଯଦି ଅତ୍ତନି ଆସଙ୍କନ୍ତି, ମଗ୍ଗା ଓକ୍କମ୍ମ ନିସୀଦିଯ ପଚ୍ଛା ସାମିକାନଂ ଅନାଗମନଂ ୱିଞ୍ଞାଯ। ପତିରୂପନ୍ତି ରତନସମ୍ମତେ ପଂସୁକୂଲଗ୍ଗହଣଂ ରତନେ ନିରୁସ୍ସୁକ୍କଗମନନ୍ତି ଏୱରୂପଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନୁରୂପନ୍ତି।

ଉଗ୍ଗହନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୮। ଦୂସନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୨୯୭।ଦଦତୋତି ସସନ୍ତକଂ ପରସନ୍ତକଞ୍ଚ ଦେନ୍ତସ୍ସ। କୁଲଦୂସନଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଦୁପ୍ପଟିପତ୍ତିଯା କୁଲାନଂ ଦୂସନଂ ପସାଦୱିନାସନଂ କୁଲଦୂସନଂ, ତେନ ଦୁକ୍କଟଂ କୁଲଦୂସନଦୁକ୍କଟଂ।

୨୯୮। ଏଢ ସଙ୍ଘିକଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ଇସ୍ସରେନ ଦେନ୍ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏଢ଼ାତି ଏତେସଂ ପୁପ୍ଫାଦୀନଂ ମଜ୍ଝେ। ଇସ୍ସରେନାତି ତଦ୍ଧିତଲୋପେନ ୱୁତ୍ତଂ, ଇସ୍ସରିଯେନ ଇସ୍ସରୱତାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦେନ୍ତସ୍ସାତି କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥାଯ ଇସ୍ସରୱତାଯ ଦଦତୋ। ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥାଯ ଦଦତୋ ''କୁଲଦୂସନଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ସାମଞ୍ଞୱିହିତଦୁକ୍କଟେନ ସଦ୍ଧିଂ ''ପଞ୍ଚିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିଯାନି, ନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତବ୍ବାନି ସଙ୍ଘେନ ୱା ଗଣେନ ୱା ପୁଗ୍ଗଲେନ ୱା, ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତାନିପି ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିତାନି ହୋନ୍ତି। ଯୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା''ତି (ଚୂଳୱ। ୩୨୧) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମେୱ। ସେନାସନତ୍ଥାଯ ନିଯମିତେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସଙ୍ଘସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ଥେଯ୍ୟା ଦେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟାଦୀନୀତି ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ଦେନ୍ତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ଦୁକ୍କଟାଦୀନୀତି କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥାଯ ଦଦତୋ କୁଲଦୂସନଦୁକ୍କଟେନ ସଦ୍ଧିଂ ମାସକେ ୱା ଊନମାସକେ ୱା ଦୁକ୍କଟଂ , ଅତିରେକମାସକେ ୱା ଊନପଞ୍ଚମାସକେ ୱା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ପଞ୍ଚମାସକେ ୱା ଅତିରେକପଞ୍ଚମାସକେ ୱା ପାରାଜିକନ୍ତି ଏୱଂ ଦୁକ୍କଟାଦୀନି ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟାଦୀନେୱ।

୨୯୯-୩୦୦। କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥଂ ଫଲପୁପ୍ଫୂପଗଂ ରୁକ୍ଖଂ ସବ୍ବଥା ରୋପେତୁଞ୍ଚ ରୋପାପେତୁଞ୍ଚ ଜଗ୍ଗିତୁଞ୍ଚ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଓଚିନିତୁଂ ଓଚିନାପେତୁଂ, ଗନ୍ଥିତୁଂ ଗନ୍ଥାପେତୁନ୍ତି ଚ ଅୱୁତ୍ତାନି ଚ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ଫଲପୁପ୍ଫାନି ସମ୍ପାଦନୱସେନ ଉପଗଚ୍ଛତୀତି ଫଲପୁପ୍ଫୂପଗଂ। ସବ୍ବଥାତି କପ୍ପିଯୱୋହାରଅକପ୍ପିଯୱୋହାରପରିଯାଯଓଭାସନିମିତ୍ତକମ୍ମୱସେନ ସବ୍ବପ୍ପକାରେନେୱ। ତତ୍ଥ କପ୍ପିଯୱୋହାରୋ ନାମ ''ଇମଂ ରୁକ୍ଖଂ ଜାନ, ଇମଂ ଆୱାଟଂ ଜାନ, ଇମଂ ମାଲାୱଚ୍ଛଂ ଜାନ, ଏତ୍ଥ ଉଦକଂ ଜାନା''ତି ୱଚନଂ, ସୁକ୍ଖମାତିକାଯ ଉଜୁକରଣଞ୍ଚ। ତବ୍ବିପରିଯାଯେନ ଅକପ୍ପିଯୱୋହାରୋ ନାମ। ପରିଯାଯୋ ନାମ ''ପଣ୍ଡିତେନ ମାଲାୱଚ୍ଛାଦଯୋ ରୋପାପେତବ୍ବା, ନ ଚିରସ୍ସେୱ ଉପକାରାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀ''ତିଆଦିୱଚନଂ। ଓଭାସୋ ନାମ କୁଦାଲଖଣିତ୍ତାଦୀନି ଚ ମାଲାୱଚ୍ଛେ ଚ ଗହେତ୍ୱା ଠାନଂ। ନିମିତ୍ତକମ୍ମଂ ନାମ କୁଦାଲୋଦକଭାଜନାଦୀନଂ ଆହରିତ୍ୱା ସମୀପେ ଠପନଂ। ଜଗ୍ଗିତୁନ୍ତି ୱଦନ୍ତି ଉଦକସେଚନାଦୀନି କତ୍ୱା। ଗନ୍ଥନଗନ୍ଥାପନେସୁ ପନ ସବ୍ବାପି ଛ ପୁପ୍ଫୱିକତିଯୋ ୱେଦିତବ୍ବା ଗନ୍ଥିମଂ ଗୋପ୍ଫିମଂ ୱେଧିମଂ ୱେଠିମଂ ପୂରିମଂ ୱାଯିମନ୍ତି। ନାମୱସେନେୱ ପନେତେସଂ ୱିସେସୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତଂ ପନ କୁଲସଙ୍ଗହତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ରାପି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ କାତୁମ୍ପି ଅକପ୍ପିଯୱଚନେନ କାରାପେତୁମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ''ଏୱଂ ଜାନ, ଏୱଂ କତେ ସୋଭେଯ୍ୟ, ଯଥା ଏତାନି ପୁପ୍ଫାନି ନ ୱିକିରିଯନ୍ତି, ତଥା କରୋହୀ''ତିଆଦିନା ପନ କପ୍ପିଯୱଚନେନ କାରାପେତୁଂ ୱିନା କୁଲସଙ୍ଗହଂ ୱଟ୍ଟତି। ରୋପନାଦୀନୀତି ଅକପ୍ପିଯପଥୱିଯଂ ରୋପାପନସିଞ୍ଚାପନାଦୀନି, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ରୋପନାଦୀନି।

୩୦୧-୨। ଇଦାନି ପୁପ୍ଫଦାନାଦୀସୁ ଅଟ୍ଠସୁ କୁଲସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂସୁ ଅୱସେସାନି ଦ୍ୱେ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ୱୁତ୍ତାୱା''ତିଆଦିମାହ। ୱୁତ୍ତାୱ ମିଚ୍ଛାଜୀୱୱିୱଜ୍ଜନାଯଂ ୱୁତ୍ତା ଏୱ। ଜଙ୍ଘପେସନେ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱୁଚ୍ଚତୀତି ପାଠସେସୋ। ପିତରୋ ଭଣ୍ଡୁଂ ସକଂ ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରଂ ଠପେତ୍ୱା ଗିହିକମ୍ମେସୁ ଦୂତସାସନଂ ହରଣେ ପଦୱାରେନ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସହଧମ୍ମିକେସୁ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥୀତି ପିତାଦଯୋୱ ୱୁତ୍ତା। ଗିହିକମ୍ମସୂତି ୱିସଯସତ୍ତମୀ। ପଦୱାରେନାତି ପଦକ୍କମେନ, ପଦେ ପଦେତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପଠମଂ ସାସନଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱାପି ପୁନ ୱଦତୋ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ପୁନାତି ପଚ୍ଛା। ''ଅଯଂ ଦାନି ସୋ ଗାମୋ, ହନ୍ଦ ନଂ ସାସନଂ ଆରୋଚେମୀ''ତି ମଗ୍ଗା ଓକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଚ ପଦେ ପଦେ ୱଦତୋ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ତସ୍ସ ପନ ସାସନଂ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସଯମେୱ କାରୁଞ୍ଞେ ଠିତେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପତିରୂପଂ ସାସନଂ ଆରୋଚେତୁଂ, ''ମମ ୱଚନେନ ଭଗୱତୋ ପାଦେ ୱନ୍ଦଥା''ତିଆଦିକଂ ଗିହୀନଂ କପ୍ପିଯସାସନଂ ହରିତୁଞ୍ଚ ୱଟ୍ଟତି।

୩୦୩।ଅଭୂତାରୋଚନରୂପିଯସଂୱୋହାରୁଗ୍ଗହାଦିସାତି ଅଭୂତାରୋଚନାଯ ରୂପିଯସଂୱୋହାରେ ଚ ଉଗ୍ଗହେ ଉପ୍ପନ୍ନପଚ୍ଚଯେ ଆଦିସନ୍ତି କଥେନ୍ତି ପକାସେନ୍ତୀତି ଅଭୂତା...ପେ... ହାଦିସା, ତଂସଦିସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୦୪। ପିତୂନଂ ହରାପେତ୍ୱା ହରିତ୍ୱାପି ପୁପ୍ଫାନି ୱତ୍ଥୁପୂଜତ୍ଥଂ ଦାତୁଂ, ସେସଞ୍ଞାତୀନଂ ପତ୍ତାନଂ ୱତ୍ଥୁପୂଜତ୍ଥଂ ଦାତୁନ୍ତି ଯୋଜନୀଯଂ। ''ହରାପେତ୍ୱା ହରିତ୍ୱା''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ପକ୍କୋସିତ୍ୱା ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ୱା''ତି ୱୁତ୍ତମେୱ ସିଯାତି ନ ୱୁତ୍ତଂ। ପତ୍ତାନନ୍ତି ପକ୍କୋସକେନ ପତ୍ତାପି ଗହିତା। ୱତ୍ଥୁପୂଜତ୍ଥନ୍ତି ରତନତ୍ତଯପୂଜନତ୍ଥଂ। ଉପାସକାନମ୍ପି ପନ ସମ୍ପତ୍ତାନଂ ୱତ୍ଥୁପୂଜତ୍ଥଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ଲିଙ୍ଗାଦିପୂଜତ୍ଥନ୍ତି ସିୱଲିଙ୍ଗଗିଣ୍ଡୁବିମ୍ବାଦିପୂଜନତ୍ଥଂ।

୩୦୫।ତଥା ଫଲନ୍ତି ଇମିନା ପୁପ୍ଫେ ୱୁତ୍ତଂ ସବ୍ବଂ ଅପଦିସତି। ପରିବ୍ବଯୱିହୀନାନନ୍ତି ପରିବ୍ବଯଂ ପାଥେଯ୍ୟଂ ୱିହୀନଂ ନଟ୍ଠଂ ଯେସଂ ଆଗନ୍ତୁକାନନ୍ତି ସମାସୋ। ସପରନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ୱିସ୍ସାସିକା। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୬-୪୩୭) ପନ ''ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂଯେୱା''ତି ୱଚନଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯାଦିୱିଭାଗତୋ ମୋଚେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ।

୩୦୬। ସମ୍ମତେନ ଦେଯ୍ୟନ୍ତି ଯୋଜନା। ଦେଯ୍ୟନ୍ତି ଚତୁତ୍ଥଭାଗଂ ଦାତବ୍ବଂ। ଇତରେନ ତୁ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ଇତରେନ ତୁ ଅସମ୍ମତେନ ପନ।

୩୦୭।ପରିଚ୍ଛିଜ୍ଜାତି ‘‘ଏତ୍ତକାନି ଫଲାନି ଦାତବ୍ବାନୀ’’ତି ଏୱଂ ଫଲପରିଚ୍ଛେଦେନ ୱା ‘‘ଇମେହି ରୁକ୍ଖେହି ଦାତବ୍ବାନୀ’’ତି ଏୱଂ ରୁକ୍ଖପରିଚ୍ଛେଦେନ ୱା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା। ତତୋତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଫଲତୋ ରୁକ୍ଖତୋ ୱା। ଯାଚମାନସ୍ସ ଗିଲାନସ୍ସେତରସ୍ସ ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ। ରୁକ୍ଖାୱ ଦସ୍ସିଯାତି ‘‘ଇଧ ଫଲାନି ସୁନ୍ଦରାନି, ଇତୋ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଇତୋ ଗହେତୁଂ ଲବ୍ଭତୀ’’ତି ରୁକ୍ଖା ୱା ଦସ୍ସେତବ୍ବା।

୩୦୮। ଇଦାନି ଅଟ୍ଠସୁ ପୁପ୍ଫାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଯଥାୱୁତ୍ତଫଲପୁପ୍ଫୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଅୱସେସେସୁ ଚତୂସୁ ଅପଦିସନ୍ତୋ ‘‘ସିରୀସା’’ତିଆଦିମାହ। ସିରୀସଚୁଣ୍ଣକସୱାଦିଚୁଣ୍ଣେତି କସାୱଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଆଦି ଯସ୍ସ, ତମେୱ ଚୁଣ୍ଣଂ, ସିରୀସଚୁଣ୍ଣଞ୍ଚ କସାୱାଦିଚୁଣ୍ଣଞ୍ଚାତି ସମାସୋ। ‘‘ସିରୀସଚୁଣ୍ଣଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା କସାୱ’’ନ୍ତି ହି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୨।୪୩୬-୪୩୭) ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘କସାୱାଦୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ରସ୍ସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ସେସେସୂତି ୱେଠଉଆଦୀସୁ ତୀସୁ। ପାଠଇଯା ଅୱୁତ୍ତସ୍ସାପି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଆହ ‘‘ପଣ୍ଣମ୍ପେତ୍ଥ ପୱେସଯେ’’ତି। ଏତ୍ଥାତି ପୁପ୍ଫାଦୀସୂତି।

ଦୂସନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩୯। ୱସ୍ସୂପନାଯିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୦୯-୩୧୦। ପୁରିମିକା ପଚ୍ଛିମିକା ଇତି ୱସ୍ସୂପନାଯିକା ଦୁୱେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆସାଳ୍ହିପୁଣ୍ଣମାଯ ଅନନ୍ତରେ ପାଟିପଦଦିୱସେ ଉପଗନ୍ତବ୍ବା ପଚ୍ଛିମିକାଯ ପୁରେ ଭୱାତି ପୁରିମା, ସା ଏୱ ପୁରିମିକା। ତତୋ ପଚ୍ଛା ଭୱା ଅପରାଯ ପୁଣ୍ଣମାଯ ଅନନ୍ତରେ ପାଟିପଦଦିୱସେ ଉପଗନ୍ତବ୍ବା ପଚ୍ଛିମିକା। ଉପନଯନଂ ପାପୁଣନଂ ଉପଗମନଂ ଉପନାଯିକା, ୱସ୍ସନ୍ତି ୱୁଟ୍ଠି, ଇଧ ପନ ୱସ୍ସକାଲଂ ‘‘ୱସ୍ସ’’ନ୍ତି ଉପଚାରେନ ଗହେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ୱାସୋ ଉପଚାରେନେୱ ‘‘ୱସ୍ସ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ୱସ୍ସସ୍ସ ୱସ୍ସାୱାସସ୍ସ ଉପନାଯିକା ୱଚୀଭେଦୱସେନ ୱା ଆଲଯକରଣୱସେନ ୱା ଉପଗମନଂ ୱସ୍ସୂପନାଯିକା। ତତ୍ଥ ଆଲଯପରିଗ୍ଗାହୋ ଚ ୱଚୀଭେଦୋ ଚାତି ପୁରିମିକା ୱସ୍ସୂପନାଯିକା ଦୁୱେ, ଆଲଯପରିଗ୍ଗାହୋ ଚ ୱଚୀଭେଦୋ ଚାତି ପଚ୍ଛିମିକା ୱସ୍ସୂପନାଯିକା ଦୁୱେୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥାତି ତାସୁ ଦ୍ୱୀସୁ। ତଦୁଭଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଏଦିସୋ’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ସୋ ଆଲଯପରିଗ୍ଗାହୋ ଚ ୱଚୀଭେଦୋ ଚ ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଇମଂ ତେମାସଂ ୱସ୍ସଂ ଉପେମି, ଇଧ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀ’’ତି ଏଦିସୋ, ଏତାଦିସୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ କମ୍ମୱାଚାଅନାଦରା ୱଚୀଭେଦୋ ପଠମଂ ୱୁତ୍ତୋ। ଉଭଯଥା ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତେନେୱ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ (ୱି। ସଙ୍ଗ। ଅଟ୍ଠ। ୧୭୯; ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୭) ‘‘ସଚେପି ‘ଇଧ ୱସ୍ସଂ ୱସିସ୍ସାମୀ’ତି ଆଲଯୋ ଅତ୍ଥି, ଅସତିଯା ପନ ୱସ୍ସଂ ନ ଉପେତି, ଗହିତସେନାସନଂ ସୁଗ୍ଗହିତଂ, ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋ ନ ହୋତି, ପୱାରେତୁଂ ଲଭତିଯେୱ, ୱିନାପି ହି ୱଚୀଭେଦଂ ଆଲଯକରଣମତ୍ତେନପି ୱସ୍ସଂ ଉପଗତମେୱ ହୋତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ନାୱାସତ୍ଥୱଜେସୁ ପନ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସେନାସନଂ ଅଲଭନ୍ତେନ ଆଲଯକରଣମତ୍ତେନେୱ ଉପଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ଚ ୱିହାରଂ ପଟିଜଗ୍ଗିତ୍ୱା ପାନୀଯଂ ପରିଭୋଜନୀଯଂ ଉପଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ସବ୍ବଂ ଚେତିଯୱନ୍ଦନାଦିସାମୀଚିକମ୍ମଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଉପଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଆଲଯପରିଗ୍ଗହେ ଆଲଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦେତ୍ଥ ଆଲଯୋ’’ତି ଆହ। ଏତ୍ଥାତି ଦ୍ୱୀସୁ।

୩୧୧।ତଦହୂତି ତସ୍ମିଂ ୱସ୍ସୂପନାଯିକଦିୱସେ। ଜାନନ୍ତି ‘‘ଅଜ୍ଜ ୱସ୍ସୂପନାଯିକା’’ତି ଜାନନ୍ତୋ, ଅନୁପଗଚ୍ଛତୋତିମସ୍ସ ୱିସେସନଂ।

୩୧୨।ଦୁତିଯନ୍ତି ପଚ୍ଛିମିକଂ। ଅନୁପଗତୋତି କେନଚି ଅନ୍ତରାଯେନ ପୁରିମିକଂ ଅନୁପଗତୋ। ତେମାସନ୍ତି ପୁରିମଂ ୱା ତେମାସଂ ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ତେମାସଂ। ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ପନ ଅରୁଣଂ ଅନୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱାପି ତଦହେୱ ସତ୍ତାହକରଣୀଯେନ ପକ୍କମନ୍ତସ୍ସାପି ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେ ନିୱତ୍ତେନ୍ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି।

୩୧୩-୫। ମାତାପିତୂନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଞ୍ଚ ଅତ୍ଥାଯ ଗିଲାନତଦୁପଟ୍ଠାକଭତ୍ତଂ ଓସଧଞ୍ଚ ଏସିସ୍ସଂ ୱା ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମି ୱା ଉପଟ୍ଠିସ୍ସଂ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ଅହଂ ନାଭିରତଂ ୱୂପକାସେସ୍ସଂ ୱା କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ୱିନୋଦନଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠିଂ ୱିୱେଚନଞ୍ଚ ଗରୁକାଦିକଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ୱାପି ଉସ୍ସୁକ୍କଂ ୱାପି କରିସ୍ସଂ ୱାପି କାରେସ୍ସଂ ୱାପୀତି ଏୱମାଦିନା ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚେନ ପହିତେପି ୱା ଅପହିତେପି ୱା ଗନ୍ତୁଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ଯୋଜନା।

ଏତ୍ଥ ପନ ଲବ୍ଭମାନକୱସେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱକ୍ଖମାନନଯେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ମାତାଦିସୁତିଯା ତେଯେୱ ଗିଲାନ-ସଦ୍ଦେନ ଗଯ୍ହନ୍ତି, ତେସଂ ଉପଟ୍ଠାକା ତଦୁପଟ୍ଠାକା, ଗିଲାନା ଚ ତଦୁପଟ୍ଠାକା ଚ, ତେସଂ ଭତ୍ତନ୍ତି ସମାସୋ। ଓସଧନ୍ତି ତେସଂଯେୱ ଗିଲାନାନଂ ଭେସଜ୍ଜଂ। ଏସିସ୍ସନ୍ତି ପରିଯେସିସ୍ସାମି। ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀତି ତେଯେୱ ସତ୍ତଜନେ ଗିଲାନେ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସଂ। ଉପଟ୍ଠିସ୍ସନ୍ତି ତେଯେୱ ଗିଲାନେ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସାମି। ଅଭିରମତୀତି ଅଭିରତୋ, ୱିସଭାଗରୂପାଦିଦସ୍ସନେନ ସାସନେ ନ ଅଭିରତୋ ନାଭିରତୋ। ଅଭିରମଣଂ ୱା ଅଭିରତଂ, ନତ୍ଥି ଅଭିରତମସ୍ସାତି ନାଭିରତୋ, ତଂ। ସହଧମ୍ମିକେସୁ ଯୋ ନାଭିରତୋ, ତଂ ୱୂପକାସେସ୍ସଂ ୱିକ୍ଖେପହରଣତ୍ଥଂ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ନଯିସ୍ସାମି। କୁକ୍କୁଚ୍ଚନ୍ତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂଯେୱ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ୱିନଯକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ। କିତକଯୋଗେ ୱିକପ୍ପେନ ଦୁତିଯା। ଦିଟ୍ଠିନ୍ତି ତେସଂଯେୱ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା। ଗରୁକମାଦିକନ୍ତି ଗରୁକଂ ଆଦି ଯସ୍ସାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସାମଣେରାନଂ ୱସ୍ସପୁଚ୍ଛନଂ, ସିକ୍ଖାସମାଦଯିତୁକାମତା, ତଜ୍ଜନୀଯାଦିକମ୍ମକରଣଂ ସଙ୍ଗହିତଂ। ୱୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗରୁକାପତ୍ତିଯା ପରିୱାସମାନତ୍ତଦାନାଦୀହି ୱୁଟ୍ଠାନଂ। ଉସ୍ସୁକ୍କନ୍ତି

ଓସ୍ସପୁଚ୍ଛନାଦିଉସ୍ସୁକ୍କଂ। ଏୱମାଦିନାତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଦିଟ୍ଠିଗତାଦୀନଂ ଧମ୍ମକଥାକରଣାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଗନ୍ତୁଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ଅନ୍ତୋଉପଚାରସୀମାଯଂ ଠିତେନେୱ ''ଅନ୍ତୋସତ୍ତାହେ ଆଗଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ''ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ଆଭୋଗଂ ଅକତ୍ୱା ଉପଚାରସୀମଂ ଅତିକ୍କମତି, ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋ ହୋତୀତି ୱଦନ୍ତି। ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚେନାତି ସତ୍ତାହସ୍ସ ଲବ୍ଭମାନକଂ ୱୁତ୍ତଂ ୱକ୍ଖମାନଞ୍ଚ ସଙ୍ଘକମ୍ମାଦି କିଚ୍ଚଂ ସତ୍ତାହକିଚ୍ଚଂ। ସତ୍ତମଅରୁଣମତ୍ତସ୍ସେୱ ୱିହାରେ ଉଟ୍ଠାପନୀଯତ୍ତା ସତ୍ତାହସ୍ସ ସାକଲ୍ଲେନ ଗହଣଂ।

୩୧୬।ସଙ୍ଘକମ୍ମେ ୱଜେତି ସଙ୍ଘସ୍ସ କିଚ୍ଚେ ଉପୋସଥାଗାରାଦୀସୁ ସେନାସନେସୁ ୱା ଚେତିଯଛତ୍ତୱେଦିକାଦୀସୁ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ପୁଗ୍ଗଲିକସେନାସନେସୁ ୱାପି କତ୍ତବ୍ବନିମିତ୍ତେ ୱଜେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମସୱନତ୍ଥଂ ନିମନ୍ତିତୋ ୱାପି ୱଜେ, ଗରୂହି ପେସିତୋ ୱାପି ୱଜେ, ଗରୂନଂ ପସ୍ସିତୁଂ ୱାପି ୱଜେତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ନିମନ୍ତିତୋତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ପଠମଂଯେୱ କତିକା କତା ହୋତି, ''ଅସୁକଦିୱସଂ ନାମ ସନ୍ନିପତିତବ୍ବ''ନ୍ତି ନିମନ୍ତିତୋଯେୱ ନାମ ହୋତି। ଗରୂହୀତି ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯେହି। ପହିତୋତି ଭଣ୍ଡଧୋୱନାଦିଅତ୍ଥାଯ ପେସିତୋ। ପସ୍ସିତୁନ୍ତି ଅଗିଲାନେପି।

୩୧୭। ଭଣ୍ଡ...ପେ... ଦସ୍ସନେ ନ ୱଜେତି ଯୋଜନୀଯଂ। ଏତ୍ଥାପି ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ସତ୍ତମୀ। ଭଣ୍ଡଂ ନାମ ଚୀୱରଂ। ଞାତୀ ମାତାପିତୂହି ଅଞ୍ଞେ। ଉପଟ୍ଠାକା ଉପାସକା। ''ଅଜ୍ଜେୱ ଆଗମିସ୍ସ''ନ୍ତି ଅଦୂରଗୋ ନ ପାପୁଣେୟ୍ୟ, ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଲବ୍ଭନ୍ତି ଇମସ୍ସ ଅପାପୁଣନଂ ୱୁତ୍ତକମ୍ମଂ। ଅଜ୍ଜେୱାଗମିସ୍ସନ୍ତି ସାମନ୍ତୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁନ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ସଚେ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନଂ ହୋତି, ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦୋପି ନ ହୋତି, ରତ୍ତିଚ୍ଛେଦଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ନତ୍ଥୀତି ୱଦନ୍ତି।

୩୧୮।ସେସଞାତୀହୀତି ମାତାପିତୂହି ଅୱସେସଞାତୀହି। ନିଦ୍ଦିସିତ୍ୱାୱାତି ଦାନଧମ୍ମସୱନାଦୀନି। ''ପହିତେ ପେସିତେ''ତି ଚେତ୍ଥ ''ଲବ୍ଭ''ନ୍ତି ଅନୁୱତ୍ତନୀଯଂ।

୩୧୯।ଅତ୍ତନୋ ଅନ୍ତରାଯେ ସତୀତି ଚୋରସରୀସପୱାଳଅଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯେ, ଅନ୍ତମସୋ ଭେସଜ୍ଜାଲାଭପତିରୂପୌପଟ୍ଠାକାଲାଭେପି। ''ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦକାରଣମ୍ପି ସତ୍ତାହକରଣୀଯଂ ସିଯା''ତି କେଚି ପୋରାଣା ୱଦନ୍ତି, ତଂ ଯୁତ୍ତଂ ୱିଯ ଦିସ୍ସତି, ସବ୍ବଥା ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦେନ ବହି ୱାସାଯ ଅନୁଞ୍ଞାତକାରଣଂ ସତ୍ତାହମତ୍ତଂ ବହି ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋୱିହାରେଯେୱ ୱାସେନ ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦାକାରଣଂ କଥଂ ନାମ ନ ସିଯାତି। ଛିନ୍ନୱସ୍ସୋ ନୋ ପୱାରଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୩୨୦। ''ଅସେନାସନିକେନା''ତି ଇମିନାୱ ୱିଞ୍ଞାଯମାନତ୍ଥେପି ''ଅବ୍ଭୋକାସେ ଚା''ତି ୱଚନଂ ''ଅହଂ ଅବ୍ଭୋକାସିକୋ, କିଂ ମେ ସେନାସନେନା''ତି ୱାସାନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ରୁକ୍ଖସ୍ସ ସୁସିରେତି ସୁଦ୍ଧେ ରୁକ୍ଖସୁସିରେ। ମହନ୍ତସ୍ସ ପନ ସୁସିରସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ପଦରଚ୍ଛଦନକୁଟିକଂ କତ୍ୱା ପୱିସନଦ୍ୱାରଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ''ୱିଟପେପି ଅଟ୍ଟକଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ତଥା ଛତ୍ତଚାଟୀସୁପି ତଦନୁରୂପେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଛୱକୁଟି ନାମ ଟଙ୍କିତମଞ୍ଚାଦିଭେଦା କୁଟି। ତତ୍ଥ ଟଙ୍କିତମଞ୍ଚୋ ନାମ ଦୀଘେ ମଞ୍ଚପାଦେ ମଜ୍ଝେ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅଟନିୟୋ ପୱେସେତ୍ୱା କତୋ, ଚତୁନ୍ନଂ ପାସାଣାନଂ ଉପରି ପାସାଣଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା କତମ୍ପି ଟଙ୍କିତମଞ୍ଚୋ।

୩୨୧।ଅସେନାସନିକେନାତି ଯସ୍ସ ତିଣପଣ୍ଣିଟ୍ଠକସିଲାସୁଧାସଙ୍ଖାତାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଛଦନାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଛନ୍ନଂ ଯୋଜିତଦ୍ୱାରବନ୍ଧନଂ ସେନାସନଂ ନତ୍ଥି, ତେନ। ଇଦଂ ପନ ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱଦନ୍ତି, ତଦଯୁତ୍ତଂ, ତଥା ଚ ସତି ନାୱାଦୀସୁ ୱିଯ ୱିସୁଂ ୱିଧାନେନ ଭୱିତବ୍ବନ୍ତି। ନାୱାସତ୍ଥୱଜୂପଗୋତି ଇମିନା ଅସେନାସନିକେନ ନାୱାଦୀସୁ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦୀପେତି। ତତ୍ଥ ଚ କୁଟିକଂ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଲଭନ୍ତେନ ତତ୍ଥ ପୱିସିତ୍ୱା ୱିହାରାଭାୱତୋ ''ୱିହାରେ''ତି ଅୱତ୍ୱା ''ଇଧ ୱସ୍ସଂ ଉପେମୀ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଅଲଭନ୍ତେନ ଆଲଯୋ କାତବ୍ବୋ। ପୱାରେତୁଞ୍ଚାତି ଚ-ସଦ୍ଦେନ ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦନିମିତ୍ତାଯ ଆପତ୍ତିଯା ଅଭାୱଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ''ୱଜେ ସତ୍ଥେ ନାୱାଯନ୍ତି ତୀସୁ ଠାନେସୁ ନତ୍ଥି ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦେ ଆପତ୍ତି, ପୱାରେତୁଞ୍ଚ ଲବ୍ଭତୀ''ତି (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୦୩) ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦେତି ଚ ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେନ ୱଜୋ ତେନ ଗନ୍ତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୨୦୩) ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ସତ୍ଥସ୍ସ ନାୱାଯ ଚ ଗମନସଭାୱେନେୱ ଠିତତ୍ତା ଚ ୱସ୍ସୂପଗତଟ୍ଠାନେ ଅୱସିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗମନମତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ୱସ୍ସୂପନାଯିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୦। ଅୱେଭଙ୍ଗିଯନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୨୨-୫। ଆରାମା...ପେ... ମତ୍ତିକଭଣ୍ଡାନୀତି ଏତେ ପଞ୍ଚ ଅୱିଭାଜିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ । ପଞ୍ଚାତି ''ଆରାମାରାମୱତ୍ଥୂନି ଏକ''ନ୍ତିଆଦିନା ରାସିୱସେନ ପଞ୍ଚ, ସରୂପୱସେନ ପନେତାନି ପଣ୍ଣଂ ତିଣେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱୀସତିୱିଧାନି ହୋନ୍ତି। ତଥା ଚାହ –

‘‘ଦ୍ୱିସଙ୍ଗହାନି ଦ୍ୱେ ହୋନ୍ତି, ତତିଯଂ ଚତୁସଙ୍ଗହଂ;

ଚତୁତ୍ଥଂ ନୱକୋଟ୍ଠାସଂ, ପଞ୍ଚମଂ ଅଟ୍ଠଭେଦନଂ।

‘‘ଇତି ପଞ୍ଚହି ରାସୀହି, ପଞ୍ଚନିମ୍ମଲଲୋଚନୋ;

ପଞ୍ଚୱୀସୱିଧଂ ନାଥୋ, ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ପକାସଯୀ’’ତି। (ଚୂଳୱ। ଅଟ୍ଠ। ୩୨୧);

ତତ୍ଥ ଆରାମୋ ନାମ ପୁପ୍ଫାରାମୋ ୱା ଫଲାରାମୋ ୱା। ଆରାମୱତ୍ଥୁ ନାମ ତେସଂଯେୱ ପତିଟ୍ଠାନୋକାସୋ, ୱିନଟ୍ଠେସୁ ୱା ତେସୁ ପୋରାଣକଭୂମିଭାଗୋ। ୱିହାରୋ ନାମ ପାସାଦାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି ସେନାସନଂ। ଲୋହକୁମ୍ଭୀ ନାମ କାଳଲୋହେନ ୱା ତମ୍ବଲୋହେନ ୱା କତକୁମ୍ଭୀ। କଟାହାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଏତ୍ଥ ଭାଣକନ୍ତି ଅରଞ୍ଜରୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ୱାରକୋତି ଘଟୋ। ରାସିଂ ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ଏତେତି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗନିଦ୍ଦେସୋ। ଅୱିଭାଜିଯାତି ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜୱସେନ ଅୱେଭଙ୍ଗିଯା। ପରିୱତ୍ତନୱସେନ ପନ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେନ୍ତସ୍ସ ଚ ଅନାପତ୍ତି। ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିଯାନି ଚାତି ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଅୱେଭଙ୍ଗିଯାନି ଚାତି ଅୱୁତ୍ତଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି।

୩୨୬-୮। ଏକନ୍ତଗରୁଭଣ୍ଡତ୍ତା ଆଦିତୋ ତଯୋ ରାସୀ ଠପେତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥରାସିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଗରୁଭଣ୍ଡାଗରୁଭଣ୍ଡେ ୱିଭଜିତୁଂ ‘‘ୱଲ୍ଲୀ’’ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ଅଡ୍ଢବାହୁମତ୍ତାପି ୱଲ୍ଲି ଚ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାଯତୋ ୱେଳୁ ଚ ମୁଟ୍ଠିମତ୍ତମ୍ପି ତିଣାଦି ଚ ଏକମ୍ପି ପଣ୍ଣଞ୍ଚ ପାକତା ୱା ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା ୱା ତାଲପକ୍କପ୍ପମାଣାପି ମତ୍ତିକା ଚ ତାଲପକ୍କପ୍ପମାଣାପି ସୁଧା ଚ ତାଲପକ୍କପ୍ପମାଣାପି କଙ୍ଗୁଟ୍ଠଆଦିକା ଚ ଦିନ୍ନା ୱା ତତ୍ଥଜାତକା ୱା ସଙ୍ଘିକା ରକ୍ଖିତା ଅଭାଜିଯା, ରଜ୍ଜୁଯୋତ୍ତାଦି ଚ ଦିନ୍ନା ସଙ୍ଘିକା ଅଭାଜିଯାତି ଯୋଜନା। ୱେଳୁ ପରିଣାହତୋ ପଣ୍ଣସୂଚିଦଣ୍ଡମତ୍ତୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ତିଣଂ ମୁଞ୍ଜଂ ପବ୍ବଜଞ୍ଚ ଆଦିସଦ୍ଦସଙ୍ଗହିତଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ତିଣଂ। ପଣ୍ଣୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲପ୍ପମାଣୋ ରିତ୍ତପୋତ୍ଥକୋ ଗରୁଭଣ୍ଡମେୱ। ପାକତାତି ପକତିଯା ଜାତା। ପଞ୍ଚୱଣ୍ଣାତି ରତ୍ତସେତାଦିପଞ୍ଚୱଣ୍ଣା। ସୁଧାକଙ୍ଗୁଟ୍ଠାଦଯୋ ମତ୍ତିକଗ୍ଗହଣେନ ଗହିତା। କଙ୍ଗୁଟ୍ଠଆଦିକାତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସଜ୍ଜୁରସଜାତିହିଙ୍ଗୁଲକାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ଦିନ୍ନାତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିନ୍ନା। ତତ୍ଥଜାତାତି ସଙ୍ଘିକଭୂମିଯଂ ଜାତା। ରଜ୍ଜୁଯୋତ୍ତାଦୀତି ସୁତ୍ତମକଚିୱାକନାଳିକେରହୀରଚମ୍ମମଯା ରଜ୍ଜୁ ଚ ଯୋତ୍ତାଦି ଚ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମକଚିୱାକାଦିକେ ୱଟ୍ଟେତ୍ୱା କତା ଏକୱଟ୍ଟା ଗହିତା। ୱ୍ୟତିରେକୱସେନ ପନେତ୍ଥ ଚତୁତ୍ଥରାସିମ୍ହି ଇତରେ ଭାଜିଯାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ସଙ୍ଘିକେ କମ୍ମେ, ଚେତିଯସ୍ସ ୱା କମ୍ମେ ନିଟ୍ଠିତେ ଭାଜିଯାତି ଯୋଜନୀଯଂ।

୩୨୯। ଲୋହଭଣ୍ଡେସୁ ଭିକ୍ଖୁସାରୁପ୍ପଂ ପତ୍ତାଦି ୱା ତଥା ୱିପ୍ପକତାକତଂ ଲୋହଭଣ୍ଡଂ ତଥା ପାଦଗଣ୍ହକଂ ୱାରକଂ ଭାଜିଯନ୍ତି ଯୋଜନା। ପତ୍ତାଦୀତି ଅଯୋପତ୍ତୋ ଅଯଥାଲକଂ ତମ୍ବଲୋହଥାଲକଂ ଅଞ୍ଜନିସଲାକା କଣ୍ଣମଲହରଣୀ ସୂଚି ପଣ୍ଣସୂଚି ଖୁଦ୍ଦକୋ ପିପ୍ଫଲକୋ ଖୁଦ୍ଦକଂ ଆରକଣ୍ଟକଂ କୁଞ୍ଚିକା ତାଳଆଦି। ୱିପ୍ପକତନ୍ତି ଅପରିନିଟ୍ଠିତଂ। ଅକତନ୍ତି ସବ୍ବସୋ ଅକତଂ। ପାଦଗଣ୍ହକନ୍ତି ସୀହଳଦୀପେ ପାଦଗଣ୍ହନକଂ। ପାଦୋ ନାମ ଚତୁତ୍ଥଂସୋ, ମଗଧନାଳିଯା ପଞ୍ଚନାଳିମତ୍ତା। ମଗଧନାଳି ଚ ନାମେସା ଊନପଞ୍ଚପସତା ୱେଦିତବ୍ବା। ତଥା ଘଟକୋ ତେଲଭାଜନଞ୍ଚ। ଯାଯ ୱାସିଯା ଠପେତ୍ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠଚ୍ଛେଦନଂ ୱା ଉଚ୍ଛୁତଚ୍ଛନଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ମହାକମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ସକ୍କା, ଅଯଂ ଭାଜିଯା। ସମ୍ମୁଞ୍ଜନିଦଣ୍ଡଖଣନକଂ ପନ ଅଦଣ୍ଡକଂ ଫଲମତ୍ତମେୱ, ଯଂ ସକ୍କା ସିପାଟିକାଯ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପରିହରିତୁଂ, ଅଯଂ ଭାଜନୀଯା। ତିପୁକୋଟ୍ଟକୌପକରଣେସୁ ତିପୁଚ୍ଛେଦନକସତ୍ଥକଂ ସୁୱଣ୍ଣକାରୂପକରଣେସୁ ସୁୱଣ୍ଣଚ୍ଛେଦନକସତ୍ଥକଂ ଚମ୍ମକାରୌପକରଣେସୁ ଚମ୍ମଛିନ୍ଦନକଂ ଖୁଦ୍ଦକସତ୍ଥଂ ନହାପିତତୁଣ୍ଣକାରୌପକରଣେସୁ ଠପେତ୍ୱା ମହାକତ୍ତରିଂ ମହାସଣ୍ଡାସଞ୍ଚ ମହାପିପ୍ଫଲକଞ୍ଚ ସବ୍ବାନି ଭାଜନୀଯଭଣ୍ଡାନି। ତଥା କୁଞ୍ଚିକା। ୱୁତ୍ତୱିପଲ୍ଲାସେନ ପନ ଲୋହଭଣ୍ଡେ ଅଭାଜିଯାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୩୩୦।‘‘ୱେଳୁମ୍ହି’’ତିଆଦିନା ଦାରୁଭଣ୍ଡାନି ଦସ୍ସେତି। ଦାରୁଭଣ୍ଡେନ ପନ ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା ସବ୍ବାପି ଦାରୁୱେଳୁଚମ୍ମପାହନାଦିୱିକତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଛତ୍ତଦଣ୍ଡୋ ଚ ସଲାକା ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଉପାହନାଯ ଦଣ୍ଡକୋ ଉପାହନଦଣ୍ଡକୋ।

୩୩୧।ଅନୁଞ୍ଞାତୱାସିଦଣ୍ଡୋତି ଅନୁଞ୍ଞାତୱାସିଯା ଦଣ୍ଡୋ। ଅରଣଞ୍ଜନିସିଙ୍ଗାଦୀତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଅଞ୍ଜନିସଲାକା ଛତ୍ତଂ ମୁଟ୍ଠିପଣ୍ଣଂ ଉପାହନା ଧମ୍ମକରଣୋ ପାଦଗଣ୍ହନକତୋ ଅନତିରିତ୍ତଂ ଆମଲକତୁମ୍ବଂ ଆମଲକଘଟୋ ଲାବୁକତୁମ୍ବଂ ଲାବୁକଘଟୋ ୱିସାଣତୁମ୍ବନ୍ତି ଇଦଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୩୩୨। ଯଥାୱୁତ୍ତତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଦାରୁଭଣ୍ଡେସୁ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ। ମତ୍ତିକାମଯୋ ପାଦଘଟକୋ ଭାଜିଯୋତି ଯୋଜନା। ପାଦଘଟକୋତି ପାଦସ୍ସ ପହୋନକୋ ଘଟକୋ। ଇମିନା ମତ୍ତିକାଭଣ୍ଡଂ ଉପଲକ୍ଖେତି, ତସ୍ମା ପତ୍ତୋ ଥାଲକଂ କୁଣ୍ଡିକାତି ଇମାନି ଭାଜନୀଯାନି, ୱୁତ୍ତାୱସେସା ଅଭାଜିଯା।

୩୩୩-୪। ଗରୁନା ଗରୁଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଥାୱରଞ୍ଚ ପରିୱତ୍ତେନ୍ତୁ, ଥାୱରେନ ଚ ଥାୱରମ୍ପି ପରିୱତ୍ତେନ୍ତୁାତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଗରୁନା ମଞ୍ଚପୀଠାଦିନା। ଥାୱରନ୍ତି ଆରାମାଦି ପଠମରାସିଦ୍ୱୟଂ। ତଥା କତ୍ୱା ଚ ଭୁଞ୍ଜିତୁନ୍ତି ଏୱଞ୍ଚ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ତତୋ ଆଭତଂ କପ୍ପିୟଭଣ୍ଡଂ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ, ୱିଧିମ୍ପି ଅୟଂ ତୁଂପଛୟୋ। ଫାତିକମ୍ମେନ ୱଲ୍ଲାଦିଂ ଗଣ୍ହେତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀୟଂ। ଫାତିକମ୍ମଂ ନାମ ସମକଂ ୱା ଅତିରେକଂ ୱା ତଦଗ୍ଘନକଂ ୱା ୱଡ୍ଢିକମ୍ମଂ। ସେସନ୍ତି ପଠମରାସିତ୍ତିକନ୍ତି।

ଅୱେଭଙ୍ଗିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୧। ପକିଣ୍ଣକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୩୫। ସଦ୍ୱାରବନ୍ଧନେ ସୋଦୁକ୍ଖଲକପାସକେ ଠାନେ ଦିୱା ସୟନ୍ତେନ ପରିୱତ୍ତକଂ ଦ୍ୱାରଂ ବନ୍ଧେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦ୍ୱାରଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରବନ୍ଧନଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରବନ୍ଧନାନି ମଜ୍ଝେପଦଲୋପୱସେନ, ବନ୍ଧନ-ସଦ୍ଦେନେୱ ୱା ଦ୍ୱାରବାହା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ସହ ଦ୍ୱାରବନ୍ଧନେହୀତି ସଦ୍ୱାରବନ୍ଧନଂ, ଠାନଂ। ହେଟ୍ଠା ଉଦୁକ୍ଖଲକଞ୍ଚ ଉପରି ପାସକୋ ଚ, ସହ ଉଦୁକ୍ଖଲପାସକେହୀତି ସମାସୋ। ତାଦିସେ ଠାନେ ପାକାରାଦିପରିକ୍ଖେପେନ ଭୱିତବ୍ବନ୍ତି ପରିକ୍ଖିତ୍ତେତି ୱିଞ୍ଞାୟତି। ସୋ ଚ ଉଚ୍ଚତୋ ସହସେୟ୍ୟପ୍ପହୋନକେ ୱୁତ୍ତନୟୋତି ୱଦନ୍ତି । ସୟନ୍ତେନାତି ପାଦେ ଭୂମିତୋ ମୋଚେତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜନ୍ତେନ। ପରିୱତ୍ତକନ୍ତି ସଂୱରଣୱିୱରଣୱସେନ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ପରିୱତ୍ତନୟୋଗ୍ଗଂ। ଦ୍ୱାରନ୍ତି ଅନ୍ତମସୋ ଦୁସ୍ସସାଣିଦ୍ୱାରମ୍ପି। ବନ୍ଧେୟ୍ୟାତି ସବ୍ବନ୍ତିମେନ ୱିଧିନା ଯାୱତା ସୀସଂ ନ ପୱିସତି, ତାୱତାପି ବନ୍ଧେୟ୍ୟ, ସଂୱରେୟ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୩୬।ଆଭୋଗୋ ଚାପୀତି ‘‘ଏସ ଜଗ୍ଗିସ୍ସତୀ’’ତି ଆଭୋଗୋ ଚାପି। ଚ-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ଦ୍ୱାରଂ ଜଗ୍ଗାହୀ’’ତି ୱଚନମ୍ପି ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ସୱସେ ତଂ ଆକାରଂ ୱିନାତି ସସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ୱସେ ଆୟତ୍ତେ ଠାନେ, ଯତ୍ଥ ପନ ବହୂନଂ ସଞ୍ଚରଣତ୍ତା ଦ୍ୱାରଂ ସଂୱୁତମ୍ପି ସଂୱୁତଟ୍ଠାନେ ନ ତିଟ୍ଠତି, ଦ୍ୱାରଂ ଅଲଭନ୍ତା ପାକାରଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱାପି ୱିଚରନ୍ତି, ତାଦିସେ ପରିୱେଣେ ସଂୱରଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ଅଥ ୱା ସସ୍ସ ୱସୋ ଆୟତ୍ତୋ, ନ ଯକ୍ଖାଦୀନଂ ତେହି ଗହିତକତ୍ତସ୍ସ, ବନ୍ଧିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜାପିତତ୍ତସ୍ସ ଚ ଅଭାୱେନାତି ସୱସୋ। ତସ୍ମିଂ ସତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତଦ୍ୱାରଂ ସଂୱରଣଆଭୋଗକରଣୱଚନସଙ୍ଖାତଂ ଆକାରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୩୭।ରତନାନୀତି ମୁତ୍ତାଦୀନି ଦସୱିଧାନି। ତତ୍ଥ ପନ ଜାତିଫଲିକଂ ଉପାଦାୟ ସବ୍ବୋପି ମଣି ୱେଳୁରିୟୋପି ଲୋହିତଙ୍କୋ ମସାରଗଲ୍ଲୋ ଚ ଧୋତାପି ଅଧୋତୱିଦ୍ଧାପି ଅନାମାସା, କାଚମଣି ଚ ପାନୀୟସଙ୍ଖୋ ଧୋତୋ ଅଧୋତୋପି ଆମାସା, ସିଲା ଧୋତୱିଦ୍ଧା ସୁୱଣ୍ଣେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଚିତା ମୁଗ୍ଗୱଣ୍ଣା ଚ ଅନାମାସା। ଚେତିୟଘରଗୋପକାନଂ ସୁୱଣ୍ଣଚେତିୟେ କଚୱରମେୱ ହରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଆରକୂଟଲୋହମ୍ପି ଜାତରୂପଗତିକମେୱ। ଇତ୍ଥିରୂପାନୀତି ଅନ୍ତମସୋ ପିଟ୍ଠମୟେଇତ୍ଥିରୂପାନିପି। ଧଞ୍ଞନ୍ତି ଅନ୍ତମସୋ ତତ୍ଥଜାତକମ୍ପି ମଗ୍ଗେ ପସାରିତମ୍ପି ସତ୍ତୱିଧଂ ଧଞ୍ଞଂ। କୀଳାଆୱସେନ ଅପରଣ୍ଣାନି ତାଲଫଲାଦୀନିପି ଅନାମାସାନି, ପସାରିତମ୍ପି ନ ମଦ୍ଦନ୍ତେନ ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଅସତି ମଗ୍ଗେ ମଗ୍ଗଂ ଅଧିଟ୍ଠାୟ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଇତ୍ଥିପସାଧନନ୍ତି ଅନ୍ତମସୋ ପିଳନ୍ଧନତ୍ଥାୟ ଠପିତଂ ନିୱାସନତାଲପଣ୍ଣମୁଦ୍ଦିକମ୍ପି।

୩୩୮।ସିତ୍ଥତେଲୋଦତେଲେହୀତି ମଧୁସିତ୍ଥକନିୟ୍ୟାସାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ତେଲମିସ୍ସକସିଲେସେନ ଚ ଉଦକମିସ୍ସକତେଲେନ ଚ। ଫଣହତ୍ଥଫଣେହୀତି ଫଣମିୱ ଫଣଂ, ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ଫଣକିଚ୍ଚକରଣେନ ହତ୍ଥୋୟେୱ ଫଣଂ ହତ୍ଥଫଣଂ, ଦନ୍ତମୟାଦି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଫଣଞ୍ଚେୱ ହତ୍ଥଫଣଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଓସଣ୍ହେୟ୍ୟାତି ଓଲିଖିତ୍ୱା ସନ୍ନିସୀଦାପେୟ୍ୟ।

୩୩୯। ଏକପାୱୁରଣା ୱା ଏକତ୍ଥରଣା ୱା ନ ତୁୱଟ୍ଟେୟ୍ୟୁଂ, ଏକମଞ୍ଚେ ନ ତୁୱଟ୍ଟେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ଏକଂ ପାୱୁରଣଂ ଏକଂ ଅତ୍ଥରଣଂ ଏତେସନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ନ ତୁୱଟ୍ଟେୟ୍ୟୁନ୍ତି ନ ନିପଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ। ଏକସ୍ମିଂ ଭାଜନେ ୱାପି ନ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୩୪୦। ମନୁସ୍ସାନଂ ପମାଣଙ୍ଗୁଲେନ ଅଟ୍ଠ ଅଙ୍ଗୁଲାନି ଯସ୍ସ, ଅଧିକେନ ସହିତଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲନ୍ତି ସମାସୋ। ଲସୁଣଂ ମଗଧେସୁ ଜାତଂ ଆମଲକଭଣ୍ଡିକଂ ଲସୁଣଂ ନ ଖାଦେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନ ଅକଲ୍ଲକୋତି ଅଗିଲାନୋ।

୩୪୧। ହୀନୁକ୍କଟ୍ଠେହି ଜାତିଆଦୀହି ଉକ୍କଟ୍ଠଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ଉଜୁଂ ୱା ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ୱା ଦୱା ୱଦେ, ଦୁବ୍ଭାସିତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଜାତିଆଦୀହୀତି ଜାତିନାମଗୋତ୍ତକମ୍ମସିପ୍ପଆବାଧଲିଙ୍ଗକିଲେସଆପତ୍ତିଅକ୍କୋସେହି । ଉକ୍କଟ୍ଠନ୍ତି ଜାତ୍ୟାଦୀହିୟେୱ ଉକ୍କଟ୍ଠଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା। ଦୱାତି କେଳିହସାଧିପ୍ପାୟତାୟ। ଉଜୁଂ ୱାତି ‘‘ଚଣ୍ଡାଲୋସୀ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ। ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ୱାତି ‘‘ସନ୍ତି ଇଧେକଚ୍ଚେ ଚଣ୍ଡାଲା’’ତିଆଦିନା ନୟେନ।

୩୪୨ ।ଦୀଘେ ନଖେତି ମଂସପ୍ପମାଣତୋ। ଦୀଘେ କେସେତି ଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲତୋ। ସଚେପି ନ ଦୀଘା, ଦ୍ୱମାସତୋ ଏକଦିୱସମ୍ପି ଅତିକ୍କାମେତୁଂ ନ ଲଭତି। ଦୀଘେ ନାସଲୋମେତି ନାସତୋ ବହି ନିକ୍ଖନ୍ତେ। ୱୀସତିମଟ୍ଠନ୍ତି ୱୀସତିୟା ନଖାନଂ ମଟ୍ଠଞ୍ଚ। ସମ୍ବାଧେତି ଉଭୋସୁ ଉପକଚ୍ଛକେସୁ, ମୁତ୍ତକରଣେ ଚ ଲୋମହାରଣଞ୍ଚ ନ ଲବ୍ଭତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀୟଂ। ନ ଲବ୍ଭତି ଏତେ ମଟ୍ଠାଦୟୋ ନ ଲବ୍ଭନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ନିପାତୋ ୱା ଲବ୍ଭତି। ଆବାଧପ୍ପଚ୍ଚୟା ପନ ସମ୍ବାଧେ ଲୋମଂ ସଂହରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୩୪୩। ସଙ୍ଘୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ୱା ସଙ୍ଘିକଂ ୱା ସୟନାସନଂ ୟଥାୱୁଡ୍ଢଂ ନ ବାଧେୟ୍ୟାତି ୟୋଜନା। ସଙ୍ଘସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ସଙ୍ଘୁଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ, ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ କତନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ୟୋ ୟୋ ୱୁଡ୍ଢୋ ୟଥାୱୁଡ୍ଢଂ, ୱୁଡ୍ଢପଟିପାଟିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ବାଧେୟ୍ୟାତି ନ ପଟିବାହେୟ୍ୟ। ଅଲ୍ଲପାଦା ନାମ ୟେହି ଅକ୍କନ୍ତଟ୍ଠାନେ ଉଦକଂ ପଞ୍ଞାୟତି। ସୟନାସନନ୍ତି ମଞ୍ଚପୀଠାଦି, ଇମିନା ପରିଭଣ୍ଡକତା ଭୂମୀତିପି ଉପଲକ୍ଖିତା। ସୁଧୋତପାଦକଂ ୱାପି ସୌପାହନୋ ତଥେୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସୁଧୋତପାଦକନ୍ତି ଧୋତପାଦେହେୱ ଅକ୍କମିତଵ୍ବଟ୍ଠାନଂ। ଧୋତା ପାଦା ୟସ୍ସ ଅକ୍କମନସ୍ସାତି କିରିୟାୱିସେସନସମାସୋ। ୟଦି ପନ ତତ୍ଥ ନେୱାସିକା ଅଧୋତପାଦେହିପି ୱଳଞ୍ଜେନ୍ତି, ତଥେୱ ୱଳଞ୍ଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତଥେୱାତି ପରିଭଣ୍ଡକତଂ ଭୂମିଂ ସେନାସନଂ ୱା ନକ୍କମେତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୪୪ ।ସଙ୍ଘାଟିୟାତି ଅଧିଟ୍ଠିତସଙ୍ଘାଟିୟା। ପାଦେ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆସନଂ ପଲ୍ଲତ୍ଥୋ, ପଲ୍ଲତ୍ଥଂ କରୋତୀତି ପଲ୍ଲତ୍ଥାତିଧାତୁସ୍ସ ପଲ୍ଲତ୍ଥେତି ରୂପଂ। ୱିହାରେପି ଅନ୍ତରଘରେପି ପଲ୍ଲତ୍ଥିକାୟ ନ ନିସୀଦେୟ୍ୟାତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ, ପରିକମ୍ମକତଂ ଭିତ୍ତାଦିନ୍ତି ୟୋଜନା। ପରିକମ୍ମକତନ୍ତି ସେତୱଣ୍ଣେନ ୱା ଚିତ୍ତକମ୍ମେନ ୱା କତପରିକମ୍ମଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱାରୱାତପାନାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ନ ଅପସ୍ସୟେତି ଚୀୱରାଦିନା ଅପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅପସ୍ସୟନଂ ନ କରେୟ୍ୟ। ନୋ ନ ଆଚମେତି ନେୱ ନ ଆଚମେ, ଆଚମେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦ୍ୱେ ପଟିସେଧା ପକତିୟତ୍ଥଂ ଗମେନ୍ତୀତି। ସନ୍ତେତି ଇମିନା ଉଦକେ ଅସନ୍ତେ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପେତି।

୩୪୫ ।ଅକପ୍ପିୟସମାଦାନେତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ସାମଣେରାନଂ ଅକପ୍ପିୟେ ସମାଦାନେ। ଦୱାତି ନିପାତୋ , କୀଳାଧିପ୍ପାୟେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ସିଲାପୱିଜ୍ଝନେତି ଅନ୍ତମସୋ ହତ୍ଥୟନ୍ତେନପି ସକ୍ଖରିକାୟପି ଖିପନେ। ସଭାଗାୟ ଦେସନାୟ ଆୱିକମ୍ମେ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜେତଵ୍ବଂ। ସଭାଗାୟାତି ୱତ୍ଥୁୱସେନ ସମାନୋ ଭାଗୋ ଏତିସ୍ସା ଆପତ୍ତିୟାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ତାଦିସିୟା ପଟିଗ୍ଗହଣମତ୍ତଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି।

୩୪୬ ।ପଟିସ୍ସୱୋ ନାମ ‘‘ଉଭୋପି ମୟଂ ଇଧ ୱସ୍ସଂ ୱସିସ୍ସାମ, ଏକତୋ ଉଦ୍ଦିସାପେମା’’ତିଆଦିପଟିଜାନନଂ, ତସ୍ସ ୱିସଂୱାଦୋ ପଚ୍ଛା ଅକରଣଂ ପଟିସ୍ସୱୱିସଂୱାଦୋ, ତସ୍ମିଂ, ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ। ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସାତି କଥନସମୟେ ‘‘କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏୱଂ ପୱତ୍ତଚିତ୍ତସ୍ସ। ଇତରସ୍ସାତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ।

୩୪୭ ।କିଚ୍ଚେତି ସୁକ୍ଖକଟ୍ଠାଦିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚେ ସତି ଏୱ ପୋରିସଂ ପୁରିସପ୍ପମାଣଂ ଅଭିରୁହେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆପଦାସୂତି ୱାଳଅମିଗଦସ୍ସନାଦୀସୁ।

୩୪୮ । ପରିସ୍ସାୱନଂ ୱିନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଦ୍ଧାନନ୍ତି ହେଟ୍ଠିମନ୍ତେନ ଅଦ୍ଧୟୋଜନସଙ୍ଖାତଂ ଅଦ୍ଧାନଂ। ସଚେ ନ ହୋତି ପରିସ୍ସାୱନଂ ୱା ଧମ୍ମକରଣୋ ୱା, ସଙ୍ଘାଟିକଣ୍ଣୋପି ଅଧିଟ୍ଠାତଵ୍ବୋ। ୟାଚମାନସ୍ସାତି ପରିସ୍ସାୱନଂ ୟାଚନ୍ତସ୍ସ।

୩୪୯ । ଆବାଧପ୍ପଚ୍ଚୟା ଅଞ୍ଞତ୍ର ସେସଙ୍ଗେ ଚ ଅତ୍ତଘାତନେ ଚ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୟୋଜନା। ସେସଙ୍ଗେତି ଅଙ୍ଗଜାତତୋ କଣ୍ଣନାସାଦିଅୱସେସେ ଅୱୟୱଚ୍ଛେଦନେ। ଅତ୍ତଘାତନେତି ଆହାରୁପଚ୍ଛେଦାଦିନା ଅତ୍ତନୋ ମାରଣେ।

୩୫୦ । ଚିତ୍ତିକାୟ କୟିରମାନଂ ଇତ୍ଥିପୁରିସାଦିକଂ ଚିତ୍ତଞ୍ଚ ପୋତ୍ଥକଞ୍ଚ କଟ୍ଠାଦୀସୁ କୟିରମାନଂ ଚିତ୍ତପୋତ୍ଥକାନି, ତାନିୟେୱ ରୂପାନୀତି ସମାସୋ। ଜାତକାଦୀନି ପନ ପରେହି କାରାପେତୁଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ମାଲାକମ୍ମାଦୀନି ସୟମ୍ପି କାତୁଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି। ଆରାମାରଞ୍ଞଗେହେସୁ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତଂ ନ ଉଟ୍ଠାପେୟ୍ୟାତି ୟୋଜେତଵ୍ବଂ। ୱିହାରସଙ୍ଖାତୋ ଆରାମୋ ଚ ଅରଞ୍ଞଞ୍ଚ ଅନ୍ତରଘରସଙ୍ଖାତଂ ଗେହଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ‘‘ଆରାମ…ପେ… ଗେହେସୂ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଏ-କାରସ୍ସ ଅ-କାରକରଣେନ ଗାଥାବନ୍ଧୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଓକାସେ କତେ ପନ ‘‘ପୱିସଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ଚ ପୱିସିତଵ୍ବଂ ଉପନିସୀଦିତବ୍ବଞ୍ଚ।

୩୫୧ । ପୁମୟୁତ୍ତାନି ୟାନାନି ଚ ସିୱିକଞ୍ଚ ହତ୍ଥୱଟ୍ଟକଞ୍ଚ ପାଟଙ୍କିଞ୍ଚ ଅଭିରୁହିତୁଂ ଗିଲାନସ୍ସ କପ୍ପତେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପୁମୟୁତ୍ତାନୀତି ଅସ୍ସଗୱାଦିପୁରିସୟୁତ୍ତାନି, ନ ଧେନୁୟୁତ୍ତାନି, ସାରଥି ପନ ଇତ୍ଥୀ ୱା ହୋତୁ ପୁରିସୋ ୱା, ୱଟ୍ଟତି। ହତ୍ଥୱଟ୍ଟକେପି ଏସେୱ ନୟୋ, ୟାନାନୀତି ରଥସକଟାଦୀନି, ସିୱିକନ୍ତି ପୀଠକସିୱିକଂ, ପୀଠକୟାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଟଙ୍କୀତି ଅନ୍ଦୋଲିକା। ଗିଲାନସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଗିଲାନୋ ନାମ ନ ଅପ୍ପକେନପି ସୀସାବାଧାଦିମତ୍ତେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ, ୟୋ ପନ ନ ସକ୍କୋତି ୱିନା ୟାନେନ ଗନ୍ତୁଂ, ଏୱରୂପୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତଥା ହି ୟାନଂ ଅନୁଜାନନ୍ତେନ ଭଗୱତା କୋସଲେସୁ ଜନପଦେସୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାୟ ସାୱତ୍ଥିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗିଲାନଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗନ୍ତୁମସକ୍କୁଣେୟ୍ୟତାୟ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସିନ୍ନଂ

ଦିସ୍ୱା ମନୁସ୍ସେହି ତଂ ପଓତ୍ତିଂ ଛଡ୍ଡ଼ା ‘‘ଏହି, ଭନ୍ତେ, ଗମିସ୍ସାମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ନାହଂ, ଆୱୁସୋ, ଗମିସ୍ସାମି, ଗିଲାନୋମ୍ହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ (ମହାୱ। ୨୫୩) ଅନୁଞ୍ଞାତଂ, ତଥା ୱଦନ୍ତୋ ଚ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗମନୁପଚ୍ଛେଦସାଧକମେୱ ଗେଲଞ୍ଞଂ ସନ୍ଧାୟାହାତି ୱିଞ୍ଞାୟତି ଅଧିପ୍ପେତତ୍ଥନିପ୍ଫତ୍ତିୟା ଉପଚ୍ଛିନ୍ନତ୍ତା, ଅପିଚ ୟାନେନ ଏକପରିଚ୍ଛେଦାୟ ଉପାହନାୟ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଠପେନ୍ତେନ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟେନ ‘‘ଗିଲାନେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସୌପାହନେନାତି ଏତ୍ଥ ଗିଲାନୋ ନାମ ୟୋ ନ ସକ୍କୋତି ଅନୁପାହନେନ ଗାମଂ ପୱିସିତୁ’’ନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୨୫୬) ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ୟଥାୱୁତ୍ତଗିଲାନୋୱ ଗିଲାନୋତି ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ।

୩୫୨।ଦୱୁଂକରଣେତି କେଠଇୟା କରଣେ। ଅଞ୍ଞସ୍ସାତି ଅନ୍ତମସୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସାପି। ଉପଲାଠଅନେତି ‘‘ପତ୍ତଂ ଦସ୍ସାମି, ଚୀୱରଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତିଆଦିନା।

୩୫୩। ୱିୱରିତ୍ୱା ନ ଦସ୍ସୟେତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀୟଂ। ତା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ।

୩୫୪।ଓୱାଦନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ତେରସିୟଂ ୱା ଚାତୁଦ୍ଦସିୟଂ ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଉପୋସଥଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ଚାତୁଦ୍ଦସୋ’’ତିଆଦିନା ଭିକ୍ଖୁନା ଆଚିକ୍ଖିତେ ପୁନ ତାହି ଉପୋସଥଦିୱସେ ସମାଗନ୍ତ୍ୱା ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନୟାଚନଂ, ତଂ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକସ୍ସ ଆରୋଚେତ୍ୱା ତେନ କତସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ପାଟିପଦେ ପଚ୍ଚାହରିତବ୍ବନ୍ତି ଅଜାନନକଂ ବାଲଞ୍ଚ ତଥା କାତୁଂ ଅସମତ୍ଥଂ ଗିଲାନଞ୍ଚ ପାଟିପଦେ ଗନ୍ତୁକାମଂ ଗମିୟଞ୍ଚ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଗହଣପଚ୍ଚାହରଣାନି ଅକାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ନ ଗଣ୍ହତୋ’’ତିଆଦି।

୩୫୫।ଲୋକାୟତନ୍ତି ନିରତ୍ଥକକାରଣପ୍ପଟିସଂୟୁତ୍ତଂ ତିତ୍ଥିୟସତ୍ଥଂ। ତିରଚ୍ଛାନୱିଜ୍ଜା ଚ ଇମିନାୱ ଉପଲକ୍ଖିତା। ନ ୱାଚେୟ୍ୟାତି ପରେସଂ ନ ୱାଚେୟ୍ୟ। ଇମିନାୱ ଅତ୍ତନୋ ପରିୟାପୁଣନମ୍ପି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଲୋକାୟତତିରଚ୍ଛାନୱିଜ୍ଜାତି ଚ ରାଗଦୋସମୋହୱଡ୍ଢନି ବୁଦ୍ଧାଦିଗରହିତା ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖାନଂ ତିରୋ ତିରିୟତୋ ଅଞ୍ଚିତା ଗତା ପୱତ୍ତା କବ୍ବନାଟକାଦିକା ସବ୍ବାପି ୱିଜ୍ଜା ଅନୁଲୋମୱସେନ ୱା ୱିନୟପରିୟାୟଂ ପତ୍ୱା ଗରୁକେ ଠାତବ୍ବନ୍ତି ୱିନୟୟୁତ୍ତିତୋପି ସଙ୍ଗହିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଏୱଞ୍ଚ ନୋ ଗରୂନମୁପଦେସୋ। ପେଠଆୟପୀତି ୟତ୍ଥ ପାତିଂ ଠପେତ୍ୱା ସୁଖିନୋ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ତମ୍ବଲୋହେନ ରଜତେନ ୱା କତାୟ ତାୟ ଆସିତ୍ତକୂପଧାନସଙ୍ଖାତାୟ ପେଠଆୟ ଠପେତ୍ୱା।

୩୫୬। ପାରୁତଞ୍ଚ ନିୱାସନଞ୍ଚ, ଗିହୀନଂ ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡାଦିୱସେନ ପାରୁତନିୱାସନଂ ୟସ୍ସ ପାରୁପନସ୍ସ ନିୱାସନସ୍ସାତି କିରିୟାୱିସେସନସମାସୋ । ଗିହିପାରୁତନିୱାସନଂ ନ ପାରୁପେ ନ ନିୱାସେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଂୱେଲ୍ଲିୟଂ ନ ନିୱାସେୟ୍ୟାତି ମଲ୍ଲକମ୍ମକରାଦୟୋ ୱିୟ କଚ୍ଛଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ନ ନିୱାସେୟ୍ୟ। ଏୱଂ ନିୱାସେତୁଂ ଗିଲାନସ୍ସାପି ମଗ୍ଗପ୍ପଟିପନ୍ନସ୍ସାପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ୟମ୍ପି ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଏକଂ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା କୋଣେ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅନ୍ତରୱାସକସ୍ସ ଉପରି ଲଗ୍ଗେନ୍ତି, ନ ୱଟ୍ଟତି। ଏୱଂ ଅପାରୁପିତ୍ୱା ଅନିୱାସେତ୍ୱା ଚ ନିବ୍ବିକାରଂ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ପାରୁପିତବ୍ବଂ ତିମଣ୍ଡଲଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତେନ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେତବ୍ବଞ୍ଚ, ତଥା ଅପାରୁପିତ୍ୱା ଅନିୱାସେତ୍ୱା ଚ ଆରାମେ ୱା ଅନ୍ତରଘରେ ୱା ଅନାଦରେନ ୟଂ କିଞ୍ଚି ୱିକାରଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଦାୟନ୍ତି ୱନଂ। ନାଲିମ୍ପୟେୟ୍ୟାତି ‘‘ସକୂପକାରାନି ୱିନସ୍ସନ୍ତୂ’’ତି ୱା ଖିଡ୍ଡାଧିପ୍ପାୟେନ ୱା ନାଲିମ୍ପୟେୟ୍ୟ।

୩୫୭। ୱଡ୍ଢିଂ ନୋ ପୟୋଜୟେ ଅଞ୍ଞାତକପ୍ପୱାରିତେ ନୋ ୟାଚେତି ୟୋଜନା। ଅଞ୍ଞସ୍ସାତି ସହଧମ୍ମିକସ୍ସାପି। କତିପାହଂ ଭୁତ୍ୱା ୱାତି ୟୋଜନୀୟଂ। ପୁନୋତି ନିପାତୋ।

୩୫୮। ଦଣ୍ଡିନଂ ଛଡ୍ଡ଼ା ୱା ଅଛଡ୍ଡ଼ା ୱା ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ରକ୍ଖଂ ୟାଚନେ ଦଣ୍ଡିତେ ଦଣ୍ଡୋ ଅସ୍ସ ଗୀୱାତି ୟୋଜନା। ଦଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହତୀତି ପଚ୍ଚୟନ୍ତସ୍ସ ଦଣ୍ଡିନଂ ଦଣ୍ଡଗ୍ଗହଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଦ୍ଦିସ୍ସାତି ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ୱିହାରେ ଅସୁକେନ ଚ ଅସୁକେନ ଚ ଇଦଂ ନାମ କତ’’ନ୍ତି, ‘‘କରିସ୍ସ’’ନ୍ତି ୱା ଏୱଂ ଅତୀତଂ ୱା ଅନାଗତଂ ୱା ଆରବ୍ଭ ୟାଚନେତି ୱୋହାରିକେସୁ ୟାଚନେ ସତି। ଦଣ୍ଡିତେତି ତେହି ଦଣ୍ଡେ ଗହିତେ ସୋ ଦଣ୍ଡୋ ଅସ୍ସ ୟାଚକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗୀୱା, ଇଣଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୋହାରିକେହି ପନ ‘‘କେନା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଅସୁକେନାତି ୱତ୍ତୁଂ ଅମ୍ହାକଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ତୁମ୍ହେୟେୱ ଜାନିସ୍ସଥ, କେୱଲଞ୍ହି ମୟଂ ରକ୍ଖଂ ୟାଚାମ, ତଂ ନୋ ଦେଥ, ଅୱହଟଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ମେ ଆହରାପେଥା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ । ଏୱଂ ଅନୋଦିସ୍ସ ଆଚିକ୍ଖଣା ହୋତି, ସା ୱଟ୍ଟତି। ପାରାଜିକାଦିକାତି ପାରାଜିକଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଦୁକ୍କଟାନି।

୩୫୯।

‘‘ହରନ୍ତେସୁ ପରିକ୍ଖାରଂ,

ଚୋରୋ ଚୋରୋତି ଭାସିତେ;

ଅନତ୍ଥାଯେସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେ’’ତି। –

ପାଠେହି ଭୱିତଙ୍ଗଂ। ଏୱଞ୍ଚି ସତି ‘‘ହରନ୍ତେସୂ’’ତି ବହୁୱଚନେନ ସହ ଘଟତେ। ପରିକ୍ଖାରଂ ହରନ୍ତେସୁ ଏସଂ ଅନତ୍ଥାଯ ‘‘ଚୋରୋ ଚୋରୋ’’ତି ଭାସିତେ ଦଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେ ତଭକଂ ଅସ୍ସ ଗୀୱାତି ଯୋଜେତଙ୍ଗଂ। ହରନ୍ତେସୂତି ଚୋରେସୁ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେସୁ। ଏସନ୍ତି ଚୋରାନଂ। ଗଣ୍ହନ୍ତେତି ୱୋହାରିକଜନେ ଗଣ୍ହନ୍ତେ। ଯଭକଂ ଗହିତଂ, ତଭକଂ ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗୀୱା, ଭଣ୍ଡଦେୟ୍ୟଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୬୦। ପାକାରକୁଟ୍ଟାନଂ ବହି ୱଚ୍ଚଅଞ୍ଜେ ୱାପି ୱୀହାଦିନାଠଇକେରାଦିରୋପିମେ ହରିତେ ୱାପି ୱିଘାସୁଚ୍ଚାରସଙ୍କାରମୁତ୍ତଂ ନାୱଲୋକିଯ ଛଡ୍ଡେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱଚ୍ଚଅଞ୍ଜେ ନାୱଲୋକିଯାତି ଚ ଇମିନା ଓଲୋକେତ୍ୱା ୱା ଅୱଚ୍ଚଅଞ୍ଜେ ୱା ୱିଘାସାଦୀନି ଛଡ୍ଡେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପେତି। ୱୀହି ଆଦି ଯେସଂ ସାଲିଆଦୀନଂ ତେ ୱୀହାଦଯୋ, ନାଠଇକେରୋ ଆଦି ଯେସଂ ଅମ୍ବପନସାଦୀନଂ ତେ ନାଠଇକେରାଦଯୋ, ୱୀହାଦଯୋ ଚ ନାଠଇକେରାଦଯୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ତେସଂ ରୋପୋ, ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ୱୀହାଦି…ପେ… ରୋପିମଂ। ହରିତେତି ହରିତଟ୍ଠାନେ। ୱିଘାସୋ ନାମ ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠୋଦକଚଲକାଦି।

୩୬୧। ଧମ୍ମଯୁତ୍ତମ୍ପି ନଚ୍ଚଞ୍ଚ ଗୀତଞ୍ଚ ୱାଦିତଞ୍ଚ ଯୋଜାପେତୁଞ୍ଚ ପଯୋଜେତୁଞ୍ଚ ପଯୁତ୍ତାନି ପସ୍ସିତୁଞ୍ଚ ‘‘ଉପହାରଂ କରୋମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ୱା ନ ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଧମ୍ମଯୁତ୍ତମ୍ପୀତି ରତନତ୍ତଯଗୁଣୂପସଂହିତତାଯ ଅନ୍ତମସୋ ଧମ୍ମେନ ପୁଞ୍ଜେନ ସଂଯୁତ୍ତମ୍ପି। ନଚ୍ଚନ୍ତି ଅନ୍ତମସୋ ମୋରସୁକମକ୍କଟାଦୀନଂ ନଚ୍ଚମ୍ପି। ଗୀତନ୍ତି ଅନ୍ତମସୋ ଗୀତସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗେ କଯିରମାନଂ ଦନ୍ତଗୀତମ୍ପି। ୱାଦିତନ୍ତି ଅନ୍ତମସୋ ଉଦକଭେରିୱାଦିତମ୍ପି। ଯୋଜାପେତୁନ୍ତି ଅଞ୍ଞେହି କାରାପେତୁଂ। ପଯୋଜେତୁନ୍ତି ଅତ୍ତନା କାତୁଂ। ଆଯତକେନ ଗୀତସ୍ସରେନ ଧମ୍ମମ୍ପି ଭାସିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ପଯୁତ୍ତାନୀତି ପରେହି ଯେହି କେହିଚି କତାନି। ପସ୍ସିତୁନ୍ତି ଇମିନା ଅନୋଲୋଚନଦସ୍ସନମ୍ପି ଗହିତନ୍ତି ସୋତୁନ୍ତିପି ଅତ୍ଥୋ ୱିଞ୍ଞାଯତି। ଅନ୍ତରାରାମେ ଠିତସ୍ସ ପସ୍ସତୋ ଅନାପତ୍ତି। ୱୀଥିଯଂ ଠତ୍ୱା ଗୀୱଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ପସ୍ସତୋପି ଆପତ୍ତିଯେୱ। ଯେନ କେନଚି କରଣୀଯେନ ଗତଟ୍ଠାନେ ପସ୍ସତି, ସୁଣାତି ୱା, ଅନାପତ୍ତି। ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁନ୍ତି ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ। ‘‘ଉପହାରକରଣଂ ନାମ ସୁନ୍ଦର’’ନ୍ତି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ୱା-ସଦ୍ଦୋ ସମୁଚ୍ଚଯେ।

୩୬୨। ‘‘କୀଠଅଙ୍ଗଂ କତଂ ରାଜାଗାର’’ନ୍ତିଆଦିନା ସମ୍ବନ୍ଧିତଙ୍ଗଂ। ଚିତ୍ତେନ ୱିଚିତ୍ତକଂ ଆଗାରଂ ଚିତ୍ତାଗାରକଂ।

୩୬୩। ଆସନେନ ନୱେ ନ ପଟିବାହେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ଆସନେନାତି ଆସନତୋ। ନ ପଟିବାହେୟ୍ୟାତି ନ ଉଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ। ଉଣ୍ହେ ଚୀୱରଂ ନ ନିଦହେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନୀଯଂ। ନ ନିଦହେୟ୍ୟାତି ଅଧିକଂ ନ ନିଦହେୟ୍ୟ। ଗରୁନାତି ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯେନ। ପଣାମିତୋତି ‘‘ମା ଇଧ ପୱିସା’’ତିଆଦିନା ନିକ୍କଡ୍ଢିତୋ।

୩୬୪। ସଭହି ଆପତ୍ତୀହି ଚ ଭିକ୍ଖୁଂ ୱାପି ଅଞ୍ଞେନେୱ ଚ ଉପାସକଂ ୱାପି ପରମ୍ମୁଖା ଅକ୍କୋସନେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ଯୋଜେତଙ୍ଗଂ। ଆପତ୍ତୀହି ଚାତି ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଅୱଧାରଣେ। ଅଞ୍ଞେନେୱ ଚାତି ଏତ୍ଥ ଏୱ ଚାତି ନିପାତସମୁଦାଯୋ, ଏକୋ ଏୱ ୱା ଅୱଧାରଣେ, ୱୁତ୍ତତୋ ଅଞ୍ଞେନେୱ ‘‘ଅସଦ୍ଧୋ’’ତିଆଦିନାତି ଅତ୍ଥୋ। ପରମ୍ମୁଖାତି ନିପାତୋ, ତସ୍ସ ଅସମ୍ମୁଖେତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ମୁଖା ୱଦନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ପାପଗରହଣୱସେନ ପନ ୱଦତୋ ଅନାପତ୍ତି।

୩୬୫।ସଦ୍ଧାଦେୟ୍ୟଂ ସଦ୍ଧାଯ ଦାତଙ୍ଗଂ ଚୀୱରଞ୍ଚ ଚ-ସଦ୍ଦେନ ଅୱସେସମ୍ପି ୱିନିପାତେତୁଂ ନାସେତୁଂ ନ ଲବ୍ଭଂ, ପିତୂନଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଞାତୀନମ୍ପୀତି ପି-ସଦ୍ଦୋ ସମ୍ଭାୱନେ।

୩୬୬। ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱସ୍ସଂୱୁତ୍ଥୋ ଅଞ୍ଞତୋ ଭାଗଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଞ୍ଞତ୍ରାତି ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱିହାରେ। ଅଞ୍ଞତୋତି ଅଞ୍ଞୱିହାରତୋ। ପଟିଦେୟ୍ୟାତି ଗହିତଟ୍ଠାନେ ଦଦେୟ୍ୟ। ଗହିତେ ତସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ନଟ୍ଠେ ୱା ଜିଣ୍ଣେ ୱା ତସ୍ସ ଗୀୱାହୋ ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚୋଦିତୋ ନୋ ଦଦେୟ୍ୟ, ତେସଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପତୋ ଭଣ୍ଡଗ୍ଘକାରିଯୋ ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ଚୋଦିତୋତି ୱତ୍ଥୁସାମିକେହି ‘‘ଦେହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। ତେସନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଲାଭୀନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ।

୩୬୭। ସନ୍ତରୁତ୍ତରୋ ୱା କଲ୍ଲୋ ସୌପାହନୋ ୱା ଗାମଂ ନ ପୱିସେୟ୍ୟ, ଚାମରୀମକସବୀଜନିଂ ନ ଧାରେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନୀଯଂ। ଅନ୍ତରଞ୍ଚ ଉତ୍ତରଞ୍ଚ, ସହ ଅନ୍ତରୁତ୍ତରେନ ସନ୍ତରୁତ୍ତରୋ। ଅଗ୍ଗଳଅଗୁତ୍ତେ ୱିହାରେ ସଙ୍ଘାଟିଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଆରଞ୍ଞକେନ ପନ ଭଣ୍ଡୁକ୍ଖଲିକାଯ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା

ପାସାଣରୁକ୍ଖସୁସିରାଦୀସୁ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେସୁ ଠପେତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଅନ୍ତରୁଭରାନଂ ନିକ୍ଖେପେ ଅୟମେୱ ନୟୋ। କଲ୍ଲୋତି ଅଗିଲାନୋ। ମକସାନଂ ବୀଜନୀ ମକସବୀଜନୀ, ଚମରୀନଂ ୱାଠଏହି କତା ମକସବୀଜନୀତି ସମାସୋ।

୩୬୮। ଆରାମତୋ ବହୀତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀୟଂ। ଆରାମତୋତି ଆରାମୂପଚାରତୋ। ନ ଧାରେନ୍ତୀତି ଅଗିଲାନୋ ନ ଧାରେନ୍ତ। ଯସ୍ସ ପନ କାୟଦାହୋ ୱା ପିତ୍ତକୋପୋ ୱା ହୋତି, ଚକ୍ଖୁ ୱା ଦୁବ୍ବଲଂ, ଅଞ୍ଞୋ ୱା କୋଚି ଆବାଧୋ ୱିନା ଛତ୍ତେନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତସ୍ସ ଗାମେ ୱା ଅରଞ୍ଞେ ୱା ଛତ୍ତଂ ୱଟ୍ଟତି। ଗୁତ୍ତିଯା ଲଦ୍ଧୂତୀତି ୱସ୍ସେ ଚୀୱରଗୁତ୍ତତ୍ଥଂ, ୱାଠଅମିଗଚୋରଭୟେସୁ ଅତ୍ତଗୁତ୍ତତ୍ଥମ୍ପି ଲଦ୍ଧୂତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକପଣ୍ଣଛତ୍ତଂ ପନ ସବ୍ବତ୍ଥେୱ ୱଟ୍ଟତି।

୩୬୯। ଉଭତୋକାଜଂ ନ ଗାହେନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉଭତୋ ଦଣ୍ଡସ୍ସ ଉଭୟକୋଟିୟଂ ଭାରବନ୍ଧକାଜଂ ଉଭତୋକାଜଂ, ଅଲୋପତପ୍ପୁରିସୋ। ଏକନ୍ତରିକକାଜକନ୍ତି ଅନ୍ତରମେୱ ଅନ୍ତରିକଂ, ଏକଞ୍ଚ ଅନ୍ତରିକଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ଏକନ୍ତରିକେ ଭାରବନ୍ଧକାଜନ୍ତି ତପ୍ପୁରିସୋ ଏକତୋକାଜକଂ, ଅନ୍ତରିକକାଜକନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ହତ୍ଥେ ଓଲମ୍ବୋ ଅସ୍ସ ଭାରସ୍ସାତି ସମାସୋ।

୩୭୦।ଅନୋକାସକତନ୍ତି ‘‘କରୋତୁ ମେ ଆୟସ୍ମା ଓକାସଂ, ଅହଂ ତଂ ୱତ୍ତୁକାମୋ’’ତି ଏୱଂ ଚୋଦକେନ ଓକାସେ କାରାପିତେ ନତ୍ଥି ଓକାସୋ କତୋ ଅନେନ ଚୁଦିତକେନାତି ବହୁବ୍ବୀହି। ଚୋଦେନ୍ତୀତି ଚାୱନଅକ୍କୋସକମ୍ମୱୁଟ୍ଠାନାଧିପ୍ପାୟେନ ଚୋଦେନ୍ତ। ଉପୋସଥପ୍ପୱାରଣଟ୍ଠପନଅନୁୱିଜ୍ଜଧମ୍ମକଥାଧିପ୍ପାୟେସୁ ଓକାସକମ୍ମଂ ନତ୍ଥି। ସୁଦ୍ଧସ୍ସାତି ଅନାପତ୍ତିକତାୟ ସୁଦ୍ଧସ୍ସ। ଅୱତ୍ଥୁସ୍ମିନ୍ତି ଅକାରଣେ। ତଥାତି ଦୁକ୍କଟଂ ଅତିଦିସତି। କରୋନ୍ତେନାପି ‘‘ଭୂତମେୱ ନୁ ଖୋ ଆପତ୍ତିଂ ୱଦତି, ଅଭୂତ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା କାତବ୍ବା। ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଗ୍ଗଲଂ ତୁଲୟିତ୍ୱା ଓକାସଂ କାତୁ’’ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୫୩) ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୩୭୧। ସତ୍ତାନଂ ପକତଙ୍ଗୁଲେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାଧିକଂ ମଞ୍ଚପ୍ପଟିପାଦଂ ୱା ଉଚ୍ଚପାଦକଂ ମଞ୍ଚଂ ୱା ନ ଧାରୟେତି ଯୋଜନା। ପକତିଯା ଅଙ୍ଗୁଲଂ ପକତଙ୍ଗୁଲଂ। ତଞ୍ଚ ୱଡ୍ଢକିଅଙ୍ଗୁଲଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଟ୍ଠ ଚ ତାନି ଅଙ୍ଗୁଲାନି ଚ, ତେହି ତମଧିକଂ ଯସ୍ସାତି ସମାସୋ। ମଞ୍ଚାନଂ ପଟିପାଦୋ, ଯତ୍ଥ ମଞ୍ଚପାଦେ ନିକ୍ଖିପନ୍ତି। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲତୋ ଉଚ୍ଚା ପାଦା ଯସ୍ସାତି ବହୁବ୍ବୀହି।

୩୭୨।ମୂଗବ୍ବତାଦିନ୍ତି ମୂଗାନମିୱ ତୁଣ୍ହୀଭାୱସଙ୍ଖାତଂ ୱତଂ ଆଦି ଯସ୍ସ ଗୋୱତାଦିନୋ ତିତ୍ଥିୟୱତସ୍ସାତି ସମାସୋ। ଖୁରମେୱ ଭଣ୍ଡଂ ଖୁରଭଣ୍ଡଂ। ପୁବ୍ବେ ନ୍ହାପିତୋ ନ୍ହାପିତପୁବ୍ବକୋ, ୱିସେସନସ୍ସ ପରନିପାତୋ।

୩୭୩।ହତ୍ଥକମ୍ମନ୍ତି ହତ୍ଥେନ କାତବ୍ବଂ ୱଡ୍ଢକିଆଦୀନଂ କମ୍ମଂ। ଅନୁସ୍ସରଣଂ ‘‘କପ୍ପିୟତ୍ତଂ ମେ ଯେନ ଯାଚିତଂ, ଅମ୍ହେହି ଇମସ୍ସ ଦାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ଚିତ୍ତପ୍ପୱତ୍ତିଅନୁସାରୋ, ତସ୍ସା ଯାଚନାୟ ଅନୁସାରୋ ତଦନୁସାରୋ, ତତୋ ଲଦ୍ଧଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଗହେତୁନ୍ତି ଯୋଜନା। କମ୍ମତୋ ନିଗ୍ଗତୋ ନିକ୍କମ୍ମୋ, ୱିଘାସାଦାଦି। ତଂ ଅୟାଚିତ୍ୱାପି କାରେତୁନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆହରାପେତୁନ୍ତି ଅରଞ୍ଞତୋ ଆନେତୁଂ। ଅପରସନ୍ତକନ୍ତି ଦାରୁତିଣପଲାଲାଦିକଂ ଅପରପରିଗ୍ଗହିତଂ।

୩୭୪। ଗିହୀନଂ ଯତ୍ତକଂ ଦେତି, ଗୋପକେ ଦେନ୍ତେ ଗହେତୁଂ ଲବ୍ଭଂ, ସଙ୍ଘଚେତିୟସନ୍ତକେ ଯଥାପରିଚ୍ଛେଦଂ ଗହେତୁଂ ଲବ୍ଭନ୍ତି ଯୋଜନା। ଦେତୀତି ଗୋପକୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦେତି। ଗହେତୁନ୍ତି ତତ୍ତକଂ ଗହେତୁଂ। ସଙ୍ଘଚେତିୟସନ୍ତକେତି ୱେତନଗୋପକେହି ଦୀୟମାନେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚେତିୟସ୍ସ ଚ ସନ୍ତକେ। ଯଥାପରିଚ୍ଛେଦନ୍ତି ଯଂ ତେସଂ ସଙ୍ଘେନ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ହୋତି ‘‘ଦିୱସେ ଦିୱସେ ଏତ୍ତକଂ ନାମ ଖାଦଥା’’ତି, ତଂ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅନତିକ୍କମ୍ମ। ସଙ୍ଘିକେ ଚ ଚେତିୟସନ୍ତକେ ଚ କେଣିଯା ଗହେତ୍ୱା ଆରକ୍ଖନ୍ତସ୍ସେୱ ହି ଦାନେ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ନତ୍ଥି।

୩୭୫।‘‘କାୟୱାଚାହି ଦ୍ୱୀହି ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟା’’ତି ଯେଭୁୟ୍ୟୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ, ମେଥୁନଧମ୍ମେ ପରୂପକ୍କମେ ସତି ସାଦିୟନ୍ତସ୍ସ ଅକିରିୟସମୁଟ୍ଠାନଭାୱସମ୍ଭୱତୋ। ଛହି ୱାତି ଆପତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତିକାରଣସଙ୍ଖାତେହି ଛହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ୱା ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସବ୍ବାପତ୍ତୀନଞ୍ହି କାୟୋ ୱାଚା କାୟୱାଚା କାୟଚିତ୍ତଂ ୱାଚାଚିତ୍ତଂ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତନ୍ତି ଛ ସମୁଟ୍ଠାନାନି। ତତ୍ଥ ପୁରିମାନି ତୀଣି ଅଚିତ୍ତକାନି, ପଚ୍ଛିମାନି ସଚିତ୍ତକାନି।

ତିଧା ଏକସମୁଟ୍ଠାନା, ପଞ୍ଚଧା ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠିତା;

ଦ୍ୱିଧା ତିଚତୁରୋ ଠାନା, ଏକଧା ଛସମୁଟ୍ଠିତା।

ତତ୍ଥ ଚତୁତ୍ଥେନ ପଞ୍ଚମେନ ଛଟ୍ଠେନ ଚ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଏକସମୁଟ୍ଠାନା ତିଧା। ପଠମଚତୁତ୍ଥେହି ଚ ଦୁତିୟପଞ୍ଚମେହି ଚ ତତିୟଛଟ୍ଠେହି ଚ ଚତୁତ୍ଥଛଟ୍ଠେହି

ଚ ପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠେହି ଚ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠିତା ପଞ୍ଚଧା। ପଠମେହି ଚ ତୀହି ପଚ୍ଛିମେହି ଚ ତୀହି ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ତିସମୁଟ୍ଠାନା ଦ୍ୱିଧା। ପଠମତତିଯଚତୁତ୍ଥଛଟ୍ଠେହି ଚ ଦୁତିଯତତିଯପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠେହି ଚ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନା ଦ୍ୱିଧା। ଛହିପି ସମୁଟ୍ଠିତୋ ଛସମୁଟ୍ଠାନା ଏକଧା। ଅଲଜ୍ଜି… ପେ… ସଞ୍ଞିତାଯ ଚାତି ଇମେହି ଛହି ୱା ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯୋ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତିଂ ପରିଗୂହତି, ଅଗତିଗମନଞ୍ଚ ଗଚ୍ଛତି, ଏଦିସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଲଜ୍ଜୀ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ଅଲଜ୍ଜୀ ଚ ଅଞ୍ଞାଣୋ ଚ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତୋ ଚ କୁକ୍କୁଚ୍ଚେନ ଅଭିଭୂତୋତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଭାୱେ ଉପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

ତତ୍ଥ ଯୋ ଅକପ୍ପିଯଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋଯେୱ ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ୱୀତିକ୍କମଂ କରୋତି, ଅଯଂ ଅଲଜ୍ଜିତା ଆପଜ୍ଜତି। ମନ୍ଦୋ ମୋମୂହୋ କତ୍ତବ୍ବାକତ୍ତବ୍ବଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ଅକତ୍ତବ୍ବଂ କରୋତି, କତ୍ତବ୍ବଂ ୱିରାଧେତି, ଅଯଂ ଅଞ୍ଞାଣତ୍ତା ଆପଜ୍ଜତି। କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଂ ନିସ୍ସାଯ କୁକ୍କୁଚ୍ଚେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ୱିନଯଧରଂ ଅପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ୱୀତିକ୍କମତି, ଅଯଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତ୍ତା ଆପଜ୍ଜତି। ସତିଯା ପ୍ଲୱୋ ସମ୍ମୋହୋ ସତିପ୍ଲୱୋ, ସହସେଯ୍ୟତିଚୀୱରୱିପ୍ପୱାସାଦୀନି ସତିପ୍ଲୱା ଆପଜ୍ଜତି। କପ୍ପଞ୍ଚ ଅକପ୍ପିଯଞ୍ଚ କପ୍ପାକପ୍ପିଯଂ, କପ୍ପାକପ୍ପିଯେ ସଞ୍ଞା, ସା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି କପ୍ପା…ପେ… ସଞ୍ଞୀ, ତସ୍ସ ଭାୱୋତି ତା-ପଚ୍ଚଯୋ। ଯ-ଲୋପେନ ପନ ‘‘ସଞ୍ଞିତା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, କରଣତ୍ଥେ ୱା ପଚ୍ଚତ୍ତୱଚନଂ। ତେ ଚ ‘‘ଅକପ୍ପିଯେ’’ତିଆଦୀନଂ ଯଥାକ୍କମେନ ଯୁଜ୍ଜନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଯୋ ଅଚ୍ଛମଂସଂ ‘‘ସୂକରମଂସ’’ନ୍ତି ଖାଦତି, ୱିକାଲେ କାଲସଞ୍ଞିତାଯ ଭୁଞ୍ଜତି, ଅଯଂ ଅକପ୍ପିଯେ କପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି। ଯୋ ପନ ସୂକରମଂସଂ ‘‘ଅଚ୍ଛମଂସ’’ନ୍ତି ଖାଦତି, କାଲେ ୱିକାଲସଞ୍ଞାଯ ଭୁଞ୍ଜତି, ଅଯଂ କପ୍ପିଯେ ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି।

୩୭୬। ଅଲଜ୍ଜିଅଞ୍ଞାଣତାଯ କାଯୱାଚାହି ଆପତ୍ତିଂ ଛାଦଯେତି ଯୋଜନା। ଲିଙ୍ଗେତି ଲିଙ୍ଗପରିୱତ୍ତନନିମିତ୍ତଂ। ଲିଙ୍ଗେ ସଙ୍ଘେ ଚ ଗଣେ ଚ ଏକସ୍ମିଂ ଚାତି ଆପତ୍ତିୱୁଟ୍ଠିତି ଚତୁଧା ହୋତୀତି ସେସୋ।

୩୭୭।ପଚ୍ଚଯଦ୍ୱଯେତି ଚୀୱରେ ପିଣ୍ଡପାତେ ଚ। ପରିକଥୋଭାସୱିଞ୍ଞତ୍ତୀତି ଅଭିଲାପମତ୍ତମେତଂ। ସହଚରିତସ୍ସ ପନ ନିମିତ୍ତକମ୍ମସ୍ସାପି ଏତ୍ଥେୱ ସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ପରିଯାଯେନ କଥନଂ ପରିକଥା। ଉଜୁକମେୱ ଅୱତ୍ୱା ଯଥା ଅଧିପ୍ପାଯୋ ୱିଭୂତୋ ହୋତି, ଏୱଂ ଓଭାସନଂ ଓଭାସୋ। ପଚ୍ଚଯେ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଯଥା ଅଧିପ୍ପାଯୋ ଞାଯତି, ଏୱଂ ୱିଞ୍ଞାପନଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି। ନିମିତ୍ତକରଣଂ ନିମିତ୍ତକମ୍ମଂ। ତତିଯେତି ସେନାସନେ। ସେସେତି ଗିଲାନପଚ୍ଚଯେ।

୩୭୮। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସହଧମ୍ମିକାନଂ ଅଚ୍ଚଯେ ଦାନଂ ନ ରୂହତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଚ୍ଚଯେ ଦାନନ୍ତି ‘‘ମମଚ୍ଚଯେନ ମଯ୍ହଂ ସନ୍ତକଂ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ହୋତୂ’’ତିଆଦିନା ଏୱଂ ଅତ୍ତନୋ ଅପଗମେ ଦାନଂ। ତନ୍ତି ଅଚ୍ଚଯେନ ଦିନ୍ନଂ ଚୀୱରାଦିକଂ ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ଚ ହୋତି, ନ ଭିକ୍ଖୁନୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଗିହୀନଂ ପନାତି ଗିହୀନଂ ଅଚ୍ଚଯେ ଦାନଂ ପନ। ଇଦମେତ୍ଥ ଦାନଗ୍ଗହଣଲକ୍ଖଣଂ – ‘‘ଇଦଂ ତୁଯ୍ହଂ ଦମ୍ମୀ’’ତିଆଦିନା ସମ୍ମୁଖା ୱା ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଦେମୀ’’ତିଆଦିନା ପରମ୍ମୁଖାପି ଦିନ୍ନଂଯେୱ ହୋତି। ‘‘ତୁଯ୍ହଂ ଗଣ୍ହାହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ମଯ୍ହଂ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ୱଦତି, ସୁଦିନ୍ନଂ ସୁଗ୍ଗହିତଞ୍ଚ। ‘‘ତୱ ସନ୍ତକଂ କରୋହି, ତୱ ସନ୍ତକଂ ହୋତୁ, ତୱ ସନ୍ତକଂ କାରାପେହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ମମ ସନ୍ତକଂ କରୋମି, ମମ ସନ୍ତକଂ ହୋତୁ, ମମ ସନ୍ତକଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଦତି। ଦୁଦ୍ଦିନ୍ନଂ ଦୁଗ୍ଗହିତଞ୍ଚ। ସଚେ ପନ ‘‘ତୱ ସନ୍ତକଂ କରୋହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ମଯ୍ହଂ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ଗଣ୍ହାତି, ସୁଗ୍ଗହିତନ୍ତି।

୩୭୯। ଭିକ୍ଖୁ ୱା ସାମଣେରୋ ୱା ଉପସ୍ସଯେ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱିହାରେ କାଲଂ କଯିରାଥ ଯଦି କାଲଙ୍କରେଯ୍ୟ, ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ଉଭିନ୍ନଂ ସନ୍ତକେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଏୱ ଦାଯଜ୍ଜୋ ସାମୀ ହୋତୀତି ସେସୋ। ସେସେପୀତି ଅୱସେସେ ଭିକ୍ଖୁନିସିକ୍ଖମାନସାମଣେରିସନ୍ତକେପି। ଅଯଂ ନଯୋତି ଯଦି ତେ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱିହାରେ କାଲଂ କରେଯ୍ୟୁଂ, ତେସଂ ସନ୍ତକେ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଏୱ ଦାଯଜ୍ଜୋତି ଅଯମେୱ ନଯୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୮୦। ‘‘ଇମଂ ନେତ୍ୱା ଅସୁକସ୍ସ ଦେହୀ’’ତି ଦିନ୍ନଂ ଯାୱ ପରସ୍ସ ହତ୍ଥଂ ନ ପାପୁଣାତି, ତାୱ ପୁରିମସ୍ସେୱ, ଯୋ ପହିଣତି, ତସ୍ସେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦମ୍ମୀତି ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଦେମୀ’’ତି ଦିନ୍ନଂ ପନ ପଚ୍ଛିମସ୍ସେୱ, ଯସ୍ସ ପହିଣତି, ତସ୍ସେୱ ସନ୍ତକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମଂ ୱିଧିଂ ‘‘ୱୁତ୍ତନଯେନ ଇମେ ସାମିନୋ ହୋନ୍ତୀ’’ତି ଏତଂ ପକାରଂ ଞତ୍ୱା ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହଂ ୱା ଗଣ୍ହେ, ମତକଚୀୱରଂ ୱା ଅଧିଟ୍ଠେତି ଯୋଜନା। ୱିସ୍ସାସଗାହନ୍ତି ସାମୀସୁ ଜୀୱନ୍ତେସୁ ୱିସ୍ସାସେନ ଗାହଂ ଗହେତ୍ୱା। ମତକଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠେତି ତେସୁ ମତେସୁ ଅଞ୍ଞେ ଚେ ଭିକ୍ଖୂ ନ ସନ୍ତି, ‘‘ମଯ୍ହଂ ତଂ ପାପୁଣାତୀ’’ତି ମତକଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠେଯ୍ୟ। ଅଞ୍ଞେସଂ ଅଦତ୍ୱା ଦୂରେ ଠପିତମତକପରିକ୍ଖାରା ପନ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ହୋନ୍ତି। ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି କାଲକତେ ସଙ୍ଘୋ ସାମୀ ପତ୍ତଚୀୱରେ, ଅପିଚ ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକା ବହୂପକାରା, ସଙ୍ଘେନ ତିଚୀୱରଞ୍ଚ ପତ୍ତଞ୍ଚ ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକାନଂ ଦାତବ୍ବଂ। ଯଂ ତତ୍ଥ ଲହୁଭଣ୍ଡଂ ଲହୁପରିକ୍ଖାରଂ, ତଂ ସମ୍ମୁଖୀଭୂତେନ ସଙ୍ଘେନ ଭାଜେତବ୍ବଂ। ଯଂ ତତ୍ଥ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ଗରୁପରିକ୍ଖାରଂ, ତଂ ଆଗତାନାଗତସ୍ସ ଚାତୁଦ୍ଦିସସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିଯଂ ଅୱେଭଙ୍ଗିଯଂ। ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକୋ ନାମ ଗିହୀ ୱା ହୋତୁ ପବ୍ବଜିତୋ ୱା, ଅନ୍ତମସୋ ମାତୁଗାମୋପି, ସବ୍ବେ ଭାଗଂ ଲଭନ୍ତି। ବହୂ ଚେ ସବ୍ବେ ସମଗ୍ଗା ହୁତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି, ସବ୍ବେସଂ ସମଭାଗୋ ଦାତବ୍ବୋ। ଯୋ ପନେତ୍ଥ ୱିସେସେନ ଉପଟ୍ଠହତି, ତସ୍ସ ୱିସେସୋ କାତବ୍ବୋ।

୩୮୧। ‘‘ଲୋହଭଣ୍ଡେ ପହରଣିଂ ଠପେତ୍ୱା ସଙ୍କ କପ୍ପତୀ’’ତିଆଦିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ପହରଣିନ୍ତି ଆୱୁଧଂ। ପାଦୁକା ଚ ସଙ୍କମନୀଯୋ ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ମତ୍ତିକାମଯେ କତକଂ କୁମ୍ଭକାରିକଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ସଙ୍କ କପ୍ପତୀତି ଯୋଜନୀଯଂ, ଧନିଯସ୍ସେୱ ସଙ୍କମତ୍ତିକାମଯକୁଟି କୁମ୍ଭକାରିକାତି।

ପକିଣ୍ଣକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୨। ଦେସନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୮୨। ଇଦାନି ଦେସନାନିଦସ୍ସନତ୍ଥାସେନ ହେଟ୍ଠା ଅୱୁତ୍ତାନି କାନିଚି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଉପଦିସିତୁଂ ‘‘ଚାଗୋ’’ତିଆଦିମାହ। ଭିକ୍ଖୁଭାୱସ୍ସ ଯୋ ଚାଗୋ, ସା ପାରାଜିକଦେସନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଭୱତି ଅନେନାତି ଭାୱୋ, ସଦ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତଂ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭାୱୋ ଭିକ୍ଖୁ-ସଦ୍ଦସ୍ସ ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁକିଚ୍ଚଂ ଭିକ୍ଖୁଭାୱୋ, ତସ୍ସ। ଦିସୀ ଉଚ୍ଚାରଣେ, ଉଚ୍ଚାରଣା ପକାସନା ଦେସନା। ‘‘ଛନ୍ନମତିୱସ୍ସତି, ୱିୱଟଂ ନାତିୱସ୍ସତୀ’’ତି (ଉଦା। ୪୫) ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଇଧ ପନ ଭିକ୍ଖୁଭାୱପରିଚ୍ଚାଗୋଯେୱ ପାରାଜିକାଯ ପକାସନା ନାମ ପାରାଜିକାଯ ଦେସନା। ‘‘ଯୋ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ସୋ’’ତି ୱତ୍ତୁଂ ଯୁତ୍ତଂ, ତଥାପି ସଙ୍କାଦୀହି ୱୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ଲିଙ୍ଗମାଦିୟ୍ୟତେ ୱକ୍ଖମାନସ୍ସ ୱାତି ୱକ୍ଖମାନଦେସନାପେକ୍ଖାଯ ‘‘ସୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା ଯେନ ପକାରେନ ‘‘ଛାଦେତି ଜାନମାପନ୍ନ’’ନ୍ତିଆଦିନା ୱୁତ୍ତଂ ଯଥାୱୁତ୍ତଂ, ତେନ। ୱୁତ୍ତମନତିକ୍କମ୍ମାତି ଅତ୍ଥଯୀଭାୱସେନ ୱା ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇଧାପି ଗରୁକାପତ୍ତିଯା ୱୁଟ୍ଠାନାନତିକ୍କମେନେୱ ପକାସନା ଦେସନା ସିଯାତି ‘‘ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଗରୁକାପତ୍ତିଦେସନା’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୩୮୩। ଇଦାନି ୱତ୍ତଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ଏୱ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏକସ୍ସାତି ଏକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ।

୩୮୪।ତୁମ୍ହମୂଲେତି ତୁମ୍ହାକଂ ମୂଲେ ସମୀପେ। ପଟିଦେସେମୀତି ପକାସେମି। ସଂୱରେସ୍ସାସୀତି ସଂଯମେସ୍ସାସି, ସଂୱରେ ପତିଟ୍ଠେସ୍ସାସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୮୫।ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାନାତି ଏକବହୁଭାୱଂ ସନ୍ନିହିତାସନ୍ନିହିତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚୀୱର’’ନ୍ତିଆଦିନା ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା। ତେନାତି ଯସ୍ସ ଚୀୱରଂ ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ, ତେନ। ‘‘ଇମଂ…ପେ… ଦମ୍ମୀ’’ତି ନିସ୍ସଟ୍ଠଚୀୱରଂ ଦେୟ୍ୟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବଂ। ‘‘ଇମଂ ଚୀୱରଂ ଦସାହାତିକ୍କନ୍ତ’’ନ୍ତିଆଦିନା ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

୩୮୬। (କ) ଚୀୱରନ୍ତି ତିଚୀୱରାଧିଟ୍ଠାନନଯେନ ଅଧିଟ୍ଠିତେସୁ ସଙ୍ଘାଟିଆଦୀସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଚୀୱରଂ। ୱିପ୍ପୱୁତ୍ଥନ୍ତି ୱିପ୍ପଯୁତ୍ତେନ ୱୁତ୍ଥଂ।

(ଖ) ଅକାଲଚୀୱରନ୍ତି ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ୱସ୍ସାନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମମାସଂ ଠପେତ୍ୱା ସେସେ ଏକାଦସମାସେ, ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ତଞ୍ଚ ମାସଂ ହେମନ୍ତିକେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ଚ ଠପେତ୍ୱା ସେସେ ସତ୍ତମାସେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, କାଲେପି ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱା ‘‘ଇଦଂ ଅକାଲଚୀୱର’’ନ୍ତି ଏକପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ‘‘ଇଦଂ ତୁଯ୍ହଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ। ଇତରଂ ପନ କାଲଚୀୱରଂ। ମାସାତିକ୍କନ୍ତନ୍ତି ଅକାଲଚୀୱରେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ଊନସ୍ସ ପାରିପୂରିଯା ସଙ୍ଘଗଣାଦିତୋ ସତିଯା ପଚ୍ଚାସାଯ ମାସମେକଂ ପରିହାରୋ ଲବ୍ଭତି, ତଂ ମାସଂ ଅତିକ୍କନ୍ତଂ।

(ଗ) ପୁରାଣଚୀୱରନ୍ତି ଯଂ ଅନ୍ତମସୋ ଉସ୍ସୀସକଂ କତ୍ୱା ନିପନ୍ନୋ। ଚୀୱରଂ ନାମ ଛନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱିକପ୍ପନୂପଗଂ। ଏସେୱ ନଯୋ ସବ୍ବେସୁ ୱକ୍ଖମାନଚୀୱରପ୍ପଟିସଂଯୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେସୁ।

(ଘ) ଅଞ୍ଞତ୍ର ପାରିୱତ୍ତକାତି ଅନ୍ତମସୋ ହରୀତକୀଖଣ୍ଡେନପି ପାରିୱତ୍ତକଂ ୱିନା।

(ଙ) ଗହପତିକନ୍ତି ଭିକ୍ଖୂସୁ ଅପବ୍ବଜିତକଂ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମଯାତି ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରନଟ୍ଠଚୀୱରସମଯଂ ୱିନା, ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରେହି ପନ ସାଖାପଲାସଂ ଅତ୍ତନା ଭଞ୍ଜିତ୍ୱାପି ୱାକାଦୀନି ଗଣ୍ହିତ୍ୱାପି ନିୱାସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ପଗେୱ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି। ଚୀୱରଂ ୱିଞ୍ଞାପିତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କନ୍ତି ଆହ ‘‘ଅଞ୍ଞାତକ’’ନ୍ତିଆଦି।

(ଚ) ତଦୁତ୍ତରୀତି ତତୋ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ ଉତ୍ତରି, ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରେନ ଭିକ୍ଖୁନା କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ଅଭିହରିତ୍ୱା ପୱାରିତଚୀୱରତୋ ତୀସୁ ନଟ୍ଠେସୁ ଦ୍ୱେ ସାଦିତବ୍ବାନି, ଦ୍ୱୀସୁ ନଟ୍ଠେସୁ ଏକଂ ସାଦିତବ୍ବଂ। ପକତିଯା ସନ୍ତରୁତ୍ତରେନ ଚରନ୍ତେନ ଦ୍ୱୀସୁ ନଟ୍ଠେସୁ ଦ୍ୱେଯେୱ ସାଦିତବ୍ବାନି, ଏକସ୍ମିଂ ନଟ୍ଠେ ଏକଂଯେୱ ସାଦିତବ୍ବଂ। ଯସ୍ସ ଏକଂଯେୱ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ନଟ୍ଠେ ଦ୍ୱେ ସାଦିତବ୍ବାନି।

(ଛ) ଅପ୍ପୱାରିତୋତି ଗହପତିନା ୱା ଗହପତାନିଯା ୱା। ୱିକପ୍ପନ୍ତି ପଠମଅଧିପ୍ପେତତୋ ମୂଲଂ ୱଡ୍ଢାପେନ୍ତୋ ସୁନ୍ଦରକାମତାଯ ‘‘ଆଯତଂ ୱା’’ତିଆଦିନା ୱିସିଟ୍ଠକପ୍ପଂ ଅଧିକୱିଧାନଂ।

(ଜ) ଅଞ୍ଞାତକେ ଗହପତିକେତି ବହୂନଂ ୱସେନ ୱୁତ୍ତମତ୍ତମେୱ ପୁରିମତୋ ୱିସେସୋ।

(ଝ) ଚୋଦନାଯାତି "ଅତ୍ଥୋ ମେ, ଆୱୁସୋ, ଚୀୱରେନା"ତି ଚୋଦନାଯ। ଠାନେନାତି କାଯଚୋଦନମାହ। ରାଜାଦୀହି ପେସିତେନ ହି ଦୂତେନ ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଚୀୱରଚେତାପନ୍ନେ ନିକ୍ଖିତ୍ତେ ତିସ୍ସୋ ଚୋଦନା ଅନୁଞ୍ଞାତା, ଚୋଦନାଯ ଦିଗୁଣଂ ଠାନଂ, ତସ୍ମା ସଚେ ଚୋଦେତିଯେୱ, ନ ତିଟ୍ଠତି, ଛ ଚୋଦନା ଲଭନ୍ତି। ସଚେ ତିଟ୍ଠତିଯେୱ, ନ ଚୋଦେତି, ଦ୍ୱାଦସ ଠାନାନି ଲଭନ୍ତି। ସଚେ ଉଭଯଂ କରୋତି, ଏକାଯ ଚୋଦନାଯ ଦ୍ୱେ ଠାନାନି ହାପେତବ୍ବାନି।

(ଟ) ସୁଦ୍ଧାନି ଚ ତାନି କାଳକାନି ଚ ଜାତିଯା ରଜନେନ ୱା।

(ଠ) ତୁଲନ୍ତି ଚତୂହି ତୁଲାହି କାରେତୁକାମତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଅତ୍ଥତୋ ପନ ଯତ୍ତକେହି ଏଳକଲୋମେହି କାତୁକାମୋ ହୋତି, ତେସୁ ଦ୍ୱେ କୋଟ୍ଠାସା କାଳକାନଂ, ଏକୋ ଓଦାତାନଂ, ଏକୋ ଗୋଚରିଯାନଂ ଗହେତବ୍ବୋ। ତୁଲା ନାମ ପଲସତଂ। ଗୋଚରିଯା ନାମ କପିଲୱଣ୍ଣା। ଇଦଂ ମେ ସନ୍ଥତଂ କାରାପିତନ୍ତି ଯୋଜନା।

(ଣ) ତିଯୋଜନପରମନ୍ତି ଗହିତଟ୍ଠାନତୋ ତୀଣି ଯୋଜନାନି ପରମୋ ଅସ୍ସ ଅତିକ୍କମନସ୍ସାତି ଭାୱନପୁଂସକୱସେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅତିକ୍କାମିତାନୀତି ଅନ୍ତମସୋ ସୁତ୍ତକେନପି ଭଣ୍ଡକତଭଣ୍ଡହରଣଂ ୱିନା ଅନ୍ତମସୋ ୱାତାବାଧପ୍ପଟିକାରତ୍ଥଂ କଣ୍ଣଚ୍ଛିଦ୍ଦେ ପକ୍ଖିତ୍ତାନି ଅତିକ୍କାମିତାନି।

୩୮୭-୯।ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାନାତି ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱତ୍ୱୂନି ନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା। ଅଥାତି ଦେସିତାନନ୍ତରଂ। "ଇମଂ ଜାନାହୀ"ତି ଗିହିଂ ୱଦେତି ଯୋଜନା। ସୋତି ଆରାମିକାଦିକୋ ଗିହୀ। "ଇମିନା କିଂ ଆହରାମୀ"ତି ୱଦେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱଦେଯ୍ୟାତି ଯଦି ୱଦତି। ଇମନ୍ତି ଅୱତ୍ୱାତି "ଇମଂ ଆହରା"ତି ଅୱତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ କପ୍ପିଯଂ ତେଲାଦିନ୍ତି ୱଦେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆଦିନ୍ତି ସନ୍ଧିୱସେନ ନିଗ୍ଗହିତଂ। ତେନ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱାନ ସୋ ଯଂ କପ୍ପିଯଂ ଆହରତୀତି ଯୋଜନା। ତେନାତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯୱତ୍ଥୁନା । ଦ୍ୱେପେତେ ଠପେତ୍ୱାତି ଏତେ ରୂପିଯପ୍ପଟିଗ୍ଗାହକରୂପିଯସଂୱୋହାରକେ ଦ୍ୱେ ଠପେତ୍ୱା ସେସେହି ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଲଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁନ୍ତି ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ। ତତୋତି ପରିୱତ୍ତିତକପ୍ପିଯତୋ। ଅଞ୍ଞେନାତି ଅନ୍ତମସୋ ଆରାମିକେନାପି। ତେସନ୍ତି ୱୁତ୍ତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ।

୩୯୦। ଅନ୍ତମସୋ ତନିଦ୍ଧତ୍ତା ରୁକ୍ଖଚ୍ଛାଯାପୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତନିଦ୍ଧତ୍ତାତି ନିସ୍ସଟ୍ଠୱତ୍ଥୁନା କିଣିତ୍ୱା ଗହିତଆରାମେ ରୁକ୍ଖଚ୍ଛାଯା ତନିଦ୍ଧତ୍ତା ହୋତୀତି ତତୋ ନିବ୍ବତ୍ତାତି ସମାସୋ। ଆଦିତୋ ସନ୍ଥତଉଯନ୍ତି ଆଦିମ୍ହି କୋସିଯସୁଦ୍ଧକାଳକଦ୍ୱେଭାଗସନ୍ଥତଉଯଂ।

୩୯୧।ଏୱଂ ଚେ ନୋ ଲଭେଥାତି ଏୱଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା କପ୍ପିଯକାରକୋ ନୋ ଚେ ଲଭେଯ୍ୟ, ସୋ ଗିହୀ "ଇମଂ ଛଡ୍ଡେହୀ"ତି ସଂସିଯୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ, ଏୱଂ ରୂପିଯଛଡ୍ଡକୋ ଗିହୀ ନୋ ଚେ ଲଭେଯ୍ୟ, ସମ୍ମତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଛଡ୍ଡେଯ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସମ୍ମତୋତି "ଯୋ ଛନ୍ଦାଗତିଂ ନ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟା"ତିଆଦିନା (ପାରା। ୫୮୪) ୱୁତ୍ତପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ରୂପିଯଛଡ୍ଡକସମ୍ମୁତିଯା ସମ୍ମତୋ ଭିକ୍ଖୁ।

୩୯୨।ଏତାନୀତି ପଟିଗ୍ଗହିତରୂପିଯାନି। ଦୁତିଯଂ ପତ୍ତନ୍ତି ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନେ ସତି ୱିଞ୍ଞାପିତପତ୍ତଂ ସଙ୍ଘେ ୱତ୍ତୁଂ ଲଦ୍ଧୁରେତି ପଦସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱତ୍ତୁନ୍ତି "ଅହଂ ଭନ୍ତେ ରୂପିଯଂ ପଟିଗ୍ଗହେସି"ନ୍ତିଆଦିନା ୱତ୍ତୁଂ। ସେସାନି ଅୱସେସନିସ୍ସଗ୍ଗିଯୱତ୍ଥୂନି ସଙ୍ଘେ ଏକସ୍ମିଂ ଗଣେ ଚ ୱତ୍ତୁଂ ଲଦ୍ଧୁରେତି ଯୋଜନା। ଭାସନ୍ତରେନପି ୱତ୍ତୁଂ ଲଭନ୍ତି ନ କେୱଲଂ ପାଳିଭାସାଯମେୱ, ସୀହଳଆଦିଭାସାଯପି ନିସ୍ସଜ୍ଜିତୁଂ ଲଭତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୯୩। (କ) ନାନପ୍ପକାରନ୍ତି ଚୀୱରାଦୀନଂ କପ୍ପିଯଭଣ୍ଡାନଂ ୱସେନ ଅନେକୱିଧଂ। କଯୋ ଗହଣଂ, ୱିକ୍କଯୋ ଦାନଂ। କଯୋ ଚ ୱିକ୍କଯୋ ଚ କଯୱିକ୍କଯଂ।

(ଗ) ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନେନାତି ଊନାନି ପଞ୍ଚ ବନ୍ଧନାନି ଯସ୍ସ, ତେନ, ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତଲକ୍ଖଣେ କରଣୱଚନଂ। ଯଥାକଥଞ୍ଚି ପନ ପଞ୍ଚବନ୍ଧନୋ ପତ୍ତୋ, ପଞ୍ଚବନ୍ଧନୋକାସୋ ୱା, ସୋ ଅପତ୍ତୋ, ଅଞ୍ଞଂ ୱିଞ୍ଞାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୩୯୪।ସମ୍ମନିତ୍ୱାନାତି ପଦଭାଜନୀଯେ ୱୁତ୍ତଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେନ ସମ୍ମନିତ୍ୱା। ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତନ୍ତି ଅନ୍ତ-ସଦ୍ଦେନ ପତ୍ତାନଂ ଅନ୍ତେ ଭୱୋ ଲାମକୋ ପତ୍ତୋଯେୱ ଗହିତୋ, ନିସ୍ସଟ୍ଠପତ୍ତସ୍ସ ୱିଜ୍ଜମାନଗୁଣଂ ୱତ୍ୱା ଥେରଂ, ଥେରସ୍ସ ପତ୍ତଂ ଦୁତିଯତ୍ଥେରଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ଏତେନେୱ ଉପାଯେନ ଯାୱସଙ୍ଘନୱକଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ଯୋ ତତ୍ଥ ସନ୍ନିପତିତସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତେସୁ ପରିଯନ୍ତୋ ପତ୍ତୋ, ତଂ ପତ୍ତନ୍ତି। ତସ୍ସାତି କତନିସ୍ସଜ୍ଜନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ଦାପଯେତି ସମ୍ମତେନ ପତ୍ତଗାହାପକେନ ଦାପେଯ୍ୟ।

୩୯୫। (କ) ଭେସଜ୍ଜନ୍ତି ଭେସଜ୍ଜକିଚ୍ଚଂ କରୋତୁ ୱା, ମା ୱା, ଏୱଂ ଲଦ୍ଧୱୋହାରଂ ସପ୍ପିଆଦିକଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ।

(ଖ) ଗିମ୍ହାନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମମାସେ ପୁରିମୋ ଅଦ୍ଧମାସୋ ପରିଯେସନକରଣାନଂ ଖେତ୍ତଂ, ପଚ୍ଛିମଦ୍ଧମାସୋ ପରିଯେସନକରଣନିୱାସନାନଂ ଖେତ୍ତଂ, ୱସ୍ସିକମାସା ଚତ୍ତାରୋପି ଅଧିଟ୍ଠାନେନ ସହ ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଖେତ୍ତଂ, ଇମେଯେୱ ପଞ୍ଚମାସା କୁଚ୍ଛିସମଯୋ, ଇତରସତ୍ତମାସା ପିଟ୍ଠିସମଯୋ। ପିଟ୍ଠିସମଯେ ପରିଯେସନ୍ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, କୁଚ୍ଛିସମଯେ ଚ ଅତିରେକଦ୍ଧମାସେ କତ୍ୱା ପରିଦହତୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଅତିରେକମାସେ ସେସେ''ତି।

(ଗ) ସାମଂ ଦତ୍ୱାତି ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚାଦୀନି ପଚ୍ଚାସୀସମାନୋ ସଯମେୱ ଦତ୍ୱା। ଅଚ୍ଛିନ୍ନନ୍ତି ତଂ ଅକରୋନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ସକସଞ୍ଞାଯ ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ। ଭିକ୍ଖୁନୋପି ଚୀୱରଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ପରିକ୍ଖାରଂ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଚ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପରିକ୍ଖାରଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦତୋ ଦୁକ୍କଟଂ। ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ସକସଞ୍ଞଂ ୱିନା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ଭଣ୍ଡଗ୍ଘେନ କାରେତବ୍ବୋ।

(ଙ) ୱିକପ୍ପନ୍ତି ''ଆଯତଞ୍ଚ କରୋହି ୱିତ୍ଥତଞ୍ଚା''ତିଆଦିକଂ ଅଧିକୱିଧାନଂ।

(ଚ) ଅଚ୍ଚେକଚୀୱରନ୍ତି ଗମିକଗିଲାନଗବ୍ଭିନିଅଭିନୱୁପ୍ପନ୍ନସଦ୍ଧାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ପୱାରଣମାସସ୍ସ କୁଣ୍ହପକ୍ଖପଞ୍ଚମିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ''ୱସ୍ସାୱାସିକଂ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଦିନ୍ନଂ ଅଚ୍ଚାଯିକଚୀୱରଂ। ଅଚ୍ଚେକଚୀୱରସ୍ସ ଅନତ୍ଥତେ କଥିନେ ଏକାଦସଦିୱସାଧିକୋ ମାସୋ, ଅତ୍ଥତେ କଥିନେ ଏକାଦସଦିୱସାଧିକା ପଞ୍ଚ ମାସା ଚୀୱରକାଲସମଯୋ, ତଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଚୀୱରକାଲସମଯଂ ଅତିକ୍କାମିତ''ନ୍ତି। କାଲୋ ଚ ସୋ ସମଯୋ ଚ ଚୀୱରସ୍ସ କାଲସମଯୋ, ତଂ।

(ଛ) ସପ୍ପଟିଭଯେ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନେ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଚୀୱରଂ ପୁରିମିକାଯ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ମହାପୱାରଣାଯ ପୱାରିତତା, କତ୍ତିକମାସତା, ପଞ୍ଚଧନୁସତିକପଚ୍ଛିମ ପମାଣଯୁତ୍ତସେନାସନତା, ସାସଙ୍କସପ୍ପଟିଭଯତାତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଚତୁରଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତିଯାଅନ୍ତରଘରେ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସତି ପଚ୍ଚଯେ ଛାରତ୍ତପରମଂ ତେନ ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱସିତବ୍ବଂ। ତତୋ ଚେ ଉତ୍ତରି ୱିପ୍ପୱସେଯ୍ୟ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଅତିରେକଛାରତ୍ତ''ନ୍ତିଆଦି।

(ଜ) ଜାନନ୍ତି ଜାନନ୍ତୋ।

୩୯୬।ଆଦିମ୍ହି ୱିଯାତି ପଠମନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେ ୱିଯ।

୩୯୭। (ଖ) ଅନ୍ତରଘରଂ ପୱିଟ୍ଠାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ହତ୍ଥତୋ ଖାଦନୀଯାଦିପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣେ ଚ ଭିକ୍ଖୂସୁ କୁଲେସୁ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତେସୁ ''ଇଧ ସୂପଂ, ସୂପଂ ଦେଥା''ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୋସାସମାନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅନପସାଦନେନ ଚ ସେଖସମ୍ମତେସୁ କୁଲେସୁ ପୁବ୍ବେ ଅନିମନ୍ତିତସ୍ସ ଖାଦନୀଯାଦୀନଂ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ଚ ସପ୍ପଟିଭଯେ ଆରଞ୍ଞକସେନାସନେ ୱିହରନ୍ତସ୍ସ ପୁବ୍ବେ ଅପ୍ପଟିସଂୱିଦିତଖାଦନୀଯାଦିପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣେ ଚ ପାଟିଦେସନୀଯଂ ନାମ ଆପତ୍ତିନିକାଯୋ ୱୁତ୍ତୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଗାରଯ୍ହ''ନ୍ତିଆଦି।

୩୯୮।''ଅଦେସନାଗାମିନିଯ''ନ୍ତିଆଦି ''ନ ଦେସଯେ''ତି ଏତ୍ଥ କମ୍ମଂ। ପାରାଜିକା ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଚ ଅଦେସନାଗାମିନିଯୋ ନାମ। ନ ଆପତ୍ତି ଅନାପତ୍ତି, ତଂ। କତଦେସନଂ ଦେସିତଂ। ନାନାସଂୱାସନିସ୍ସୀମଟ୍ଠିତାନଂ ନ ଦେସଯେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏୱଂ ଚତୁପଞ୍ଚହି ନ ଦେସଯେ, ମନସା ନ ଦେସଯେ, ଅପକତତ୍ତାନଂ ନ ଦେସଯେ, ନାନା ''ଏକା''ତି ନ ଦେସଯେତି। ମନସାତି କେୱଲଂ ଚିତ୍ତେନେୱ। ନାନାତି ସମ୍ବହୁଲା ଆପତ୍ତିଯୋ ''ଏକା''ତି ୱତ୍ୱା। ଏକଂ ପନ ଆପତ୍ତିଂ ''ସମ୍ବହୁଲା''ତି ଦେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି।

ଦେସନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୩। ଛନ୍ଦଦାନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୯୯।କମ୍ମପ୍ପତ୍ତେତି ଉପୋସଥାଦିକେ କମ୍ମସ୍ସ ପତ୍ତେ ଯୁତ୍ତେ ଅନୁରୂପେ। ସଙ୍ଘେ ସମାଗତେତି ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିକେ ସଙ୍ଘେ ଏକତ୍ଥ ସନ୍ନିପତିତେ। ଏତ୍ଥ ଚ ଛନ୍ଦହାରକେନାପି ସଦ୍ଧିଂ ଚତୁୱଗ୍ଗାଦିକୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୪୦୦। ଛନ୍ଦଦାନାଦିୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଏକ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଉପାଗନ୍ତ୍ୱାତି ସନ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିଂ ପକାସେତ୍ୱା ତତୋ ପଚ୍ଛା ଉପଗନ୍ତ୍ୱା। ଛନ୍ଦଂ ଦଦେତି ୱୁତ୍ତମାନେସୁ ତୀସୁ ଏକେନପି ବହି ଉପୋସଥଂ କତ୍ୱା ଆଗତୋ ଛନ୍ଦଂ ଦଦେୟ୍ୟ, କେନଚି କରଣୀଯେନ ସନ୍ନିପାତଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କାଯସାମଗ୍ଗିଂ ଅଦେନ୍ତୋ ପନ ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଦେନ୍ତୋ ଛନ୍ଦଂ ଦଦେୟ୍ୟ।

୪୦୨। ଉଭିନ୍ନଂ ଦାନେ କିଂପଯୋଜନନ୍ତି ଆହ ''ପାରିସୁଦ୍ଧୀ''ତିଆଦି। ପାରିସୁଦ୍ଧିପ୍ପଦାନେନ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଚାପି ଉପୋସଥଂ ସମ୍ପାଦେତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପରିସୁଦ୍ଧି ଏୱ ପାରିସୁଦ୍ଧି, ତସ୍ସ ପଦାନଂ, ତେନ। ନନୁ ଚ ପାରିସୁଦ୍ଧିତାପଦାନମତ୍ତମେୱ ଉପୋସଥକମ୍ମଂ ନାମାତି ପାରିସୁଦ୍ଧିପ୍ପଦାନଂ ଅତ୍ତନୋ ଉପୋସଥଂ ସମ୍ପାଦେତୁ, କଥଂ ସଙ୍ଘସ୍ସାତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ପାରିସୁଦ୍ଧିଦାନସ୍ସ ଧମ୍ମକମ୍ମତାସମ୍ପାଦନେନ ସଙ୍ଘସ୍ସାପି ଉପୋସଥଂ ସମ୍ପାଦେତୀତି।

ଏତ୍ଥ ପନ ଚତୂସୁ ଏକସ୍ସ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଆହରିତ୍ୱା ତଯୋ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ତୀସୁ ୱା ଏକସ୍ସ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଆହରିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି, ଅଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗଂ ଉପୋସଥକମ୍ମଂ। ଚତ୍ତାରୋ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ତଯୋ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି, ଅଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗଂ। ଚତୂସୁ ଏକସ୍ସ ଆହରିତ୍ୱା ତଯୋ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି, ତୀସୁ ୱା ଏକସ୍ସ ଆହରିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗଂ। ସଚେ ପନ ଚତ୍ତାରୋ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି, ତଯୋ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ, ଦ୍ୱେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗଂ। ପୱାରଣକମ୍ମେସୁପି ପଞ୍ଚସୁ ଏକସ୍ସ ପୱାରଣଂ ଆହରିତ୍ୱା ଚତ୍ତାରୋ ଗଣଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ପୱାରେନ୍ତି, ଚତୂସୁ ତୀସୁ ୱା ଏକସ୍ସ ଆହରିତ୍ୱା ତଯୋ ଦ୍ୱେ ୱା ସଙ୍ଘଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ପୱାରେନ୍ତି, ଅଧମ୍ମେନ ୱଗ୍ଗଂ ପୱାରଣକମ୍ମନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ସେସକମ୍ମଂ ୱିବାଧତୀତି ଅୱସେସସଙ୍ଘକିଚ୍ଚଂ ୱିବାଧେତି ଅଲଦ୍ଧାଧିପ୍ପାଯତ୍ତାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୪୦୩।ଦ୍ୱଯନ୍ତି ଉପୋସଥକରଣଞ୍ଚେୱ ଅୱସେସକିଚ୍ଚଞ୍ଚ। ଅତ୍ତନୋ ନ ସାଧେତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀଯଂ।

୪୦୪।ହରେୟ୍ୟାତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତଂ ସୁଦ୍ଧିକଛନ୍ଦଂ ୱା ଇମଂ ୱା ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ହରେୟ୍ୟ। ପରମ୍ପରା ନ ହାରଯେତି ପରମ୍ପରା ନ ଆହରେୟ୍ୟ। କସ୍ମାତି ଆହ ''ପରମ୍ପରାହଟା''ତିଆଦି। ତେନାତି ପଠମତୋ ଗହିତଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିକେନ। ପରମ୍ପରାହଟାତି ଯଥା ବିଳାଲସଙ୍ଖଲିକାଯ ପଠମଂ ୱଲଯଂ ଦୁତିଯଂ ପାପୁଣାତି, ତତିଯଂ ନ ପାପୁଣାତି, ଏୱଂ ଦୁତିଯସ୍ସ ଆଗଚ୍ଛତି, ତତିଯସ୍ସ ନ ଆଗଚ୍ଛତି। ''ପରିମ୍ପରାହଟା ଛନ୍ଦ-ପାରିସୁଦ୍ଧି ନ ଗଚ୍ଛତୀ''ତି ୱା ପାଠୋ।

୪୦୫।ସକ୍କୂପଚାରନ୍ତି ''ଏକଂସଂ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା'' ତିଆଦି ସବ୍ବଂ ଉପଚାରଂ।

୪୦୬। ସୋ ଆଗତୋ ଆରୋଚେତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ପୱାରେୟ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ଅଥାତି ଅନନ୍ତରତ୍ଥେ। ଆଗତୋତି ପୱାରଣଂ ଗହେତ୍ୱା ଆଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ। ଆରୋଚେତ୍ୱାତି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଆରୋଚେତ୍ୱା। ଏୱନ୍ତି ୱୁତ୍ତମାନକ୍କମେନ।

୪୦୭-୮। ଗହେତ୍ୱା ହାରକୋତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନାହଟାତି ଆହଟାୱ ନ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ହାରକୋ ସଙ୍ଘଂ ପତ୍ୱା ତଥା ହେୟ୍ୟ, ଆହଟା ହୋତୀତି ଯୋଜନା। ତଥା ହେୟ୍ୟାତି ୱିବ୍ଭନ୍ତାଦିକୋ ଭୱେୟ୍ୟ।

୪୦୯। ସଙ୍ଘଂ ପତ୍ତୋ ପମତ୍ତୋ ୱା ସୁତ୍ତୋ ୱା ନାରୋଚଯେୟ୍ୟ ଅନାପତ୍ତି ଚାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଚ-ସଦ୍ଦୋ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିହରଣଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତୀତି।

ଛନ୍ଦଦାନନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୪। ଉପୋସଥନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୧୦।ଦୁୱେ ଉପୋସଥାତି ସୁଲଭପ୍ପୱତ୍ତିୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ତଯୋ ପନ ଦିୱସୱସେନେୱ ଉପୋସଥା ଚାତୁଦ୍ଦସିକୋ ପନ୍ନରସିକୋ ସାମଗ୍ଗିକୋତି। ତତ୍ଥ ହେମନ୍ତଗିମ୍ହୱସ୍ସାନାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଉତୂନଂ ତତିଯସତ୍ତମପକ୍ଖେସୁ ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ କତ୍ୱା ଛ ଚାତୁଦ୍ଦସିକା, ସେସା ପନ୍ନରସିକାତି ଏୱଂ ଏକସଂୱଚ୍ଛରେ ଚତୁୱୀସତିଉପୋସଥା। ଇଦଂ ତାୱ ଲୋକସ୍ସ ପକତିଚାରିତ୍ତଂ। ''ଆଗନ୍ତୁକେହି ଆୱାସିକାନଂ ଅନୁୱତ୍ତିତବ୍ବ''ନ୍ତିଆଦିୱଚନତୋ (ମହାୱ। ୧୭୮) ପନ ତଥାରୂପପଚ୍ଚଯେ ସତି ଅଞ୍ଞସ୍ମିମ୍ପି ଚାତୁଦ୍ଦସେ ଉପୋସଥଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୪୧୧। ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋ ସଙ୍ଘସ୍ସେୱାତି ଯୋଜନା। ଅଧିଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ତଂ ଉପୋସଥୋ ଚାତି କମ୍ମଧାରଯୋ। ସେସାନନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ତିଣ୍ଣଂ ୱା। ''ଦୁୱେ''ତିଆଦିନା ଚ ଚାତୁଦ୍ଦସୋ ପନ୍ନରସୋ ସାମଗ୍ଗୀତି ଦିୱସୱସେନ, ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ପାରିସୁଦ୍ଧୀତି କରଣପ୍ପକାରେନ, ସଙ୍ଘୁପୋସଥୋ ଗଣୁପୋସଥୋ

ପୁଗ୍ଗଲୁପୋସଥୋତି ପୁଗ୍ଗଲୱସେନ ଚାତି ନୱ ଉପୋସଥା ଦୀପିତା ହୋନ୍ତି।

୪୧୨।ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚେତି –

‘‘ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଉତୁକ୍ଖାନଂ, ଭିକ୍ଖୁଗଣନା ଚ ଓୱାଦୋ;

ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତାନି, ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୮) –

ଏୱଂ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟେହି ୱୁତ୍ତେ ପୁବ୍ବକରଣାନନ୍ତରଂ କତ୍ତବ୍ବେ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚେ।

ପୁବ୍ବକରଣେତି –

‘‘ସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ପଦୀପୋ ଚ, ଉଦକଂ ଆସନେନ ଚ;

ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତାନି, ପୁବ୍ବକରଣନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୮) –

ଏୱଂ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟେହେୱ ୱୁତ୍ତେ ସବ୍ବପଠମଂ କତ୍ତବ୍ବେ ପୁବ୍ବକରଣେ। ପତ୍ତକଲ୍ଲେତି ଉପୋସଥାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅଙ୍ଗାନଂ ସମ୍ଭୱେନ ପତ୍ତୋ କାଲୋ ଇମସ୍ସାତି ପତ୍ତକାଲଂ, ପତ୍ତକାଲମେୱ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ। କିଂ ତଂ? ଉପୋସଥାଦିକମ୍ମଂ। ତଂ ପନ ଚତୂହି ଅଙ୍ଗେହି ସଙ୍ଗହିତଂ। ଯଥାହୁ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିୟା –

‘‘ଉପୋସଥୋ ଯାୱତିକା ଚ ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା,

ସଭାଗାପତ୍ତିୟୋ ଚ ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି;

ୱଜ୍ଜନୀୟା ଚ ପୁଗ୍ଗଲା ତସ୍ମିଂ ନ ହୋନ୍ତି,

ପତ୍ତକଲ୍ଲନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। (ମହାୱ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୮);

ସମାନିତେତି ସମ୍ମା ଆନୀତେ ପୱତ୍ତିତେତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋତି ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋ। ପଞ୍ଚଧାତି ନିଦାନୁଦ୍ଦେସୋ ପାରାଜିକୁଦ୍ଦେସୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସୁଦ୍ଦେସୋ ଅନିୟତୁଦ୍ଦେସୋ ୱିତ୍ଥାରୁଦ୍ଦେସୋତି ଏୱଂ ପଞ୍ଚଧା।

୪୧୩।ୱିନାନ୍ତରାୟନ୍ତି ରାଜନ୍ତରାୟୋ ଚୋରନ୍ତରାୟୋ ଅଗ୍ଗନ୍ତରାୟୋ ଉଦକନ୍ତରାୟୋ ମନୁସ୍ସନ୍ତରାୟୋ ଅମନୁସ୍ସନ୍ତରାୟୋ ୱାଳଅନ୍ତରାୟୋ ସରୀସପନ୍ତରାୟୋ ଜୀୱିତନ୍ତରାୟୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟନ୍ତରାୟୋତି (ମହାୱ। ୧୫୦) ୱୁତ୍ତେସୁ ଦସସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଅନ୍ତରାୟଂ ୱିନା। ସଙ୍ଖେପେନାତି ୱିନା ୱିତ୍ଥାରଂ। ‘‘ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱୀସୁ ତୀସୁ ୱା ଉଦ୍ଦେସେସୁ ୱିସଦେସୁ ଥେରୋୱ ଇସ୍ସରୋ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅୱତ୍ତନ୍ତେପି ୱଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥାତି ପଞ୍ଚସୁ ଉଦ୍ଦେସେସୁ। ଅୱତ୍ତନ୍ତେତି ଥେରସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅୱତ୍ତମାନେ ଅପ୍ପଗୁଣେ। ୱଚ୍ଚତୀତି ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦିସିତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ଇମିନାୱ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଉଦ୍ଦେସକସ୍ସ ଅୱତ୍ତନ୍ତେପି ୱଚ୍ଚତୀତି ୱିଞ୍ଞାୟତି। ଦ୍ୱୀସୁ ୱତ୍ତମାନେସୁ ଇସ୍ସରତ୍ତେ ଅଧିକେ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥୀତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ‘‘ତୀସୂ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଥେରୋୱ ଇସ୍ସରୋ’’ତିଆଦିନା ଇଦଂ ପରିଦୀପେତି – ଦ୍ୱେ ଅଖଣ୍ଡା ସୁୱିସଦା ୱାଚୁଗ୍ଗତା, ଥେରାଧେୟ୍ୟଂ ପାତିମୋକ୍ଖଂ, ସଚେ ପନ ଏତ୍ତକମ୍ପି ୱିସଦଂ କାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ବ୍ୟତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆୟତ୍ତଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ସୟଂ ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବଂ, ଅଞ୍ଞୋ ୱା ଅଜ୍ଝେସିତବ୍ବୋତି।

୪୧୪। ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେ ସମା ୱା ଅଥ ଥୋକିକା ୱା ଯଦି ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟୁନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧନୀୟଂ। ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେ ଆୱାସିକେହି ପାତିମୋକ୍ଖେ ଉଦ୍ଦିସ୍ସମାନେ। ସମା ୱା ଥୋକିକା ୱାତି ଆୱାସିକେହି ସମା ୱା ଥୋକିକା ୱା ଆଗନ୍ତୁକା ଭିକ୍ଖୂ। ଅୱସେସକଂ ସୋତବ୍ବନ୍ତି ଇମିନା ଏତ୍ତାୱତାପି ଉପୋସଥୋ କତୋୟେୱ ନାମାତି ଦୀପେତି।

୪୧୫।ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠମତ୍ତେତି ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂୟେୱ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠମତ୍ତଂ। ମତ୍ତ-ସଦ୍ଦୋ ଅୱଧାରଣେ। ସକଲାୟ ଏକଚ୍ଚାୟ ୱା ଉଟ୍ଠିତାୟ ସମା ୱା ଥୋକିକା ୱା ଯଦି ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଯୋଜନା। ସକଲାୟାତି ସବ୍ବାୟ ପରିସାୟ। ଏସଂ ସନ୍ତିକେ ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ କରେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଏସଂ ଆୱାସିକାନଂ ସମୀପେ ତେ ଆଗନ୍ତୁକା ଭିକ୍ଖୂ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରେୟ୍ୟୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ବହୁକା ଚେ, ସବ୍ବୱିକପ୍ପେସୁ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱାତି ଯୋଜନୀୟଂ। ୱିକପ୍ପୀୟନ୍ତି ପରିକପ୍ପୀୟନ୍ତୀତି ୱିକପ୍ପା,

ଅଓସେସସଓନପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଓିଧାନା ସଙ୍ଗେ ଚ ତେ ଓିକପ୍ପା ଚେତି ସଙ୍ଗଓିକପ୍ପା। ତେସ୍ୱା ପୁନୁଦ୍ଦିସେତି ପୁନ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସେୟ୍ୟ।

୪୧୬।ଇତରାନନ୍ତି ଆଗନ୍ତୁକାନଂ। ଇତରୋତି ଚାତୁଦ୍ଦସୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଯେସଂ ପନ୍ନରସୋ, ତେ ଅତୀତଂ ଉପୋସଥଂ ଚାତୁଦ୍ଦସିକଂ ଅକଂସୂତି ଓେଦିତଙ୍ଗା। ଅଯମେତ୍ଥାଧିପ୍ପାଯୋ – ତାଦିସେ ପଚ୍ଚଯେ ସତି ଚାତୁଦ୍ଦସିକସ୍ସ କତତ୍ତା ତେସଂ ଯଥାଓୁଉତତିଯସଉମପକ୍ଖସଙ୍ଖାତଚାତୁଦ୍ଦସିକେ ସମ୍ପତ୍ତେ ତେରସୀଚାତୁଦ୍ଦସୀକଉଙ୍କତ୍ତା ଅନୁପୋସଥତ୍ତା ପନ ତତ୍ଥ ଉପୋସଥୋ ନ କତୋତି ଚାତୁଦ୍ଦସୋଯେଓ ପନ୍ନରସୋ ଜାତୋ। ସମାନେତରେତି ସମାଉନା ଇତରେତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଇତରେତି ଆଗନ୍ତୁକା। ପୁରିମାନଂ ଅନୁଓତ୍ତନ୍ତୁତି ଆଓାସିକେହି ''ଅଜ୍ଜୁପୋସଥୋ ପନ୍ନରସୋ''ତି ପୁଦ୍ଧକିଚ୍ଚେ କଯିରମାନେ ପୁରିମାନଂ ଆଓାସିକାନଂ ଅନୁଓତ୍ତନ୍ତୁତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେଧିକାତି ଯଦି ଆଗନ୍ତୁକା ବହୁକା ହୋନ୍ତି। ପୁରିମାତି ଆଓାସିକା। ତେସଂ ଅନୁଓତ୍ତନ୍ତୁତି ତେସଂ ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ''ଅଜ୍ଜୁପୋସଥୋ ଚାତୁଦ୍ଦସୋ''ତି ପୁଦ୍ଧକିଚ୍ଚେ କଯିରମାନେ ଅନୁଓତ୍ତନ୍ତୁ। ସେସେପୀତି ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ପନ୍ନରସଓାରେପି। ଅଯଂ ନଯୋତି ''ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ପନ୍ନରସୋ ଇତରାନଂ ସଚେତରୋ''ତିଆଦିକୋ ଅଯମେଓ ନଯୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଯେସଂ ପନ୍ନରସୋ, ତେ ତିରୋରଟ୍ଠତୋ ଓା ଆଗତା ଅତୀତଂ ଓା ଉପୋସଥଂ ଚାତୁଦ୍ଦସିକଂ ଅକଂସୂତି ଓେଦିତଙ୍ଗୋ।

୪୧୭। ଅତୀତୁପୋସଥସ୍ସ ଚାତୁଦ୍ଦସିଯଂ କତତ୍ତା ଚାତୁଦ୍ଦସିଯଂ ପନ୍ନରସୁପୋସଥୋ କତୋତି ପନ୍ନରସୀ ଆଓାସିକାନଂ ପାଟିପଦୋ ଜାତୋତି ଆହ ''ଆଓାସିକାନଂ ପାଟିପଦୋ''ତି। ଇତରାନନ୍ତି ଆଗନ୍ତୁକାନଂ। ଉପୋସଥୋତି ପନ୍ନରସୋ ଉପୋସଥୋ। ସମଥୋକାନନ୍ତି ଅଉନା ସମାନଂ ଓା ଥୋକାନଂ ଓା ଆଗନ୍ତୁକାନଂ। ମୂଲଟ୍ଠାତି ଆଓାସିକା। କାମତୋ ଦେନ୍ତୂତି ଅଉନୋ ଇଚ୍ଛାଯ ଦେନ୍ତୁ।

୪୧୮।ନୋ ଚେ ଦେଣ୍ଟୀତି ଯଦି ଆଓାସିକା କାଯସାମଗ୍ଗିଂ ନ ଦେନ୍ତି, ତେସଂ ପନ ଆଓାସିକାନଂ ହିଯ୍ୟୋ ଉପୋସଥସ୍ସ କତତ୍ତା ଅଜ୍ଜ ଉପୋସଥକରଣଂ ନତ୍ଥି। ବହୂସୁ ଅନିଚ୍ଛାଯ କାଯସାମଗ୍ଗିଂ ଦଦେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ବହୂସୂତି ଆଗନ୍ତୁକେସୁ ବହୁକେସୁ। ବହି ଓା ଓଜେତି ଆଓାସିକଭିକ୍ଖୁପରିସା ନିସ୍ସୀମଂ ଓା ଓଜେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୧୯।ସାଓେଯ୍ୟ ସୁଉନ୍ତି ପାତିମୋକ୍ଖସଙ୍ଖାତଂ ସୁଉଂ ଓାଯମିତ୍ୱା ସାଓେଯ୍ୟ।

୪୨୦। ସମ୍ମଜ୍ଜିତୁଂ ...ପେ... ଉଦକାସନଂ ପଞ୍ଞପେତୁଞ୍ଚ ମହାଥେରେନ ପେସିତୋ କଲ୍ଲୋ ନ କରେଯ୍ୟ ତଥାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କଲ୍ଲୋତି ଅଗିଲାନୋ। ତଥାତି ଦୁକ୍କଟଂ ଅତିଦିସତି। ଆସନେସୁ ଅସତି ଅନ୍ତମସୋ ସାଖାଭଙ୍ଗମ୍ପି କପ୍ପିଯଂ କାରାପେତ୍ୱା ପଞ୍ଞପେତଙ୍ଗଂ। ତେଲେ ଅସତି କପଲ୍ଲେ ଅଗ୍ଗିପି ଜାଲେତଙ୍ଗୋ।

୪୨୧-୩।ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଦକାସନନ୍ତି ପରିଭୋଜନୀଯପାନୀଯୋଦକଞ୍ଚ ଆସନଞ୍ଚ ସନ୍ନିହିତଂ କତ୍ୱା। ଗଣଞ୍ଞଉନ୍ତି ଇଦାନି ଓକ୍ଖମାନଂ ଗଣେନ ଠପେତଙ୍ଗଂ ଞଉିଂ। ତେତି ଅଞ୍ଞେ ଦୁଓେ ଭିକ୍ଖୁ। ସମଉପୁଦ୍ଧାରମ୍ଭେନାତି ସମତ୍ତୋ ନିଟ୍ଠିତୋ ପୁଦ୍ଧେସୁ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଏକଂସକରଣାଦୀସୁ ଆରମ୍ଭୋ ଯସ୍ସାତି ତିପଦବହୁଦ୍ଧୀହି। ନଓେନ ତେ ଏଓମୀରିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତେତି ଇତରେ ଦ୍ୱେ।

୪୨୪।କଉଙ୍ଗଂ କତ୍ୱା ପୁଦ୍ଧକିଚ୍ଚାଦିକଂ ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ନଓୋ ଏଓଂ ଈରିଯୋତି ଯୋଜନା।

୪୨୭।ଯତ୍ଥାତି ଯସ୍ମିଂ ଓିହାରେ ଏକେକସ୍ସ ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ହରିତ୍ୱାନାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଏକେକସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଓିଚ୍ଛାଯଂ ଦ୍ୱିଉଂ। କିରିଯାଯ ଗୁଣେନ ଦଙ୍ଗେନ ଓା ଭିନ୍ନେ ଅତ୍ଥେ ଚ୍ଚାପିତୁଂ ଇଚ୍ଛା ଓିଚ୍ଛା। ଏତ୍ଥ ପନ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିହରଣସଙ୍ଖାତାଯ କିରିଯାଯ ଚତୂସୁ ଚ ତୀସୁ ଚ ଦ୍ୱୀସୁ ଚ ଭିନ୍ନମେକେକଂ ଚ୍ଚାପିତୁଂ ସମ୍ବନ୍ଧିତୁଂ ଇଚ୍ଛାତି ଓିଚ୍ଛା। ଇତରୀତରେତି ଏତ୍ଥାପି କରଣକିରିଯାଓସେନ ଓେଦିତଙ୍ଗଂ। ତଯୋ ଦ୍ୱେ ଏକୋ ଓା ତଂ ତଂ ସଙ୍ଘୁପୋସଥଂ ଗଣୁପୋସଥଂ ପୁଗ୍ଗଲୁପୋସଥଂ ଓାତି ଓୁଉଂ ହୋତି। ଅଯମେତ୍ଥାଧିପ୍ପାଯୋ – ଚତୂସୁ ଏକସ୍ସ ଆହରିତ୍ୱା ତଯୋ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ତୀସୁ ଓା ଏକସ୍ସ ଆହରିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ସଙ୍ଘୁପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ଅଧମ୍ମେନ ଓଗ୍ଗଂ ଉପୋସଥକମ୍ମଂ। ଅଥ ପନ ଏକସ୍ସ ଆହରିତ୍ୱା ତଯୋ ସଙ୍ଘୁପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ଏକସ୍ସ ଆହରିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ଅଧମ୍ମେନ ଓଗ୍ଗଂ ନାମ ହୋତି। ଯଦି ପନ ଚତ୍ତାରୋପି ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ତଯୋ ଓା ଦ୍ୱେ ଓା ସଙ୍ଘୁପୋସଥଂ କରୋନ୍ତି, ଅଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗଂ ନାମ ହୋତୀତି। ତଙ୍ଗିପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମେନ ସମଗ୍ଗଂ ଓେଦିତଙ୍ଗଂ।

୪୨୮। ଓଗ୍ଗେ ସମଗ୍ଗେ ଓା ''ଓଗ୍ଗୋ''ତି ସଞ୍ଞିନୋ ଓିମତିସ୍ସ ଓା କରୋତୋ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଓଗ୍ଗେତି ଓଗ୍ଗସଙ୍ଘେ। ଓିମତିସ୍ସାତି ''ଓଗ୍ଗୋ ନୁ ଖୋ, ସମଗ୍ଗୋ''ତି ଏଓଂ ଓେମତିକସ୍ସ। ଇମିନାଓ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତଓାରୋପି ଉପଲକ୍ଖିତୋ। କରୋତୋତି ଉପୋସଥଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ। ଭେଦାଧିପ୍ପାଯେନ କରୋତୋତି ଯୋଜନା। ଏତ୍ଥ ପନ ପାପସ୍ସ ବଲଓତାଯ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଓୁଉଂ। ସଞ୍ଞିନୋତି ସଞ୍ଞାସୀସେନ ଚିଉଂ ଓୁଉଂ, ଚିଉଓତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୨୯-୩୦।‘‘ଉକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସା’’ତିଆଦିନା ୱଜ୍ଜନୀଯପୁଗ୍ଗଲେ ଦସ୍ସେତି। ଉକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସାତି କତ୍ତୁଅତ୍ଥେ ସାମିୱଚନଂ। ନିସିନ୍ନସଦସ୍ସ କମ୍ମସାଧନତ୍ତା ଉକ୍ଖିତ୍ତାଦୀହି କତ୍ତୂହି ଭୱିତବ୍ବନ୍ତି। ‘‘ସେସାନ’’ନ୍ତି ୱିସେସନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂନଂ ବ୍ଯଭିଚାରେନ ସାତ୍ଥକତା। ଅଭବ୍ବସ୍ସ ପଣ୍ଡକାଦିଏକାଦସୱିଧସ୍ସ ଅଭବ୍ବସ୍ସ। ନିସିନ୍ନପରିସାଯଞ୍ଚ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ନ ଉଦ୍ଦିସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ସଭାଗାପତ୍ତିକୋ ତଥା ନ ଉଦ୍ଦିସେତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ୱିକାଲଭୋଜନାଦିୱତ୍ଥୁତୋ ସମାନୋ ଭାଗୋ କୋଟ୍ଠାସୋ ଏତିସ୍ସାତି ସଭାଗା, ସା ଆପତ୍ତି ଅସ୍ସାତି ବହୁବ୍ବୀହି।

ଛନ୍ଦେନ ପରିସୁଦ୍ଧେନାତି ଏତ୍ଥ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ପାରିୱାସିଯଂ ପରିସପାରିୱାସିଯଂ ରତ୍ତିପାରିୱାସିଯଂ ଛନ୍ଦପାରିୱାସିଯଂ ଅଜ୍ଝାସଯପାରିୱାସିଯନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି, ଅଥ ମେଘୁଟ୍ଠାନାଦିନା କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ଅନୋକାସୋ, ଅଥ ‘‘ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ଛନ୍ଦଂ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାୱ ଉଟ୍ଠହନ୍ତି, ଇଦଂ ପରିସପାରିୱାସିଯଂ ନାମ କିଞ୍ଚାପି ପରିସପାରିୱାସିଯଂ, ଛନ୍ଦସ୍ସ ପନ ଅୱିସ୍ସଟ୍ଠତ୍ତା କମ୍ମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

‘‘ଯାୱ ପନ ସବ୍ବେ ସନ୍ନିପତନ୍ତି, ତାୱ ଧମ୍ମଂ ସୁଣିସ୍ସାମା’’ତି ଏକଂ ଅଜ୍ଝେସନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେନ୍ତେଯେୱ ଅରୁଣୋ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ସଚେ ଚାତୁଦ୍ଦସିକଂ କାତୁଂ ନିସିନ୍ନା, ପନ୍ନରସୋତି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ସଚେ ପନ୍ନରସିକଂ କାତୁଂ ନିସିନ୍ନା, ପାଟିପଦେ ଅନୁପୋସଥେ ଉପୋସଥଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଅଞ୍ଞଂ ପନ ସଙ୍ଘକିଚ୍ଚଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଇଦଂ ରତ୍ତିପାରିୱାସିଯଂ ନାମ।

ଏୱଂ ପନ ନିସିନ୍ନେ କୋଚି ନକ୍ଖତ୍ତପାଠକୋ ଭିକ୍ଖୁ ‘‘ଅଜ୍ଜ ନକ୍ଖତ୍ତଂ ଦାରୁଣଂ, ଇମଂ କମ୍ମଂ ମା କରୋଥା’’ତି ୱଦତି, ତେ ତସ୍ସ ୱଚନେନ ଛନ୍ଦଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଅଥଞ୍ଞୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ନକ୍ଖତ୍ତଂ ପଟିମାନେନ୍ତଂ, ଅତ୍ଥୋ ବାଲଂ ଉପଚ୍ଚଗା’’ତି (ଜା। ୧।୧।୪୯) ୱତ୍ୱା ‘‘କିଂ ନକ୍ଖତ୍ତେନ, କରୋଥା’’ତି ୱଦତି, ଇଦଂ ଛନ୍ଦପାରିୱାସିଯଞ୍ଚେୱ ଅଜ୍ଝାସଯପାରିୱାସିଯଞ୍ଚ। ଏକସ୍ମିଂ ପାରିୱାସିଯେ ପୁନ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଆନେତ୍ୱା କମ୍ମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୪୩୧। ଆପନ୍ନଞ୍ଚ ୱେମତିକଞ୍ଚ ଅଦେସଯିତ୍ୱା ୱା ନାୱିକତ୍ୱା ୱା ଉପୋସଥଂ କାତୁଂ ନ ଚ କପ୍ପତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ନାୱିକତ୍ୱାତି ଗରୁକାପତ୍ତିଂ ଅନାୱିକତ୍ୱା। ନ ଚାତି ନେୱ।

୪୩୨।ଅଟ୍ଠିତୋପୋସଥାତି ଅଟ୍ଠିତୋ ଅୱିସ୍ସଟ୍ଠୋ ଉପୋସଥୋ ଯସ୍ମିନ୍ତି ବହୁବ୍ବୀହି। ତଦହୂତି ତସ୍ମିଂ ଉପୋସଥଦିୱସେ। ଅନ୍ତରାଯଂ ୱା ସଙ୍ଘଂ ୱା ୱିନା ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ସୀମମେୱ ୱା ନ ୱଜେତି ଯୋଜନା। ଅଧିଟ୍ଠାତୁନ୍ତି ଇମିନା ଗଣୁପୋସଥମ୍ପି ଉପଲକ୍ଖେତି। ସୀମନ୍ତି ଇମିନା ନଦିମ୍ପି।

ଉପୋସଥନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୫। ପୱାରଣାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୩୩।‘‘ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞପ୍ପୱାରଣା’’ତ୍ୟାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞେହି କାତବ୍ବା ପୱାରଣା। ତତ୍ଥ ତିଣ୍ଣଂ ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ଗଣଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞପ୍ପୱାରଣା, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପନ ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱାୱ। ଅଧିଟ୍ଠାନନ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠାନପ୍ପୱାରଣା, ଯୁପଚ୍ଚଯନ୍ତାନଂ ଭାୱେ ନିଯତନପୁଂସକତ୍ତା ‘‘ଅଧିଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସେସା ପଞ୍ଚାଦୀହି କାତବ୍ବା ଅୱସେସା ସଙ୍ଘପ୍ପୱାରଣା ସଙ୍ଘୱସେନ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା କାତବ୍ବା। ଏତେନ ନୱସୁ ସଙ୍ଘପ୍ପୱାରଣାଦଯୋ ତିସ୍ସୋ ଦସ୍ସିତା। ନୱ ହି ପୱାରଣା ଚାତୁଦ୍ଦସୀ ପନ୍ନରସୀ ସାମଗ୍ଗୀତି ଦିୱସୱସେନ, ତେୱାଚୀ ଦ୍ୱେୱାଚୀ ଏକୱାଚୀତି କତ୍ତବ୍ବାକାରୱସେନ, ସଙ୍ଘେ ପୱାରଣା, ଗଣେ ପୱାରଣା, ପୁଗ୍ଗଲେ ପୱାରଣାତି କାରକୱସେନ ଚ। ତତ୍ଥ ପୁରିମୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠାନଂ ପୁବ୍ବକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମା ୱା ତେସଂଯେୱ ସଚେ ଭଣ୍ଡନକାରକେହି ଉପଦ୍ଦୁତା ପୱାରଣଂ ପଚ୍ଚୁକ୍କଡ୍ଢନ୍ତି, ଅଥ କତ୍ତିକମାସସ୍ସ କାଳପକ୍ଖଚାତୁଦ୍ଦସୋ ୱା ପଚ୍ଛିମକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମା ୱା ପଚ୍ଛିମୱସ୍ସଂୱୁଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ପଚ୍ଛିମକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମା ଏୱ ୱା ପୱାରଣାଦିୱସା ହୋନ୍ତି। ଇଦଂ ପନ ପକତିଚାରିତ୍ତଂ। ତଥାରୂପପ୍ପଚ୍ଚଯେ ସତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମାନଂ ପୁରିମେସୁ ଚାତୁଦ୍ଦସେସୁପି ପୱାରଣଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଭିନ୍ନସ୍ସ ପନ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସାମଗ୍ଗିଯଂ ଯୋ କୋଚି ଦିୱସୋ ପୱାରଣାଦିୱସୋ ହୋତି। ଇମା ଦିୱସୱସେନ ତିସ୍ସୋ ପୱାରଣା। କତ୍ତବ୍ବାକାରୱସେନ ପନ ୱକ୍ଖମାନନଯେନ ୱିଞ୍ଞାତବ୍ବା।

୪୩୪।‘‘ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚେ’’ତିଆଦୀସୁ –

‘‘ସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ପଦୀପୋ ଚ, ଉଦକଂ ଆସନେନ ଚ;

ପୱାରଣାଯ ଏତାନି, ପୁବ୍ବକରଣନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘ଛନ୍ଦପ୍ପୱାରଣା ଉତୁକ୍ଖାନଂ, ଭିକ୍ଖୁଗଣନା ଚ ଓୱାଦୋ;

ପୱାରଣାଯ ଏତାନି, ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘ପୱାରଣା ଯାୱତିକା ଚ ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା,

ସଭାଗାପତ୍ତିଯୋ ଚ ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି;

ୱଜ୍ଜନୀଯା ଚ ପୁଗ୍ଗଲା ତସ୍ମିଂ ନ ହୋନ୍ତି,

ପତ୍ତକଲ୍ଲନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। –

ଏୱଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତା ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚାଦଯୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ଞତ୍ତିନ୍ତି ଇଦାନି ୱତ୍ତମାନଂ ସାମଞ୍ଞଂ ସଙ୍ଘଞତ୍ତିଂ। ଏୱଂ ପନ ଞତ୍ତିଯା ଠପିତାଯ କାରଣେ ସତି ତେୱାଚିକଦ୍ୱେୱାଚିକଏକୱାଚିକସମାନୱସ୍ସିକୱସେନପି ପୱାରେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅଯମେୱ ପନ ଞତ୍ତି ‘‘ସଙ୍ଘୋ ପୱାରେଯ୍ଯା’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ସଙ୍ଘୋ ତେୱାଚିକଂ ପୱାରେଯ୍ଯ, ସଙ୍ଘୋ ଦ୍ୱେୱାଚିକଂ ପୱାରେଯ୍ଯ, ସଙ୍ଘୋ ଏକୱାଚିକଂ ପୱାରେଯ୍ଯ, ସଙ୍ଘୋ ସମାନୱସ୍ସିକଂ ପୱାରେଯ୍ଯା’’ତିପି ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଚାତୁଦ୍ଦସିଯଂ ପନ ସାମଗ୍ଗିଯଞ୍ଚ ‘‘ଚାତୁଦ୍ଦସୀ ସାମଗ୍ଗୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

୪୩୭। ଥେରେସୁ ଉକ୍କୁଟିକଂ ନିସଜ୍ଜ ପୱାରେନ୍ତେସୁ ନୱୋ ଯାୱ ସଯଂ ପୱାରେତି, ତାୱ ଉକ୍କୁଟିକୋ ଏୱ ଅଚ୍ଛତୂତି ଯୋଜନା। ଅଚ୍ଛତୂତି ନିସୀଦେଯ୍ଯ।

୪୪୦-୨। ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛା ଚ କଲହୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ରତ୍ତିଯା ଖେପିତଭାୱତୋ ତେୱାଚିକାଯ ଓକାସେ ଅସତି ଦସୱିଧେ ୱା ଅନ୍ତରାଯେ ସତି ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ…ପେ… ସମାନୱସ୍ସିକଂ ପୱାରେଯ୍ଯା’’ତି ଅନୁରୂପତୋ ଞତ୍ତିଂ ୱତ୍ୱା ଯଥାଠପିତଞତ୍ତିଯା ଅନୁରୂପେନ ପୱାରେଯ୍ଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅନୁରୂପତୋତି ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ…ପେ… ଦାନଂ ଦେନ୍ତେହି ରତ୍ତି ଖେପିତା, ସଚେ…ପେ… ରତ୍ତି ୱିଭାଯିସ୍ସତି, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲ’’ନ୍ତିଆଦିନା ତେନ ଖେପିତରତ୍ତିଯା ଅନୁରୂପେନ। ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋ, ଅଯଂ ରାଜନ୍ତରାଯୋ, ସଚେ ସଙ୍ଘୋ ତେୱାଚିକଂ…ପେ… ସଙ୍ଘୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଅଥାଯଂ ରାଜନ୍ତରାଯୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲ’’ନ୍ତିଆଦିନା ରାଜନ୍ତରାଯାଦୀନଂ ଅନୁରୂପେନ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଅଥାଯଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ପନ ପେଯ୍ଯାଲୱସେନ ଅନ୍ତେ ୱୁତ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯଂ ଗହେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ଦ୍ୱେୱାଚିକ’’ନ୍ତିଆଦିକଂ ପନ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବମ୍ପି ଲଙ୍ଘନକ୍କମେନ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ। ୱଚନସମଯେ ପନ ‘‘ଦ୍ୱେୱାଚିକଂ ପୱାରେଯ୍ଯ’’ଇଚ୍ଚାଦିନା ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁଂ ଯଦି ସମାଆଦିକା ଚାତି ‘‘ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁଂ ଯଦି ସମା’’ଇଚ୍ଚାଦଯୋ ଉପୋସଥେ ୱୁତ୍ତା ଗାଥାଯୋ ଚ। ଏତ୍ଥାତି ଏତିସ୍ସଂ ପୱାରଣାଯଂ। ଅଯମେୱ ଚ ଆହରଣକ୍କମୋ –

ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁଂ ଯଦି ସମା, ପୱାରେନ୍ତେୱ ଥୋକିକା;

ପୱାରିତା ତେ ସୁପ୍ପୱାରିତା, ଅଞ୍ଞେହି ଚ ପୱାରିଯଂ;

ପୱାରିତେସୁ ସକଲା-ଯେକଚ୍ଚାଯୁଟ୍ଠିତାଯ ୱା।

ପୱାରେଯ୍ଯୁଞ୍ଚ ତେ ତେସଂ, ସନ୍ତିକେ ବହୁକା ସଚେ;

କତ୍ୱା ସବ୍ବୱିକପ୍ପେସୁ, ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ପୁନୁଦ୍ଦିସେତି।

‘‘ଆୱାସିକାନଂ ପନ୍ନରସୋ’’ତିଆଦିକା ଗାଥାଯୋ ପନ ଏତ୍ଥାପି ସମାନା।

୪୪୩।ଞତ୍ତିଂ ୱତ୍ୱାତି ୱତ୍ତମାନଗଣଞତ୍ତିଂ ୱତ୍ୱା।

୪୪୪।ସମ୍ମୁଦୀରିଯାତି ଅଞ୍ଞେ ଦ୍ୱେ ତଯୋ ୱା ୱତ୍ତମାନକ୍କମେନ ୱତ୍ତବ୍ବା।

୪୪୬-୮। କତ୍ତବ୍ବଂ କତ୍ୱାତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। କତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚାଦିକଂ। ନୱେନପି ''ଅହଂ ଭନ୍ତେ…ପେ… ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି ଥେରୋ ଇରିଯୋତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ଏୱନ୍ତି ଇଦାନି ୱକ୍ଖମାନଂ ପରାମସତି।

୪୪୯।''ଯସ୍ମିଂ''ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନମେୱ।

୪୫୦।ଗାଥାଯୋତି ''ୱଗ୍ଗେ ସମଗ୍ଗେ ୱଗ୍ଗୋତି, ସଞ୍ଞିନୋ''ତିଆଦିକା ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତଗାଥାଯୋ ୱା। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ୱିସେସୋ – କରୋତୋତି ଏତ୍ଥ ପୱାରଣଂ କରୋତୋତି ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ତତିଯ ଗାଥାଯ ''ପାତିମୋକ୍ଖଂ ନ ଉଦ୍ଦିସେ''ତି ଅପନେତ୍ୱା ''ନୋ କରେଯ୍ଯ ପୱାରଣ''ନ୍ତି ପଦଂ ପକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। ଚତୁତ୍ଥଗାଥାଯ ''ଅନୁପୋସଥେ''ତିଆଦିଗାଥାବନ୍ଧଂ ଅପନେତ୍ୱା ''ନେୱ ପୱାରଣେ କାତୁଂ, ସା କପ୍ପତି ପୱାରଣା''ତି ପକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। ପଞ୍ଚମଗାଥାଯ ''ଅଟ୍ଠିତୋପୋସଥାୱାସା''ତି ଅପନେତ୍ୱା ''ପୱାରଣାଠିତାୱାସା''ତି ପକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ।

୪୫୧।ସଙ୍ଘମ୍ହି ପୱାରିତେୱାତି ପୁରିମୱସ୍ସୂପଗତେ ସଙ୍ଘମ୍ହି ପୱାରିତେ ଏୱ। ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରେଯ୍ଯାତି ନ ଏକସ୍ମିଂ ଉପୋସଥଗ୍ଗେ ଦ୍ୱେ ଞତ୍ତିଯୋ ଠପେତବ୍ବାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପଚ୍ଛିମିକାଯ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଅପରିନିଟ୍ଠିତୱସ୍ସୋ ଅୱୁତ୍ଥୋ। ଅନୁପାଗତୋତି ୱସ୍ସଂ ଅନୁପାଗତୋ। ଅଯମେତ୍ଥାଧିପ୍ପାଯୋ – ପୁରିମିକାଯ ୱସ୍ସଂ ଉପଗତା ପଞ୍ଚ ୱା ଅତିରେକା ୱା ପଚ୍ଛିମିକାଯ ଉପଗତା ତେହି ସମା ୱା ଊନତରା ୱା ପୁରିମିକାଯ ୱା ଉପଗତେହି ପଚ୍ଛିମିକାଯ ଉପଗତା ଥୋକତରା ଚେୱ ହୋନ୍ତି, ସଙ୍ଘପ୍ପୱାରଣାଯ ଗଣଂ ପୂରେନ୍ତି ସଙ୍ଘପ୍ପୱାରଣାୱସେନ ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା, ଅଥ ଚ ଉଭୋପି ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ନ ପୂରେନ୍ତି, ଗଣଂ ପନ ପୂରେନ୍ତି, ଗଣଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ପୱାରେତବ୍ବଂ, ପଚ୍ଛା ତେସଂ ସନ୍ତିକେ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ। ଯଦି ପନ ପୁରିମିକାଯ ଏକୋ, ପଚ୍ଛିମିକାଯ ଏକୋ, ଏକେନ ଏକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପୱାରେତବ୍ବଂ, ଏକେନ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ। ସଚେ ପୁରିମେହି ୱସ୍ସୂପଗତେହି ପଚ୍ଛା ୱସ୍ସୂପଗତା ଏକେନପି ଅଧିକା ସଙ୍ଘଂ ପୂରେନ୍ତି, ପଠମଂ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ତେସଂ ସନ୍ତିକେ ପୱାରେତବ୍ବନ୍ତି। ଗଣେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଏୱମୁପରିପି ଯଥାଯୋଗଂ ଚିନ୍ତନୀଯଂ।

୪୫୨।ଚାତୁମାସିନିଯାତି ଅପରକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମାଯଂ। ସଙ୍ଘେନାତି ପଠମଂ ୱସ୍ସୂପଗତେନ ସଙ୍ଘେନ। ୱୁତ୍ଥା ୱସ୍ସା ଯେହି ତେ ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସା, ପଚ୍ଛିମୱସ୍ସୂପଗତା। ସଚେ ଅପ୍ପତରା ସିଯୁନ୍ତି ଇମିନା ଯଦି ଅଧିକତରା ୱା ସମସମା ୱା ହୋନ୍ତି, ପୱାରଣାଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମୱସ୍ସୂପଗତେହି ପଠମଂ ପୱାରିତେ ପଚ୍ଛା ଇତରେହି ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋତି ଦୀପେତୀତି।

ପୱାରଣାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୬। ସଂୱରନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୫୩। ସଂୱରଣଂ ଚକ୍ଖୁଦ୍ୱାରାଦୀନଂ ସତିକୱାଟେନ ପିଦହନଂ ସଂୱରୋ। ତତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରୋ ନତ୍ଥି, ନ ହି ଚକ୍ଖୁପସାଦଂ ନିସ୍ସାଯ ସତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ନେୱ ଭୱଙ୍ଗସମଯେ ଆୱଜ୍ଜନାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତରସମଯେ, ଜୱନକ୍ଖଣେ ପନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ତଦା ସଂୱରୋ ହୋତି, ଏୱଂ ହୋନ୍ତେ ପନ ସୋ ଚକ୍ଖୁଦ୍ୱାରାଦୀନଂ ସଂୱରୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଚକ୍ଖୁସୋତାଦିଭେଦେହୀତି ଚକ୍ଖୁ ଚ ସୋତଞ୍ଚ, ତାନି ଆଦି ଯେସଂ, ତେୱ ଭେଦା ଚାତି ସମାସୋ, ତେହି ଦ୍ୱାରେହି। ଅଭିଜ୍ଝାଦିପ୍ପୱତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚନ୍ତୋପକାରକତ୍ତା କରଣତ୍ଥେ ଚେତ୍ଥ ତତିଯା। ଏତେନ ଚକ୍ଖୁସୋତଘାନଜିୱ୍ହାକାଯମନସଙ୍ଖାତାନି ଦ୍ୱାରାନି ୱୁତ୍ତାନି। ରୂପସଦ୍ଦାଦିଗୋଚରେତି ରୂପସଦ୍ଦଗନ୍ଧରସଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧମ୍ମସଙ୍ଖାତେ ୱିସଯେ। ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସାଦିପ୍ପୱତ୍ତିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପରସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅଭିମୁଖଂ ଝାଯତୀତି ଅଭିଜ୍ଝା, ବଲୱତଣ୍ହା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଆଦଯୋ ଅନେକେ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସଙ୍ଗହିତା।

୪୫୪। ସକଂ ଚିତ୍ତଂ କିଟ୍ଠାଦିଂ ଦୁପ୍ପସୁଂ ୱିଯ ନିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କିଟ୍ଠନ୍ତି କିଟ୍ଠଟ୍ଠାନେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସସ୍ସଂ ଗହିତଂ। କିଟ୍ଠଂ ଅଦତୀତି କିଟ୍ଠାଦି, ତଂ। ସମ୍ପଜାନୋତି ସାତ୍ଥକସପ୍ପାଯଗୋଚରଅସମ୍ମୋହସଙ୍ଖାତେନ ଚତୁସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ସମ୍ମା ପଜାନୋ। ଇମିନା ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରସୀଲଂ କଥିତଂ।

ସଂୱରନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୭। ସୁଦ୍ଧିନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୫୫। ଦେସନା ସଂୱରୋ ଏଟ୍ଠି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣନ୍ତି ଭେଦତୋ ସୁଦ୍ଧି ଚତୁବ୍ବିଧାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ''ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଂ ଭେଦତୋ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ନିଗ୍ଗହିତଲୋପୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ଦେସନାସୁଦ୍ଧି ସଂୱରସୁଦ୍ଧି ପରିଯେଟ୍ଠିସୁଦ୍ଧି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସୁଦ୍ଧୀତି ଚତୁବ୍ବିଧାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତତ୍ଥ ସୁଜ୍ଝତୀତି ସୁଦ୍ଧି, ଯଥାଧମ୍ମଂ ଦେସନାଯ ସୁଦ୍ଧି

ଦେସନାସୁଦ୍ଧି। ୱୁଟ୍ଠାନସ୍ସାପି ଚେତ୍ଥ ଦେସନାଯ ଏୱ ସଙ୍ଗହୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ମୂଲାପତ୍ତୀନଂ ପନ ଅଭିକ୍ଖୁତାପଟିଞ୍ଞାୱ ଦେସନାତି ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତା, ସାୱସ୍ସ ପାରାଜିକାପନ୍ନସ୍ସ ୱିସୁଦ୍ଧି ନାମ ହୋତି। ଅଯଞ୍ହି ଯସ୍ମା ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନୋ, ତସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁଭାୱେ ଠତ୍ୱା ଅଭବ୍ବୋ ଝାନାଦୀନି ଅଧିଗନ୍ତୁଂ। ଭିକ୍ଖୁଭାୱୋ ହିସ୍ସ ସଗ୍ଗନ୍ତରାଯୋ ଚେୱ ହୋତି, ମଗ୍ଗନ୍ତରାଯୋ ଚ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

‘‘ସାମଞ୍ଞଂ ଦୁପ୍ପରାମଟ୍ଠଂ, ନିରଯାଯୂପକଡ୍ଢତୀ’’ତି। (ଧ॰ ପ॰ ୩୧୧);

ଅପରମ୍ପି ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ସିଥିଲୋ ହି ପରିବ୍ବଜୋ, ଭିଯ୍ୟୋ ଆକିରତେ ରଜ’’ନ୍ତି। (ଧ॰ ପ॰ ୩୧୩);

ଇଚ୍ଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁଭାୱୋ ୱିସୁଦ୍ଧି ନାମ ନ ହୋତି। ଯସ୍ମା ପନ ଗିହିଆଦିକୋ ହୁତ୍ୱା ଦାନସରଣସୀଲସଂୱରାଦୀହି ସଗ୍ଗମଗ୍ଗଂ ୱା ଝାନୱିମୋକ୍ଖମଗ୍ଗଂ ୱା ଆରାଧେତୁଂ ଭବ୍ବୋ ହୋତି, ତସ୍ମାସ୍ସ ଗିହିଆଦିଭାୱୋ ୱିସୁଦ୍ଧି ନାମ ହୋତି। ଅଧିଟ୍ଠାନୱିସିଟ୍ଠେନ ସଂୱରେନ ୱିସୁଦ୍ଧି ସଂୱରୱିସୁଦ୍ଧି। ଧମ୍ମେନ ସମେନ ପଚ୍ଚଯାନଂ ଏଟ୍ଠିଯା ସୁଦ୍ଧି ଏଟ୍ଠିସୁଦ୍ଧି। ଚତୂସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣେନ ସୁଦ୍ଧି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସୁଦ୍ଧି। ‘‘ଚତୁବ୍ବିଧା ପାତୀ’’ତିଆଦୀସୁ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସମ୍ମତନ୍ତି ‘‘ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରୋ’’ତି ସମ୍ମତଂ ସୀଲଂ।

୪୫୬। ଚିତ୍ତାଧିଟ୍ଠାନସଂୱରା ସୁଜ୍ଝତୀତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରୋ ସଂୱରସୁଦ୍ଧୀତି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ଯୋଜନା।

୪୫୭। ଅନେସନଂ ପହାଯ ଧମ୍ମେନ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଏଟ୍ଠିଯା ସୁଦ୍ଧତ୍ତା ଆଜୀୱନିସ୍ସିତଂ ଏଟ୍ଠିସୁଦ୍ଧୀତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସାତି ପଚ୍ଚଯେ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ।

୪୫୮।ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସୁଜ୍ଝନାତି ହେତୁମ୍ହି ପଞ୍ଚମୀତି।

ସୁଦ୍ଧିନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୮। ସନ୍ତୋସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୫୯। ପଂସୁକୂଲଂ ପିଣ୍ଡିଯାଲୋପୋ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ପୂତିମୁତ୍ତଭେସଜ୍ଜନ୍ତି ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯା ଅପ୍ପଗ୍ଘନକତାଯ ଅପ୍ପା ଚେୱ କସ୍ସଚିପି ଆଲଯାଭାୱେନ ଅନୱଜ୍ଜା ଚ ଗତଗତଟ୍ଠାନେ ଲବ୍ଭମାନତାଯ ସୁଲଭା ଚାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେନାହ ‘‘ଅପ୍ପେନା’’ତିଆଦି। ମତ୍ତଞ୍ଞୂତି ପରିଯେସନପଟିଗ୍ଗହଣପରିଭୋଗୱିସ୍ସଜ୍ଜନେସୁ ଚତୂସୁ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତାୱସେନ ପମାଣଞ୍ଞୂ।

୪୬୦। କଥଂ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋତି ଆହ ‘‘ଅତୀତ’’ନ୍ତିଆଦି। ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେନ ଯାପେନ୍ତୋତି ଯଥାଲାଭଯଥାବଲଯଥାସାରୁପ୍ପୱସେନ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେନ ଯଥାୱୁତ୍ତଚତୁବ୍ବିଧପଚ୍ଚଯେନ ଯାପେନ୍ତୋତି।

ସନ୍ତୋସନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୯। ଚତୁରାରକ୍ଖନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୬୧-୨। ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତି …ପେ… ମରଣସ୍ସତୀତି ଇମା ଚତୁରାରକ୍ଖା ନାମାତି ସେସୋ। ଆରକତ୍ତାଦିନାତି ଆରକଭାୱୋ ଆରକତ୍ତଂ, ତଂ ଆଦି ଯସ୍ସ ‘‘ଅରୀନଂ ହତତ୍ତା’’ତିଆଦିକସ୍ସ ତଂ ଆରକତ୍ତାଦି। ତେନ ତେନ ମଗ୍ଗେନ ସୱାସନାନଂ ଅରାନଂ ହତତ୍ତା ଆରକା ସବ୍ବକିଲେସେହି ସୁୱିଦୂରୱିଦୂରେ ଠିତୋତି ଆ-କାରସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ, କ-କାରସ୍ସ ହ-କାରଂ ସାନୁନାସିକଂ କତ୍ୱା ‘‘ଅରହ’’ନ୍ତି ପଦସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ‘‘ଆରକା’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତେ ସାମଞ୍ଞଜୋତନାଯ ୱିସେସେ ଅୱଟ୍ଠାନତୋ, ୱିସେସତ୍ଥିନା ଚ ୱିସେସସ୍ସ ଅନୁପ୍ପଯୋଜିତବ୍ବତ୍ତା ‘‘କିଲେସେହୀ’’ତି ଲବ୍ଭତି।

ସମ୍ମାତି ଅୱିପରୀତଂ। ସାମନ୍ତି ସଯମେୱ, ଅପରନେଯ୍ୟୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ’’ତି ହି ଏତ୍ଥ ସଂ-ସଦ୍ଦୋ ‘‘ସଯ’’ନ୍ତି ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ବୋଧକୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ବୁଦ୍ଧତୋତି ଭାୱପ୍ପଧାନୋଯଂ ନିଦ୍ଦେସୋ, ବୁଦ୍ଧତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ଅରହଂ’’ ଇତି ୱା ‘‘ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ’’ ଇତି ୱା ଭଗୱତୋ ନୱଭେଦେ

ଗୁଣେ ଯା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଅନୁସ୍ସତି, ସା ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତୀତି ଯୋଜନା। ‘‘ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଇତୀ’’ତି ଏତ୍ଥଙ୍କେ ଅ-କାରୋ ସନ୍ଧିୱସେନ ଆଗତୋ। ଇତି-ସଦ୍ଦୋ ପନେତ୍ଥ ଆଦିଅତ୍ଥୋ, ଇଚ୍ଚାଦୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନୱଭେଦେତି ‘‘ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥୀ’’ତି ଏକତୋ ଗହେତ୍ୱା। ଏତ୍ଥ ପନ ଉପଚାରୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ନ ଅପ୍ପନା, ତଥା ମରଣସ୍ସତିଯଂ। ଇତରେସୁ ପନ ଉଭଯମ୍ପି ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତି।

୪୬୩-୪।‘‘ସୀମଟ୍ଠା’’ତିଆଦିନା ମେତ୍ତାଭାୱନଂ ଦସ୍ସେତି। ସୀମଟ୍ଠସଙ୍ଘେତି ସୀମାଯଂ ତିଟ୍ଠତୀତି ସୀମଟ୍ଠୋ , ସୋୱ ସଙ୍ଘୋ। ଗୋଚରଗାମମ୍ହି ଇସ୍ସରେ ଜନେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ମାନୁସେ ଉପାଦାଯ ସବ୍ବସତ୍ତେସୂତି ଯୋଜେତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥାତି ତସ୍ମିଂ ଗାମେ। ସୁଖିତା ହୋନ୍ତୁ ଅୱେରାତି ପଦଚ୍ଛେଦୋ। ଆଦିନାତି ‘‘ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜା ହୋନ୍ତୁ, ଅନୀଘା ହୋନ୍ତୁ, ସୁଖୀ ଅତ୍ତାନଂ ପରିହରନ୍ତୂ’’ତି ଇମିନା। ପରିଚ୍ଛିଜ୍ଜ ପରିଚ୍ଛିଜ୍ଜାତି ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ସବ୍ବେ ଭିକ୍ଖୂ’’ତିଆଦିନା ଏୱମ୍ପି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା। ମେତ୍ତାଭାୱନା।

୪୬୫-୬। ଇଦାନି ଅସୁଭଂ ନିଦିସନ୍ତୋ ସବ୍ବପଠମଂ ସାଧେତବ୍ବଂ ସତ୍ତୱିଧମୁଗ୍ଗହକୋସଲ୍ଲଂ ‘‘ୱଣ୍ଣେ’’ଚ୍ଚାଦିନା ଦସ୍ସେତି। ସତ୍ତୱିଧଞ୍ହି ତଂ ନଯତୋ ଆଗତଂ ୱାଚାସଜ୍ଝାଯମନସାସଜ୍ଝାଯେହି ସଦ୍ଧିଂ। ତତ୍ଥ ପଠମଂ ୱାଚାଯ ସଜ୍ଝାଯନ୍ତେନ ଚତ୍ତାରି ତଚପଞ୍ଚକାଦୀନି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁଲୋମପ୍ପଟିଲୋମୱସେନ କାତବ୍ବଂ। ଯଥା ପନ ୱଚସା, ତଥେୱ ମନସାପି ସଜ୍ଝାଯୋ କାତବ୍ବୋ। ୱଚସା ସଜ୍ଝାଯୋ ହି ମନସା ସଜ୍ଝାଯସ୍ସ ପଚ୍ଚଯୋ। ସୋ ପନ ଲକ୍ଖଣପ୍ପଟିୱେଧସ୍ସ ପଚ୍ଚଯୋ। ତତ୍ଥ ୱଣ୍ଣୋ ନାମ କେସାଦୀନଂ ୱଣ୍ଣୋ। ସଣ୍ଠାନଂ ତେସଂଯେୱ ସଣ୍ଠାନଂ। ଓକାସୋ ତେସଂଯେୱ ପତିଟ୍ଠୋକାସୋ। ଦିସା ନାଭିତୋ ଉଦ୍ଧଂ ଉପରିମଦିସା, ଅଧୋ ହେଟ୍ଠିମା। ପରିଚ୍ଛେଦୋ ନାମ ‘‘ଅଯଂ କୋଟ୍ଠାସୋ ହେଟ୍ଠା ଚ ଉପରି ଚ ତିରିଯଞ୍ଚ ଇମିନା ନାମ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ’’ତି ଏୱଂ ସଭାଗପରିଚ୍ଛେଦୋ ଚେୱ ‘‘କେସା ନ ଲୋମା, ଲୋମା ନ କେସା’’ତି ଏୱଂ ଅମିସ୍ସକତାୱସେନ ୱିସଭାଗପରିଚ୍ଛେଦୋ ଚ। କେସାଦିକୋଟ୍ଠାସେ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା।

ଏୱଂ ୱୱତ୍ଥପେନ୍ତେନ ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ସତ୍ତୱିଧଂ ଉଗ୍ଗହକୋସଲ୍ଲଂ ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାରସୱିଧଂ ମନସିକାରକୋସଲ୍ଲଂ ସମ୍ପାଦେତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅନୁପୁବ୍ବତୋ’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅପ୍ପନାତୋ ତଯୋ ଚ ସୁତ୍ତନ୍ତାତି ଇମେ ଚତ୍ତାରୋପି ନଯତୋୱାଗତେ ନାତିସୀଘାଦୀସୁ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦସୱିଧତା ୱେଦିତବ୍ବା। ଅନୁପୁବ୍ବତୋତି ସଜ୍ଝାଯକରଣତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅନୁପଟିପାଟିଯା। ନାତିସୀଘଂ ନାତିସଣିକଂ କତ୍ୱାତି କିରିଯାୱିସେସନଂ। ୱିକ୍ଖେପଂପଟିବାହଯନ୍ତି କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧା ପୁଥୁତ୍ତାରମ୍ମଣେ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପଂ ପଟିବାହନ୍ତୋ। ପଣ୍ଣତ୍ତିଂ ସମତିକ୍କମ୍ମାତି ଯାଯଂ ‘‘କେସା ଲୋମା’’ତି ପଣ୍ଣତ୍ତି, ତଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା, ‘‘ପଟିକ୍କୂଲ’’ନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଅନୁପୁବ୍ବତୋ ମୁଞ୍ଚନ୍ତସ୍ସାତି ଯୋ ଯୋ କୋଟ୍ଠାସୋ ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ତଂ ତଂ ଅନୁକ୍କମେନ ମୁଞ୍ଚତୋ, ତସ୍ସ ‘‘ଭାୱନା’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୪୬୭। ଏୱଂ ଉଭଯକୋସଲ୍ଲଂ ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ସବ୍ବକୋଟ୍ଠାସେ ୱଣ୍ଣାଦିୱସେନ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ୱଣ୍ଣାଦିୱସେନେୱ ପଞ୍ଚଧା ପଟିକ୍କୂଲତା ୱୱତ୍ଥପେତବ୍ବାତି ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ୱଣ୍ଣା’’ତିଆଦିମାହ। ୱଣ୍ଣ…ପେ… ଓକାସେହି କୋଟ୍ଠାସେ ପଟିକ୍କୂଲାତି ଭାୱନା ଅସୁଭନ୍ତି ଯୋଜନା। ତତ୍ର କେସା ତାୱ ପକତିୱଣ୍ଣେନ କାଳଅକା ଅଦ୍ଦାରିଟ୍ଠକୱଣ୍ଣା, ସଣ୍ଠାନତୋ ଦୀଘୱଟ୍ଟତୁଲାଦଣ୍ଡସଣ୍ଠାନା, ଦିସତୋ ଉପରିମଦିସାଯ ଜାତା, ଓକାସତୋ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ କଣ୍ଣଚୂଳିକାହି, ପୁରତୋ ନଳାଟନ୍ତେନ, ପଚ୍ଛତୋ ଗଳଅୱାଟକେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନା, ସୀସକଟାହୱେଠନଅଲ୍ଲଚମ୍ମଂ କେସାନଂ ଓକାସୋ। ପରିଚ୍ଛେଦତୋ କେସା ସୀସୱେଠନଚମ୍ମେ ୱୀହଗ୍ଗମତ୍ତଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପତିଟ୍ଠିତେନ ହେଟ୍ଠା ଅତ୍ତନୋ ମୂଲତଲେନ, ଉପରି ଆକାସେନ, ତିରିଯଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନା। ଦ୍ୱେ କେସା ଏକତୋ ନତ୍ଥୀତି ଅଯଂ ସଭାଗପରିଚ୍ଛେଦୋ। ‘‘କେସା ନ ଲୋମା, ଲୋମା ନ କେସା’’ତି ଏୱଂ ଅୱସେସଏକତିଂସକୋଟ୍ଠାସେହି ଅମିସ୍ସୀକତା କେସା ନାମ ପାଟିଯେକ୍କୋ ଏକୋ କୋଟ୍ଠାସୋତି ଅଯଂ ୱିସଭାଗପରିଚ୍ଛେଦୋ। ଇଦଂ କେସାନଂ ୱଣ୍ଣାଦିତୋ ନିଚ୍ଛଯନଂ। ଇଦଂ ପନ ନେସଂ ୱଣ୍ଣାଦିୱସେନ ପଞ୍ଚଧା ପଟିକ୍କୂଲତୋ ନିଚ୍ଛଯନଂ – କେସା ନାମେତେ ୱଣ୍ଣତୋପି ପଟିକ୍କୂଲା ଆସଯତୋପି ସଣ୍ଠାନତୋପି ଗନ୍ଧତୋପି ଓକାସତୋପି ପଟିକ୍କୂଲାତି ଏୱଂ ସେସକୋଟ୍ଠାସାନମ୍ପି ଯଥାଯୋଗଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଉଦ୍ଧୁମାତାଦିୱତ୍ଥୂସୂତି ଉଦ୍ଧୁମାତକୱିନୀଲକୱିପୁବ୍ବକୱିଚ୍ଛିଦ୍ଦକୱିକ୍ଖାଯିତକୱିକ୍ଖିତ୍ତକହତୱି- କ୍ଖିତ୍ତକଲୋହିତକପୁଳୱକଅଟ୍ଠିକସଙ୍ଖାତେସୁ ଦସେସୁ ଅୱିଞ୍ଞାଣକଅସୁଭୱତ୍ଥୂସୁ ଅସୁଭାକାରଂ ଗହେତ୍ୱା ପୱତ୍ତା ଭାୱନା ୱା ଅସୁଭନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅସୁଭଭାୱନା।

୪୬୮। ‘‘ମରଣଂ ମେ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ୱା ‘‘ଜୀୱିତଂ ମେ ଉପରୁଜ୍ଝତୀ’’ତି ୱା ‘‘ମରଣଂ ମରଣ’’ନ୍ତି ୱା ଯୋନିସୋ ଭାୱଯିତ୍ୱାନାତି ଯୋଜନା। ଜୀୱିତନ୍ତି ରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଞ୍ଚ ଅରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଞ୍ଚ। ଯୋନିସୋତି ଉପାଯେନ। ଏୱଂ ପୱତ୍ତଯତୋଯେୱ ହି ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ନୀୱରଣାନି ୱିକ୍ଖମ୍ଭନ୍ତି, ମରଣାରମ୍ମଣା ସତି ସଣ୍ଠାତି, ଉପଚାରପ୍ପତ୍ତମେୱ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ହୋତି।

୪୬୯-୪୭୦। ଯସ୍ସ ପନ ଏତ୍ତାୱତା ନ ହୋତି, ତେନ ୱଧକପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନାଦୀହି ଅଟ୍ଠହାକାରେହି ମରଣଂ ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେତୁଂ

‘‘ଓଧକସ୍ସେଓା’’ତିଆଦିମାହ। ଓଧକସ୍ସ ଇଓ ଉପଟ୍ଠାନାତି ‘‘ଇମସ୍ସ ସୀସଂ ଛିନ୍ଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅସିଂ ଗହେତ୍ୱା ଗୀଓାଯ ସଞ୍ଚାରଯମାନସ୍ସ ଓଧକସ୍ସ ଓିଯ ମରଣସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାନତୋ। ସମ୍ପତ୍ତୀନଂ ଓିପତ୍ତିତୋତି ଭୋଗସମ୍ପତ୍ତିଯା ଜୀଓିତସମ୍ପତ୍ତିଯା ଚ ଓିନାସମରଣସଙ୍ଖାତଓିପତ୍ତିତୋ। ଉପସଂହରତୋତି ଯସମହତ୍ତତୋ ପୁଞ୍ଞମହତ୍ତତୋ ଥାମମହତ୍ତତୋ ଇଦ୍ଧିମହତ୍ତତୋ ପଞ୍ଞାମହତ୍ତତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧତୋତି ଇମେହି ସତ୍ତହାକାରେହି ଅତ୍ତନୋ ଉପସଂହରଣତୋ । କାଯବହୁସାଧାରଣାତି ଅସୀତିଯା କିମିକୁଲାନଂ, ଅନେକସତାନଂ ରୋଗାନଂ, ବାହିରାନଞ୍ଚ ଅହିଓିଚ୍ଛିକାଦୀନଂ ମରଣସ୍ସ ପଚ୍ଚଯାନଂ ସାଧାରଣତୋ। ଆଯୁଦୁବ୍ବଲତୋତି ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସୂପନିବଦ୍ଧତୋିରିଯାପଥୂପନିବଦ୍ଧତାଦିନା ଆଯୁନୋ ଦୁବ୍ବଲତୋ। କାଲଓଓତ୍ଥାନସ୍ସ ଅଭାଓତୋତି ‘‘ଇମସ୍ମିଂଯେଓ କାଲେ ମରିତବ୍ବଂ, ନ ଅଞ୍ଞସ୍ମି’’ନ୍ତି ଏଓଂ କାଲଓଓତ୍ଥାନସ୍ସ ଅଭାଓତୋ। ଅଦ୍ଧାନସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦାତି ‘‘ମନୁସ୍ସାନଂ ଜୀଓିତସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ନାମ ଏତରହି ପରିତ୍ତୋ, ଅଦ୍ଧା ଯୋ ଚିରଂ ଜୀଓତି, ସୋ ଓସ୍ସସତଂ ଜୀଓତୀ’’ତି ଏଓଂ ଅଦ୍ଧାନସ୍ସ କାଲସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦତୋ।

ଏତ୍ଥ ପନ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଭାଓେତ୍ୱା ଓିପସ୍ସନାଯ ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୁକାମେନ ବୁଦ୍ଧପୁତ୍ତେନ ଯଂ କାତବ୍ବଂ, ତଂ ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଓସେନ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସଙ୍ଖେପେନୋପଦିସ୍ସାମ। ଚତୁବ୍ବିଧଂ ତାଓ ସୀଲଂ ସୋଧେତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ତିଓିଧା ଓିସୁଜ୍ଝନା ଅନାପଜ୍ଜନଂ, ଆପନ୍ନଓୁଟ୍ଠାନଂ, କିଲେସେହି ଚ ଅପ୍ପଟିପୀଳନଂ। ଏଓଂ ଓିସୁଦ୍ଧସୀଲସ୍ସ ହି ଭାଓନା ସମ୍ପଜ୍ଜତି। ଯମ୍ପିଦଂ ଚେତିଯଙ୍ଗଣଓତ୍ତାଦୀନଂ ଓସେନ ଆଭିସମାଚାରିକସୀଲଂ ଓୁଚ୍ଚତି, ତମ୍ପି ସାଧୁକଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ। ତତୋ –

‘‘ଆଓାସୋ ଚ କୁଲଂ ଲାଭୋ, ଗଣୋ କମ୍ମଞ୍ଚ ପଞ୍ଚମଂ;

ଅଦ୍ଧାନଂ ଞାତି ଆବାଧୋ, ଗନ୍ଥୋ ଇଦ୍ଧୀତି ତେ ଦସା’’ତି। (ଓିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୧) –

ଏଓଂ ଓୁତ୍ତେସୁ ଦସସୁ ପଲିବୋଧେସୁ ଯୋ ପଲିବୋଧୋ, ଯୋ ଉପଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବୋ। ଏଓଂ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନପଲିବୋଧେନ –

‘‘ପିଯୋ ଗରୁ ଭାଓନୀଯୋ, ଓତ୍ତା ଚ ଓଚନକ୍ଖମୋ;

ଗମ୍ଭୀରଞ୍ଚ କଥଂ କତ୍ତା, ନୋ ଚାଟ୍ଠାନେ ନିଯୋଜକୋ’’ତି। (ଅ। ନି। ୭।୩୭) –

ଏଓଂ ଓୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ଆଚରିଯଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ତଂ ଦୁଓିଧଂ ହୋତି ସବ୍ବତ୍ଥକକମ୍ମଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ପାରିହାରିଯକମ୍ମଟ୍ଠାନଞ୍ଚ। ତତ୍ଥ ସବ୍ବତ୍ଥକକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ନାମ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘାଦୀସୁ ମେତ୍ତା, ମରଣସ୍ସତି ଚ, ‘‘ଅସୁଭସଞ୍ଞା’’ତିପି ଏକେ। ଏତଂ ପନ ତଯଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅତ୍ଥଯିତବ୍ବଂ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବନ୍ତି କତ୍ୱା, ଅଧିପ୍ପେତସ୍ସ ଚ ଯୋଗାନୁଯୋଗକମ୍ମସ୍ସ ପଦଟ୍ଠାନତ୍ତା ‘‘ସବ୍ବତ୍ଥକକମ୍ମଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ଓୁଚ୍ଚତି। ଅଟ୍ଠତିଂସାରମ୍ମଣେସୁ ପନ ଯଂ ଯସ୍ସ ଚରିତାନୁକୂଲଂ, ତଂ ତସ୍ସ ନିଚ୍ଚଂ ପରିହରିତବ୍ବତ୍ତା ଯଥାଓୁତ୍ତେନେଓ ନଯେନ ‘‘ପାରିହାରିଯକମ୍ମଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ଓୁଚ୍ଚତି, ତତୋ –

‘‘ମହାଓାସଂ ନଓାଓାସଂ, ଜରାଓାସଞ୍ଚ ପନ୍ଥନିଂ;

ସୋଣ୍ଡିଂ ପଣ୍ଣଞ୍ଚ ପୁପ୍ଫଞ୍ଚ, ଫଲଂ ପତ୍ଥିତମେଓ ଚ।

‘‘ନଗରଂ ଦାରୁନା ଖେତ୍ତଂ, ଓିସଭାଗେନ ପଟ୍ଟନଂ;

ପଚ୍ଚନ୍ତସୀମାସପ୍ପାଯଂ, ଯତ୍ଥ ମିତ୍ତୋ ନ ଲବ୍ଭତି।

‘‘ଅଟ୍ଠାରସେତାନି ଠାନାନି, ଇତି ଓିଞ୍ଞାଯ ପଣ୍ଡିତୋ;

ଆରକା ପରିଓଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ମଗ୍ଗଂ ସପ୍ପଟିଭଯଂ ଯଥା’’ତି। (ଓିସୁଦ୍ଧି। ୧।୫୨) –

ଓୁତ୍ତଅଟ୍ଠାରସସେନାସନଦୋସଓଜ୍ଜିତଂ ‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖଓେ, ସେନାସନଂ ନାତିଦୂରଂ ହୋତି ନଚ୍ଚାସନ୍ନଂ ଗମନାଗମନସମ୍ପନ୍ନଂ ଦିଓା ଅପ୍ପାକିଣ୍ଣଂ ରତ୍ତିଂ ଅପ୍ପସଦ୍ଦଂ ଅପ୍ପନିଗ୍ଘୋସଂ ଅପ୍ପଡଂସମକସଓାତାତପସରୀସପସମ୍ଫସ୍ସଂ। ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ସେନାସନେ ଓିହରନ୍ତସ୍ସ ଅପ୍ପକସିରେନେଓ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଚୀଓରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା। ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ସେନାସନେ ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ଓିହରନ୍ତି ବହୁସ୍ସୁତା ଆଗତାଗମା ଧମ୍ମଓିନଯଧରା ମାତିକାଧରା। ତେ କାଲେନ କାଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପରିପୁଚ୍ଛତି ପରିପଞ୍ହତି ‘ଇଦଂ ଭନ୍ତେ କଥଂ, ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ’ତି। ତସ୍ସ ତେ

ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅୱିୱଟଞ୍ଚେୱ ୱିୱରନ୍ତି, ଅନୁତ୍ତାନୀକତଞ୍ଚ ଉତ୍ତାନିଂ କରୋନ୍ତି, ଅନେକୱିହିତେସୁ ଚ କଙ୍ଖାଠାନୀଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ କଙ୍ଖଂ ପଟିୱିନୋଦେନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସେନାସନଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ହୋତୀ''ତି (ଅ। ନି। ୧୦।୧୧) ୱୁତ୍ତପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ସେନାସନଂ ଉପଗମ୍ମ ତତ୍ଥ ୱସନ୍ତେନ ''ଦୀଘାନି କେସଲୋମନଖାନି ଛିନ୍ଦିତବ୍ବାନି, ଜିଣ୍ଣଚୀୱରେସୁ ଅଗ୍ଗଳଅନୁୱାତପରିଭଣ୍ଡଦାନାଦିନା ଦଳ୍ହୀକମ୍ମଂ ୱା ତନ୍ତଚ୍ଛେଦାଦୀସୁ ତୁନ୍ନକମ୍ମଂ ୱା କାତବ୍ବଂ, କିଲିଟ୍ଠାନି ରଜିତବ୍ବାନି, ସଚେ ପତ୍ତେ ମଲଂ ହୋତି, ପତ୍ତୋ ପଚିତବ୍ବୋ, ମଞ୍ଚପୀଠାଦୀନି ସୋଧେତବ୍ବାନୀ''ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତୋ ପଛିନ୍ନଖୁଦ୍ଦକପଲିବୋଧେନ କତଭତ୍ତକିଚ୍ଚେନ ଭତ୍ତସମ୍ମଦଂ ୱିନୋଦେତ୍ୱା ରତନତ୍ତଯଗୁଣାନୁସ୍ସରଣେନ ଚିତ୍ତଂ ସମ୍ପହଂସେତ୍ୱା ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହତୋ ଏକପଦମ୍ପି ଅସମ୍ମୁଯ୍ହନ୍ତେନ ମନସି କାତବ୍ବନ୍ତି।

ଚତୁରାରକ୍ଖନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୫୦। ୱିପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୪୭୧-୨।ନାମରୂପନ୍ତି ଚିତ୍ତଚେତସିକସଙ୍ଖାତଂ ନାମଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠୱୀସତିୱିଧଂ ରୂପଞ୍ଚ। ''ନମନଲକ୍ଖଣଂ ନାମଂ, ରୁପ୍ପନଲକ୍ଖଣଂ ରୂପଂ, ନାମରୂପତୋ ନ ଅଞ୍ଞୋ ଅତ୍ତାଦିକୋ କୋଚି ଅତ୍ଥୀ''ତି ଏୱଂ ଝାନଲାଭୀ ଚେ, ଝାନତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ଝାନଗତଂ ୱା ୱିପସ୍ସନାଯାନିକୋ ଚେ, ପକିଣ୍ଣକଭୂତଂ ନାମରୂପଂ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା। ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରାଦି ସୀଲୱିସୁଦ୍ଧି, ଚତୁରାରକ୍ଖୱସେନ ଦୀପିତା ସୋପଚାରସମାଧିସଙ୍ଖାତା ଚିତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧି ଚ ୱୁତ୍ତାୱ ନାମାତି ଇମିନା ଦିଟ୍ଠିୱିସୁଦ୍ଧି କଥିତା। ତତୋ ତସ୍ସ ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତସ୍ସ ପଚ୍ଚଯନ୍ତି ''ପଟିସନ୍ଧିକ୍ଖଣେ ନାମରୂପଦ୍ୱଯମେୱ ଅୱିଜ୍ଜାତଣ୍ହୁପାଦାନକମ୍ମେହି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ନ ଇସ୍ସରାଦିକାରଣେନା''ତିଆଦିନା ତସ୍ସ କାରଣଂ, ଇମିନା କଙ୍ଖାୱିତରଣୱିସୁଦ୍ଧି ଦସ୍ସିତା।

ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱତୋ ଅନିଚ୍ଚାତି ସବ୍ବେପି ନାମରୂପସଙ୍ଖାରା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅଭାୱାପଜ୍ଜନତୋ ଅନିଚ୍ଚା। ଉଦଯବ୍ବଯପୀଳନା ଦୁକ୍ଖାତି ଉପ୍ପାଦନିରୋଧୱସେନ ପୀଳନତୋ ଦୁକ୍ଖା। ଅୱସୱତ୍ତିତ୍ତା ଅନତ୍ତାତି ଅତ୍ତନୋ ୱସେ ଅୱତ୍ତନତୋ ଅନତ୍ତାତି ଏୱଂ ସଙ୍ଖାରେହି ସବ୍ବଂ ତିଲକ୍ଖଣଂ ଆରୋପେତ୍ୱା। ପୁନପ୍ପୁନଂ ସମ୍ମସନ୍ତୋତି ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ସମ୍ମସନ୍ତୋ ସମଥଯାନିକୋ ୱିପସ୍ସନାଯାନିକୋ ଚ ଯୋଗାୱଚରୋ। ଇମିନା ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି, ପଟିପଦାଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ଚ ଦସ୍ସିତା। ସଙ୍ଖାରାନମେୱ ହି ଉଦଯବ୍ବଯାଦିନାନୁପସ୍ସନତୋ ଉଦଯବ୍ବଯଭଙ୍ଗଭଯଆଦୀନୱନିବ୍ବିଦାମୁଞ୍ଚିତୁକମ୍ୟତାପଟିସଙ୍ଖାନୁପସ୍ସନାସ- ଙ୍ଖାରୁପେକ୍ଖାଞ୍ଞାଣସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅଟ୍ଠୱିଧସ୍ସ ଞାଣସ୍ସ ୱସେନ ସିଖାପ୍ପତ୍ତଂ ୱିପସ୍ସନାଞାଣଂ ପଟିପଦାଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ନାମ। ଅନୁପୁବ୍ବେନ ସବ୍ବସଂଯୋଜନକ୍ଖଯଂ ପାପୁଣେଯ୍ୟାତି ଇମିନା ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧି ଦସ୍ସିତା। ସବ୍ବସଂଯୋଜନକ୍ଖଯନ୍ତି ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ହେଟ୍ଠା ମଗ୍ଗତ୍ତଯେନ ଖେପିତତ୍ତା, ଇତରେସଂ ଉଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ଖେପିତତ୍ତା ଚ ସବ୍ବେସଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ଖଯନ୍ତେ ଜାତଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଂ।

ନିଗମନକଥାୱଣ୍ଣନା

୪୭୩। ଯସ୍ମା କାରଣା ଯା ସିକ୍ଖନା, ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁକିଚ୍ଚଂ, ଅତୋ ତସ୍ମା କାରଣାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୭୪।ନିଚ୍ଚସୋ ଲୋକୱିଚାରିନୋତି ନିଚ୍ଚଂ ଲୋକେ ୱିଚରତୋ। ମାଲୁତସ୍ସେୱ ପରିସ୍ସମୋ ନ ସମ୍ଭୋତୀତି ଯୋଜନା। ମାଲୁତସ୍ସେୱାତି ୱାତସ୍ସ ଇୱ। ନ ସମ୍ଭୋତୀତି ନ ହୋତି।

୪୭୫-୬। ତମ୍ବପଣ୍ଣି ଏୱ ତମ୍ବପଣ୍ଣିଯୋ, କେତୁ ୱିଯ କେତୁ, ତମ୍ବପଣ୍ଣିଯେ କେତୂତି ତମ୍ବୁରିସୋ। ତେନ ରଚିତା ଧମ୍ମୱିନଯଞ୍ଞୁପସଂସିତା ଅଯଂ ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା ପରିମାଣତୋ ଗାଥାନଂ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ସତେହି ଏତ୍ତାୱତା ନିଟ୍ଠାନମୁପାଗତାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ନିଗମନକଥାୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନିଗମନକଥା

କାରାପିତେତିରୁଚିରେ ପୱରେ ୱିହାରେ;

ମାନାଧିକାରିପୁରିନା ଗରୁନା ଗୁଣେନ;

ଓସ୍ସଂ ଓସଂ ଦମିଳଅସୋ ୱିଧହଂ ଅକାସିଂ;

ଆକଙ୍ଖଟୀକ ଜିନସାସନସମ୍ପୱୁଦ୍ଧିଂ।

ପୁଞ୍ଞେନ ସଦ୍ଧରଚନାଜନିତେନ ତେନ;

ସମ୍ବୁଦ୍ଧସାସନୱରୋଦଯକାରଣେନ;

ଲୋକାମିସେସୁ ପନ ମେ ସମଯଂ ଅଲଗ୍ଗୋ;

ସମ୍ବୁଦ୍ଧସାସନୱରୋଦଯମାଚରେଯ୍ୟଂ।

ଅତ୍ଥେସୁ ଅକ୍ଖରପଦେସୁ ୱିନିଚ୍ଛଯେସୁ;

ପୁବ୍ବାପରେସୁ ଲିଖିତଂ ଖଲିତଂ ଯଦତ୍ଥି;

ଓହାଯ ଖନ୍ତୁମରହନ୍ତି ୱଦନ୍ତୁ ସନ୍ତା;

ଦିଟ୍ଠାପରାଧମଥ ୱା କିମୁଲାଲନେନ।

ଯେନନ୍ତତନ୍ତରତନାକରମନ୍ଥନେନ;

ମନ୍ଥାଚଲୋଲ୍ଲସିତଞାଣୱରେନ ଲଦ୍ଧା;

ସାରାମତାତିସୁଖିତା ସୁଖଯନ୍ତି ଚଞ୍ଞେ;

ତେ ମେ ଜଯନ୍ତି ଗରୱୋ ଗରୱୋ ଗୁଣେହି।

ପରତ୍ଥସମ୍ପାଦନତୋ, ପୁଞ୍ଞେନାଧିଗତେନହଂ;

ପରତ୍ଥସମ୍ପାଦନକୋ, ଭୱେଯ୍ୟଂ ଜାତିଜାତିଯଂ।

ସିସ୍ସୋ ଆହ –

ପରମପ୍ପିଚ୍ଛତାନେକସନ୍ତୋସୋପସମେସିନଂ;

ସୁଚିସଲ୍ଲେଖୱୁତ୍ତୀନଂ, ସଦାରଞ୍ଞନିୱାସିନଂ।

ସାସନୁଜ୍ଜୋତକାରୀନଂ, ଆଚେରଉମୁପାଗତଂ;

ଉଦୁମ୍ବରଗିରିଖ୍ୟାତଯତୀନଂ ଯତିପୁଙ୍ଗୱଂ।

ମେଧଙ୍କର ଇତି ଖ୍ୟାତନାମଧେଯ୍ୟଂ ତପୋଧନଂ;

ଥେରଂ ଥିରଦଯାମେଧାନିଧାନଂ ସାଧୁପୂଜିତଂ।

ସିସ୍ସଂ ସହାଯମାଗମ୍ମ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତମଉନୋ;

ସୋଧେତୁଂ ସାସନଂ ସଦ୍ଧୁ, ପରକ୍କମମକାସି ଯୋ।

ସୁସଦ୍ଦସିଦ୍ଧିଂ ଯୋ ଯୋଗନିଚ୍ଛଯଂ ସବ୍ଭି ୱଣ୍ଣିତଂ;

ଅକା ସୁବୋଧାଲଙ୍କାରଂ, ୱୁତ୍ତୋଦଯମନାକୁଲଂ।

ସଙ୍ଘରକ୍ଖିତନାମେନ, ମହାଥେରେନ ଧୀମତା;

ନିୱାସଭୂତେନାନେକଗୁଣାନମ୍ପିଚ୍ଛତାଦିନଂ।

ତେନେୱ ରଚିତା ସାଧୁ, ସାସନୋଦଯକାରିନା;

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାଯ ଟୀକାପି, ସୁମଙ୍ଗଲପ୍ପସାଦନୀ।

ନିଗମନକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

ଇତି ସୁମଙ୍ଗଲପ୍ପସାଦନୀ ନାମ

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା-ଅଭିନୱଟୀକା ସମତ୍ତା।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ମୂଲସିକ୍ଖା

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥା

ନତ୍ୱା ନାଥଂ ପୱକ୍ଖାମି, ମୂଲସିକ୍ଖଂ ସମାସତୋ;

ଭିକ୍ଖୁନା ନୱକେନାଦୋ, ମୂଲଭାସାଯ ସିକ୍ଖିତୁଂ।

୧। ପାରାଜିକନିଦ୍ଦେସୋ

୧।

ସଂ ନିମିତ୍ତଂ ପୱେସନ୍ତୋ, ଭିକ୍ଖୁ ମଗ୍ଗତ୍ତଯେ ଚୁତୋ;

ପୱେସନଟ୍ଠିତୁଦ୍ଧାର-ପୱିଟ୍ଠେ ଚେପି ସାଦିଯଂ।

୨।

ଅଦିନ୍ନଂ ମାନୁସଂ ଭଣ୍ଡଂ, ଥେଯ୍ୟାଯେକେନ ଆଦିଯଂ;

ପଞ୍ଚୱୀସାୱହାରେସୁ, ଗରୁକଂ ଚେ ଚୁତୋ ଭୱେ।

୩।

ଆଦିଯନ୍ତୋ ହରନ୍ତୋୱ-ହରନ୍ତୋପିରିଯାପଥଂ;

ୱିକୋପେନ୍ତୋ ତଥା ଠାନା, ଚାୱେନ୍ତୋପି ପରାଜିକୋ।

୪।

ତତ୍ଥ ନାନେକଭଣ୍ଡାନଂ, ପଞ୍ଚକାନଂ ୱସା ପନ;

ଅୱହାରା ଦସଞ୍ଚେତି, ୱିଞ୍ଞାତବ୍ବା ୱିଭାୱିନା।

୫।

ସାହତ୍ଥାଣତ୍ତିକୋ ଚେୱ, ନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ଚାତ୍ଥସାଧକୋ;

ଧୁରନିକ୍ଖେପନଞ୍ଚେୱ, ଇଦଂ ସାହତ୍ଥପଞ୍ଚକଂ।

୬।

ପୁବ୍ବସହପ୍ପଯୋଗୋ ଚ, ସଂୱିଧାହରଣମ୍ପି ଚ;

ସଙ୍କେତକମ୍ମଂ ନିମିତ୍ତଂ, ପୁବ୍ବପ୍ପଯୋଗପଞ୍ଚକଂ।

୭।

ଥେଯ୍ୟାପସୟ୍ହପରିକପ୍ପ-ପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନକୁସାଦିକା;

ଅୱହାରା ଇମେ ପଞ୍ଚ, ୱିଞ୍ଞାତବ୍ବା ୱିଭାୱିନା।

୮।

ମନୁସ୍ସପାଣଂ ପାଣୋତି, ଜାନଂ ୱଧକଚେତସା;

ଜୀୱିତା ଯୋ ୱିଯୋଜେତି, ସାସନା ସୋ ପରାଜିତୋ।

୯।

ଝାନାଦିଭେଦଂ ହଦଯେ ଅସନ୍ତଂ,

ଅଞ୍ଞପଦେସଞ୍ଚ ୱିନାଧିମାନଂ;

ମନୁସ୍ସଜାତିସ୍ସ ୱଦେଯ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁ,

ଞାତକ୍ଖଣେ ତେନ ପରାଜିକୋ ଭୱେତି।

୨। ଗରୁକାପତ୍ତିନିଦ୍ଦେସୋ

୧୦।

ମୋଚେତୁକାମଚିତ୍ତେନ, ଉପକ୍କମ୍ମ ୱିମୋଚଯଂ;

ସୁକ୍କମଞ୍ଞତ୍ର ସୁପିନା, ସମଣୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେ।

୧୧।

କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ , ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ ପରାମସଂ;

ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀ ଉପକ୍କମ୍ମ, ସମଣୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେ।

୧୨।

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚସ୍ସାଦେନ, ମଗ୍ଗଂ ୱାରବ୍ଭ ମେଥୁନଂ;

ଓଭାସନ୍ତୋ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ, ସୁଣମାନଂ ଗରୁଂ ଫୁସେ।

୧୩।

ୱଣ୍ଣଂ ୱତ୍ୱାତ୍ତନୋକାମ-ପାରିଚରିଯାଯ ମେଥୁନଂ;

ଇତ୍ଥିଂ ମେଥୁନରାଗେନ, ଯାଚମାନୋ ଗରୁଂ ଫୁସେ।

୧୪।

ସନ୍ଦେସଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା, ପୁରିସସ୍ସିତ୍ଥିୟାପି ୱା;

ୱୀମଂସିତ୍ୱା ହରଂପଚ୍ଚା, ସମଣୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେ।

୧୫।

ଚାୱେତୁକାମୋ ଚୋଦେନ୍ତୋ, ଅମୂଲନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା;

ଚୋଦାପଯଂ ୱା ସମଣୋ, ସୁଣମାନଂ ଗରୁଂ ଫୁସେ।

୧୬।

ଲେସମତ୍ତଂ ଉପାଦାଯ, ଅମୂଲନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା;

ଚାୱେତୁକାମୋ ଚୋଦେନ୍ତୋ, ସୁଣମାନଂ ଗରୁଂ ଫୁସେତି।

୩। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯନିଦ୍ଦେସୋ

୧୭।

ୱିକପ୍ପନମଧିଟ୍ଠାନ-ମକତ୍ୱା କାଲଚୀୱରଂ;

ଦସାହମତିମାପେତି, ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ସିଯା।

୧୮।

ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯାଞ୍ଞତ୍ର, ତିଚୀୱରମଧିଟ୍ଠିତଂ;

ଏକାହମତିମାପେତି, ନିସ୍ସଗ୍ଗି ସମଯଂ ୱିନା।

୧୯।

ଅଞ୍ଞାତିକା ଭିକ୍ଖୁନିଯା, ପୁରାଣଚୀୱରଂ ପନ;

ଧୋୱାପେତି ରଜାପେତି, ଆକୋଟାପେତି ତଂ ସିଯା।

୨୦।

ଅଞ୍ଞାତିକା ଭିକ୍ଖୁନିଯା, ହତ୍ଥତୋ କିଞ୍ଚି ମୂଲକଂ;

ଅଦତ୍ୱା ଚୀୱରାଦାନେ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯମୁଦୀରିତଂ।

୨୧।

ଅପ୍ପୱାରିତମଞ୍ଞାତିଂ, ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଚୀୱରଂ;

ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମଯା ତସ୍ସ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯମୁଦୀରିତଂ।

୨୨।

ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ ୱା, ମାସକଂ ୱା କହାପଣଂ;

ଗଣ୍ହେଯ୍ଯ ୱା ଗଣ୍ହାପେଯ୍ଯ, ନିସ୍ସଗ୍ଗି ସାଦିଯେଯ୍ଯ ୱା।

୨୩।

ପରିୱତ୍ତେଯ୍ଯ ନିସ୍ସଗ୍ଗି, ରଜତାଦି ଚତୁବ୍ବିଧଂ;

କପ୍ପିଯଂ କପ୍ପିଯେନାପି, ଠପେତ୍ୱା ସହଧମ୍ମିକେ।

୨୪।

ୱିକପ୍ପନମଧିଟ୍ଠାନ-ମକତ୍ୱାନ ପମାଣିକଂ;

ଦସାହମତିମାପେତି, ପତ୍ତଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ସିଯା।

୨୫।

ପଞ୍ଚବନ୍ଧନତୋ ଊନ-ପତ୍ତେ ସତି ପରଂ ପନ;

ୱିଞ୍ଞାପେତି ନୱଂ ପତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ସିଯା।

୨୬।

ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ, ସପ୍ପିତେଲାଦିକଂ ପନ;

ସତ୍ତାହମତିମାପେତି, ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ସିଯା।

୨୭।

ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱା, ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ତଂ ପୁନ;

ସକସଞ୍ଞାଯ ନିସ୍ସଗ୍ଗି, ଅଚ୍ଛିନ୍ଦାପଯତୋପି ୱା।

୨୮।

ଅପ୍ପୱାରିତମଞ୍ଞାତିଂ , ସୁତ୍ତଂ ଯାଚିଯ ଚୀୱରଂ;

ୱାଯାପେନ୍ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗି, ୱିନା ଞାତିପ୍ପୱାରିତେ।

୨୯।

ଜାନନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘସ୍ସ, ଲାଭଂ ପରିଣତଂ ପନ;

ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେତି, ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ସିଯାତି।

୪। ପାଚିତ୍ତିଯନିଦ୍ଦେସୋ

୩୦।

ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦେ, ପାଚିତ୍ତିଯମୁଦୀରିତଂ;

ଭିକ୍ଖୁଞ୍ଚ ଓମସନ୍ତସ୍ସ, ପେସୁଞ୍ଞହରଣେପି ଚ।

୩୧।

ଠପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଭିକ୍ଖୁଂ, ଅଞ୍ଞେନ ପିଟକତ୍ତଯଂ;

ପଦସୋଧମ୍ମଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ, ପାଚିତ୍ତିଯମୁଦୀରିତଂ।

୩୨।

ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନେୱ, ସଯିତ୍ୱାନ ତିରତ୍ତିଯଂ;

ପାଚିତ୍ତି ସହସେଯ୍ୟାଯ, ଚତୁତ୍ଥହଙ୍ଗତେ ପୁନ।

୩୩।

ଇତ୍ଥିଯା ଏକରତ୍ତମ୍ପି, ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପଯତୋପି ୱା;

ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ୱିନା ୱିଞ୍ଞୁଂ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଛପ୍ପଦୁତ୍ତରିଂ।

୩୪।

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱଜ୍ଜଂ, ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯା ୱିନା;

ଅଭିକ୍ଖୁନୋ ୱଦନ୍ତସ୍ସ, ପାଚିତ୍ତିଯମୁଦୀରିତଂ।

୩୫।

ଖଣେଯ୍ୟ ୱା ଖଣାପେଯ୍ୟ, ପଥୱିଞ୍ଚ ଅକପ୍ପିଯଂ;

ଭୂତଗାମଂ ୱିକୋପେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯା।

୩୬।

ଅଜ୍ଝୋକାସେ ତୁ ମଞ୍ଚାଦିଂ, କତ୍ୱା ସନ୍ଥରଣାଦିକଂ;

ସଙ୍ଘିକଂ ଯାତି ପାଚିତ୍ତି, ଅକତ୍ୱାପୁଚ୍ଛନାଦିକଂ।

୩୭।

ସଙ୍ଘିକାୱସଥେ ସେଯ୍ୟଂ, କତ୍ୱା ସନ୍ଥରଣାଦିକଂ;

ଅକତ୍ୱାପୁଚ୍ଛନାଦିଂ ଯୋ, ଯାତି ପାଚିତ୍ତି ତସ୍ସପି।

୩୮।

ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକଂ ତୋଯଂ, ପାଚିତ୍ତି ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ;

ଅଞ୍ଞାତିକା ଭିକ୍ଖୁନିଯା, ଠପେତ୍ୱା ପାରିୱତ୍ତକଂ।

୩୯।

ଚୀୱରଂ ଦେତି ପାଚିତ୍ତି, ଚୀୱରଂ ସିବ୍ବତୋପି ଚ;

ଅତିରିତ୍ତଂ ଅକାରେତ୍ୱା, ପୱାରେତ୍ୱାନ ଭୁଞ୍ଜତୋ।

୪୦।

ଭିକ୍ଖୁଂ ଆସାଦନାପେକ୍ଖୋ, ପୱାରେତି ପୱାରିତଂ;

ଅନତିରିତ୍ତେନ ଭୁତ୍ତେ ତୁ, ପାଚିତ୍ତିଯମୁଦୀରିତଂ।

୪୧।

ସନ୍ନିଧିଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜେ, ୱିକାଲେ ଯାୱକାଲିକଂ;

ଭୁଞ୍ଜତୋ ୱାପି ପାଚିତ୍ତି, ଅଗିଲାନୋ ପଣୀତକଂ।

୪୨।

ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାନ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ସପ୍ପିଭତ୍ତାଦିକମ୍ପି ଚ;

ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଭୁଞ୍ଜେ, ଦନ୍ତକଟ୍ଠୋଦକଂ ୱିନା।

୪୩।

ତିତ୍ଥିଯସ୍ସ ଦଦେ କିଞ୍ଚି, ଭୁଞ୍ଜିତଙ୍କଂ ସହତ୍ଥତୋ;

ନିସଜ୍ଜଂ ୱାରହୋ କପ୍ପେ, ମାତୁଗାମେନ ଚେକତୋ।

୪୪।

ସୁରାମେରଯପାନେପି, ପାଚିତ୍ତିଯମୁଦୀରିତଂ;

ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକେ ଚାପି, ହସଧମ୍ମେପି ଚୋଦକେ।

୪୫।

ଅନାଦରେପି ପାଚିତ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁଂ ଭୀସଯତୋପି ୱା;

ଭଯାନକଂ କଥଂ କତ୍ୱା, ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱା ଭଯାନକଂ।

୪୬।

ଠପେତ୍ୱା ପଚ୍ଚଯଂ କିଞ୍ଚି, ଅଗିଲାନୋ ଜଲେଯ୍ୟ ୱା;

ଜୋତିଂ ଜଲାପଯେଯ୍ୟାପି, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯା।

୪୭।

କପ୍ପବିନ୍ଦୁମନାଦାଯ, ନୱଚୀୱରଭୋଗିନୋ;

ହସାପେକ୍ଖସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚୀୱରାଦିକଂ।

୪୮।

ଅପନେତ୍ୱା ନିଧେନ୍ତସ୍ସ, ନିଧାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ପନ;

ଞାନଂ ପାଣଂ ମାରେନ୍ତସ୍ସ, ତିରଚ୍ଛାନଗତମ୍ପି ଚ।

୪୯।

ଛାଦେତୁକାମୋ ଛାଦେତି, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଭିକ୍ଖୁନୋପି ଚ;

ଗାମନ୍ତରଗତସ୍ସାପି, ସଂୱିଧାଯିତ୍ଥିଯା ସହ।

୫୦।

ଭିକ୍ଖୁଂ ପହରତୋ ୱାପି, ତଲସତ୍ତିକମୁଗ୍ଗିରେ;

ଚୋଦେତି ୱା ଚୋଦାପେତି, ଗରୁକାମୂଲକେନପି।

୫୧।

କୁକ୍କୁଚ୍ଚୁପ୍ପାଦନେ ଚାପି, ଭଣ୍ଡନଞ୍ଚାଯୁପସ୍ସୁତିଂ;

ସୋତୁଂ ଭଣ୍ଡନଜାତାନଂ, ଯାତି ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯା।

୫୨।

ସଙ୍ଘସ୍ସ ଲାଭଂ ପରିଣାମିତଂ ତୁ,

ନାମେତି ଯୋ ତଂ ପରପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ;

ପୁଚ୍ଛଂ ଅକତ୍ୱାପି ଚ ସନ୍ତଭିକ୍ଖୁଂ,

ପାଚିତ୍ତି ଗାମସ୍ସ ଗତେ ୱିକାଲେତି।

୫। ପକିଣ୍ଣକନିଦ୍ଦେସୋ

୫୩।

ସଙ୍ଘିକଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ଯୋ, ଦେତି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଇସ୍ସରୋ;

ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ଯଥାୱତ୍ଥୁଂ, ଥେଯ୍ୟା ପାରାଜିକାଦିପି।

୫୪।

କୁସାଦିମଯଚୀରାନି, କମ୍ବଲଂ କେସୱାଲଜଂ;

ସମଯଂ ୱିନା ଧାରଯତୋ, ଲୂକପକ୍ଖାଜିନକ୍ଖିପଂ।

୫୫।

ସତ୍ଥକମ୍ମେ ୱତ୍ଥିକମ୍ମେ, ସଂ ନିମିତ୍ତଞ୍ଚ ଛିନ୍ଦତୋ;

ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ମନୁସ୍ସାନଂ, ମଂସାଦିଭୋଜନେପି ୱା।

୫୬।

କଦଲେରକକ୍କଦୁସ୍ସାନି , ପୋତ୍ଥକଂ ସବ୍ବନୀଲକଂ;

ସବ୍ବପୀତାଦିକଞ୍ଚାପି, ଧାରଯନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

୫୭।

ହତ୍ଥିସ୍ସୁରଗସୋଣାନଂ, ସୀହବ୍ଯଗ୍ଘଚ୍ଛଦୀପିନଂ;

ତରଚ୍ଛସ୍ସ ଚ ମଂସାଦିଂ, ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତକପ୍ପି ଚ।

୫୮।

ଅନାପୁଚ୍ଛିତମଂସଞ୍ଚ, ଭୁଞ୍ଜତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା;

ଯାତାନୁପୁବ୍ବଂ ହିତ୍ୱାନ, ଦକତିତ୍ଥାଦିକଂ ୱଜେ।

୫୯।

ସହସା ୱୁଟ୍ଠିଜ୍ୱାନ, ପୱିସେ ନିକ୍ଖମେୟ୍ଯ ୱା;

ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱକୁଟିକଂ, ୱିନା ଉକ୍କାସିକଂ ୱିସେ।

୬୦।

ନିଦ୍ଧୁନନ୍ତୋ କରେ ୱଚ୍ଚଂ, ଦନ୍ତକଟ୍ଠଞ୍ଚ ଖାଦଯଂ;

ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଦୋଣୀନଂ, ବହି ୱଚ୍ଚାଦିକଂ କରେ।

୬୧।

ଖରେନ ଚାୱଲେଖେୟ୍ଯ, କଟ୍ଠଂ ପାତେୟ୍ଯ କୂପକେ;

ଉହତଞ୍ଚ ନ ଧୋୱେୟ୍ଯ, ଉକ୍ଲାପଞ୍ଚ ନ ସୋଧଯେ।

୬୨।

ଦକକିଚ୍ଚଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ, କତ୍ୱା ‘‘ଚପୁଚପୂ’’ତି ଚ;

ଅନଚ୍ଛିଟ୍ଠୋୱ ଥେରେନ, ପାତିମୋକ୍ଖମ୍ପି ଉଦ୍ଦିସେ।

୬୩।

ଅନାପୁଚ୍ଛାଯ ପଞ୍ହସ୍ସ, କଥନେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେପି ଚ;

ସଜ୍ଝାଯକରଣେ ଦୀପ-ଜାଲନେ ୱିଜ୍ଝାପନେପି ଚ।

୬୪।

ୱାତପାନକୱାଟାନି, ୱିୱରେୟ୍ଯ ଥକେୟ୍ଯ ୱା;

ୱନ୍ଦନାଦିଂ କରେ ନଗ୍ଗୋ, ଗମନଂ ଭୋଜନାଦିକଂ।

୬୫।

ପରିକମ୍ମଂ କରେ କାରେ, ତିପଟିଚ୍ଛନ୍ନକଂ ୱିନା;

କାଯଂ ନହାଯଂ ଘଂସେୟ୍ଯ, କୁଟ୍ଟେ ଥମ୍ଭେ ତରୁମ୍ହି ୱା।

୬୬।

କୁରୁୱିନ୍ଦକସୁତ୍ତେନ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ କାଯତୋ;

ଅଗିଲାନୋ ବହାରାମେ, ଚରେୟ୍ଯ ସୌପାହନୋ।

୬୭।

ଉପାହନଂ ଯୋ ଧାରେତି, ସଵ୍ବନୀଲାଦିକମ୍ପି ଚ;

ନିମିତ୍ତଂ ଇଛିଯା ରତ୍ତୋ, ମୁଖଂ ଵା ଭିକ୍ଖୁଦାଯିଯା।

୬୮।

ଉଜ୍ଝାନସଞ୍ଞୀ ଅଞ୍ଞସ୍ସ, ପତ୍ତଂ ଵା ଅତ୍ତନୋ ମୁଖଂ;

ଆଦାସାଦିମ୍ହି ପସ୍ସେଯ୍ଯ, ଉଚ୍ଚାସନମହାସନେ।

୬୯।

ନିସଜ୍ଜାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ, ଦୁକ୍କଟଂ ଵନ୍ଦନେପି ଚ;

ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁପସମ୍ପନ୍ନ-ନାନାସଂଵାସକାଦିନଂ।

୭୦।

ଏକତୋ ପଣ୍ଡକିତ୍ଥୀହି, ଉଭତୋବ୍ଯଞ୍ଜନେନ ଵା;

ଦୀଘାସନେ ନିସୀଦେଯ୍ଯ, ଅଦୀଘେ ଆସନେ ପନ।

୭୧।

ଅସମାନାସନିକେନ, ମଞ୍ଚପୀଠେ ସଯେଯ୍ଯ ଵା;

କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥଂ ଦଦତୋ, ଫଲପୁପ୍ଫାଦିକମ୍ପି ଚ।

୭୨।

ଗନ୍ଥିମାଦିଂ କରେ କାରେ, ଜିନଵାରିତପଚ୍ଚଯେ;

ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯ ଅବ୍ଯତ୍ତୋ, ଅନିସ୍ସାଯ ଵସେଯ୍ଯ ଵା।

୭୩।

ଅନୁଞ୍ଞାତେହି ଅଞ୍ଞସ୍ସ, ଭେସଜ୍ଜଂ ଵା କରେ ଵଦେ;

କରେ ସାପତ୍ତିକୋ ଭିକ୍ଖୁ, ଉପୋସଥପଵାରଣଂ।

୭୪।

ଦ୍ଵାରବନ୍ଧାଦିକେ ଠାନେ, ପରିଵତ୍ତକଵାଟକଂ;

ଅପିଧାଯ ୱିନାଭୋଗଂ, ନିଯୋଗଂ ୱା ସଯେ ଦିୱା।

୭୫।

ଧଞ୍ଞଞ୍ଞିହିରୂପରତନଂ, ଆୱୁଧିହିପସାଧନଂ;

ତୂରିଯଭଣ୍ଡଂ ଫଲଂ ରୁକ୍ଖେ, ପୁବ୍ବଣ୍ଣାଦିଞ୍ଚ ଆମସେ।

୭୬।

ସସିତ୍ଥୋଦକତେଲେହି, ଫଣହତ୍ଥଫଣେହି ୱା;

କେସମୋସଣ୍ଠନେକସ୍ମିଂ, ଭାଜନେ ଭୋଜନେପି ଚ।

୭୭।

ଏକତ୍ଥରଣପାୱୁରଣା, ସଯେଯ୍ୟୁଂ ଦ୍ୱେକମଞ୍ଚକେ;

ଦନ୍ତକଟ୍ଠଞ୍ଚ ଖାଦେଯ୍ୟ, ଅଧିକୂନଂ ପମାଣତୋ।

୭୮।

ଯୋଜେତି ୱା ଯୋଜାପେତି, ନଚ୍ଚଂ ଗୀତଞ୍ଚ ୱାଦିତଂ;

ଦସ୍ସନଂ ସୱନଂ ତେସଂ, କରୋନ୍ତସ୍ସ ଚ ଦୁକ୍କଟଂ।

୭୯।

ୱୀହାଦିରୋପିମେ ଚାପି, ବହିପାକାରକୁଟ୍ଟକେ;

ୱଚ୍ଚାଦିଛଡ୍ଡନାଦିମ୍ହି, ଦୀଘକେସାଦିଧାରଣେ।

୮୦।

ନଖମଟ୍ଠକରଣାଦିମ୍ହି, ସମ୍ବାଧେ ଲୋମହାରଣେ;

ପରିକମ୍ମକତଂ ଭୂମିଂ, ଅକ୍କମେ ସୌପାହନୋ।

୮୧।

ଅଧୋତଅଲ୍ଲପାଦେହି, ସଙ୍ଘିକଂ ମଞ୍ଚପୀଠକଂ;

ପରିକମ୍ମକତଂ ଭିତ୍ତିଂ, ଆମସନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।

୮୨।

ସଙ୍ଘାଟିଯାପି ପଲ୍ଲତ୍ଥେ, ଦୁପ୍ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ ଚୀୱରଂ;

ଅକାଯବନ୍ଧନୋ ଗାମଂ, ୱଜେ କତ୍ୱାନ ୱଚ୍ଛକଂ।

୮୩।

ନାଚମେଯ୍ୟ ଦକେ ସନ୍ତେ, ସମାଦେଯ୍ୟ ଅକପ୍ପିଯେ;

ଦେସନାରୋଚନାଦିମ୍ହି, ସଭାଗାପତ୍ତିଯାପି ଚ।

୮୪।

ନ ୱସେ ୱସ୍ସଂ ୱିସଂୱାଦେ, ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ପଟିସ୍ସୱଂ;

ୱସ୍ସଂ ୱସିତ୍ୱା ଗମନେ, ଅନନୁଞ୍ଞାତକିଚ୍ଚତୋ।

୮୫।

ୱିନାପଦଂ ତରୁସ୍ସୁଦ୍ଧଂ, ପୋରିସମ୍ହାଭିରୂହଣେ;

ଅପରିସ୍ସାୱନୋଦ୍ଧାନଂ, ୱଜେ ତଂ ଯାଚତୋ ନ ଦେ।

୮୬।

ଅତ୍ତନୋ ଘାତନେ ଇତ୍ଥି-ରୂପାଦିଂ କାରଯେଯ୍ୟ ୱା;

ହିତ୍ୱା ମାଲାଦିକଂ ଚିତ୍ତଂ, ଜାତକାଦିଂ ସଯଂ କରେ।

୮୭।

ଭୁଞ୍ଜନ୍ତମୁଟ୍ଠପେ ତସ୍ସ, ସାଲାଦୀସୁ ନିସୀଦତୋ;

ୱୁଡ୍ଢାନଂ ପନ ଓକାସଂ, ଅଦତ୍ୱା ୱାପି ଦୁକ୍କଟଂ।

୮୮।

ଯାନାଦିମଭିରୂହେଯ୍ୟ, କଲ୍ଲକୋ ରତନତ୍ତଯଂ;

ଆରବ୍ଭ ୱଦେ ଦୱଞ୍ଚ-ପରିସାଯୋପଲାଲନେ।

୮୯।

କାଯାଦିଂ ୱିୱରିତ୍ୱାନ, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ନ ଦସ୍ସଯେ;

ୱାଚେ ଲୋକାଯତଂ ପଲିତଂ, ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ ଗଣ୍ହାପେଯ୍ୟ ୱା।

୯୦।

ଯନ୍ତ କହଚି ପେଠଆଯଂ, ଭୁଞ୍ଜତୋ ପଓହତ୍ତକୋ;

ୱାତପାନକୱାଟଂ ୱା, ପଣାମେ ସୋଦକମ୍ପି ଚ।

୯୧।

ଉଣ୍ହେଯ୍ଯ ପଟିସାମେଯ୍ଯ, ଅତିଉଣ୍ହେଯ୍ଯ ୱୋଦକଂ;

ଠପେଯ୍ଯ ଭୂମିଯଂ ପତ୍ତଂ, ଅଙ୍କେ ୱା ମଞ୍ଚପୀଠକେ।

୯୨।

ମିଦ୍ଧନ୍ତେ ପରିଭଣ୍ଡନ୍ତେ, ପାଦେ ଛତ୍ତେ ଠପେତି ୱା;

ଚଲକାଦିଂ ଠପେ ପତ୍ତଂ, ପତ୍ତେ ୱା ହତ୍ଥଧୋୱନେ।

୯୩।

ପତ୍ତେନ ନୀହରନ୍ତସ୍ସ, ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠମୁଦକମ୍ପି ଚ;

ଅକପ୍ପିଯମ୍ପି ପତ୍ତଂ ୱା, ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯ ଦୁକ୍କଟଂ।

୯୪।

ୱଦେ ‘‘ଜୀୱା’’ତି ଖିପିତେ, ନ ସିକ୍ଖତି ଅନାଦରୋ;

ପରିମଣ୍ଡଲକାଦିମ୍ହି, ସେଖିଯେ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା।

୯୫।

ଯୋ ଭଣ୍ଡଗାରେ ପଯୁତୋୱ ଭଣ୍ଡକଂ,

ମାତୂନ ପାଟିତ୍ତିଯମସ୍ସ ଗୋପଯେ;

ଦୱାଯ ହୀନେନପି ଜାତିଆଦିନା,

ୱଦେଯ୍ଯ ଦୁବ୍ଭାସିତମୁତ୍ତମମ୍ପି ଯୋତି।

୬। ୱତ୍ତାଦିକଣ୍ଡନିଦ୍ଦେସୋ

୯୬।

ଉପଜ୍ଝାଚରିଯୱତ୍ତଞ୍ଚ, ଗମିକାଗନ୍ତୁକମ୍ପି ଚ;

ସେନାସନାଦିୱତ୍ତଞ୍ଚ, କାତଙ୍ଗଂ ପିଯସୀଲିନା।

୯୭।

ହତ୍ଥପାସେ ଠିତୋ କିଞ୍ଚି, ଗହିତଙ୍ଙ ଦଦେ ତିଧା;

ଗହେତୁକାମୋ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ, ଦ୍ୱିଧାଯଂ ସମ୍ପଟିଗ୍ଗହୋ।

୯୮।

ସଙ୍ଘାଟିମୁତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ, ତଥା ଅନ୍ତରୱାସକଂ;

‘‘ଏତଂ ଇମଂ ଅଧିଟ୍ଠାମି’’, ତଥା ‘‘ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାମି’’ତି।

୯୯।

‘‘ଇମଂ ଇମାନି ଏତାନି, ଏତମ୍ପି ଚୀୱର’’ନ୍ତି ୱା;

‘‘ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଆନୀ’’ତି, ତଥା ‘‘ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାମି’’ତି।

୧୦୦।

‘‘ଏତଂ ଇମଂ ଅଧିଟ୍ଠାମି, ପତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାମି’’ତି;

ଏୱଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରେଧିଟ୍ଠେ, ଚୀୱରାଦିଂ ଯଥାୱିଧି।

୧୦୧।

ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ୱିନା ସେସା, ସଚିତ୍ତା ଗରୁକନ୍ତିମା;

ଅଚ୍ଛିନ୍ନଂ ପରିଣତଂ ହିତ୍ୱା, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯମଚିତ୍ତକଂ।

୧୦୨।

ପଦସୋଧମ୍ମଂ ଦୁୱେ ସେୟ୍ୟା, ଇତ୍ଥିଯା ଧମ୍ମଦେସନା;

ଦୁୱେ ସେନାସନାନୀପି, ସିବ୍ବନଂ ଚୀୱରସ୍ସପି।

୧୦୩।

ପୱାରିତଂ ସୁରାପାନଂ, ପଞ୍ଚସନ୍ନିଧିଆଦିକଂ;

ଜୋତିନୁଜ୍ଜାଲନଞ୍ଚେୱ, କପ୍ପବିନ୍ଦୁମନାଦିକଂ;

ଗାମପ୍ପୱେସନନ୍ତେତେ, ପାଚିତ୍ତୀସୁ ଅଚିତ୍ତକା।

୧୦୪।

ପକିଣ୍ଣକେସୁ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ-କତଂ ହିତ୍ୱାଞ୍ଞମଂସକଂ;

ଏକହରଣପାୱୁରଣଂ, ଏକମଞ୍ଚେ ତୁୱଟ୍ଟନଂ;

ଏକତୋ ଭୁଞ୍ଜନଞ୍ଚାପି, ନଚ୍ଚଗୀତାଦିସଉପି।

୧୦୫।

ଅକାଯବନ୍ଧନଞ୍ଚାପି , ପଉହତ୍ଥକୱାଟକଂ;

ଅଚିତ୍ତକମିଦଂ ସବ୍ବଂ, ସେସମେତ୍ଥ ସଚିତ୍ତକଂ।

୧୦୬।

ୱୀତିକ୍କମନଚିତ୍ତେନ, ସଚିତ୍ତକମଚିତ୍ତକଂ;

ପଞ୍ଞତ୍ତିଜାନନେନାପି, ୱଦନ୍ତାଚରିଯା ତଥା।

୧୦୭।

ପୁବ୍ବକରଣାଦିକଂ କତ୍ୱା, ଉପୋସଥସ୍ସୱାରଣଂ;

ନୱଧା ଦୀପିତଂ ସବ୍ବଂ, କାତବ୍ବଂ ପିଯସୀଲିନା।

୧୦୮।

ସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ପଦୀପୋ ଚ, ଉଦକଂ ଆସନେନ ଚ;

ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତାନି, ପୁବ୍ବକରଣନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୧୦୯।

ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଉତୁକ୍ଖାନଂ , ଭିକ୍ଖୁଗଣନା ଚ ଓୱାଦୋ;

ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତାନି, ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୧୧୦।

ଉପୋସଥୋ ଯାୱତିକା ଚ ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା,

ସଭାଗାପତ୍ତିଯୋ ଚ ନ ୱିଜ୍ଜନ୍ତି;

ୱଜ୍ଜନୀଯା ଚ ପୁଗ୍ଗଲା ତସ୍ମିଂ ନ ହୋନ୍ତି,

ପତ୍ତକଲ୍ଲନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୧୧୧। ପୁବ୍ବକରଣପୁବ୍ବକିଚ୍ଚାନି ସମାପେତ୍ୱା ଦେସିତାପତ୍ତିକସ୍ସ ସମଗ୍ଗସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିତୁଂ ଆରାଧନଂ କରୋମ।

୧୧୨।

ପାରିସୁଦ୍ଧିଅଧିଟ୍ଠାନ-ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୱସା ତିଧା;

ଗଣପୁଗ୍ଗଲସଙ୍ଘା ଚ, ତଂ କରେଯ୍ୟୁଂ ଯଥାକ୍କମଂ।

୧୧୩।

ଚାତୁଦ୍ଦସୋ ପନ୍ନରସୋ, ସାମଗ୍ଗୀ ଦିନତୋ ତିଧା;

ଦିନପୁଗ୍ଗଲକତ୍ତବ୍ବା-କାରତୋ ତେ ନୱେରିତା।

୧୧୪।

ତଯୋ ତଯୋତି କତ୍ୱାନ, ଦିନପୁଗ୍ଗଲଭେଦତୋ;

ତେୱାଚୀଦ୍ୱେକୱାଚୀତି, ନୱ ୱୁତ୍ତା ପୱାରଣା।

୧୧୫।

କତ୍ତିକନ୍ତିମପକ୍ଖମ୍ହା, ହେମଂ ଫଗ୍ଗୁନପୁଣ୍ଣମା;

ତସ୍ସ ଅନ୍ତିମପକ୍ଖମ୍ହା, ଗିମ୍ହଂ ଆସାଳ୍ହିପୁଣ୍ଣମା;

ୱସ୍ସକାଲଂ ତତୋ ସେସଂ, ଚତୁୱୀସତୁପୋସଥା।

୧୧୬।

ଚାତୁଦ୍ଦସା ଛ ଏତେସୁ, ପକ୍ଖା ତତିଯସତ୍ତମା;

ଞେଯ୍ୟା ପନ୍ନରସା ସେସା, ଅଟ୍ଠାରସ ଉପୋସଥା।

୧୧୭। ''ଛନ୍ଦଂ ଦମ୍ମି, ଛନ୍ଦଂ ମେ ହର, ଛନ୍ଦଂ ମେ ଆରୋଚେହୀ''ତି ଛନ୍ଦଂ ଦାତବ୍ବଂ।

୧୧୮। ''ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଦମ୍ମି, ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ମେ ହର, ପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ମେ ଆରୋଚେହୀ''ତି ପାରିସୁଦ୍ଧି ଦାତବ୍ବା।

୧୧୯। ''ପୱାରଣଂ ଦମ୍ମି, ପୱାରଣଂ ମେ ହର, ପୱାରଣଂ ମେ ଆରୋଚେହି, ମମତ୍ଥାଯ ପୱାରେହୀ''ତି ପୱାରଣା ଦାତବ୍ବା।

୧୨୦। ଆପତ୍ତିଦେସକେନ ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମ୍ବହୁଲା ନାନାୱତ୍ଥୁକା ଆପତ୍ତିଯୋ ଆପଜ୍ଜିଂ, ତା ତୁମ୍ହମୂଲେ ପଟିଦେସେମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତେନ ''ପସ୍ସସି, ଆୱୁସୋ, ତା ଆପତ୍ତିଯୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ଆମ, ଭନ୍ତେ, ପସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ପୁନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତେନ ''ଆଯତିଂ, ଆୱୁସୋ, ସଂୱରେଯ୍ୟାସୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ସାଧୁ, ସୁଟ୍ଠୁ, ଭନ୍ତେ ସଂୱରିସ୍ସାମୀ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ଦେସେତବ୍ବଂ।

୧୨୧। ୱେମତିଂ ଆରୋଚେନ୍ତେନ ''ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମ୍ବହୁଲାସୁ ନାନାୱତ୍ଥୁକାସୁ ଆପତ୍ତୀସୁ ୱେମତିକୋ, ଯଦା ନିବ୍ବେମତିକୋ ଭୱିସ୍ସାମି, ତଦା ତା ଆପତ୍ତିଯୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ଆରୋଚେତବ୍ବଂ।

୧୨୨। ''ଅଜ୍ଜ ମେ ଉପୋସଥୋ 'ପନ୍ନରସୋ, ଚାତୁଦ୍ଦସୋ'ତି ୱା ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ପୁଗ୍ଗଲେନ ଅଧିଟ୍ଠାନୁପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ।

୧୨୩। ଦ୍ୱୀସୁ ପନ ଥେରେନ ''ପରିସୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ ଆୱୁସୋ, 'ପରିସୁଦ୍ଧୋ'ତି ମଂ ଧାରେହୀ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ନୱକେନପି ତଥେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

‘‘ଭନ୍ତେ, ଧାରେଥା’’ତି ୱଚନଂ ୱିସେସୋ।

୧୨୪। ତୀସୁ ପନ ‘‘ସୁଣନ୍ତୁ ମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତା, ଅଜ୍ଜୁପୋସଥୋ ପନ୍ନରସୋ, ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ମଯଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରେଯ୍ୟାମା’’ତି ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ପଟିପାଟିଯା ୱୁଡ୍ଢତରେନ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ।

୧୨୫। ‘‘ଅଜ୍ଜ ମେ ପୱାରଣା ‘ଚାତୁଦ୍ଦସୀ, ପନ୍ନରସୀ’ତି ୱା ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ଏକେନ ପୱାରେତବ୍ବଂ।

୧୨୬। ଦ୍ୱୀସୁ ପନ ଥେରେନ ‘‘ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ପୱାରେତବ୍ବଂ। ନୱକେନାପି ତଥେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ‘‘ଭନ୍ତେ’’ତି ୱଚନଂ ୱିସେସୋ।

୧୨୭। ତୀସୁ ୱା ଚତୂସୁ ୱା ପନ ‘‘ସୁଣନ୍ତୁ ମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତା, ଅଜ୍ଜ ପୱାରଣା ପନ୍ନରସୀ, ଯଦାଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ମଯଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ପୱାରେଯ୍ୟାମା’’ତି ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ଥେରେନ ‘‘ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ପୱାରେତବ୍ବଂ। ନୱକେହିପି ତଥେୱ ପଟିପାଟିଯା ପୱାରେତବ୍ବଂ। ‘‘ଭନ୍ତେ’’ତିୱଚନଂ ୱିସେସୋ।

୧୨୮। ଚତୂହି ଅଧିକେସୁ ପନ ‘‘ସୁଣାତୁ ମେ ଆୱୁସୋ ସଙ୍ଘୋ, ଅଜ୍ଜ ପୱାରଣା ପନ୍ନରସୀ, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ପୱାରେଯ୍ୟା’’ତି ଞତ୍ତିଂ ଠପେତ୍ୱା ୱୁଡ୍ଢତରେନ ‘‘ସଙ୍ଘଂ, ଆୱୁସୋ, ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ପୱାରେତବ୍ବଂ। ନୱକେହିପି ତଥେୱ ପଟିପାଟିଯା ‘‘ସଙ୍ଘଂ, ଭନ୍ତେ, ପୱାରେମି ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ୱା ପୱାରେତବ୍ବଂ।

ମୂଲସିକ୍ଖା ନିଟ୍ଠିତା।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ମୂଲସିକ୍ଖା-ଟୀକା

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥା

ସବ୍ବକାମଦଦଂ ସବ୍ବରତନେ ରତନତ୍ତଯଂ;

ଉତ୍ତମଂ ଉତ୍ତମତରଂ, ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ୱନ୍ଦନାରହଂ।

ଚରଣେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ଆଚରିଯାନଂ ସିରଂ ମମ;

ଠପେତ୍ୱାନ କରିସ୍ସାମି, ମୂଲସିକ୍ଖତ୍ଥୱଣ୍ଣନଂ।

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥାୱଣ୍ଣନା

ତତ୍ଥାଦୋ ତାୱ ସବ୍ବସକ୍କତସ୍ସ ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ପଣାମଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ନତ୍ୱା ନାଥ’’ନ୍ତ୍ୟାଦି। ନାଥଂ ଚତୂହି ନାଥଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ନତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଆଦୋ ଆଦିମ୍ହି ଉପସମ୍ପନ୍ନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନୱକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଅଧୁନା ପବ୍ବଜିତେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ମୂଲଭାସାଯ ମାଗଧଭାସାଯ ସିକ୍ଖିତୁଂ ସମାସତୋ ସଙ୍ଖେପେନ ମୂଲସିକ୍ଖଂ ଅହଂ ପୱକ୍ଖାମୀତି ପିଣ୍ଡତ୍ଥୋ।

ଅଯଂ ପନ ଅୱଯୱତ୍ଥୋ – ନତ୍ୱାତି ତନ୍ନିନ୍ନତପ୍ପୋଣତପ୍ପବ୍ଭାରୋ ହୁତ୍ୱା କାଯୱଚୀମନୋଦ୍ୱାରେହି ୱନ୍ଦିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ନାଥତୀତି ନାଥୋ, ୱେନେଯ୍ୟାନଂ ହିତସୁଖଂ ମେତ୍ତାଯନୱସେନ ଆସୀସତି ପତ୍ଥେତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ଅଥ ୱା ନାଥତି ୱେନେଯ୍ୟଗତେ କିଲେସେ ଉପତାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ନାଥତି ୱା ଯାଚତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଗୱା ହି ‘‘ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖେଯ୍ୟା’’ତିଆଦିନା (ଅ। ନି। ୮।୭) ସତ୍ତାନଂ ତଂ ତଂ ହିତପ୍ପଟିପତ୍ତିଂ ଯାଚିତ୍ୱାପି କରୁଣାଯ ସମୁସ୍ସାହିତୋ ତେ ତତ୍ଥ ନିଯୋଜେତି। ପରମେନ ୱା ଚିତ୍ତିସ୍ସରିଯେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ସବ୍ବସତ୍ତେ ଈସତି ଅଭିଭୱତୀତି ପରମିସ୍ସରୋ ଭଗୱା ‘‘ନାଥୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସବ୍ବୋ ଚାଯମତ୍ଥୋ ସଦ୍ଦସତ୍ଥାନୁସାରତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପୱକ୍ଖାମୀତି ପକାରେନ କଥେସ୍ସାମି। ମୂଲସିକ୍ଖାତି ଅଧିସୀଲଅଧିଚିତ୍ତଅଧିପଞ୍ଞାୱସେନ ତିସ୍ସୋପି ସିକ୍ଖା, ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତଭାୱସାଧନଟ୍ଠେନ ମୂଲା ଚ ସା ସିକ୍ଖିତବ୍ବତୋ ସିକ୍ଖା ଚାତି ମୂଲସିକ୍ଖା। ଗନ୍ଥୱସେନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତଦ୍ଦୀପନୋ ଗନ୍ଥୋ ‘‘ମୂଲସିକ୍ଖା’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୀଲଂ, କତମଂ ଅଧିସୀଲଂ, କତମଂ ଚିତ୍ତଂ, କତମଂ ଅଧିଚିତ୍ତଂ, କତମା ପଞ୍ଞା, କତମା ଅଧିପଞ୍ଞାତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ପଞ୍ଚଙ୍ଗଅଟ୍ଠଙ୍ଗଦସଙ୍ଗସୀଲଂ ତାୱ ସୀଲମେୱ। ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲଂ ପନ ‘‘ଅଧିସୀଲ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଞ୍ହି ସୂରିଯୋ ୱିଯ ପଜ୍ଜୋତାନଂ, ସିନେରୁ ୱିଯ ପବ୍ବତାନଂ ସବ୍ବଲୋକିଯସୀଲାନଂ ଅଧିକଞ୍ଚେୱ ଉତ୍ତମଞ୍ଚ। ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରତୋପି ଚ ମଗ୍ଗଫଲସମ୍ପଯୁତ୍ତମେୱ ସୀଲଂ ଅଧିସୀଲଂ, ତଂ ପନ ଇଧ ନାଧିପ୍ପେତଂ। ନ ହି ତଂ ସିକ୍ଖନ୍ତୋ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱତି। କାମାୱଚରାନି ପନ ଅଟ୍ଠ କୁସଲଚିତ୍ତାନି, ଲୋକିଯଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଚିତ୍ତାନି ଚ ଏକଜ୍ଝଂ କତ୍ୱା ଚିତ୍ତମେୱ। ୱିପସ୍ସନାପାଦକଂ ଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଚିତ୍ତଂ ପନ ‘‘ଅଧିଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଞ୍ହି ସବ୍ବଲୋକିଯଚିତ୍ତାନଂ ଅଧିକଞ୍ଚେୱ ଉତ୍ତମଞ୍ଚ। ତତୋପି ଚ ମଗ୍ଗଫଲଚିତ୍ତମେୱ ଅଧିଚିତ୍ତଂ, ତଂ ପନ ଇଧ ନାଧିପ୍ପେତଂ। ନ ହି ତଂ ସିକ୍ଖନ୍ତୋ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱତି। ‘‘ଅତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠ’’ନ୍ତିଆଦିନଯପ୍ପୱତ୍ତଂ କମ୍ମସ୍ସକତାଞାଣଂ ପଞ୍ଞା, ତିଲକ୍ଖଣାକାରପରିଚ୍ଛେଦକଂ ପନ ୱିପସ୍ସନାଞାଣଂ ‘‘ଅଧିପଞ୍ଞା’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସା ହି ସବ୍ବଲୋକିଯପଞ୍ଞାନଂ ଅଧିକା ଚେୱ ଉତ୍ତମା ଚ। ତତୋପି ଚ ମଗ୍ଗଫଲପଞ୍ଞାୱ ଅଧିପଞ୍ଞା, ସା ପନ ଇଧ ନାଧିପ୍ପେତା। ନ ହି ତଂ ସିକ୍ଖନ୍ତୋ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱତି।

ତାସୁ ତୀସୁ ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖା ଚାରିତ୍ତୱାରିତ୍ତୱସେନ ଦୁୱିଧମ୍ପି ସୀଲଂ ଯଥାନୁସିଟ୍ଠଂ ପଟିପଜ୍ଜମାନେନ, ତପ୍ପଟିପକ୍ଖେ କିଲେସେ ତଦଙ୍ଗପ୍ପହାନୱସେନ ପଜହନ୍ତେନ ସିକ୍ଖିତବ୍ବା। ଅଧିଚିତ୍ତସିକ୍ଖା ଯଥାୱୁତ୍ତେସୁ ଆରମ୍ମଣେସୁ ଅଭିଯୋଗୱସେନ ଝାନପ୍ପଟିପକ୍ଖାନଂ ନୀୱରଣଗଣାନଂ ୱିକ୍ଖମ୍ଭନପ୍ପହାନଂ କୁରୁମାନେନ ସିକ୍ଖିତବ୍ବା। ଅଧିପଞ୍ଞାସିକ୍ଖା ପନ ଯଥାନୁରୂପଂ ତଦଙ୍ଗପ୍ପହାନସମୁଚ୍ଛେଦୱସେନ ସାନୁସଯେ କିଲେସେ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତେନ ସିକ୍ଖିତବ୍ବା। ତସ୍ମା ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତଭାୱସାଧନଟ୍ଠେନ ମୂଲା ଚ ସା ସିକ୍ଖିତବ୍ବତୋ ସିକ୍ଖା ଚାତି ମୂଲସିକ୍ଖା, କମ୍ମୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ‘‘ମୂଲସିକ୍ଖ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ସମାସୀଯତେ ସଙ୍ଖିପୀଯତେତି ସମାସୋ, ତତୋ ସମାସତୋ। ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନ ଅକୁପ୍ପେନ ଠାନାରହେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋତି

ଭିକ୍ଖୁ। ତତ୍ଥ ସଦ୍ଦନ୍ତିମେନ ପରିଯାୟେନ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗକରଣୀୟେ କମ୍ମେ ଯାୱତିକା ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା, ତେସଂ ଆଗତତ୍ତା, ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦସ୍ସ ଆହଟତ୍ତା, ସମ୍ମୁଖୀଭୂତାନଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସନତୋ ଏକସ୍ମିଂ କମ୍ମେ ସମଗ୍ଗଭାୱଂ ଉପଗତେନ ସଙ୍ଘେନ ତୀହି ଅନୁସ୍ସାୱନାହି ଏକାୟ ଞତ୍ତିୟା କାତବ୍ବକମ୍ମସଙ୍ଖାତେନ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ ଧମ୍ମିକେନ ୱିନୟକମ୍ମେନ ୱତ୍ଥୁଞତ୍ତିଅନୁସ୍ସାୱନସୀମାପରିସାସମ୍ପତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଅକୋପେତବ୍ବତଂ, ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତବ୍ବତଂ ଉପଗତେନ ଠାନାରହେନ କାରଣାରହେନ ସତ୍ଥୁସାସନାରହେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ନାମ, ଉପରିଭାୱଂ ସମାପନ୍ନୋ ପତ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଭିକ୍ଖୁଭାୱୋ ହି ଉପରିଭାୱୋ। ତଞ୍ଚେସ ଯଥାୱୁତ୍ତେନ କମ୍ମେନ ସମାପନ୍ନତ୍ତା ''ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା। ଊନପଞ୍ଚୱସ୍ସତାୟ ନୱକୋ, ତେନ ନୱକେନ ଅଧୁନା ପବ୍ବଜିତେନ, ଅଚିରପବ୍ବଜିତେନାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଆଦୋତି ଆଦିମ୍ହିୟେୱାତି ଅତ୍ଥୋ, ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାୟାତି ୱା। ଅପି ଚ ଥେରୋ ''ଆଦୋ''ତି ୱଚନେନ ସଦ୍ଧାପବ୍ବଜିତାନଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ଆଲସିୟଦୋସେନ, ଅପ୍ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତାନଂ ଅଞ୍ଞାଣଦୋସେନ ଚ ଅଞ୍ଞଥା ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତାନଂ ସଂୱେଗଂ ଜନେତି। କଥଂ? ଅତିଦୁଲ୍ଲଭଂ ଖଣଂ ସମୱାୟଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ତଙ୍ଖଣଂ ନ କୁସୀତେନ ୱା ନିରତ୍ଥକକଥାପସୁତେନ ୱା ୱୀତିନାମେତବ୍ବଂ, କିଂ କାତବ୍ବଂ? ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାୟ ନିରନ୍ତରମେୱ ତୀସୁ ସିକ୍ଖାସୁ ଆଦରୋ ଜନେତବ୍ବୋତି।

''ସା ମାଗଧୀ ମୂଲଭାସା, ନରା ଯାୟାଦିକପ୍ପିକା;

ବ୍ରହ୍ମାନୋ ଚସ୍ସୁତାଲାପା, ସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଚାପି ଭାସରେ''ତି। –

ୱଚନତୋ ମୂଲଭାସାୟାତି ମାଗଧମୂଲାୟ ଭାସାୟ, ସଭାୱନିରୁତ୍ତିୟା ଭାସାୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସିକ୍ଖିତୁନ୍ତି ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତୁଂ।

୧। ପାରାଜିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧। ଇଦାନି ସବ୍ବସିକ୍ଖାନଂ ପନ ମୂଲଭୂତତ୍ତା ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖାୱ ପଠମଂ ୱୁତ୍ତା, ତତ୍ରାପି ମହାସାୱଜ୍ଜତ୍ତା, ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜୱସେନ ପୱତ୍ତନତୋ ଚ ସବ୍ବପଠମଂ ପାରାଜିକଂ ଜାନିତବ୍ବନ୍ତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ସଂ ନିମିତ୍ତ''ନ୍ତ୍ୟାଦିମାହ। ତତ୍ଥ ମଗ୍ଗତ୍ତୟେ ସଂ ନିମିତ୍ତଂ ପୱେସେନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଚୁତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସଂ ନିମିତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ, ସଦ୍ଦନ୍ତିମେନ ପରିଚ୍ଛେଦେନ ଏକତିଲବୀଜମତ୍ତମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଭିକ୍ଖୂତି ଅନିକ୍ଖିତ୍ତସିକ୍ଖୋ। ମଗ୍ଗତ୍ତୟେତି ଏତ୍ଥ ମନୁସ୍ସାମନୁସ୍ସତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ୱସେନ ତିସ୍ସୋ ଇତ୍ଥିୟୋ, ତୟୋ ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକା, ତୟୋ ପଣ୍ଡକା, ତୟୋ ପୁରିସାତି ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁଭୂତାନଂ ନିମିତ୍ତାନଂ ନିସ୍ସୟା ଦ୍ୱାଦସ ସତ୍ତା ହୋନ୍ତି। ତେସଂ ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱମୁଖମଗ୍ଗୱସେନ ତୟୋ ମଗ୍ଗା। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିୟା ତୟୋ, ଅମନୁସ୍ସିତ୍ଥିୟା ତୟୋ, ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥିୟା ତୟୋତି ନୱ , ତଥା ମନୁସ୍ସୁଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକାଦୀନଂ। ମନୁସ୍ସପଣ୍ଡକାଦୀନଂ ପନ ୱଚ୍ଚମୁଖମଗ୍ଗୱସେନ ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେତି ଛ, ତଥା ମନୁସ୍ସପୁରିସାଦୀନନ୍ତି ସବ୍ବେସଂ ୱସେନ ତିଂସ ମଗ୍ଗା ହୋନ୍ତି। ତେ ସବ୍ବେ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଇଧ ''ମଗ୍ଗତ୍ତୟେ''ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ ମଗ୍ଗତ୍ତୟେ, ଦ୍ୱାଦସନ୍ନଂ ସତ୍ତାନଂ ତୀସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ମଗ୍ଗେତି ଅତ୍ଥୋ। ଚୁତୋତି ସଙ୍କତ୍ତା ୱା ବ୍ରହ୍ମତ୍ତା ୱା ଚୁତସତ୍ତୋ ୱିୟ ସାସନତୋ ଚୁତୋ ହୋତି, ପାରାଜିକୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଇଦାନି ପୱେସନଂ ନାମ ନ କେୱଲଂ ଅତ୍ତୁପକ୍କମେନେୱ ହୋତି, ପରୂପକ୍କମେନାପି ହୋତି, ତତ୍ଥାପି ସେୱନଚିତ୍ତେ ସତି ପାରାଜିକୋ ହୋତୀତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ''ପୱେସନା''ଦ୍ୟାଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ପୱେସନଟ୍ଠିତୌଦ୍ଧରଣପୱିଟ୍ଠକ୍ଖଣେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଖଣଂ ଚେପି ସାଦିୟଂ ସାଦିୟନ୍ତୋ ସଚେପି ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ସେୱନଚିତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାପେନ୍ତୋ, ଚୁତୋ ପାରାଜିକୋ ହୋତି। ଯୋ ପନ ସବ୍ବସୋ ଅସାଦିୟନ୍ତୋ ଆସୀୱିସମୁଖଂ ଅଙ୍ଗାରକାସୁଂ ପୱିଟ୍ଠଂ ୱିୟ ଚ ମଞ୍ଞତି, ସୋ ନିପ୍ପରାଧୋ ହୋତି। ଏତ୍ଥ ପନ ଠିତଂ ନାମ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସମୟପ୍ପତ୍ତଂ। ପଠମପାରାଜିକଂ।

୨-୭। ଇଦାନି ଦୁତିୟଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଅଦିନ୍ନଂ ମାନୁସଂ ଭଣ୍ଡ''ନ୍ତ୍ୟାଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଦିନ୍ନଂ ମାନୁସଂ ଗରୁକଂ ଭଣ୍ଡଂ ପଞ୍ଚୱୀସାୱହାରେସୁ ଯେନ କେନଚି ଅୱହାରେନ ଆଦିୟନ୍ତୋ ଚୁତୋ ଭୱେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅଦିନ୍ନନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ପରପରିଗ୍ଗହିତଂ ସସ୍ସାମିକଂ ଭଣ୍ଡଂ, ତଂ ତେହି ସାମିକେହି କାୟେନ ୱା ୱାଚାୟ ୱା ନ ଦିନ୍ନନ୍ତି ଅଦିନ୍ନଂ, ଅନିସ୍ସଟ୍ଠଂ ଅପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ରକ୍ଖିତଂ ଗୋପିତଂ ମମାୟିତଂ ପରପରିଗ୍ଗହିତଂ। ମନୁସ୍ସସ୍ସ ଇଦନ୍ତି ମାନୁସଂ, ମନୁସ୍ସସନ୍ତକଂ, ''ଭଣ୍ଡ''ନ୍ତିମିନା ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣଂ । ଥେୟ୍ୟାୟେକେନାତି ଥେୟ୍ୟାୟ ଏକେନ, ଏକେନ ଅୱହାରେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଲିଙ୍ଗଭେଦଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ। ''ଥେୟ୍ୟା କେନଚୀ''ତି ୱା ପାଠୋ। ତତ୍ଥ ଥେନୋତି ଚୋରୋ, ଥେନସ୍ସ ଭାୱୋ ଥେୟ୍ୟା, କରଣତ୍ଥେ ଚେତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତୱଚନଂ, ତସ୍ମା କେନଚି ଥେୟ୍ୟେନ ଅୱହାରେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଦିୟନ୍ତି ଆଦିୟନ୍ତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ। ପଞ୍ଚୱୀସାୱହାରେସୂତି ପଞ୍ଚପଞ୍ଚକେ ସମୋଧାନେତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱୀସତି ଅୱହାରା। ତତ୍ଥ ପଞ୍ଚପଞ୍ଚକାନି ନାମ ନାନାଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଂ ଏକଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଂ ସାହତ୍ଥିକପଞ୍ଚକଂ ପୁବ୍ବପ୍ପୟୋଗପଞ୍ଚକଂ ଥେୟ୍ୟାୱହାରପଞ୍ଚକନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ସୱିଞ୍ଞାଣକାୱିଞ୍ଞାଣକମିସ୍ସକଭଣ୍ଡୱସେନ ନାନାଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଂ, ସୱିଞ୍ଞାଣକଭଣ୍ଡୱସେନ ଏକଭଣ୍ଡପଞ୍ଚକଂ। ତତ୍ଥ ନାନାଭଣ୍ଡୱସେନ ତାୱ ଏୱଂ

ୱେଦିତବ୍ବୋ – ଯୋ ଆରାମଂ ଅଭିଯୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ସାମିକସ୍ସ ୱିମତିଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସ। ସାମିକୋ ''ନ ମୟ୍ହଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସ। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭଣ୍ଡଂ ହରନ୍ତୋ ସୀସେ ଭାରଂ ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତୋ ଆମସତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଫନ୍ଦାପେତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସ। ଖନ୍ଧଂ ଓରୋପେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସ। ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଭଣ୍ଡଂ ''ଦେହି ମେ ଭଣ୍ଡ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ''ନାହଂ ଗଣ୍ହାମୀ''ତି ଭଣତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ସାମିକସ୍ସ ୱିମତିଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସ। ସାମିକୋ ''ନ ମୟ୍ହଂ ଦସ୍ସତୀ''ତି ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସ। ''ସହଭଣ୍ଡହାରକଂ ନେସ୍ସାମୀ''ତି ପଠମଂ ପାଦଂ ସଙ୍କାମେତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସ। ଦୁତିୟଂ ପାଦଂ ସଙ୍କାମେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସ। ଥଲଟ୍ଠଂ ଭଣ୍ଡଂ ଥେୟ୍ୟଚିତ୍ତୋ ଆମସତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଫନ୍ଦାପେତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟସ୍ସ। ଠାନା ଚାୱେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସ। ଅୟମେତ୍ଥ ନାନାଭଣ୍ଡୱସେନ ଯୋଜନା। ଏକଭଣ୍ଡୱସେନ ପନ ସସ୍ସାମିକଂ ଦାସଂ ୱା ତିରଚ୍ଛାନଂ ୱା ଯଥାୱୁତ୍ତେନ ଅଭିଯୋଗାଦିନା ନୟେନ ଆଦିୟତି ୱା ହରତି ୱା ଅୱହରତି ୱା ଇରିୟାପଥଂ କୋପେତି ୱା ଠାନା ଚାୱେତି ୱାତି। ଅୟମେତ୍ଥ ଏକଭଣ୍ଡୱସେନ ଯୋଜନା।

ପଞ୍ଚ ଅୱହାରା ସାହତ୍ଥିକୋ ଆଣତ୍ତିକୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୋ ଅତ୍ଥସାଧକୋ ଧୁରନିକ୍ଖେପୋତି। ତତ୍ଥ ସାହତ୍ଥିକୋ ନାମ ପରସ୍ସ ଭଣ୍ଡଂ ସହତ୍ଥା ଅୱହରତି। ଆଣତ୍ତିକୋ ନାମ ''ଅସୁକସ୍ସ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରା''ତି ଅଞ୍ଞଂ ଆଣାପେତି। ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟୋ ନାମ ଅନ୍ତୋସୁଙ୍କଘାତେ ଠିତୋ ବହିସୁଙ୍କଘାତଂ ପାତେତି, ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସ। ଅତ୍ଥସାଧକୋ ନାମ ''ଅସୁକଂ ଭଣ୍ଡଂ ଯଦା ସକ୍କୋସି, ତଦା ଅୱହରା''ତି ଆଣାପେତି। ତତ୍ଥ ସଚେ ପରୋ ଅନନ୍ତରାୟିକୋ ହୁତ୍ୱା ତଂ ଅୱହରତି, ଆଣାପକୋ ଆଣତ୍ତିକ୍ଖଣେୟେୱ ପାରାଜିକୋ ହୋତି, ଅୱହାରକୋ ପନ ଅୱହଟକାଲେ, ଅୟଂ ଅତ୍ଥସାଧକୋ। ଧୁରନିକ୍ଖେପୋ ପନ ଉପନିକ୍ଖିତ୍ତଭଣ୍ଡୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବୋତି ଇଦଂ ସାହତ୍ଥିକପଞ୍ଚକଂ।

ଅପରେପି ପଞ୍ଚ ଅୱହାରା ପୁବ୍ବପ୍ପୟୋଗୋ ସହପ୍ପୟୋଗୋ ସଂୱିଧାୱହାରୋ ସଙ୍କେତକମ୍ମଂ ନିମିତ୍ତକମ୍ମନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଆଣତ୍ତିୱସେନ ପୁବ୍ବପ୍ପୟୋଗୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ, ଠାନାଚାୱନୱସେନ ସହପ୍ପୟୋଗୋ। ସଂୱିଧାୱହାରୋ ନାମ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ''ଅମୁକଂ ନାମ ଗେହଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ଛଦନଂ ୱା ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା, ସନ୍ଧିଂ ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଭଣ୍ଡଂ ହରିସ୍ସାମା''ତି ସଂୱିଦହିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତେସୁ ଏକୋ ଭଣ୍ଡଂ ଅୱହରତି, ତସ୍ସୁଦ୍ଧାରେ ସବ୍ବେସଂ ପାରାଜିକଂ। ସଙ୍କେତକମ୍ମଂ ନାମ ସଞ୍ଜାନନକମ୍ମଂ କାଲପରିଚ୍ଛେଦୱସେନ ସଞ୍ଞାକରଣଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ''ପୁରେଭତ୍ତଂ ଅୱହରା''ତି ୱୁତ୍ତେ ଅଜ୍ଜ ୱା ପୁରେଭତ୍ତଂ ଅୱହରତୁ, ସ୍ୱେ ୱା ଅନାଗତେ ସଂୱଚ୍ଛରେ ୱା, ନତ୍ଥି ୱିସଙ୍କେତୋ, ସଙ୍କେତକାରକସ୍ସ ଆଣତ୍ତିକ୍ଖଣେ, ଇତରସ୍ସ ଠାନା ଚାୱନେତି ଏୱଂ ଆପତ୍ତି ଉଭିନ୍ନଂ ପାରାଜିକସ୍ସ। ନିମିତ୍ତକମ୍ମଂ ନାମ ସଞ୍ଞୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଂ କସ୍ସଚି ନିମିତ୍ତସ୍ସ କରଣଂ ଅକ୍ଖିନିଖଣନହତ୍ଥାଲଙ୍ଘନପାଣିପ୍ପହାରଅଙ୍ଗୁଲିଫୋଟନଗୀୱୁନ୍ନାମନୌକ୍କାସନାଦିନା ଅନେକପ୍ପକାରଂ। ଅୱହାରକୋ ଆଣାପକେନ ଯଂ ନିମିତ୍ତସଞ୍ଞଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ''ଏତ''ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ତମେୱ ଅୱହରତି, ଉଭିନ୍ନଂ ପାରାଜିକଂ। ଯଂ ''ଅୱହରା''ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ''ଏତ''ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଅଞ୍ଞଂ ତସ୍ମିଂୟେୱ ଠାନେ ଠପିତଂ ଅୱହରତି, ମୂଲଟ୍ଠସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଇଦଂ ପୁବ୍ବପ୍ପୟୋଗପଞ୍ଚକଂ।

ଅପରେପି ପଞ୍ଚ ଅୱହାରା ଥେୟ୍ୟାୱହାରୋ ପସୟ୍ହାୱହାରୋ ପରିକପ୍ପାୱହାରୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୱହାରୋ କୁସାୱହାରୋତି। ତତ୍ଥ ଯୋ କୂଟମାନକୂଟକହାପଣାଦୀହି ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି, ତସ୍ସେୱଂ ଗଣ୍ହତୋ ଅୱହାରୋ ଥେୟ୍ୟାୱହାରୋ। ଯୋ ସନ୍ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ସୟଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତେସଂ ସନ୍ତକଂ ଗଣ୍ହାତି, ଯୋ ୱା ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତବଲିତୋ ଚ ଅଧିକଂ ବଲକ୍କାରେନ ଗଣ୍ହାତି ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାଦୟୋ ୱିୟ, ତସ୍ସେୱଂ ଗଣ୍ହତୋ ଅୱହାରୋ ପସୟ୍ହାୱହାରୋ। ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହତୋ ପନାୱହାରୋ ପରିକପ୍ପାୱହାରୋ। ସୋ ଦୁୱିଧୋ ଭଣ୍ଡୋକାସପରିକପ୍ପୱସେନ। ତତ୍ର ଯୋ ''ସାଟକୋ ଚେ, ଗଣ୍ହିସ୍ସାମି, ସୁତ୍ତଂ ଚେ, ନ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ''ତି ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ଅନ୍ଧକାରେ ପସିବ୍ବକଂ ଗଣ୍ହାତି, ତତ୍ର ସାଟକୋ ଚେ, ଉଦ୍ଧାରେୟେୱ ପାରାଜିକଂ, ସୁତ୍ତଂ ଚେ ହୋତି, ରକ୍ଖତି। ଅୟଂ ଭଣ୍ଡପରିକପ୍ପୋ ନାମ। ଯୋ ଠାନଂ ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ଭଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହାତି, ତସ୍ସ ତଂ ପରିକପ୍ପିତପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅତିକ୍କନ୍ତମତ୍ତେ ପାରାଜିକଂ। ଅୟଂ ଓକାସପରିକପ୍ପୋ ନାମ। ଏୱମିମେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପରିକପ୍ପାନଂ ୱସେନ ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହତୋ ଅୱହାରୋ ପରିକପ୍ପାୱହାରୋ। ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ପରସ୍ସ ଭଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହତୋ ଅୱହାରୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାୱହାରୋ ନାମ। କୁସଂ ସଙ୍କାମେତ୍ୱା ଅୱହରଣଂ କୁସାୱହାରୋ। ଯୋ କୁସଂ ପାତେତ୍ୱା ଚୀୱରେ ଭାଜିୟମାନେ ଅତ୍ତନୋ କୋଟ୍ଠାସସ୍ସ ସମୀପେ ଠିତଂ ଅପ୍ପଗ୍ଘତରଂ ୱା ମହଗ୍ଘତରଂ ୱା ସମସମଂ ୱା ପରସ୍ସ କୋଟ୍ଠାସଂ ଦିସ୍ୱା ସଚେ ପଠମତରଂ ପରକୋଟ୍ଠାସତୋ କୁସଦଣ୍ଡକଂ ଉଦ୍ଧରତି, ଅତ୍ତନୋ କୋଟ୍ଠାସେ ପାତେତୁକାମତାୟ ଉଦ୍ଧାରେ ରକ୍ଖତି, ପାତନେପି ରକ୍ଖତି, ଅତ୍ତନୋ କୋଟ୍ଠାସତୋ ପନ କୁସଦଣ୍ଡଂ ଉଦ୍ଧରତି, ଉଦ୍ଧାରେ ରକ୍ଖତି, ତଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପରକୋଟ୍ଠାସେ ପାତେନ୍ତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ମୁତ୍ତମତ୍ତେ ପାରାଜିକଂ। ଅୟଂ କୁସାୱହାରୋ ନାମାତି ଇମେସୁ ପଞ୍ଚୱୀସାୱହାରେସୁ ଯେନ କେନଚି ଅୱହାରେନ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ପାରାଜିକୋ ଭୱେତି ଅତ୍ଥୋ।

ଗରୁକନ୍ତି ପଞ୍ଚମାସକଂ। ୱୀସତିମାସକୋ ହି କହାପଣୋ, କହାପଣସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥୋ ଭାଗୋ ପାଦୋ ନାମ, ତସ୍ମା ପଞ୍ଚମାସକଂ ୱା ପାଦଂ ୱା ଗରୁକନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ''ଚତ୍ତାରୋ ୱୀହୟୋ ଗୁଞ୍ଜା, ଦ୍ୱେ ଗୁଞ୍ଜା ମାସକୋ ଭୱେ''ତି ୱଚନତୋ ୱୀହିୱସେନ ଚତ୍ତାଲୀସ ୱୀହୟୋ ଦସ ଗୁଞ୍ଜା ପଞ୍ଚମାସକୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଯଂ ପନ ସାମଣେରସିକ୍ଖାୟଂ ''ୱୀସତିୱୀହୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ନେୱ ପାଳିୟଂ, ନ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ଅତ୍ଥି,

ୱୀମଂସିତବ୍ବମେତଂ। ଦୁତିଯପାରାଜିକଂ।

୮। ଇଦାନି ତତିଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ମନୁସ୍ସପାଣଂ ପାଣୋ’’ତ୍ୟାଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ‘‘ମନୁସ୍ସପାଣୋ’’ ଇତି ଜାନନ୍ତୋ ୱଧକଚିତ୍ତେନ ମନୁସ୍ସପାଣଂ ଜୀୱିତା ୱିଯୋଜେତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ସାସନା ପାରାଜିକୋ ହୋତୀତି ସମୁଦାଯତ୍ଥୋ।

ମନୁସ୍ସପାଣନ୍ତି ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ପଟିସନ୍ଧିଚିତ୍ତେନ ସହୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅତିପରିତ୍ତଂ କଲଲରୂପଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ପକତିଯା ୱୀସୱସ୍ସସତାଯୁକସ୍ସ ସତ୍ତସ୍ସ ଯାୱ ମରଣକାଲା ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ, ଏସୋ ମନୁସ୍ସପାଣୋ ନାମ, ଏୱରୂପଂ ମନୁସ୍ସପାଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଣୋତି ଜାନନ୍ତି ‘‘ପାଣୋ’’ ଇତି ଜାନନ୍ତୋ ‘‘ତଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେମୀ’’ତି ଜାନନ୍ତୋ। ୱଧକଚେତସାତି ୱଧକଚିତ୍ତେନ, ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତେ କରଣୱଚନଂ, ୱଧକଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ମରଣାଧିପ୍ପାଯୋ ହୁତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଜୀୱିତାତି ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯତୋ। ଯୋତି ଅନିଯମୱଚନଂ। ସୋତି ଏତେନ ନିଯମନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ୱିଯୋଜେତୀତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହଂ କଲଲକାଲେପି ତାପନମଦ୍ଦନେହି ୱା ଭେସଜ୍ଜସମ୍ପଦାନେନ ୱା ତତୋ ୱା ଉଦ୍ଧମ୍ପି ତଦନୁରୂପେନ ଉପକ୍କମେନ ଜୀୱିତା ୱିଯୋଜେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସାସନାତି ପରାପୁବ୍ବଜିଧାତୁପ୍ପଯୋଗେ ନିସ୍ସକ୍କୱଚନଂ, ତେନ ସତ୍ଥୁସାସନତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ପରାଜିତୋତି ପରାଜଯମାପନ୍ନୋ। ହୋତୀତି ପାଠସେସୋ। ତତିଯପାରାଜିକଂ।

୯। ଇଦାନି ଚତୁତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଝାନାଦିଭେଦ’’ନ୍ତ୍ୟାଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞାପଦେସଞ୍ଚ ଅଧିମାନଞ୍ଚ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ହଦଯେ ଅସନ୍ତଂ ଝାନାଦିଭେଦଂ ଧମ୍ମଂ ମନୁସ୍ସଜାତିକସ୍ସ ସତ୍ତସ୍ସ ୱଦେଯ୍ୟ, ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଞାତେ ସୋ ତତୋ ସାସନା ପାରାଜିକୋ ଏୱ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଝାନାଦିଭେଦନ୍ତି ‘‘ଝାନଂ ୱିମୋକ୍ଖୋ ସମାଧି ସମାପତ୍ତି ଞାଣଦସ୍ସନଂ ମଗ୍ଗଭାୱନା ଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯା କିଲେସପ୍ପହାନଂ ୱିନୀୱରଣତା ଚିତ୍ତସ୍ସ ସୁଞ୍ଞାଗାରେ ଅଭିରତୀ’’ତି (ପାରା। ୧୯୮) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଝାନାଦିଭେଦଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମଂ। ହଦଯେତି ଚିତ୍ତେ। ଅସନ୍ତନ୍ତି ଅସଂୱିଜ୍ଜମାନଂ। ଅଞ୍ଞାପଦେସନ୍ତି ‘‘ଯୋ ତେ ୱିହାରେ ୱସି, ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଠମସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅଞ୍ଞାପଦେସଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିନାତି ୱଜ୍ଜନତ୍ଥେ ନିପାତୋ, ତସ୍ସ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଧିମାନନ୍ତି ‘‘ଅଧିଗତା ମଯା’’ତି ଏୱଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ମାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଧିଗତୋ ମାନୋତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ତଂ ଅଧିମାନଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ମନୁସ୍ସଜାତିସ୍ସାତି ମନୁସ୍ସଜାତିକସ୍ସ, ନ ଦେୱବ୍ରହ୍ମାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଦେଯ୍ୟାତି ଆରୋଚେଯ୍ୟ। ଞାତକ୍ଖଣେତି ଞାତେ ଖଣେତି ଛେଦୋ, ତସ୍ମିଂ ତେନାରୋଚିତକ୍ଖଣେ ମନୁସ୍ସଜାତିକେନ ଞାତେତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନାତି ନିସ୍ସକ୍କେ କରଣୱଚନଂ, ତତୋ ସାସନତୋ ପାରାଜିକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକଂ।

ପାରାଜିକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨। ଗରୁକାପତ୍ତିନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୦। ଇଦାନି ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ପକାସେତୁଂ ‘‘ମୋଚେତୁକାମଚିତ୍ତେନା’’ତିଆଦିମାରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ମୋଚେତୁଂ କାମେତୀତି ମୋଚେତୁକାମଂ, ମୋଚେତୁକାମଞ୍ଚ ତଂ ଚିତ୍ତଞ୍ଚାତି ମୋଚେତୁକାମଚିତ୍ତଂ, ତେନ, ମୋଚନସ୍ସାଦଚିତ୍ତେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକାଦସନ୍ନଞ୍ହି ରାଗାନଂ ଏକେନ ମୋଚନସ୍ସାଦେନ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ତତ୍ରିମେ ଏକାଦସ ଅସ୍ସାଦା ମୋଚନସ୍ସାଦୋ ମୁଚ୍ଚନସ୍ସାଦୋ ମୁତ୍ତସ୍ସାଦୋ ମେଥୁନସ୍ସାଦୋ ଫସ୍ସସ୍ସାଦୋ କଣ୍ଡୁୱନସ୍ସାଦୋ ଦସ୍ସନସ୍ସାଦୋ ନିସଜ୍ଜସ୍ସାଦୋ ୱାଚସ୍ସାଦୋ ଗେହସିତପେମଂ ୱନଭଙ୍ଗିଯନ୍ତି। ତତ୍ଥ ମୋଚନସ୍ସାଦଚେତନାଯ ଚେତେନ୍ତୋ ଚେୱ ଅସ୍ସାଦେନ୍ତୋ ଚ ଉପକ୍କମତି, ମୁଚ୍ଚତି, ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ , ନ ମୁଚ୍ଚତି ଚେ, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ସଚେ ପନ ସଯନକାଲେ ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠିତୋ ହୁତ୍ୱା ଊରୁନା ୱା ମୁଟ୍ଠିନା ୱା ଅଙ୍ଗଜାତଂ ଗାଢହଂ ପୀଢଏତ୍ୱା ମୋଚନତ୍ଥାଯ ସୌସ୍ସାହୋ ସୁପତି, ସୁପନ୍ତସ୍ସ ଚସ୍ସ ଅସୁଚି ମୁଚ୍ଚତି, ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ମୁଚ୍ଚନସ୍ସାଦେ ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ମୁଚ୍ଚମାନଂ ଅସ୍ସାଦେତି, ନ ଉପକ୍କମତି, ମୁଚ୍ଚତି, ଅନାପତ୍ତି। ମୁତ୍ତସ୍ସାଦେ ଅତ୍ତନୋ ଧମ୍ମତାଯ ମୁତ୍ତେ ଠାନା ଚୁତେ ଅସୁଚିମ୍ହି ପଚ୍ଛା ଅସ୍ସାଦେନ୍ତସ୍ସ ୱିନା ଉପକ୍କମେନ ମୁଚ୍ଚତି, ଅନାପତ୍ତି। ମେଥୁନସ୍ସାଦେ ମେଥୁନରାଗେନ ମାତୁଗାମଂ ଗଣ୍ହାତି, ତେନ ଅସୁଚି ମୁଚ୍ଚତି, ଅନାପତ୍ତି, ଦୁକ୍କଟଂ ପନ ଆପଜ୍ଜତି। ଫସ୍ସସ୍ସାଦୋ ଦୁୱିଧୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକୋ ବାହିରୋ ଚାତି। ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ନିମିତ୍ତଂ ‘‘ଥଦ୍ଧଂ, ମୁଦୁକନ୍ତି ଜାନିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱା ଲୋଲଭାୱେନ ୱା କୀଢଆପଯତୋ ଅସୁଚି ମୁଚ୍ଚତି, ଅନାପତ୍ତି। ବାହିରଫସ୍ସସ୍ସାଦେ ପନ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଇତ୍ଥିଂ ଫୁସତୋ, ଆଲିଙ୍ଗତୋ ଚ ଅସୁଚି ମୁଚ୍ଚତି, ଅନାପତ୍ତି, କାଯସଂସଗ୍ଗସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ପନ ଆପଜ୍ଜତି।

କଣ୍ଡୁୱନସ୍ସାଦେ ଦଦ୍ଦୁକଚ୍ଛୁପିଢଅକପାଣକାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଖଜ୍ଜମାନଂ ନିମିତ୍ତଂ କଣ୍ଡୁୱନସ୍ସାଦେନ କଣ୍ଡୁୱତୋ ଅସୁଚି ମୁଚ୍ଚତି, ଅନାପତ୍ତି। ଦସ୍ସନସ୍ସାଦେ ଇତ୍ଥିଯା ଅନୋକାସଂ ଉପନିଜ୍ଝାଯତୋ ଅସୁଚି ମୁଚ୍ଚତି, ଅନାପତ୍ତି, ଦୁକ୍କଟଂ ପନ ହୋତି। ନିସଜ୍ଜସ୍ସାଦେ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ରହୋ

ନିସିନ୍ନସ୍ସ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତି , ରହୋନିସଜ୍ଜାପତ୍ତି ପନ ହୋତି। ୱାଚସ୍ସାଦେ ମାତୁଗାମଂ ମେଥୁନପ୍ପଟିସଂଯୁତ୍ତାହି ୱାଚାହି ଓଭାସନ୍ତସ୍ସ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତି, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ପନ ଆପଜ୍ଜତି। ଗେହସିତପେମେ ମାତାଦୀନଂ ମାତାଦିପେମେନ ଆଲିଙ୍ଗନାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତି। ୱନଭଙ୍ଗଂ ସନ୍ଥୱକରଣତ୍ଥାଯ ଇତ୍ଥିଯା ପେସିତପୁପ୍ଫାଦିୱନଭଙ୍ଗସଞ୍ଞିତଂ ପଣ୍ଣାକାରଂ ''ଇତ୍ଥନ୍ନାମାଯ ଇମଂ ପେସିତ''ନ୍ତି ଅସ୍ସାଦେନ ଆମସନ୍ତସ୍ସ ମୁତ୍ତେପି ଅନାପତ୍ତୀତି। ଏୱମେତେସୁ ମୋଚନସ୍ସାଦେନ ଆପତ୍ତି ହୋତୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ''ମୋଚେତୁ…ପେ… ନା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଥ ୱା ମୋଚେତୁକାମଂ ଚିତ୍ତଂ ଯସ୍ସ ସୋଯଂ ମୋଚେତୁକାମଚିତ୍ତୋ, ତେନ, ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତେ କରଣୱଚନଂ, ମୋଚେତୁକାମଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଉପକ୍କମ୍ମାତି ହତ୍ଥାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ନିମିତ୍ତେ ଉପକ୍କମିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିମୋଚଯନ୍ତି ଯଂ ଅନ୍ତମସୋ ଏକା ଖୁଦ୍ଦକମକ୍ଖିକା ପିୱେଯ୍ଯ, ତତ୍ତକମ୍ପି ୱିମୋଚେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁକ୍କନ୍ତି ନୀଲପୀତଲୋହିତୋଦାତତକ୍କତେଲଦକଖୀରଦଧିସପ୍ପିୱଣ୍ଣସଙ୍ଖାତେସୁ ଦସୱିଧେସୁ ସୁକ୍କେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ସୁକ୍କଂ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୁପିନାତି ଯା ସୁପିନନ୍ତେ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠି ହୋତି, ତଂ ଠପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସମଣୋତି ଯୋ କୋଚି ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ। ଗରୁକନ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ। ଫୁସେତି ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚେତନା ଉପକ୍କମୋ ମୁଚ୍ଚନନ୍ତି ଇମାନେତ୍ଥ ତୀଣି ଅଙ୍ଗାନୀତି। ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୧। ଇଦାନି କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନା''ତିଆଦିମାରଦ୍ଧଂ। ଭିକ୍ଖୁ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଯା ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଉପକ୍କମିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ ପରାମସନ୍ତୋ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନାତି ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣାଦିକାଯସମ୍ଫସ୍ସେନ ରାଗେନ କାଯମିସ୍ସରାଗେନ। ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିନ୍ତି ତଦହୁଜାତମ୍ପି ଜୀୱମାନକମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ। ପରାମସନ୍ତି ପରାମସନ୍ତୋ, ଇତ୍ଥୀତି ସଞ୍ଞା ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞା , ସା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀ, ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ, ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞିତା, କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗୋ, ତେନ ରାଗେନ ୱାଯାମୋ, ହତ୍ଥଗ୍ଗାହାଦିସମାପଜ୍ଜନନ୍ତି ଇମାନେତ୍ଥ ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି। କାଯସଂସଗ୍ଗସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୨। ଇଦାନି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚସ୍ସାଦେନା''ତିଆଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚସ୍ସାଦେନାତି ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗମେଥୁନଧମ୍ମପ୍ପଟିସଂଯୁତ୍ତୱାଚସ୍ସାଦରାଗେନ। ମଗ୍ଗଂ ୱାରବ୍ଭ ମେଥୁନନ୍ତି ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗପସ୍ସାୱମଗ୍ଗାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ମଗ୍ଗଂ ୱା ମେଥୁନଂ ୱା ଆରବ୍ଭାତି ଅତ୍ଥୋ। ଓଭାସନ୍ତୋତି ଅୱଭାସନ୍ତୋ। ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିନ୍ତି ୱିଞ୍ଞୁଂ ପଟିବଲଂ ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖଣସମତ୍ଥଂ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଂ। ସୁଣମାନନ୍ତି ସୁଣନ୍ତିଂ। ଇମିନା ପଟିବଲାଯପି ଇତ୍ଥିଯା ଅୱିଞ୍ଞତ୍ତିପଥେ ଠିତାଯ ଦୂତେନ ୱା ପଣ୍ଣେନ ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚାପତ୍ତି ନ ହୋତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ, ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞିତା, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚସ୍ସାଦରାଗୋ, ତେନ ରାଗେନ ଓଭାସନଂ, ତଙ୍ଖଣୱିଜାନନନ୍ତି ଇମାନେତ୍ଥ ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚସ୍ସାଦସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୩। ଇଦାନି ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ୱଣ୍ଣ''ନ୍ତ୍ୟାଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତନୋ କାମପାରିଚରିଯାଯ ୱଣ୍ଣଂ ୱତ୍ୱା ମେଥୁନରାଗେନ ଇତ୍ଥିଂ ମେଥୁନଂ ଯାଚମାନୋ ଗରୁଂ ଫୁସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱଣ୍ଣଂ ୱତ୍ୱାତି ଗୁଣଂ ଆନିସଂସଂ ପକାସେତ୍ୱା। ଅତ୍ତନୋକାମପାରିଚରିଯାଯାତି ମେଥୁନଧମ୍ମସଙ୍ଖାତେନ କାମେନ ପାରିଚରିଯା କାମପାରିଚରିଯା, ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ କାମପାରିଚରିଯା ଅତ୍ତନୋକାମପାରିଚରିଯା, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋଯଂ। ଅଥ ୱା ଅତ୍ତନୋତି କତ୍ଥେ ସାମିୱଚନଂ, ଅତ୍ତନୋ କାମିତା ଇଚ୍ଛିତାତି ଅତ୍ତନୋକାମା, ସଯଂ ମେଥୁନରାଗୱସେନ ପତ୍ଥିତାତି ଅତ୍ଥୋ, ଅତ୍ତନୋକାମା ଚ ସା ପାରିଚରିଯା ଚାତି ଅତ୍ତନୋକାମପାରିଚରିଯା , ତାଯ ଅତ୍ତନୋକାମପାରିଚରିଯାଯ, ''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭଗିନି, ପାରିଚରିଯାନଂ, ଯା ମାଦିସଂ ସୀଲୱନ୍ତଂ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଏତେନ ଧମ୍ମେନ ପରିଚରେଯ୍ୟା''ତି ଏୱଂ ୱଣ୍ଣଂ ୱତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯାଚଧାତୁନୋ ଦ୍ୱିକମ୍ମିକତ୍ତା ''ଇତ୍ଥିଂ ମେଥୁନଂ ଯାଚମାନୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଇତ୍ଥିନ୍ତି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୋଭାସନେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଂ ଇତ୍ଥିଂ। ମନୁସ୍ସିତ୍ଥୀ, ଇତ୍ଥିସଞ୍ଞିତା , ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯାଯ ରାଗୋ, ତେନ ରାଗେନ ୱଣ୍ଣଭଣନଂ, ତଙ୍ଖଣୱିଜାନନନ୍ତି ଇମାନେତ୍ଥ ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି। ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୪। ଇଦାନି ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସନ୍ଦେସ''ନ୍ତ୍ୟାଦିମାରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁ ପୁରିସସ୍ସ ୱା ସନ୍ଦେସଂ, ଇତ୍ଥିଯା ୱା ସନ୍ଦେସଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱୀମଂସିତ୍ୱା ପଚ୍ଚାହରନ୍ତୋ ଗରୁକଂ ଫୁସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ସନ୍ଦେସନ୍ତି ''ଗଚ୍ଛ, ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ମାତୁରକ୍ଖିତଂ ବ୍ରୂହି 'ହୋହି କିର ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଭରିଯା ଧନକ୍କୀତା''ତି (ପାରା। ୩୦୫) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ପୁରିସସ୍ସ ସାସନଂ, ''ଗଚ୍ଛ, ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ପୁରିସଂ ବ୍ରୂହି 'ଅହଂ ତସ୍ସ ଭରିଯା ଭୱିସ୍ସାମୀ''ତି (ପାରା। ୩୨୬-୩୨୭ ଥୋକଂ ୱିସଦିସଂ) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇତ୍ଥିଯା ସାସନଂ। ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱାତି ''ସାଧୁ ଉପାସକା''ତି ୱା ''ହୋତୂ''ତି ୱା ''ଆରୋଚେସ୍ସାମୀ''ତି ୱା ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ୱା ସୀସକମ୍ପନାଦୀହି ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୀମଂସିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନ ସାସନଂ ଗହେତ୍ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱା ଇତ୍ଥିଯା ୱା ତେସଂ ଅୱସ୍ସାରୋଚନକାନଂ ମାତାପିତାଭାତାଭଗିନିଆଦୀନଂ ୱା ଆରୋଚେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ହରଂପଚ୍ଚାତି ଏତ୍ଥ ''ପଚ୍ଚାହର''ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଛନ୍ଦହାନିଭଯା ହର-ସଦ୍ଦଂ ପୁବ୍ବନିପାତଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଯତ୍ଥ ପହିତେନ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ତେନ ଆରୋଚିତା ସା ଇତ୍ଥୀ ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତୁ ୱା ପଟିକ୍ଖିପତୁ ୱା ଲଜ୍ଜାଯ ୱା ତୁଣ୍ହୀ ହୋତୁ, ପୁନ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ହରନ୍ତୋ ଏତ୍ତାୱତା ଇମାଯ

ପଟିଗ୍ଗହଣାରୋଚନପ୍ପଚ୍ଛାହରଣସଙ୍ଖାତାୟ ତିଓଙ୍ଗସମ୍ପତ୍ତିୟା ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତେସଂ ମନୁସ୍ସଜାତିକତା, ଅଲଂୱଚନୀୟତା, ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନୱୀମଂସନପ୍ପଚ୍ଛାହରଣାନୀତି ଇମାନେତ୍ଥ ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି। ସଞ୍ଚରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୫। ଇଦାନି ଅମୂଲକଂ ପକାସେତୁଂ ''ଚାୱେତୁକାମୋ''ତିଆଦିମାରଦ୍ଧଂ। ଚାୱେତୁକାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅମୂଲନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା ଅଞ୍ଞଂ ସୁଣମାନଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଚୋଦେନ୍ତୋ ୱା ଚୋଦାପେନ୍ତୋ ୱା ଗରୁଂ ଫୁସେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଚାୱେତୁକାମୋତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟା ଚାୱେତୁକାମୋ। ଚୋଦେନ୍ତୋତି ''ତ୍ୱଂ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଆପନ୍ନୋସି, ଅସ୍ସମଣୋସି, ଅସକ୍ୟପୁତ୍ତିୟୋସୀ''ତିଆଦୀହି ୱଚନେହି ସୟଂ ଚୋଦେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଚୋଦେନ୍ତସ୍ସ ୱାଚାୟ ୱାଚାୟ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ଅମୂଲନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନାତି ଯଂ ଚୋଦକେନ ଚୁଦିତକମ୍ହି ପୁଗ୍ଗଲେ ଅଦିଟ୍ଠଂ ଅସୁତଂ ଅପରିସଙ୍କିତଂ, ଇଦଂ ଏତେସଂ ଦସ୍ସନସୱନପରିସଙ୍କିତସଙ୍ଖାତାନଂ ମୂଲାନଂ ଅଭାୱତୋ ନାସ୍ସ ମୂଲନ୍ତି ଅମୂଲଂ, ଅନ୍ତିମଂ ୱତ୍ଥୁ ଯସ୍ସ ପାରାଜିକସ୍ସ ତଦିଦଂ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁ, ଅମୂଲଞ୍ଚ ତଂ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁ ଚେତି ଅମୂଲନ୍ତିମୱତ୍ଥୁ, ତେନ ଅମୂଲନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନୁରୂପେସୁ ଏକୂନୱୀସତିୟା ପାରାଜିକେସୁ ଅଞ୍ଞତରେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚୋଦାପୟନ୍ତି ଚୋଦାପୟନ୍ତୋ, ତସ୍ସ ସମୀପେ ଠତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆଣାପେତ୍ୱା ଚୋଦାପେନ୍ତୋ ତସ୍ସ ଆଣତ୍ତସ୍ସ ୱାଚାୟ ୱାଚାୟ ଗରୁଂ ଫୁସେତି ଅତ୍ଥୋ। ସୁଣମାନନ୍ତି ଇମିନା ପରମ୍ମୁଖା ଦୂତେନ ୱା ପଣ୍ଣେନ ୱା ଚୋଦେନ୍ତସ୍ସ ନ ରୁହତୀତି ଦୀପିତଂ ହୋତି। ପରମ୍ମୁଖା ପନ ସତ୍ତହି ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେହି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଯଂ ଚୋଦେତି, ତସ୍ସ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋତି ସଙ୍ଖ୍ୟୂପଗମନଂ, ତସ୍ମିଂ ସୁଦ୍ଧସଞ୍ଞିତା, ଯେନ ପାରାଜିକେନ ଚୋଦେତି, ତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠାଦିୱସେନ ଅମୂଲକତା, ଚାୱନାଧିପ୍ପାୟେନ ସମ୍ମୁଖା ଚୋଦନା, ତସ୍ସ ତଙ୍ଖଣୱିଜାନନନ୍ତି ଇମାନେତ୍ଥ ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି। ଅମୂଲକସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୬। ଇଦାନି ଅଞ୍ଞଭାଗିୟଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଲେସମତ୍ତ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଲେସମତ୍ତମୁପାଦାୟାତି ଜାତିନାମଗୋତ୍ତଲିଙ୍ଗାପତ୍ତିପତ୍ତଚୀୱରୂପଜ୍ଝାୟାଚରିୟସେନାସନଲେସସଙ୍ଖାତେସୁ ଦସସୁ ଲେସେସୁ ଯୋ ତସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ ଦିସ୍ସତି, ତଂ ଲେସମତ୍ତଂ ଉପାଦାୟ ନିସ୍ସାୟ ଭିକ୍ଖୁଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟା ଚାୱେତୁକାମୋ ଅମୂଲନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା ସୁଣମାନଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଚୋଦେନ୍ତୋ ଗରୁଂ ଫୁସେତି ଅତ୍ଥୋ। କଥଂ? ଅଞ୍ଞୋ ଖତ୍ତିୟଜାତିକୋ ଇମିନା ଚୋଦକେନ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠୋ ହୋତି, ସୋ ଅଞ୍ଞଂ ଅତ୍ତନୋ ୱେରିଂ ଖତ୍ତିୟଜାତିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ତଂ ଖତ୍ତିୟଜାତିଲେସଂ ଗହେତ୍ୱା ଏୱଂ ''ଖତ୍ତିୟୋ ମୟା ଦିଟ୍ଠୋ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପଜ୍ଜନ୍ତୋ, ତ୍ୱଂ ଖତ୍ତିୟୋ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଆପନ୍ନୋସୀ''ତି ୱା ''ତ୍ୱଂ ସୋ ଖତ୍ତିୟୋ, ନାଞ୍ଞୋ, ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋସୀ''ତି ୱା ଚୋଦେତି, ଏୱଂ ନାମଲେସାଦୟୋପି ୱେଦିତବ୍ବା। ଅଙ୍ଗାନି ପନେତ୍ଥ ଅନନ୍ତରସଦିସାନି। ଅଞ୍ଞଭାଗିୟସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଗରୁକାପତ୍ତିନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩। ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୧୭। ଇଦାନି ଚୀୱରୱିଧିଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ୱିକପ୍ପନ''ନ୍ତ୍ୟାଦିମୁଦ୍ଧଟଂ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅକାଲଚୀୱରଂ ୱିକପ୍ପନଞ୍ଚ ଅଧିଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅକତ୍ୱା ଦସାହଂ ଅତିକ୍କାମେତି, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ସିୟାତି ପିଣ୍ଡତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଅକାଲଚୀୱରନ୍ତି ଅକାଲେ ଚୀୱରଂ, ଖୋମଂ କପ୍ପାସିକଂ କୋସେୟ୍ୟଂ କମ୍ବଲଂ ସାଣଂ ଭଙ୍ଗନ୍ତି ଜାତିତୋ ଛ ଚୀୱରାନି, ଦୁକୂଲଂ ପଟ୍ଟୁଣ୍ଣଂ ସୋମାରପଟ୍ଟଂ ଚୀନପଟ୍ଟଂ ଇଦ୍ଧିଜଂ ଦେୱଦିନ୍ନନ୍ତି ଇମାନି ପନ ଛ ଅନୁଲୋମଚୀୱରାନି। ତେସୁ ଦୁକୂଲଂ ସାଣସ୍ସ ଅନୁଲୋମଂ ୱାକମୟତ୍ତା। ପଟ୍ଟୁଣ୍ଣାଦୀନି ତୀଣି କୋସେୟ୍ୟସ୍ସ ଅନୁଲୋମାନି ପାଣକେହି କତସୁତ୍ତମୟତ୍ତା। ଇଦ୍ଧିଜାଦୀନି ଦ୍ୱୟାନି ଖୋମାଦୀନଂ ଅନୁଲୋମାନି ତେସମଞ୍ଞତରଭାୱତୋ । ଇମେସଂ ଛନ୍ନଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଅକାଲଚୀୱରଂ।

ୱିକପ୍ପନମଧିଟ୍ଠାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପନ ୱିକପ୍ପନୂପଗଂ ଅଧିଟ୍ଠାନୂପଗଞ୍ଚ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତତ୍ରାୟଂ ପାଠୋ – ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆୟାମେନ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲଂ ସୁଗତଙ୍ଗୁଲେନ ଚତୁରଙ୍ଗୁଲୱିତ୍ଥତଂ ପଚ୍ଛିମଚୀୱରଂ ୱିକପ୍ପେତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୮)। ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଦୀଘସୋ ଦ୍ୱେ ୱିଦତ୍ଥିୟୋ, ତିରିୟଂ ୱିଦତ୍ଥି। ଦ୍ୱେ ୱିକପ୍ପନା ସମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନା ଚ ପରମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନା ଚ। କଥଂ? ''ଇମଂ ଚୀୱରଂ ତୁୟ୍ହଂ ୱିକପ୍ପେମୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଅୟଂ ସମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନା। ''ମୟ୍ହଂ ସନ୍ତକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜ ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେହି ୱା ଯଥାପଚ୍ଚୟଂ ୱା କରୋହୀ''ତି, ଏକସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ''ଇମଂ ଚୀୱରଂ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିକପ୍ପେମୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଅୟଂ ଅପରାପି ସମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନା। ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ''ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସନ୍ତକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜ ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେହି ୱା ଯଥାପଚ୍ଚୟଂ ୱା କରୋହୀ''ତି, ''ଇମଂ ଚୀୱରଂ ତୁୟ୍ହଂ ୱିକପ୍ପନତ୍ଥାୟ ଦମ୍ମୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତେନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ''କୋ ତେ ମିତ୍ତୋ ୱା ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ ୱା ସମ୍ଭତ୍ତୋ ୱା''ତି, ତତୋ ଇତରେନ ''ତିସ୍ସୋ ଭିକ୍ଖୂ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ପୁନ ତେନ ''ଅହଂ ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦମ୍ମୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଅୟଂ ପରମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନା। ''ତିସ୍ସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସନ୍ତକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜ ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେହି ୱା ଯଥାପଚ୍ଚୟଂ ୱା କରୋହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧାରୋ ନାମ ହୋତି। ବହୁକେ ''ଇମାନୀ''ତି, ଅହତ୍ଥପାସେ ''ଏତଂ, ଏତାନୀ''ତି ୱା। ଏୱଂ ୱିକପ୍ପନଞ୍ଚ ଅକତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ତିଚୀୱରସ୍ସ ପନ ପମାଣଂ ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନ ସୁଗତଚୀୱରତୋ ଊନକଂ ୱଟ୍ଟତି, ଲାମକପରିଚ୍ଛେଦେନ ସଙ୍ଘାଟିଯା, ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗସ୍ସ ଚ ଦୀଘତୋ ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକଂ, ତିରିଯଂ ମୁଟ୍ଠିତ୍ତିକଂ, ଅନ୍ତରୱାସକୋ ଦୀଘତୋ ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକୋ, ତିରିଯଂ ଦ୍ୱିହତ୍ଥୋପି ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟୋ ୱା ୱଟ୍ଟତି। ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣତୋ ଅଧିକଞ୍ଚ ଊନକଞ୍ଚ "ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଅ"ନ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ଦ୍ୱେ ଚୀୱରସ୍ସ ଅଧିଟ୍ଠାନା କାଯେନ ୱା ଅଧିଟ୍ଠେତି, ୱାଚାଯ ୱା ଅଧିଟ୍ଠେତି। ତିଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠହନ୍ତେନ ରଜିତ୍ୱା କପ୍ପବିନ୍ଦୁଂ ଦତ୍ୱା ପୁରାଣସଙ୍ଘାଟିଂ "ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରାମୀ"ତି ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ନୱଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା "ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ"ତି ଚିତ୍ତେନ ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା କାଯୱିକାରଂ କରୋନ୍ତେନ କାଯେନ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବା, ଇଦଂ କାଯେନ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ। ତଂ ଯେନ କେନଚି ସରୀରାୱଯୱେନ ଅଫୁସନ୍ତସ୍ସ ନ ୱଟ୍ଟତି। ୱାଚାଯ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ପନ ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ୱାଚାଯ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ, ସଚେ ହତ୍ଥପାସେ "ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ"ତି, ସଚେ ଅହତ୍ଥପାସେ ଠପିତଟ୍ଠାନଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା "ଏତଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ"ତି ୱାଚା ଭିନ୍ଦିତବ୍ବା । ଏସ ନଯୋ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗେ, ଅନ୍ତରୱାସକେ ଚ। ତିଚୀୱରାଦୀନି ସବ୍ବାନି ଏକତୋ କତ୍ୱା "ଇମାନି ଚୀୱରାନି ପରିକ୍ଖାରଚୋଳଆନି ଅଧିଟ୍ଠାମୀ"ତି ଅଧିଟ୍ଠାତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତୀତି। ଏୱଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅକତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦସ ଅହାନି ଦସାହଂ। ଅତିମାପେତୀତି ଅତିକ୍କାମେତି। ତସ୍ସାତି ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯନ୍ତି ନିସ୍ସଜ୍ଜନଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ, ପୁବ୍ବଭାଗେ କତ୍ତବ୍ବସ୍ସ ୱିନଯକମ୍ମସ୍ସେତଂ ନାମଂ, ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ, କିଂ ତଂ? ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ତଂ ଅତିକ୍କାମଯତୋ ସହନିସ୍ସଗ୍ଗିଯୱିନଯକମ୍ମଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯା, ଅଯମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ପନେତଂ ଚୀୱରଂ ଯଂ ଦିୱସଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ତସ୍ସ ଯୋ ଅରୁଣୋ, ସୋ ଉପ୍ପନ୍ନଦିୱସନିସ୍ସିତୋ, ତସ୍ମା ଚୀୱରୁପ୍ପାଦଦିୱସେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକାଦସେ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନେ ଦସାହାତିକ୍କମିତଂ ହୋତୀତି। ଚୀୱରସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକତା, ଜାତିପ୍ପମାଣଯୁତ୍ତତା, ଛିନ୍ନପଲିବୋଧଭାୱୋ, ଅତିରେକଚୀୱରତା, ଦସାହାତିକ୍କମୋତି ଇମାନେତ୍ଥ ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି। ପଠମକଥିନସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୮। ଇଦାନି ଦୁତିଯଂ ଦସ୍ସେତୁଂ "ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯା"ତ୍ୟାଦିମାରଦ୍ଧଂ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା କାଲଞ୍ଚ ୱିନା ଅଧିଟ୍ଠିତଂ ତିଚୀୱରଂ ଏକାହଂ ଅତିକ୍କମାପେତି, ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯାଞ୍ଞତ୍ରାତି ଯଂ ସଙ୍ଘୋ ଗିଲାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତିଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତିଂ ଦେତି , ତଂ ଠପେତ୍ୱା। ତିଚୀୱରମଧିଟ୍ଠିତନ୍ତି କରଣତ୍ଥେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ, ତେନ ତିଚୀୱରାଧିଟ୍ଠାନନଯେନ ଅଧିଟ୍ଠିତେସୁ ସଙ୍ଘାଟିଆଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ଚୀୱରେନ। ଏକାହନ୍ତି ଏକରତ୍ତଂ। ଅତିମାପେତୀତି ୱିପ୍ପୱସତି, ୱିଯୁତ୍ତୋ ୱସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ଅଲଦ୍ଧସମ୍ମୁତିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏକରତ୍ତମ୍ପି ଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱାସତୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ସମଯଂ ୱିନାତି ଚୀୱରକାଲଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା। ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରତା, ଅନତ୍ଥତକଥିନତା, ଅଲଦ୍ଧସମ୍ମୁତିତା, ରତ୍ତିୱିପ୍ପୱାସୋତି ଇମାନେତ୍ଥ ଚତ୍ତାରି ଅଙ୍ଗାନି। ଦୁତିଯକଥିନସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୯। ଇଦାନି ପୁରାଣଚୀୱରଂ ଦସ୍ସେତୁଂ "ଅଞ୍ଞାତିକା"ତ୍ୟାଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞାତିକାତି ଅଞ୍ଞାତିକାଯ "ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ"ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ, ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ନେୱ ମାତୁସମ୍ବନ୍ଧେନ ନ ପିତୁସମ୍ବନ୍ଧେନ ସମ୍ବଦ୍ଧାଯାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଭିକ୍ଖୁନିଯାତି ଅଟ୍ଠୱାଚିକକମ୍ମେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯ। ଆକୋଟାପେତୀତି ପହରାପେତି। ତନ୍ତି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଭୱେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ପୁରାଣଚୀୱରତା, ଉପଚାରେ ଠତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଆଣାପନଂ, ତସ୍ସା ଧୋୱନାଦୀନି ଚାତି ଇମାନେତ୍ଥ ତୀଣି ଅଙ୍ଗାନି। ପୁରାଣଚୀୱରସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨୦।କିଞ୍ଚି ମୂଲକନ୍ତି କିଞ୍ଚି ପାଭତଂ। ଚୀୱରାଦାନେତି ଚୀୱରସ୍ସ ଆଦାନେ ଚୀୱରପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣେ। ୱିକପ୍ପନୂପଗଚୀୱରତା, ପାରିୱତ୍ତକାଭାୱୋ, ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ହତ୍ଥତୋ ଗହଣନ୍ତି ଇମାନେତ୍ଥ ତୀଣି ଅଙ୍ଗାନି। ଚୀୱରପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨୧।ଅପ୍ପୱାରିତନ୍ତି "ୱଦେୟ୍ୟାଥ, ଭନ୍ତେ, ଯେନ ଅତ୍ଥୋ"ତି ଇଚ୍ଛାପିତଂ ଇଚ୍ଛଂ ରୁଚିଂ ଉପ୍ପାଦିତଂ, ନ ପୱାରିତନ୍ତି ଅପ୍ପୱାରିତଂ। ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସାତି ଯାଚନ୍ତସ୍ସ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମଯାତି ନଟ୍ଠଚୀୱରକାଲଂ ଠପେତ୍ୱା। ୱିକପ୍ପନୂପଗଚୀୱରତା, ସମଯାଭାୱୋ, ଅଞ୍ଞାତକୱିଞ୍ଞତ୍ତି, ତାଯ ଚ ପଟିଲାଭୋତି ଇମାନେତ୍ଥ ଚତ୍ତାରି ଅଙ୍ଗାନି। ଅଞ୍ଞାତକୱିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨୨।ରଜତନ୍ତି ରୂପିଯଂ। ଜାତରୂପନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣଂ। ମାସକନ୍ତି ତଯୋ ମାସକା ଲୋହମାସକୋ ଦାରୁମାସକୋ ଜତୁମାସକୋତି। ତତ୍ଥ ଲୋହମାସକୋତି ତମ୍ବଲୋହାଦୀହି କତମାସକୋ। ଦାରୁମାସକୋତି ସାରଦାରୁନା ୱା ୱେଳୁପେସିକାଯ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ତାଲପଣ୍ଣେନପି ରୂପଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କତମାସକୋ। ଜତୁମାସକୋତି ଲାଖାଯ ୱା ନିୟ୍ୟାସେନ ୱା ରୂପଂ ସମୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା କତମାସକୋ। କହାପଣନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣମଯଂ ୱା ରୂପିଯମଯଂ ୱା ପାକତିକଂ ୱା। ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ଦୀଯମାନଂ ୱା କତ୍ଥଚି ଠିତଂ ୱା ନିପ୍ପରିଗ୍ଗହଂ ଦିସ୍ୱା ସଯଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ। ଗଣ୍ହାପେୟ୍ୟାତି ତଦେୱ ଅଞ୍ଞେନ ଗାହାପେୟ୍ୟ। ନିସ୍ସଗ୍ଗୀତି ଗହଣାଦୀସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅଘନବଦ୍ଧେସୁ ୱତ୍ଥୁଗଣନାଯ ନିସ୍ସଗ୍ଗି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ସାଦିଯେୟ୍ୟ ୱାତି କାଯୱାଚାହି ଅପ୍ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଚିତ୍ତେନ ଅଧିୱାସେୟ୍ୟ। ଜାତରୂପରଜତଭାୱୋ, ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସିକତା, ଗହଣାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଭାୱୋତି ଇମାନେତ୍ଥ ତୀଣି ଅଙ୍ଗାନି। ରୂପିଯପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨୩। ରଜତାଦିଚତୁବ୍ବିଧଂ ଅକପ୍ପିୟଂ କପ୍ପିୟେନାପି ପରିୱତ୍ତେନ୍ତସ୍ସ ସହଧମ୍ମିକେ ଠପେତ୍ୱା, ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ସିୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଅକପ୍ପିୟନ୍ତି ଅକପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁଂ। କପ୍ପିୟେନାତି କପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁନା। ସହଧମ୍ମିକେତି ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନିସାମଣେରସାମଣେରିସିକ୍ଖମାନସଙ୍ଖାତେ ପଞ୍ଚ ସହଧମ୍ମିକେ। ରୂପିୟଭାୱୋ, ପରିୱତ୍ତନଞ୍ଚାତି ଇମାନେତ୍ଥ ଦ୍ୱେ ଅଙ୍ଗାନି। ରୂପିୟପରିୱତ୍ତନସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨୪। ''ଇମଂ ପତ୍ତଂ ତୁୟ୍ହଂ ୱିକପ୍ପେମୀ''ତିଆଦିନା ୱିକପ୍ପନଞ୍ଚ ''ଇମଂ ପତ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ''ତିଆଦିନା ଅଧିଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅକତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପମାଣିକନ୍ତି ଏତ୍ଥାୟଂ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ – ଅନୁପହତପୁରାଣସାଲିତଣ୍ଡୁଲାନଂ ସୁକୋଟ୍ଟିତପରିସୁଦ୍ଧାନଂ ଦ୍ୱେ ମଗଧନାଳିୟୋ ଗହେତ୍ୱା ତେହି ତଣ୍ଡୁଲେହି ଅନୁତ୍ତଣ୍ଡୁଲମକିଲିନ୍ନମପିଣ୍ଡିତଂ ସୁୱିସଦଂ କୁନ୍ଦମକୁଳରାସିସଦିସଂ ଅୱସ୍ସାୱିତୋଦନଂ ପଚିତ୍ୱା ନିରୱସେସଂ ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତସ୍ସ ଓଦନସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଭାଗପ୍ପମାଣୋ ନାତିଘନୋ ନାତିତନୁକୋ ହତ୍ଥହାରିୟୋ ସବ୍ବସମ୍ଭାରସଙ୍ଖତୋ ମୁଗ୍ଗସୂପୋ ପକ୍ଖିପିତବ୍ବୋ, ତତୋ ଆଲୋପସ୍ସ ଅନୁରୂପଂ ୟାୱଚରିମାଲୋପପ୍ପହୋନକଂ ମଚ୍ଛମଂସାଦିବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ପକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। ସପ୍ପିତେଲତକ୍କରସକଞ୍ଜିକାଦୀନି ପନ ଅଗଣନୂପଗାନି ହୋନ୍ତି। ତାନି ହି ଓଦନଗତିକାନି ନେୱ ହାପେତୁଂ, ନ ୱଡ୍ଢେତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଏୱମେତଂ ସବ୍ବମ୍ପି ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ସଚେ ପନ ପତ୍ତସ୍ସ ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା ହେଟ୍ଠିମରାଜିସମଂ ତିଟ୍ଠତି, ସୁତ୍ତେନ ୱା ହୀରେନ ୱା ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ହୀରସ୍ସ ୱା ହେଟ୍ଠିମନ୍ତଂ ଫୁସତି, ଅୟଂ ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ନାମ ପତ୍ତୋ। ସଚେ ତଂ ରାଜିଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଥୂପୀକତଂ ତିଟ୍ଠତି, ଅୟଂ ଉକ୍କଟ୍ଠୋମକୋ ନାମ ପତ୍ତୋ। ସଚେ ତଂ ରାଜିଂ ନ ସମ୍ପାପୁଣାତି, ଅନ୍ତୋଗତମେୱ ହୋତି, ଅୟଂ ଉକ୍କଟ୍ଠୁକ୍କଟ୍ଠୋ ନାମ। ଉକ୍କଟ୍ଠତୋ ଉପଡ୍ଢପ୍ପମାଣୋ ମଜ୍ଝିମୋ। ମଜ୍ଝିମତୋ ଉପଡ୍ଢପ୍ପମାଣୋ ଓମକୋ। ତେସମ୍ପି ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ପଭେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇଚ୍ଚେତେସୁ ଉକ୍କଟ୍ଠୁକ୍କଟ୍ଠୋ ଚ ଓମକୋମକୋ ଚାତି ଦ୍ୱେ ଅପତ୍ତା, ସେସା ସତ୍ତ ପତ୍ତା ପମାଣୟୁତ୍ତା ନାମାତି ଏୱଂ ପମାଣେନ ୟୁତ୍ତୋ ପମାଣିକୋ, ତଂ ପମାଣିକଂ। ପତ୍ତନ୍ତି ସତ୍ତସୁ ପତ୍ତେସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ପତ୍ତଂ। ପତ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକତା, ପମାଣୟୁତ୍ତତା, ଅଧିଟ୍ଠାନୂପଗତା, ଅତିରେକପତ୍ତତା, ଦସାହାତିକ୍କମୋତି ଇମାନେତ୍ଥ ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି। ପଠମପତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨୫। ୟୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚବନ୍ଧନତୋ ଊନପତ୍ତେ ସତି ପରଂ ପନ ନୱଂ ପତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ତସ୍ସପି ଭିକ୍ଖୁନୋ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ସିୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ପରନ୍ତି ଅଞ୍ଞଂ, ''ନୱଂ ପତ୍ତ''ନ୍ତିମିନା ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣଂ। ଅଧିଟ୍ଠାନୂପଗପତ୍ତସ୍ସ ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନତା, ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସିକତା, କତୱିଞ୍ଞତ୍ତି, ତାୟ ଚ ପଟିଲାଭୋତି ଇମାନେତ୍ଥ ଚତ୍ତାରି ଅଙ୍ଗାନି। ଊନପଞ୍ଚବନ୍ଧନସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨୬। ୟୋ ସପ୍ପିତେଲାଦିକଂ ପନ ଭେସଜ୍ଜଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ତାହପରମଂ ସନ୍ନିଧିକାରକଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ସତ୍ତାହଂ ଅତିକ୍କାମେତି , ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସପ୍ପିତେଲାଦିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ନୱନୀତମଧୁଫାଣିତଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତତ୍ଥ ସପ୍ପି ନାମ ଗୱାଦୀନଂ ସପ୍ପି, ୟେସଂ ମଂସଂ କପ୍ପତି, ତେସଂ ସପ୍ପି, ତଥା ନୱନୀତଂ। ତେଲଂ ନାମ ତିଲସାସପମଧୁକଏରଣ୍ଡୱସାଦୀହି ନିବ୍ବତ୍ତଂ। ମଧୁ ନାମ ମକ୍ଖିକାମଧୁମେୱ। ଉଚ୍ଛୁରସଂ ଉପାଦାୟ ପନ ଅପକ୍କା ୱା ଅୱତ୍ଥୁକପକ୍କା ୱା ସବ୍ବାପି ଉଚ୍ଛୁୱିକତି ଫାଣିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଭେସଜ୍ଜୱିଧାନସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨୭। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଚୀୱରଂ ଦତ୍ୱା ପୁନ ତଂ ଚୀୱରଂ ସକସଞ୍ଞାୟ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦାପୟତୋପି ୱା ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ସିୟାତି ୟୋଜନା। ତତ୍ଥ ଦତ୍ୱାତି ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚାଦୀନି ପଚ୍ଚାସୀସମାନୋ ଦତ୍ୱା। ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସାତି ୱେୟ୍ୟାୱଚ୍ଚାଦୀନି ଅକରୋନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ବଲକ୍କାରେନ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ, ତଥା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦାପୟତୋତି। ୱିକପ୍ପନୂପଗଚୀୱରତା, ସାମଂଦିନ୍ନତା, ସକସଞ୍ଞିତା, ଉପସମ୍ପନ୍ନତା, କୋଧୱସେନ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନଂ ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦାପନଂ ୱାତି ଇମାନେତ୍ଥ ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗାନି। ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨୮। ଅପ୍ପୱାରିତଂ ଅଞ୍ଞାତିଂ ଗହପତିଂ ସୁତ୍ତଂ ୟାଚିତ୍ୱା ଞାତିପ୍ପୱାରିତେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ତନ୍ତୱାୟେହି ଚୀୱରଂ ୱାୟାପେନ୍ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ସିୟାତି ପିଣ୍ଡତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସୁତ୍ତନ୍ତି ଛବ୍ବିଧଂ ଖୋମସୁତ୍ତାଦିକଂ ୱା ତେସଂ ଅନୁଲୋମଂ ୱା। ୟାଚିୟାତି ଚୀୱରତ୍ଥାୟ ୟାଚିତ୍ୱା। ଚୀୱରତ୍ଥାୟ ୱିଞ୍ଞାପିତସୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ତୁଦ୍ଦେସିକତା, ଅକପ୍ପିୟତନ୍ତୱାୟେନ ଅକପ୍ପିୟୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟା ୱାୟାପନନ୍ତି ଇମାନେତ୍ଥ ତୀଣି ଅଙ୍ଗାନି। ସୁତ୍ତୱିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨୯। ୟୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଣତଂ ଲାଭଂ ଜାନନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେତି, ତସ୍ସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଜାନନ୍ତି ଜାନନ୍ତୋ। ଲାଭନ୍ତି ଲଭିତବ୍ବଂ ଚୀୱରାଦିୱତ୍ଥୁଂ। ପରିଣତନ୍ତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ନିନ୍ନଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପୋଣଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପବ୍ଭାରଂ ହୁତ୍ୱା ଠିତଂ। ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମେତୀତି ''ମୟ୍ହଂ ଦେଥା''ତିଆଦୀନି ୱଦନ୍ତୋ ଅତ୍ତନି ନିନ୍ନଂ କରୋତି। ସଙ୍ଘେ ପରିଣତଭାୱୋ, ତଂ ଞତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମନଂ, ପଟିଲାଭୋତି ଇମାନେତ୍ଥ ତୀଣି ଅଙ୍ଗାନି। ପରିଣାମନସିକ୍ଖାପଦଂ।

ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪। ପାଚିତ୍ତିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୩୦। ଇଦାନି ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦେ’’ତ୍ୟାଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦେତି ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମୱଚନଂ, ତସ୍ମା ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ପଜାନନ୍ତୋ ମୁସା ୱଦତି, ତସ୍ସ ତନ୍ନିମିତ୍ତଂ ତଂହେତୁ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଉଦୀରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଭିକ୍ଖୁଞ୍ଚ ଓମସନ୍ତସ୍ସାତି ଜାତିନାମଗୋତ୍ତକମ୍ମସିପ୍ପୱଯଆବାଧଲିଙ୍ଗକିଲେସାପତ୍ତିଅକ୍କୋସେସୁ ଭୂତେନ ୱା ଅଭୂତେନ ୱା ଯେନ କେନଚି ମୁଖସତ୍ତିନା ଭିକ୍ଖୁଂ ଓୱିଜ୍ଝନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଉଦୀରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପେସୁଞ୍ଞହରଣେପି ଚାତି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପେସୁଞ୍ଞହରଣେ, ଜାତିଆଦୀହି ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂହି ଭିକ୍ଖୁଂ ଅକ୍କୋସନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ପିୟକମ୍ୟତାଯ ୱା ଭେଦାଧିପ୍ପାଯେନ ୱା ଯୋ ଅକ୍କୁଦ୍ଧୋ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ପେସୁଞ୍ଞହରଣୱଚନେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଉଦୀରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧। ସଙ୍ଗୀତିତ୍ତୟମାରୁଳ୍ହଂ ପିଟକତ୍ତୟଂ ଧମ୍ମଂ ଭିକ୍ଖୁଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ପୁଗ୍ଗଲେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ପଦଂ ପଦଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଦଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଉଦୀରିତନ୍ତି ସମୁଦାୟତ୍ଥୋ।

୩୨।ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନେୱାତି ଭିକ୍ଖୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅନ୍ତମସୋ ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁଭୂତେନ ତିରଚ୍ଛାନଗତେନାପି ସହ ତିରତ୍ତିୟଂ ସଯିତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥଦିୱସେ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିଯେ ପୁନ ସହସେୟ୍ୟାଯ ପାଚିତ୍ତି ସିୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ସହସେୟ୍ୟାୟାତି ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନପରିଚ୍ଛିନ୍ନେ, ଯେଭୁୟ୍ୟେନଚ୍ଛନ୍ନପରିଚ୍ଛିନ୍ନେ ୱା ସେନାସନେ ପୁବ୍ବାପରିଯେନ ୱା ଏକକ୍ଖଣେ ୱା ଏକତୋ ନିପଜ୍ଜନାଯ। ତତ୍ଥ ଛଦନଂ ଅନାହଚ୍ଚ ଦିୟଡ୍ଢହତ୍ଥୁବ୍ବେଧେନ ପାକାରାଦିନା ପରିଚ୍ଛିନ୍ନମ୍ପି ସବ୍ବପରିଚ୍ଛିନ୍ନମିଚ୍ଚେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୩୩। ଏକରତ୍ତମ୍ପି ଇତ୍ଥିୟା ସଦ୍ଧିଂ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପଯତୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋପି ପାଚିତ୍ତି ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଇତ୍ଥିୟାତି ଅନ୍ତମସୋ ତଦହୁଜାତାୟପି ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିୟା। ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ୱିନା ୱିଞ୍ଞୁଂ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଛପ୍ପଦୁତ୍ତରିନ୍ତି ୱିଞ୍ଞୁଂ ପୁରିସଂ ୱିନା ଇତ୍ଥିୟା ଛପ୍ପଦତୋ ଉତ୍ତରିଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତି ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ‘‘ଛପ୍ପଦୁତ୍ତରି’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଏକୋ ଗାଥାପାଦୋ ଏକଂ ପଦନ୍ତି ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ପଦପ୍ପମାଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଛ ପଦାନି ଛପ୍ପଦଂ, ଛପ୍ପଦତୋ ଉତ୍ତରିଂ ଛପ୍ପଦୁତ୍ତରିଂ।

୩୪। ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଂ ଠପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ୱଜ୍ଜଂ ଅଭିକ୍ଖୁନୋ ୱଦନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଉଦୀରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲନ୍ତି ଇଧ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିୟାତି ଯଂ ସଙ୍ଘୋ ଅଭିଣ୍ହାପତ୍ତିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆୟତିଂ ସଂୱରତ୍ଥାଯ ଆପତ୍ତୀନଞ୍ଚ କୁଲାନଞ୍ଚ ପରିୟନ୍ତଂ କତ୍ୱା ୱା ଅକତ୍ୱା ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଅପଲୋକେତ୍ୱା କତିକଂ କରୋତି, ତଂ ଠପେତ୍ୱା। ଅଭିକ୍ଖୁନୋତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ। ୱଦନ୍ତସ୍ସାତି ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ।

୩୫। ଯୋ ଅକପ୍ପିୟଂ ପଥୱିଂ ଖଣେୟ୍ୟ ୱା ଖଣାପେୟ୍ୟ ୱା, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟା। ତତ୍ଥ ଅକପ୍ପିୟନ୍ତି ଉଦ୍ଧନପଚନାଦିୱସେନ ୱା ତଥା ତଥା ଅଦଡ୍ଢା ୱା ଜାତପଥୱୀ ୱୁଚ୍ଚତି। ସା ଚତୁବ୍ବିଧା ସୁଦ୍ଧମିସ୍ସପୁଞ୍ଜୱସେନ। ତତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧପଥୱୀ ନାମ ପକତିୟା ସୁଦ୍ଧପଂସୁ ୱା ସୁଦ୍ଧମତ୍ତିକା ୱା। ମିସ୍ସପଥୱୀ ନାମ ଯତ୍ଥ ପଂସୁତୋ ୱା ମତ୍ତିକତୋ ୱା ପାସାଣସକ୍ଖରକଥଲମରୁମ୍ବୱାଲୁକାସୁ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ତତିୟଭାଗୋ ହୋତି। ପୁଞ୍ଜପଥୱୀ ନାମ ଅତିରେକଚାତୁମାସଂ ଓୱଟ୍ଠୋ ପଂସୁପୁଞ୍ଜୋ ୱା ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜୋ ୱା ହୋତି। ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣେନ ପନ ମିସ୍ସକପୁଞ୍ଜୋପି ପିଟ୍ଠିପାସାଣେ ଠିତସୁଖୁମରଜମ୍ପି ଚ ଦେୱେ ଫୁସଯନ୍ତେ ସକିଂ ଚେ ତିନ୍ତଂ, ଚାତୁମାସଚ୍ଚଯେନ ତିନ୍ତୋକାସୋ ପୁଞ୍ଜପଥୱୀସଙ୍ଖମେୱ ଗଚ୍ଛତି। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭୂତଗାମଂ ୱିକୋପେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଭୂତଗାମନ୍ତି ଭୱନ୍ତି, ଅଭୱୁଂ ଚାତି ଭୂତା, ଜାୟନ୍ତି ୱଡ୍ଢନ୍ତି ଜାତା ୱଡ୍ଢିତା ଚାତି ଅତ୍ଥୋ, ଗାମୋତି ରାସି, ଭୂତାନଂ ଗାମୋ, ଭୂତା ଏୱ ୱା ଗାମୋତି ଭୂତଗାମୋ, ପତିଟ୍ଠିତହରିତତିଣରୁକ୍ଖାଦୀନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ତଂ ଭୂତଗାମଂ। ୱିକୋପେୟ୍ୟାତି ଛେଦନଭେଦନାଦୀନି କରେୟ୍ୟ।

୩୬। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘିକଂ ମଞ୍ଚାଦିଂ ଅବ୍ଭୋକାସେ ସନ୍ଥରଣାଦିକଂ କତ୍ୱା ଆପୁଚ୍ଛନାଦିକଂ ଅକତ୍ୱା ଯାତି, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘିକନ୍ତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ସନ୍ତକଂ। ମଞ୍ଚାଦିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପୀଠଭିସିକୋଚ୍ଛାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ସନ୍ଥରଣାଦିକନ୍ତି ସନ୍ଥରଣାଦିଂ କତ୍ୱା ୱା କାରାପେତ୍ୱା ୱା। ଆପୁଚ୍ଛନାଦିକନ୍ତି ଆପୁଚ୍ଛନଂ ୱା ଉଦ୍ଧରଣଂ ୱା ଉଦ୍ଧରାପନଂ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯାତୀତି ଗଚ୍ଛତି।

୩୭। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘିକାୱସଥେ ସେୟ୍ୟଂ ସନ୍ଥରଣାଦିକଂ କତ୍ୱା ଆପୁଚ୍ଛନାଦିକଂ ଅକତ୍ୱା ଯାତି, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତି ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘିକାୱସଥେତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ସନ୍ତକେ ଆୱସଥେ ୱିହାରେ ଗବ୍ଭେ ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱା ସବ୍ବପରିଚ୍ଛିନ୍ନେ ଗୁତ୍ତସେନାସନେ। ସେୟ୍ୟନ୍ତି ଭିସି ଚିମିଲିକା ପାୱୁରଣଂ ଉତ୍ତରତ୍ଥରଣଂ ଭୂମତ୍ଥରଣଂ ତଟ୍ଟିକା ଚମ୍ମକ୍ଖଣ୍ଡଂ ନିସୀଦନଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ ତିଣସନ୍ଥାରୋ ପଣ୍ଣସନ୍ଥାରୋତି ଏୱମାଦିକଂ। ସନ୍ଥରଣାଦିକନ୍ତି ତେସୁ ଯେନ କେନଚି ଅତ୍ଥରଣାଦିକଂ କତ୍ୱା ୱା କାରାପେତ୍ୱା ୱା।

୩୮-୯। ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକଂ ତୋଯଂ ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଜାନଂସପ୍ପାଣକନ୍ତି "ସପ୍ପାଣକମିଦ"ନ୍ତି ଦିସ୍ୱା ୱା ସୁତ୍ୱା ୱା ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ଜାନନ୍ତୋ। ତୋଯନ୍ତି ଉଦକଂ। ପରିଭୁଞ୍ଜେଯେତି ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ପାରିୱତ୍ତକଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରଂ ଦେତି, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତି ସିଯା। ଚୀୱରପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦେ ଭିକ୍ଖୁ ପଟିଗ୍ଗାହକୋ ଇଧ ଭିକ୍ଖୁନୀ, ଅଯଂ ୱିସେସୋ। ଅଞ୍ଞାତିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚୀୱରଂ ସିବ୍ବତୋପି ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚୀୱରନ୍ତି ନିୱାସନପାରୁପନୂପଗଂ। ସିବ୍ବତୋତି ସଯଂ ସିବ୍ବନ୍ତସ୍ସ ସୂଚିଂ ପୱେସେତ୍ୱା ନୀହରଣେ ପଯୋଗଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତି। ସିବାପେନ୍ତସ୍ସ ପନ "ସିବା"ତି ୱୁତ୍ତୋ ସଚେପି ସବ୍ବଂ ସୂଚିକମ୍ମଂ ନିଟ୍ଠାପେସି, ଏକମେୱ ପାଚିତ୍ତି, ଆଣତ୍ତସ୍ସ ପଯୋଗଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତି ହୋତି। ପୱାରେତ୍ୱାନ ଅତିରିତ୍ତଂ ଅକାରେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତୋ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ରାଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ଓଦନୋ ସତ୍ତୁ କୁମ୍ମାସୋ ମଚ୍ଛୋ ମଂସନ୍ତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ସାସପମତ୍ତମ୍ପି ଅଜ୍ଝୋହରିତ୍ୱା ଭୋଜନଂ ପଟିକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ଇରିଯାପଥେନ "ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ"ନ୍ତି ଅତିରିତ୍ତଂ ଅକାରେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ପାଚିତ୍ତି ହୋତୀତି।

୪୦। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସାଦନାପେକ୍ଖୋ ଭୁତ୍ତାୱିଂ ପୱାରିତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ "ହନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ, ଖାଦ ୱା ଭୁଞ୍ଜ ୱା"ତି ଅନତିରିତ୍ତେନ ପୱାରେତି, ଭୋଜନେ ଭୁତ୍ତେ ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଉଦୀରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଆସାଦନାପେକ୍ଖୋତି ଆସାଦନଂ ଚୋଦନଂ ମଙ୍କୁକରଣଭାୱଂ ଅପେକ୍ଖମାନୋ।

୪୧-୨। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ନିଧିଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସନ୍ନିଧିଭୋଜନନ୍ତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଏକରତ୍ତଂ ୱୀତିନାମିତଭୋଜନଂ। ୱିକାଲେ ଯାୱକାଲିକଂ ଭୁଞ୍ଜତୋ ୱାପି ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ୱିକାଲେତି ୱିଗତକାଲେ, ମଜ୍ଝନ୍ହିକାତିକ୍କମତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯାୱକାଲିକନ୍ତି ୱନମୂଲଫଲାଦିକଂ ଆମିସଭୋଜନଂ। ଅଗିଲାନୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଣୀତକଂ ସପ୍ପିଭତ୍ତାଦିକମ୍ପି ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାନ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଅଗିଲାନୋତି କଲ୍ଲକୋ। ପଣୀତକନ୍ତି ସପ୍ପିତେଲମଧୁଫାଣିତମଚ୍ଛମଂସଖୀରଦଧିସଙ୍ଖାତେହି ସଂସଟ୍ଠଂ ସତ୍ତଧଞ୍ଞନିବ୍ବତ୍ତଂ ପଣୀତଭୋଜନଂ । ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଦନ୍ତକଟ୍ଠୋଦକଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକଂ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତନ୍ତି କାଯେନ ୱା କାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ହତ୍ଥପାସେ ଠତ୍ୱା କାଯକାଯପ୍ପଟିବଦ୍ଧନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ନ ଦିନ୍ନଂ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ନାମ।

୪୩। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ତିତ୍ଥିଯସ୍ସ ସହତ୍ଥତୋ କିଞ୍ଚି ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ଦଦେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ତିତ୍ଥିଯସ୍ସାତି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯସ୍ସ। କିଞ୍ଚି ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ଯଂ କିଞ୍ଚି ଭୋଜନୀଯଂ। ସହତ୍ଥତୋତି ସହତ୍ଥା। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ମାତୁଗାମେନ ଏକତୋ ରହୋ ନିସଜ୍ଜଂ କପ୍ପେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ରହୋତି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ। କପ୍ପେତି କପ୍ପେଯ୍ୟ। ଏକତୋତି ସଦ୍ଧିଂ।

୪୪।ସୁରାମେରଯପାନେପୀତି ଏତ୍ଥ ପିଟ୍ଠାଦୀହି କତଂ ମଜ୍ଜଂ ସୁରା। ପୁପ୍ଫାଦୀହି କତୋ ଆସୱୋ ମେରଯଂ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ତଦୁଭଯମ୍ପି ବୀଜତୋ ପଟ୍ଠାଯ କୁସଗ୍ଗେନାପି ପିୱତି, ତସ୍ସ ତପ୍ପାନପଚ୍ଚଯା ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଉଦୀରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକେ ଚାପୀତି ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ଉପକଚ୍ଛକାଦୀନଂ ଘଟ୍ଟନପଚ୍ଚଯା ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ହସଧମ୍ମେପି ଚୋଦକେତି ଉପରିଗୋପ୍ଫକେ ଉଦକେ ହସଧମ୍ମେ କୀଳାଧିପ୍ପାଯେନ କୀଳନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୫।ଅନାଦରେପି ପାଚିତ୍ତୀତି ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ୱା ଧମ୍ମସ୍ସ ୱା ଅନାଦରକରଣେପି ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉପସମ୍ପନ୍ନେନ ପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ତସ୍ସ ୱା ୱଚନଂ ଅକତ୍ତୁକାମତାଯ, ତଂ ୱା ଧମ୍ମଂ ଅସିକ୍ଖିତୁକାମତାଯ ଅନାଦରିଯଂ କରୋତି, ତସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ଅନାଦରିଯେ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଭଯାନକଂ କଥଂ କତ୍ୱା ୱା ଭଯାନକଂ ରୂପଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱା ଭିକ୍ଖୁଂ ଭୀସଯତୋପି ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୬। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଗିଲାନୋ କିଞ୍ଚି ପଚ୍ଚଯଂ ଠପେତ୍ୱା ଜୋତିଂ ଜଲେଯ୍ୟ ୱା ଜଲାପେଯ୍ୟ ୱା, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ କିଞ୍ଚି ପଚ୍ଚଯନ୍ତି ପଦୀପୁଜ୍ଜଲନଂ ୱା ପତ୍ତପଚନାଦୀସୁ ଜୋତିକରଣଂ ୱାତି ଏୱରୂପଂ ପଚ୍ଚଯଂ ଠପେତ୍ୱା। ଜୋତିନ୍ତି ଅଗ୍ଗିଂ।

୪୭-୮। କପ୍ପବିନ୍ଦୁଂ ଅନାଦାଯ ନୱଚୀୱରଭୋଗିନୋ ନୱଂ ଚୀୱରଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। କପ୍ପବିନ୍ଦୁନ୍ତି ମୋରକ୍ଖିମଣ୍ଡଲମଙ୍ଗୁଲପିଟ୍ଠୀନଂ ଅଞ୍ଞତରପ୍ପମାଣଂ କପ୍ପବିନ୍ଦୁଂ। ଅନାଦାଯାତି ଅନାଦିଯିତ୍ୱା। ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚୀୱରାଦିକଂ ପରିକ୍ଖାରଂ ଅପନେତ୍ୱା ନିଧେନ୍ତସ୍ସ ୱା ନିଧାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ହସାପେକ୍ଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତି ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚୀୱରାଦିକନ୍ତି ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ପତ୍ତନିସୀଦନସୂଚିଘରକାଯବନ୍ଧନାଦିଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ନିଧେନ୍ତସ୍ସାତି ନିଦହନ୍ତସ୍ସ। ହସାପେକ୍ଖସ୍ସାତି ହସାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ। ଜାନଂ ପାଣଂ ହନେ ଭିକ୍ଖୁ, ତିରଚ୍ଛାନଗତମ୍ପି ଚାତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ "ପାଣୋ"ତି ଜାନନ୍ତୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତଂ ପାଣଂ ଖୁଦ୍ଦକମ୍ପି ମହନ୍ତମ୍ପି ହନେଯ୍ୟ, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୯।ଛାଦେତୁକାମୋ ଛାଦେତି, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଭିକ୍ଖୁନୋପି ଚାତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଙ୍ଖାତଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଛାଦେତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ଛାଦେତି, ତସ୍ସ

ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇତ୍ଥିୟା ସହ ସଂୱିଧାୟ ଗାମନ୍ତରଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ଯୋଜନା।

୫୦।ଭିକ୍ଖୁଂୱା ପହରେୟ୍ୟାଥାତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁଂ ପହରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ଯୋଜନା। ତଲସତ୍ତିକମୁଗ୍ଗିରେତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ପହରଣାକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ କାୟଂ ୱା କାୟପଟିବଦ୍ଧଂ ୱା ଉଗ୍ଗିରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଚୋଦେୟ୍ୟ ୱା ଚୋଦାପେୟ୍ୟ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଅମୂଲକେନ ଚାତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅମୂଲକେନ ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ଚୋଦେୟ୍ୟ ୱା ଚୋଦାପେୟ୍ୟ ୱା, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଅମୂଲକେନାତି ଦିଟ୍ଠାଦିମୂଲୱିରହିତେନ।

୫୧।କୁକ୍କୁଚ୍ଚୁପ୍ପାଦନେ ଚାପୀତି ‘‘ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୋ ତ୍ୱଂ ମଞ୍ଞେ’’ତିଆଦୀନି ଭଣନ୍ତୋ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଉପ୍ପାଦେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ କୁକ୍କୁଚ୍ଚୁପ୍ପାଦନପଚ୍ଚୟା ପାଚିତ୍ତିୟଂ ହୋତି। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଣ୍ଡନତ୍ଥାୟ ଭଣ୍ଡନଜାତାନଂ ୱଚନଂ ସୋତୁଂ ଉପସ୍ସୁତିଂ ଯାତି, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଭଣ୍ଡନତ୍ଥାୟାତି କଲହତ୍ଥାୟ। ଭଣ୍ଡନଜାତାନନ୍ତି କଲହଜାତାନଂ। ଉପସ୍ସୁତିନ୍ତି ସୁତିସମୀପଂ।

୫୨। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଣାମିତଂ ଯଂ ଲାଭଂ, ତଂ ପରପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ନାମେତି, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ନାମେତୀତି ପରିଣାମେତି। ପୁଚ୍ଛଂ ଅକତ୍ୱାତି ‘‘ୱିକାଲେ ଗାମପ୍ପୱେସନଂ ଆପୁଚ୍ଛାମୀ’’ତି ୱା ‘‘ଗାମଂ ପୱିସିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱା ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା। ସନ୍ତଭିକ୍ଖୁନ୍ତି ଅନ୍ତୋଉପଚାରସୀମାୟ ଦସ୍ସନୂପଚାରେ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ଯଂ ସକ୍କା ହୋତି ପକତିୱଚନେନ ଆପୁଚ୍ଛିତୁଂ, ତାଦିସଂ ୱିଜ୍ଜମାନଂ ଭିକ୍ଖୁଂ। ଗାମସ୍ସାତି ଗାମଂ, କମ୍ମତ୍ଥେ ସାମିୱଚନଂ। ଗତେତି ସମ୍ପଦାନତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମୱଚନଂ, ଗତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ୱିକାଲେ ଗାମଂ ଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ପାଚିତ୍ତିୟନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୫। ପକିଣ୍ଣକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୫୩। ଇଦାନି ପକିଣ୍ଣକଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସଙ୍ଘିକ’’ନ୍ତ୍ୟାଦି ଆରଦ୍ଧଂ। ତତ୍ଥ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଇସ୍ସରୋ ହୁତ୍ୱା ସଙ୍ଘିକଂ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦେତି, ତସ୍ସ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସିୟା। ଥେୟ୍ୟାୟ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଦେତି, ଯଥାୱତ୍ଥୁ ପାରାଜିକାଦି ସିୟା, ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁ ଦୁକ୍କଟଂ, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟୱତ୍ଥୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ପାରାଜିକୱତ୍ଥୁ ପାରାଜିକଂ ସିୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୫୪।କୁସାଦିମୟଚୀରାନୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ୱାକଫଲକଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, କୁସମୟଚୀରଂ ୱାକମୟଚୀରଂ ଫଲକମୟଚୀରନ୍ତି। ତତ୍ଥ କୁସେ ଗନ୍ଥେତ୍ୱା କତଚୀରଂ କୁସମୟଚୀରଂ। ୱାକମୟଚୀରଂ ନାମ ତାପସାନଂ ୱକ୍କଲଂ। ଫଲକମୟଚୀରଂ ନାମ ଫଲକସଣ୍ଠାନାନି ଫଲକାନି ସିବ୍ବେତ୍ୱା କତଚୀରଂ। କମ୍ବଲଂ କେସୱାଲଜନ୍ତି କେସଜଂ କମ୍ବଲଂ ୱାଲଜଂ କମ୍ବଲଂ, କେସକମ୍ବଲଂ ୱାଲକମ୍ବଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କେସେହି ତନ୍ତେ ୱାଯିତ୍ୱା କତକମ୍ବଲଂ କେସକମ୍ବଲଂ। ଚମରିୱାଲେହି ୱାଯିତ୍ୱା କତକମ୍ବଲଂ ୱାଲକମ୍ବଲଂ। ସମୟଂ ୱିନାତି ନଟ୍ଠଚୀୱରକାଲଂ ଠପେତ୍ୱା। ଧାରୟତୋ ଧାରୟନ୍ତସ୍ସ। ଲୂକପକ୍ଖାଜିନକ୍ଖିପନ୍ତି ଉଲୂକପକ୍ଖଅଜିନକ୍ଖିପଂ। ତତ୍ଥ ଉଲୂକପକ୍ଖନ୍ତି ଉଲୂକସକୁଣପକ୍ଖେହି କତନିୱାସନଂ। ଅଜିନକ୍ଖିପନ୍ତି ସଲୋମଂ ସଖୁରଂ ଅଜିନମିଗଚମ୍ମଂ। ନଟ୍ଠଚୀୱରକାଲଂ ଠପେତ୍ୱା ଇମେସୁ ସତ୍ତସୁ ୱତ୍ଥୂସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଧାରୟତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୫। ସତ୍ଥକେନ କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ ସତ୍ଥକମ୍ମଂ, ତସ୍ମିଂ ସତ୍ଥକମ୍ମେ। ୱତ୍ଥିମ୍ହି କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ ୱତ୍ଥିକମ୍ମଂ, ତସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥିକମ୍ମେ। ସଂ ନିମିତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଅଙ୍ଗଜାତଂ। ତଂ ଛିନ୍ଦତୋ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସିୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମଂସାଦିଭୋଜନେତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ଅଟ୍ଠିଲୋହିତଚମ୍ମଲୋମାନି ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତସ୍ମା ମନୁସ୍ସାନଂ ମଂସଅଟ୍ଠିଲୋହିତଚମ୍ମଲୋମଭୋଜନପଚ୍ଚୟା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୬।କଦଲେରକକ୍କଦୁସ୍ସାନୀତି ଏତ୍ଥ କଦଲିଏରକଅକ୍କୱାକେହି କତାନି ୱତ୍ଥାନି ଧାରୟନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ପୋତ୍ଥକନ୍ତି ମକଚିୱାକେହି କତଂ ପୋତ୍ଥକଦୁସ୍ସଂ। ସବ୍ବପୀତାଦିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ସବ୍ବଲୋହିତକସବ୍ବକଣ୍ହକସବ୍ବମଞ୍ଜେଟ୍ଠିକଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତତ୍ଥ ସବ୍ବମେୱ ନୀଲକଂ ସବ୍ବନୀଲକଂ। ଏୱଂ ସେସେସୁପି। ନୀଲଂ ଉମ୍ମାରପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣଂ। ପୀତଂ କଣିକାରପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣଂ। ଲୋହିତଂ ଜୟସୁମନପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣଂ। କଣ୍ହକଂ ଅଦ୍ଦାରିଟ୍ଠକୱଣ୍ଣଂ। ମଞ୍ଜେଟ୍ଠିକଂ ଲାଖାରସୱଣ୍ଣଂ। ଇମେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ୱତ୍ଥୂସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଧାରୟନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିୟାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୭-୮।ହତ୍ଥିସ୍ସୁରଗସୋଣାନନ୍ତି ହତ୍ଥିଅସ୍ସୌରଗସୋଣାନଂ ମଂସଂ ଅଟ୍ଠିରୁଧିରଚମ୍ମଲୋମାନି। ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘଚ୍ଛଦୀପିନନ୍ତି ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘଅଚ୍ଛଦୀପୀନଂ ମଂସାଦୀନି। ତରଚ୍ଛସ୍ସ ଚ ମଂସାଦିଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତମଂସଞ୍ଚ ଅନାପୁଚ୍ଛିତମଂସଞ୍ଚ ଭୁଞ୍ଜତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ସିୟା। ଦକତିତ୍ଥାଦିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ

ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱକୁଟିଯୋ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତେନ ଯାତାନୁପୁବ୍ବଂ ଆଗତପ୍ପଟିପାଟିଂ ହିତ୍ୱାନ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ନହାନତିତ୍ଥଞ୍ଚ ୱଚ୍ଚକୁଟିଞ୍ଚ ପସ୍ସାୱକୁଟିଞ୍ଚ ୱଜେ ୱଜେୟ୍ୟ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟଂ ତସ୍ସ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୯।ସହସାତି ୱେଗସା ୱେଗେନ। ୱୁବ୍ଭୁଜିତ୍ୱାନାତି ଅନ୍ତରୱାସକଂ ଦୂରତୋୱ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା, ୱ-କାରୋ ସନ୍ଧିୱସେନାଗତୋ। ପୱିସେତି ପୱିସେୟ୍ୟ। ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱକୁଟିକନ୍ତି ୱଚ୍ଚକୁଟିକଂ ପସ୍ସାୱକୁଟିକଂ। ୱିସେତି ପୱିସେୟ୍ୟ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱକୁଟିକଂ ସହସା ପୱିସେୟ୍ୟ ୱା ନିକ୍ଖମେୟ୍ୟ ୱା, ଉବ୍ଭୁଜିତ୍ୱା ୱା ପୱିସେୟ୍ୟ ୱା ନିକ୍ଖମେୟ୍ୟ ୱା, ଉକ୍କାସିକଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ତଂ ପୱିସେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୬୦। ନିତ୍ଥୁନନ୍ତୋ ୱଚ୍ଚଂ କରେୟ୍ୟ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଞ୍ଚ ଖାଦନ୍ତୋ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଦୋଣୀନଂ ବହି ୱଚ୍ଚାଦିକଂ ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱଂ କରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା।

୬୧।ଖରେନଚାୱଲେଖେୟ୍ୟାତି ଫାଲିତକଟ୍ଠେନ ୱା ଫରୁସେନ ୱା ଗଣ୍ଠିକେନ ୱା ପୂତିକଟ୍ଠେନ ୱା ସୁସିରେନ ୱା ଅୱଲେଖେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। କଟ୍ଠନ୍ତି ଅୱଲେଖନକଟ୍ଠଂ। କୂପକେତି ୱଚ୍ଚକୂପକେ। ଉହତଞ୍ଚାତି ଗୂଥମକ୍ଖିତଞ୍ଚ। ନ ଧୋୱେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ତନା ୱା ନ ଧୋୱେୟ୍ୟ ପରେନ ୱା ନ ଧୋୱାପେୟ୍ୟ। ଉକ୍ଲାପଞ୍ଚାତି କଚୱରଞ୍ଚ। ନ ସୋଧଯେନ ସମ୍ମଜ୍ଜେୟ୍ୟ।

୬୨।ଚପୁଚପୁତି ସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା ଉଦକକିଚ୍ଚଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଆଚମନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନଜ୍ଝିଟ୍ଠୋୱାତି ଅନାଣତ୍ତୋଯେୱ। ଥେରେନାତି ସଙ୍ଘତ୍ଥେରେନ। ପାତିମୋକ୍ଖନ୍ତି ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସଂ। ଉଦ୍ଦିସେ ଉଦ୍ଦିସେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା।

୬୩। ଅନାପୁଚ୍ଛାଯ ପଞ୍ହସ୍ସ କଥନେ, ଅନାପୁଚ୍ଛାଯ ପଞ୍ହସ୍ସ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେ, ଅନାପୁଚ୍ଛାଯ ସଜ୍ଝାଯକରଣେ, ଅନାପୁଚ୍ଛାଯ ପଦୀପଜାଲନେ, ଅନାପୁଚ୍ଛାଯ ପଦୀପୱିଜ୍ଝାପନେତି ଇମେସୁ ଚତୂସୁ ପଞ୍ଚଯେସୁ ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା।

୬୪। ଅନାପୁଚ୍ଛା ୱାତପାନକୱାଟାନି ୱିୱରେୟ୍ୟ ୱା ଥକେୟ୍ୟ ୱା, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ୱନ୍ଦନାଦିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ୱନ୍ଦାପନଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ନଗ୍ଗୋ ୱନ୍ଦନଂ କରେୟ୍ୟ, ୱନ୍ଦାପନଂ କରେୟ୍ୟ, ଗମନଂ କରେୟ୍ୟ, ଭୋଜନଂ କରେୟ୍ୟ, ପିୱନଂ କରେୟ୍ୟ, ଖାଦନଂ କରେୟ୍ୟ, ଗହଣଂ କରେୟ୍ୟ, ଦାନଂ କରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ସବ୍ବତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୫।ତିପଟିଚ୍ଛନ୍ନକଂ ୱିନାତି ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିସ୍ସୋ ପଟିଚ୍ଛାଦିଯୋ ଜନ୍ତାଘରପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ଉଦକପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦିଂ ୱତ୍ଥପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦି''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୬୧) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତା ତିସ୍ସୋ ପଟିଚ୍ଛାଦିଯୋ ସମାହଟାତି ''ତିପଟିଚ୍ଛାଦୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତିପଟିଚ୍ଛନ୍ନକଂ ଠପେତ୍ୱା ପରିକମ୍ମଂ ସଯଂ କରେୟ୍ୟ, ପରଂ କାରାପେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ । ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ନହାଯଂ ନହାଯନ୍ତୋ କୁଟ୍ଟେ ୱା ଥମ୍ଭେ ୱା ତରୁମ୍ହି ୱା କାଯଂ ଉପଘଂସେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା।

୬୬। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ନହାଯନ୍ତୋ କୁରୁୱିନ୍ଦକସୁତ୍ତେନ କାଯଂ ଘଂସେୟ୍ୟ, କାଯତୋ କାଯେନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଘଂସେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯୋ ଅଗିଲାନୋ ସୌପାହନୋ ବହାରାମେ ବହିଆରାମେ ଚରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୬୭।ସବ୍ବନୀଲାଦିକମ୍ପି ଚାତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ଲୋହିତୋଦାତପୀତକଣ୍ହମଞ୍ଜେଟ୍ଠମହାରଙ୍ଗମହାନାମରଙ୍ଗରତ୍ତାଦଯୋ ଉପାହନାଯୋ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବନୀଲସବ୍ବଲୋହିତାଦିକଂ ଉପାହନଂ ଧାରେତି, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ରତ୍ତୋ ରତ୍ତଚିତ୍ତୋ ତଦହୁଜାତାଯପି ଇତ୍ଥିଯା ନିମିତ୍ତଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖଦାଯିଯା ଭିକ୍ଖଦାଯିକାଯ ଇତ୍ଥିଯା ମୁଖଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା।

୬୮-୯। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଜ୍ଝାନସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପତ୍ତଂ ୱା ପସ୍ସେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ଆଦାସାଦିମ୍ହି ଉଦକପତ୍ତେ ଅତ୍ତନୋ ମୁଖଂ ପସ୍ସେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ଉଚ୍ଚାସନମହାସନେ ନିସଜ୍ଜାଦିଂ ନିସୀଦନସଯନାଦିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ଉକ୍ଖିତ୍ତାନୁପସମ୍ପନ୍ନନାନାସଂୱାସକାଦୀନଂ ୱନ୍ଦନେପି ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଉକ୍ଖିତ୍ତୋତି ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ, ଆପତ୍ତିଯା ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ, ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋତି ତିୱିଧୋପି ଇଧାଧିପ୍ପେତୋ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋତି ଇମିନା ଭିକ୍ଖୁନିସାମଣେରସାମଣେରିସିକ୍ଖମାନପଣ୍ଡକୈତ୍ଥିସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାତକା ଗହିତା। ନାନାସଂୱାସକାତି ଲଦ୍ଧିନାନାସଂୱାସକା ଗହିତା। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ଛିନ୍ନମୂଲକା ଗହିତା।

୭୦-୭୧। ଯୋ ଦୀଘାସନେ ପଣ୍ଡକିତ୍ଥୀହି ପଣ୍ଡକେନ ୱା ଇତ୍ଥିଯା ୱା ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ୱା ଏକତୋ ନିସୀଦେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ଅଦୀଘେ

ଆସନେତି ରସ୍ସେ ଆସନେ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ରସ୍ସାସନେ ମଞ୍ଚେ ୱା ପୀଠେ ୱା ଅସମାନାସନିକେନ ଏକତୋ ସଯେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଫଲପୁପ୍ଫାଦିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱେଛଉଚୁଣ୍ଣଦନ୍ତକଟ୍ଠମତ୍ତିକାଦଯୋ ସଙ୍ଗହିତା। କୁଲସଙ୍ଗହତ୍ଥାଯ ଫଲପୁପ୍ଫାଦିକଂ ଦଦତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୭୨-୩। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗଣ୍ଠିମାଦିଂ ସଯଂ କରେୟ୍ୟ, ପରଂ କାରାପେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜିନେନ ୱାରିତପଞ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ଅନ୍ଧବତ୍ତୋ ବାଲୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯେ ଅନିସ୍ସାଯ ନିସ୍ସଯଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱସେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁଞ୍ଞାତେହି ମାତାପିତୁଆଦୀହି ପୁଗ୍ଗଲେହି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଭେସଜ୍ଜଂ କରେୟ୍ୟ ୱା ୱଦେୟ୍ୟ ୱା, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ସାପତ୍ତିକୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉପୋସଥପ୍ପୱାରଣଂ କରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ଜିନେନ ଭଗୱତା ୱାରିତା ଜିନୱାରିତା, ଜିନୱାରିତା ଚ ତେ ପଚ୍ଚଯା ଚେତି ଜିନୱାରିତପଚ୍ଚଯା, ତେ ଜିନୱାରିତପଚ୍ଚଯେ। ଦ୍ୱେମାତିକାଅପ୍ପଗୁଣତାଯ ଅନ୍ଧବତ୍ତୋ।

୭୪। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆଭୋଗଂ ୱା ନିଯୋଗଂ ୱା ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଦ୍ୱାରବନ୍ଧାଦିକେ ଠାନେ ପରିୱତ୍ତକୱାଟକଂ ଅପିଧାଯ ଦିୱା ସଯେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଦ୍ୱାରବନ୍ଧାଦିକେତି ଯେନ କେନଚି ପରିକ୍ଖିତ୍ତେ ଅବ୍ଭୋକାସେପି ରୁକ୍ଖମୂଲେପି ଅନ୍ତମସୋ ଇମିନା ଲକ୍ଖଣେନ ଯୁତ୍ତଆକାସଙ୍ଗଣେପି। ଅପିଧାଯାତି ଅପିଦହିତ୍ୱା। ୱିନାଭୋଗନ୍ତି ''ଏସ ଦ୍ୱାରଂ ଜଗ୍ଗିସ୍ସତୀ''ତି ଆଭୋଗଂ ଠପେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ନିଯୋଗନ୍ତି ଅୱସଟ୍ଠାନଂ, ଅତ୍ତନୋ ଅୱସଂ ବହୁସାଧାରଣଟ୍ଠାନଂ ଠପେତ୍ୱା। ''ସୱସୋ''ତି ୱା ପାଠୋ, ସୱସୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦିୱାତି ଦିୱାକାଲେ।

୭୫।ଧଞ୍ଞନ୍ତି ସାଲି ୱୀହି ଯୱୋ ଗୋଧୁମୋ କଙ୍ଗୁ ୱରକୋ କୁଦ୍ରୂସକୋତି ସତ୍ତୱିଧଂ ଧଞ୍ଞଂ। ଇତ୍ଥିରୂପନ୍ତି ଦାରୁଲୋହମଯାଦିଇତ୍ଥିରୂପଂ। ରତନନ୍ତି ମୁତ୍ତାଦିଦସୱିଧଂ ରତନଂ। ଆୱୁଧନ୍ତି ସତ୍ତିତୋମରାଦିସବ୍ବାୱୁଧଭଣ୍ଡଂ। ଇତ୍ଥିପସାଧନନ୍ତି ଇତ୍ଥିଯା ସୀସାଦିଅଲଙ୍କାରଂ। ତୂରିଯଭଣ୍ଡନ୍ତି ଧମନସଙ୍ଖାଦିସବ୍ବଂ ତୂରିଯଭଣ୍ଡଂ। ଫଲରୁକ୍ଖେତି ଫଲିତରୁକ୍ଖେ। ପୁବ୍ବଣ୍ଣାଦିକନ୍ତି ମୁଗ୍ଗମାସାଦିକଂ। ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ୱାକୁରକୁମିନାଦଯୋ ଗହିତା। ଏତେସୁ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଆମସେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୬।ସସିତ୍ଥୋଦକତେଲେହୀତି ଯୋ ପନ ମଧୁସିତ୍ଥକତେଲେନ ୱା ଉଦକମିସ୍ସକତେଲେନ ୱା ଯେନ କେନଚି ଚିକ୍କଲ୍ଲେନ ୱା। ଫଣହତ୍ଥଫଣେହି ୱାତି ଦନ୍ତମଯାଦିଫଣେନ ୱା ଫଣକିଚ୍ଚସାଧକେହି ହତ୍ଥଙ୍ଗୁଲୀହି ୱା କୋଚ୍ଛେନ ୱା କେସମୋସଣ୍ଠନେ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକସ୍ମିଂ ଭାଜନେ ଭୋଜନନିମିତ୍ତେ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୭। ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ଏକତ୍ଥରଣା ସଯେୟ୍ୟୁଂ, ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ଏକପାୱୁରଣା ସଯେୟ୍ୟୁଂ, ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ଏକମଞ୍ଚକେ ସଯେୟ୍ୟୁଂ, ତେସଂ ଦୁକ୍କଟାନି ହୋନ୍ତୀତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପମାଣତୋ ଅଧିକଂ ୱା ଊନଂ ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ଖାଦେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ତତ୍ଥ ଅଧିକନ୍ତି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲତୋ ଅଧିକଂ। ଊନନ୍ତି ଚତୁରଙ୍ଗୁଲତୋ ଊନଂ।

୭୮। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ନଚ୍ଚଞ୍ଚ ଗୀତଞ୍ଚ ୱାଦିତଞ୍ଚ ଯୋଜେତି ୱା ଯୋଜାପେତି ୱା, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ତେସଂ ନଚ୍ଚାନଂ ଦସ୍ସନଂ, ତେସଂ ଗୀତାନଂ ସୱନଂ, ତେସଂ ୱାଦିତାନଂ ସୱନଞ୍ଚ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୯।ୱୀହାଦିରୋପିମେତି ୱୀହିଆଦୀନଂ ରୁହନଟ୍ଠାନେ। ବହିପାକାରକୁଟ୍ଟକେତି ପାକାରକୁଟ୍ଟାନଂ ବହି। ୱଚ୍ଚାଦିଛଡ୍ଡନାଦିମ୍ହୀତି ୱଚ୍ଚପସ୍ସାୱସଙ୍କାରଚଲକାଦୀନଂ ଛଡ୍ଡନୱିସ୍ସଜ୍ଜନପଚ୍ଚଯା ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୀଘକେସାଦିଧାରଣେତି ଦୀଘକେସଧାରଣେ ଦୀଘନଖଧାରଣେ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୦।ନଖମଟ୍ଠକରଣାଦିମ୍ହୀତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦେନ ରଜନକରଣଂ ଗହିତଂ। ସମ୍ବାଧେ ଲୋମହାରଣେତି ସମ୍ବାଧେ ଉପକଚ୍ଛକମୁତ୍ତକରଣଟ୍ଠାନେ ଲୋମୁଦ୍ଧରଣେ। ସୌପାହନୋ ଭିକ୍ଖୁ ପରିକମ୍ମକତଂ ଭୂମିଂ ଅକ୍କମେୟ୍ୟାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୮୧।ଅଧୋତଅଲ୍ଲପାଦେହୀତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଧୋତପାଦେହି ୱା ଅଲ୍ଲପାଦେହି ୱା ସଙ୍ଘିକଂ ମଞ୍ଚଂ ୱା ପୀଠଂ ୱା ଅକ୍କମେୟ୍ୟ, ପରିକମ୍ମକତଂ ଭିତ୍ତିଂ ୱା କାଯତୋ ଆମସନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୨-୩।ସଙ୍ଘାଟିଯାପିପଲ୍ଲତ୍ଥେତି ଅଧିଟ୍ଠିତଚୀୱରେନ ୱିହାରେ ୱା ଅନ୍ତରଘରେ ୱା ପଲ୍ଲତ୍ଥିକଂ କରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଦୁପ୍ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ ଚୀୱରନ୍ତି ତିଣ୍ଣଂ ଚୀୱରାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଚୀୱରଂ ଦୁପ୍ପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ। ଅକାଯବନ୍ଧନୋତି କାଯବନ୍ଧନୱିରହିତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଗାମଂ ୱଜେୟ୍ୟ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ

ୱଚ୍ଚକଂ ଉଚ୍ଚାରଂ କତ୍ୱାନ ଉଦକେ ସନ୍ତେ ନାଚମେୟ୍ୟ ଉଦକସୁଦ୍ଧିଂ ନ କରେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ସମାଦେୟ୍ୟ ଅକପ୍ପିଯେତି ଭିକ୍ଖୁଂ ୱା ସାମଣେରାଦିକେ ସେସସହଧମ୍ମିକେ ୱା ଅକପ୍ପିଯେ ନିଯୋଜେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଭାଗାପତ୍ତିଯା ଦେସନାରୋଚନପଚ୍ଚଯା ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଭାଗାତି ଏତ୍ଥ ୱତ୍ଥୁସଭାଗତାୱ ଇଧାଧିପ୍ପେତା, ନ ଆପତ୍ତିସଭାଗତା।

୮୪।ନ ୱସେ ୱସ୍ସନ୍ତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱସ୍ସଂ ନ ୱସେୟ୍ୟ ନ ଉପଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ୱିସଂୱାଦେ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେତି ଏତ୍ଥ ସମ୍ପଦାନତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମୱଚନଂ, ପଟିସ୍ସୱଂ ୱିସଂୱାଦେନ୍ତସ୍ସ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱସ୍ସଂ ୱସିତ୍ୱା ଅନନୁଞ୍ଞାତକିଚ୍ଚତୋ ଅନନୁଞ୍ଞାତକିଚ୍ଚେନ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗମନେ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୮୫। ଆପଦଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ତରୁସ୍ସ ଉଦ୍ଧଂ ପୋରିସମ୍ହା ଅଭିରୁହଣେ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଆପଦନ୍ତି ଅନ୍ତରାଯଂ। ତରୁସ୍ସାତି ରୁକ୍ଖସ୍ସ। ପୋରିସମ୍ହାତି ଏକପୋରିସପ୍ପମାଣା ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ପଞ୍ଚହତ୍ଥା। ଅପରିସ୍ସାୱନୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଦ୍ଧାନଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ତଂ ପରିସ୍ସାୱନଂ ଯାଚତୋ ନ ଦଦେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା। ଅଦ୍ଧାନନ୍ତି ଅଦ୍ଧଯୋଜନମେୱ ଅନ୍ତିମମଦ୍ଧାନଂ।

୮୬। ଅତ୍ତନୋ ଘାତନେ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଇତ୍ଥିରୂପାଦିରୂପଂ କରେୟ୍ୟ ୱା କାରାପେୟ୍ୟ ୱା, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ମାଲାଦିକଂ ୱିଚିତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ଜାତକାଦିୱତ୍ଥୁଂ ସଯଂ କରେୟ୍ୟ, ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୮୭।ଭୁଞ୍ଜନ୍ତମୁଟ୍ଠପେତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତଂ ଉଟ୍ଠାପେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ଭତ୍ତସାଲାଦୀସୁ ୱୁଡ୍ଢାନଂ ଓକାସଂ ଅଦତ୍ୱା ନିସୀଦତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୮୮।ଯାନାନୀତି ୱଯ୍ହଂ ରଥୋ ସକଟଂ ସନ୍ଦମାନିକାଦୀନି। କଲ୍ଲକୋତି ଅଗିଲାନୋ। ଅଗିଲାନୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯାନାନି ଅଭିରୁହେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱଦେ ଦୱନ୍ତି କେଠଇଂ ୱଦେୟ୍ୟ, ରତନତ୍ତଯଂ ଆରବ୍ଭ କେଠଇଂ ୱଦେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞପରିସାଯ ଉପଲାଲନେ ଦୁକ୍କଟଂ ହୋତି।

୮୯।କାଯାଦିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ଊରୁନିମିତ୍ତଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। କାଯଂ ୱା ଊରୁଂ ୱା ନିମିତ୍ତଂ ୱା ୱିୱରିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ନ ଦସ୍ସଯେ ନ ଦସ୍ସେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଲୋକାଯତଂ ତିରଚ୍ଛାନାଦିୱିଜ୍ଜଂ ନ ଚ ସଯଂ ୱାଚେୟ୍ୟ, ପରଞ୍ଚ ନ ୱାଚାପେୟ୍ୟ। ପଲିତଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ ୱା ଗଣ୍ହାପେୟ୍ୟ ୱା, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଯୋଜନା।

୯୦-୯୨। ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ପେଠଆଯଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ପତ୍ତହତ୍ଥକୋ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱାତପାନଂ ୱା କୱାଟଂ ୱା ପଣାମେ ପଣାମେୟ୍ୟ, ସୋଦକଂ ପତ୍ତଂ ଉଣ୍ହେୟ୍ୟ ଉଣ୍ହେ ଓତାପେୟ୍ୟ ୱା ପଟିସାମେୟ୍ୟ ୱା, ୱୋଦକଂ ପତ୍ତଂ ଅତିଉଣ୍ହେୟ୍ୟ ଅତିଠପେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ପତ୍ତଂ ଭୂମିଯଂ ୱା ଅଙ୍କେ ୱା ମଞ୍ଚେ ୱା ପୀଠେ ୱା ମିଡ୍ଢନ୍ତେ ୱା ପରିଭଣ୍ଡନ୍ତେ ୱା ପାଦେ ୱା ଛତ୍ତେ ୱା ଠପେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଭୂମିଯନ୍ତି ଯେନ କେନଚି ଅନତ୍ଥତାଯ ପଂସୁସକ୍ଖରମିସ୍ସାଯ। ଅଙ୍କେତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଊରୂନଂ ମଜ୍ଝେ। ମିଡ୍ଢନ୍ତେତି ମିଡ୍ଢପରିଯନ୍ତେ। ପରିଭଣ୍ଡନ୍ତେତି ବାହିରପସ୍ସେ କତାଯ ତନୁକମିଡ୍ଢିଯା ଅନ୍ତେ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଚଲକାଦିଂ ୱା ପତ୍ତେ ଠପେୟ୍ୟ, ପତ୍ତେ ୱା ହତ୍ଥଧୋୱନେ ହତ୍ଥସ୍ସ ଧୋୱନପଚ୍ଚଯା ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୯୩। ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠଂ ମୁଖଧୋୱନଂ ଉଦକମ୍ପି ପତ୍ତେନ ନୀହରନ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯା। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅକପ୍ପିଯଂ ପତ୍ତଂ ପରିଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଅକପ୍ପିଯଂ ପତ୍ତନ୍ତି ଦାରୁମଯପତ୍ତାଦିଂ।

୯୪। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଖିପିତେ ''ଜୀୱା''ତି ୱଦେ ୱଦେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ପରିମଣ୍ଡଲକାଦିମ୍ହି ପଞ୍ଚସତ୍ତତି ସେଖିଯେ ଅନାଦରୋ ହୁତ୍ୱା ନ ସିକ୍ଖତି, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

୯୫। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଣ୍ଡାଗାରେ ପଯୁତୋ ମାତୁଯା ପିତୁନୋ ଚ ଭଣ୍ଡକଂ ଗୋପେୟ୍ୟ, ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ପଯୁତୋତି ଭଣ୍ଡାଗାରେ ବ୍ୟାପାରୱସେନ ଯୁତ୍ତପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଗୋପଯେତି ଗୋପେୟ୍ୟ। ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଦୱାଯ ହୀନେନ ଜାତିଆଦିନା ଉତ୍ତମମ୍ପି ୱଦେୟ୍ୟ, ଦୁବ୍ଭାସିତଂ ସିଯାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ତତ୍ଥ ହୀନେହି ୱା ଉକ୍କଟ୍ଠେହି ୱା ଜାତିଆଦୀହି ଏୱଂ ଉକ୍କଟ୍ଠଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ''ଚଣ୍ଡାଲୋସୀ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ଉଜୁଂ ୱା ''ସନ୍ତି ଇଧେକଚ୍ଚେ ଚଣ୍ଡାଲୱେନନେସାଦା''ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅଞ୍ଞାପଦେସେନ ୱା ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା ଅକ୍କୋସାଧିପ୍ପାଯଂ ୱିନା କେୱଲଂ କୀଠଆଧିପ୍ପାଯେନ ୱଦେୟ୍ୟ, ଦୁବ୍ଭାସିତଂ ସିଯାତି।

ପକିଣ୍ଣକନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୬। ୱତ୍ତାଦିକଣ୍ଡନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା

୯୬। ଇଦାନି ୱତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଉପଜ୍ଝାଚରିଯୱତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଉପଜ୍ଝାଯୱତ୍ତଞ୍ଚ ଆଚରିଯୱତ୍ତଞ୍ଚ ଗମିକୱତ୍ତଞ୍ଚ ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତଞ୍ଚ ସେନାସନାଦିୱତ୍ତଞ୍ଚ ପିଯସୀଲେନ ଭିକ୍ଖୁନା କାତବ୍ବନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଗମିକାଗନ୍ତୁକନ୍ତି ଗମିକଂ ଆଗନ୍ତୁକନ୍ତି ଛେଦୋ, ଗମିକୱତ୍ତଂ ଆଗନ୍ତୁକୱତ୍ତଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୭। ଦାତୁକାମୋ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତୋ କିଞ୍ଚି ଗହିତବ୍ବଂ ଏକେନ ପୁରିସେନ ଗହିତବ୍ବଂ ଉକ୍ଖିପନକ୍ଖମଂ ୱତ୍ଥୁଂ ତିଧା ତୀସୁ ପକାରେସୁ ଏକେନାକାରେନ ଦଦେଯ୍ଯ, ଗହେତୁକାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ଦ୍ୱିଧା ଦ୍ୱୀସୁ ଏକେନ ଗଣ୍ହେଯ୍ଯ, ଅଯଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୋ ପଟିଗ୍ଗହୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୮-୧୦୦। ଦୂରେ ଠିତଂ ଚୀୱରଂ ଠପିତୋକାସଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ‘‘ଏତ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ହତ୍ଥପାସେ ଠିତଂ ହତ୍ଥେନ ଆମସିତ୍ୱା ‘‘ଇମ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ‘‘ଏତଂ ଅଧିଟ୍ଠାମି, ଇମଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତି ଇମେସଂ ପଦାନଂ ମଜ୍ଝେ ସଙ୍ଘାଟିଆଦୀସୁ ପଚ୍ଚେକଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ତିଚୀୱରଂ ଅଧିଟ୍ଠେଯ୍ଯ। କଥଂ? ‘‘ଏତଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମି, ଇମଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅଧିଟ୍ଠାମୀ’’ତି ଅଧିଟ୍ଠେଯ୍ଯ। ଏୱଂ ସେସେସୁ ଚ ଚୀୱରେସୁ। ଯଥା ଚୀୱରାଦିଂ ୱିଧାନଂ ଏୱଂ ପତ୍ତେପି ଅଧିଟ୍ଠେଯ୍ଯ ପଚ୍ଚୁଦ୍ଧରେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୧। ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ସେସା ଗରୁକା ଚ ପାରାଜିକା ଚ ସଚିତ୍ତକାତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନ୍ତିମାତି ପାରାଜିକା। ଅଚ୍ଛିନ୍ନସିକ୍ଖାପଦଂ, ପରିଣତସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚାତି ଇମଂ ଦ୍ୱଯଂ ଠପେତ୍ୱା ସେସଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ଅଚିତ୍ତକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୨-୩।ଗାମପ୍ପୱେସନନ୍ତେତେତି ଗାମପ୍ପୱେସନଂ ଇତି ଏତୋ। ପାଚିତ୍ତୀସୁ ଏତେ ପଦସୋଧମ୍ମାଦଯୋ ଗାମପ୍ପୱେସନନ୍ତା ସତ୍ତରସ ସିକ୍ଖାପଦା ଅଚିତ୍ତକା।

୧୦୪-୫। ପକିଣ୍ଣକେସୁ ଉଦିସ୍ସକତଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞମଂସଙ୍କଂ ସେସମଂସଂ ଅଚିତ୍ତକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ପକିଣ୍ଣକେସୁ ଅଞ୍ଞମଂସାଦିକଂ ପଉହତ୍ଥୋ କୱାଟକନ୍ତଂ ତେରସୱିଧଂ ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଚିତ୍ତକଂ, ସେସଂ ସବ୍ବଂ ସଚିତ୍ତକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୬। ଆଚରିଯା ୱୀତିକ୍କମନଚିତ୍ତେନ ସଚିତ୍ତକଂ ଅଚିତ୍ତକନ୍ତି ୱଦନ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତିଜାନନେନ ଚିତ୍ତେନ ତଥା ସଚିତ୍ତକଂ ଅଚିତ୍ତକନ୍ତି ଆଚରିଯା ୱଦନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଥା-ସଦ୍ଦେନ ‘‘ସଚିତ୍ତକଂ ଅଚିତ୍ତକ’’ନ୍ତି ଇଦଂ ଗହିତଂ।

୧୦୭-୯।ପୁବ୍ବକରଣାଦିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦି-ସଦ୍ଦୋ ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତତ୍ଥ –

‘‘ସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ପଦୀପୋ ଚ, ଉଦକଂ ଆସନେନ ଚ;

ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତାନି, ପୁବ୍ବକରଣନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଉତୁକ୍ଖାନଂ, ଭିକ୍ଖୁଗଣନା ଚ ଓୱାଦୋ;

ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତାନି, ପୁବ୍ବକିଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। –

ଏୱଂ ପୁବ୍ବକରଣାଦିକଂ ନୱଧା ଦୀପିତଂ ସବ୍ବଂ ଉପୋସଥପ୍ପୱାରଣଂ ପିଯସୀଲିନା କାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୨।ଯଥାକ୍କମନ୍ତି ଏତ୍ଥାଯମଧିପ୍ପାଯୋ – ଗଣୋ ପାରିସୁଦ୍ଧିଉପୋସଥଂ କରେଯ୍ଯ, ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅଧିଟ୍ଠାନୋପୋସଥଂ କରେଯ୍ଯ, ସଙ୍ଘୋ ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋପୋସଥଂ କରେଯ୍ଯାତି।

୧୧୩।ଚାତୁଦ୍ଦସୋ ପନ୍ନରସୋ, ସାମଗ୍ଗୀ ଦିନତୋ ତିଧାତି ଚାତୁଦ୍ଦସୋ ଉପୋସଥୋ , ପନ୍ନରସୋ ଉପୋସଥୋ, ସାମଗ୍ଗୀଉପୋସଥୋତି ଦିନତୋ ତିଧା ହୋନ୍ତି। ଦିନତୋ ପୁଗ୍ଗଲତୋ କତ୍ତବ୍ବାକାରତୋ ତେ ଉପୋସଥା ନୱ ଇତି ଈରିତାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୧୪।ତେୱାଚୀ ଦ୍ୱେକୱାଚୀତି ତେୱାଚିକା ପୱାରଣା, ଦ୍ୱେୱାଚିକା ପୱାରଣା, ଏକୱାଚିକା ପୱାରଣା ଇତି ନୱ ପୱାରଣା ୱୁତ୍ତା।

୧୧୫।ତସ୍ମାତି ଫଗ୍ଗୁନମାସସ୍ସ। ତତୋ ସେସନ୍ତି ଆସାଳ୍ହିଅନ୍ତିମପକ୍ଖମ୍ହା ଯାୱ କତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମା ୱସ୍ସକାଲନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ହି ଏକସ୍ମିଂ ସଂୱଚ୍ଛରେ ଚତୁୱୀସତିଉପୋସଥା ହୋନ୍ତି।

୧୧୬।ଏତେସୂତି ଏତେସୁ ତୀସୁ ଚତୂସୁ ଏକେକସ୍ମିଂ ଉତୁମ୍ହି ତତିଯପକ୍ଖେ ସତ୍ତମପକ୍ଖେ। ଚାତୁଦ୍ଦସାତି ଛ ଚାତୁଦ୍ଦସାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସାନି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାନେୱାତି।

ୱତ୍ତାଦିକଣ୍ଡନିଦ୍ଦେସୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନିଗମନକଥା

ଏତ୍ତାୱତା ସମାରଦ୍ଧା, ମୂଲସିକ୍ଖତ୍ଥୱଣ୍ଣନା;

ନିଟ୍ଠିତା ଯା ସମାସେନ, ଅଡ୍ଢମାସସ୍ସ ଅଚ୍ଚଯେ।

ଅଧୁନୂପସମ୍ପନ୍ନାନଂ, ହିତତ୍ଥାଯ ସମାସତୋ;

ଇମଂ ଅତ୍ଥଂ ୱଣ୍ଣଯତା, ଯଂ ପୁଞ୍ଞଂଧିଗତଂ ମଯା।

ତେନ ପୁଞ୍ଞେନଯଂ ଲୋକୋ, ସୁଖାଯ ପଟିପଜ୍ଜିଯା;

ପାପୁଣାତୁ ୱିସୁଦ୍ଧାଯ, ନିବ୍ବାନଂ ଅଜରଂ ପଦଂ।

ନାନାତରୁଗଣାକିଣ୍ଣେ , ନାନାକୁସଲକାମିନୋ;

ରମ୍ମେ ଯୁଦ୍ଧାନପତିନୋ, ୱିହାରେ ୱସତା ସତା।

ସାସନେ ସିଦ୍ଧିପତ୍ତସ୍ସ, ସିଦ୍ଧିନା ଞାଣସିଦ୍ଧିନା;

ପଣ୍ଡିତେନ କତା ଏସା, ମୂଲସିକ୍ଖତ୍ଥୱଣ୍ଣନା।

ମୂଲସିକ୍ଖା-ଟୀକା ସମତ୍ତା।